

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04635

YAM UN HIML

Note Lurye

*Permanent preservation of this book was made possible
by Wilton & Elin Danien
in memory of
Morris J. Danien*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

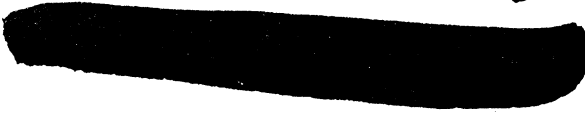
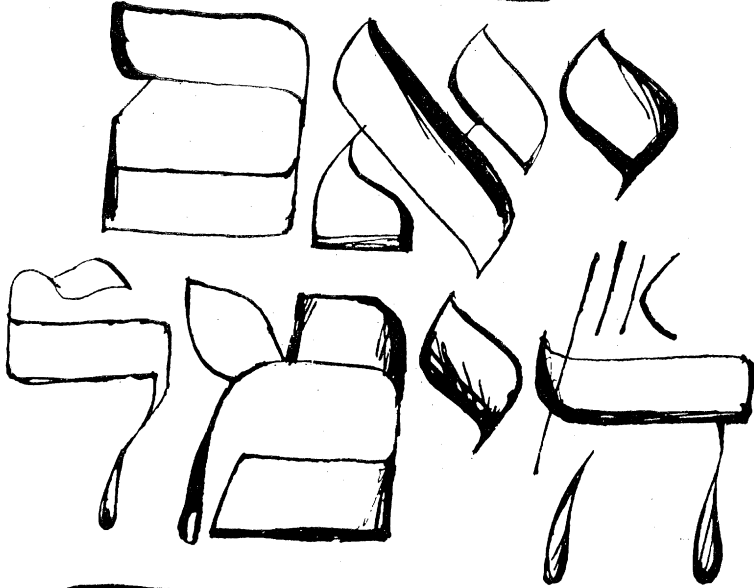
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם אבינו

כאמאן,
צארכ"י תולאסן
אן
פארכ"י צאנאסן

פארלאג „סאָוועטסקי פּיסאַטעל“
מאַסקווע. 1978

נאָטע לוריעס ערשטע דערציילונג „באנאכט אף פאשע“ מיט וועלכער ער האָט דעביוטירט מיט פופציק יאָר צוריק, האָט דער לייענער און די קריטיק אופגענומען ווי א ווערק פון א קרעפטיקן פילצוואַגנדיקן טאלאנט.

אין אָנהייב פון די דרייסיקער יאָרן, נאָכן דערשיינען פונעם ראָמאן „דער סטעפּ רופט“, האָט נאָטע לוריע שוין פארנומען אן אָנגעזעען אַרט צווישן די גרעסטע שעפער פון דער יידישער סאָווע-טישער ליטעראַטור. „דער סטעפּ רופט“ איז איבערגעזעצט אף א סאך שפראַכן, אים זיינען געווידמעט פיל קריטישע ארטיקלען, אין וועלכע דער ראָמאן ווערט אָפגעשאצט ווי א באדייטנדיקע ליטעראַ-רישע דערשיינונג.

די פּראָזע פון נאָטע לוריע טיילט זיך אויס מיט איר אקטועל-קייט, מיט איר קלאָרער טיפער אידיישקייט, מיט דער זויבערקייט און בילדערישקייט פון דער שפראַך. די געשטאלטן פון זיינע ווערק זיינען רעאליסטיש, פולבלוטיק, די נאטור-בילדער — פאָעטיש רייך. די דאָזיקע אייגנארטיקייט פון נאָטע לוריעס פּראָזע האָט זיך אויך פארהיט אין די ראָמאנען „הימל און ערד“, „די געשיכטע פון א ליבע“, אין די דערציילונגען און נאָוועלן, וועלכע דער אוואַטאַר האָט געשאפן פאר די לעצטע יאָרן.

אויסער דעם ראָמאן „די געשיכטע פון א ליבע“, וואָס איז גע-ווידמעט אונדזער היינט און איז דורכגעדרונגען מיט יוגנטלעכער ראָמאנטיק און פאָעטישקייט, זיינען איינגעשלאָסן אינעם בוך „יאם און הימל“ אויך פיל דערציילונגען, נאָוועלן און פארציכענונגען, וועלכע נאָטע לוריע האָט געשאפן אין פארשיידענע צייטן און וואָס גיבן דעם לייענער א מעגלעכקייט זיך נאָך ברייטער באַקאנען מיט דער שאַפונג פונעם באווסטן און באדייטנדיקן וואַרט-מייסטער פון דער יידישער סאָוועטישער ליטעראַטור.

יך ווייס ניט, ווי אנדערע, נאָר ווען איך קלייב זיך
איך א ריזע, ווילט זיך מיר שוין באם קויפן דעם בילעט
וויסן, וואָס פארא שכינים וועל איך האָבן אין קופע.
זעלבסטפארשטענדלעך, אז עס וואָלט זיך וועלן, ס'זאלן
זיין ניט קיין אַנגעכמורעטע שוויגערס, ס'זאל זיין מיט
וועמען אויסריידן א וואָרט. און וווּ און ווען באקאנט מען
זיך נאָך אזוי ליכט, באפריינדעט מען זיך אזוי גיך, ווי דעמלט, ווען מע
פאָרט אין איין קופע, ביפראט נאָך א לענגערע צייט.

פרוויט א פרעג טאָן אין גאס גלאט אזוי בא אן אומבאקאנטן מענטשן:
„פונדאנען גייט איר?“, „ווהין גייט איר?“, צי „וואָס איז אייער טועכץ?“,
„ווי ארבעט איר?“, וועט מען אף אייך א קוק טאָן ווי אף א צעמישטן און
גלייך פארשנעלערן די טריט, קעדיי וואָס גיכער זיך אָפטשעפען. אָבער אין
וואַגאָן?..

באלד ווי דער צוג האָט זיך גערירט, און צומאָל נאָך פריער, ווייסט
איר שוין, פונדאנען און ווהין אייערע שכינים פאָרן, וואָס פארא פראָפע-
סיע איז בא יעדן איינעם, וווּ זיי ארבעטן. צווישן די מיטפאָרער טרעפן
זיך באזונדערס באריידעוודיקע פארשויען, וועלכע לייגן פאר אייך ארויס
אלץ מיטאנאנדער, דערציילן מיט אלע איינצלהייטן אזוינס, וואָס אין אנה-
דערע אומשטענדן וואָלטן זיי עפשער עס קיינמאָל ניט דערציילט. גאנץ
אָפט זיינען עס ביז גאָר רירנדיקע לעבנסגעשיכטעס, וואָס אין קיין שום
ראַמאן וועט איר זיי ניט אויסלייענען.

יעדעס מאָל, ווען איך קלייב זיך אין וועג, פיל איך זיך אזוי, ווי עס זאל
מיך דערווארטן א וויכטיקע אנטדעקונג, און איך קוק שוין ארויס אף דער
מינוט, ווען איך וועל זיך באגעגענען אין וואַגאָן מיט די נייע פאר מיר,
ביז איצט נאָך אומבאקאנטע מענטשן.

באזונדערס בין איך געווען נייגעריק צו וויסן, ווער עס וועט פאָרן מיט
מיר אין איין קופע, ווען איך האָב דאָ ניט לאנג אין א כמורנעם אָקטיא-
בער-טאָג גענומען א בילעט מאַסקווע — ביראָבידזשאן.

א בילעט איז אויסגעקומען צו נעמען אין א צווישנפעלקערלעכן וואַגאָן.
קיין אנדערע בילעטן זיינען ניט געווען. און אין אזא וואַגאָן, ווי באוויסט,
איז יעדע קופע אויסגעשטאט בלויז פאר צוויי פאסאזשירן. וועט מיר אויס-
קומען, הייסט עס, פאָרן זיבן טעג און זיבן נעכט זאלבעצווייט אין איין
קופע. וואָס זשע פאר א מיטפאָרער אָדער מיטפאָרערן וועט דער גיירל
מיר צושיקן אף אַט די זיבן מעסלעס?

צום צוג בין איך געקומען באצייטנס, האלטנדיק זיך באם קלאל: גלייך-
כער קומען מיט א האלבער שאַ פריער, איידער מיט א האלבער מינוט

שפעטער. אין דער געמיטלעכער קופע איז נאך קיינער ניט געווען. איך האב פארנומען מיין אָרט — פון רעכטס, אפן ווייכן דיוואן, און פון אָט דער מי- נוט האָב איך מיט נייגער שוין ארויסגעקוקט דורך דער עטוואָס אָפּענער טיר אָף דער פּערוואַן, וואָס דארף אָט-אַט פארנעמען דאָס אָרט אפן דיוואן פון לינקס.

אין א צעןפופצן מינוט ארום האָבן אינעם לאנגן וואגאָד-קאַרידאָר זיך באוויזן אפגעלעבטע טרעגער מיט גרויסע אויסטערלישע טשעמאַדאַנעס און שווערע סאקוואַיאזשן, און באלד נאָך זיי גאַנץ אימפּאַזאַנטע פּאַסאַ- זשירן. פאַרביי דער טיר פון מיין קופע איז מיט ווייכע, געלאסענע טריט דורך א יונגע, זייער שיינע פרוי און באנאנד מיט איר א הויכער מיטליאַ- ריקער גענעראל. זיי האָבן פארנומען די שכינעסדיקע קופע. אין א ווילע ארום האָב איך באמערקט, ווי עס זיינען פאַרבייגעגאַנגען א יאַפּאַנער מיט א יאַפּאַנערן, ביידע געקליידט פון קאַפּ ביז די פיס אין שוואַרצן. רייזנדיק הויך אָף אן אומפאַרשטענדלעכער פאַר מיר שפּראַך, האָבן דורכגעשפּאַנט צוויי עלעגאַנט געקליידטע יונגעלייט אין אלציינע גרויסע שפּאַקולן. נאָכ- דעם א פּאַרפּאַלק, ער, קאַנטיק א מאַנגאַל, א יאַם-קאַפיטאַן. זי — א בלאַנדע מאדאַנע מיט א פיצל קינד אָף די הענט. שוויגנדיק, מיט גרויסע בייכיקע פּאַרטיפּעלן, זיינען פאַרבייגעגאַנגען א פּאַדפּאַלקאַוויק און א מאיאָר-גרע- נעצלער. און ווי אלס קאַנטראסט צו זיי האָבן, פלאפלענדיק הויך און קיינ- דיק פון געלעכטער, זיך דורכגעטראָגן צוויי האָפּערדיקע ברונעטקעס.

לויט מיין כעזשבוך, זיינען אלע ערטער אין די שכינעסדיקע קופע פון אינדזער וואגאָן שוין געווען פארנומען. ביזן אָפּגיין פונעם שנעלצוג איז פאַרבליבן עטלעכע מינוט, און דאָס צווייטע אָרט בא מיר אין קופע איז נאָך אלץ געווען פריי. צי דען וועט שוין קיינער ניט קומען און איך וועל בלייבן איינער אליין, אָן א מיטפּאַרער? איך האָב געקוקט אפן זייגער. אָן צוויי מינוט פינף, אָן איין מינוט. פינקטלעך פינף, אויס! דער צוג האָט זיך שטיל גערירט, און אין דער זעלבער רעגע, שוין לאַכלוטן אומדער- ווארט, האָט אין דער גאַנצער ברייט האַסטיק זיך אן עפן געטאָן די טיר און מיט א פאַרכאַפטן אָטעם האָט זיך אריינגעשטעלט אין קופע א מיטל- וווקסיקער באיאָרטער מאנצבל מיט א קליינעם אָפּגעריבענעם טשעמאַדאַן אין דער האַנט. גאַרנישט ניט געזאַגט, געגעבן בלויז א קוים מערקבארן שאַקל מיט דער צעפאַטלטער טשופּרינע, האָט ער פאַרלוירן זיך ארומגע- קוקט, ווי ער וואַלט ניט געוואָסט וואָס צו טאָן. אוועקגעשטעלט דעם טשע- מאַדאַן אפן טעפּיך, וואָס האָט פאַרדעקט דעם דיל, באלד אים צוריק גענו- מען, אוועקגעלייגט אָף דער פּאַליצע. ניט אויסטווענדיק דעם פייכטן קורצן געקעסטלען מאנטל, האָט דער אריינגעקומענער א צעבראַכן-מידער זיך צו- געזעצט אפן דיוואן אנטקעגן, באם סאַמע טישל, צונויפגעקרייצט די דאַרע לאנגע פינגער פון ביידע הענט, אראָפּגעלאָזט אָף זיי דעם צעפאַטלטן גראָוון קאַפּ און געבליבן אזוי זיצן.

ס'איז צו זען געווען, אז דער מענטש איז שטאַרק צערודערט. מיר האָט זיך זייער געוואַלט מיט עפעס אים צעשטרייען. נאָר איך האָב באשטימט ניט באמרויַקן אים, לאָזן אים קומען צו-זיך. דערווייל ביז וואָס-ווען, האָב איך שטיל, אָן טומל ארויסגענומען פון מיין אָנגעפאַקטן טשעמאַדאַן די

עטלעכע פרישע צייטונגען, וועלכע איך האָב נאָך ניט באוויזן דורכקוקן, די פיזשאמע, די שטעקשיך, א צופרידענער, וואָס כ'האָב געפונען מיט וואָס זיך צו פארנעמען, האָב איך ניט גענילט זיך איבערגעטאָן און נאָכדעם, צו רוקנדיק זיך נעענטער צום פענצטער, אריינגעקוקט אין א צייטונג. לייצענדיק, האָב איך פון מאָל צו מאָל געכאפט א קוק אף מיין מיט־פאָרער. ער איז אלץ אזוי געזעסן מיט אן אראָפגעלאָזטן קאָפּ אף די צו־נויפגעקרייזטע פינגער, אָנגעשפארט מיט די עלנבויגנס אין טישל.

דער צוג האָט זיך האַסטיק געטראָגן, איבערלאָזנדיק הינטער זיך די מיט וועלדלעך באַזוימטע שטילע הינטערמאַסן קווער דאַטשע־ערטער. אינעם פארנאכטיקן דרויסן האָט אלץ העפטיקער זיך פארנומען א שפעט־האַרב־סטיקער רעגן, מיט דריינע אומעטיקע טראָפנס געשמיסן אין פענצטער. פון מינוט צו מינוט איז אין קופע געוואָרן טונקעלער. לייצען איז שוין געווען שווער. כ'האָב אוועקגעלייגט אין א זייט די צייטונג און ניט אָנגעהויבן וויסן, וואָס מע טוט ווייטער. איך וואָלט אָנגעצונדן פֿייער. נאָר עפשער וועט אים שטערן? בין איך ארויס אין קאַרידאָר. דאָ, אין העל־באלויכטענעם קאַרידאָר, האָט געהערשט א פייערלעכע ציכטיקייט. אף די ברייטלעכע וואַגאַר־פענצטער — קלאַרווייסע פאַרהענגלעך, צווישן די פענצטער — פֿייער זאזש־בילדער, אין דער גאַנצער לענג פונעם דיל — א ווייכער גרינער טעפּיך. און — קיין איין מענטש. די גלאַנציק־פּאַלירטע טירן פון אלע אַכט קופע — פארמאכט. פון מאָל צו מאָל האָט זיך דערטראָגן דאָס פון רעכטס, דאָס פון לינקס אן עטוואָס צוגעטויבטער געלעכטער, פרויען־ און מענער־שטימען, פריילעכע אויסרופן. יעדע קופע האָט זיך געלעבט מיט איר באַ־זונדער לעבן. מע זיצט זיך אף די דיוואַנען און מע פארברענגט געמיטלעך. און ווהיין זאָל איך זיך אהינטאָן? וויפּל קאָן איך שטיין אין קאַרידאָר אָט דאָ איינער אליין באַם פארעגנטן פענצטער און קוקן אין דער אָונטיקער כאַטעס? און דאָך בין איך געשטאַנען. לאַנג. אומקערן זיך אין קופע, וווּ ס'איז פארבליבן זיצן אין דער פינצטער דער מאַרעשכױרעדיקער פארשוין, האָט זיך מיר ניט געוואָלט. נאָר קיין אנדער ברייער האָב איך ניט געהאַט. געעפנט פאַרויכטיק די טיר, האָב איך באַ דער שיין, וואָס איז אריינגע־דרונגען פונעם העל־באלויכטענעם קאַרידאָר, באַמערקט, אז דער פארשוין איז באַם טישל שוין ניטאָ. ער ליגט אפן אויסגעבעטן דיוואַן מיטן פּאַנעם צו דער וואַנט. שלאָפט שוין, קאַנטיק. און עפשער ניט. דאַכט זיך, אז ניט. הינטערן פענצטער האָט אלץ געמאַראַקעט דער רעגן. פון צייט צו צייט איז ער אוועק האַסטיקער, בייזלעך געשמיסן אין דער טונקעלער שויב. איך האָב זיך צוגעלייגט, צוגעמאַכט די אויגן, געוואָלט אנשלאָפן ווערן, נאָר ניט געקענט. כ'האָב געפילט, אז מיין שאַכן שלאָפט אויך ניט. ווער איז ער? פארוואָס איז ער אזוי צערודערט? עפשער פרוון א רעד טאָן מיט אים? נאָר איך האָב ניט געוואַגט.

אנשלאָפן געוואָרן בין איך שפעט. אפגעכאַפט זיך, ווי שטענדיק, גאַנץ פרי, האָב איך געטראָפן דעם שאַכן מיינעם שוין זיצן אָנגעבויגן איבערן טישל. מיט אימפעט האָט ער געשריבן עפעס אף בלעטלעך פּאַסט־פאַפּיר, וועלכע זיינען געלעגן אָן א סידער לעבן אים. פון צייט צו צייט האָט ער פארהויבן דעם צעפאַטלטן גראַוולעכן קאָפּ, א רייב געטאָן מיט די דינע

לאנגע פינגער דעם הויכן שטערן און זיך ווידער גענומען האסטיק שרייבן.

— א גוטמאָרגן, — האָב איך זיך אָנגערופן צו אים, צוועצנדיק זיך אפן דיוואן.

ער האָט האסטיק א קער געטאָן צו מיר דעם קאָפּ, צעשטרייט מיך אָנגעקוקט.

— אנטשולדיקט... איר האָט עפעס געזאָגט? — זינע ברייט־צעפענטע שווארצע סמאָראַדינע־אויגן האָבן אויסגעזען זייער פארזאָרגט.

— א גוטמאָרגן, — האָב איך העכער, עפשער אפילע א ביסל צו הויך, איבערגעכאזערט.

— א גוטמאָרגן... א דאנק, — האָט ער פארטויבט אָפגעענטפערט, א שאַקל געבנדיק מיטן קאָפּ, זיך אויסגעדרייט צוריק צום טישל און ווידער זיך גענומען שרייבן. ער האָט געשריבן גיך, גיך, געמעקט, צעריסן איין בלעטל נאָכן אנדערן, זיך פארטראכט, געביסן די ליפן און ווידער גע־ שריבן.

פארפירן איצט מיט אים א געשפרעך איז ניט שנייד געווען. מיט זיין גאנצן וועזן איז ער אריינגעטאָן געווען אינעם שרייבן. שטיל, רויק, קעדיי אים ניט שטערן, האָב איך זיך איבערגעטאָן, און כאַטש איך בין געוויינט צו פרישטיקן א סאך שפעטער, בין איך אוועק אין וואַגאַר רעסטאָראַן, דאָרט איז נאָך קימאט קיינער ניט געווען. איך האָב פאר־ נומען א פריי טישל און בעקיוון זיך פארהאלטן וואָס לענגער. אויסער מיר איז פון אונדזער וואַגאַן דאָ מער קיינער ניט געווען. זיי האָט מען, ווי איך האָב שפעטער באַמערקט, געטראָגן דאָס עסן אין קופע אריין, אומקערנדיק זיך צו זיך, האָב איך מיין שאַכן שוין געטראָפן ליגן אפן פארבעטן דיוואן. איך האָב זיך צוגעזעצט אנטקעגן אים, געווארט, עפשער וועט ער עפעס זאָגן, פרעגן. נאָר אומזיסט. ער איז געלעגן מיט אָפענע אויגן, געקוקט פארטראכט אין איין פינטל און געשוויגן. איך האָב זיך דערפילט אזוי, ווי איך זאָל זיין דאָ אן איבעריקער. בין איך ארויס אין קאַרידאָר, זיך צוגעשפארט דאָרט באַם אנטקעגנדיקן וואַגאַן־פענצטער, געקוקט אפן הימל, וועלכער איז באַדעקט געווען מיט כמאַרעס... שטיין לאַנג איינער אליין אין קאַרידאָר איז געווען ניט איבעריקס באַקוועם.

ניט וויסנדיק שוין ווהיזן זיך אהינצוטאָן, בין איך צוריק אריין צו זיך אין קופע. דער שאַכן איז אלץ געלעגן אין דער זעלבער פארגליווער־ טער פאָזע אף זיין דיוואן. איך האָב זיך אויך צוגעלייגט, גענומען א צייטונג, לאַנג זי געהאלטן פאר זיך, נאָר לייענען ניט געקאָנט. דעם שאַכנס שווייגן האָט מיך אלץ מער און מער געדריקט. ווען ער טוט עפעס, זיצט באַם טישל און שרייבט, אָדער ווען ער לייענט, צי ווען ער איז פארנומען מיט עפעס אנדערש־וואָס, וואָלט זיין שווייגן מיך אזוי ניט גע־ קימערט. אָבער דאָס, וואָס ער ליגט דאָ דערבלי, בישכיינעס, מיט אָפענע אויגן און רעדט ניט אויס קיין וואָרט, — איז פאר מיר געווען אומדער־ טרעגלעך. דאָס זיין מיט אים אין איין קופע איז פאר מיר געוואָרן אן עמעסע אָפּקומעניש. אים האָב איך זיך געסטארעט, פארשטייט זיך, ניט ארויסווייזן דאָס. יעדן אינדערפרי האָב איך אים געזאָגט „א גוטמאָרגן“.

ער פלעגט אמאל ענטפערן, אמאל ניט. מעגלעך, אז ער האָט ניט געהערט, געווען דורכויס פארטראָגן מיט זיינע געדאַנקען. עפעס האָט אים געמאָ- טערט. מע האָט עס געזען לויט זיין טיף-פארזאָרגטן פּאַנעם.

אזוי זיינען אדורך זייער לאנגע און שווערע פינף מעסלעס. איך האָב זיך ניט געקענט מויכל זיין, וואָס כ'האָב גענומען א בילעט אין א צווישנ- פּעלקערלעכן וואגאַן, וווּ די פּאַסאזשירן זיצן בא זיך אין די קאַמפּאַרטאַ- בעלע קופּע, ווי אין פּעסטונגען, און ס'איז ניט שנייד מיט עמעצן פון זיי זיך צו באקענען, אויסריידן א וואָרט.

פּאַרן איז מיר פּאַרבליבן נאָך צוויי מעסלעס, דאָך האָב איך ארויסגע- נומען פונעם טשעמאַדאַן אלץ, וואָס דאָרט האָט זיך געפונען, און מיט א טאַק איבערגעלייגט צוריק אזוי, אז די זאכן, וועלכע איך וועל דארפן האָבן באלד, ווי איך וועל קומען אפן אָרט, זאָלן ליגן אויבנוף. די ביכער, וועלכע מײַן מאַסקווער גוטערברודער האָט געבעטן איבערגעבן זיין זון, — ער וועט מיך באגעגענען אין ביראַבידזשאַן באַם וואגאַן, — האָב איך אין טשעמאַדאַן שוין ניט אריינגעלייגט, איבערגעלאָזט אפן טישל. דאָס זיינען געווען ביכער וועגן פּאַרשיידענע פּראָגן פון יוריספּרודענץ. אייניקע פון זיי, ווי „די יעסידעס פון דער סאַוועטישער געזעצגעבונג“ און „דאָס יורדישע האנטבוך“, האָבן מיך פּאַרינטערעסירט, און איך האָב אין זיי אריינגעקוקט.

פון אינדערפרי אָן האָט הינטערן פּענצטער געשאַטן א שניי. א שטילער, א געדיכטער, אן אָנגעקוואַלענער שניי. דער שאַטן האָט קימאַט א גאַנצן טאַג געשריבן, געמעקט און געשריבן, און איך האָב פון לאַנגווייל ווידער- אמאַל און נאָכאמאַל געבלעטערט „דאָס יורדישע האנטבוך“. ווען ס'האָט אָנגעהויבן ווערן טונקל, איז, ווי יעדן אָוונט ביז אהער, אריין די וואגאַן- באַגלייטערן — א פּולבלעכע פרוי מיט א הויכן ווייסן קאַלפּאַק אפן קאַפּ און אין א ראַזלעכן פּאַרטעך. זי האָט אריינגעטראָגן א פּאַרצעליענעם טשייניק מיט פּריש-פּאַרקאַטער טיי, א טעצל מיט געבעקס, אוועקגע- שטעלט עס אפן טישל און, אוועקגייענדיק, שוין בא דער אָפּענער בלאַט- קענדיק-פּאַלירטער קופּע-טיר, זיך פּאַרהאַלטן.

— וואָס זאָגט איר, הא, אפן אומגליק, וואָס איז געשען? — האָט זי פּאַר- זאָרגט זיך אָנגערופן.

— וואָס פאַר אן אומגליק? — האָב איך זי אָנגעקוקט, ניט אָנהייבנדיק צו וויסן, וועגן וואָס זי רעדט.

— איר האָט דען גאַרנישט ניט געהערט? — האָט זי פּאַרווונדערט אויס- גערופן. — א שרעקלעכער אומגליק האָט דאָך געטראָפן אין שכינעסדיקן וואגאַן. מיט צוויי שאַ צוריק, האלב פיר באַטאַג, האָט א יינגערער לייטער- באַנט אומגעריכט שווער פּאַרווונדעט זיין קאַלע. א ווונדערלעך שיין מייַדל. מאָרגן האָבן זיי געזאַלט פּראַווען זייער כאַסענע אין טשיטאַ, בא אירע עלטערן. זיי ווארטן שוין דאָרט, און דאָ האָט געדאַרפּט טרעפן אזא אומ- גליק. שפּאַסנדיק מיט איר, האָט ער אין גוטן מוט א דראַע געטאַן מיטן פּיסטאַלעט, זיכער געווען, אז בעשאַס ער האָט אים גערייניקט, האָט ער ארויסגענומען פון דאָרט אלע קוילן... דער פּיסטאַלעט האָט אומגעריכט אויסגעשאַסן, און די קויל האָט איר געטראָפן גלייך אין ברוסט. אף דער

סטאנציע האָבן מיר דעריבער זיך פארהאלטן אף איבעריקע פופצן מינוט. דאָס מיידל, — זי איז שוין געווען אַן באוויסטזיין, — האָט צוגענומען די גיכע הילף, און אים, אינגאנצן א דערשיטערטן, א ראכמאַנעס געווען צו קוקן אף אים, האָט מען פארהאלטן. ווער ווייסט, צי די קאלע וועט בלייבן לעבן. און ער... אים וועט מען מישפעטן, ווי א פארברעכער. ער האָט דאָך ניט געוואָלט. ניט געוויסט, אז איין פאטראָן איז דאָרט פארבליבן. ער איז דאָך, איינגטלעך, אינגאנצן אומשולדיק. אן אומשולדיקער פארברעכער, — האָט זי באדויערנדיק א זיפץ געטאָן.

ווען די וואגאַן־באגלייטערן איז ארויס, האָט דער שאַכן מיינער אוועק־געלייגט אין א זיט דעם גראָבן קאַנווערט, אין וועלכן ער האָט אריינגע־פאקט די היפשע צאָל אַנגעשריבענע בלעטלעך פאַסט־פאפיר, זיך אופגע־הויבן, צעטראָגן געמאכט עטלעכע שפאן היז און צוריק איבער דער קופע און באלד זיך צוריק אוועקגעזעצט.

— אן אומשולדיקער פארברעכער, האָט זי געזאָגט, — האָט ער מיטא־מאַל זיך אַנגערופן צו מיר, — אנטשולדיקט... עפשער... איך שטער אייך ניט?

— ניין, ניין, ביטע, אדעראבע, — איך האָב גערן זיך איבערגעזעצט עטוואָס נעענטער צו אים, זייענדיק בעעמעס צופרידן, וואָס איך האָב סאָפ־קאַלסאָף דערהערט פון אים א לעבעדיק וואָרט.

— אנטשולדיקט מיך, איך בעט אייך. פינף מעסלעס אין איין קופע און ניט באקאנט. האָט קיין פאריבל ניט. שווערע, זייער שווערע טעג בא מיר. אויב איך האָב קיין טאָעס ניט, זיינט איר א יוריסט, — האָט ער מיט אַפּשי געזאָגט, ווארפנדיק א בליק אף די ביכער, וואָס זיינען געלעגן אפן טישל, — אייך איז געוויס אויסגעקומען זיך צו באקאנען מיט פארשיידענע לעבנס־דראמעס, פאמיליע־טראגעדיעס, קאַלערליי פארברעכנס, באזיניקטע און ניט באזיניקטע, בייזוויליקע און אזויגערופענע אומשולדיקע, ווי די וואגאַן־באגלייטערן האָט זיך אויסגעדריקט. איך פערזענלעך בין בא דער מיינונג, אז קיין אומשולדיקע פארברעכער זיינען ניטאָ. דאָס האָט, אגעווי, א די־רעקטע שייכעס אויך צו מיר. זיינט איך לעב, איר מעגט מיר גלייבן, האָב איך בייזוויליק קיין שום שלעכטס קיינעם קיינמאַל ניט געטאָן. זייער פיל מענטשן קענען מיר, מע האלט מיך פאר אן אָרנטלעכן, אַנשטענדיקן מענטשן. און איר בין, שטעלט אייך פאַר, א פארברעכער. יאָ, יאָ, איך האָב עס, צום באדויערן, אליין לאנג ניט געוויסט. ניט פארשטאנען, ניט אָפּגעגעבן זיך קיין די־וועכעזשן אין דעם... ערשט איצט, אינעם טאָג פון מיין אָפּפאַר, איז עס פאר מיר קלאָר געוואָרן. ערשט איצט איז עס צו מיר דערגאנגען. ערשט איצט האָב איך עס באנומען... מיין פארברעכן איז, עמעס, אין קאָדעקס ניט פאַרויסגעזען. מע וועט מיך צום געריכט ניט איבערגעבן, ניט מישפעטן, נאָר איך זעלבסט... איך וועל זיך קיינמאַל ניט מויכל זיין...

ס'איז צו זען געווען, אז עס איז אַנגעקומען דער מאָמענט, ווען אים האָט זיך פארוואָלט ריידן, זיך טיילן מיט דעם, וואָס דריקט אים, וואָס מאטערט אים. איך האָב דעריבער געפונען פאר מעגלעך ניט אַפלייקענען איצט זיין האשאַרע, אז איך בין א יוריסט, און זיך אַנגערופן:

— וויבאלד אין קאָדעקס, זאָגט איר, איז ניט פאָרויסגעזען, איז אין וואָס באשטייט, אייגנטלעך, דאָס פארברעכן איינערס?..

— אין וואָס? — האָט ער איבערגעפרעגט, אָנקונדיק מיך מיט זינע גרויסע אומעטיקע אויגן. — ס'איז לאנג צו דערציילן. קימאט א גאנצע לעבנס-געשיכטע, אין צוויי ווערטער איז אומגעלעך...

— פארוואָס אין צוויי ווערטער? דערציילט, ווי איר געפינט פאר נייטיק, ער האָט זיך א וויילע פארטראכט, ווי ער וואָלט געהאט א יישעווי האדאס מיט זיך, א נעם געטאָן אין האנט דעם גראָבן אָנגעפאקטן קאָנ-ווערט, צוריק אים אוועקגעלייגט עטוואָס אין א זינט אפן טישל, און מיטאמאָל, אונטערגעבנדיק זיך, קאָנטיק, דעם פארלאנג, דער באדערפעניש זיך אראָפּריידן פון האַרצן, האָט ער זיך אָנגערופן;

— אויב אייך אינטערעסירט, איר האָט כיישעק, איר ווילט הערן... ס'איז, ווי איך האָב שוין געזאָגט, קימאט א גאנצע לעבנס-געשיכטע. אויב דערציילן, איז דארף איך פון סאמע אָנהייב. אייך איז נאָך לאנג צו פאָרן? איך האָב אים געזאָגט.

— איך שטייג אראָפּ א סאך פרייער. אין טשיטא. דער צוג קומט אָן אהין האלב צוויי באנאכט.

ער האָט אָנגעגאָסן פונעם טשייניק איין גלאָז טיי מיר, די צווייטע זיך, א זופ געטאָן א פאָר מאָל און אָנגעהויבן;

— איך בין דאָן אלט געווען זיבעצן. יאָ, זיבעצן יאָר. בין שוין געווען א סטודענט פון ערשטן קורס. אין א מוזיקאלן טעכניקום. אין מינסק. געוויינט דאָרט אין א צוואַמענוווינונג. עטלעכע און צוואַנציק יאָטן אין איין צימער. וויאָלאַנטשעליסטן, פידלער, פלייטיסטן, אָרעם, אָבער פריי-לעך, לעבעדיק, מע האָט דיסקוטירט. פאנטאזירט. א טייערע, א ראָמאני טישע צייט געווען. אין די יאָמטוויים — דעמאָנסטראציעס. אין אויסגע-ריבענע הויזן, אין צעפאָרענע שייך, נאָר איבער דער גאנצער שטאָט האָט געהילכט אונדזער געזאנג „מיר זיינען די יונגע גווארדיע“. נעפמאנעס, קליינבירגער האָבן געקוקט אָף אונדז קרום. נאָר מיר זיינען געגאנגען מיט פארהויבענע קעפ, געוויסט, געגלייבט: אונדז געהערט די צוקונפט. געלעבט האָבן מיר, ווי עס פאסט פאר קאָמונארן, — אלע אין אלציינע באדינגונגען. קיין געלט האָט קיינער בא זיך ניט געהאט. קיין פריוילעגירטע זיינען ניט געווען. דערנערט זיך האָבן מיר אלע פון איין קעסל. אין אונדזער סטודענטישער גאַרקיד. אויב עמעץ האָט באקומען א פעקל שפּיז פון דער היים, האָט ער עס גלייך אָפּגעגעבן אין גאַרקיד. פאר אלעמען. פארן גאנצן קאָלעקטיוו. האָט עמעץ עפעס פארדינט, האָט ער עס אריינגעטראָגן אין דער אלגעמיינער סטודענטישער קאסע. מיר האָבן זיך געטיילט איינער מיטן אנדערן. פאראכטעט די נידעריקע געפילן פון קליינבירגער. געטרוימט וועגן א וועלט-רעוואָלוציע. איז אַט, אין טויזנט נישן הונדערט פּיר-און-צוואַנציקסטן, ווען ס'האָבן זיך אָנגעהויבן די זומער-קאָניקולן, האָט מיך ארויסגערופן דער סעקרעטאר פונעם קאָמיונישן קעמערל און געפרעגט, ווו און וויאָווי קלייב איך זיך פארברענגען די אָפּרויכדאָשים. איך האָב נאָך אליין ניט געוויסט. דער גרעסטער טייל סטודענטן און סטודענטקעס איז געפאָרן צו די עלטערן, צו קרויוים. איך האָב אין ערגעץ זיך ניט

געקליבן. ניט געהאט ווהיין. די עלטערן מיינע, די גאנצע מישפאכע איז אומגעקומען בעשאס א גרויסער סרייפע. מיר איז דעמלט געווען דרײַ יאָר. מיך דעם איינציקן האָט מען געראטעוועט. אָפּגעגעבן אין א יעסומים־הויז. נאָכדעם שוין, בא דער סאָוועטנמאכט — אין א קינדערהיים. אויך דאָרט, אין מינסק.

דעם סעקרעטאר האָב איך געזאָגט, אז איך וואָלט וועלן די פּאַר כאדאָ- שים ערגעץ ארבעטן.

— גוט, — האָט ער געענטפערט, — וועסט פאַרן אין שטעטל, איבער וועלכן מיר האָבן גענומען שעפטום. העלפן דאָרט דעם קאָמיוגישן קעמערל דורכפירן די קולטור־ארבעט. די בוכהאלטעריע וועט דיר ארויסגעבן די סטיפענדיע פאַר צוויי כאדאָשים. דאָרט, אין שטעטל, וועט עס דיר קלעקן. א ליטער, אן אומזיסטיקן, האָט מען דיר שוין אויסגעשריבן. פאַרסט מיטן קוידענאָווער צוג ביז דער לעצטער סטאנציע, נעגאַרעלאָיע. פון דאָרט איז א צען ווערסט ביזן שטעטל קארעליץ. דאָס שטעטל געפינט זיך בא דער סאַמע פוילישער גרענעץ. וואָס דאָס באטייט, דאַרף איך דיר איבעריקס ניט דערקלערן. ארבעט וועט דיר דאָרט קלעקן...

אף מאָרגן, פאַרנדיק פון דער גרענעץ־סטאנציע צום שטעטל, האָב איך באַם באלעגאַלע זיך דערוואָסט, אז אין קארעליץ זיינען פאַראן בא אַנדער־ האלבן צענדליק קאָמיוגיסטן. סעקרעטאר פונעם קעמערל איז דער פאַרזײ- צער פונעם שטעטלדיקן ראט פיניע שוואַלב. א לײטישער יאַט. איינער פון די ערשטע קאָמיוגיסטן אין ראיאָן.

דער סעקרעטאר פונעם קאָמיוגישן קעמערל פיניע שוואַלב האָט זיך שטאַרק דערפרייט מיט מיר. וויבאלד איך בין פונעם מוזיקאַלן טעכניקום און קען דערצו נאָך א ביסל מאָלן, וועל איך גוט צוניץ קומען. ער האָט מיך איינגעאַרדנט אף דירע מיט קעסט בא אן עלטערער פרוי, ניט ווייט פונעם קלוב, וואָס האָט זיך געפונען אפן צווייטן שטאַק פון דעם אייך און־איינציקן געמיינערטן הויז, וואָס האָט פריער געהערט דעם גרעסטן שטעטלדיקן גוויז.

מיט פיניע שוואַלב האָב איך זיך גלייך באַפריינדעט. ער איז געווען עלטער פון מיר מיט צוויי יאָר. א שטאַלטנער. א העל־בלאָנדער. א גוט־מוטיקער. אן אָפּנהאַרציקער. מיר האָבן צוזאַמען צונויפגעשטעלט א פלאן פון קולטור־ארבעט. באהאַנדלט אים אף דער קאָמיוגישער פאַרזאַמלונג. אין א פאַר טעג ארום האָב איך אָנגעהויבן רעפּעטירן מיטן קאָמיוגישן אַרקעסטער. אין איינעם אן אַוונט, נאָך דער רעפּעטיציע, איז פיניע שוואַלב ארויס פון קלוב צוזאַמען מיט מיר. פאַרגעלייגט זיך דורכגיין א ביסל, און פאַר מיר, ווי פאַר א נאָענטן באַגלייבטן כאווער, צעעפנט דאָס האַרץ, דערציילט וועגן זיינע איבערלעבונגען. ער איז פאַרליבט. שוין עטלעכע יאָר. נאָך פון דעמלט, ווען זיי האָבן זיך געלערנט אין איין שול. ס'איז א ווונדערלעך מיידל, א שיינע, א פיניע, זייער א פייקע. צו זעכצן יאָר האָט זי גלענצנד פאַרענדיקט די שול. איצט איז איר זיבעצן, און זי איז שוין א סטודענטקע פונעם לעינגראדער אוניווערסיטעט. מיט עטלעכע טעג צוריק איז זי געקומען צו פאַרן אין שטעטל. ער גייט אויס נאָך איר. און הייבט ניט אָן וויסן, וויאזוי זיך פירן. ער איז סעקרעטאר פונעם קאָמיוגישן

קעמערל, פאָרזיצער פון שטעטלדיקן סאָוועט, מיטגליד פון ראַיאָנעם קאָ-
מיטעט פון קאָמיוג, און זי... זי שטאמט ניט פון פראַלעטארישן ייכעס, איר
טאטע איז א גאבע אין בעסמערעש, קוקט קרום אף קאָמיוגיסטן. זי איז,
עמעס, ניט שולדיק אין דעם. אָבער דאָך... פיניע האָט געפרווט דערשטיקן
זיין געפיל צו איר, ניט טראכטן, פארגעסן. נאָר ער קען זיך ניט בייקומען.
געבעטן האָט ער מיר, אז שאבעס פארנאכט, ווען די גאנצע שטעטלדיקע
יונגט גייט ארויס אפן שפאציר, זאָל איך זיך דורכגיין מיט אים. זי וועט
דאָרט אויך געוויס זיין מיט אירע כאווערטעס. ער האָט זייער געוואָלט,
איך זאָל זי זען, אָנקוקן כאַטש פונדערווייטן און זאָגן מיין מיינונג, אייצען
אים, וואָס ער זאָל טאָן.

שאבעס נאָך האלבן טאָג איז פיניע שוואַלב, א פריש ארומגעראזרטער,
אין א לופטיק וויס העמדל איבער די גאליפע-הויזן, אין גלאנציק אויס-
געפוצטע שטיוול, געקומען אין קלוב, ווו איך האָב געבראכט אין אַרדענונג
דאָס בילזאָטעקל, און מיר זיינען ארויס אפן שפאציר. אף דער הויפט-גאס
איז שוין געווען א היפשער אוילעם. דעריקער יוגנטלעכע. מע האָט שפא-
צירט פאָרלעכווייז, גרופעסווייז, זי איז ניט געווען. פיניע האָט זיך געע-
ררט, איבערגעלעבט, געוואָלט שוין אוועקגיין. מיטאמאָל האָבן צווישן די
שפאצירנדיקע זיך באוויזן דריי פיניע מיידלעך. זיי זיינען געגאנגען
עטוואָס אין א זיט, געארעמט און זייער אופגעלעבט גערעדט וועגן עפעס
צווישן זיך.

— קוק, אָט איז זי, יויכעוועד, די מיטלסטע, מיט די גינגאָלדענע האָר.
אין בלוילעכן סאראפאן מיט די וויסינקע פאסיקלעך, — האָט פיניע מיט
א פארנאכטן אָטעם א זאָג געטאָן, פארלאנגזאמענדיק די טריט. ווען ער
זאָגט ניט, וואָלט איך אליין זי אויך גלייך באמערקט. זי איז ווירקלעך
געווען זייער שייך, זיך אויסגעטיילט מיט איר שלאנקן ווקס, מיט איר
גאנג, מיט איר האלטן זיך, מיט איר ליכטיקן פאָנעם.

ווען זיי זיינען שוין פארביגעגאנגען, האָט פיניע מיט נייגער געפרעגט,
וואָס פאר אן איינדרוק האָט זי געמאכט אף מיר. איך האָב אים געזאָגט,
ווי דער עמעס איז, אז זי איז מיר זייער געפעלן געוואָרן. זי איז טאקע
א וונדערלעך שיינע, א מילדע. פון דעם, וואָס איך האָב זי געלויבט, איז
ער פאָשעט גליקלעך געווען און האָט ווידער אָנגעהויבן איבערעכענען
אירע מיילעס. זי איז א קלוגע און א באשיידענע. פארבט זיך ניט. טשעפעט
ניט אָן קיין אוירינגלעך. קיין קארעלן. זי איז אן ערנסטע. א גוט דער-
צויגענע. שוין פון דעם אליין, וואָס ער האָט גערעדט וועגן איר, פונעם
אַנרופן איר נאָמען, האָב איך געפילט, האָט ער געהאט פארגעניגן.

יויכעוועד מיט אירע כאווערטעס זיינען אוועק ארום-גאס. מיר האָבן
זיך פארגומען אַראָפּ, פארביי דעם מאַרק-פלאץ מיט די צוגעשלאָסענע
קלייטן און קלייטלעך, פארביי די עטלעכע קלייניקע ארטעלן, און ארויס
אויסערן שטעטל, צום טיפּ, וואָס איז שטיל געפלאָסן צווישן די געדיכט-
באגרינטע ברעגן, אָפטיילנדיק מיט זיך צוויי באוונדערע וועלטן. דער מיר-
רעכדיקער ברעג איז געווען אונדזערער, א סאָוועטישער. דער אַנטקעגנדי-
קער, דער מירעוודיקער ברעג האָט געהערט צו פילסודסקיס פוילן. בלויז
א שמאָלע בלוילעכע ליניע האָט אָפגעטיילט יענעם ברעג פון אונדזערן,

און דאָרט איז שוין געווען גאָר אן אנדער לעבן. אינגאנצן א פרעמדס פאר אונדז. פון יענער זייט האָט דעמלט געדראָעט א געפאר. ס'איז געווען פונקט דאן, ווען אין ענגלאנד האָט מען פארשפרייט א קלוימערשטן בריוו פון קאָמינטערן. קערזאָן און באַלדוין האָבן געקערט וועלטן, געהעצט פוילן קעגן דער יונגער סאָוועטן-מעלוכע. יעדער קאָמיוניסט אינעם שטעטל האָט אין יענע טעג זיך גערעכנט פאר א גרענעצלער. איך בין שוין אויך גע- שטאנען אין איינער א נאכט, צוזאמען מיט פיניען, אף דער וואך בא דער גרענעץ. שפאנענדיק מיט אים לענגוויס דעם טיך, וואָס איז איינגעהילט געווען אין געהיימניספולער טונקלקייט, האָבן מיר געטרוימט וועגן יענער צייט, ווען דאָס פּאָלק וועט אויך דאָרט, אף יענער זייט, נעמען די מאכט. איצט זינען פיניעס געדאנקען געווען פארנומען דעריקער מיט איר, מיט יויכעוועדן. ער האָט געהאלטן אין איין ריידן וועגן איר, דערציילט וועגן איר מאמען, וועגן איר טאטן דעם „לישענעץ“, ווייל ער איז א גאבע אין בעסמערדעש. דאָס האָט אים אָפגעצאָלט דער פארברענטער אפיקורעס וזייע סורקיס, כאָטש דער טאטע אירער איז ביכלאל אן אָרנטלעכער מענטש, געווען אן אָנגעשטעלטער בא א וואלד-הענדלער. איצט לעבט ער שוין לאנג אפן אויסהאלט פון די אויסגעגעבענע קינדער. די עלטערע דריי טעכטער, אלע מיט הויכער בילדונג, לעבן זייער שוין אין פארשידענע שטעט. דער מאן פון דער צווייטער טאכטער, א פראַפּעסאָר, פארנעמט א גרויסע שטעלע אין לענינגראד, און זינט פאָריקן יאָר, ווען יויכעוועד איז אָנגענומען געוואָרן דאָרט אין אוניווערסיטעט, ווינט זי בא זיי.

ווען מיר האָבן זיך אומגעקערט, האָט דער אוילעם נאָך שפאצירט. נאָר יויכעוועד מיט אירע כאווערטעס זינען שוין ניט געווען. ס'האָט מיר זייער באַנק געטאָן. מיר האָט זיך געוואָלט כאָטש נאָכאמאָל א קוק טאָן אף איר.

אין אָט דעם אָונט האָב איך זיך נאָך מער באַפריינדעט מיט פיניען, זיך נאָך מער צוגעבונדן צו אים. ער איז מיר געווען זייער צום הארצן מיט זיין אופריכטיקייט, ערלעכקייט, גוטסקייט. מיט אלץ. ווען מיר האָבן שוין שפעט אין אָונט זיך געזעגנט, האָט פיניע מיר אָנגעזאָגט, איך זאָל מאַרגן, אינעם אָפּר-טאָג, צו צוויי אזייגער אומבאדינגט קומען צו אים אהיים. די שוועסטערלעך זינע גרייטן א יאָמטעוודיקן מיטיק.

אף מאַרגן בין איך גאנצפרי שוין געווען אין קלוב, פארענדיקט אַן-מאָלן דאָס קעפּל צו דער קאָמיונישער וואנטצייטונג, עטלעכע שארזשן אף די אָרטיקע נעפלייט, זיך אָפּעראזירט, און געלאָזט זיך גיין צו פיניען. ער האָט געווינט ווייטלעך, אין א שמאָל קרום געסל, אין א נידעריק שטיבל. ער האָט געלעבט מיט זיין קראנקער מאמען און מיט די צוויי יונגערע שוועסטער. דער טאטע זינער, א קאָוואל, איז אין די ערשטע טעג פון דער סאָוועטנמאכט פרייוויליק אוועק אין דער רייטער ארמיי און איז אומגעקומען אין שלאכט מיט די ווייטפאָליאקן. איין שוועסטער האָט געארבעט אין זאָקן-ארטעל, די אנדערע אין שניידער-ארטעל. ביידע ניט איבעריקס שיינע, נאָר ווילע מיידלעך. קאָמיוניסטקעס.

ארויסגייענדיק פון קלוב, האָב איך ניט געפילט, אז עס קלייבט זיך אף א רעגן. נאָר אינגיכטן האָט זיך אופגעהויבן א ווינט, אָנגעיאָגט שווערע

כמארעס, און עס האָט גענומען קאפען. איך בין אוועק גיכער. פון מינוט צו מינוט איז דער רעגן געוואָרן שטארקער. באמערקט, אז עמעץ איז ארופגעלאָפן אפן גאנעקל פונעם הילצערנעם פייערלעשער־טורעם, וואָס אפן סאמע ראָג, האָב איך זיך אויך געלאָזט אהין. אין אָט דער באהעלטער־ניש האָב איך מיטאמאָל דערזען יויכעוועדן. זי איז געשטאנען אונטערן דעכל אינעם זעלבן בלוילעכן סאראפאן מיט די ווייסע פאסיקלעך, אין וועלכן זי איז נעכטן געווען אפן שפאציר, און מיט די פארברוינט־ראָזלעכע הענט פארשארט אף הינטן די ווייכע גינגאַלדענע האָר. איך האָב זיך פאר־לורן, געמאכט א טראָט אף צוריק, זיך אויסגעגליטשט, שיר ניט אומגע־פאלן. זי האָט מיך א כאפ געטאָן פאר דער האנט, א צי געטאָן צו זיך און זיך צעשמייכלט. יויכעוועד האָט איצט אויסגעזען נאָך שענער, ווי אפן שפאציר. כ'האָב ערשט איצט דערזען, סארא קלוגע הימל־בליע אויגן זי פארמאָגט, סארא מעכניעדיקע עטוואָס אונטערשמייכלענדיקע ליפן, סארא אויסערגעוויינלעך שטאלטנע פיגור.

איך א ווילע ארום זיינען מיר שוין געווען באקאנט. זי האָט מיך בא־מערקט, לאָזט זיך אויס, נעכטן אפן שפאציר און פון די כאווערטעס זיך דערוויסט, אז איך בין א סטודענט פון א מוזיקאלן טעכניקום. זי האָט זייער ליב מוזיק, פארפעלט ניט אין לענינגראד קיין איין וויכטיקן קאָנ־צערט, שפילט אליין א ביסל אף א פאָרטעפיאנע.

דער רעגן האָט געפליכעט אלץ שטארקער. פון מאָל צו מאָל האָט דער ווינט א שארפן שמייס געטאָן מיט די קילבלעכע שווערע טראָפנס איבערן גאנעקל, דערנעענטערנדיק אונדז אויארום אלץ מער איינס צום אנדערן.

זי איז געווען פול מיט פרייד און באגייסטערונג פונעם שלאקסרעגן, וואָס האָט הילכיק געקלאפט, געפויקט איבערן דעכל, און פון די שוימיקע שטראָמען רעגן־וואסער, וואָס האָבן מיט א ראש און געפילדער זיך גע־טראָגן אראָפֿ־גאס.

איך דרויסן האָט מען קיין לעבעדיקן נעפעש ניט געזען. נאָר מיר זאל־בעצווייט זיינען געשטאנען אין אונדזער באהעלטעניש און זיך געפרייט מיט דער צעבושעוועטער נאטור.

איך א פאָר שאַ ארום, ווען דער רעגן האָט אופגעהערט, זיינען מיר שוין געווען באפריינדעט. זי האָט מיר געזאָגט, אז מאָרגן פארנאכט וועט זי זיין מיט איר כאווערטע בא דער פאָטשט. אויב איך וויל, וועט זי דאָרט ווארטן אף מיר.

— עפשער קומען מיט מיין כאווער, — האָב איך א פרעג געטאָן, — מיט פיניע שוואלב?

— ניין, ניין, — האָט זי מיך איבערגעשלאָגן. — קום אליין. גוט? איך וועל ווארטן, — געזאָגט און אנטלאָפן.

פון יענער מינוט האָבן זיך אָנגעהויבן מיין גליק און מיניע ליידן. צו פיניען בין איך שוין ניט געגאנגען. איך האָב איצט שוין ניט גע־קענט גיין צו אים, כאָטש איך האָב געוויסט, אז ער, די מאמע זיינע מיט די שוועסטערלעך ווארטן אף מיר מיטן יאָמטעוודיקן מיטיק. זיין בא אים און ניט דערציילן וועגן מיין באגעגעניש מיט דער, וועלכע ער האָט ליב,

וואלט געווען ניט גוט פון מיין זינט. און איצט גלייך אפן אָרט דערציילן
האָב איך אויך ניט געקענט. איך האָב באשטימט אָפלייגן ביז מאָרגן.
מאָרגן, ווען מיר וועלן זיך באגעגענען, וועל איך אים אלץ דערציילן.
אף מאָרגן האָב איך זיך דערוויסט, אז פיניע האָט באקומען א דרינג-
גענדיקן ארויסרוף און איז אוועקגעפאָרן נאָך גאנצפרי אין ראיאָן אף א
סעמינאר פון סעקרעטארן פון שטעטלשע און דאָרפישע קאָמיוגישע קע-
מערלעך.

א גאנצן טאָג האָב איך זיך קיין אָרט ניט געפונען. גענומען זיך פאר
איין ארבעט, פאר א צווייטער. געפרווט אַנווארפן אן עסקין פאר א פלא-
קאט, וועלכער האָט געדארפט, ווי מיר געדענקט זיך, שילדערן, ווי א
קאָמיוגישט א גרענעצלער שטייט אף דער וואך בא דער גרענעץ מיט
פוילן, ניט פארענדיקט און זיך אָנגעהויבן גרייטן צו א שמועס מיט די
מיטגלידער פונעם ניט לאנג אַרגאניזירטן ביישטעטלדיקן לאנדווירטשאפט-
לעכן קאָלעקטיוו וועגן פואנקארעס נאָטע צום סאָוועטפארבאנד, אָפגעלייגט
עס און זיך גענומען צונויפשטעלן א קאטאלאָג פון די ניי-אָנגעקומענע
בראָשורן. און וואָס איך האָב ניט געטאָן, מיט וואָס איך בין ניט געווען
פארנומען, איז יויכעוועד געשטאנען די גאנצע צייט מיר פאר די אויגן.
איך האָב געהאלטן אין איין טראכטן וועגן איר, וועגן דעם, אז זי וועט
פארנאכט זיין בא דער פאָטשט און וועט דאָרט ווארטן אף מיר. מיר האָט
זיך געוואָלט, אז עס זאל שוין וואָס גיכער דורכלויפן דער טאָג און ס'זאל
שוין אָנקומען דער געארטער פארנאכט. און אין דער זעלבער צייט האָט
מיך אָנגעהויבן שטיל טאָטשען א נישט-אָנגענעמער געדאנק — צי וועל איך
ניט באגיין קיין אוולע בענעגייע מיין כאווער, בענעגייע פיניען, מיט דעם,
וואָס איך וועל גיין זיך באגעגענען מיט יויכעוועדן, אין וועמען ער איז
פארליבט און ער האָפט, אז זי וועט אים ענטפערן מיטן זעלבן ליבעגעפיל.
עמעס, איך האָב שוין געוויסט פון איר אליין, אז פיניען וויל זי ניט זען.
ווען איך האָב, שטייענדיק אפן גאנעקל, אָנגעהויבן מיט איר ריידן וועגן
אים, לויבן אים, האָט זי אפילע הערן ניט געוואָלט. ער איז איר אינגאנצן
ניט אָנגעגאנגען. ניט מיין שולד איז געווען אין דעם. און דאָך האָט אָט
דער נישט-אָנגענעמער געדאנק מיך שוין ניט אָפגעלאָזט, געמאטערט, און
איך האָב אָנגעהויבן אלץ מער זיך שלאָגן אין דער דייע, צי זאל איך גיין
זיך באגעגענען מיט איר בא דער פאָטשט, צי עפשער ניט גיין. איך האָב
געכאלעשט זיך זען מיט איר, הערן זי, קוקן אף איר, שפיגלען זיך אין
איר. „גיי, — האָט זיך געבעטן דאָס הארץ, — האָסט דאָך צוגעזאָגט, זי וועט
דאָך שטיין דאָרט, ווארטן. ווי זשע קאָנסטו ניט גיין? גיי, אמבאדינגט
גיי.“ און א צווייטע שטים האָט איינגעשפארט געטיינעט: „גיי ניט. ווי-
באלד פיניע, דיין נאָענטער כאווער, איז פארליבט אין איר, טאָרסטו ניט
גיין. טאָרסט אפילע ניט טראכטן וועגן איר...“ איך האָב ניט געוויסט וואָס
צו טאָן. און סאָפּקאָלסאָף, כאָטש ס'איז מיר זייער ניט גרינג געווען, האָב
איך געפויעלט בא זיך: ניט גיין. דערווייל ניט באגעגענען זיך מיט איר,
ביז איך וועל זיך ניט זען מיט פיניען. קעדיי איך זאל ניט כאַראָטע האָבן,
ניט איבערטראכטן, האָב איך צונויפגערופן אף פארנאכט דעם קאָמיוגישן
ארקעסטער אף א רעפעטיציע.

כעוררע קאָמוניסטן, די שטעטלשע האָרעפאשנע יוגנט — שוסטערס, נייטערנס, קירזשנער, בלעכער, זאָקנמאכערנס, פון די ארטעלן און גלאט קוסטארן, און אויך עטלעכע יאטן און מיידלעך פונעם ביישטעטלדיקן לאנדווירטשאפטלעכן קאָלעקטיוו האָבן פארנאכט פארפולט מיט א פריי לעכן טומל די ענגע קלוב־בינע. זיי האָבן זיך געוויצלט, זאָרגלאָז געלאכט. איך בין זיי בעעמעס מעקאנע געווען. בא מיר איז דאָס הארץ ניט געווען אפן אַרט. איך האָב רעפערט מיטן אַרקעסטער און געטראכט וועגן איר, זיך פאָרגעשטעלט, ווי זי שטייט דאָרט בא דער פאָטשט, קוקט ארויס, ווארט אף מיר.

בעשאס א קורציגן איבערייס האָב איך געכאפט א קוק אין דערבייזיקן פענצטער און מיטאמאָל דערוען זי מיט אירע כאווערטעס. זיי האָבן זייער געלאסן, ניט גענילט שפאצירט פונקט אנטקעגן קלוב. זיך אומגעקערט, קאָנטיק, פון דער פאָטשט. איך האָב פאנאנדערגעעפנט ביידע פענצטער און פאָרגעזעצט רעפערטן מיט אזא אימפעט, ווי נאָך, דוכט זיך, קיינמאָל ניט. דער בודיאָני־מארש האָט מיט זיין רופנדיקער קראפט פארפולט דעם קלוב און הילכיק זיך צעטראָגן דורך די צעעפנטע פענצטער איבער דער פארנאכטיקער גאס.

די רעפערטיצע האָט זיך פארצויגן מער, ווי געוויינלעך. איך בין ארויס פון קלוב דער לעצטער און איינער אליין לאנג שפאצירט הין און צוריק איבער דער פוסטער און זייער שטילער טונקעלער גאס. אינדערפרי האָבן לעבן קלוב שוין געווארט אף מיר די יאָמטעוודיק־פארפוצטע פּאָנערן — אלע אין רויטע האַלדזשיכער. בא אונדז איז געווען אַנגעמעקט א שפאציר הינטערן שטעטל, צו דער גרינער לאַנקע, וואָס לעבן טיך. איך דערצייל שוין צו גענוי?

— ס'מאכט ניט אויס. ביטע. מיר האָבן גענוג צייט.

— איך ווונדער מיך אליין, ווי גענוי מיר האָט זיך עס אלץ פארגע־דענקט. ס'איז דאָך דורך אזויפיל יאָר. מיט דער רויטער פאָן פאָרויס האָט דער פּאָנערן־אַטריאד אוועקגעמארשירט אין שטרענגע געמאָסטענע רייען איבער דער שוין באלעבטער הויפט־גאס, פארביי דעם שטעטלדיקן ראט, פארביי דעם בעסמעדערש, דעם מארק, די ארטעלן און שוין אראָפֿ־בערגל, אויסערן שטעטל זיך פארנומען מיט דער ברייט אויסגעטראַטענער סטעזש־קע, וועלכע האָט זיך געשלענגלט צווישן די יונגע שלאַנקע בערעזעס און געפירט צו דער גרינער לאַנקע. באלד ווי מיר האָבן איבערגעלאָזט הינטער זיך דעם קילבלעכן שאָטן פון דעם קלייניקן בערעזע־וועלדל, האָב איך דערוען גיין אנטקעגן עטלעכע ליכט אַנגעטאַנענע מיידלעך, וועלכע האָבן, קאָנטיק, זיך שוין אומגעקערט נאָכן אינדערפריזיקן באָדן זיך אין טיך. צווישן די מיידלעך האָב איך דערוען יויכעוועדן. זי איז געווען אין א ראָן כאלאטל, אפן האַלדן א ווייסינקע קאָסינקע, די גינגאַלדענע האָר פאנאנדערגעלאָזט. ס'איז מיר געווען א ביזאיען זיך איצט באַגעגענען מיט איר, איך האָב זיך געפילט שולדיק, וואָס איך האָב ניט געהאלטן וואָרט. צוואמען מיטן אַטריאד האָב איך פארגיכערט די טריט. אָפגעקערט דעם קאַפּ אין א זיט, געמאכט זיך, אז איך זע זי ניט. יויכעוועד האָט איבער־געלאָזט די כאווערטעס און אן אופגעלעבטע, א לופטיקע, צוגעלאָפן צו מיר.

פון אירע האָר, פון אירע אנטבליזוטע הענט, פון איר אינגאנצן האָט גע-
טראָגן מיט פרישקייט, מיט זוניקייט. א שמיכלענדיקע האָט זי זיך בא-
גרייט, געזאָגט, אז זי האָט נעכטן פארנאכט, שפאצירנדיק פארביי דעם
קלוב, געהערט שפילן דעם אַרקעסטער און פארשטאנען, אז איך האָב ניט
געקענט ארויס צו איר. מאָרגן וועט זי זיין אָן די כאווערטעס, אליין, אכט
אזיגער אין אַוונט לעבן פייערלעשער-טורעם, בא דעם גאנעקל, וווּ מיר
האַבן בעשאס דעם שלאקסרעגן זיך באגעגנט. געזאָגט און אוועקגעלאָפן
דעריאָגן די מיידלעך. שפאנענדיק מיטן פּיאַנערן-אַטריאד, האָב איך זיך
אומגעקוקט און דערווען זי שוין גיין אין דער מיט צווישן אירע כאווער-
טעס. דאָס פרישע ווינטל, וואָס האָט געצויגן פונעם באגרינטן טיך-ברעג,
האַט זיך געשפילט מיט איר דינינקן ראָזעוון כאלאטל, ליכט געפאלדעוועט
אים, אויסטיילנדיק בילעט איר שלאנקן יונג-מיידלשן קערפער. ווען איך
האַב אין עטלעכע מינוט ארום זיך ווידער אומגעקוקט, האָט זי און די
איבעריקע מיידלעך מיט א געלעכטער זיך געלאָזט לויפן ארום-בערגל און
זיינען באלד פארשוונדן אינעם בערעזע-וועלדל.

דער טאָג איז געווען א זעלטן שיינער, א זוניקער. אפן האַרצן איז
געווען ליכטיק און גוט. די פּיאַנערן האָבן זיך אויסגעזעצט אף דער גרינער
לאַנקע אין א האלב-קרייז מיטן פּאַנעם צום טיך, צו דער גרענעץ. אף
יענער זיט האָט מען געזען שפאנען היין און צוריק א פוילישן זעלנער אין
א קאָנפּעדעראַטקע. אף אונדזער זייט — א רויטארמייער. די פּיאַנערן האָבן
פארצויגן, "דעם העלן טאָג אנטקעגן, כאוויירים, קומט אין שטרייט". פונעם
יישעוו, וואָס האָט זיך געפונען אף יענעם ברעג, אפן פוילישן, האָבן זיך
אַנגעהויבן באווייזן קינדער און דערוואקסענע. זיי האָבן זיך דערנענער-
טערט צום טיך. ווען א היפשער אוילעם האָט זיך צונויפגעקליבן דאָרט,
אף יענער זייט, האָבן די פּיאַנערן מיט אלץ מער אימפעט געזונגען איין
ליד נאָך דער אנדערער. נאָכדעם האָבן די יינגלעך און מיידלעך מיט רויטע
פענדעלעך אין די הענט אויסגעפילט קאַלערליי פּיזקולטור-איבונגען און
פארענדיקט מיט א שיינער פיראמידע, אף וועלכער ס'האַט זיך אופגעהויבן
א פּיאַנערקע מיט א רויטינק פענדעלע אין האנט.

דער פוילישער גרענעצלער, וואָס איז געבליבן שטיין אין א זייט, האָט
אויך געקוקט. געקוקט און געשוויגן.

צופרידענע, שפאנענדיק אין טאקט מיט די פּינקלענדיקע פּינקלעך,
האַבן מיר צו מיטיק זיך אומגעקערט אין שטעטל. לעבן קלוב האָב איך
פאנאנדערגעלאָזט די כעוורע און בין אוועק זיך דערוויסן, צי פיניע איז
שוין געקומען. איך האָב איצט געמוזט זיך זען מיט אים. נאָר ער איז נאָך
ניט געווען. שפעטער, אין אַוונט שוין, האָב איך זיך דערוויסט, אז דער
סעמינאר וועט דויערן פופצן טעג און פיניע וועט זיך אומקערן ערשט אין
צוויי וואָכן ארום.

די נאכט בין איך שוין ניט געשלאָפן. געלעגן אין דעם פינצטערן ציי-
מערל אף דער שמאַלער הילצערנער קאנאפע און געהאלטן אין איין
טראכטן וועגן יויכעוועדן, וועגן פיניען, און ווידער וועגן יויכעוועדן. זיך
דערמאָנט, אופגעשטעלט אין זיקאַרן יעדעס וואָרט, וואָס זי האָט מיר גע-
זאָגט, איר בליק, איר שמיכל. איך האָב ניט אַנגעהויבן פארשטיין, מיט

וואָס בין איך איר געפעלן געוואָרן. עמעס, איך האָב דעמלט אויסגעזען א ביסל אנדערש. פארמאָגט א געדיכטע קוטשמע פעכיק־שוואַרצע האָר, געווען ענערגיש. געשפילט אָף א פידל, אָף א טרומייט, אָף פאַרטעפיאנע, פארפאסט מעלאָדיעס, געזונגען, געמאַלט, געווען אן אקטיווער קאָמויאַסט, א טשאַנאַוועץ, און גלייכצייטיק א טרוימער, א ראָמאַנטיקער. זי האָט עס שוין געוווּסט. עפשער דערפאַר בין איך איר געפעלן געוואָרן. און מעגלעך, צוליב עפעס אנדערס...

איך האָב באשטימט אַנשריבן פיניען, דערציילן אים אלץ אזוי ווי ס'איז. אָפן. ערלעך. אלץ.

נאָך האלבן טאָג האָב איך זיך פארשפארט אין קלוב. עטלעכע שאַ גע־זעסן איבערן בריוו, בין איך האָב אים אַנגעשריבן, נאָכדעם האָב איך אים איבערגעשריבן, און ערשט דעמלט, איבערלייענענדיק די געדיכט־פאַר־שריבענע זייטלעך, האָב איך זיך באטראכט, אן דער בריוו וועט פיניען נאָר פאטערן די שטימונג, און באשלאָסן ניט אָפשיקן. פיניע וועט קומען, דעמלט וועל איך אים ווייזן דעם בריוו.

ווען אין דרויסן האָט שוין אַנגעהויבן צופאלן דער אָונט, האָב איך מיט אן אומרוק האַרץ זיך געלאָזט גיין צום פניערלעשער־טורעם. יויכע־וועד איז שוין געווען דאָרט. א צופרידענע, האָט זי מיר פאַרגעלייגט זיך דורכגיין א ביסל. מיר זיינען אוועק ניט מיט דער גאַס, וווּ אלע האָבן שפאַצירט, נאָר מיט א זייטיק שטיל געסל. לאנגזאַם האָבן מיר געשפאַנט איבער דעם שוואַך באלויכטענעם, זיך אונטערווייגנדיקן הילצערנעם טראַ־טואַרל. מיר האָט זיך זייער געוואָלט אַנעמען זי בא דער האנט, נאָר איך האָב ניט געוואָגט. ס'איז מיר שוין געווען גענוג גוט פון דעם, וואָס זי גייט לעבן מיר, וואָס איך פיל זי נאָענט לעבן זיך, וואָס איך הער זי. אן אופגעלעבטע, קימאט ווי מיט קינדערשער היספילעס, האָט זי דערציילט וועגן דער שיינקייט פון לענינגראד, וועגן די פּרעכטיקע דענקמעלער, וועגן דעם אוניווערסיטעט, וווּ זי לערנט. פון צייט צו צייט האָב איך אויך אריינגעשטעלט א וואָרט, דערציילט עפעס וועגן מינסק. מיר האָבן זיך אזוי פארעדט, אז אומבאמערקט האָבן מיר איבערגעלאָזט הינטער זיך די שמאַלע געדרייטע געסלעך און זיינען ארויס צו די פעלדער פונעם ביישטעטלדיקן לאנדווירטשאפטלעכן קאַלעקטיוו. דאָ איז דער הימל געווען פיל גרעסער, העכער, בלויזער. מיר האָבן זיך פארנומען מיט דעם גוט אויסגעפאַרענעם וועג, וואָס איז באלויכטן געווען פון דער לעוואַנע. ווי קאָן מען פארגעסן אזא נאכט! פון איין זייט האָבן שטיל זיך אונטערגעוויגט מיט די צעבליטע קעפּ הויכע זונרויוון, פון דער צווייטער זייט האָט זיך געזילבערט א פעלד מיט געדיכטער קוקרווע. נאָכדעם האָבן זיך אוועק־געצויגן פעלדער מיט לייך. מיט בליענדיקן קלעווער און א באשטאן מיט רייפנדיקע דיניעס און קאווענעס. מיר האָבן לאנג שפאַצירט צווישן די פעלדער, פארשיקערטע פון דער שטילער זומערדיקער נאכט, פון די דינ־סטע גערויכע, וועלכע די ערד און די געוויקסן, אַנגעוואַרעמטע פון דער באטאַגיקער הייסער זון, האָבן פון זיך ארויסגעאַטעמט.

ווען מיר האָבן זיך אומגעקערט, איז קיין שניין אין די פענצטער פון די שטעטלדיקע שטיבער שוין ניט געווען. איך האָב זי באגלייט אהיים,

צו דער שטוב פון אירע עלטערן. מע איז שוין דארט געשלאָפֿן. זי איז מיט שטילע טריט ארום אפֿן גאנעקל, זיך צוגעזעצט אין סאמע ווינקל און צו מיר א ווינק געטאָן. איך בין פֿאַרויכטיק ארום און זיך צוגעזעצט לעבן איר. באַ ביידע זייטן גאנעקל האָבן געשורשעט מיט די בלעטער עטלעכע קליאַ-נען, צודעקנדיק אונדז מיט זייער וואַרעמען שאַטן. מיר זיינען געזעסן נאָענט איינס לעבן אנדערן און שטיל, זייער שטיל גערעדט. און וויפל מיר האָבן ניט גערעדט, האָבן מיר זיך ניט געקענט אָנריידן. ס'האָט שוין אָנגעהויבן שאַרען אָפֿ טאָג. ס'האָט זיך ניט געוואָלט צעשיידן זיך, נאָר מע האָט געמוזט.

— סאָליא, איך וויל דיר עפעס זאָגן, — האָט זי, געזעגענענדיק זיך מיט מיר, א שעפטשע געטאָן, ווי פֿאַרטרויענדיק א סאָך, — דו ביסט זייער געפעלן מינע כאַווערטעס. זיי זיינען אלע, אלע פֿאַרליבט אין דיר... — באַ די ווערטער האָט זי זיך צוגערירט מיט אירע הייסע ליפֿן צו מינע, א קוש געטאָן און באלד פֿאַרשוונדן הינטער דער שטיל צוגעמאַכטער טיר. אַ גליקלעך-איבעראַשטער בין איך אַוועק, און איבער דער קילבלעכער פֿאַרטאַגיקער גאס האָט זיך פֿאַנאנדערגעטראָגן דער פֿריילעכער אָפֿקלאַנג פֿון מינע הילכיקע טריט. מיר האָט זיך געוואָלט גיין און גיין. דאָס שטעטל האָט מיר איצט אויסגעזען זייער ליב. עס זיינען מיר נאָענט געוואָרן צום האַרצן די געסלעך מיט די איינשטאַקיקע הייזער, די גאַנעקלעך, די היל-צערנע טראָטואַרן, אלץ, אלץ, און באַזונדערס די שטוב, וווּ ס'האָט זיך איצט געפֿונען די, וועלכע איך האָב ליב געקראָגן. הייס. מיטן גאַנצן האַרצן, אזוי ווי עס קאָן נאָר ליב האָבן א זיבעציגיאָריקער ראָמאַנטיקער צום ערשטן מאָל אין לעבן.

מיר האָבן זיך אָנגעהויבן אָפטער באַגעגענען. ס'איז געווען ניט לייכט. איך בין קימאַט יעדן אָונט געווען פֿאַרנומען. רעפּעטירט מיט די קאַמיור גיסטן אָדער מיט די פֿיאָנערן. געגרייט א קאַנצערט. און כאַטש די רעפּעטיציעס האָבן פֿאַרשאַפט פֿאַרגעניגן, בין איך דאָך שטיל אין האַרצן מעקאַנע געווען יענע יוגנטלעכע, וועלכע פֿלעגן אָנהייב אָונט אַרויסגיין אפֿן שפּאַציר אָפֿ דער שטעטלדיקער הויפּט-גאַס, וווּ זי, יויכעוועד, מיט אירע כאַווערטעס זיינען שוין אויך געווען. זיי און נאָך עטלעכע סטור-דענטקעס און סטודענטן, וועלכע האָבן זיך געלערנט אין פֿאַרשיידענע שטעט און געקומען אין די קאַניקול-כאַדאַשים אין שטעטל צו די עלטערן, האָבן זיך געהאַלטן באַזונדער. באַזונדער האָבן זיך אויך געקליבן די קאַמיוגיסטן, זיי האָבן געקוקט פֿון אויבן-אַראָפֿ אָפֿ דער „אינטעליגענציע“ — אָפֿ די גרויסשטאַטיש אויסגעפּוצטע טעכטערלעך און זינדלעך פֿון געווע-זענע באלעבאַטיים, איצטיקע יאַרדים. די האַרעפּאַשנע כעוורע פֿלעגן זיך צעגיין פֿרייער, די אָנגעפֿאַרענע פֿלעגן געוויינלעך שפּאַצירן בין שפּעט אין אָונט.

רעפּעטירנדיק, פֿלעג איך זען דורך די פענצטער, ווי די סטודענטקעס, און זי, יויכעוועד, צווישן זיי, שפּאַצירן היין און צוריק פֿאַרביי דעם קלוב, פֿאַרהאַלטן זיך פֿון מאָל צו מאָל אָפֿ א וויללע און גייען ווייטער. ס'האָט מיך געצויגן אהין, און גלייכצייטיק האָט מיר האַנאָע געטאָן, וואָס איך טו עפעס נייטיקס, בין פֿאַרנומען, און זי פֿאַרשטייט עס. קוקט אַרויס, וואַרט

אף מיר. דאך האב איך זיך געסטארעט ניט פארזינען די רעפעטיציעס צו שפעט, און ווי נאך די רעפעטיציע האט זיך פארענדיקט, פלעג איך ארויס צו דער „האפ־קאמפאניע“, ווי זיי אליין האבן זיך אנגערופן. א פאר מאל, — איך בין דאך אויך געווען א סטודענט, — פלעגן מיר זיך דורכגיין אלע צוזאמען ארום-און אראפ-גאס, נאכדעם פלעג איך און יויכעוועד צוביסלעך אפשטיין, פארקערעווען אומבאמערקט פון זיי אין א זיט און צופרידענע, וואס מיר זינען געבליבן אליין, אוועקגיין מיט די טונקעלע געסלעך צו איר אפן גאנעקל. דארט האט אונדז קיינער ניט געשטערט. מיר פלעגן זיצן צוגעטוליעט איינס צום אנדערן און ריידן, ריידן, ריידן. וועגן וואס זי האט ניט גערעדט, איז געווען א פארגעניגן זי הערן. פון איר האב איך צום ערשטן מאל געהערט וועגן א ראקעטע, וועלכע ציאל־קאוסקי האט געטרוימט ארויסצושיקן אין קאסמאס. מיר האט עס דעמלט אויסגעזען בלויז ווי א שיינע פאנטאזיע. און זי איז געווען זיכער, אז ציאל־קאוסקי טרוים וועט נאך פאר אונדזער לעבן פארווירקלעכט ווערן, מענטשן וועלן פליען צו דער לעוואָנע, זיין אפן מאַרס, אף אנדערע פלאַ-נעטעס.

געוויינלעך פלעגט נאך האלבער נאכט ווערן קילבלעך. פלעגט זי אראפנעמען פון זיך דאס געשטריקטע קאפטעלע און ארופלייגן צו מיר אף די אקסל, אף דעם דינינקן העמדל. פלעג איך דאס קאפטל אראפנעמען פון זיך און צודעקן זי. פלעגט זי ווידער אראפנעמען פון זיך. אט אזוי איז געגאנגען די שפיל, בין מיר פלעגן זיך צוטוליען נאך מער איינס צום אנדערן, און דאס קאפטעלע, וואס האט געשמעקט מיט בלינדדיקער אקא-ציע, האט צוגעדעקט אונדז ביידן. דעמלט פלעגן מיר שוין ניט ריידן. מיר פלעגן אזוי זיצן און קוקן זיך איינס דעם אנדערן אין די אויגן. ארום איז שטיל, אזוי שטיל, אז איך האב געהערט דאס קלאפן פון אונדזערע הערצער. מיט אירע צארטע פינגער האט זי געקעמט מיר די טשוּפּרינע, געגלעט דעם האלדז, דעם שטערן. אין אירע אויגן האבן אופגעבליצט פינקלענדיקע שטערנדלעך, און די פרישע זאפטקע ליפן האבן זיך גע-צויגן צו מיר. מיר האבן זיך געקושט. לאנג הייס. אין אט די מינוטן, ווען מיר זינען פארשיקערט געווען איינס פונעם אנדערן, פלעגט זיך מיר זייער וועלן פּרעגן בא איר, וויאזוי זי פארברענגט די פרישע צייט אין לענינגראד. צי זי באגעגנט זיך דארט מיט עמעצן. איך בין זיכער געווען, אז אלע סטודענטן פונעם פיזמאט-פאקולטעט, אף וועלכן זי לערנט זיך, זינען פארליבט אין איר, און ניט נאר פון דעם פאקולטעט, — פונעם גאנצן אוניווערסיטעט. נאך איך האב גארנישט ניט געפרעגט.

נאך איינער אזא קישעפדיקער נאכט בא איר אפן גאנעקל האבן מיר זיך צעשיידט, ווען דער ראנד הימל איז שוין באגאסן געווען מיט א ראז-קייט פון דער אלפגייענדיקער זון. א גליקלעכער, ווי קיינער אף דער גארער וועלט, בין איך אוועק איבער דער פארטאגיקער גאס, געגאנגען מיט פאמעלעכע שטילע טריט, קעדיי ניט צעווייען דאס מעכעדיקע גע-רוך, וואס האט זיך נאך פארהיט פון אירע הענט, פון אירע האר, פון אירע ליפן. און געטראכט האב איך וועגן דעם, אז ווען איך בין מיט פיר-ניען געווען מיט צוויי וואָכן צוריק אפן שאַבעס־פארנאכטיקן שפאציר און

צום ערשטן מאל געזען זי, יויכעוועדן, איז מיר אפן זינען ניט געקומען, אז אזא ווונדערלעך מיידל קאָן זיך פארליבן אין מיר.

שוין לעבן מיין באלעבאָסטעס שטיבל האָט מיט א היליכיקן געקלאנג זיך אָנגעטראָגן און אויסגעגלייכט זיך מיט מיר א לייכטע בעדארקע. אפן אונטערגעשפרייטן היי איז דאָרט געזעסן דער סעקרעטאר פון ראיקאָמיוג יאנקא מאקאיאָנעק און לעבן אים, מיט די לייצעס אין די הענט, פיניע שוואַלב, דערזען מיך, האָט פיניע זיך שטארק דערפרייט.

— סאָליא פּונוואַנען אזוי פרי? — האָט ער אופגעלעבט אויסגערוּפן, אָנציענדיק די לייצעס. — פּונוואַנען גייסטו עס? איך האָב זיך פארלוירן.

— מיסטאמע פון א שיינ מיידל, — האָט דער סעקרעטאר פון דער זייט א ווונק געטאָן צו מיר.

— מיט א שיינ מיידל פארברענגען איז קיין אוולע ניט, — האָט פיניע גוטמוטיק באַמערקט, ווי ער וואָלט מיר וועלן ארויסהעלפן.

— זע אַקאַרשט, אז ער זאָל זי בא דיר ניט אַפּשלאָגן, — האָט דער סעקרעטאר זיך א וויצל געטאָן.

— אף אן אנדערן עפשער ניט, נאָר אף אים פארלאָן איך זיך. צוליב וואָס דארף ער אונדזערע, גענוג שיינע מיידלעך זינען פאראן בא אים אין טעכניקום. ער וועט ניט אַפּשלאָגן. הא, סאָליא? — האָט פיניע פריילעך געזאָגט און א צי געטאָן די לייצעס.

דער בולאנער איז אוועק גיכער.

— צוויי אייגער באַטאָג איז בא אונדז א פארמאכטע קאָמונישע פאר-זאמלונג, — האָט פיניע, אויסדרייענדיק צו מיר דעם קאָפּ, אויסגעשרייען, — אן ערנסטע פראגע. קום פריער, וועלן מיר כאפן א שמועס. איך האָב זיך שטארק פארבענקט נאָך דיר...

איך האָב געמאכט נאָך עטלעכע טריט, געוואָלט אים כאַטש עפעס זאָגן, נאָר ניט אימשטאנד געווען ארויסברענגען א וואָרט. מיט א צעקאלעמוטעט הארץ האָב איך נאָכגעקוקט נאָך דער בעדארקע, ביז זי האָט פארקערעוועט אין געסל, ווו פיניע האָט געווינט, און איז פארלוירן געגאנגען פון מיניע אויגן. איך האָב לאנג נאָכדעם זיך ארומגעדרייט איבער דער נאָך פוסטער גאס, ניט וויסנדיק ווו זיך אהינצוטאָן. ניט געקענט זיך מויכל זיין, וואָס איך האָב פיניען, ווען ער האָט געפרעגט, פּונוואַנען איך גיי, ניט געזאָגט גלייך אפן אָרט, אזוי ווי ס'איז, אז איך גיי פון יויכעוועדן, אז ס'איז שוין צוויי וואָכן, ווי מיר באַגעגענען זיך, אז מיר האָבן זיך ליב. וואָלט ער דעמלט כאַטש ניט געזאָגט, אז ער פארלאָזט זיך אף מיר. פון אָט די ווערטער זינע האָט בא מיר געפלאמט דאָס פאַנעם. בעסער שוין וואָלט ער מיך געזידלט, געשטערט האָט מיר אים זאָגן עס אין דער אָנוועזנהייט פון א דריטן, פונעם סעקרעטאר פון ראיקאָמיוג. האָב איך געדארפט אים אַפרופן אף א וויילע אין א זייט, דערקלערן, וויאזוי ס'איז געשען, וואָלט ער פארשטאנען און זיך איבערצייגט, אז איך בין אין גאַרנישט ניט שול-דיק, מיין געוויסן איז ריין, אז איך בין קיין מינדסטע אוולע ניט באַגאנגען קעגן אים. ניט דערטראכט זיך עס טאָן. דאָס האָט מיך זייער געקימערט. ניט גוט וועט זיין, אויב פיניע וועט זיך דערוויסן וועגן מיניע באַגעגענישן

מיט יויכעוועדן, ביז איך וועל זיך זען מיט אים אף דער קאָמייוגישער פאר-
זאמלונג. אין א קליין שטעטל זיינען קיין סוידעס נישטאָ. גענוג אז עמעץ
זאל עפעס באמערקן, רעדט שוין דאָס גאנצע שטעטל וועגן דעם. אויב
ער וועט זיך דערוויסן פון עמעצן און גיט פון מיר, איז ווי וועל איך
דעמלט אויסזען אין זיינע אויגן? וואָס וועט ער דעמלט טראכטן וועגן מיר?
ער וועט שוין מיר גאַרנישט גיט גלייבן. און קעדיי ער זאל זיך איבער-
צייגן, אז איך האָב זיך גיט געקליבן עפעס וואָס אויסבאהאלטן פון אים,
האָב איך גענומען מיט זיך דעם בריוו, וועלכן איך האָב געהאט אָנגעשריבן
אף גאנצע אכט זייטלעך באלד נאָכדעם, ווי איך האָב צום ערשטן מאל
באָם פֿייערלעשער-טורעם זיך צופעליק באַגעגנט מיט יויכעוועדן.

מיט א גיט גרינג געמיט בין איך אוועק אין קלוב, ווו ס'האָט זיך
געדארפט אָנהייבן די פארזאמלונג. אופהייבנדיק זיך אף די אָפגעריבענע
הילצערנע טרעפ, האָב איך באשלאָסן, אז כ'וועל גלייך אָפגעבן פֿיניען דעם
בריוו, זאל ער אים איבערלייענען און זען, אז ס'איז געשריבן געווען נאָך
מיט צען טעג צוריק. דעמלט וועט מיר זיין ליכטער צו ריידן מיט אים.
אין קלוב זיינען שוין געווען קימאט אלע קאָמייוגיסטן. אייניקע האָבן
באָם פֿרעזידענט-טיש, וואָס איז געשטאנען איבערגעדעקט מיט א רויטן
לייונט אף דער בינע, געשפילט אין דאמקעס, א טייל אין דאָמינאָ. עטלעכע
קאָמייוגיסטן זיינען געזעסן אין זייטיקן קליינעם צימערל, ווו ס'איז גע-
שטאנען א גיט-אָנגעגלאָזטע שאַפּע מיט אלטע ביכער און פֿרישע בראַשורן,
און אריינגעקוקט אין די צייטונגען, וואָס זיינען געלעגן אָפן פֿאַניער-טיש.
פֿיניע איז נאָך גיט געווען. דאָס האָט מיר געוונדערט. ער האָט דאָך גע-
זאָגט, אז ער וועט זיין פֿריער. און איצט איז שוין צוויי אזייגער. מע האָט
שוין געדארפט אָנהייבן די פארזאמלונג. אין עטלעכע מינוט ארום איז מיט
א טומל אריינגעקומען זויע סורקיס, דער באַפולמעכטיקטער פון ראַי-
פינאַפּטייל. ער האָט פֿאַנאנדערגעשפּיליעט די לעדערנע קורטקע, וועלכע ער
האָט אפֿילע אין די היצן גיט אויסגעטאָן, זיך אומגעקוקט מיט די באַלע-
כעוואטע אייגעלעך, צי עס זיינען נישטאָ קיין זייטיקע, און מיט זיין היי-
זעריקלעכער שטים געמאַלדן, אז פֿיניע מיטן סעקרעטאַר פון ראַיקאָמיג
זיינען אוועקגעפֿאַרן צוליב זייער א דרינגענדן איניען און געהייסן ווארטן.
גיט פֿאַנאנדערגיין זיך, ווהיין זיי זיינען דרינגענד אוועקגעפֿאַרן און צוליב
וואָס פֿאַר אן איניען, האָט ער גיט געזאָגט. דאָס איז געווען א סאָד.
מעגלעך, אז ער האָט אויך גיט געוויסט. נאָך ביכלאל איז ער שטענדיק
געווען פול מיט סוידעס.

פון דער ערשטער מינוט, וואָס איך האָב זיך באַקענט מיט אים, איז
ער מיר דערווידער געוואָרן אי מיט זיינע אומרוק-לויפנדיקע אייגעלעך,
מיט די רייטע בעקעלעך אָפן קיילעכיקן פענעמל, מיט זיין אויסערגעוויינ-
לעכער, רעוואָלוציאָנערישקייט. אף יעדער קאָמייוגישער פארזאמלונג איז
ער ארויסגעטראָטן דער ערשטער, וועגן געוויינלעכע זאכן גערעדט מיט
היץ, באַנוצנדיק זיך מיט הויכע ווערטער, וועלכע קיינער האָט גיט פֿאַר-
שטאַנען. צו יעדער פֿראַגע האָט ער געהאט א גרייטע האַרבע רעזאָלוציע:
געבן א שטרענגן אויסרייד די קאָמייוגיסטן פֿונעם פֿישטעטלדיקן לאַנד-
ווירטשאַפּטלעכן קאָלעקטיוו דערפֿאַר, וואָס זיי האָבן געשאַס דעם רעגן

פארשפעטיקט אף עטלעכע מינוט צום פאליטיש-שמועס, געפאדערט אויס-
 שליסן פון קאמיוג די אופראמערן אין באַד לייקע דעם באלעגאלעס דער-
 פאר, וואָס זי איז בעשאס דער לעווינע פון איר עלטערבאָבען געשטאנען
 באם קייזער, ווען דער ראָוו האָט געזונגען אייל מאַלע ראכמים, און גיט
 פראַטעסטירט. דאָס באַווייזט, אז זי האָט פארלוירן דעם קלאַסן-באוויסט-
 זיין, אַרונטערגעפאלן אונטער דער ווירקונג פון די קלעריקאלן און פאראטן
 די אידייען פון דער רעוואָלוציע. בעשאס ווײַע סורקיס האָט זיך געהיצט,
 האָבן די נאָזלעכער בא אים זיך ברייט פאנאנדערגעבלאָזן און פון די
 דיגע בלוילעכע ליפן האָט געשפריצט מיט סלינע. די באלעבאָסטע האָט
 מיר געהאט דערציילט, אז פאראיאָרן יאָמקיפער, בעשאס פיניע איז געווען
 אין מיליטער, האָט ווײַע אַרגאניזירט א דעמאָנסטראציע פון קינדער, וועל-
 כע האָט, בעראַש מיט אים, עטלעכע מאָל דורכגעמארשירט פארביי דעם
 בעסמדרעש מיט דער ליד „דאָלאַי ראַווינאָוו אי פאַפּאָוו“. און ווען די
 מיספאלעלים זינען אין די טאלייסים ארויס אפן טומל, האָט ער און נאָך
 אייניקע זיך אויסגעדרייט צו זיי מיטן פאַנעם און געשמירט די ליפן מיט
 שטיקער כאַזער-שמאלץ. מע האָט אויך גערעדט וועגן דעם, אז ער שיקט
 בישטיקע מעסיער-בריוו אין די אינסטיטוטן, ווו עס לערנען זיך די טעכ-
 טער און זיין פון געוועזענע באלעבאָטים, מע זאָל בא דער רייניקונג, וואָס
 דארף פאַרקומען, זיי אויסשליסן, ווי פרעמדע עלעמענטן. אליין האָט ער
 געשטאמט, ווי מע האָט צווישן זיך גערעדט, פון הענדלער, נאָר אין דער
 אנקעטע בא אים איז געווען אַנגעוויזן, אז זיין טאטע איז געווען א קוסטאר.
 אף וויפל ער איז געווען גיט קיין היגער, נאָר א צוגעשיקטער פון אן
 אנדער ראיאָן, האָט מען גענוי זיין ייכעס גיט געוויסט. מע האָט זיך
 געהאלטן פון אים פונדערווייטן. איך אויך. ער האָט מיך עטלעכע מאָל
 געפאקט אין גאס, ווען איך בין געווען אליין, געפרוויט פארפירן מיט מיר
 א רייד, זיך אינטערעסירט מיט מיין ביאַגראַפיע, געוואָלט וויסן די פאמילי-
 ליע פונעם סעקרעטאר פונעם קאָמיוגישן קעמערל בא מיר אין טעכניקום.
 גיט וועלדיק טרעפן זיך מיט אים איצט אין קלוב, בין איך ארויס אין
 גאס און באשטימט אַפּווארטן דאָרט פיניען.

אין א שאַ ארום איז צום קלוב צוגעפאָרן א מיליטערישע טאטשאַנקע,
 פון איר זינען אראַפ דער שעף פון דער גרענעץ-זאסטאווע, דער סעקרע-
 טאר פון ראיקאָמיוג און פיניע. פארבייגייענדיק, האָט פיניע מיר געגעבן
 די האנט, נאָר קיין איין וואָרט גיט געזאָגט. איך האָב אים פארהאלטן אף
 א רעגע, דערלאנגט דעם בריוו, געבעטן איבערלייענען.

— צוליב וואָס? — האָט ער זיך א קניישט געטאָן און אומגעקערט מיר
 דעם בריוו צוריק. — דארפסט זיך פאר מיר גיט פארענטפערן, איך פארשטיי
 אליין. זע נאָר, באַליידיק זי גיט...

מיר זינען אריין אין קלוב. פיניע איז מיט גיכע טריט ארוף אף דער
 בינע, ווו באם פרעזידענט-טיש זינען שוין געזעסן ביידע כאוויירים, מיט
 וועלכע ער איז געקומען צו פאָרן אף דער טאטשאַנקע.
 די פארזאמלונג האָט זיך גלייך אַנגעהויבן.

דער סעקרעטאר פון ראיקאָמיוג האָט געמאכט א קורצן פאַרטראַג וועגן
 דער צווישנפעלקערלעכער לאַגע, גערעדט וועגן קערזאָנס נאַטע, וועגן

דער קאָנפערענץ פון דער אנטאנטע, וועגן די אימפעראליסטישע פראָוואַ-
 קאציעס קעגן דעם סאָוועטנפארבאנד און וועגן דער ראַליע, וואָס עס
 שפילט אין דעם דאָס שלאכטישע פּוילן. דערציילט, אז עס זיינען ווידער
 געווען דיווערסיעראַקטן. אין מינסק האָט מען אונטערגעצונדן דעם לעדער-
 זאוואָד, אין אַרשע דעם עלעוואַטאָר, אין מאָזיר די ניי-פאַבריק, עטלעכע
 דיווערסאנטן, וואָס זיינען אריבערגעוואָרפן געוואָרן פון פּוילן אף אונדזער
 טעריטאָריע, האָט מען פארהאלטן. אפן פארהער האָבן די דיווערסאנטן
 דערציילט, אז מע קלייבט זיך היינט צוויי אייגער באַנאכט אריבערוואַרפן
 איבער אונדזער גרענעץ נאָך א גרופע. פאראן א פאַרשלאָג. אלע קאָמיר-
 גיסטן, וועלכע זיינען דורכגעגאַנגען א מיליטערישע צוגרייטונג אין
 „טשאָן“, מאַביליזירן זיך אף מיטהעלפן די גרענעצלער אויספילן די פאַר-
 אנטוואָרטלעכע אופגאַבע צו פארהאלטן די באַנדע דיווערסאנטן. דער פאַר-
 שלאָג איז אָנגענומען געוואָרן איינשטימיק. דעבאטירן איז ניט געווען וואָס.
 דאָך האָט זוויע סורקיס געבעטן א וואָרט. מיט האַסטיקע טריט איז ער
 ארוף אף דער בינע און, ווענדנדיק זיך צום פרעזידענט, אויסגעדריקט פון
 אלעמענס נאָמען, — כאַטש גראַד אים האָט דאָס קיינער ניט באַפולמעכ-
 טיקט, — א הייסן, פלאַמיקן קאָמיוגישן דאַנק פארן צוטרוי און פארזיכערט,
 אז יעדער איינער און אלע צוזאַמען וועלן, ניט שאַנעווענדיק זיך, אויספילן
 דעם הייליקן כויוו, ארויסווייזן דריסטקייט, שרעקלאָזיקייט, מעסירעסנע-
 פעש, ווי עס האָבן עס ארויסגעוויזן די העלדישע קעמפער ביים דער רע-
 וואָליציע.

צום סאָף פון דער פארוואַלונג האָט פיניע געמאָלדן, אז אין צוויי שאַ
 ארום, פינקטלעך זעקס אזייגער, דארפן אלע קאָמיוגיסטן טשאַנאוועס זיין
 לעבן בערעזע-וועלדל. סורקיס האָט פאַרגעלייגט, ער זאָל אַנרופן די פאַ-
 מליעס פון יענע, וועמען עס ווערט פארטרויט אויסצופילן אָט די בין
 גאַר פאראַנטוואָרטלעכע אָפּעראַציע. פיניע האָט איבערגעלייענט דאָס
 צעטל. מיין פאַמיליע איז דאָרט ניט געווען. איך האָב זיך דערפילט אזוי,
 ווי מע וואָלט מיך בעקיוון באַליידיקט. ווענדנדיק זיך צו פיניען, האָב איך
 געפרעגט, פארוואָס בין איך ניטאָ אין צעטל. איך בין דאָך אויך א טשאַ-
 נאוועץ, אויך דורכגעגאַנגען א מיליטערישע צוגרייטונג. צי עפשער בין
 איך ניט קיין באַגלייבטע פּערזאָן? פיניע האָט געענטפערט זייער רוין,
 אז ניט איינגעשלאָסן האָט מען מיך דערפאַר, ווייל די אָפּעראַציע איז ניט
 קיין ליכטע, מעגלעך אפילע א געפערלעכע, און איך בין ניט אפן באַ-
 שטענדיקן דיסקאַנט בא זיי אין קעמערל. אן אנדערשמאָל וואָלט איך
 עפשער זיך אזוי ניט איינגעשפּאַרט, נאָר דעמלט האָב איך געפילט א באַ-
 דערפעניש גיין צוזאַמען מיט אלעמען, און דעריקער מיט אים, מיט פיניען,
 זאָל זיין אף דער סאַמע געפערלעכער אָפּעראַציע. און איך האָב זיך עס
 דערשלאָגן. מע האָט מיך איינגעשלאָסן אין צעטל. איך בין געווען דער
 דרייצנטער.

אף דער פארוואַלונג זיינען די געדאַנקען מינע געווען דורכויס פאַר-
 נומען מיט דעם, וועגן וואָס עס האָט זיך דאָרט גערעדט. נאָר באלד ווי
 די פארוואַלונג האָט זיך פארענדיקט, מע איז זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען און
 איך בין פאַרבליבן אליין מיט זיך, האָב איך זיך דערמאַנט, אז צען אין

אונט, ווי מיר האָבן זיך געהאט צונויפגערעדט, וועט יויכעוועד ווארטן אף מיר בא זיך אפן גאנעקל. איך האָב זי פארויכערט, אז צו צען אזויגער וועל איך קומען. נאָר טאָמער פארהאלט איך זיך עטוואָס, זאָל זי ווארטן, ניט אוועקגיין. איצט האָב איך געהאט די זאָרג: וויאזוי גיט מען איר צו וויסן, אז איך וועל ניט קאָנען קומען, זי זאָל ניט זיצן דאָרט איינע אליין אין דער פינצטער און ווארטן אומזיסט. צוגיין צו איר אהיים האָב איך ניט געוואגט צוליב אירע עלטערן. איבערגעבן מיט עמעצן? מיט וועמען? וויאזוי? איין האָפּענונג איז פארבליבן: עפשער וועל איך זי דערזען ערגעץ. איך האָב זיך ארוםגעדרייט הין-און-הער איבער דער גאס, דורכגעגאנגען א פאָר מאָל פארבי איר געסל, נאָר ניט געזען זי. דער זייגער איז שוין געווען באלד עקס. מער פארהאלטן זיך האָב איך ניט געקאָנט, און מיט א פארדראָס אף זיך אליין, וואָס איך האָב איר ניט צו וויסן געגעבן, בין איך אוועק צום זאמל-פונקט.

לעבן בערעזע-וועלדל זיינען שוין געווען אלע קאָמיוניסטיש-טשאַנאַוו-צעס, אויסער וזיע סורקיסן. ער איז מיט א שאַ פריער, לאָזט זיך אויס, אוועקגעפאָרן אף אן עקסטערע באראטונג אין ראַיפֿינאַפּטייל. „ער האָט דאָך זיין הייליקן כויוו שוין אויסגעפילט מיט דעם פלאַמיקן וואָרט אף דער פארזאמלונג“ — האָט זיך א וויצל געטאָן דער שטענדיק שווינגנדיקער בערל באַרבאַראש, דער קאָניוך פונעם ביישטעטלדיקן לאַנדווירטשאַפטלעכן קאָלעקטיוו. עמעצער האָט נאָך עפעס צוגעגעבן, און עס האָט זיך פאנאנ-דערגעטראָגן א געלעכטער. בעשאַס כעוורע האָט זיך געוויצלט, איז פיניע צוגעגאנגען צו מיר און ווידער געפרוּווט מיך אַפּריידן, פאָרגעלייגט זיך אומקערן, דורכפירן די פארפלאַנירטע רעפּעטיציעס מיט די פּיאַנערישע רינגען. „אף דער זאסטאווע וועלן מיר זיך באַגיין אָן דיר, — האָט ער מיך פארויכערט, — און די רעפּעטיציעס וועט אָן דיר קיינער ניט דורכפירן.“ איך האָב געפילט, אז אים ווילט זיך זייער ניט, איך זאָל זיך באַטייליקן אין דער באַנאכטיקער אָפּעראַציע. איך האָב זיך אָבער ניט אונטערגעגעבן. מיר זיינען אוועק. ביז דער גרענעץ-זאסטאווע איז געווען א פיר קי-לאָמעטער. געגאנגען זיינען מיר מיט א זייטיקער סענזשקע, וועלכע האָט זיך געשלענגלט צווישן הויכן בודזיאק, קראָפּעווע און פּאָלין. א שטיקל וועג איז מיר אויסגעקומען גיין זייט-בא-זייט מיט פיניען. ער האָט גע-שוויגן. איך האָב אויך געשוויגן.

געקומען זיינען מיר אף דער זאסטאווע, וועלכע האָט זיך געפונען באַס אריינגאנג אין סאַסנע-וואַלד, ווען די זון האָט זיך שוין געהאלטן אין זעצן און זי האָט באַגאַסן די קרוינען פון די ביימער און די בלעכענע דעכער פון די עטלעכע זאסטאווע-געביידעס מיט גינגאַלד. נאָך א קורצן אָפּרו האָט דער שעה אונדז פאָרגעשטעלט דעם קאָמאַנדיר פונעם אָפּטייל, וועלכער איז באַופּטראָגט געווען אַנצופירן מיט די אָפּעראַציעס פון אונדזער גרופּע. דער קאָמאַנדיר, ער שטייט מיר ביז איצט פאר די אויגן, — א גוטמוטיקער יאָקוט מיט שמאַלע זייער לעבעדיקע אויגן, האָט אונדז גענוי דערקלערט די שלאכט-אופגאבע, אַנגעהאָדעוועט אונדז אין זייער סטאַלאַווקע, ארויסגעגעבן געווער און געמאַלדן, אז א פאָר שאַ, ביז עלף אין אָונט, קאָנען מיר רוען.

מיר האָבן זיך אויסגעצויגן אפן גרינעם שמעקנדיקן גראַז באם ראנד פונעם וואלד. ארום-און-ארום איז שוין געווען טונקל. איך בין געלעגן, זיך צוגעהערט צום שטילן גערויש פונעם וואלד און זיך פאַרגעשטעלט, ווי יוי-כעוועד זיצט שוין דאָרט איינע אליין אין דער פינצטער אפן גאנעקל און ווארט. דאָס הארץ האָט מיר גענאָגט. איך האָב זיך געפילט שולדיק, עמעץ האָט דערנעבן אָנגעצונדן א שוועבעלע, פארייכערט. דאָס איז געווען פיניע. איך האָב זיך צוגעזעצט לעבן אים. א ווילע זיינען מיר געזעסן שווינגנדיק, נאָכדעם האָט ער זיך שטארק פארצויגן און געזאָגט, אז ער קלייבט זיך אין א פאָר וואָכן ארום אוועקצופאַרן. אף לאנג. עפשער אף שטענדיק, ער האָט היינט נאָך דער פארזאמלונג זיך צונויפגערעדט וועגן דעם מיטן סעקרעטאר פון ראיִקאָמיוג. דער סעקרעטאר האָט צוגעזאָגט שיקן אים אין א מיליטער-שול.

ס'האָט זיך באוויזן דער קאָמאנדיר. ער האָט אונדז אויסגעשטעלט אין איין ריי און שטיל אוועקגעפירט טיפער אין וואלד. דאָרט האָט יעדער פון אונדז, לויט זיינע אָנווייזונגען, פארנומען אן אָרט אין דער קייט צווישן די סאָסנעס. רעכטס פון מיר איז געלעגן מיט אן אָנגעלאָדענער ביקס בערל באַרבאראש, לינקס — פיניע. עס האָט זיך געהערט, ווי אף ביידע פלאַנגען האָבן פארנומען זייערע ערטער אנדערע באוואָפנטע גרופעס. נאָכדעם איז געוואָרן זייער שטיל. די ביימער האָבן אפילע אפגעהערט שורשען מיט די צווייגן, ווי זיי וואָלטן ניט וועלן שטערן אונדז אפצוכאפן דעם פאר-טייעטן אָפהילך פון פרעמדע טריט. די צייט האָט זיך זייער געצויגן. לאנג. זייער לאנג. און אָט האָט מיטאמאָל א הילך געטאָן אין וואלד איין שאָס נאָכן אנדערן. עס האָט זיך דערהערט א טופען פון פיס. מע איז געלאָפן, ווי מיר האָבן דערווארט, אין אונדזער ריכטונג. דער קאָמאנדיר האָט באפוילן צולאָזן די באנדע געענטער. דער וועג אף צוריק איז זיי שוין געווען אַפֿ-געשיטן. דאָס זעלבע אף ביידע פלאַנגען. די דיווערסאנטן זיינען געווען שוין גאַר נאָענט. דעמלט האָבן מיר געגעבן א געמיינזאמען זאלפ אינדער-לופטן. אין א ווילע ארום זיינען זיי ארומגערינגלט געוואָרן פון אלע זייטן. פינג פון זיי האָבן אפגעהויבן די הענט, איינער האָט זיך דורכגעריסן. דער קאָמאנדיר, עטלעכע גרענעצלער און פיניע האָבן זיך אוועקגעיאָגט נאָך אים. גלייך ווי דאָס הארץ וואָלט מיר געזאָגט, אז מיט פיניען קאָן עפעס טרעפן, האָב איך זיך געלאָזט באַנאנד מיט אים, ווי איך וואָלט שוין מיט דעם פארהיט אים פון א געפאר. מיר האָבן ניט געשאָסן. געוואָלט נעמען דעם באַנדיט א לעבעדיקן. פלוצלינג האָט ער זיך אויסגעדרייט און אויס-געשאָסן. עטלעכע מאָל נאָכאנאנד. אין דער זעלבער רעגע האָט דער קאָ-מאנדיר מיט איין קויל אים אוועקגעלייגט. לויט דער אינערציע איז פיניע אָפגעלאָפן נאָך עטלעכע טריט און מיטאמאָל, ווי ער וואָלט זיך אָן עפעס אָנגעשטויסן, אומגעפאלן מיטן פאָנעם אף צוריק, זיך אויסגעצויגן צווישן די ביימער. מיר האָבן זיך גלייך געלאָזט צו אים. ער איז געלעגן אן אָנמעכר טיקער, שווער געאַטעמט. דאָס כאַק-העמדל מיט די ווייסע קנעפלעך איז דורכגעווייקט געווען אין בלוט. דער קאָמאנדיר האָט פלינק איבערגעבונדן אים די ברוסט. מיר האָבן אים געבראכט אף די הענט אין דער זאסטאווע.

מע האָט אים באלד אוועקגעפירט אף דער טאטשאנקע אין ראיצענטער, אין שפיטאַל.

קיין איינעם פון די דיווערסאנטן האָט זיך ניט אינגעגעבן דורכשמוגלען זיך. די אָפּעראציע איז דורך געלונגען. אָבער דער שווערער איבערפאל מיט פיניען האָט געפאטערט די שטימונג.

אינדערפרי, אומקערנדיק זיך פון דער זאטאווע, האָבן די כעוורע דער־ זען פארטריקנט בלוט בא מיר אפן העמדל. איך האָב געטראכט, אז באַ פלעקט האָט זיך דאָס העמדל, בעשאס איך האָב געהאַלפן ארויסטראָגן פֿיניען פון וואלד. נאָר ווען איך האָב דאָס העמדל אויסגעטאָן, קעדיי אויס־ שווענקען עס אין טיך, האָב איך באמערקט, אז דער לינקער ארבל איז דורכגעשאָסן און אף דער האנט בא מיר, העכער דעם עלנבויגן, איז א היפשער בלוטיקער שראם. מיר האָט זיך זייער געוואָלט, אז יויכעוועד זאָל עס וויסן. נאָר איצט איז ניט געווען די פאסיקע צייט צו טראכטן וועגן דעם. ס'האָט מיר זייער באמרויקט פיניעס צושטאנד. ניט אריינגייענדיק אין ער־ געץ, בין איך, צוזאמען מיט כעמען, דעם פאָרויצער פונעם בלעכער־אר־ טעל, וועלכער האָט געהאט פארביטן פיניען, בעשאס יענער איז געווען אפן סעמינאר, און מיט בערל באַרבאראשן, אוועק אין ביישטעטלדיקן לאַנד־ ווירטשאפטלעכן קאָלעקטיוו, און אף זייער פערד־און־וואָגן זאלבעדריט אוועקגעפאָרן אין ראיצענטער, דערוויסן זיך אין שפיטאַל, וויאזוי עס פילט זיך פיניע.

צו פיניען האָט מען אונדז ניט צוגעלאָזט. דער דאָקטער האָט געזאָגט, אז איז פארווונדעט אין לונג. די קויל האָט מען ארויסגענומען. נאָר די טעמפּעראַטור איז בא אים דערווייל א הויכע. דער דאָקטער רעכנט, אז די נאָענטסטע טעג וועט אים ווערן לייכטער.

מיר זיינען שווינגנדיקע ארויס פונעם דאָקטערס קאבינעטל. בערל באַר־ באַראש און כעמען שאלים האָבן זיך געזעצט אפן וואָגן. איך האָב זיך אומגעקערט, א פרעג צו טאָן, ווען מע קאָן קומען נאָכאמאָל, קעדיי זיך זען מיט אונדזער כאווער. דער דאָקטער האָט געייצט קומען ניט פריער ווי אין א וואָך ארום. און, דערמאָנענדיק זיך אין עפעס, האָט ער א פרעג געטאָן בא מיר, צי איך ווייס ניט, ווער עס איז יויכעוועד און ווער זי קער זיך אָן מיט פיניען. בא א הויכער טעמפּעראַטור האָט דער פארווונדע־ טער עטלעכע מאָל ארויסגעשעפטשעט אָט דעם מיידלשן נאָמען.

די כעוורע האָב איך וועגן דעם גאַרנישט ניט געזאָגט. נאָר יויכע־ וועדן האָב איך זיך געקליבן עס דערציילן. עפשער וועט זי צופאָרן מיט מיר צו אים. איין גוט וואָרט אירס קאָן פארליכטערן זיינע ווייטעקן. און עפשער פארקערט. עפשער וועט אים פון דעם ווערן ערגער. און כ'האָב שוין ניט געווסט — זאָגן איר, צי ניט.

פון שפיטאַל האָבן מיר זיך אומגעקערט נאָך האלבן טאָג. בערל באַר־ באַראש איז פארבליבן מיט פערד־און־וואָגן אין ביישטעטלדיקן לאַנדווירט־ שאפטלעכן קאָלעקטיוו, כעמען שאלים האָט אוועקגעצילט אין בלעכער־אר־ טעל, איך — צו זיך אף דער קווארטיר, זיך ווייזן דער באלעבאָסטע. אין שטעטל האָט שוין עמעצער געהאט פארשפרייט א קלאנג, אז איך בין אויך פארווונדעט, געפערלעכער פון פיניען.

ווען איך בין אריין אינעם ענגן הייפל, האָט אנטקעגן זיך געעפנט מיט א סקריפ די נידעריקע דרויסן־טיר. פון מיין באלעבאָסטעס שטיבל איז אומדערווארט פאר מיר ארויס יויכעוועד. זי איז געווען זייער פארזאָרגט. דערזען מיך, איז זי א רעגע געבליבן שטיין, ווי איבעראשט, און באלד אן אופגעלעבטע, א שיינענדיקע, זיך געלאָזט לויפן מיר אנטקעגן.

איר זייט נאָך ניט מיך?

— ניין, ניין, פארקערט, ביטע, זעצט פאָר.

— עס זיינען אדורך עטלעכע וואַכן. א פאָר מאָל בין איך געווען אין שפיטאַל, זיך געזען מיט פיניען. ער האָט זיך געפילט בעסער. זיך פאנאנ־דערגעפרעגט, ווי עס גייען די רעפעטיציעס, אינטערעסירט זיך, צי וועל איך באווייזן צום יאָרטאָג. זינט עס איז אַרגאניזירט געוואָרן דאָס קאָמיו־גישע קעמערל, צוגרייטן דעם קאַנצערט. די פראַגראַם איז געווען א רייכע. רעפעטיטירט האָב איך אַי באַטאָג, אַי אין די אָונטן. באַטאָג מיט די פּיאַנערן. אין די אָונטן מיט די קאָמיוגיסטן, מיט דער האַרעפּאשנער יונגט. ארבעט איז געווען איבערן קאַפּ. דאָך פלעג איך קימאט יעדן אָונט, שוין נאָך די רעפעטיציעס, זיך באַגעגענען מיט יויכעוועדן. אפּן שפּאַציר פלעגט זי שוין זעלטן ארויסגיין. זי פלעגט ווארטן אַף מיר אין דער באַשטימטער צייט באַ זיך אפּן גאַנעקל. איז שטעטל האָט מען געוואוסט, גערעדט וועגן דעם. די סטודענטלעך האָבן אַנגעהויבן קוקן אַף מיר מיט אַנגעכמורעטע אויגן, נאָר מיר איז עס ניט אַנגעגאַנגען, פונקט ווי ס'זיינען מיר ניט אַנגעגאַנגען די ליבע־בריוו, וועלכע איך האָב באַקומען פון די אַנגעפּאַרענע יונגע סטודענט־קעס. פאראן א שורע אין א ליד פון מיין באלייבטן דיכטער ברוי אַליעווסקי: „צווישן טויזנט דאַרף איך איינע“. די איינע, די איין־איינציקע אַף גאָר דער וועלט איז פאר מיר געווען יויכעוועד. נאָר זי, מער קיינער.

די צייט איז גיך געלאָפּן. ס'איז שוין געווען אינמיטן אוּגוסט. צוויי טעג זיינען פאַרבליבן ביזן קאַנצערט. ווען איך האָב פאַרענדיקט די פאַרלעצטע רעפעטיציע און בין ארויס פון קלוב, איז אין דרויסן שוין געווען שטאַק־פינצטער. דעם הימל האָבן באלאָדן שווערע דראַענדיקע וואַלקנס. מיט גיכע טריט בין איך אוועק אראַפֿ-גאַס, צו איר. א שטאַרקער ווינט האָט געשמיסן אין פלייצע. פאר די אויגן האָט דורכגעשווינדלט א פּיערדיקער בליץ. איבער די וואַלקנס האָט מיט א טראַכקער־זיך דורכגעקיקלט א דונער. ס'האָט אַנגעהויבן קאַפען א שיטערער קאַלטער רעגן. איך בין געווען אין איין העמדל. כ'האָב זיך געלאָזט לויפן. דער ווינט האָט זיך נאָך שטאַרקער צעבושעוועט. ס'האָט אָן אופהער געבליצט, געדונערט. אַט־אַט, האָט זיך גע־פילט, וועט א שמיץ טאָן א שלאַסרעגן. געטראַכט האָב איך שוין, אז איך אַזל זיך אומזיסט. אין אזא וועטער וועט זי ניט אריבערטערען די שוועל, זי וועט אין אזא שטורעם ניט ארויס אפּן גאַנעקל, זי וועט איצט ניט ווארטן אַף מיר. און דאָך בין איך מיט א פאַרכאַפּטן אַטעם געלאָפּן. איך בין שוין געווען גאָר נאַענט. א שאַרפּער בליץ האָט אַנגעצונדן א שטיק הימל, באַ־לויכטן איר גאַנעקל. און איך האָב זי דערזען. א באַשיינטע פונעם בליץ, איז זי געשטאַנען א פאַרקוטעטע אין א געקעסטלטער שאל. איינע אליין. איך בין ארופגעלאָפּן צו איר. איבערן סאַמע קאַפּ האָט געפלאַצט א דונער. ס'האָט א פּלויכע געטאָן א שטאַרקער גוסרעגן. זי האָט מיך ארומגעכאַפּט.

זיך צוגעדריקט מיט איר שטייפן ווארעמען קערפער. מיר האָבן זיך צוגע-
טוליעט צום סאמע ווינקל, ווהיין די רעגן-טראָפנס האָבן ניט דערגרייכט
און ס'האָט ניט אזוי געבלאָזן. זיך איינגעקוטעט ביידע אין דער ווייכער
שאל.

— איך האָב מוירע געהאט, אז דו וועסט אין אזא וועטער שוין ניט
קומען, — האָט זי א שפּטשע געטאָן מיר אפן אויער.

— און איך האָב געמיינט, אז דו וועסט שוין ניט ארויס, וועסט ניט
ווארטן, — האָב איך שטיל געזאָגט.

— ווען דו קומסט ניט באלד, וואָלט איך סייווי געווארט. איך וואָלט
ניט אוועק, ביז באגינען וואָלט איך דאָ געזעסן און געווארט, — האָט זי מיט
א פארכאפטן אָטעם געזאָגט, ארומגענומען מיך באם האלדז, צוגעדריקט
איר פארכאמט פאָנעם צו מיינעם. אונדזערע דאָרשטיקע ליפן האָבן זיך
באהעפט.

דער ווינט האָט געהויעט אלץ שטארקער און שטארקער. פאנאנדערגע-
וויגט די הויך-צעוואקסענע קליאַנען, גערוישט מיט די צווייגן, געברומט,
געפניפט. דער רעגן האָט געקלאפט מיט שווערע טראָפנס איבער דעם בלע-
כענעם דעכל פונעם גאנעקל, איבער די שורשענדיקע בלעטער פון די בעז-
קוסטעס, איבער דעם הילצערנעם טראָטווארל, איבער די האסטיק פלייצנ-
דיקע ריווטשאקעס. פלאמיקע בליצן האָבן געצונדן דעם גינדעריק פאר-
וואָלקנטן הימל, די אנטקעגנדיקע שינדל-דעכער, די שויבן פון די דערבניי-
קע פענצטער. די שויבן האָבן געקלונגען, געציטערט פון די דונערן. און
אונדז איז געווען גוט. זייער גוט.

נאָך האלבער נאכט האָט דער רעגן אופגעהערט. דער הימל האָט זיך
אויסגעלייטערט, אויסגעשטערנט. ס'איז געוואָרן שטיל. די קליאַנען, אויסגע-
צוואָגענע פונעם רעגן, זינען געשטאנען פון ביידע זייטן גאנעקל, ווי
פארקישעפטע, ניט א ריר טוענדיק מיט א בלעטל.

ווען עס האָט אָנגעהויבן שאַרען אַף טאָג, האָב איך זיך אופגעהויבן אַף
אוועקצוגיין.

— זיי נאָך א ווילע, — האָט יויכעוועד געבעטן, ניט ארויסלאָזנדיק מיין
האנט פון אירער, — זע, ס'ארא זון-אופגאנג, ס'ארא שיינקייט...

מיר האָט זיך אויך ניט געוואָלט צעשיידן זיך מיט איר, נאָר עס האָט
זיך שוין געלאָזט הערן א טראַכען פון וועגענער, וועלכע האָבן, קאָנטיק,
געזילט צום זונטיקדיקן מאַרק.

באגלייטנדיק מיך, האָט יויכעוועד אַף די גאנעק-טרעפלעך זיך דער-
מאָנט, אז היינט, זונטיק, וועט זיין דער פאָטאָגראַף פון ראיאָן. איר האָט
זיך זייער געוואָלט פאָטאָגראַפירן זיך מיט מיר בא דעם פייערלעשער-
טורעם, וווּ מיר האָבן דאָס ערשטע מאָל זיך באגעגנט.

— צוויי אזייגער באַטאָג וועל איך דאָרטן זיין. איך וועל ווארטן אַף
דיר. זאָלסט אומבאדינגט קומען. פונקט צוויי אזייגער. גוט? — האָט זי
אָנבייגנדיק זיך צו מיר, א זאָג געטאָן, און אירע לויטערע אויגן האָבן גע-
לויכטן מיט ליבשאפט.

ביז צוויי אזייגער האָב איך באוויזן אי כאפן א שלאָף, אי העלפן דער
אלטיטשקער באלעבאָסטע צוראמען בא מיר אין צימערל, אי אָנמאָלן א

פלאקאט. אין דער באשטימטער צייט בין איך מיט א ליכטיק געפיל אוועק צום פייערלעשער־טורעם. נאָר יויכעוועד איז דאָרט נאָך ניט געווען. איך האָב א היפשע צייט זיך ארומגעדרייט איבערן שמאַלן הילצערנעם טראָג־טוארל, אומגעקוקט זיך אין אלע זייטן. אלע ווילע האָט זיך מיר געדוכט. אז זי גייט. איך האָב געווארט און געווארט, און זי איז ניט געקומען. זאָל זײן, אז איך האָב זי ניט ריכטיק פארשטאנען? זי האָט עפשער געמיינט זאָגן, איך זאָל קומען אפן ראָג גאס, לעבן דער פאריקמאכעריי, וווּ אין די זונטיק־טעג געפינט זיך געוויינלעך מיט זײן אפאראט דער פאָטאָגראַף פון ראַיאָן? איך בין אוועק אהין. זי איז דאָרט אויך ניט געווען. ניט אנדערש, מיר האָבן זיך אויסגעמיטן. איך בין זיך דורכגעגאנגען איבער דער גאס, געווען בא דער פאָשט, לעבן די קלייטן, אפן מאַרק. עפשער וועל איך זי דאָרט טרעפן. אפן מאַרק איז נאָך געווען א היפשער אוילעם. עס איז גע־שטאנען א טומל, א געפילדער, ווי געוויינלעך אף א שטעטלדיקן מאַרק. עס האָבן געקרייט הענער, געהאַלדערט אינדיקעס, געקראַקעט קאטשקעס. פון די וועגענער, וועלכע זײנען אָנגעפאָרן אהער פון די נאַענטע דערפלעך און כוּטאַרן, האָט געדיכט געשמעקט מיט ריפּע עפל, מיט אוקראַפּ, דיניעס, צוגעטריקנטן היי און דזעגעכץ. אף די טישלעך איז אויסגעשטעלט געווען די פּראָדוקציע פון די אַרטיקע ארטעלן און פון קוסטאַרן־עכידים: היטלען מיט האַרטע גלאַנציקע דאַשעקעס, לאַפּטיעס, יוכטאַווע שטיוול, עמערס, טעפּ, בערשטלעך. צווישן אוילעם האָב איך דאָרט געזען אירע כאַווערטעס. יויכעוועד איז צווישן זיי ניט געווען.

אין אָונט, באלד ווי מיר האָבן פארענדיקט די גענעראַלע רעפּעטיציע, בין איך אוועק צו איר. אין אָט דער צייט פלעגט זי געוויינלעך שוין וואַרטן אף מיר באַ זיך אפן גאַנעקל. איך האָב זיך פאַרגעשטעלט, ווי מיר וועלן זיך באלד דערפרייען, אויסקלאַרנדיק די מיספאַרשטייעניש, וואָס איז פאַרגעקומען. זי האָט געוויס געווארט אף מיר אין איין אָרט, און איך האָב געווארט אף איר אין א צווייטן.

פאַרקערעווענדיק צו איר געסל, האָב איך באַמערקט, ווי פאַסן שײן ציען זיך פון איר שטוב. איך בין געבליבן שטיין אין פאַרלעגנהייט. די דריי פּענצטער, וואָס האָבן ארויסגעקוקט צו דער גאס, זײנען געווען ברייט צעפּנט. פונעם העל־באַלויכטענעם צימער האָט דורך די גאַרדינען זיך געטראָגן א פריילעכער טומל. עמעצער האָט געשפילט אף א פיאַנע. עמע־צער האָט געזונגען. מע האָט הויך געלאַכט. דאָרט זײנען קאַנטיק, געווען געסט, מיר האָט זיך געוואַלט כאַטש מיט איין אויג א קוק טאָן, זען, ווער זינגט עס, ווער שפילט עס אף דער פיאַנע. איך בין אוועק אין א זייט, זיך צוגעשפאַרט צו א בוים און געבליבן וואַרטן, ביז זי וועט זיך באווייזן אפן גאַנעקל. לאַנג געווארט. זי איז ניט ארויס.

אף מאַרגן האָב איך זיך דערוויסט, אז זי איז מיטן פאַרטאַגיקן צוג אוועקגעפאַרן. איך בין געווען דערשטוינט, ניט געקאַנט באַנעמען, וואָס איז געשען. פאַרוואָס איז זי פלוצלינג, ניט זאָגנדיק מיר גאַרניט, ניט געזעגענענדיק זיך אפילע, אוועקגעפאַרן. און גראַד אין דעם טאַג, ווען עס דאַרף פאַרקומען דער קאַנצערט, אף וועלכן איך האָב אוועקגעלייגט אזויפיל קויכעס. איך האָב זיך געפילט באַאוולט, מיר האָט זיך אין ערגעץ

ניט געוואָלט גיין, קיינעם האָב איך ניט געוואָלט זען, איך בין געלעגן בא זיך אפן בעטל און געהאלטן אין איין טראַכטן; וואָס האָט געקאָנט געשען? מע איז געקומען נאָך מיר. צייט געווען אָנהייבן דעם קאָנצערט. ער איז געווען א געצאָלטער, לעטיוועס מאָפּר. אלע בילעטן זיינען אויספאַרר קויפט. דער קלוב — געפאַקט. אירע כאַווערטעס זיינען אויך געווען. יעדע ארויסטרעטונג איז אופגענומען געוואָרן מיט אפלאַדיסמענטן. בא די אָנר טיילנעמער איז געווען א יאָמטעוודיקע שטימונג. בא מיר איז דער יאָמער טעור, וועלכן איך האָב געגרייט און בין געווען זיכער, אז זי וועט אויך זיין אף אים. געווען פאַרשטערט.

נאָך איר אוועקפאַרן האָט דאָס שטעטל מיר אָנגעהויבן אויסזען אַנר דערש. דאכט זיך, די זעלבע געסלעך, די זעלבע הויזער, דער זעלבער הימל, דאכט זיך, אלץ, ווי געווען, און דאָך עפעס אנדערש. אין אַוונט האָבן נאָך אייניקע סטודענטעס און סטודענטן שפּאַצירט. אירע כאַווערטעס אויך. נאָר דער שפּאַציר האָט שוין קיין טאם ניט געהאַט. עס האָט גער פעלט זי...

דאָס האַרץ האָט בא מיר גענאָגט, אויסגעגאַנגען פון בענקשאפט. איך האָב זיך קיין אַרט ניט געפונען. דערוווסט זיך, אז פון ביישטעטלדיקן לאַנדווירטשאַפטלעכן קאַלעקטיוו גייט א פּור אין ראַיצענטער, בין איך אוועק אהין און צוגעפאַרן אין שפּיטאַל, צו פיניען. איך האָב געפילט איצט א באַזונדער באַדערפעניש זיך זען מיט אים. שוין פונעם געדאַנק אליין, אז איך וועל זיין מיט אים, איז מיר לינדער געוואָרן אף דער נעשאַמע. נאָר פונקט אין דעם טאָג איז אין שפּיטאַל געמאַלדן געוואָרן קאַראַנטין און מע האָט מיך צו פיניען ניט אַרײַנגעלאָזט.

מיט א נאָך שווערערן געמיט האָב איך זיך אומגעקערט. אָנגענומען זיך מיט מוט און אָנגעשריבן א לאַנגן בריוו. איך האָב אין אים אַרײַנגעלייגט דאָס גאַנצע האַרץ, מיין ליבע און פאַרדראַס, מיין בענקשאפט און ווייטעק. איך האָב געשריבן, אז איך וואָלט זייער און זייער וועלן וויסן, אויב ס'איז ניט קיין סאָד, וואָס עס איז געשען, פאַרוואָס איז זי פּלוצלינג אוועקגע פאַרן, און ווי דאַרף איך פאַרשטיין דאָס, וואָס זי האָט זיך אפילע ניט גער זעגנט מיט מיר. געבעטן, אויב זי וועט געפינען פאַר נייטיק מיר ענטפערן, שרייבן אפן אדרעס פונעם מוזיקאַלן טעכניקום, קיין מינסק. ווייל דאָ, אין שטעטל, ווו ס'איז מיר באַשערט געווען זיך באַגעגענען מיט איר, בין איך דעם לעצטן טאָג. מאַרגן פאַר איך אוועק.

אין אַוונט האָב איך זיך געזעגנט מיט די ווילע יאַטן און מיידלעך פונעם קאַמיוגישן קעמערל. אלע צוזאַמען האָבן מיר זיך דורכגעשפּאַצירט עטלעכע מאַל איבער דער הויפּט־גאַס און הויך, אפן גאַנצן קאַל, ווי אפּ צולאַכעס עמעצן, געזונגען די ליד, וועלכע מיר האָבן אליין פאַרפאַסט צום קאָנצערט:

ס'איז הינט א נייע צייט:
קאַמיוגיסטן, ראַטנמאַכט.
אוועק די פינגערע יאָרן,
מיר זיינען פרי געוואָרן.
שער און אַיזן, סערפ און האַמער
זיינען לייט געוואָרן...

יויכעוועדס כאווערטעס זיינען אין דעם אָוונט אפן שפאציר ניט געווען.
 פארטאָג האָב איך מיט הארצקלעמעניש פארלאָזט דאָס שטעטל.
 קומענדיק קיין מינסק, האָב איך גלייך, דעם זעלבן טאָג, אוועקגעשיקט
 דעם בריוו קיין לענינגראד אפן אדרעס פון יויכעוועדס עלטערער שווער-
 סטער — דעם אָנגעזעענעם פיזיקער, בא וועמען יויכעוועד האָט געווינט.
 און פון דער מינוט אָן האָב איך אָנגעהויבן ווארטן אף אן ענטפער. עס
 האָבן זיך שוין גענומען אומקערן די סטודענטן פון די קאניקולן. אין צוזא-
 מענווייניג איז געוואָרן לעבעדיק. אין א וואָך ארום האָבן אין טעכניקום
 זיך אָנגעהויבן די לימודים. מיט אן אומרויק געמיט האָב איך ארויסגעקוקט
 אף דער פּאָטשט. ס'איז אדורך א וואָך, צוויי וואָכן, דריי קיין ענטפער איז
 ניט געווען. ערשט אין א כוידעש ארום האָב איך באקומען א קורץ בריוול
 פון איר. זי האָט זיך אנטשולדיקט, וואָס זי ענטפערט מיט א פארשפּעטי-
 קונג. זי איז זייער איבערגעלאָדן מיט די לימודים און וועט אף ווייטער
 ווארשיינלעך אויך ניט האָבן די מעגלעכקייט צו זיין אקוראט. א טרוקן,
 זייער א טרוקן בריוול, איך האָב געזוכט צווישן די שורעס איין ווארעם
 ווארט, כאָטש א מינדרסטע אַנדייטונג אף דעם, און ניט געפונען. ניט זי
 בענקט, ניט זי בעט מיך שרייבן, פרעגט זיך אפילע ניט נאָך, ווי עס גייען
 בא מיר די לימודים. איך האָב בעשום-אויפן ניט געקאָנט באנעמען, וויאזוי
 איז עס מעגלעך, וויאזוי עס האָט געקענט אזוי גיך בא איר זיך ענדערן די
 באציונג צו מיר. דאָס האָט מיך דערצאָרט. און דאָך איז איר בריוועלע
 מיר געווען טייער שוין דערפאר, ווייל יעדער אָס איז דאָרט אָנגעשריבן
 געווען מיט איר האנט. איך האָב עס געלייענט און איבערגעלייענט און
 געקומען צום אויספיר, אז שולדיק אין דעם, וואָס זי האָט מיר אזוי טרוקן
 געענטפערט, בין איך אליין, מיין בריוו, וועלכער איז אָנגעשריבן געווען
 מיט פארדראָס. ריכטיקער מיט סארקאזם, ווי יויכעוועד האָט אין איר ענט-
 פער זיך אויסגעדריקט. איך האָב פארשטאנען, אז איך האָב זי באליידיקט,
 און באשטימט אנטשולדיקן זיך פאר איר. כ'האָב אָנגעשריבן איר א האר-
 ציקן בריוו, אָן קיין סימען פון באליידיקונג, אָן קיינע שום פארבילען און
 פארדראָסן, געבעטן נאָר, ווען זי וועט האָבן א שטימונג, אָנשריבן מיר
 כאָטש עטלעכע ווערטער וועגן זיך — ווי גייען די לימודים, וואָס לייענט
 זי, וויאזוי פארברענגט זי די צייט, און צי בלייבט איר כאָטש ווען-עס-איז
 א פרייע מינוט אף דערמאָנען זיך אָן יענע טעג און אָוונטן, ווען זי איז
 געווען אין שטעטל.

מיט הארצפלאַטער האָב איך געווארט אף אן ענטפער. טאָג-אויס, טאָג-
 איין, קיין בריוו פון איר איז ניט געווען. איך האָב אָבער ניט געוואָלט דער-
 לאָזן דעם געדאנק, אז זי האָט ניט געענטפערט. לייכטער איז מיר געווען
 צו טראכטן, אז איר בריוו איז, מעגלעך, פארלוירן געגאנגען, און עפשער
 האָט זי גאָר מיין בריוו ניט באקומען. מע האָט איר ניט אָפגעגעבן. מאלע
 וואָס עס קאָן טרעפן. איך האָב געבענקט, פאָרגעזעצט איר שרייבן לאנגע
 הייסע בריוו. נאָר ניט אָפגעשיקט זיי. באשלאָסן איז די ווינטער-קאניקולן,
 וועלכע וועלן זיך אָנהייבן אין א פאָר כאדאַשים ארום, צופאָרן כאָטש אף
 עטלעכע טעג אין שטעטל. זי וועט דאָך געוויס קומען, דאָרט וועל איך זיך
 זען מיט איר. און איך האָב זיך אָנגעהויבן גרייטן צו דעם. געקראָגן די

ווערק, וועגן וועלכע זי האָט גערעדט מיט מיר: „די וואָך“ לעבעדינסקיס, „טאשקענט די ברויט־שטאָט“ נעוועראַווס, „ווירנייע“ סייפּוּלינעס, יעסע־נינס לידער. קיינמאָל האָב איך אזויפיל ניט געלייענט, ווי אין יענע טעג. אין די פּרינע שאַען פון די לימודים האָב איך זיך פּאַרנומען מיט פיזיקל־טור, באזוכט לעקציעס וועגן ציאלקאָווסקי, וועגן אסטראָנאָמיע, שטודירט אפּילע מאַטעמאטיק און פיזיק. איך האָב זיך געגרייט צו דער באַגעגעניש מיט איר, ווי צו אַן ערנסטן עקזאַמען.

און אָט, אין א שטילן ווינטערדיקן פּאַרנאכט בין איך מיט א טיאַכקענ־דיק האַרץ ווידער געקומען אין שטעטל. אפּן וועג האָב איך בא אַשערל באלעגאַלע זיך דערוווסט, אז פיניע איז איצט אין שטעטל ניטאָ. מע האָט אים נאָכן שפּיטאַל געשיקט אין א סאַנאַטאָריע קיין קרים; בערל באַרבאָ־ראש איז אויך ניטאָ, ער איז אַף לאַנדווירטשאַפּטלעכע קורסן ערגעץ הינ־טער אָרשע; זוזיע סורקיס האָט צעטרענגצלט א גרויסע סומע מעלוכיש געלט און געפינט זיך איצט אין דער ראיאָנער קוטוּזקע. פון די היגע סטור־דענטקעס און סטודענטן איז דאָס מאָל קיינער ניט געקומען, אויסער יצ־כאַק פּעוּזנערס טאַכטער, יויכעוועד. זי איז דאָ. שוין באלד א וואָך.

אַפּגעשטעלט האָב איך זיך בא דער אלטישקער באלעבאַסטע, וועלכע האָט זיך שטאַרק דערפרייט מיט מיר, און בין באלד ארויס אַף דער אָוונ־טיקער הויפּט־גאַס מיט דער האַפּענונג עפּשער נאָך היינט זי באַגעגענען. די גאַס איז געווען ניט צו דערקענען. די הייזער, די גאַנעקעס, די טראָ־טוארן, די ביימער, די פּאַרקנדלעך זיינען ארום־און־ארום פּאַרווייעט געווען מיט שניי. ס'האַט געבלאַזן א קאַלטער ווינט. מע האָט קיין לעבעדיקן מענטשן ניט געזען. איך בין זיך דורכגעגאַנגען עטלעכע מאָל ארום־און־אַראַפּגאַס, געווען בא דער פּאַטשט, בא דעם צוגעלאַסענעם קלוב, בא דעם פּייערלעשער־טורעם, און נאָכדעם, ניט זייענדיק אימשטאַנד זיך בא־הערשן, האָב איך פּאַרקערעוועט צו איר געסל. מיט פּאַמעלעכע, ניט זיכער־רע טרייט זיך דערגעענטערט צו דער באַקאַנטער שטוב.

דורך די מיט שניי פּאַרפּאַראַשעטע פּענצטער האָט פון שטוב קוים ארויסגעלויכטן בא לאסע שייַן און ס'האַבן זיך דערטראָגן פון דאָרט צאָר־טע קלאַנגען פון דער פּיאנע. זי האָט געשפּילט. דאָס האַרץ איז בא מיר פּאַרשטאַרבן געוואָרן. איך האָב ניט געקענט זיך רירן פון אָרט. דער ווינט האָט געדרייט, געפּייפט, אונטערגעברומט, געשמיסן מיטן שניי איבער דער דרויסן־טיר, איבער „אונדזער גאַנעקל“, ווי מיר — איך און יויכעוועד — האָבן עס דעמלט גערופן, איבער די פּאַרפּוירענע פּענצטער, געשמיסן מיר אין פּאַנעם, אין די אויגן, און איך בין געשטאַנען. זיך צוגעהערט צו די רירנדיקע קלאַנגען, וועלכע זיינען דורך דעם שניי־געוויירבל דערגאַנגען צו מיר, געשטאַנען לאַנג, א פּאַרקאַלייעטער, פון קאַפּ ביז די פּיס א פּאַרפּאַראַ־שעטער מיט שניי, ביז זי האָט ניט אופּגעהערט שפּילן און ס'האַט זיך אויסגעלאָשן דאָס ביסל שייַן אין די פּענצטער.

די וויזע האָט לאַנג ניט געבושעוועט, דער ווינט האָט זיך צוביסלעך איינגעשטילט. עס האָבן זיך געשטעלט שיינע ווינטערדיקע טעג, ווונדער־לעך־שטילע ליכטיקע אָוונטן. אלע פּאַרנאכט האָט די יוגנט פּאַרפּולט די הויפּט־גאַס. מע האָט זיך געגליטשט, זיך געוואָרפן מיט שניי־גאַמלקעס.

ידיכעוועדן האב איך ניט דא, ניט ערגעץ אנדערשוויי ניט באגעגנט. ערשט
איז א וואך ארום, ווען איך האב שוין קימאט פארלוירן די האפענונג זיך
צו טרעפן מיט איר, האב איך, שפאנענדיק אין אונט איינער אליין פארביי
איר געסל, מיטאמאל זי דערזען.

— יויכעוועדן! — האב איך פאר פרייד קימאט ווי אויסגעשרייען.
זי איז געבליבן שטיין פארלוירן.

— סאליא? ווי קומסטו אהער? — האט זי מיך פארווונדערט אָנגעקוקט.
— איך בין דא שוין העכער א וואך... געוואלט דיך זען... און דו... דו
ווייזט זיך גאר ניט, — האב איך צעטומלט אויסגעשטאמלט.

— איך בין טאקע זעלטן ווען ארויס. געלייענט, — האט זי זיך פאר-
ענטפערט.

— לאַמיר זיך איצט דורכגיין א ביסל, — האב איך פאָרגעלייגט.

— איך קען איצט ניט. מע ווארט אף מיר אין דער היים, — האט זי
שטיל, ווי אנטשולדיקנדיק זיך, געענטפערט.
— און מאַרגן?

— מאַרגן? — האט זי איבערגעפרעגט, פאריכטנדיק מיט די פינגער די
פאסמעס גינגאָלדענע האַר, וואָס האָבן זיך ארויסגעשלאָגן פון אונטער דעם
ווייסן וואַלענעם טיכל. — מאַרגן פאַר איך אוועק.

— שוין? מאַרגן?! — איך בין געבליבן דערשטוינט. — מיט וועלכן צוג?

— מיטן פארנאכטיקן. שוין צונויפגערעדט זיך מיט אַשערל באלעגאַלע.

דאָס גיי איך פון אים.

— אויב אזוי, פאַר איך אויך מאַרגן. האַסט ניט קעגן? — האב איך א
זאָ געטאָן האַלב איך שפאָס, האַלב ערנסט.

— זייער גוט. וועלן מיר פאַרן צוזאַמען, — האט זי א שמייכל געטאָן,
דערלאנגענדיק מיר די פארפרוירענע פינגער.

— ווארט נאָך צו א ווייל, יויכעוועד, איך האב דיך דאָך אזויפיל צייט
ניט געזען. שטיי נאָך א ביסל, — האב איך זי געבעטן.

— איך קאָן ניט, — האט זי מיט האַרץ געזאָגט, א קוק געבנדיק מיר
גלייך אין די אויגן. — מאַרגן... מאַרגן וועלן מיר זיך זען...

זי איז אוועק. איך בין געבליבן שטיין מיט א צעבויטעט האַרץ, נאָכ-
געקוקט איר, ביז זי איז פארשווונדן בא זיך אין געסל. דעמלט האב איך

זיך גלייך געלאָזט גיין צו אַשערל באלעגאַלע, צו וויסן געגעבן אים, אן
מאַרגן פאַר איך אויך צום פארנאכטיקן באַן. צונויפגערעדט האָבן מיר זיך,
אז ער וועט פרייער פארפאַרן מיטן שליטן צו יויכעוועדן, נעמען זי, און
נאָכדעם צו מיר.

די נאכט האב איך שוין מיט קיין אויג ניט צוגעמאכט, זיך פאַרגע-
שטעלט, ווי איך זיך שוין מיט איר, מיט יויכעוועדן, נאָענט, זייער נאָ-

ענט, איינס לעבן אנדערן אין שליטן, נאָכדעם אין וואַגאָן, האַלט זי בא
דער האנט, זע איר ליכטיקן שמייכל, איר צארטן בליק, רייד מיט איר,
איך האב דאָך מיט איר אזויפיל צו ריידן, אזויפיל צו דערציילן, און נאָך
פיל מער דאַרף איך זיך דאָך דערוויסן בא איר, זייער, זייער פיל זיך
דערוויסן...

צו דער באשטימטער צייט איז אָשערל באלעגאלע צוגעפארן צו מיין באלעבאָסטעס שטיבל. יויכעוועד איז, צו מיין גרויס באוונדערן, אין שליטן ניט געווען. שמורכענדיק מיט דער נאָז, האָט אָשערל געזאָגט, אז זי פאָרט ניט מיט אים. דער טאטע אירער, רעב ייצכאָק פּעוונזער, האָט איבערגע-טראַכט, זיך צונויפגערעדט מיט אן אנדער באלעגאלע, מיט סימכע דעם רויטן. רעב ייצכאָק פּעוונזער פאָרט אויך צום וואַקזאל, באַגלייטן זיין מי-זינקע. און אים, דעם גאבע, שטייט, קאַנטיק, ניט אָן זיך זעצן אין איין שליטן מיט א קאַמסאַמאַליעץ.

פון דער ניס איז מיר געוואָרן קאלעמוטנע אפן הארצן. איך האָב אָבער שוין גאַרנישט ניט געקאַנט ענדערן, ס'איז מיר געבליבן זיך טרייסטן מיט דעם, אז דערפאר וועלן מיר אין צוג שוין פאַרן צוזאמען.

אומגעפער אף העלפט וועג, שוין נאָענט פון דעם מיט שניי באדעקטן סאַסנע-וועלדל, האָט פון הינטער אונדז זיך דערטראָגן דאָס האַסטיקע קלאַפן פון פּערדישע טלאָען.

— דאָס פאַרן זיי, — האָט אָשערל געזאָגט, באַלייגנדיק מיט א קלאַע סימכע דעם רויטן, וועלכער רייסט בא אים ארויס דעם ביסן ברויט פון מויל.

איך האָב געכאַפט א קוק, דערזען אינעם אַניאַגנדיקן שליטן יויכעוועדן און לעבן איר אן עלטערן מענטשן מיט א שיינער גראַווער באַרד. ס'איז געווען איר טאטע. אופהייבנדיק א שניי-געוויירבל, האָט דער שליטן האַסטיק זיך דורכגעטראָגן, אריבערגעיאָגט אונדז, אין א וויילע ארום זיך אריינגעשניטן אין וועלדל און פאַרשוונדן.

מיר זיינען געקומען היפש שפּעטער פון זיי. ווען איך בין אריין אין דעם קלייניגן גוט אַנגעהייצטן וואַקזאלכל, האָב איך דאָרט ניט געטראָפן ניט זי, ניט איר טאטן. יויכעוועד האָט שוין, קאַנטיק, געהאט גענומען א בילעט און זיי זיינען ערגעץ אוועק. געמיינט האָב איך נעמען, א בילעט צוזאמען מיט איר, נאָר וויבאלד עס האָט זיך ניט באקומען, האָב איך גע-בעטן א בילעט אין א באַליביקן וואַגאָן, — אלע זעקס וואַגאַנעס אין דעם צוג, וואָס איז געאַנגען בלויז ביז מינסק, זיינען דעמלט געווען ניט קיין פלאַקאַרטנע.

אין דושנעם וואַקזאלכל איז אויסער מיר קיינער ניט געווען. ס'האָט מיך געצויגן אין פאַרנאַכטיקן פרישן דרויסן. נאָר איך בין ניט ארויס. ס'זאָל ניט מאַכן קיין אַינדרוק, אז איך זוך זי. איך האָב זיך צוגעזעצט לעבן דעם וואַקזאל-פּענצטער, וואָס האָט ארויסגעקוקט אף דער פלאַטפּאַרמע. בא-שטימט צווארטן דאָ, ביז מע וועט דערלאַנגען דעם צוג. פונדאנען וועל איך זען, אין וועלכן וואַגאָן זי וועט זיך זעצן.

אין דרויסן האָט אַנגעהויבן שיטן א ליכטער שניי, א ציכטיק קלאָרער, ווי דאָס ערשטע געפיל. כ'האָב דורך פּענצטער געזוכט מיט די אויגן ווי-כעוועדן און אין א וויילע ארום דערזען זי שפּאַצירן מיטן טאטן אף דער פלאַטפּאַרמע. זיי זיינען ניט גענילט געאַנגען הין און צוריק אונטער דעם שטיל-שיטנדיקן שניי, ניט דערנענטערנדיק זיך צום וואַקזאלכל. ער האָט, קאַנטיק, ניט געוואָלט, אז זי זאָל מיך זען, אז זי זאָל זיך באַגעגענען מיט מיר. „שפּאַצירט זיך, שפּאַצירט געזונטערהייט, — האָב איך זיך געטראַכט, —

אָט באלד וועט איר זיך געזעגענען, ייכעוועד וועט אריין אין וואגאָן, און ווי נאָר דער צוג וועט זיך רירן, וועל איך גלייך אריבערגיין צו איר. מיט א שטילן סאָפען איז אָנגעקומען דער צוג צו דער פארשנייטער פלאטפארמע. די פאסאזשירן האָבן זיך אָנגעהויבן אריינזעצן אין די וואַ-גאַנעס. איך האָב געזען, ווי ייכעוועד, אינעם ווייטן פוטערל און אין א פּוּכיק ווייס היטעלע, איז ליכט ארוף אף די טרעפלעך און אריין אין דריטן וואגאָן. דער טאטע אירער, וועלכער האָט זי באגלייט מיטן טשעמאַדאן אין האנט, איז אריין נאָך איר. איך האָב גלייך אוועקגעליט צו מײַן פינפטן וואגאָן. אינווייניק בין איך נישט אריין, געבליבן שטיין אין טאמבור, ארויסגעקוקט פון דאָרט, געווארט, און דער טאטע אירער זאל שוין ארויסגיין.

דער דעזשורנער האָט געגעבן דעם ערשטן קלונג אין גלאַק, וואָס איז געהאנגען בא דער וואַקזאַל-טיר, אין א וויילע ארום — דעם צווייטן, נאָכ-דעם דעם לעצטן, דעם דריטן. עס האָט זיך דערטראָגן א הייזעריקער פּיפּ פונעם לאַקאַמאַטיוו, א גרילצנדיקער ליאזג פון די בופערס, און דער צוג איז אוועק. איר טאטע איז נישט ארויס. אף אזוינס האָב איך זיך שוין לאַכ-לוטן נישט געריכט. איך בין געווען אויסער-זיך און נישט אָנגעהויבן וויסן וואָס צו טאָן. מיך האָט אָפּגעטיילט פון איר בלוזי איין וואגאָן, נאָר ארייבן גיין צו איר איצט, ווען דער טאטע איז דאָרטן, איז נישט שייך געווען. פארבליבן איז איין האַפענונג: עפּשער וועט ער אראַפּשטייגן אף איינער פון די קומענדיקע סטאַנציעס. איך האָב געהערט, אז זיי האָבן דאָ ערענען געהאט געענטע קרויוויס. איך בין געשטאַנען אינעם קאַלטן טונקעלן טאַמ-בור. יעדעס מאָל, ווען דער צוג האָט זיך אָפּגעשטעלט, האָב איך ארויס-געקוקט. געווארט, אז אַט-אַט וועט ייכעוועדס טאטע זיך ווייזן אף די טרעפלעך. ער האָט זיך נישט געוויזן.

קײַן מינסק איז דער צוג אָנגעקומען שוין שפּעט אין אָונט. ארום-און-ארום דעם וואַקזאַל איז געווען ליכטיק פונעם שניי, פון דער פולער לע-וואַנע און פון די לאמטערנס. איך האָב געזען, ווי ייכעוועד איז ארויס פון וואגאָן, געבליבן שטיין, זיך אומגעקוקט, ווי זי וואָלט געזוכט עמעצן, און באלד אוועקגעליט נאָכן טאטן צו דעם לענינגראדער צוג, וועלכער איז געשטאַנען אף דער צווייטער פלאטפארמע. איך האָב געוואָלט כאַטש נאָך א וויילע, זאל זיין אפּילע פונדערווייטן זען זי, און בין אויך אריבער אף דער דערבייזיקער פלאטפארמע. דער צוג האָט שוין געהאַלטן באַם אָפּ-גיין. עס האָט אָפּגעהילכט דער דריטער קלונג. זי האָט זיך געזענגט מיטן טאטן, ארוף מיטן טשעמאַדאן אף די טרעפלעך, און דער צוג האָט זיך גע-רירט. שטייענדיק בא דער אָפּענער טיר, האָט זי, דוכט זיך, מיך דערזען, א פאַכע געטאָן מיט דער האנט און פארשווונדן אין וואגאָן.

איך בין א וויילע נאָכגעגאַנגען דעם זיך דערווייטערנדיקן צוג, און נאָכדעם, שוין אומקערנדיק זיך, האָב איך דערזען איר טאטן. א מידער, א שטאַרק פארזאָרגטער, איז ער מיט פאַמעלעכע טריט אריין אין וואַקזאַל, אפּאַנעם, קעדיי אַפּווארטן דאָרט אפּן פאַרטאַגיקן צוג, מיט וועלכן ער וועט זיך קאַנען אומקערן אהיים אין דער ווינטערדיק פארשנייטער שטוב. איך בין מיט שווערע טריט אוועק מיט דער שטילער קארלי-מאַרקסיגאַס צו זיך

אין צוזאמענוויינינג, א באהערשטער פון א הייסן פארלאנג צו אריבערפירן זיך קיין לענינגראד, זייט מיט איר כאטש אין איין שטאָט.

צום נייעם לערניגאר אין מיין פארלאנג פארוויקלעכט געוואָרן. אָנגע- קומען איז עס ניט גרינג. איך האָב זיך געגרייט טאָג און נאכט, אָפגעגעבן אלע עקזאמענעס און בין אָנגענומען געוואָרן אלס סטודענט פון דער לע- נינגראדער קאָנסערוואַטאָריע, אפן אַרקעסטער-פאקולטעט, קלאס וויאַלאַנ- טשעל. איצט האָב איך געווינט אין איין שטאָט מיט איר.

די צוזאמענוויינינג אונדזערע האָט זיך געפונען אָף באַלשאַי פראַס- פעקט, ניט ווייט פונעם אוניווערסיטעט, וווּ זי, יויכעוועד, האָט זיך גע- לערנט. פונעם געדאנק, אז זי איז נאָענט, אינגאנצן דריי קווארטאלן פון מיר, איז מיר שוין געווען גוט אפן הארצן. ווען עס האָט זיך געמאכט א שטיקל פרייע צייט, בין איך געגאנגען אין ערמיטאזש, אין פושקינ-מוזיי, אין פעטראַפאָולאָוער פעסטונג, אין סמאָלני. און וווּ איך בין ניט געווען, ווהין איך בין ניט געגאנגען, האָב איך געהאלטן אין איין ארומקוקן זיך, עפשער וועל איך באגעגענען יויכעוועדן. איך בין בעקיוון אָפט געגאנגען פארביי דעם אוניווערסיטעט, אריין אפילע אינווייניק. דאָרט איז געווען פול מיט סטודענטן און סטודענטקעס, נאָר יויכעוועדן האָב איך צווישן זיי ניט געזען. אזוי זיינען אדורך עטלעכע כאַדאַשים. ווארטן אָף א צופעליקער באגעגעניש מיט איר בין איך שוין מער ניט אימשטאנד געווען. איך האָב זיך דערוויסט דעם נומער פון איר שוועסטערס טעלעפאָן און אָנגעקלונגען. דאָס טרייבל האָט גענומען, קאָנטיק, די שטוב-ארבעטערן. זי האָט געזאָגט, אז יויכעוועד וווינט שוין ניט בא זיי, זי האָט זיך געדונגען א ציימערל בא א באלעבאַסטע אָף דער אכצעטער ליניע, און האָט מיר גערן געגעבן יויכע- וועדס נייעם אדרעס. פון טאָג צו טאָג האָב איך זיך געקליבן צוגיין צו איר און אָפגעלייגט. ענדלעך, אין א שטילן שניייקן פארנאכט האָב איך אָנגעטאָן מיין נייעם אַנצוג, דעם איבערגעניצעוועטן מאנטל און אוועק אָף דער אכ- צעטער ליניע. מיט אן אומרויזק הארץ האָב איך אָפגעזוכט דאָס הויז, וואָס האָט זיך געפונען טיף אין א גרויסן הויף, זיך אָפגעהויבן אפן דריטן שטאָק, איבערגעכאפט דעם אָטעם און אָנגעקלונגען. געוואָלט האָט זיך מיר אין דער מינוט איין זאך: איך זאָל זי טרעפן איינע אליין. געעפנט האָט ניט זי, — די באלעבאַסטע, זי האָט מיך דורכגעפירט דורך א געדרייטן שוואך-באליכטענעם קאָרידאָר און אָנגעוויזן אָף א זייטיקער שמאַלער טיר.

איך האָב שטיל אָנגעקלאפט.

— ביטע, — האָט פון יענער זייט טיר זיך דערטראָגן איר, יויכעוועדס, שטים.

מיט א פלאַטערדיק הארץ האָב איך געעפנט די טיר, דערזען זי, געמאכט א ניט זיכערן טראָט און געבליבן שטיין. יויכעוועד, וועלכע איז געזעסן בא א טישל, ארומגעלייגט מיט ביכער, האָט עטוואָס א קער געטאָן דעם ליכטיקן קאָפּ מיט די גינגאַלדענע לאָקנס, מיך אָנגעקוקט אזוי, ווי זי וואָלט ניט פארשטאנען, ווער דאָס איז, און מיטאמאָל, אופהייבנדיק זיך, פארווונ- דערט, אָן איבעריקער פרייד, א פרעג געטאָן:

איך בין געשטאנען און פארלוירן געקוקט אף איר. מיט לייכטע טריט איז זי צוגעגאנגען נענטער צו מיר, דערלאנגט די קילבלעכע האנט און עטוואס פארטראכט צי פארזארגט געפרעגט, ווי קום איך צו זיין אין לענינגראד און פונוואנען ווייס איך איר איצטיקן אדרעס. איך האב איר געזאגט, אז דעם אדרעס האט מיר געגעבן דורכן טעלעפאן איר שוועסטערס שטוב-ארבעטערן, און אז איך בין שוין העכער דריי כאדאשים דא, אין לענינגראד, כ'האב אויסגעהאלטן די עקזאמענעס, לערן זיך אין קאנסערוואטאריע און וווינן אין א צוזאמענווינונג אף באַלשאַי פראספעקט, זייער נאָענט פונדאנען.

— גאָר אזוי? — האָט זי א זאָג געטאָן, און ס'איז צו זען געווען, אז דאָס, וואָס איך האָב איר דערציילט, איז איר ווייניק וואָס אָנגעגאנגען. ענדלעך האָט זי זיך דערמאָנט צו פאַרלייגן מיר זיך זעצן, ווייזנדיק אפן געפלאַכט טענעם בענקל, וואָס איז געשטאנען אין ווינקל באַם קיילעכיקן קליינעם טישל. זי האָט ארויסגענומען פון אלמערל און אוועקגעשטעלט אפן קלאָר-ווייסן טישטעכל א טעלער מיט קיכעלעך, צוגעשיקטע, זעט אויס, פון דער היים, און עטלעכע אנטאָנווער עפל, א מעסער, בעשאַסמיסע א פּרעג געגעבן, אף וועלכן פאקולטעט איך בין אָנגענומען געוואָרן, אף וואָס פאר אַן אינסטרומענט שפיל איך, ווער עס איז מיין פעדאָגאָג. באלד נאָך דעם האָט זי, אומקוקנדיק זיך צו איר טישל, געזאָגט, אז זי גרייט זיך צו א וויסנשאַפטלעכער סעסיע, אף וועלכער זי איז באַופטראָגט צו ליענען א פאַרטראָג. דעריבער זאָל איך זי אַנטשולדיקן, זי קאָן מיר פאַרלייגן א פרישן נומער פונעם זשורנאַל „סמענאַ“, דאָרט איז אָפּגעדרוקט אַן אינטער-רעסאָנט אַרטיקל וועגן יאָסיף אוטקינס פּאָעמע „דער געלער מאַטעלע“. אויב איך וויל, ביטע, קען איך עס דאָ איבערלייענען.

און זי האָט מיר דערלאנגט דעם זשורנאַל.

מיר איז שוין קלאָר געווען, אז איך גיי איר איצט ניט אָן און איך מעג זיך אופהייבן און אוועקגיין. נאָר אוועקגיין אַט אזוי, שוין, גליַך, האָט ניט געפאַסט. ס'וואָלט געהייסן, אז איך האָב זיך באַליידיקט. און אויסזען אין אירע אויגן, ווי א באַליידיקטער, — דאָס האָב איך ניט גע-וואָלט. האָב איך זיך געמאַכט האַרץ און אפילע מיט צופרידנקייט געזאָגט, אז דאָס אַרטיקל וועגן דעם „געלן מאַטעלע“ אינטערעסירט מיך בעפירעש און איך וועל מיט פאַרגעניגן זיך באַנוצן מיט דער מעגלעכקייט איבער-צוליענען עס טאַקע באלד.

זי האָט זיך געזעצט צוריק צום טישל מיט די ביכער, זיך גליַך פאַר-טיפט אין זיי, און איך האָב א בלעטער געטאָן דעם פרישן נומער „סמענאַ“, געפונען דאָס אַרטיקל, נאָר אפילע קיין איינציקע שורע ניט אימשטאַנד געווען איבערצוליענען. איך האָב לעפּאַנעם וועגן געהאלטן דעם זשורנאַל אין די הענט און געקוקט אף איר, אף מיין גליַקלעך-אומגליַקלעכער ליבע. זי איז געווען ווינדערלעך שייַן, פונקט ווי דעמלט, ווען איך האָב זי צום ערשטן מאל שאַבעס פאַרנאַכט דערזען אפן שפּאַציר אין דעם גרענעץ-שטעטל, פונקט אזוי, ווי איך האָב זי געזען אויך דאָס לעצטע מאל. אָנגע-טאָן איז זי געווען באַשיידן. מיט געשמאַק. אין א דין בלוזעלע און אין

א בלאָו־געקעסטלט קליידל. דאָס קליינע ציכטיקע צימערל איז מעבלירט געווען אויך באשײדן. אין ווינקל — א שמאַל הילצערן בעטל, באדעקט מיט א בלאַנקענדיקער קאפע. דאָס איינציקע פענצטער, וואָס האָט ארויסגעקוקט אין הויף, — פארהאנגען ביז העלפט מיט א קלאַרווייסן פאַרהענגל. די עטאזשערקע לעבן איר טישל — אַנגעשטאַפט מיט ביכער און זשורנאַלן, און איבער דעם — א קליין קנילעכדיק שפיגעלע און צוויי פאַרטרעטן: ציאַלקאַווסקי און יעסענין. און גאַר. דאָס צימערל און אלץ, וואָס האָט זיך געפונען אין דעם, איז מיר געווען ליב. און זי, יויכעוועד, נאָך פיל ליבער, ווי פּרײַער. נאָר זי האָט אף מיר זיך ניט אומגעקוקט. געווען אינגאנצן אריינגעטאַן אין די ביכער. מיט קיין האלב וואָרט צו מיר זיך ניט געווענדט, גאַרנישט ניט געפרעגט, גאַרנישט ניט געזאַגט, ווי איך וואָלט דאָ ניט געווען, ווי איך וואָלט ניט געזעסן דערביי, אַנדערהאַלבן טריט פון איר. איך בין געווען פון דעם דערשטוינט, פארלוירן, ניט געקאַנט פארשטיין, באנעמען, באגריפן, ווי איז עס מעגלעך אזוי זיך ענדערן, אזוי פאַר־פרעמדט ווערן. צי דען האָט זי לאַלוטן אלץ פארגעסן, פארגעסן יענע ווונדערלעכע טעג און קישעפדיקע אַוונטן, ווען מיר, פארליבטע, האָבן צוזאַמען פארבראַכט די זומער־קאַניקולן אין דעם אויסטערלישן שטעטל? צי דען איז בא איר גאַרנישט ניט פארבליבן אין הארצן פון אונדזער ערשטער אומגעריכטער און פריידיקער באגעגעניש בעשאס דעם שלאָס־רעגן אפן גאַנעקל פונעם הילצערנעם פּייערלעש־טורעם, פון אונדזער שפּאַציר איבער די באזילבערטע פון דער לעוואַנע־שיין ריפּווערנדיקע פעלדער, איבער דער גרינענדיקער לאַנקע באם טײַך, איבער דער אופגע־לעבטער שטעטליקער הויפט־גאַס? צי דען האָט זיך איר אפילע ניט פאַר־געדענקט יענע שטורמישע נאַכט, ווען פּייערדיקע בליצן האָבן געצונדן דעם שוואַרץ־פאַרכמאַרעטן הימל, דעם גאַנצן ארום, ווען איבערן קאַפּ האָט אָן אופהער געדווערט, און מיר ביידע, צוגעטוליעטע איינס צום אנדערן, ארומגערינגלטע פון די רוישנדיקע קליאַנען, זיינען געזעסן בא איר אפן גאַנעקל און זיך געקושט, געקושט, ביז עס האָט אַנגעהויבן גרויען אף טאַג? צי דען האָט זיך אָט דאָס אלעס, אָט די־אַ ווונדערלעכע שיינקייט, די דינסטע, איידלסטע געפילן, וואָס האָבן פארפולט אונדזערע וועזנס, — צי דען האָט אויך דאָס זיך לאַלוטן אויסגעוועפט פון איר הארצן? ווי קאַן עס זײַן? ס'איז דאָך אומעגלעך אזוינס פארגעסן, ניט נאָר אין א יאָר צי אין אַנדערהאַלבן יאָר ארום, — דאָס גאַנצע לעבן פאר מיר האָבן זיך יענע טעג פארהיט מיט אלע פארבן, מיט אלע קלאנגען, מיט אלע גערוכן. איך געדענק ביז איצט יעדעס וואָרט אירס, איר בליק, איר שמייכל, איר שטעל, איר גאַנג, איר רויקע באדאַכטקייט און אופגעפלאמטע אומרויקייט. יעדע מינדסטע קלייניקייט אפילע, וואָס איז געווען פארבונדן מיט איר, וואָס האָט געהאַט א שניכעס צו איר, האָב איך פארהיט אין מיין זיקאַרן, איז פארבליבן אין מיר אף שטענדיק, אף אייביק, ווי אן אומגעהייער ריכער, אומטיילבארער פארמעגן, וואָס געהערט נאָר מיר, מיר איינעם אף דער גאַנצער וועלט.

לאנג, זייער לאנג האָב איך געטרוימט, געווארט אף אָט דעם טאַג, ווען איך וועל זיך סאַפּקאַלסאַף באגעגענען מיט איר. האָב געהאַט איר

אזויפיל צו זאגן, צו דערציילן און געוואלט זיך אזויפיל דערוויסן וועגן איר — אי וועגן איצט, אי וועגן דעמלט. וואָס איז געשען? פארוואָס איז זי אזוי פלוצלינג, אפילע ניט געזעגענענדיק זיך מיט מיר, אוועקגעפאָרן? פארוואָס האָט זי מיר ניט געזענטפערט אָף מיין בריוו? איך האָב איצט שוין גאַרנישט ניט פארלאנגט פון איר, איך האָב געוואלט זי נאָר פאר-שטיין, וויסן די סיבע פון דעם אלעם. נאָר מיט יעדער מינוט האָב איך זיך אלץ מער איבערצינגט, אז איך האָב ניט וואָס צו האָפן, אז איך זאל זיך איצט כאַטש עטוואָס דורכריידן מיט איר. זי איז געווען אינגאנצן פארטאָן אין די ביכער און האָט, מעגלעך, אפילע פארגעסן, אז איך זיך דאָ בא איר אין צימער. דאָס האָט מיך אָנגעהויבן א ביסל באליידיקן. איך האָב אוועקגעלייגט דעם זשורנאל און, א רוק געבנדיק דאָס בענקל אזוי, אז זי זאל דערהערן, זיך אופגעהויבן.

— גייסט אוועק? — האָט זי, אומקוקנדיק זיך, מיט א מאַדנער גלייכ-גילטיקייט א פרעג געטאָן.

— איך מוז, צום באדויערן, שוין גיין. איך דארף זיך דאָך אויך גרייטן צו די לימודים, — האָב איך, אָן א סימען פון פאריבל, זייער רוניק געענט-פערט.

— און דאָס ארטיקל איז אינטערעסאנט, איאָ? — האָט זי מיט נייגער, ווי דאָס וואָלט איר זייער אָנגעגאנגען, א פרעג געטאָן, אופהייבנדיק זיך פון טישל.

— דאָס ארטיקל האָב איך אפילע ניט אָנגעהויבן לייענען, — בין איך זיך מוידע געווען.

זי האָט פארווונדערט א קוק געטאָן אָף מיר: — אויב דו ווילסט, קענסטו נעמען דעם זשורנאל מיט זיך. לייען פונ-דעסטוועגן איבער. ס'איז קעדיי.

איך האָב זי באדאנקט. — קענסט האלטן דעם זשורנאל וויפל דו וועסט וועלן. איך האָב אים שוין דורכגעלייענט, — האָט זי געזאָגט, ארויסבאגלייטנדיק מיך דורך דעם האלב-טונקעלן קאָרידאָר.

אין דעם אָוונט האָב איך שוין צו די לימודים זיך ניט געגרייט. איך האָב זיך ארומגעדרייט איבער די פארשנייטע שטאַטישע גאסן. א פאר-קאָלייעטער, מיט א ביטער געפיל, אז איך האָב אין מעשעך פון די אָנ-דערהאלבן יאָר, זינט איך האָב זי באגעגנט, זיך אליין גענארט, און ווילנ-דיק — ניט-ווילנדיק, בין איך געקומען צום אויספיר, אז איך דארף זי פארגעסן, ניט גיין מער צו איר, ניט דערנידעריקן זיך.

„נו גוט, איך וועל ניט גיין, — האָב איך אין א רעגע ארום אינגעטיי-נעט מיט זיך, — אָבער דעם זשורנאל דארף איך דאָך איר אומקערן. איך וועל אריין נאָך איין מאָל, איין-איינציג מאָל. אָף עטלעכע מינוט. ניט מער. און גאָר.“

אין צוזאמענוווינונג האָב איך זיך אומגעקערט שפעט באנאכט, באלד איבערגעלייענט דאָס ארטיקל. דעם זשורנאל האָב איך באשטימט דערווייל, קאַלומאן זי גרייט זיך צו דער סעסיע, ניט אַפטראַגן.

ערשט אין עטלעכע וואכן ארום, נאך דעם, ווי איך האב געראטן אויסגעפילט אפן וויאלאנטשעל מענדעלסאנס „סאנאטע רע מאזשאַר“ און באקומען אומגעריכט גאָר א הויכע אַפשאצונג פונעם פראָפּעסאָר, האָב איך, א דערמוטיקטער, זיך געלאָזט גיין אַף דער אכצעטער ליניע. געפינענדיק זיך שוין לעבן הויז, וווּ זי האָט געוווינט, האָב איך אַנגעהויבן סאָפּעקן, צי זאָל איך אַרײַנגיין, צי ניט אַרײַנגיין. עפּשער גאָר אַפּשיקן דעם זשור־נאל מיט דער פּאָטש? וויבאלד איך גיי איר ניט אָן, זאָל זי זען, אז זי גייט מיר אויך ניט אָן. זי איז מיר אָבער אַנגעגאַנגען. זייער אַנגעגאַנגען. און איך האָב, סטאַרענדיק זיך צוּימען די אומרויקייט, וואָס האָט מיך באַ־הערשט, זיך אופּגעהויבן צו איר אפּן דריטן שטאַק.

— האָסט געבראכט דעם זשורנאַל? — האָט זי פאַרווונדערט געפּרעגט, ווען איך בין אַרײַן. — געקענט אים איבערלאָזן בא זיך, איך האָב אים דאָך שוין איבערגעליייענט. — און צונויפלייגנדיק די ביכער אפּן טישל, פּאַר־געלייגט, אויב איך אַיזל זיך ניט, צוזעצן זיך אַף א וויילע. זי האָט איצט פּרײַ א פּופּצן מינוט און איז גערן אויך א ביסל אַפּרוען.

— ס'איז מיר עפּעס קילבלעך, — האָט זי א זאָג געטאָן און אַנגעטאָן אַף דער דינער בלוזקע א בלאָווע קאַפּטע. איך האָב די קאַפּטע גלייך דערקענט. ס'איז געווען די זעלבע, מיט וועלכער זי פּלעגט מיר צודעקן די אקסלען, בעשאַס מיר זײַנען געזעסן אין די קילע פאַרטאַגן בא איר אפּן גאַנעקל. פאַרשפּיליענדיק די קנעפּלעך אַף דער קאַפּטע, האָט זי מיט א זעלטענער רויקייט, ווי פּאַשעט בא א געוויינלעכע באקאַנטן, זיך גענומען פאַנאַנדערפּרעגן, ווי געפּעלט מיר לענינגראד, אין וועלכע מוזייען בין איך שוין געווען, אַף וועלכע אויסשטעלונגען, וואָס פאַרא אינטערעסאַנטע ווערק האָב איך געלייענט די לעצטע צײַט, געײַצעט מיר איבערלייענען מיכאַיל סוועטלאָוס נייע לידער און דאָויד בערגעלסאָנס „נאָך אלעמען“. זי האָט די ביכער, זי קען זיי מיר געבן. געזאָגט, אז איר טרוים איז איצט זען בולגאַקאָוס „דני טורביניך“. נאָר זי איז שוין לאַנג ניט געווען ניט בלויז אין טעאַטער, נאָר אפּילע אין דער פּילהאַרמאַניע אַף די סימפּאָנישע קאַנ־צערטן, אָן וועלכע זי קאָן פּאַשעט ניט לעבן. ניטאַ קיין פּרײַע מינוט. ניט לאַנג צוריק געגרייט זיך צו איין וויסנשאפּטלעכער סעסיע, איצט גרייט זי זיך צו א צווייטער, נאָך א מער פאַראַנטוואָרטלעכער, — וועגן די גרונט־פּרינציפּן פון אלבערט איינשטיינס רעלאַטיוויטעט־טעאָריע. עס נעמען בא איר צו צײַט אויך די שטונדן פון העכערער מאַטעמאַטיק, וועלכע זי גיט דער באלעבאַסטעס טעכטערל און נאָך עטלעכע יונגע סטודענטקעס. קיין סטיפּענדיע באקומט זי דאָך ניט, און זיצן אַף דער שוועסטערס קעסט וויל זי ניט. זי דאַרף ניט קיין סאַך. דער קנאַפּער פאַרדיינט קלעקט איר אַף דורכלעבן זיך, און זי שפּאַרט נאָך עפּעס אַפּ אַף שיקן די עלטערן. איך האָב מיט באוונדערונג געקוקט אַף איר, זיך געשפּיגלט אין איר, מיט פאַרגעניגן געהערט זי. מיר איז געווען גוט שוין דערפּון, וואָס זי דער־ציילט מיר כּאָטש עפּעס־וואָס וועגן זיך, וואָס זי זיצט אזוי נאַענט אַנטקעגן מיר, רעדט מיט מיר. און זי, אן אופּגעלעבטע, האָט גערעדט וועגן פאַרשיידנס און קיין איין מאָל אפּילע ניט דערמאַנט דאָס שטעטל, יענע זומערדיקע כאַדאַשים, ווען זי און איך זײַנען געווען דאָרט, יענעם ווינטערדיקן פאַר־

נאכט, ווען מיר זיינען אף באזונדערע שליטנס געפארן צו דער סטאנציע און נאכדעם אין פארשיידענע וואגאָנעס בין מינסק... מיט קיין איין וואָרט נישט. גאַרניט, ווי דאָס אלץ איז גאַר קיינמאַל נישט געווען. איך האָב עס נישט געקאַנט באַנעמען, פאַרשטיין. נאָר איך האָב איר גאַרנישט נישט געזאָגט. גאַרנישט נישט געפּרעגט.

אינגיכן האָט זיך צעקלונגען דאָס טיר-גלעקל. עס זיינען געקומען אירע שוין דערוואַקסענע שילערנס. איך האָב אַייליק זיך געזענגט און בין גלייך אוועק, פאַרגעסנדיק נעמען סוועטלאָווס לידער און בערגעל-סאַנס „נאָך אלעמען“, וועלכע זי האָט צוגעזאָגט מיר געבן. ס'איז מיר געווען אַ שאַד, מיך האָט אָבער געפּרייט שוין דאָס אליין, וואָס זי האָט מיר פאַרגעלייגט נעמען באַ איר אַט די ביכער. ווען זי וואָלט נישט וועלן, איך זאָל קומען צו איר, וואָלט זי דאָך עס מיר נישט פאַרגעלייגט. און איך פּלעג פון צייט צו צייט, נישט איבעריקס אָפּט, קעדיי איר נישט דערעסן, — איין מאָל אין צוויי אָדער אין דריי וואָכן, — ווידער אַריינגיין צו איר. פאַרנאכט, געוויינלעך, נאָך די לימודים אין קאַנסערוואַטאָריע. טרעפן פּלעג איר זי שטענדיק איינע אליין באַם טישל אַרומגערינגלט מיט קאָ-לערליי לערנביכער פון אזעלכע קעגנשטאַנדן, אין וועלכע איך האָב קימאַט קיין אַנונג נישט געהאַט. שטענדיק איז זי געווען אַנגעטאַן אין דעם ציכטיקן ווייסינקן דינינקן בלוזקעלע און אין בלאַוו-געקעסעלטן קליידל, אַן אַקוראַט פאַרקעמטע, עטוואָס אַ פאַרטראַכטע, אַ פאַרזאָרגטע. זי פּלעגט אַף איין און דעם זעלבן אויפן פאַרלייגן, אויב איך אַייל זיך נישט, צוועצן זיך אַף אַ וויילע. געגעבן עטלעכע לעצטע זשורנאַלן, צוגעזאָגט מיר נישט שטערן, געבעטן אַנטשולדיקן און זיך ווידער פאַרטיפּט אין די לערנביכער. עס פּלעגט דורכגיין אַמאָל אַ שאַ און אַמאָל מער, און זי האָט זיך אַף מיר נישט אומגעקוקט, קיין איין וואָרט מיט מיר נישט אויסגערעדט. זי איז געווען אינגאַנצן אַריינגעטאַן אינעם לערנען. איך האָב זיך געסטאַרעט מיט גאַר-נישט נישט שטערן. געזעסן שטיל, געקוקט אַף איר און געהאַלטן אין איין טראַכטן: צי דען איז דאָס יענע יויכעוועד, וועלכע פּלעגט יעדן אַוונט וואַרטן אַף מיר, מיט אזויפיל צאַרטקייט זיך געטוליעט צו מיר, זיך גע-קושט מיט מיר, געהאַט אזויפיל צו ריידן מיט מיר, אז עס האָבן אַף דעם נישט געקלעקט נישט די אַוונטן, נישט די נעכטן? איך האָב אלץ נישט געקענט באַגרייפן, ווי קאָן מען זיך גאַר אזוי ענדערן, אזוי פאַרפּרעמדט ווערן, אזוי זיך דערווייטערן. דאָס האָט מיך נישט אופּגעהערט צו מאַטערן, ס'האַט מיך גענאָגט, געווייטעקט. און גלייכצייטיק בין איך געווען גליקלעך, וואָס איך זיך באַ איר אין צימערל, וואָס איך זע זי, קוק אַף איר, וואָס איך עטעם איין לופּט מיט איר. יעדע מינוט, וואָס איך בין געווען באַ איר, איז מיר געווען ליב און טייער, איך וואָלט געזעסן און געזעסן, ווען איך ווייס, אז איך שטער איר נישט, אז זי האָט נישט קעגן. מיר פּלעגט זיך זייער נישט וועלן אוועקגיין, דאָך האָב איך זיך געסטאַרעט איבעריקס נישט פאַר-האַלטן זיך באַ איר.

פון מאָל צו מאָל האָט זי מיך אופּגענומען גלייכגילטיקער, קעלטער. גאַרנישט נישט געפּרעגט. גאַרנישט נישט געזאָגט. כ'האַב דערפּילט, אז איך גיי איר לאַכלוטן נישט אָן. האָב איך באַשלאָסן מער נישט גיין צו איר. אויס.

א סאף. גענוג. ס'איז דאס לעצטע מאָל. מער קום איך ניט. באלד אָבער, ווי נאָר איך בין ארויס פון איר, האָב איך מיט אומרויקן אומגעדולד שוין אָנגעהויבן ווארטן אף דעם טאָג, ווען איך וועל קענען צו איר ווידער אריין. דאָס הארץ האָט גענאָגט, ניט געלאָזט רוען. ס'האָט מיך געצויגן, אָן אופהער געצויגן צו איר. איך האָב זיך געראנגלט מיט זיך, געזאָגט זיך: „טראכט ניט וועגן איר, גיב זיך בעסער מער אָפּ דיין וויאַלאַנטשעל.“ איך האָב געשפּילט. באַטאָג און באַנאַכט, א באהויכטער פון די שטורמישע נעשאַמע־געפּילן, געשפּילט מיט אימפעט, מיט ווייטעק, מיט פּרייד, מיט פּאַרדראַס, מיט צאָרן — און מיט ליבע. שפּילנדיק, האָב איך געזען זי פּאַר זיך, גערעדט צו איר, זיך אויסגעטיינעט מיט איר, דאָס גאַנצע הארץ, אלע מינע געפּילן אין דעם אריינגעלייגט.

דער פּעדאַגאָג מיינער האָט מיך געלויבט. די כאוויירים האָבן געקוקט אף מיר, ווי אף דעם גליקלעכסטן. און איך האָב מיט גאַרנישט ניט געקענט זיך באַרויקן. איך האָב ניט אופגעהערט צו טראכטן וועגן איר. איר אור פּירונג האָט נאָך מער צעפלאַקערט אין מיר דעם פּאַרלאַנג צו באַנעמען זי, פּאַרשטיין, באַזיניקן, וואָס איז געשען. „פּאַרוואָס זאָל איך באַ איר פּראַסט און פּאַשעט ניט פּרעגן? גלאַט אזוי. טשיקאווע, וואָס וועט זי אף דעם ענטפּערן?“. — „פּאַרשטיי איינמאָל פּאַר אלעמאָל, — האָב איך זיך אליין איבערגעשלאָגן, — אז דאָס, וואָס איז געווען, איז שוין פון לאַנג אוועק. האַסט מער ניט וואָס צו גיין צו איר.“

איך האָב פּאַרשטאַנען, אז איך דאַרף ניט גיין. און דאָך בין איך אוועק. ווען איך בין אריין, האָט זי מיך אפּילע ניט געבעטן זיצן. געזאָגט, אז זי גייט שוין אוועק. זי אַנילט זיך. שטייענדיק אַנטקעגן דעם קיילע־כיקן שפּיגעלע, האָט זי אינדערגיך פּאַרקעמט די האַר, אָנגעטאָן דאָס פּוכיק־ווייסע היטעלע, דאָס לייכטע פּוטערל, אין וועלכן איך האָב זי געזען דעם פּאַריקן ווינטער, ווען זי האָט, וואַרטנדיק אפּן צוג, געשפּאַ־צירט מיטן טאַטן איבער דער פּלאַטפּאַרמע פון דער קלייניקער גרענעץ־טאַנציע...

מיר זיינען ארויס צוזאַמען. אין דרויסן האָט געבלאָזן א קאַלטער ווינט. ס'איז געווען זייער גליטשיק. א שניי האָט געשמיסן גלייך אין פּאַנעם אריין. איך האָב איר פּאַרגעלייגט באַגלייטן.

— צוליב וואָס? ניין, מע דאַרף ניט, — האָט זי טרוקן א זאָג געטאָן, איבערגעלאָזט מיך אפּן ראָג און מיט לייכטע טריט אוועקגעפּילט ארוף־גאַס צום אָפּשטעל פון די אוּטאַבוסן. איך האָב געזען, ווי זי האָט באלד זיך געזעצט און אוועקגעפּאַרן.

מער בין איך צו איר ניט געאַנגען. איך האָב זיך אָפּגעגעבן מיט לייב און לעבן דעם וויאַלאַנטשעל, אים איינעם פּאַרטרויט אלע מינע איבער־לעבונגען. איך האָב געשפּילט, געשפּילט און געשפּילט. אומדערמידלעך, געאַרבעט איבער יעדער נאַטע, איבער יעדער פּראַזע, איבערגעכאַזערט אָן א סאָף איינע און די זעלבע פּאַסאַזשן. געשפּילט אויך פּיעסן, וועלכע זיינען נאָך ניט געווען אין דער פּראָגראַם, פּיל קאַמפּליצירטערע, אייניקע בעטהאַווענס סאַנאַטן און באַכס סיויטעס. עס האָט זיך אין מיר דערוועקט,

געוירט, געבושעוועט א געבענטשטע שעפערישע קראפט, וועלכע האָט זיך פרוכטבאר דערנערט פון מיינע טיפסטע נעשאַמער-ליידן.

אין די סטודענטישע אאוויטאָריעס האָט מען דעמלט העפטיק באהאנדלט פאנטעליימאַן ראָמאַנאָווס דערציילונג „אַן טשעריאַמוכע“ און מאלאַשקינס „די לעוואָנע פון דער רעכטער זיט, אָדער אן אויסערגעוויינלעכע ליבע“, אין וועלכע עס זיינען באַרירט געווען פראַבלעמען פון די דעמלטיקע באַ- ציונגען צווישן דער יוגנט. מע האָט הייס דיסקוסירט וועגן מאַראַלישע, עטישע און שטייגערישע פראַגן, צווישן וועלכע ס'איז געווען אויך אזא: „וואָס איז בעסער — זיין געליבט, צי ליב האָבן?“ זייער גוט, האָב איך געענטפערט, ווען עס פאלן זיך צונויף ביידע זאכן, נאָר אויב אויסקלייבן איינס פון די ביידע, איז בעסער „ליב האָבן“. באַ דער זעלבער מיינונג בין איך אויך איצט. דאָס האָט א שייכעס צו אלעמען, און באַזונדערס צו יענע, וועלכע ווידמען זיך דער קונסט. בלויז אזא, וואָס האָט ליב, איז פייק צו שאַפן. וואָס הייסער די ליבע, אלץ שטארקער דער אימפולס. אויב די ליבע איז ניט קיין גליקלעכע, א ווייטעקדיקע, זיינען דעמלט די ליידנשאַפטן נאָך גרעסערע, שאַרפערע און דער אימפולס שטארקער.

אף דעם סטודענטישן קאָנקורס פון מוזיקאַנטן-אויספילער האָב איך אומדערוואַרט פאר זיך באַקומען די ערשטע פרעמיע. מיר האָט זיך זייער געוואָלט, אז וויסן וועגן דעם זאָל זי, טאַקע דעריקער זי, די איינאייני- ציקע עפּשער, וועמען איך האָב געהאַט אמערסטן צו פארדאַנקען. און נאָך אן איבערלעכער ראַנגלעניש האָב איך געפויעלט באַ זיך אַריינגיין צו איר. אדעראַבע, זאָל זי זען, אז איך בין אפילע קיין קאַפּ ניט באַליי- דיקט. נאָר ניט פאַרהאַלטן זיך באַ איר צו לאַנג, אפילע אויב זי וועט בעזן, אַריינגיין אף עטלעכע מינוט, ניט מער.

און אף מאַרגן צי איבערמאַרגן, נאָך דעם, ווי איך האָב באַקומען די פרעמיע, בין איך אַוועק צו איר אף דער אכצעטער ליניע, זיך אַופגעהויבן אפן דריטן שטאַק, וווּ איך בין שוין לאַנג ניט געווען, אַנגעקלונגען, נאָר זי ניט געטראַפן. פון דער אַנטקעגנדיקער דירע האָט אַרויסגעקוקט אן אויסגעפּוצט יונג מיידל, מיט נייגער באַטראַכט מיך, א שמיכל געטאַן. איך האָב איר ניט געענטפערט, איך בין איר בלויז מעקאַנע געווען, וואָס זי וווינט אין איין הויז בישלינגעס מיט יויכעוועדן, וואָס זי זעט יויכעוועדן, מעגלעך, יעדן טאַג.

איך האָב יויכעוועדן לאַנג ניט געזען. ערשט אין עטלעכע כאַדאַשים ארום האָב איך דורכן פענצטער פון מיינ צימער, וואָס האָט זיך געפונען אפן צווייטן שטאַק אין אונדזער סטודענטישער צוזאַמענוויינג, צופעליק באַמערקט זי. אינעם פּוּכיק-ווייסן היטעלע און ליכטן פּוטערל איז זי מיט געלאַסענע טריט געגאַנגען אף דער אַנטקעגנדיקער זיט פון גרויסן בולוואַר, אין דער ריכטונג צום אַוניווערסיטעט. ביז דעם האָב איך, לאַזט זיך אויס, ניט געוואוסט, אז יעדן אינדערפרי, האַלב נייץ, גייט זי מיט אַט דעם וועג. די לימודים פלעגן באַ מיר זיך אָנהייבן פריער, אויסער פריי- טיק, פלעג איך יעדן פרייטיק האַלב נייץ שוין שטיין באַם פענצטער, אַרויסקוקן, וואַרטן, ביז זי וועט זיך ווייזן אפן אַנטקעגנדיקן טראַטוואַר. אַפּטמאַל פלעג איך זען, ווי יונגעלייט, באַכערים קוקן זיך אום מיט באַ-

ווונדערונג אף איר. זי האט ניט געלייגט קיין אכט אף זיי, געגאנגען זיך רוקן, אף קיינעם זיך ניט אומגעקוקט, און דערין אויך קיין איין מאָל ניט אף דער צוזאמענווייניג, וווּ איך האָב געוויינט. און איך בין געשטאַנען, ניט ארויסלאָזנדיק זי אף קיין רעגע פון אויג, ביז זי האָט פאר־קערעוועט אפן נעווסקער פּראָספעקט. ס'איז בא מיר שוין געווען די גרעס־טע פרייד, וואָס איך זע זי, זאָל זיין כאַטש פונדערווייטן. איך בין געווען גליקלעך, וואָס זי איז דאָ, וואָס זי לעבט אף דער וועלט.

ס'איז דורך א יאָר, און צוויי, און מער. איך האָב פאר דער צייט עט־לעכע מאָל פונדערווייטן געזען זי אויך לעבן אוניווערסיטעט און אפן נעווסקער פּראָספעקט לעבן דער עפנטלעכער ביבלאָטעק אין א קאָמפּאניע פון טומלדיקע, פריילעכע סטודענטן און סטודענטקעס. און איינמאָל אין א הייסן זונטיקטאָג, באַדנדיק זיך אין נעווא, האָב איך פּלוצלינג דער־הערט איר שטימ, זיך האַסטיק אומגעקוקט און דערזען זי גאָר נאָענט לעבן זיך. א לאַכנדיקע איז זי גיך געשוומען, אריבעריאָגנדיק איר כאַווערטע. אין וואַסער האָט איר האַנט באַם שווימען זיך אַנגערירט אין מיַנער. נאָר זי האָט מיך ניט באַמערקט.

עס האָבן זיך ווידער אַנגעהויבן די לימודים בא מיר אין קאַנסערוואַ־טאָריע און בא איר אין אוניווערסיטעט, און איך פּלעג ווידער פון צייט צו צייט שטיין באַם פענצטער, וואַרטן, ארויסקוקן, ביז זי וועט זיך ווייזן, און נאָכדעם נאָכקוקן, ביז זי איז ניט פארשוונדן פון מיַנע אויגן. איך מיטן ווינטער האָב איך זי אופגעהערט זען. ס'איז אדורך א וואָך, צוויי, דריי. זי איז מיט דעם וועג מער ניט געגאנגען. האַלב ניין אינדערפרי, ווען זי פּלעגט געוויינלעך גיין אין אוניווערסיטעט, בין איך עטלעכע מאָל זיך דורכגעגאנגען איבער דער אַכצעטער ליניע, געקוקט אין אלע זייטן, נאָר אויך דאָרט האָט זי זיך ניט געוויזן. דאָס האָט מיך שוין אַנגעהויבן באַמרויקן, און איך האָב באַשטימט ארייַנגיין דערוויסן זיך, וואָס איז מיט איר.

ס'איז געווען א שטילער, פּראָסטיקער טאָג. לעבן דעם פירשטאַקיקן הויז, וווּ זי האָט געוויינט, האָב איך באַגעגנט איר באַלעבאַסטע מיט א גרינג שליטעלע, אין וועלכן ס'איז געלעגן אינגעקוטעט א פּיצל קינד. איר באַלעבאַסטע האָט מיך דערקענט, געפרעגט, ווהיזן איך גיי. איך האָב איר געזאָגט.

— וואָס, איר ווייסט דען ניט? — האָט זי פארווונדערט מיך אַנגער־קוקט. — זי וויינט דאָך שוין ניט בא מיר. זי האָט דאָך כאַסענע געהאַט. אר, סארא מאַן שייך, הויר, שלאַנק. עפשער אף צוויי אָדער דריי יאָר עלטער פון איר. נאָך גאָר א יונגער און איז שוין א מיליטעראַינזשעניער, פארנעמט א הויכע שטעלע. זיין טאַטע, אן אַקאַדעמיקער, האָט זיי איבער־געלאָזט א זעלבשטענדיקע פּרעכטיקע דירע אף דער בראַדסְקִי־גאַס לעבן דער פּילהאַרמאַניע. די טעג האָב איך זי באַגעגנט מיט אים אין אַפּערע־טעאַטער. זי זעט אויס שענער, ווי געווען. שיינט פון גליק.

איך בין אוועק א צערודערטער און גלייכצייטיק מיט א פרייד־געפיל. עס האָט מיר וויי געטאָן, וואָס איך האָב זי פארלוירן אף שטענדיק, אפּילע

ווען עס איז וועל איך זי איצט ניט קאָנען זען, און געפרייט האָט מיר, וואָס איר איז גוט, זי לעבט גליקלעך.

אינגליכן האָב איך פארענדיקט די קאָנסערוואַטאָריע. מע האָט מיר פאַר געלייגט בלייבן אין לענינגראד, אין דעם באוויסטן סימפאָנישן אָרקעסטער בא דער לענינגראדער פילהארמאָניע. איך האָב אָבער באשלאָסן אוועק פאַרן. און וואָס ווייטער. קיין טשיטא. די ערשטע צייט איז מיר דאָרט געווען ניט איבעריקס גרינג: אן אומבאקאנטע שטאָט, אומבאקאנטע מענטשן, די ניט־אַינגעאָרדנטקייט. און דעריקער, ס'האָט מיר ניט געלאָזט צורו די בענקשאפט נאָך לענינגראד, נאָך יויכעוועדן. באלד, ווי איך בין אהין געקומען, האָב איך אויסגעשריבן די „לענינגראדסקיאַ פראוודאַ“, די צייטונג וועלכע זי פלעגט לייענען, נאָכגעשפירט נאָך אלע דאָרטיקע ניס. צוביסלעכווייז האָב איך זיך אַרײַנגעצויגן אינעם אָרטיקן לעבן. גע־פירט א קורס לויטן קלאס וואָלאָנטשעל אין דער מוזיק־שול, אלס ארטיסט פון דער טשיטאער פילהארמאָניע ארויסגעטראָטן אָפט ווי א סאָליסט און אנסאמבליסט אָף קאָנצערטן. מיט דער צײַט באקומען א צימערל. געלעבט אליין. איינער אליין. געווען אינטערעסאנטע מיידלעך — אי שיינע, אי פייקע, אי שטאלטנע, אי קלוגע, נאָר קיין איינע פון זיי איז ניט געווען אזא, ווי יויכעוועד. מיט וואָס פאַר א מיידל איך האָב זיך ניט באגעגנט, האָב איך שטענדיק, ווילנדיק — ניט־ווילנדיק זי פארגליכן מיט יויכעוועדן. און יויכעוועד האָט שטענדיק מיט זיך אלעמען פארשטעלט, פארטריבן פון מיר... אלע מיינע געפילן האָב איך אוועקגעגעבן דעם וואָלאָנטשעל, דער ארבעט אין דער מוזיק־שול. דער דערפאָלג פון די שילער האָט מיר פארשאפט פרייד און פארגעניגן. אלץ אָפטער האָב איך זיך באטייליקט אין קאָנצערטן. ארויסגעפאָרן מיט ארטיסטישע בריגאדעס אָף די נײַ־ביווינגען, ארויסגעטראָטן אָף די בײַ־פלעצער פון מאַגניטאָאָרסקער מע־טאָלורגישן קאָמבינאַט, פון אוראלמאַש, פון דעם נאָוואָקוונצעקער זאוואָד, געשפילט אין זאוואָד־צעכן, אין קאָלוירטישע קלובן, אָף פאָליאַנקעס בא דער גרענעץ־זאסטאָווע, אָף אָפענע וואַגאָן־פלאטפאָרמעס, אָף א פאלובע פון א טראַלער, אָף קוזאָון פון לאַט־אוואַטאַס, אין א צוזאַמענוויינג פון גאַלדגרעבער, אין א יורטע פון הירשנצייכטלער... איד האָב געזען דאָס לאַנד, זײַנע ווונדערלעכע מענטשן. צי האָב איך זיך פריער געקענט פאַרשטעלן, אז אין א ווייט־פאָרוואָרפענעם ווינקל אין יאַקוטיע וועלן פון די ארומיקע ייִשוויים זיך צונויפאַרן פיל הירשנצייכטלער אָף אונדזערן א קאָנצערט און מע וועט מיט אזויפיל פרייד אופנעמען די וואָלאָנטשעל־שפיל, וועלכע זיי הערן צום ערשטן מאל? איך האָב דערפילט א גרעסערע אכרײַעס, נאָך זאַרגזאַמער זיך געגרייט צו יעדער ארויסטרעטונג.

אין יענע יאָרן האָב איך זיך באקענט מיט א מיידל, וועלכע האָט מיר זיך אויסגעוויזן מיט עפעס ענלעך אָף יויכעוועדן. דאָס האָט מיר געפאַנגען. און מיר האָבן זיך אָנגעהויבן באגעגענען. זי איז געווען א פאַרמאַצעווט. געאַרבעט אין אן אפטייק. אינגליכן זײַנען מיר זיך צונויפגעאַנגען, און זי איז אריבער פונעם „ווינקל“, וועלכן זי פלעגט דינגען, צו מיר, אין מײַן צימער. געווען איז זי א ווילע, א שטילע, אן איבערגעגעבענע, נאָר איד האָב זיך גיך אנטוישט אין איר. פון יויכעוועדן איז אין איר געווען

בלויז א ביסל פון דער אויסערלעכקייט, און — גאר. קיין טראַפן פאַעזיע, קיין ברעקל געפיל צו מוזיק, א באגרענעצטע נאטור. זי איז מיר געוואָרן ניט צום האַרצן. איך האָב, ווי ווייט מעגלעך, זיך באַמיט עס ניט אַרויס־ווייזן, פאַרקערט, זיך געזאָרגט וועגן איר. נאָר ווען זי גייט אוועק פון מיר, האָב איך געפילט, וואָלט איך געווען גליקלעך. איך וואָלט מיט פאַר־געניגן איר איבערגעלאָזט אלץ: די דירע, וועלכע איך האָב געהאַט ערשט באַקומען, דאָס מעבל, אלץ, וואָס דאָרט האָט זיך געפונען, אלץ, וואָס איך האָב פאַרמאַגט, אויסער דעם וויאָלאַנטשעל. נאָר איך זאָל אוועקגיין פון איר, זי איבערלאָזן, דאָס האָב איך ניט געקאַנט. זי איז געווען זייער א הילפלאָזע, אן עלנטע, קיינעם ניט געהאַט. אין ערגעץ ניט. פאַרבליבן קינדווייז א קינלעכדיקע יעסוימע, ווי איך. אירע עלטערן האָבן אומגע־בראַכט די קאַלטשאַקאָווצעס. זי האָט איבערגעטראָגן א שווערע קרענק און צוליב דעם קיין קינדער ניט געקענט האָבן.

אַנהייב זומער נײַן־אונד־רײסיקסטן בין איך אינגעלאַדן געוואָרן אַף א קאַנצערט־טורנע קיין אַדעס, כאַרקאָוו, קיעוו, מינסק און לענינגראַד, וווּ איך בין נאָך קיינמאַל ניט אַרויסגעטראָטן. עס איז איבעריק צו זאָגן, מיט וויפל פרייד און אכרײַעס איך האָב אַנגענומען די איינלאַדונג אין אַט די שטעט, וועלכע זײַנען באַרימט מיט זייער הויכער מוזיקאַלער קול־טור. און אויסער דעם, איז מיט מינסק און לענינגראַד פאַרבונדן געווען מײַן קינדשהיט און די שענסטע יוגנט־יאָרן. אַרויסטרעטן דאָרט איז פאַר מיר געווען אַ גרויסער יאָמטעוו. די קאַנצערטן זײַנען דורכגעגאַנגען און פולגעפאַקטע זאַלן, און, ווי די פרעסע האָט אָפגעמערקט, מיט דערפאַלג. דעם לעצטן טאַג פון מײַן זײַן אין מינסק בין איך געווען פריי, קיין לענינגראַד האָב איך געדאַרפט אָפפאַרן ערשט אין אָונט. האָב איך זיך ניט געקענט אָפזאָגן פון מײַן לאַנגאַניקן פאַרלאַנג צו צופאַרן כאַטש אַף א שאַצוויי אינעם גרענעץ־שטעטל, וווּ איך האָב מיט פופצן יאָר צוריק אזוי ווײַנדערלעך פאַרבראַכט. באַזונדערס איצט, ווען איך געפין זיך אזוי נאַענט פון דעם שטעטל.

זײַענדיק אַנדערהאַלבן צענדליק יאָר זייער ווייט פון אַט די מעקוימעס, האָט זיך מיר צײַטנווייז אַנגעהויבן דוכטן, אז ס'איז גאַר קיינמאַל ניט געווען און ס'איז ניטאָ אַף דער וועלט אזא שטעטל, אז איך האָב עס אויסגעכאַלעמט, אויסגעטראַכט, אז אזא שטעטל עקזיסטירט נאָר אין מײַן פאַנטאַזיע.

נאָר איך האָב אינגיכן זיך איבערצײַגט, אז נײַן, איך האָב דאָס שטעטל ניט אויסגעטראַכט, ניט אויסגעכאַלעמט.

דעם יונגן טאַקסיסט מיט דער „עמקע“, אַף וועלכער איך בין געקומען צו פאַרן אהער פון מינסק, האָב איך איבערגעלאָזט אפן עק גאַס אין א האלב־דאַרפֿיש־באַגרינטן הויף און בין אוועק. מיר האָט זיך געוואָלט ניט דורכפאַרן זיך, נאָר דורכגיין זיך, אליין, איין־אַליין, איבער די אלע טײַערע פאַר מיר ערטער, וווּ איך האָב אזוי אומגעריכט זיך באַגעגנט מיט מײַן ערשטער ליבע, מיט יויכעוועדן.

אַרומקוקנדיק זיך אין אלע זײַטן, קעדיי ניט דורכלאָזן עפעס, האָב איך פאַמעלעך געשפּאַנט איבער דער קימאַט פוסטער שטעטלשער הויפּט־

גאס, ווו עס פלעגט דעמלט אין די פארנאכטן זיך צונויפקלייבן די יוגנט, שפאצירן הין און צוריק, פארהילכנדיק דעם ארום מיט לידער. אף אייניקע גאנעקעס זיינען געזעסן יונגע מאמעס מיט קינדער אף די הענט, מעגלעך מיינע געוועזענע פיאנערקעס. זיי האבן זיך אומגעקוקט אף מיר, איך אף זיי. זיי האבן מיך ניט דערקענט, איך — זיי אויך ניט. ווייניטרווי — פופצן יאָר אדורך! נאָר די גאס האָט אויסגעזען אזוי, ווי איך האָב זי פארגע- דענט. דוכט זיך, מיט גאַרנישט זיך ניט געענדערט. אפן זעלבן אַהט די פאַטשט, אפן זעלבן אַרט דער קלוב, די שערעריי, דער שטעטל-סאַוועט, דער מאַרק. אַט דאָ בא דער פאַטשט האָט זי אף מאַרגן נאָך אונדזער בא- קאַנטשאפט געווארט אף מיר און איך בין ניט ארויס, צוליב פיניען; אַט דאָ, פאַרביי דעם קלוב, ווען איך פלעג רעפּעטירן מיטן קאַמיונישן אַר- קעסטער, פלעגט זי שפאצירן מיט אירע כאווערטעס, בין איך פלעג ניט פאַרענדיקן און ארויסגיין צו איר; אַט דאָ, אַראָפּגאַס, בעשאס דעם שפאַ- ציר שאבעס פאַרנאכט האָט פיניע מיר אָנגעוויזן אף איר און איך האָב זי דערזען צום ערשטן מאַל אין א בלויען סאַראפאַן מיט די ווייסינקע פאַסיקלעך; אַט דאָ, בא דעם ראָג, פלעגן מיר א ביסל אָפּשטיין פון דער קאַמפאַניע און אומבאַמערקט פאַרשווינדן אין דעם שמאַלן טונקעלן געסל. אף יעדן טראָט האָט עפּעס-וואָס מיר דערמאַנט אזוינס, וואָס האָט גע- צווינגען אומרויקער קלאפן דאָס האַרץ. איך בין געווען בא דעם היל- צערנעם פּייערלעשער-טורעם, ווו מיר האָבן בעשאס דעם שלאקסרעגן זיך אויסבאַהאַלטן, געווען בא דעם טיך, בא דער גרינער לאַנקע, אין בערעזע- וועלדל, אין אלע ערטער, ווו מיר פלעגן זיך טרעפן, און מיט אומרויקע טריט זיך פאַרנומען אינעם שטילן זייטיקן געסל, ווו ס'האַט זיך געפונען די שטוב פון אירע עלטערן. סטאַרענדיק זיך ניט באמערקט צו ווערן, בין איך זיך דורכגעאַנגען עטלעכע מאַל פאַרביי דער שוין איינגעבויענער הילצערנער שטוב מיט די דריי האלב-פאַרהאַנגענע פענצטער צו דער גאס און מיטן קלייניקן גאַנעקל באם אריינגאַנג. די שטוב און דאָס גאַנעקל האָבן אויסגעזען פיל קלענער, ווי דעמלט, נאָר די עטלעכע קליאַנען, וואָס זיינען געוואקסן פון ביידע זייטן, האָבן אויסגעזען ווי פריער, און עפשער נאָך העכער. ארום איז קיינער ניט געווען. אף דער, קאַנטיק, שוין לאנג ניט געפאַרבטער דרויסן-טיר איז געהאַנגען א קליין שלעסל. איך בין צו- געגאַנגען נעענטער, און, נאָכגעבנדיק דעם פאַרלאנג, וואָס האָט מיך בא- הערשט, ארוף אפן גאַנעקל. צוגערירט זיך צום פאַרענטש, צו וועלכן זי יויכעוועד, פלעגט זיך צורירן, האָב איך פאַרזיכטיק זיך אוועקגעזעצט אף דעם זעלבן אַרט, ווו איך פלעג געוויינלעך זיצן, אַט דאָ — איך, און אַט דאָ איז זי געזעסן, אַט דאָ, אף אַט דעם אַרט, צוגעטוליעט צו מיר, א שמייכ- לענדיקע, א הארציקע, אזא ליבע, אזא נאַענטע... ווו איז זי איצט אין אַט דער מינוט — האָב איך א טראכט געטאַן. — וואָס טוט זי? ווי זעט זי אויס? ווי פרייע? ווי געווען? צי געענדערט זיך? ווי לעבט זיך איר? שוין באלד נײַן יאָר, ווי איך ווייס גאַרניט וועגן איר. צי דערמאַנט זי כאַטש אמאַל אַט די ערטער? צי געדענקט זי כאַטש עפּעס-וואָס פון יענעם זומער? דאָ דערביי, ערגעץ אפן הילצערנעם טראַטואַרל, האָבן זיך דערנעענ- טערט טריט. עמעצער איז געגאַנגען אהער. איך האָב זיך אופּגעהויבן און

ניט באוויזן אראַפּ, ווי אנטקעגן איז אַנגעקומען אן עלטערע שטאלטנע פרוי מיט א קאַשעקל אין האנט.

— איר דארפט צו רעב ייִצכאַקן? — האָט זי געפרעגט, באטראכטנדיק מיך. — ער איז נאָך אין בעסמערדעש. ס'איז היינט יאַרצייט נאָך זײַן זיידן, זיכרוינע־ליווראַכע. ער וועט באלד קומען.

— ניין, ניין. איך האָב פאַשעט אזוי זיך צוגעזעצט א וויילע, זיך אָפּ רוען א ביסל, — האָב איך פאַרלוירן געענטפערט, דערקענענדיק אין דער נאָך שיינער עלטערער פרוי יויכעוועדס מאמען.

— פאַרוואָס זשע אפן גאַנעקל? קומט אריין אין שטוב, — האָט זי גאַסט־פריינטלעך אינגעלאדן, אראַפנעמענדיק דאָס ניט־פאַרשלאָסענע שלעסל. — איר זײַט, זע איר, ניט קיין היגער, קומט, קומט אריין.

איך האָב, דעם עמעס זאַגנדיק, ניט געהאַט קיין איבעריקן כיישעק זיך באגעגענען איצט מיט רעב ייִצכאַקן, וועלכער האָט דעמלט, אין יענעם ווינטער, ווען איך בין געקומען אהער אין שטעטל זיך זען מיט יויכעוועדן, ניט דערלאָזט, אז איך זאָל אפילע פאַרן מיט איר אף איין שליטן צום באַן, און נאָכדעם בעקיוון באגלייט זי ביז מינסק, צום לענינגראדער צוג, קעדיי איך זאָל אין וואַגן מיט איר זיך ניט באגעגענען. מיר האָט זיך ניט גע־וואָלט, ער זאָל מיך איצט זען דאָ. און גלייכצײטיק האָט זיך מיר זייער פאַרוואָלט אריין, א קוק טאָן, ווי זעט אויס די שטוב, וווּ יויכעוועד אין געבוירן געוואָרן, וווּ עס זײַנען אדורך אירע קינדער־ און יוגנט־יאָרן, און פאַריינס עפּשער עפעס זיך דערוויסן וועגן איר. יויכעוועדס מאמע האָט מיך דורכגעפירט דורך א ציכטיקן פירהויז, און מיר זײַנען אריין אין א געראמען צימער. אין סאַמע מיט איז געהאַנגען א בליק־לאַמפּ. בא איין וואנט איז געשטאַנען אן אלטמאָדיש געשניצטער בופעט, בא דער צווייטער וואנט, אין ווינקל, אנטקעגן פענצטער א היפש אָפּגעבליאקע־וועטע פאַרטעפיאנע, אף וועלכער יויכעוועד האָט דעמלט, ווען איך בין געשטאַנען אין פראַסטיקן דרויסן א פאַרווייעטער מיט שניי, קאַנטיק, געשפילט. איר גאַסטפריינטלעכע מאמע האָט מיט א ליבער גוטמוטיקייט מיך פאַנאנדערגעפרעגט, פּונוואנען איך קום, אף ווי לאנג און וואָס פאַרא איניאַנים האָב איך דאָ, אין דעם פאַרוואַרפענעם שטעטל. איך האָב איר געזאַגט, אז איך קום פון מינסק סאַכאַקל אף עטלעכע שאָ, קעדיי א קוק טאָן פאַשעט אפן שטעטל, וווּ איך בין אמאָל, מיט פיל יאַרן צוריק, געווען א קורצע צײַט, און געפרעגט בא איר, צי ווייסט זי עפעס וועגן פיניע שוואלב, וועגן בערל באַרבאַראש, כעמע שאַליט און אנדערע באקאַנטע מײַנע פון יענע ווייטע יאַרן.

זי האָט זיך צוגעזעצט אנטקעגן מיר און דערציילט, אז פיניע שוואלב האָט זיך געלערנט אין מאַסקווע און איז שוין עטלעכע יאַר פאַרזיצער פון דובראַוונער שטאַט־סאַוועט. מיט דריי יאַר צוריק איז ער געווען דאָ אף זײַן מאמעס לעווינע. די עלטערע שוועסטער זײַנע איז דירעקטאָר פון קוידענאָווער טריקאַטאַזש־פאַבריקל, די יינגערע איז א כעטאַגוראַווקע, אוועקגעפאַרן פרייוויליק אפן ווייטן מיזרעך, ארבעט אין קאַמסאַמאָלסק, כאַסענע געהאַט דאָרט פאַר א קאַמאַנדיר פון דער רויטער אַרמיי. אין זייער שטיבל וווינט איצט א ייִדישע מישפּאַכע פון דיטישלאַנד, וועלכע איז

אנטלאַפן פון היטלערן. ער איז א דאָקטער, זי — א פראַוויזאָר. מיט צוויי קינדער. קיין יידיש קענען זיי ניט. שפרעכן דייטש. בערל באַרבאראש איז עלטסטער אַגראַנאַם פון ראיאָן. אויך כאַסענע געהאַט. כעמע שאַליט איז א פליצער, געווען אין שפּאַניע, איז פאַרווונדעט. איצט לערנט ער זיך אין א מיליטערישער אַקאַדעמיע. יאַנקאַ מאַקאַיאָנעק, וואָס איז געווען אין ראיאָן סעקרעטאַר איבער די קאַמסאַמאַלצעס, האָבן נאָך אין דרייסיקסטן יאָר די באַלעגופים דערהאַרגעט באַנאַכט לעבן ראיאָנפירקאַם. אָשערל באַלעגאַלע, סימכע דער רויטער און נאָך היפש מישפּאַכעס האָבן אַריבער געוואַנדערט אַף ערד. אָשערל איז באַ זיי דער פּאַרויזער, געוואָרן א גרויסער באַלייאַכסן, געווען א דעלעגאַט אפן צוזאַמענפאַר פון די קאַל־ווירטניקעס. די יוגנט צעפאַרט זיך. עס ציט זיי אין דער גרויסער שטאַט, זיי נעמען נאָכדעם אַריבער אהין אויך די עלטערן. די אלטיטשקע, וואָס האָט געווינט אַנטקעגן קלוב, איז ניט לאַנג צוריק אַריבערגעפּאַרן קיין כאַרקאָוו. אירע צוויי זיין אַרבעטן דאָרט אפן טראַקטאָר־אַוואָד. אין איר שטיבל האָט זיך באַזעצט א צווייטע יידישע מישפּאַכע פון דייטש־לאַנד.

— פּונוואַנען, זאַגט מיר, האָט זיך גענומען אָט דער היטלער, אָט דער האַמאַן, — האָט זי פאַרוואַרט זיך אַנגערופן, — וואָס פאַר א מאַכשייפע האָט אָט דעם קוילער געבראַכט אַף דער וועלט, נעכט וואָלט ער אויסגערוינען געוואָרן באַ איר אין בויך, איידער ער איז געבוירן געוואָרן. וויי, וויי, וואָס מיר האָבן זיך אַנגעהערט פון די דייטשישע יידן. פאַרוואָס שווינגט די וועלט? פאַרוואָס לאָזט מען אים ווילדעווען? ווער ווייסט, וואָס עס דערוואַרט אונדז. מיר זיינען דאָך באַ דער סאַמע גרענעץ. עס זאָל, גאָט באַהיט, קיין מילכאַמע ניט אויסברעכן. ווי מיינט איר?

איך האָב זי פאַרזיכערט, אז קיין מילכאַמע וועט ניט זיין. איך בין דעמלט געווען איבערצייגט אין דעם.

— האַלעוויי, — האָט זי צוגעשאַקלט מיטן גראַוון קאַפּ, — לאַמיר און אונדזערע קינדער, און אייניקלעך ניט וויסן פון דעם, זאָלן זיי זיין גליק־לעך. דער אייבערשטער האָט אונדז געבענטשט מיט פיר טעכטער. אלע געראַטענע, אלע מיט ליכטיקע קעפּ. ווען איר קוקט זיי אָן? קראַסאוויצעס! און די איידעמס זיינען אדאַנק דעם, וואָס לעבט אייביק, אויך זייער פינע. גרויסע ספעציאַליסטן. און די אייניקלעך, זאָלן געוונט זיין, אזא יאָר אַף אלע לייטישע מענטשן, סאַראַ ליבע קינדער זיי זיינען, — און אן אופגע־לעבטע האָט זי אַנגעהויבן דערציילן וועגן יעדער טאַכטער באַזונדער. די עלטערע טאַכטער מיט איר מישפּאַכע וויינט אין מאַסקווע. זי איז א יוריסט. דער מאַן איז אן אַרכיטעקטאָר, בויט די מעטראָ; די צווייטע טאַכ־טער מיט דער מישפּאַכע וויינט אין סווערדלאָווסק, זי איז א געאַלאָג, דער מאַן — אן איינזבאַן־אינזשעניער, זיך אויסגעצייכנט באַם בויען דעם טורק־סיב, איצט בויט ער א נייע ליניע אַף אוראַל, די דריטע טאַכטער וויינט אין לענינגראַד. זי איז א פיזיקער, דער מאַן — היפּט־דאָקטער פון דעם צענטראַלן שפיטאַל. און די מיזיקע, יויכעוועדל, לעבט, קיין איינאַרע, אויך זייער שיין אין לענינגראַד, געזאַגט געוואָרן אַף אלע גוטשפּריינט. זי איז גאָר א געהויבענער ספעציאַליסט פון אזעלכע פרעדמעטן, וואָס איז

ניט צו באנעמען. א שיינע שטעלע פארנעמט זי אין דער פולקאָווער אבסערוואַטאָריע און לייענט מיט גרויס קאָוועד לעקציעס אין דעם זעלבן אוניווערסיטעט, אין וועלכן זי האָט זיך אליין געלערנט, און איז, דאנקען דעם אייבערשטן, שוין א דאָצענט פון די שטערן־וויסנשאפטן. איר מאן איז גאר א גרויסער מענטש, א קאָנסטרוקטאָר פון א גרויסן זאוואָד. א מענטש מיט א גאָלדן האַרץ, זייער אן איבערגעגעבענער. ער האָט זי ליב, ווי דאָס לעבן. גייט אויס נאָך אירע טריט. און זי אים האָט אויך שטארק ליב. אים ניט ליב האָבן איז אומעגלעך. אן איידעלער, א קלוגער. א באַ-שיידענער. האָט שוין צוויי אַרדענס — און האלט זיך פראַסט, שטעלט זיך ניט ארויס. און א טאַכטערקע האָבן זיי, א שולאמיסל, שאַ, אַט וועל איך איך ווייזן. מיר האָבן באַקומען פון זיי א בילד. — זי האָט אוועקגענילט אין שכיניעסדיקן צימער, אין וועלכן, ווי איך האָב באַמערקט, עס האָבן געברענט צוויי יאַרצייט־ליכט, און אין א רעגע ארום, א שיינענדיקע, זיך אומגעקערט. — גיט נאָר א קוק, — האָט זי מיר געוויזן א גאַנץ גרויסע פאַטאַ, אף וועלכער איך האָב גלייך דערקענט יוכעוועדן. א שמיכלענ־דיקע, אן איבערגליקלעכע, האָט זי געהאלטן עטוואָס פאַרהויבן דעם קאַפּ, ווי זי וואַלט זיך געשפיגלט אין דער זון. ארומגענומען זי באַם האַלדז מיט איין האַנט, און האַלטנדיק אף דער צווייטער האַנט א פינפֿיאַריק קינד, איז געשטאַנען לעבן איר א הויכער, א שטאַלטנער, זייער א שיינער מאַנצבל, איר מאַן.

א פאַרגאַפּטער האָב איך געקוקט אף דער פאַטאַגראַפיע און ניט געקענט זיך אָנזען. עס האָט זיך מיר ניט געוואַלט ארויסלאָזן זי פון די הענט, און אזוי זיך, ווי פאַרבייגענדיק, א פּרעג געטאַן, צי זיי קומען אמאָל צוגאַסט אהער.

— יוכעוועדל איז שוין זייער לאַנג דאָ ניט געווען. שטענדיק פאַר-נומען. זיי ווילן, מיר זאָלן אריבערפאַרן צו זיי. א דירע האָבן זיי א גרויס־אַרטיקע. נאָר ס'איז שווער זיך רירן פון אַרט. אונדז איז דאָ אין שטעטל אלץ איינגעבאַקן אין האַרצן. דאָס גאַנצע לעבן אונדזערס איז דאָ דורכגע-גאַנגען. ווי קאָן מען עס איבערלאָזן?

איך וואַלט מיט פאַרגעניגן נאָך געזעסן און פאַרבראַכט מיט יוכע-וועדס גוט־האַרציקער מאַמען, וועלכע מע האָט אין שטעטל גערופן „די כאַכאַמע“, נאָר שוין צייט געווען זיך אומקערן קיין מינסק, וווּ איך האָב ביזן אַפּפאַרן געהאַט נאָך אייניקע אינאַנים צו דערליידיקן. אַראַפּשטייגנ־דיק פון גאַנעקל, האָב איך אַפּגעבראַכן א צווייגעלע פונעם קליאַן, אונטער וועלכן יוכעוועד איז אמאָל מיט מיר געזעסן. אַנטקעגן, אפּן שמאַלן הילצערנעם טראַטואַרל, האָב איך דערזען גיין, אַנשפאַרנדיק זיך אף א שטעקל, א גרייז־גראַוון אלטן מאַן. דערנענטערנדיק זיך, האָט ער מיט נייגער א קוק געטאַן אף מיר. גאַרנישט ניט געזאַגט. מיט פאַמעלעכע טריט אוועק ווייטער. ער האָט מיך ניט דערקענט. ס'איז געווען יוכעוועדס טאַטע.

מיט דער טאַקסי, וואָס האָט געוואַרט אף מיר, האָב איך זיך אומגע-קערט מיט א צעבויטעט האַרץ קיין מינסק און באַנאַכט צוזאַמען מיט מיין אַקאַמפּאַניאַטאָר ארויסגעפאַרן קיין לענינגראַד.

לענינגראד... ניין יאר איז אדורך, ווי איך בין פון דארט אוועקגעפארן און פאר אַט דער צײַט קיין איין מאל ניט געווען דארט. און אלע ניין יאר געטרוימט וועגן יענעם גליקלעכסטן טאג, ווען איך וועל פארדינען אמאל דעם קאוועד ארויסטרעטן מיט מיינעם א וויאַלאַנטשעל-קאַנצערט אין דער שטאָט, וווּ איך האָב געקראָגן א „פּוטיאָוקע“ אין דער ווונדער-לעכער וועלט פון מוזיק, וווּ איך האָב איבערגעלעבט פיל פרייד און ליידי, אין דער שטאָט, וווּ זי, יויכעוועד, וווינט...

קיין לענינגראד בין איך געקומען נאָך האלבן טאָג, זיך אָפּגעשטעלט אין א פרעכטיקן, שוין א צו גרויסארטיקן נומער, וועלכער איז געווען פארבראַנירט פאר מיר אינעם האַטעל „אסטאָריאַ“ אין סאמע צענטער, לעבן נעווסקער פּראָספעקט. די פאַרשטייערן פון פילהארמאָניע האָט מיך באקאנט געמאכט מיט דער פּראָגראַם פון מיינע ארויסטרעטונגען. אָף מאַרגן אינדערפרי איז פארפלאַנירט געווען א רעפּעטיציע צוזאמען מיטן אַרקעסטער, אין אַוונט — דער ערשטער קאַנצערט אין דער געבלידע פונעם טעאטער אפן נאָמען פון לענינגראדער סאַוועט, נאָכדעם אין קולטור-פאלאץ אפן נאָמען פון מאַקסימ גאַרקי, אין גרויסן זאל פון קאַנסערוואַ-טאַריע, אין קראַנשטאַדט, אפן קראַוו-זאַוואַד... אין האַטעל האָב איך זיך פארהאלטן געציילטע מינוטן, בין גלייך אוועק און ביז האלבער נאכט שפאַצירט איינער אליין איבער דער שטאָט פון מײַן יונגט.

ס'איז געווען אינמיטן כוידעש יוה, אין זעניט פון די „ווייסע נעכט“, נעכט פול מיט פּאַעזיע. די בולוואַרן, פּראָספעקטן, די פּילצאַליקע קאַנאַלן און די אויסטערלישע בריקלעך איבער זיי, די פאַרקן און די פּלעצער מיט די דענקמעלער — אלץ, אלץ איז געווען באַגאַסן מיט ווייכער קישעפדיקער שיין. די שטאָט איז געווען פול מיט לעבן, די טראַטוואַרן, די גאַסן פול מיט מענטשן, און זי, יויכעוועד, איז, מעגלעך, אויך געווען צווישן זיי. זי קאָן דאָך איצט אויך שפאַצירן. נאָר טרעף, וווּ איך בין געווען אָף נעווסקער פּראָספעקט, געווען באַ דער קאַנסערוואַטאַריע, אפן גרויסן פּראָספעקט באַ דער געוועזענער סטודענטישער צוזאַמענווינונג, אָף דער אכצעטער ליניע, זיך דורכגעגאַנגען איבער דער בראַדסקי-גאַס מיט די גרויסאַרטיקע מויערן, איינער שענער פונעם אנדערן. פון זייערע פּילצאַ-ליקע גרויסע פענצטער האָט ארויסגעלויכטן א שלאַל מיט שיין, פון די אָפּענע באלקאָן-טירן האָט זיך געטראָגן מוזיק. ס'האַט געמאכט אן איינ-דרוק, אז אָף אלע שטאָקן, אין אלע דירעס פּראַוועט מען יאַמטעוּ. איך האָב געקוקט אָף די העל-באַלויכטענע פענצטער און געוואַלט טרעפן, וועלכע זיינען אירע, יויכעוועדס, כאַטש איך בין ניט געווען זיכער, אז זי וווינט אויך איצט אָף אַט דער גאַס, ווי די געוועזענע באלעבאַסטע פון איר צימערל האָט מיר געהאַט געזאַגט מיט העכער ניין יאַר צוריק. מעג-לעך, אז זי האָט פאַר אַט דער צײַט זיך אריבערגעקליבן אפילע אין אן אנדער ראַיאָן. איך האָב זיך ניט געקאַנט מויכל זיין, פאַרוואָס איך האָב ניט א פּרעג געטאַן באַ איר מאַמען, בעשאַס זי האָט מיר דערציילט, אז יויכעוועד וווינט אין א פרעכטיקער דירע, אָף וועלכער גאַס די דירע געפינט זיך.

אין האַטעל האָב איך זיך אומגעקערט א צערודערטער. די נאכט ניט

צוגעמאכט מיט קיין אויג. ניט נאָר איצט, יעדעס מאָל פאר מינעם א קאַנצערט לעב איך איבער אזוי, ווי איך זאָל דארפן ארויסטרעטן דאָס ערשטע מאָל. אזא שוואַכקייט, און איך קען מיט זיך גאַרנישט ניט טאָן. אפילע אזא גרויסער ארטיסט, ווי שאליאפין, דערציילט מען, האָט זיך שטארק נערווירט ערעוו זיינע קאַנצערטן. אין דער רעגע, ווען ער האָט באדארפט אופטרעטן אָף דער בינע, פלעגט אים זיך אָנהייבן דוכטן, אז ער האָט אָקאַרשט פארלוירן די שטים. שטארק האָב איך איבערגעלעבט, ווען איך האָב געדארפט ארויסטרעטן אין א שטאַט צום ערשטן מאָל, פאר א נייער אאודיטאָריע, שפילן מיט אן אומבאקאנטן אַרקעסטער, אין זאלן מיט א פארשיידענער אקוסטיק. דאָס האַרץ איז בא מיר ניט געווען אפן אַרט, באזונדערס איצט, ווען מיר איז פאַרגעשטאנען ארויסטרעטן מיט א גרויסער קאַנצערט-פראַגראַם אין לענינגראד, שפילן אין גרויסן זאל פון דער פילהארמאָניע פאר אן אאודיטאָריע, וועלכע האָט געהערט די גרעסטע מוזיקאנטן, אין זאל, ווו עס וועלן, מעגלעך, זיין מינע פעדאגאָג פון קאַנסערוואַטאָריע, און עפּשער אויך זי... זי האָט דאָך אַוואַדע געקענט באַמערקן די אפּישן, וואָס זיינען אויסגעהאַנגען אָף די גאַסן און פלעצער פון שטאַט. וועגן דעם, אז מיר זאָל געלינגען זיך זען מיט איר, האָב איך אפילע ניט געטרוימט, נאָר אז זי זאָל זיין אָף מינעם א קאַנצערט, האָט זיך מיר זייער געוואַלט. זאָל זי זיין ניט אליין, זאָל זי זיין מיטן מאַן, אדעראַבע, נאָר זאָל זי מיך הערן און איך זאָל זי זען כאַטש פונדערווייטן. איך וואַלט פאר זיי איבערגעלאָזט בילעטן. וויאזוי אָבער גיט מען זיי צו וויסן וועגן דעם? ווען איך האָב דעם נומער פון איר טעלעפאָן, וואַלט איך אַנגעקלונגען און געזאָגט צוויי ווערטער, אז איך לאד אײַן זי מיטן מאַן אָף מיין קאַנצערט. דעם נומער פון איר טעלעפאָן האָב איך אָבער ניט געהאַט.

אָף מאַרגן, גלייך נאָך דער גאַנץ געלונגענער רעפּעטיציע מיטן אַרקעס-טער, האָב איך אַנגעקלונגען אין „ספּראַוואַטשנע“, אַנגערופן יויכעוועדס פּאַמיליע. מע האָט מיר געענטפּערט, אז צווישן די באַאַנענטן איז אזא ניטאַ. און איר מאַנס פּאַמיליע-נאַמען האָב איך ניט געוויסט. ס'איז פאַר-בליבן נאָך איין האַפּענונג: זיך דערווייטן דעם נומער פון יויכעוועדס טעלע-פאָן בא איר שוועסטער. איר שוועסטערס טעלעפאָן האָב איך געדענקט. איך האָב אַנגעקלונגען. דאָס טרייבל האָט גענומען, קאַנטיק, דער שוועס-טערס מאַן, דער אַנגעזענער פּראַפּעסאָר. מיט אן אומצופרידענער שטים האָט ער געפּרעגט, וועמען איך דאַרף. איך האָב זיך אַנטשולדיקט און געבעטן זיין אזוי גוט און זאָגן מיר דעם נומער פון יויכעוועד איסאַקאָוו-נעס טעלעפאָן.

— ווער זייט איר? — האָט ער בייזלעך א מורמל געטאָן.
— א לאַנגאַניקער באקאַנטער, — האָב איך מיט א ניט זיכערער שטים געענטפּערט.

— א לאַנגאַניקער באקאַנטער מעג אליין וויסן, — האָט ער א בורטשע געטאָן, און באלד האָב איך דערהערט גאָר אן אַנדער שטים, זייער אן אַנגענעמע, קאַנטיק דער שוועסטערס. זי האָט געזאָגט, אז יויכעוועד איסאַקאָוו און איך זיינען גוט און זאָגן מיר דעם נומער פון יויכעוועד איסאַקאָוו-נעס טעלעפאָן.

אוועקגעפאָרן. איך האָב געפרעגט, ווען וועט זי זיך אומקערן. „דאָס ווייס איך נישט“ — האָט זי געענטפערט און אוועקגעלייגט דאָס טרייבל. די שטיי-מונג איז באַ מיר אינגאנצן צעפאטערט געוואָרן. גיי ריכט זיך, אז פונקט דעמלט, ווען איך וועל אין נישן יאָר ארום קומען אהער, ווען איך וועל דאָ ארויסטרעטן, וועט זי פונקט דעמלט אוועקפאָרן.
א צערודערטער האָב איך לאנג שפאצירט באַ דעם נעוואַטייך און מיט א נישט רויקן געמיט אוועק אפן קאַנצערט...

— און וואָס איז געווען ווייטער?
— איך האָב אייך נאָך נישט איינגעמידט?
אַפגערוקט פון זיך די שוין פון לאנג אויסגעקילטע גלאַז טיי, האָט ער אין אַ ווילע ארום פאַרגעזעצט מיט נאָך מער אימפעט:
— מיין ערשטער קאַנצערט אין דער געביידע פונעם טעאטער אפן נאָמען פונעם לענינגראדער סאָוועט און דער צווייטער אין קולטור־פאלאץ אף גאַרקיס נאָמען זיינען דורכגעגאנגען פיל בעסער, ווי איך האָב געקאַנט זיך ריכטן. און וואָס בעסער דער אוילעם האָט אופגענומען, וואָס מער איך האָב געהאט דערפאַלג, אלץ מער האָב איך באדויערט, וואָס זי, יויכעוועד, איז נישטאָ דערביי. די ביידע קאַנצערטן זיינען געווען, אזוי צו זאָגן, א פרעלודיע צו מיין הויפט־קאַנצערט אינעם גרויסן זאל פון דער פילהאר-מאַניע, אף וועלכן עס האָט געזאָלט זיין די לענינגראדער מוזיקאלע גע-זעלשאפטלעכקייט.

א גאנצן טאָג האָט געמאראקעט א רעגן. איך האָב זייער איבערגעלעבט. דער קלימאט איז דאָ אזוי אויך געווען אַן אנדערער, א פניכטלעכער, און דאָס ווירקט זייער אף דער שטים פון דעם וויאַלאַנטשעל. א וויאַלאַנטשעל איז פילבאר צו היץ, צו קעלט און באזונדערס צו פניכטקייט. מע דארף אים היטן, ווי א פיצל קינד פון פארקילונג. איך האָב אים געהאלטן אַרומ-געוויקלט אין זיידענע לייזונטן און אין א גרויסן וואַלענעם שאל. געטראָגן האָב איך דעם וויאַלאַנטשעל שטענדיק אליין, די איינציקע זאך, וואָס איך האָב קיינעם נישט פארטרויט.

נאָך היפש פארן אָנהייב פונעם קאַנצערט איז דער גרויסער זאל פון דער פילהארמאָניע שוין געווען פול. קיין איין פריי אָרט. דאָס האָט שוין אין א געוויסער מאָס געזיכערט א דערפאַלג. א פולגעפאקטער זאל גיט צו גלויבן דעם ארטיסט אין זיך, דערהייבט זיין שטימונג, דערוועקט אין אים א צופלוס פון קינסטלערישער ענערגיע, טעמפערעאמענט. א ספעקטאקל, א קאַנצערט האָט נישט ליב קיין פרייע ערטער. ווען דער זאל איז איבערפולט, נעמט דער אוילעם אף גאָר אנדערש. א סאך בעסער. עס באקומט זיך א געמיינזאמע, געקייטלטע רעאקציע.

פארן קאַנצערט האָב איך לאנג שפאצירט, זיך געסטארעט מיט דעם איינהייטן דעם געמיט־צושטאנד. נאָר ווען איך בין ארויס אף דער בינע, דערזען אין געפיל פונעם קאַלאַסאלן זאל א יאם מיט מענטשן, האָב איך מיט א ציטער אין האנט זיך גענומען פארן סמיטשיק.

די ערשטע אָפטיילונג האָב איך אָנגעהויבן מיט דוואַרזשאַקס באַרימטן קאַנצערט פאַר אַ וויאָלאָנטשעל אין דער באַגלייטונג פֿון אַרקעסטער. גע- שפּילט האָב איך לויטן זיקאַרן און זייער מוירע געהאַט, איך זאָל עפעס ניט דורכלאָזן, ניט פאַרגעסן, איך זאָל זיך ניט פּאַנאַנדערגיין מיטן אַר- קעסטער. מיין גאַנצע אופּמערקזאַמקייט איז קאַנצענטרירט געווען אַף דעם. און דאָך האָב איך מיט אלע מיניע כּושים דערפּילט אַ באַדערפעניש, אַן אוי- סערגעוויינלעכע נייטיקייט אַ קוק טאָן אין זאַל, ווי עמעץ וואָלט עס דאַרט זייער געגאַרט, געוואַרט אַף דעם.

געוויינלעך, ווען אַן אַרטיסט טרעט אַרויס, אַרײַנעטירט ער זיך אַף אַ פּאַר גוטע אויגן אין זאַל, שפּירט נאָך נאָך זיי, ווי זיי נעמען אים אױף. דאָס גיט אים צו מוט, שטימונג. אין דעם איבערגעפּולטן זאַל האָב איך איצט אויך געדאַרפּט האָבן אַ פּאַר גוטע אויגן, און צו מיין גרויסער פּאַרווונדערונג און איבעראַשונג, האָב איך אַנטקעגן אין דער דריטער רײַ גלייך דערוען פאַר זיך צוויי לויכטנדיקע, זייער באַקאַנטע, ווונדערלעכע אויגן, אויגן פּול מיט פּרייד, מיט באַגלייטערונג. דאָס האַרץ האָט באַ מיר אופּגעצאַפּלט. צי דען איז עס זי? זי איז דאָך אוועקגעפּאַרן. זי איז דאָך אפּילע אין שטאַט ניטאָ. ווי זשע קומט זי אהער? אָבער ס'איז דאָך פּאַרט זי. יויכעוועד... ס'האַט מיך אורמגעכאַפּט אַ גוואַלדיקע פּרייד, ס'האַט מיך באַהערשט אַ געבענ- טשטע, ביז איצט נאָך אַן אומבאַוויסטע קראַפּט. איך האָב געשפּילט, ווי נאָך קיינמאַל ניט, אַרײַנגעהויכט אינעם שפּילן די גאַנצע נעשאַמע, די פּיינסטע, דינסטע, די צאַרטסטע געפּילן מיניע. איך האָב געשפּילט איצט דעריקער פאַר איר. און זי האָט די גאַנצע צייט געקוקט אַף מיר מיט גליקלעכע אויגן, געשמייכלט צו מיר, זיך געפּרייט מיט מיר. און דער שיינער מאַנצבל, איר מאַן, האָט צוזאַמען מיט איר הייס אפּלאַדירט מיר.

איך בין געווען גליקלעך.

אין דער צווייטער אָפטיילונג האָב איך מיט מער טעמפּעראַמענט אויס- געפּילט באַכס צווייטע סינזטע פאַר וויאָלאָנטשעל סאַלאַ, בעטהאווענס סאָ- נאַטן פאַר וויאָלאָנטשעל און פּאַרטעפיאַנע, שאַסטאַקאָוויטשעס אַדאַזשאַ. יויכעוועד איז געזעסן, ווי אַ פאַרקישעפּטע. איר פּאַנעם האָט געשיינט פֿון גליק, און נאָך יעדער פּיעסע האָבן זיי ביידע שטאַרק אפּלאַדירט. זייערע אפּלאַדיסמענטן זיינען געווען פאַר מיר די סאַמע טייערסטע.

ווען דער קאַנצערט האָט זיך פאַרענדיקט, האָב איך דערפּילט, אַז אין אַט דער מינוט צעשייד איך זיך מיט איר, מעגלעך, אַף שטענדיק. מיר האָט זיך זייער געוואָלט אַרויסגיין גלייך נאָך איר אין פּאַיע, דעריאָגן זי, אויסריידן מיט איר כאַטש אַ פּאַר ווערטער. „נאַר עפּשער וועט עס זײַן ניט אָנגענעם איר מאַן“ — האָב איך אַ טראַכט געטאָן און דערשטיקט אין זיך דעם פאַר- לאַנג, „באַנוגן זיך מיט דעם, — האָב איך זיך געזאָגט, — וואָס זי האָט זיך געהערט און וואָס דו האָסט זי געזען. דו האָסט זיך דאָך אַף דעם אפּילע ניט געריכט. צי דען איז עס דיר ווייניק?“

אַ צעשרויפּטער האָב איך זיך גענומען איבערטאָן. ס'האַט באַ מיר גע- דויערט לענגער, ווי געוויינלעך. ערשט אין אַ האַלב שאַ אַרום בין איך צו- זאַמען מיט מיניע כאַוויירים נאָך פֿון דער קאַנסערוואַטאַריע, נאָך פֿון די סטודענטישע יאָרן, און נײַע פּריינט אַרויס פֿון פּילהאַרמאַניע און דערוען

שטיין דערביי אפן טראַטואַר זי. יויכעוועדן מיטן מאַן. א שיינענדיקע האָט זי זיך געלאָזט גלייך צו מיר.

— סאַליאַ... דאָס ביסטו דאָך!.. דו... — האָט זי אויסגערופן, דריקנדיק מיר די האַנט. — דער זעלבער סאַליאַ, וואָס דעמלט, און דאָך עטוואָס און אנדערער... האָסט מיר דערקענט?.. פון בינע?.. טאקע? אַך, סארא פרייד דו האָסט מיר פארשאפט! סארא דערפאַלג! סארא טרומוף! איך באגריס דיך. סאַליאַ!..

איך האָב זי באדאנקט פאר די גוטע ווערטער און מיט פארגעניגן גע- געבן איר דעם בוקעט מיט די פרישע בלומען, וואָס מע האָט מיר געהאט צוגעטראָגן.

זי איז געווען גערירט.

— גיי ריכט זיך! — האָט זי אויסגערופן, צוטוילענדיק זיך מיט איר לויכטנדיקן פאַנעם צום דופטיקן בוקעט. — גיי ווייס... ווען מיר זיינען געגאנגען אפן קאַנצערט, איז מיר אפן זינען אפילע ניט געקומען, אז דער וויאַלאַנטשעליסט סאַלאַמאָן זאַנענטאל איז יענער יונגינקער קאַמיוגיסט סאַליאַ, וועלכער האָט רעפערט מיט די פּאַנערו... באקען זיך מיט מיין מאַן. גענאדי לואוויטש איז באגלייך מיט מיר אנציקט...

דער מאַן אירער, גענאדי לואוויטש ראבונסקי, א שטאלטנער הויכער מאַנצבל מיט גרויסע קלוגע שווארצע אויגן, האָט שטיף א דריק געטאָן מיר די האַנט און געזאָגט, אז יויכעוועד און ער זיינען מיר זייער דאנק- באר פארן פארגעניגן, וואָס איך האָב זיי פארשאפט מיט דער אינטער- פּרעטאַציע באם אויספילן זייערע באליבטע ווערק. זיי לאדן מיך איין צו זיך זיין היינט זייער אַנגעלייגטער, כאַשעווער גאסט.

אף אזוינס האָב איך לאכלוטן זיך ניט געריכט, זיך פארלוירן און גע- זאָגט, אז איך בין זיי זייער דאנקבאר, נאָר מיר איז ניט באקוועם זיי צו באומרויךן.

— סאַליאַ, ווי קענסטו נאָר זאָגן אזוינס, וועסט אונדז נאָר פארשאפן פרייד! — האָט זי אויסגערופן, אַנעמענדיק מיך לייכט אונטערן אָרעם. — דו גייסט איצט אומבאדינגט צו אונדז. גענאדי לואוויטש איז היינט אויך אן אימעניק, ער איז באלוינט מיט א דריטן אָרדען פון דער רויטער אַר- בעטס-פאַן. וועלן מיר אָט צוזאמען אַפּמערקן אי דיין דערפאַלג, אי גענא- דיס. מיר וווינען דאָ דערביי, צוויי טריט פונדאנען...

איך האָב זיך הונדערט מאל אנטשולדיקט פאר מיינע כאוויירים און אן איבערגליקלעכער אוועק מיט יויכעוועדן און מיט איר מאַן, וועלכער איז געווען קימאט מיט א קאַפּ העכער פון מיר.

„אַט ער איז איר גלייכ, — האָב איך א טראכט געטאָן, — ווי קום איך צו אים?“

גייענדיק, האָט יויכעוועד אויסגעדריקט איר פרייד, וואָס זיי האָבן היינט אינדערפרי זיך אומגעקערט פון מאַסקווע.

— פאַשעט א גליק, גענאדי, וואָס מיר האָבן זיך ניט פארהאלטן נאָך אף א טאָג און האָסט באוויזן קריגן בילעטן אפן קאַנצערט. ווען ניט, וואָלט איך אפילע ניט געווסט, אז מײַן אמאַליקער באקאנטער איז איצט א בארימטער וויאַלאַנטשעליסט.

זייער גרויסשטאַטישע קווארטיר, וועלכע האָט זיך געפונען טאקע גאַר נאָענט, אפן צווייטן שטאָק פון א גרויסארטיקן מויער, איז געווען מיט א זעלטענעם געשמאק אויסגעשטאַט, ארומגעשטעלט מיט ביכער־שאפעס, פולע פון אויבן ביז אראָפּ מיט וויסנשאפטלעכער און קינסטלערישער לי־טעראַטור, מיט ענציקלאָפּעדיעס, אַטלאַסן, ווערטערביכער...

יויכעוועד האָט געלויכטן, געווען פיל שענער נאָך, ווי איך האָב זי פארגעדענקט. זי איז געווען שטאַרק אופגעלעבט, ניט געוויסט, ווי בעסער מיך אופנעמען, זי האָט ניט אופגעהערט זיך פרייען מיט מיין דערפאַלג, ווי עס זאָל זיין אויך איר פערזענלעכער דערפאַלג, ווי זי וואָלט האָבן א געוויסן כּיילעק אין דעם.

— האָסט כאָטש געזען, גענאדי, סאַרא שיינע פרויען האָבן אונטער־געטראָגן סאַליאַן בלומען, ווי זיי האָבן אפלאַדירט! אַך, סאַרא טרומף! דער גאַנצער זאָל האָט זיך דאָך אופגעהויבן. דוואַרזשאַקס קאַנצערט האָט סטו אויסגעפילט פאַשעט ווונדערלעך. היינט באַכס סיויטע. גאָט מיינער, סאַרא ציכטיקע שיינקייט און אויסדריקלעכקייט פונעם קלאַנג, סאַרא לייכטקייט, פינקטלעכקייט, קלאַרקייט אין די קאַמפּליצירטסטע פּאַסאַזשן! גענאדי איז א גרויסער מעפונעק אין מוזיק, און זיב ער איז אַנציקסט... ש,א, — האָט זי זיך אליין איבערגעשלאָגן, — האָסט דאָך נאָך ניט געזען היינטיקע צייטונגען. גענאדי, טייערער, ווו ליגט די „איזוועסטאַ“? איך וויל ווייזן סאַליאַן דעם אוקאַז פון אויבער־סאַוועט...

— צוליב וואָס? — האָט גענאדי לואוויטש זיך א קנייטש געטאַן. — סאַלאַמאַן עליזאַראַוויטש גלייבט דיר אפן וואָרט. ניטאָ וואָס צו באַרימען זיך.

— און מיר ווילט זיך כאָטש א ביסל באַרימען מיט דיר. דינע אַרבעטן קענסטו דאָך ניט ווייזן. איז זאָל סאַליאַ כאָטש איבערלייענען דעם אור־קאַז. אָט ליגט דאָך די „איזוועסטאַ“. סאַליאַ, זע, וויפּל באַגריסונגען, טע־לעגראַמעס פון געלערנטע, פון וויסנשאפטלעכע אינסטיטוטן, און ניט וויי־ניק פון גענאדיס מיטאַרבעטערנס, — האָט זי, שמייכלענדיק גוטמוטיק, צוגעגעבן.

גענאדי לואוויטשן איז איר באַרימען זיך מיט אים געווען ניט אַנ־גענעם.

— נו, גענוג, כעוועד, איך בעט דיך, — האָט ער זי ארומגענומען און אוועקגעזעצט לעבן זיך, — דו ווייסט דאָך, אז איך האָב עס ניט ליב.

— און איך וויל, אז סאַליאַ זאָל וויסן, אז דו ביסט אן אויסגעצייכנ־טער ספּאַרטסמען, אז דו ביסט צוויי מאַל לאַורעאַט פאַר וויכטיקע דער־פינדונגען, — האָט זי פריילעך געזאָגט, — גענאדי לואוויטש איז דערצו נאָך אן אַנפירער פון א גרויסן זאוואַד, וועלכער פּראַדוצירט אַזוינס, וועגן וואָס איך אפילע האָב קיין באַגריף ניט. באַ מיר, סאַליאַ, איז פון אים קיין סוידעס ניטאָ, און באַ אים, זעסטו, יאָ. נאָר איך בין אים מויכל. און וואָס פאַר א טיטל מע האָט גענאדי לואוויטשן נאָך פאַראַיאָרן צוגעייגנט, ווייסטו? — האָט זי, איבערנעמענדיק זיך, געפרעגט.

— איך ווייס. אוואדע, — האָב איך מיט צופרידנקייט, וואָס זי האָט מיר פארגעבן די פראגע, געענטפערט. — מיליטעראַינזשעניער פון ערשטן ראנג.

— פונוואנען?.. פונוואנען ווייסטו? — האָט זי פארווונדערט מיך אָנגע־קוקט.

— איך ווייס ניט נאָר דאָס, איך ווייס, אז דו האָסט פארטיידיקט א דיי־סערטאציע, אז דו ביסט א דאָצענט, אז דו לייענסט אין אוניווערסיטעט, אז דו פירסט א וויסנשאפטלעכע ארבעט אין דער פולקאָווער אַבסערוואטאָר־ריע, האָסט צו טאָן מיט די שטערן, אז אַינער טעכטערל איז שוין פינף יאָר און אז זי הייסט מיטן ביבלישן נאָמען שולאמיס...

— גאָט מיינער! — האָט זי אן איבעראשטע אויסגערופן. — מיר האָבן זיך דאָך אזוי לאנג ניט געזען, פונוואנען זשע ווייסטו עס?

— שטעל זיך פאַר, אז דיין מאמע האָט מיר דערציילט.

מיט מיין ענטפער האָב איך נאָך מער איבעראשט ייכעוועדן.

— מיין מאמע? — זי האָט מיך אָנגעקוקט אזוי, ווי זי וואָלט ניט אַב־געהויבן פארשטיין, וואָס איך רייד. — ווו, ווען האָט מיין מאמע דיר געקאָנט דערציילן?

גענאדי לווואוויטש האָט, עטוואָס שמייכלענדיק, זיך צוגעהערט צו אונד־זער געשפרעך און ניט ארויסגערעדט קיין וואָרט.

— ווו? בא דינע עלטערן אין שטוב. סאכאקל מיט פיר טעג צוריק. — און איך האָב זיי גאנץ גענוי דערציילט וועגן מיין באזוך אין שטעטל.

— מיט פיר טעג צוריק ביסטו געווען בא מינע עלטערן אין שטוב? פארבראכט מיט דער מאמען, געזען דעם טאטן, געזעסן אף אונדזער גאָ־נעקל? דו הערסט, גענאדי, נאָר א מענטש, וואָס האָט צו טאָן מיט קונסט, אן עכטער קינסטלער איז אף אזוינס פייקו! ווען מע וואָלט געגעבן מעדאלן פאר עמאַצאָנעלער שיינקייט, וואָלט איך פאַרגעלייגט געבן סאָליאן די ערשטע מעדאל. סאָליא, ביסט פאַשעט ווונדערבאר! דערצייל, דערצייל גענוי וועגן אליץ. איך בין דאָך שוין אזוי לאנג ניט געווען דאָרט. ווי זעט אויס די מאמע? דער טאטע? ווי זעט איצט אויס אונדזער שטוב? מינע קליאַנען באם גאנעקל?

ייכעוועד האָט זיך צוגעזעצט צו מיר נעענטער און פארשאַטן מיך מיט פראנג.

— גענאדי, דו הערסט, סאָליא האָט געבראכט מיט זיך אפילע א צווייגל, וואָס ער האָט אָפגעבראַכן פון מיין באליבטן קליאַן. דאָס איז פאַשעט ריר־דיק, סאָליא, עס קומט דיר צוויי מעדאלן. און וואָס איז אף דער גרענעץ? שטיל? נאָר אין שטעטל בויט מען גאַרנישט? די יוגנט צעפאַרט זיך? און וועלכער שוואלב, האָסטו געזאָגט, איז איצט פאַרזיצער פון דובראָווער שטאָט־ראט?

— פיינע שוואלב. דער געוועזענער סעקרעטאר פונעם קאָמיגיטשן קע־מערל. צי דען געדענקסטו אים ניט? ער איז דאָך געווען גוואלדיק פארליבט אין דיר.

— נאָר ער איינער? — האָט זי שפילעוודיק א פרעג געטאָן.

— פארוואס עפעס ער איינער? אלע בעסטע יינגלעך, — האָב איך, ווי אין שפּאַס, געענטפּערט.

— און דו אויך? — האָט זי מיט אָפּענעם ניגער א קוק געטאָן מיר גלייך אין די אויגן.

— כעוועדל, — האָט גענאדי לואוויטש זיך צערטלעך געווענדט צו איר, — עפשער איז שוין צייט זיך זעצן נעענטער צום טיש?

יויכעוועד האָט זיך פלינק אופגעהויבן און פלוצלינג, ווי ס'וואָלט איר אופגעקומען א גליקלעכער געדאַנק, א פרעג געטאָן, ווו טרעט איך מאָרגן ארויס. איך האָב געזאָגט, אז מאָרגן אין אָונט איז מײַן קאַנצערט אין קראַנשטאדט פאר די יאם־לייט פונעם מיליטערישן רויטן פּלאַט.

— וואָס רעדסטו? — האָט זי אופגעפלאַקערט. — איך וויל אויך בייזיין. סאַליאַ, איך וועל פאַרן מיט דיר. גוט? גענאדי, האָסט ניט קעגן? — האָט זי א פרעג געטאָן בא דעם מאן.

— ביטע, — האָט ער ברייטהאַרציק געענטפּערט, — נאָר אהין דאַרף מען דאָך האָבן א ספּעציעלע דערלויבעניש.

— אַך, סאַרא שאַד! — האָט זי באדויערנדיק א שאַקל געטאָן מיט די גינגאַלדענע האָר, וועלכע האָבן ארומגערינגלט איר שיין פאַנעם. געשיקט פאַרשפּרייט א טישטעך איבער דעם קיילעכדיקן טיש, האָט זי א רוף געטאָן די ניאניע, געזאָגט איר עפעס, אָפּגעשיקט אף דער קיך און, לייכט באוועגן־דיק זיך, פאַנאנדערגעשטעלט אפן טישטעך גראנירטע באַקאַלן, קאַלערליי קעלישעקלעך, פאַרשיידן געפעס און אינמיטן, ווי דאָס טייערסטע, אוועקגע־שטעלט אין א וואזע דעם בוקעט דופטיקע בלומען, וועלכן איך האָב איר אונטערגעטראָגן. זי האָט אופמערקזאַם באטראַכט, צי אלץ איז אפן אָרט, און נאָכדעם, צוגעגאַנגען צום מאן, וואָס האָט געשמועסט מיט מיר, זיך אנטשולדיקט, וואָס זי שלאָגט אונדז איבער, זיך אָנגעבוירן און א קוש געטאָן אים אין שטערן.

— גענאדי טייערער, כאפ זיך אריין אין גאַסטראַנאַם, וואָס איז דערבײַ, אפן ראַג, און, זיי אזוי גוט, נעם א פלעשל גוטן וויין.

— כעוועדל, — ער האָט א קוק געטאָן אף איר מיט פאַרליבטע אויגן, — צוליב וואָס אין גאַסטראַנאַם? אין בופעט איז פאַראן גוטער וויין.
— ביסט גערעכט, — האָט זי, א קוק געבנדיק אין בופעט, געזאָגט, — פאַראן טאַקע א פלאש „טאַקיי“, ס'איז גלענצנדיקער וויין, אָבער שטאַרקער. און סאַליאַ טרינקט מיסטאַמע טרוקענעם.

— גיב גוט נאָכאַמאַל א קוק, טייערע, וועסטו דאָרט געפינען אויך א פלאש טרוקענעם וויין, — האָט ער גוטמוטיק געזאָגט.

— גענאדי, ביסט נאָכאַמאַל גערעכט. פאַראן א פלאש „צינאַדאַלי“, — האָט זי מיט א געפאַלענער שטים געזאָגט, — סאַליאַ, זאָג דעם עמעס, טרינקסט טרוקענעם וויין, אָדער דו האלטסט בעסער פון קאַניאַק? נו, גע־וויס, קינסטלעך, ארטיסטן, פאַעטן טרינקען דאָך נאָר קאַניאַק.

איך האָב זיך געפילט ניט אָנגענעם פון אַט דער שפּיל, איז וועלכער איך בין געווען פאַרמישט. ס'איז מיר לאַכלוטן געווען אלציינס, צי שטאַר־קער וויין, צי טרוקענער, קאַניאַק, צי עפעס אַנדערש וואָס. איך האָב ביכר לאַל גאַרנישט ניט געוואָלט, אבי גענאדי לואוויטש, וועלכער האָט פון

דער ערשטער מינוט געמאכט זייער א גוטן איינדרוק אף מיר, זאל זיך ניט פילן מיט עפעס געקרייודעט. איך האב פארלוירן א הייב געטאן מיט די אקסל, גארנישט ניט געענטפערט.

— נו, זעסט, סאליא טרינקט נאָר קאָניאק, — האָט זי מיט פרייד אויס־ גערופן.

קאָניאק האָט זיך אָבער אויך געפונען אינעם בופעט. נאָר ווען מע האָט זיך שוין געקליבן זעצן צום טיש, האָט יויכעוועד זיך דערמאָנט, אז עס איז נייטיק נארזאן. און נארזאן איז אין בופעט ניט געווען.

— טייערער מיינער, ווי קאָן מען אָן נארזאָן? — האָט זי מיט א פארשול־ דיקטער שטים זיך געווענדט צו גענאדי לואאוויטשן. — מיט וואָס וועלן מיר פארטרינקען? נעם כאָטש א פאָר פלעשלעך. מער דארף מען ניט. נאָר איך בעט דיך זייער, מאך עס גיך. פארזאם זיך ניט. איך דערלאנג שוין צום טיש.

מיר האָט זיך זייער ניט געוואָלט, אז גענאדי לואאוויטש זאל איצט אוועקגיין אפילע אף א רעגע. איך האָב בעשום־אויפן ניט געוואָלט, אז מיט מייַן באַזוך זאל איך אים פארשאפן אפילע דעם מינדסטן פארדראָס. ער זאל זיך פילן צוליב מיר מיט עפעס־וואָס באליידיקט. איך וואָלט גערן גע־ גאנגען צוזאמען מיט אים. איך האָב זיך אופגעהויבן און אויסגעטריקט אָט דעם פארלאנג. נאָר ער האָט קאטעגאָריש פראָטעסטירט.

יויכעוועד האָט אים ארויסבאגלייט, עפעס א זאָג געטאָן דער ניאניע, וועלכע האָט זיך געייסקט אף דער קיך, און א צופרידענע, א לויכטנדיקע זיך אומגעקערט, מיט איילנדיקע לייכטע טריט צוגעגאנגען צו מיר.

— סאליא, איך וויל זייער מאָרגן זיך זען מיט דיר, — האָט זי מיט א פארכאפטן אָטעם געזאָגט, — מאָרגן איז זונטיק, אן אַפּר־טאָג. איך בין פריי. איך וועל ווארטן אף דיר. לעבן איסאקייעווסקער סאָבאָר. צוועלף אזייגער באַטאָג. איך וועל שטיין לעבן דער צווייטער קאָלאָנע. פון רעכטס. ברענג מיט זיך, סאליא, דאָס צווייגעלע פון מייַן קליאָן. איך בעט דיך זייער. גוט? — האָט זי א פרעג געטאָן און, ניט ווארטנדיק אף קייַן ענט־ פער, אוועקגעזיילט אינעם אנטקעגנדיקן צימער, וווּ ס'איז געשלאָפן דאָס טעכטערל.

באלד האָט זיך אומגעקערט גענאדי לואאוויטש, מיט געלאסענע זיכערע טריט איז ער אריין אין עסצימער, פריילעך א רוף געטאָן יויכעוועדן און, אוועקשטעלנדיק אפן טיש עטלעכע פלעשער נארזאן, געזאָגט, אז זי שטעלט זיך אפילע ניט פאָר, ווי ס'האָט אים אָפּגעגליקט.

— זע, וואָס מיר האָט זיך איינגעגעבן קויפן, — ער האָט איר דערלאנגט א פריש־שמעקנדיקן טאָרט.

יויכעוועד איז געווען מאָלע־סימכע.

גענאדי לואאוויטש האָט אָנגעגאָסן מיר אוו זיך פולע קעלישעקלעך קאָניאק, יויכעוועדן עטלעכע טראָפּנס.

— גיס אָן נאָך א ביסל, — האָט זי געבעטן.

— טרינקסט דאָך קיינמאָל ניט, — האָט ער, ווי אנטשולדיקנדיק זיך,

געזאָגט.

— און היינט ווילט זיך מיר אויסטרינקען אי פאר דיר, אי פאר סאַליאַן, פאר אייער ביינדנס דערפאַלג, — און זי האָט אליין דערגאַסן זיך אין קעלי־שעקל.

— לאַמיר, אויב אזוי, אויסטרינקען פאר סאַלאַמאַן עליזאַראַוויטשעס טאלאַנט, — האָט אופגעוהויבן זיין קעלישעקל גענאדי לואוויטש, — אין אייער, סאַלאַמאַן עליזאַראַוויטש, גלענצנדיקער אינטערפּרעטאַציע פון די ווערק, וועלכע איר האָט געשפּילט, פּילט זיך טיפּע, דערהויבענע מענטש־לעכקייט, עמאַציאָנעלע שיינקייט, און דאָס איז מיר און כּעוועדן זייער צום האַרצן...

וואָס בעסער ער האָט גערעדט וועגן מיר, אלץ שולדיקער האָב איך זיך געפּילט בענעגייע אים דערפאַר, ווייל באַ יוכעוועדן און באַ מיר איז געווען שוין איצט אַן אלגעמיינער סאַד פון אים, אַ סאַד, וועלכער האָט אומיכטבאַר אונדז ביידן אין אַ געוויסער מאָס דערנענטערט, פאַרבונדן און פון אים אָפּגעזונדערט.

יוכעוועד האָט אויך אויסגעטרונקען. זי איז געווען פול מיט לעבן. זי האָט זיך געוויצלט, געלאכט, געהאַלטן אין איין ווענדן זיך צו מיר, אַף קיין האָר ניט געצאַמט איר אינערלעכע אופגערודערטקייט. איך האָב זי אזא געזען צום ערשטן מאַל. איך האָב זיך געסטאַרעט דעריקער רייזן מיט איר מאַן. גענאדי לואוויטש איז מיר זייער געפּעלן געוואָרן. ער האָט גע־מאַכט אַף מיר אַן איינדרוק פון אַ מענטשן, וואָס ווייסט זיין ווערט און איז געווען דערבײַ זייער באַשיידן. מיר האָט אימפּאַנירט זיין ענערגיש עכט־מענעריש שײן געזיכט מיט די געדיכטע שוואַרצע צעפּליגלטע ברעמען און זייער אויסדרוקפולע, גרויסע, קלוגע און ביז גאַר ערלעכע אויגן. ס'איז מיר צום האַרצן געווען זיין העפּלעכקייט, ערוזירטקייט און דעריקער זיין אויסערגעוויינלעך צערטלעכע באַציונג צו יוכעוועדן. ס'איז געווען צו זען, אז ער האָט זי זייער ליב, נעמט זיך איבער מיט איר, פאַרגעטערט זי. ווען זי איז ארויס אַף אַ וויילע אין קיך, האָט ער מיט גרויס אָפּשײַ מיר דער־צײלט, מיט וואָס פאַר אַ דערפאַלג זי האָט פאַרטיידיקט די קאַנדידאַטן־די־סערטאַציע, בעסאָד פאַרטרויט מיר, אז זי גרייט איצט אַ דאַקטאָר־דיסער־טאַציע אַף זייער אַ וויכטיקער טעמע. זי האַרעוועט טאַג און נאַכט, זעט ניט די ליכטיקע וועלט און קען דינען פאַר אַ מוסטער פון מוטערלעכער איבערגעגעבנקייט, פּרויזשער געטריישאַפט.

ס'האַט מיר האַנאַע געטאַן, וואָס ער האָט אזוי גערעדט וועגן איר, און גלייכצײטיק האָט מיך געוונדערט, וואָס ער לייגט ניט קיין שום אַכט אַף איר צופּיל אופגעלעבטקייט, אַף איר צעשטרייטקייט, וואָס האָט, אַף וויפּיל איך האָב זי געקענט, לאַכלוטן ניט אַנטשפּראַכן איר נאַטור. צי דען באַ־מערקט ער עס ניט, עס ארט אים ניט, אָדער ער גיט בעקוון ניט צו קיין שום באַדיטונג. שטעלנדיק זיך העכער פון דעם? איך האָב דעריבער אַ טראַכט געטאַן, אז עס וואַלט געווען פון מײַן זײַט יוישערדיק זיך געזע־גענען, געבן זיי אַ מעגלעכקייט רויק זיך אָפרוען. נאָר גענאדי לואוויטש האָט פּונקט אין דער מינוט זיך דערמאַנט, אז באַ זיי איז פאַראַן אַ פּלאַט מיט טשיקאַווסקיס, וואַראַציעס אַף דער טעמע „ראַקאַקאַ“ פאַר אַ וויאַ־לאַנטשעל“ אין דער אויספּילונג פון סאַלאַמאַן זאַנענטאַל. יוכעוועד איז

אזש אומגעשפרונגען פאר פרייד, אינדערגיך אָפגעזוכט די פלאט און אן איבעראשטע אוועקגעשטעלט זי אף דעם פאטעפאָן.
דאָס העל-באליכטענע צימער איז פול געוואָרן מיט ווונדערלעכער מוזיק.

— פרעכטיקו! — האָט גענאדי לואוויטש מיט געפיל געזאָגט, ווען דער פאטעפאָן איז אנשוויגן געוואָרן.

— נאָר אן עכטער, גייסטרייכער קינסטלער קען אזוי דין, פילבאר איי-בערגעבן דעם טיפן אינהאלט פון טשיקאָווסקיס ווערק, וויפל מאָל, גענאדי, האָבן מיר מיט פארגעניגן געהערט אָט די פלאט, און גיי ווייס, אז סאָלאַ-מאָן זאָנענטאל איז יענץ שעמעוודיק באשיידן באַכערל, וועלכער פלעגט אריינקומען פון צייט צו צייט צו מיר אף דער אכצעטער ליניע, ווען איך בין שוין געווען באקאנט מיט דיר, ווען דו האָסט מיך שוין געהאט אריינ-געפירט אין דער גרויסער וועלט פון וויסנשאפט.

יויכעוועד איז געווען פאַשעט גליקלעך, זיך געפרייט מיטן גאנצן הארצן, און אָט די פרייד, איר באגייסטערונג, האָט געמאכט זי נאָך שענער, נאָך ליבער, נאָך צוציעוודיקער. גענאדי לואוויטש האָט מיט פארליבטע אויגן זיך געשפיגלט אין איר, זיך געפרייט מיט איר. און זי האָט זיך ניט געקענט בארוקן, ניט באנעמענדיק, אז זי איז מיך מעצאער מיט דעם.

— אַך, וויפל גענוס האָסטו, סאָליאַ, מיט דיין שפילן פארשאפט מענטשן! סארא גליק דאָס איז! א קינסטלער איז א גאָט-געבענטשטער מענטש. איך קוק שטענדיק מיט באוונדערונג, מיט טיפן אַפשי אף אן עכטן קינסטלער, שרייבער, מאָלער, קאָמפאָזיטאָר, וועלכע בארייכערן, מאכן שענער מיט זייער קונסט דאָס לעבן...

— ס'איז שוין שפעט, — האָב איך געזאָגט, אופהייבנדיק זיך, — צייט אייך לאָזן אַפרוען.

גענאדי לואוויטש האָט מיך געבעטן פארברענגען בא זיי נאָך א ביסל. מאָרגן איז דאָך אן אַפרו-טאָג. נאָר איך בין באשטאנען אף מיינס. זיי זיי-נען אריין מיט מיר אינעם אנטקעגנדיקן צימער, געוויזן דאָס שלאָפנ-דיקע טעכטערל און אוועק מיך באגלייטן.

— סאָליאַ, האָסט דאָך גאַרניט דערציילט וועגן זיך, — האָט יויכעוועד זיך געווענדט צו מיר, גייענדיק, — וואָס שטעלט מיט זיך פאַר דיין מיש-פאַכע? בא דיר איז געוויס זייער אן אינטערעסאנטע פרוי. וואָס איז זי — אן ארטיסטן, א באלערניע, א פאַעטעסע?

איך האָב געזאָגט, אז מיינ מישפאַכע באשטייט בלויז פון מיר און דער פרוי, אז זי האָט ניט קיין שום שניכעס צו קונסט, זי איז א פארמאצעווסן. — וואָס זשע, זי איז אזא שיינהייט? — האָט יויכעוועד געפרעגט.

איך האָב גאַרנישט ניט געענטפערט. כ'האָב דאָך ניט געקאָנט זאָגן, אז איך בין זיך צונויפגעאנגען מיט דער פארמאצעווסן נאָר דערפאר, ווייל זי האָט מיר דעמלט מיט עפעס-וואָס אויסגעוויזן ענלעך אף יויכעוועדן.

מיר זייענן געאנגען א וויילע שווייגנדיק. לעבן האָטעל האָבן מיר זיך געזעגנט.

— איך בין זייער דאנקבאר כעוועדן, — האָט געזאָגט גענאדי לואוויטש, קוקנדיק אף מיר מיט די ווארעמע זייער ערלעכע אויגן, — וואָס זי האָט

מיך באקאנט מיט אייך. אויב בא אייך וועט זיך נאָר געפינען פּרניע צייט, ביטע זייער, קומט אריין. איר וועט שטענדיק זיין בא אונדז א טייערער גאסט.

א צעשרויפטער בין איך אוועק צו זיך אין נומער, פילנדיק זיך אזוי ווי איך וואָלט אומגען באגאנגען אן אוולע.

„גיין צום איסאקייעווסקער סאַבאַר זיך באגעגענען מיט איר, צי ניט גיין“ — האָב איך געהאלטן אין איין טראכטן אף מאַרגן אינדערפרי, מוזי צירנדיק בא זיך אינעם נומער. מיטן געדאנק האָב איך פארשטאנען, אז גלייכער איז ניט גיין, זיך מער ניט באגעגענען, ניט באגיין קיין שום אוולע בענעגייע גענאדי לואוויטשן, נאָר מיטן הארצן האָב איך געפילט, אז איך וועל סינזוי גיין, איך וועל גיין, ווייל איך האָב דאָך איר צוגעזאָגט, ווייל זי וועט דאָך ווארטן אף מיר, ווייל מיר האָט זיך זייער געוואָלט זי כאַטש נאַכאַמאַל זען, און ווייל מיר האָט זיך געוואָלט סאַפּאַלסאַף פּרעגן, זיך דערוויסן בא איר דאָס, וואָס האָט מיך אזויפיל צייט געקומען, ניט צורו געלאָזט, וואָס איך האָב ניט געקאָנט פארשטיין; פארוואָס איז זי דעמלט פּלוצלינג אוועקגעפאַרן, ניט געזעגענענדיק זיך אפילע מיט מיר, פארוואָס האָט זי נאָכדעם ניט געענטפערט אף מיין צווייטן בריוו, וועלכער איז געשריבן געווען מיט בלוט פון מיין הארצן? מיט וואָס האָב איך זיך דעמלט פארשולדיקט, פארזינדיקט פאר איר? איך האָב ניט געהאט צו איר קיין שום טייענעס, קיין שום פאריבל. איך האָב נאָר געוואָלט וויסן, באנעמען, וואָס איז דעמלט פּלוצלינג געשען.

האלב צוועלף בין איך ארויס פון האַטעל און זיך געלאָזט גיין מיט דער גערצען גאס צום סאַבאַר. ס'האָט זיך אויסגעגעבן א שיינער, זוניקער טאָג. אף דער גאס איז געווען פול מיט שפאצירנדיקע. מיט א צעצווייט געפיל האָב איך דאָך, א געטריבענער פון אן אומקלאָרער נייגעריקייט, מיט אומרויקע טריט פארקערעוועט צום איסאקייעווסקער סאַבאַר.

דער זייגער האָט געוויזן פונקט צוועלף. ייכעוועד האָט שוין דאָרט געווארט אף מיר. איך האָב זי דערזען נאָך פונדערווייטן שטיין לעבן דער צווייטער קאַלאַנע פון דער רעכטער זייט. זי האָט מיך אויך דערזען און גלייך זיך געלאָזט אנטקעגן. זי איז געווען אין א דין בלאָו קרעפדעשי נעווע קלייד מיט ווייסינקע שפּרענקעלעך, וואָס האָט בוילעט אויסגעטיילט איר שיינע שטייפע פיגור. דעם שלאַנקן האַלדז האָט ארומגעזוימט א ווייס קעלבערל. זי האָט אויסגעזען יינגער פון אירע איין און דרייסיק יאָר.

— און איך האָב מוירע געהאט, אז דו וועסט ניט קומען. איך בין א גאנצע נאכט ניט געשלאָפן. איך קאָן ניט קומען צוזיך. איך ווייס ניט, וואָס טוט זיך מיט מיר. סאַליאַ, א דאַנק דיר, א דאַנק, וואָס דו ביסט דאָ... — האָט זי צופרידן געזאָגט, און אין אירע אויגן האָבן בעשאַסמייסע געלויכטן הונדערטער פינקלענדיקע שטערנדלעך.

ס'איז מיר פון דעם געוואָרן גוט און ווארעם אפן הארצן.

— וואָס קוקסטו אזוי אף מיר? — האָט זי א פּרעג געטאָן. — איך האָב זיך געענדערט? שוין ניט אזא, ווי דעמלט? דעמלט איז דאָך מיר געווען זיבעצן...

— זאָגן דיר דעם עמעס? — האָב איך זי, ווי אין שפּאַס, א פּרעג געטאָן.

— נאָר דעם עמעס, — האָט זי זיך צעשמייכלט.
 — דעמלט ביסטו געווען טאקע זייער א פיינע...
 — דעמלט, — האָט זי מיך לייכט איבערגעשלאָגן, — און איצט געפעל
 איך דיר שוין אינגאנצן ניט? אפילע קיין קאפעלע?
 — ביסט דעמלט געווען זייער א פיינע, א טייערע, א ליבע, און איצט
 ביסטו נאָך בעסער. ביסט דעמלט געווען, ווי א יונג ביימעלע ערעווי בליונג,
 און איצט ביסטו אין פולן בלי, אין סאמע צווייט. איצט איז אף גאָר דער
 וועלט קיין גלייכן צו דיר ניטאָ... — האָט זיך בא מיר ארויסגעריסן.
 א גליקלעך־פריידיקע האָט זי פארהויבן דעם שיינעם קאָפּ, אָפּגעוואָרפן
 אף הינטן די גינגאלדענע לאַקנס פונעם שיינענדיקן פאַנעם.
 — איך האָב א גאנצע נאכט, סאַליא, געטראכט וועגן דיר. ביסט גע-
 וואָרן פאר דער צייט העכער. מענלעכער. נאָר ווי דו ביסט ארויס אף דער
 בינע, האָב איך דיך גלייך דערקענט. איך האָב שיר ניט אויסגעשריען: סאָ-
 ליא! און דו האָסט מיך אויך באלד דערזען, צווישן דעם טויזנטקעפיקן אוי-
 לעם האָסטו מיך דערקענט. איך האָב די גאנצע צייט געקוקט אף דיר. דו
 האָסט געשפילט, און מיר האָט זיך געדוכט, אז דו רעדסט צו מיר, אז דו
 דערמאָנסט מיר אָן יענע זומערדיקע טעג און אַוונטן. איך האָב געפילט,
 אז דו שפילסט דעריקער פאר מיר, צוליב מיר. מיטן גאנצן האַרצן האָב איך
 עס געפילט...
 דער אוילעם, וואָס איז אָן אופהער געגאנגען פארביי אונדז, דעריקער
 מענער, נאָר אויך פיל פרויען, האָבן מיט אנציקונג זיך אומגעקוקט אף
 איר, זיך געפרייט מיט איר שיינקייט, גראציעזקייט.
 — דיין האַרץ האָט דיך ניט אָפּגענארט, — האָב איך שטיל געזאָגט, צו-
 רירנדיק זיך צו איר האנט.
 זי האָט לייכט אופגעצייטערט.
 — סאַליא, ווילסט, לאַמיר זיך דורכגיין אין זומער־גאַרטן, אָדער ווייסט
 וואָס, לאַמיר גאָר צופאָרן קיין פעטערהאַף. דאָרט איז זייער גוט. וועסט
 האָבן פארגעניגן. דאָרט שפילן די פאַנטאנען. דארפסט זיך דאָך אַפּרוען א
 ביסל, — האָט זי איינגערעדט מיך.
 מיר האָט זיך זייער געוואַלט פארברענגען מיט איר די פרייע שאַען,
 וואָס איך האָב געהאט ביזן קאַנצערט. ווען איר געמיט־צושטאנד וואַלט
 געווען רויקער, ווען זי וואַלט ניט געווען אזוי אופגערודערט, וואַלט איך
 אוואדע געגאנגען און געפאָרן מיט איר, ווהיין זי וואַלט נאָר וועלן, נאָר
 אין דעם צושטאנד, אין וועלכן זי איז געווען, האָב איך עס ניט געטאָרט...
 כ'האָב עס ניט געטאָרט בענעגייע איר מאן, מיט וועמען איך האָב זיך בע-
 עמעס באפריינדעט.
 — נו, וואָס טראכסטו? קום! — האָט זי איבערגעכאזערט.
 — און וואָס וועסטו נאכדעם זאָגן גענאדי לווואָויטשן? — האָב איך א
 פרעג געטאָן.
 — גענאדי לווואָויטש פארטרויט מיר. פולשטענדיק. און איך אים —
 דאָס זעלבע. ווען ער פארהאלט זיך, פארשטיי איך, אז ער האָט געדארפט
 זיך פארהאלטן, און אויב ער אליין דערציילט מיר ניט, פרעג איך אפילע
 ניט. ער — דאָס זעלבע.

— די גאנצע צייט אזוי?

— אלנפאלס ביז איצט איז געווען אזוי. און איצט, נאך איידער
איך בין געגאנגען, האָב איך אים געזאָגט, אז איך וועל זיך היינט בא-
געגענען מיט דיר...

פון אירע אויגן האָט געשטראַמט מיט וואַרעמקייט.
— צוליב וואָס האָסטו אים עס געדארפט זאָגן? — האָב איך פאַרכידעשט
געפרעגט.

— פאַר די ניין יאָר, וואָס מיר זיינען צוזאַמען, האָב איך ביז נעכטן
אין אַוונט קיין מינדסטן סאָד פון אים ניט געהאַט. דער סאָד האָט מיר גע-
מאַטערט. אינדערפרי האָב איך אים געזאָגט, אנדערש, סאָליא, האָב איך
ניט געקענט, פעלשן קען איך ניט.

— און ער וואָס? וואָס האָט ער געזאָגט? — האָב איך געפרעגט, בלייבנ-
דיק שטיין צווישן די בליענדיקע קלומבעס, פון וועלכע עס האָט געטראָגן
מיט פרישן דופט.

— ער? — האָט זי איבערגעפרעגט. — גענאדי לואוואַיטש איז א זעל-
טענער מענטש.

— אָבער דאָס קען דאָך אים פאַרדריסן.

— איך האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, אז ער טרויט מיר, — האָט זי מיט
פּרויזשן שטאַליץ געענטפערט.

— און דו ביסט זיכער, אז דו פאַרדינסט איצט פולשטענדיק זיין צו-
טרוי? — האָב איך פאַרויכטיק א פרעג געטאָן.

— פרעג מיך ניט. איך ווייס ניט. איצט ווייס איך גאַרנישט ניט... צו-
ליב וואָס, סאָליא, ביסטו געקומען אהער?..

איך האָב ענדגילטיק פאַרשטאַנען, אז איך טאָר זיך מיט איר מער
ניט באַגעגענען. זי איז מיר געווען צו טייער, איך זאָל שטעלן אין געפאַר
איר ביז איצט גליקלעך פאַמיליע-לעבן.

— מיט דעם, וואָס דו האָסט אים דערציילט, — האָב איך באַמערקט, —
האַסטו אים קיין טויווע ניט געטאָן. גענאדי לואוואַיטש איז זייער א ווילער,
א קלוגער. ער וועט דיר עפּשער גאַרנישט ניט זאָגן, נאָר אין האַרצן בא
אים וועט פאַרבלייבן זאָל זיין א קלייניק, א פיציניק שטעכלקע, וואָס וועט
אים שטילערהייט פאַרשאפן ווייטעק.

— מעגלעך, — האָט זי פאַרטראַכט געזאָגט, — נאָר איך האָב אנדערש
ניט געקאָנט.

אַפּגייענדיק נאָך עטלעכע טריט, האָב איך זיך דערמאַנט, אז איך דאַרף
אַנקלינגען מײן געוועזענעם פּראָפעסאָר פון קאָנסערוואַטאָריע, זיך דער-
וויסן וועגן זײן געזונט-צושטאַנד. איך האָב עס געזאָגט יויכעוועדן.

האָב איבעריקער פריד איז זי צוגעגאַנגען מיט צום טעלעפאָן. איך
האַב אַנגעקלונגען. דעם פּראָפעסאָר פרוי האָט געזאָגט, אז מע האָט אים
נעכטן צוגענומען אין שפיטאַל, זי קלייבט זיך איצט צו אים; אויב איך
האַב א פאַרלאַנג, וועט זי צוואַרטן, וועלן מיר פאַרן צוזאַמען, און גע-
פרעגט, ווען קאָן איך קומען. איך האָב געזאָגט, אז איך פאַר שוין ארויס
און וועל זיין אומגעפער אין פּופצן מינוט ארום.

יזכרעוועדס געזיכט האָט זיך גלייך געענדערט. זי איז געוואָרן אומעטיק און עטוואָס פארלוירן.

— פאַרסט אוועק און לאַזט מיך איבער?

— זעסט דאָך. איך מוז. ס'איז מיין פראַפעסאָר. ער איז געפערלעך קראַנק, — האָב איך זיך פארענטפערט.

— נו, אויב אזוי, וועל איך דיר ניט פארהאלטן, — האָט זי, סטארענדיק זיך ניט ארויסווייזן קיין באליידיקונג, רויק געזאָגט, — און וואָס פאר א פראַגראַם איז באַ דיר מאַרגן?

— מאַרגן באַטאָג איז באַ מיר א קאַנצערט אפן קיראָו־זאוואָד.

— און אין אַוונט?

— דער אַוונט, מיין איך, וועט באַ מיר, מיסטאמע, זיין פריי. — האָב איך געענטפערט.

— אויב דו וועסט וועלן, סאַליאַ, קלינג מיר מאַרגן אָן אין אַוונט, גוט? זי איז אוועקגעפאַרן צו זיך אהיים. איך צום פראַפעסאָרס פרוי. איך האָב געפילט זיך אזוי, ווי איך וואָלט זיך ריינוואשן פון א זינד, אויסגע־ מיטן אן אוולע, און אין דער זעלבער צייט האָט מיך עפעס געטאַשטעט, באַנק געטאָן, וואָס איך האָב אף אזא אויפן זיך צעשיידט מיט איר.

אין אַוונט בין איך ארויסגעטראָטן אין קראַנשטאדט פאר די יאמלייט פונעם מיליטערישן רויטן פלאַט, אף מאַרגן באַטאָג פאר די ארבעטער פונעם קיראָו־זאוואָד. די קאַנצערטן זיינען דורכגעגאַנגען באַ פולגעפאַקטע זאלן, מע האָט מיר צוגעטראָגן פיל בלומען. ס'האָט מיר באַנק געטאָן, וואָס יזכרעוועד איז ניט בליגעווען. מיר האָט זיך ווידער זייער געוואָלט זען זי, טיילן זיך מיט איר. ווען ניט די באַגעגעניש באַם איסאַקיעווסקער סאַבאַר, וואָלט איך עפשער גאָר צוגעפאַרן צו זיי, ביפראַט, אז גענאדי לווּאוויטש האָט מיך זייער פריינטלעך אַיינגעלאָדן. אָבער איצט, כאַטש איך בין קיין שום אוולע ניט באַגאַנגען, האָב איך זיך געפילט ווי מיט עפעס שולדיק פאר אים. יזכרעוועד האָט דאָך אים געקענט דערציילן, אז נאָך דעמלט, ווען ער איז ארויס אין גאַסטראַנאַם, איז צווישן איר און מיר שוין צונויפגע־ רעדט געווען זיך טרעפן אף מאַרגן צוועלף אזייער באַם סאַבאַר. און דאָס האָט שוין אויסגעזען גאָר ניט שיין. דאָך האָב איך באַשטימט אַנקלינגען. עטלעכע מאָל האָב איך גענומען דאָס טרייבל, נאָר צוריק אוועק־ געלייגט.

דער אַוונט איז באַ מיר געווען א פרייער, און איך האָב ניט געוויסט וווּ זיך אהינצוטאָן. באַשטימט זיך דורכגיין און פאריינס שוין געבן א טע־ לעגראמע דער פרוי. איך האָב איר לאַנג ניט געשריבן, זי קען זיך באומ־ רויקן. איך בין היפש געזעסן באַם טישל מיט דער פען אין האַנט און ניט אַנגעהויבן וויסן וואָס איר צו שרייבן. קיינע שום געפילן האָב איך צו איר ניט געהאַט. וויפל איך האָב ניט געטראַכט, האָב איך גאַרנישט ניט געקענט צוטראַכטן. אַנגעשריבן האָב איך נאָר דעם אדרעס, און ס'האָט זיך מיר מיטאַמאַל אויסגעוויזן, אז מע האָט אַנגעקלאַפט אין טיר. איך האָב זיך צוגעהערט. מע האָט ווידער זייער שטיל אַנגעקלאַפט.

— ביטע, אריין, — האָב איך זיך אַנגערופן, ניט אַנהייבנדיק צו פאר־ שטיין, ווער קאָן עס זיין. איך האָב קיינעם ניט געהאַט אַיינגעלאָדן.

ס'האט פאמעלעך, זייער לאנגזאם זיך געעפנט די טיר, און אין נומער
איז מיטאמאל געווארן ווי ליכטיקער. איך האב דערזען יויכעוועדן. אין
א ליכט, וויס היטעלע, אין א דין וויס מאנטעלע, אין גרינגע וויסע טופל.
עטוואס א בלייכע, א פארלירענע, איז זי געבליבן שטיין אף דער שוועל,
ניט צומאכנדיק הינטער זיך די טיר.

— יויכעוועד! דו?! — האב איך, פון אומגעריכטיקייט און פאר פרייד,
ניט מיט מיין קאל, אויסגעשריען, לאַזנדיק זיך איר אנטקעגן. — איז וואָס
שטייטו? קום אריין.

זי האָט זיך ניט גערירט פון אַרט.

— רוף מיך ניט... לאַז מיך ניט אריין, — האָט זי, מיט אן אונטערצי-
טערנדיקער שטים, ארויסגערעדט, — טרייב מיך ארויס, סאַליא. איך בעט
דיך, טרייב מיך ארויס, — האָט זי בעטנדיק איבערגעכאָזערט.

זי האָט עס ארויסגעבראכט אזוי, אז עס האָט מיך פארקוועטשט דאָס
הארץ.

— פארוואָס זאל איך דיך ארויסטרייבן? — האָב איך פארלוירן זיך אָנ-
גערופן. — נו, קום, קום אריין. — איך האָב געפרוּווט זי אָנעמען פאר דער
האנט.

— ניין, ניין, מע דארף ניט, — האָט זי ליכט אופגעצייטערט, — איך
וועל ניט אריין. איך טאָר ניט. רוף מיך ניט...

— וואָס זשע ווילסטו, שטיין אָט אזוי אף דער שוועל? — האָב איך
אריינגעקוקט אין אירע פינקלענדיקע אויגן.

— איך וויל, סאַליא, זייער, אז דו זאלסט איצט גיין מיט מיר אין אָפּע-
רע־טעאטער. היינטיקער אָונט איז דאָך בא דיר פריי. איך וויל זייער
הערן צוזאמען מיט דיר „יעווגעני אָנעגין“. היינט גייט עס. קום.

— מירן שוין ניט באווייזן, — האָב איך געזאָגט, א קוק געבנדיק אפן
זיגער, — ס'איז פארבליבן א קנאפע האלבע שאַ ביזן אָנהייב, און קיין ביי-
לעטן האָבן מיר דאָך ניט.

— מירן קריגן, באם אריינגאנג. בא איבערקויפער. איך וועל קריגן.
איך וועל באצאלן אין דריי מאָל אזויפיל און וועל קריגן, — האָט זי מיט
זיכערקייט געזאָגט, ניט אריבערטעטנדיק די שוועל.

— און גענאדי לואוויטש? — האָב איך א פרעג געטאָן.

— זאָרג זיך ניט. איך וועל דיר נאָכדעם זאָגן. קום גיכער.

— נו, גוט. גיי דערווייל אריין. ביז איך וועל זיך ברענגען אין אַרדענונג.

— ניין, ניין. איך וועל אָט דאָ צווארטן, — האָט זי אנטשלאָסן גע-
זאָגט, שטייענדיק אף דער שוועל פון דער האלב־אָפּענער טיר.

איך האָב געשווינד זיך איבערגעטאָן, און יויכעוועד, א צופרידענע, ווי
איר וואָלט אָפּגעגליקט זיך ראטעווען פון א נאָענטער געפאר, איז ארויס
מיט מיר פון האָטעל. מיט גיכע טריט האָבן מיר זיך געלאָזט גיין צום טעא-
טער־פּלאַץ. איך האָב א פרעג געטאָן, וואָס האָט זי געזאָגט גענאדי לואאָ-
וויטשן, ווען זי האָט זיך אומגעקערט נעכטן פון אונדזער באגעגעניש באם
איסאק־יעווסקער סאָבאַר.

— איך האָב אים דערציילט, אז איך האָב שפאצירט מיט דיר ארום סאָ-
באַר, אז דו האָסט זיך געזיילט, האָסט מיך איבערגעלאָזט און אוועקגעפאַרן.

לייגן קען איך ניט. איך האב אים קיינמאל ניט געפעלשט און איצט אויך ניט. ער האט מיך ארומגענומען און שטארק, שטארק געקושט, ווי עפשער נאך קיינמאל ניט. שטעלסט זיך אפילע ניט פאר, ווי ער האט מיך ליב. פארוואס? איך ווייס אליין ניט. אנומלטן, שפאצירנדיק אין פארק, ס'איז געווען נאך פאר דער כאסענע, האט ער א פרעג געטאן, וואס פאר א פאר-לאנג האב איך. אין א שפאס האב איך געזאגט, אז ער זאל ארופקריכן אפן העכסטן בוים. אין דער זעלבער רעגע, שוין זייענדיק דעמלט א מיליטער-אינזשעניער, א הויפט-קאנסטרוקטאר פון א גרויסן זאוואד, האט ער אויס-געטאן דעם קיטעל, און אין דער אנוועזנהייט פון די שפאצירנדיקע זיך ארופגעדראפעט ביזן סאמע שפיץ פון א מעסוקן הויכן דעמב. גענאדי לוא-וויטש איז אויך איצט גרייט אויספילן מיין מינדסטן פארלאנג. ער איז ביכלאל אן אויסערגעוויינלעכער, א הארציקער, אן איבערגעגעבענער. א מענטש מיט אלע מנילעס. א פילזיטיק געבילדעטער. אים אינטערעסירט ניט נאר זיין פאך. שוין פיל יאר, ווי ער זאמלט זארגזאם און דערלערנט קאלערליי מאטעריאלן וועגן שפינאזען. איין שאפע איז בא אים שוין פול מיט שפינאזעס ווערק, קאלערליי אויסגאבעס, ביכער וועגן שפינאזען. אר-טיקלעך, דאקומענטן, פאטא-רעפראדוקציעס. ער איז טאקע אן אויסערגע-וויינלעכער. פאר די העכער ניין יאר, וואס מיר זיינען צוזאמען, האב איך פון אים קיין איין הויך ווארט ניט געהערט... — זי האט גערעדט וועגן איר מאן אזוי, ווי זי אליין וואלט וועלן זיך נאך מער איבערצייגן אין דעם.

— האסט געדארפט נעמען גענאדי. לואוויטשן מיט זיך, — האב איך געזאגט.

— ער איז פון אינדערפרי אף זייער א וויכטיקער באראטונג. איך האב אים געלאזט א צעטעלע, אז איך גיי אין אפערע אף „יעוועני אָנעגין“.

— מיט מיר?
 — דו האסט דאך געזאגט, אז דאס קען בא אים עפשער ארויסרופן פאר-דראָס.

— און אז ער וועט נאכדעם פרעגן, וואס וועסטו זאגן?
 — ער וועט קיינמאל ניט פרעגן אזוינס, וואס זאל האבן אין זיך אפילע א מינדסטן סימען פון אייפערזוכט, ס'וואלט אים דערנידעריקט שוין נאר דאס אליין, וואס ער קען גאר דערלאזן אזא געדאנק.

צום טעאטער זיינען מיר געקומען מיט פינף מינוט פארן אָנהייב. די קאסע איז געווען פארמאכט. קיין בילעטן זיינען ניט געווען. צוזאמען מיט פיל אנדערע האבן מיר זיך ארומגעדרייט באם אריינגאנג, געהאלטן זיך אין איין נאכפרעגן בא פארביגייער, צי האט ניט עמעצער פון זיי קיין איבעריקע בילעטן. קיין בילעטן האבן מיר ניט געקראָגן. יויכעוועד האט איבערגעלעבט, באדויערט, זיך ניט געקענט מויכל זיין, וואס זי האט בא-צייטנס ניט איינגעשאפט, געדארפט זאגן גענאדי לואוויטשן, ער וואלט זיכער באזארגט. איצט איז שוין געווען שפעט. די פארשטעלונג האט זיך שוין אָנגעהויבן.

— לאָמיר גיין, — האב איך זי א רוף געטאן, — שטיין דא איז ניטאָ וואָס.

— ווהיזן גיין? — האט זי צעשטרייט געפרעגט.

— ווהיין דו ווילסט.

— געוואלט האָט זיך מיר זייער און זייער הערן צוזאמען מיט דיר „יעווגעני אָנעגין“. איצט ווייס איך שוין ניט. איצט איז מיר אלציינס.

מיט פאמעלעכע טריט זיינען מיר אוועק מיטן פראָספעקט פון רויען פלאַט, וועלכער האָט זיך געצויגן פון דער רעכטער זייט נעווא, און מיטאמאָל, אינגאנצן אומגעריכט, ווי עס טרעפט אָפּט אין לענינגראד, האָט אַנגעהויבן קאפּען א רעגנדל. מיר האָבן זיך געלאָזט גיין גיכער. דאָס רעגנדל האָט אונדז פארטריבן צו מיר אין האָטעל.

איך האָב געהאַלפן יויכעוועדן אויסטאָן דאָס מאנטעלע און דאָס היטע־לע, וועלכע האָבן באוויזן א ביסל פארנעצט ווערן, און זי איז א פאר־קלערטע, א פארזאָרגטע געבליבן שטיין פאר מיר אין איר פולער פראכט. איך האָב זי אוועקגעזעצט אפן ווייכן דיוואן, געוואלט זיך צוועצן לעבן איר.

— זעץ זיך בעסער אָט דאָרט, — האָט זי מיר געוויזן אפן אנטקעגנדיקן מיט פליוש איבערגעצויגענעם פּאַטעל. איך האָב ניט דערווידערט.

מיר זיינען געזעסן איינס אנטקעגן אנדערן, זיך געקוקט אין די אויגן און געשוויגן.

— סאַליא, פופצן יאָר אדורך... — האָט זי אין א ווילע ארום שטיל געזאָגט, — און אָט ווידער... און אזוי אומדערווארט, אזוי צופעליק. ווען מיר קומען ניט אפן קאַנצערט, וואָלט איך דאָך אפילע ניט געווסט, אז דו ביסט געווען אין לענינגראד. דו האָסט אינגאנצן פארגעסן אָן מיר...

„ווען דו זאָלסט וויסן, ווי מיין האַרץ האָט די אלע יאָרן גענאָגט, געבענקט נאָך דיר, — האָב איך בעשאַסמיסע זיך געטראכט, קוקנדיק אין אירע קלוגע אויגן, — וויפּל נעכט איך בין צוליב דיר ניט געשלאָפּן, גע־טראכט וועגן דיר, דערמאָנט זיך יעדעס וואָרט, וואָס דו האָסט מיר געזאָגט, דיין בליק, דיין שמייכל, דיין שטעל, דיין יעדע באוועגונג, געזען דיך פאר זיך אי אין בלויען סאַראפּאן מיט די ווייסינקע פּאַסיקלעך, אי אין קורצינקן פּוטערל, אי אין דעם דינעם לופטיקן כלאטל מיט א קאַסינקע אפן האַלדז, דיך געזען אי א לאכנדיקע, אי א שוויגנדיקע, אי א נאָענטע, אי א פרעמדע...“

— וואָס שוויגסטו? — האָט זי א שעפטשע געטאָן, אַנבייגנדיק דעם קאַפּ מיט די גינגאַלדענע האַר נידעריק צו זיך אפן אַקסל.

— ביסט ניט גערעכט, — האָב איך געזאָגט, — איך האָב ניט פאר־געסן, — און דערציילט, אז איך האָב געקלונגען צו איר שוועסטער, גע־וואָלט זיך דערוויסן דעם נומער פון איר, יויכעוועדס, טעלעפּאָן, איינלאָדן זי מיטן מאָן אפן קאַנצערט.

— טאַקע...? אפּאנעמעסן? — האָט זי אופגעלעבט אויסגערופּן, — האָסט מיך געדענקט? האָסט טאַקע געוואָלט, איך זאָל זיין אף דיין קאַנצערט? וויבאלד אזוי, וויל איך אויסטרינקען פאר דיר. קום, סאַליא, איך לאד דיך איין. קום אין רעסטאָראַן.

— אין רעסטאראן איז איצט פול. בעסער דא... — און איידער זי האָט באוויזן דערווידערן, האָב איך אָנגעקלונגען אין רעסטאראן פון האָטעל און אלץ באשטעלט.

אין א וויילע ארום איז אריינגעקומען אן אָפיציאַנט און געדעקט דעם טיש.

— ביסט ניט בארויגעז אף מיר, וואָס איך בין געקומען? — האָט זי א פּרעג געטאָן, ווען דער אָפיציאַנט איז ארויס. — איך שטער דיר ניט? זאָג דעם עמעס, וואָס האָסטו זיך געקליבן טאָן, איידער איך בין אריין?

איך האָב געזאָגט, אז איך האָב זיך געקליבן גיין אפן טעלעגראף געבן א טעלעגראמע דער פרוי.

— דו בענקסט נאָך איר? האָסטו זי שטארק ליב? — האָט זי איינגעהאלטן געפּרעגט.

איך האָב געזאָגט, ווי דער עמעס איז.

— פארוואָס זשע האָסטו, אויב אזוי, כאסענע געהאט פאר איר? — האָט

זי מיט פארווונדערונג געפּרעגט.

אף אַט דער פּראגע אירער האָט זיך מיר ניט געוואָלט ענטפּערן. נאָר יויכעוועד איז באשטאנען, זי האָט ארויסגעוויזן פרויישע נייגעריקייט אין דער פולער מאַס. ס'האָט מיר גאַרנישט ניט געהאַלפן. איך בין געצוונן גען געווען איר נאָכגעבן, און געזאָגט, אויך, ווי דער עמעס איז, אז צוֹ נויפגעאנגען זיך בין איך מיט איר נאָר דערפאר, ווייל זי האָט מיט איר אויסזען מיר דעמלט זיך אויסגעוויזן מיט עפעס־וואָס ענלעך אף איר, אף יויכעוועדן.

— סאָליא, ס'איז אן עמעס?! — האָט זי אופגעפלאַטערט. — האָסטו עס ניט צוגעטראכט? — אן אומגעצוימטע פרייד האָט ארויסגעוואָלט פון איר מילד פאַנעם. — טאקע אן עמעס? — א גליקלעכע האָט זי מיך לייכט א צי געטאָן צו זיך, צאָרט אַרומגענומען באַם האַלדז און זיך צוגערירט מיט אירע פלאַמיקע ליפן צו מיניע.

— טייערער מיניער, ליבער מיניער, האַרציקער מיניער! וואָס זאָל איך טאָן מיט זיך? זינט יענעם אַוונט, זינט דיין קאַנצערט, זינט אונדזער באַגעגעניש ווייס איך אליין ניט, וואָס עס קומט פאַר מיט מיר. איך געפין זיך אין ערגעץ קיין אָרט ניט. איך קען גאַרנישט ניט טאָן. איך טראַכט נאָר וועגן דיר. איך רייך צו דיר. איך גיי אַרום, ווי א פאַרקישעפטע. ווי א פאַרשיקערטע. עס ציט מיך צו דיר. איך וויל דיך זען. זיין מיט דיר. פילן, אז דו ביסט מיט מיר. פארוואָס זאָגסטו מיר גאַרנישט? פארוואָס שווייגסטו? איך האָב צאָרט א גלעט געטאָן אירע האָר. זי האָט צוגעדריקט צו זיך מיין האַנט און אופגעצייטערט. איר דינינק ווייסינק קאַפּטעלע האָט זיך אַנגעצויגן, אויסטיילנדיק מיט דער גאַנצער בויילעטקייט אירע שטייפּע בריסט. זי האָט מיך צוגעצויגן נעענטער צו זיך, זיך צוגעדריקט, צוגע־טוליעט, די אויגן זינען באַ איר געוואָרן גרעסער, בלויער, די ליפן האָבן געפלאַמט. מיט א פאַרכאַפּטן אַטעם האָט זי זיך אַראָפּגעלאָזט מיט מיר אפן ווייכן דיוואן. א פולשטענדיק באַהערשטע פונעם ברענענדיקן פאַר־לאַנג, האָט זי דאָרשטיק געקושט מיר די אויגן, דעם שטערן, די ליפן און מיט האַרציקער צערטלעכקייט, ווי זי וואָלט טפילע געטאָן, געשעפטשעט:

— טייערער, איך וויל דיר... דיר... — האָט זי געבעטן זיך מיט איר גאנצן וועגן, מיט איר אופגערודערטער בעשאַמע, מיט איר דאַרשטיק־ צאפלידיקן גוף, מיט איר הייסן לינדשאפטלעכן קערפער.

„צי דען, — האָב איך אין דער רעגע א טראכט געטאָן, — איז דאָס יענע יויכעוועד, וועלכע האָט זיך דעמלט אזוי אומבעראכמאַנעסדיק אָפּגע־ קערט פון מיר, אנטרונען געוואָרן, ניט געענטפערט אָף מיינע בריוו, זיך ניט אומגעקוקט אָף מיר? יענע יויכעוועד, צוליב וועלכער איך האָב אזוי־ פיל איבערגעלעבט, געליטן, געפּיניקט זיך?“. יא, ס'איז געווען יענע, די זעלבע, און אינגאנצן אן אנדערע, אן איבערגעפולטע מיט פרויישער ריפּקייט, לינדשאפט. איר בליק איז געווען פול מיט ליבע, מיט אָפּפּער־ וויליקייט, געבעטן זיך ראכמים, איך זאָל זיך דערנענטערן צו איר. — מע דאַרף ניט, יויכעוועד, — האָב איך, איינהאלטנדיק זיך מיט אלע קויכעס, א שפּטשע געטאָן.

— ביסט גערעכט, טייערער, ביסט גערעכט, נאָר שטופ מיך ניט אָפּ. באלד... באלד... איך וויל איצט גאַרנישט ניט וויסן... איך וויל דיר... — האָט זי, האלדזנדיק און קושנדיק מיך, גיך גערעדט, — ביסט עפּשער זייער גערעכט, איך טו ניט גוט, נאָר איך קען אנדערש ניט. איך האָב קיינמאָל ניט געפילט אזוינס, ווי איצט, ס'איז צום ערשטן מאל אין מיינ לעבן. איך פארשטיי, איך וויל זיך בייקומען און קען ניט. איך בין ניט אימ־ שטאנד, סאַליא... —

איר פּאַנעם האָט געליכטן, אירע ווייכע גינגאַלדענע האָר זיינען צעשוּיבערט געווען אפן ווייסינקן קישעלע. די טופל האָבן זיך געוואל־ גערט דערביי לעבן דיוואן.

איך האָב געוואָלט איר עפעס זאָגן. זי האָט ניט געלאָזט. איר איז איצט גאַרנישט ניט אָנגעגאנגען. גאַרנישט ניט געוואָלט הערן. וויסן.

— סאַליא, טייערער, איך גאר... איך בעט דיר, — האָט זי אויסגערופן אזוי, ווי איך זאָל זי דארפן ראטעווען, — איך וויל האָבן פון דיר א קינד... אין די אויגן זיינען בא איר געשטאנען טרערן.

איך האָב געפילט, אז אַט־אַט וועט געשען אזוינס, וואָס וועט מיר ברענגען דאָס גרעסטע גליק, אָבער איר, מעגלעך, פיל, זייער פיל ליידן. „טאַרסט ניט, טאַרסט בעשום־אויפן ניט דערלאָזן, אז צוליב דיר זאָל צעשטערט ווערן איר פאמיליע־לעבן. זי איז דאָך בין אַט דער באגע־

געניש מיט דיר געווען גליקלעך מיט איר מאן, מיט איר טעכטערל, מיט אלץ. גיב איר ניט נאָך, — האָב איך איינגעטיינעט מיט זיך, גלעטנדיק זי, — און זיך, זיך גיב בעשום־אויפן ניט נאָך. טאַרסט עס ניט. דאָס וועט איר קאַסטן צו טייער. זי איז איצט פארשיקערט פון איר אופגעברויזט געפיל, ס'האָט זי פארשווענקט א כוואליע און מיטגעשלעפט מיט זיך. נאָר

א כוואליע האלט זיך ניט לאנג. וואָס וועט זיין נאָכדעם, ווען זי וועט זיך אויסניכטערן? ווי וועט זי זיך אומקערן אהיים, צו אים, צו איר מאן? זי געהערט ניט צו יענע פרויען, וואָס אזעלכעס גייט בא זיי דורך ווי א ליכטע שפיל, וועלכע זיינען פיייק פעלשן, קענען לייגן, נארן. זי וועט גאַרנישט ניט לייקענען, ניט אויסבאהאלטן. ס'איז ניט אין איר נאטור.

זי וועט גלייך דערציילן דעם מאן אלץ, וואָס ס'איז געשען מיט איר.

אלץ, אלץ... וואס וועט דעמלט זיין מיט איר? מיט אים? מיט זייער טעכער
טערל? ווער וועט זיין שולדיק אין דעם? זיי א מענטשן — האב איך געטיי-
נעט צו זיך. — גיב איר ניט נאך. בעשום-אויפן ניט! — און אין דער
זעלבער צייט בין איך אויסגעגאנגען מיט די קויכעס, מיטן לעבן, ס'האט
זיך מיר געוואלט זי שטיפען ארומגעמען, ארומהאלדן, צוטוליען, צו-
דריקן צו זיך, איינצאטעמען אין זיך דעם מעכטיגדיקן גערוך פון איר שטייפן
גלוסטיקן קערפער, איינזויגן זיך אין אירע זאפטיק-פיערדיקע ליפן, זיך
אָפגעבן אונדזער ביידנס פלאמענדיקן פארלאנג, אונדזערע צארסטע נע-
שאַמע-געפילן, אונדזער לעבנס-דאַרשט, אונדזער ביידנס העכסטן גליק.
איך בין געווען פארשיקערט פון ליבע, נאָר איך בין זיך בייגעקומען,
און קושנדיק זי, מיט גוואלד זיך באפרייט פון אירע הייסע הענט. מיט
א טיאַקענדיק האַרץ זיך האסטיק אופגעהויבן, פארטשעפענדיק דאָס
געדעקטע טישל, וואָס איז געשטאנען דערביי. ס'האָבן זיך צעקלונגען די
קעלישעקלעך. איך בין ארויס אין פאָדערצימער, אראָפגענומען אינדער-
גיך פונעם הענגער דאָס ווייסינקע מאנטעלע און צוגעטראָגן איר.
ליגנדיק אפן די וואן מיט די צעלאָזענע האָר, א פארפלאַמטע, האָט זי
מיט ברייט פאנאנדערגעפנטע אויגן פארוונדערט געקוקט אף מיר.
— יויכעוועד, איך בט דיר, — האָב איך זיך צו איר געווענדט, ווי
צו א קליין קינד, — טו זיך אָן.
— ווילסט, איך זאָל אוועקגיין? ווילסט ניט, איך זאָל זיין מיט דיר? —
האָט זי דערשראָקן געפרעגט,
— איך וויל זייער, — האָב איך, סטארענדיק זיך ניט ארויסווייזן מײן
אופגערודערטקייט, געזאָגט, — נאָר דו דארפסט פאָרן אהיים, איך וועל
שוין ארויסרופן א טאַקסי.
— און איך וויל זיין דאָ, בא דיר, מיט דיר, — האָט זי מיט א בעטנ-
דיקער שטים ארויסגעשעפטשעט, — צי דען האָסטו מיך אינגאנצן ניט ליב?
— טייערינקע, — האָב איך איר געזאָגט, — איך האָב צו שטארק דיר
ליב, איך זאָל דערלאָזן, זאָלסט זיך, כאַלילע, צעשטערן דאָס לעבן, דאָס
לעבן פון דיין מישפּאַכע...
— אָבער וועסט דאָך מיך ניט ארויסטרייבן?
— דארפסט אליין, שוין, באלד, פאָרן אהיים, ס'איז שוין זייער שפעט.
טאַרסט זיך מער ניט פארהאלטן. ביסט מיר צופיל טייער. איך וויל איין
זאך, אז דיר זאָל זיין גוט. נאָר גוט. שטענדיק. זאָלסט זיין גליקלעך. ניט
אף א ווײל. נאָר שטענדיק. דאָס גאנצע לעבן דינס...
איך האָב אָנגעקלונגען, ארויסגערופן א טאַקסי.
יויכעוועד איז אופגעשטאנען. איך האָב איר געהאַלפן זיך אַנטאָן. זי
האָט אויסגעזען אזוי, אז ס'האָט מיר פאַרקלעמט דאָס האַרץ. ס'איז מיר
געווען א ראַכמאַנעס אף איר. מיר זײנען ארויס פונעם נומער, איבערלאָזנ-
דיק אפן געדעקטן טיש די מייכאַלים און געטראַנקען, צו וועלכע ניט זי,
ניט איך האָבן זיך ניט צוגערירט.
דער זייגער האָט געוויזן האַלב צוויי באַנאַכט. די טאַקסי האָט שוין
געווארט אנטקעגן דעם אריינגאנג אין האָטעל. איך האָב זיך געזעצט בא-
נאנד מיט איר, געזאָגט ווײזן צו פאָרן.

אף די גאסן, איבער וועלכע ס'האט מיט א שטיל גערויש זיך געטראָגן די טאקסי, האָט זיך קיין לעבעדיקער נעפעש שוין ניט געזען. אין די פענצטער פון די פילשטאָקיקע מויערן— קיין סימען פון שנין. די שטאָט איז געשלאָפן. א ציטעריקע שטילקייט האָט גערוט אף די דרעמלענדיקע ביימער, אף די ריין־צוגעקערטע טראָטואַרן. זי האָט געשוויגן. איך אויך. מיר האָבן ניט באוויזן זיך אַרומקוקן, ווי די מאַשין האָט פאַרקערעוועט אף דער שוין באַקאַנטער בראַדסקי־גאַס, און אין דער קישעפדיקער שנין פון די ווייסע נעכט האָב איך באלד דערזען זייער גרויסאַרטיק הויז. אפן באלקאָן פונעם צווייטן שטאָק איז געשטאַנען איינער אליין א הויכער, שטאַלטנער מאַנצבל. אף דער וואַנט איז געפאלן א טונקעלער שאַטן פון אים. די מאַשין האָט זיך האַסטיק דורכגעטראָגן פאַרביי און טאַרמאַזירנדיק זיך אָפגעשטעלט עטוואָס ווייטער. איך האָב א פּרעג געטאָן באַ יויכעוועדן, צי זאָל איך אַרויס צוזאַמען מיט איר, צי זאָל איך זי באַגלייטן. „צוליב וואָס? מע דאַרף ניט!— האָט זי געזאָגט, א קוש געבנדיק מיר. זי איז אַרויס פון מאַשין און מיט רויַזקע טריט אוועק צו איר הויז.

מיט דער זעלבער מאַשין האָב איך זיך אומגעקערט אין האַטעל. באַ מיר איז געווען אזא געפיל, ווי איך וואָלט מיט מיין אופּרונג טיף באַליי־דיקט יויכעוועדן. איך האָב איצט זיך געפילט שולדיק אי בענעגייע איר, אי בענעגייע גענאַדי לווּאוויטשן. מיט וואָס פאַר א פאַנעם איז זי אַריין איצט אין שטוב? וואָס האָט זי געזאָגט דעם מאַן? און ער? איך האָב ניט געדאַרפט זי אַינגלאַדן צו זיך אין האַטעל, ניט געדאַרפט זי לאָזן זיך פאַרהאַלטן אזוי שפּעט. נאָר זי האָט דאָך אליין... באַ איר איך דאָך רעכט געווען אפּילע פאַרלייבן. א פּרוי, אַז זי איז פאַרלייבט, רעכנט זי זיך מיט גאַרנישט ניט. צי דען איז זי טאַקע פאַרלייבט? ווידער? מיטאַמאַל?

„ווער וועט דערקלערן, וואָס איז עס אזוינס ליבע?— האָב איך גע־טראַכט. — וואָס דערוועקט, צינדט אָן פּלוצלינג דאָס האַרץ? וווּ ליגט אַט די קראַפט, וואָס באַהערשט, רופט אַרויס אַט דאָס ווונדערלעכסטע געפיל? אין וועלכע ספּערן? אין האַרצן? אין די בלוטן? אין דער נעשאַמע? וויאזוי? פּונוואַנען נעמט זיך עס, צעפלאַקערט זיך עס מיטאַמאַל? דו פּרייסט זיך, פּיניקסט זיך, ביסט גליקלעך און אומגליקלעך, ביסט קראַנק פון ליבע, מוטשעסט זיך און ווילסט זיך ניט אויסהיילן פון אַט דער קרענק. דיך פּיניקן ווייטעקן, און זיי זיינען דיר זיס, שלאַפסט ניט קיין נעכט, שפאַ צירסט אַרום, ווי א פאַרכאַלעמטער, דו זינגסט אין די פאַרטאַגן, דו גע־פּינסט זיך קיין אַרט ניט, דיכטעסט לידער, ביסט גרייט פּלעזן אין קאַס־מאַס, עס יוירט, עס שטראַמט אין דיר א שטורמישער צופלוס פון געבענ־טשטער ענערגיע. פּילסט זיך בעקויעך אופּהייבן בערג און פאַרגייסט זיך, ווי א קינד אין געוויין, פון בענקשאַפט נאָך איר בליק. וואָס איז אזוינס ליבע? פּונוואַנען נעמט זיך עס? פאַרוואָס האַסטו ליב דאַפקע די, נאָר די, און ניט קיין אנדערע? ווער קאָן דערקלערן עס? און צי דען קאָן מען עמעצען, ווער עס זאָל ניט זיין, א מאַן, א פּרוי, באַשולדיקן דערפאַר, וואָס ער אָדער זי האָט ליב? דערפאַר וואָס מע איז פאַרלייבט אפּילע דעמלט, ווען מע פאַרשאַפט מיט דעם פאַרדראַס, אַגמעסנעפעש, ווייטעק א נאַענטן מענטשן? צי איז דען מעגלעך זיך באַפּרטיצען פון אַט דעם קישעף־געפיל?

צי דען איז אָפּהענגיק פּון מיר, איך זאָל ליב האָבן, צי ניט ליב האָבן? ווען איך זאָל זיך זאָגן הונדערט מאַל: האָב זי ניט ליב, וועט דען מיר העלפּן? ניט דו הערשסט איבער אַט דעם געפּיל, נאָר דאָס געפּיל הערשט איבער דיר."

איך האָב בעשום-אויפן ניט געקאַנט באַנעמען, וואָס איז מיט איר גע-
שען דעמלט אין שטעטל, פּאַרוואָס האָט זי זיך געהאַלטן אזוי אָפּגעפּרעמדט
בענעגייע מיר אין מיינע סטודענטישע יאָרן, און וואָס איז געשען איצט,
פּלוצלינג? זי איז פאַר מיר געווען א רעטעניש. איר מאן, גענאדי לואָר-
וויטש, איז אן אָנגעזעענער, כאַשעווער מענטש. א הארציקער, אן איבער-
געגעבענער, ער פאַרגעטערט זי. און זי האָט דאָך אים אויך ליב. בארימט
זיך מיט אים, גרויסט זיך מיט אים. וויאזוי זשע איז עס פאַרגעקומען
מיטאַמאָל אזא איבערקערעניש אין הארצן בא איר, בא אזא אינגעהאַלטענער,
אדאכטער, ערנסטער און ערלעכער נעשאַמע? וואָס פאַר א פּייער האָט
אופגעפלאַמט, אופגעפלאַקערט אזוי אין איר?

זייער שווער צו פאַרשטיין פרויען, זיי נעמען אָפּ פיל זאַכן ניט אזוי,
ווי מיר, מענער. זיי זיינען פילבאַרער, אינגעהאַלטענער און אנטשלאַסער-
נער, שרעקעוודיקער און מעסירעסנעפעשדיקער; אויב זיי קומט שוין עפעס
אן, זיינען זיי גרייט אָפּ אלץ, ניט אָפּשטעלנדיק זיך פאַר קיין שום זאַך.
און וואָס די פרוי איז אינטערעסאַנטער, די נאַטור אירע ריכער, אלץ
שווערער איז איר בייצושטיין. בא לעוו טאַלסטאַי אין „אנא קאַרענינאַ“
זאָגט אַבלאַנסקי: „א פרוי איז אזא מין באשעפעניש, אז וויפּל דו וועסט
זי ניט דערלערנען, וועט זי שטענדיק בלייבן א סאָד פאַר דיר.“

אַט די אלע געדאַנקען האָבן מיך געמאַטערט. נאָך דער שלאַפּלאַזער
נאַכט האָב איך זיך געפילט צעבראַכן, און ס'איז מיר נאָך פאַרגעשטאַנען
באַטאָ אן ארויסטרעטונג אין קאַנסערוואַטאָריע. איך האָב געדאַרפּט זיך
צוגרייטן, אָפרוען, נאָר ניט געקענט. די גאַנצע צייט געטראכט וועגן איר,
אויסגעאַנגען וויסן, וואָס טוט זיך דאָרט בא זיי, צי איז ניט געשען עפעס
מיט איר, מיט אים? איך האָב אָנגעקלונגען. עטלעכע מאַל. קיינער האָט
ניט געענטפּערט. די ניאַניע אויך ניט. דאָס האָט מיך נאָך מער באומ-
רויקט.

און אין אזא צושטאַנד בין איך געצווונגען געווען ארויסטרעטן פאַר
דער פּראָפּעסור און סטודענטן פון דער קאַנסערוואַטאָריע. איך האָב גע-
שפּילט און קימאַט ניט געהערט, וואָס איך שפּיל. איך האָב דורכגעלאָזט
פּראַזן. צום סאָף פון מאַצאַרטס „קאַנצערט רע מאַזשאָר“ איז דער סמיטישק
שיר ניט ארויסגעפאלן בא מיר פון האנט.

מיט א נאָך מער געדריקטער שטימונג האָב איך זיך אומגעקערט אין
האַטעל. דער פּאַרטיע האָט מיר אונטערגעטראָגן די „לענינגראַדסקאַיאַ
פּראַוודאַ“, ווו ס'איז אָפּגעדרוקט געווען א גוטער אָפּרוף וועגן מיינע
ארויסטרעטונגען. נאָר דאָס איז מיר איצט ניט אָנגעאַנגען. איך האָב ווי-
דער אָנגעקלונגען. ס'איז שוין געווען זיבן אין אָוונט. זיי האָבן שוין זיכער
געדאַרפּט זיין בא זיך אין דער היים. אויב פּריער האָט זיך מיר געוואָלט,
אז זי, יויכעוועד, זאָל זיין אליין, אז נאָר זי זאָל צוגיין צום טעלעפּאָן,
אַדער, אויב ניט זי, איז די ניאַניע, בין איך איצט שוין גערן געווען, אז

עס זאל נעמען דאָס טרייבל ער, גענאדי לווּאוויטש. נאָר קיינער האָט דאָס טרייבל ניט אראָפגענומען.

אכט אזייגער האָב איך שוין געדארפט זיין אפן אעראַפּאַרט. א טאקסי האָב איך שוין געהאט באשטעלט. אין מיין רעשוּס איז פארבליבן סאכאקל א האלבע שאַ. איך האָב געהאלטן אין איין קלינגען. שיר ניט צעריסן דעם טעלעפּאָן. נאָר אומזיסט. דעמלט האָב איך זיך דערטראכט אַנקלינגען איר שוועסטער. איר טעלעפּאָן איז געווען פארנומען. לאנג. די טאקסי האָט שוין געווארט. דעם טאקסיסט האָב איך געבעטן פאַרן דורך דער בראַדסקיי גאַס. אנטקעגן זייער הויז האָבן מיר זיך אָפגעשטעלט. איך האָב באשלאָסן אריינגיין, זען, וואָס איז דאָרטן, געזעגענען זיך. אפן צווייטן שטאַק האָב איך אָנגעקלונגען. איין מאָל. צוויי מאָל. דריי מאָל. קיין סימען פון לעבן. מיט זייער א שווערן געמיט בין איך אוועקגעפאַרן אפן אעראַוואַקואל. געקומען מיט פופצן מינוט פארן אָפּפליען. און פלוצלינג דערזען דאָרט ייִכעוועדן. זי איז א פארפלאמטע געלאָפן מיר אנטקעגן.

— סאַליא, איך בין שוין באלד א שאַ דאָ. גלייך פון די לעקציעס. פון אוניווערסיטעט. געזוכט דיך, ניט געוויסט שוין וואָס איבערצוטראכטן. אינדערפרי נאָך אין פילהארמאַניע געקלונגען, מע האָט מיר געזאָגט, אז דו פליסט מיטן דריטן רייס...

— און איך האָב עפשער פופציק מאָל געקלונגען צו דיר, קיינער ענטפערט ניט. איך האָב שוין אויך ניט געוויסט וואָס איבערצוטראכטן. ווו איז שולאַמיס? גענאדי לווּאוויטש?

— גענאדי לווּאוויטש? נעכטן האָט דער פאַלקס־קאָמיסאַר געגעבן זייער א הויכע אָפּשאצונג זיין פּראַיעקט, — האָט זי מיט ניט באהאלטענעם שטאַלץ געזאָגט, — ס'איז א קאַלאַסאַלער דערפאַלג. אן אויסערגעוויינלעכער. גענאדי איז מיט שולאַמיסן בא מיין שוועסטער אף איר געבורטסטאָג.

— און נעכטן באנאכט? וואָס איז געווען, ווען דו האָסט זיך אומגעקערט?

— גענאדי איז געווען באומרויקט, וואָס איך בין אזוי שפּעט ניטאָ. אים האָט זיך געוואָלט וואָס גיכער טיילן מיט מיר זיין דערפאַלג.

— און דו?

— איך האָב אים דערציילט, אז מיר האָבן געוואָלט גיין אין אָפּערע־טעאטער אף „יעווגעני אָנעגין“, אז עס זיינען שוין ניט געווען קיין ביי־לעטן, אז עס האָט אונדז אין גאַס פארכאפט דער רעגן און מיר זיינען אריין צו דיר אין האָטעל, אז דו האָסט באשטעלט א שיינעם טיש, שאמ־פאניער, קאַניאַק, נאָר איך האָב עס אפּילע צו די ליפן ניט גענומען. אלץ, אזוי ווי געווען...

— טאקע אלץ? — האָב איך פאַרזיכטיק א פרעג געטאָן.
— נו, קימאט אלץ. דו אליין האָסט דאָך געזאָגט, אז איך זאל אים ניט פארשאפן קיין אומזיסטע לייד. איך האָב דיך, זעסטו, סאַליא, געפאַלגט. ביזן אָפּפלי פונעם ליינער זיינען פארבליבן עטלעכע מינוט.

— סאַליא, — האָט זי זיך אָנגערופן, — איך האָב צו דיר א גרויסע ביטע, פאַר היינט ניט. פארבלייב כאַטש נאָך אף א פאַר טעג. איך בעט דיך. צוליב וואָס באדארפטו ביכלאל טשיטאַ? וואָס האלט דיך דאָרט? דו

דארפסט זיין צווישן גרויסע קינסטלער. אין אן אינטערעסאנטער שעפער-
רישער סוויזע. פֿאַר אַריבער קיין לענינגראד. מע קען דיך שוין דאָ. מע
ווייסט דיר. דו האָסט שוין דאָ אַ נאַמען. מע האָט דאָך דיך ווידער איינ-
געלאדן אַף קאַנצערטן. זאַלסט קומען אומבאדינגט. גוט? וועסט קומען? יאָ?
זאַלסט גלייך פֿון וואַקזאַל מיר אַנקלינגען. ניין, ניין, גיב מיר בעסער אַ
טעלעגראַמע. איך וועל דיך באַגעגענען. אומבאדינגט. איך וועל וואַרטן
אַף דיר. גוט?

— גוט, — האָב איך צעשטרייט געענטפערט.
אלע פּאַסאַזשירן זיינען שוין געווען אינעם אַעראָפּלאַן.
— סאַליאַ, זאָג מיר נאָך עפּעס. זאָג: „איך האָב דיך ליב“. זאָג. איך
בעט דיך, — האָט זי מיט טרערן אין די אויגן אַרויסגעשעפּטשעט.
— טייערינקע, איך האָב דיך ליב. שטאַרק ליב. און גענאדי לואַ-
וויטשן. און אייער טעכטערל. זייט אלע געזונט. און פאַרשאַף זיי ניט קיין
האַרצווייטעק. איך בעט דיך.

איך האָב זי צאַרט אַרומגענומען. מיר האָבן זיך הייס צעקושט.
אינגיכן האָט דער אַעראָפּלאַן לייכט, קימאַט אומבאַמערקט זיך אָפּגע-
טיילט פֿון דער ערד, געמאַכט אַ האַלבקרייז איבערן אַעראָדראָם, און איך
האַב דורכן אַילוימינאַטאָר דערזען יויכעוועדן. זי האָט געפּאַכעט צו מיר
מיט דער האַנט.

אומקערנדיק זיך קיין טשיטאַ, האָב איך געטראָפּן מיין פּרוי אַ שטאַרק
געענדערטע. און מעגלעך, אז זי האָט זיך גאָר מיט גאַרנישט ניט געענ-
דערט, נאָר איך האָב אַ קוק געטאָן אַף איר פּאַשעט מיט אַנדערע אויגן.
איך האָב זיך געוונדערט, וויאזוי האָט זיך מיר עס אפּילע געקאַנט אויס-
דוכטן, אז זי איז מיט עפּעס-וואָס ענלעך אַף יויכעוועדן. אויב פּריער, ביז
מיין טורנע קיין לענינגראד, איז זי מיר געווען ניט צום האַרצן, איז זי
איצט מיר געוואָרן פּאַשעט דערווידער. ניט נאָר איר אויסזען, נאָר אפּילע
די שטים אירע. איר יעדע באוועגונג, און באַזונדערס איר אומפּהערלעכע
זאַרג וועגן מיר. דאַס האָב איך אינגאַנצן ניט געקענט פאַרטראָגן. פאַר די
אויגן איז מיר די גאַנצע צייט געשטאַנען יויכעוועד, אזאַ, ווי איך האָב
זי געזען אין גרויסן זאַל פֿון פּילהאַרמאַניע בעשאַס מיין קאַנצערט, און
אזאַ ווי באַ מיר אין האָטעל... זי איז געשטאַנען פאַר מייע אויגן שטענ-
דיק. אומעטום, וווּ איך בין ניט געווען. איך האָב גערעדט צו איר. איך
האַב געשפּילט פאַר איר. געשריבן איר בריוו, ניט אָפּגעשיקט און מיט
פאַרגעניגן ווידער געשריבן. צו דער פּרוי מיינער איז באַ מיר פאַרבליבן
נאָר אַ ראַכמאַנעס-געפּיל, איך האָב אַרויסגעוויזן זאַרג, אָבער ניט מער.
איך געסטאַרעט וואָס ווינציקער, וואָס זעלטענער זיין אין דער היים. אַ
סאך אַרומגעפּאַרן. געגעבן קאַנצערטן אין פאַרשיידענע שטעט.

וועגן יויכעוועדן האָב איך גאַרנישט ניט געוואוסט.
אין אַ פּאַר כאַדאַשים אַרום, אין דער צווייטער העלפט פּונעם כוידעש
אוווּסט, האָט מיר אָפּגעגליקט ווידער צו זיין אין לענינגראד. מע האָט
מיך איינגעלאדן אפֿן יוביליי פֿון מיין געוועזענעם פעדאַגאָג, פּראָפּעסאָר
פֿון דער קאַנסערוואַטאָריע. אָפּגעשטעלט האָב איך זיך אין דעם זעלבן האַ-

טעל, וואָס דעמלט, אין „אסטאָריאַ“, ניט ווייט פון דער בראַדסקי-גאס, וווּ ס'האָט געווינט יויכעוועד.

דער ערשטער אַוונט איז באַ מיר געווען פריי, און איך האָב ניט גע-קענט באשליסן: אַנקלינגען, צי ניט אַנקלינגען. מיר האָט זיך זייער גע-וואַלט, זי האָט דאָך געבעטן. גענאדי לווּאוויטשן האָט עס אָבער געקענט זיין ניט צום האַרצן.

„צוליב וואָס, אויב אזוי, פארשאפן אים אגמעסנעפעש? דיר ווילט זיך טאקע זייער זען זיך מיט איר, נאָר זען, נאָר אויסריידן א פאָר ווערטער. מע דארף אָבער ניט. קלינג ניט. לאַז זיי צורו. מיש זיך ניט אריין אין זייער פאמיליען-לעבן“, — האָב איך זיך געזאָגט. און דאָך אַנגעקלונגען. טאקע גלייך, אינעם ערשטן אַוונט. דאָס האַרץ האָט באַ מיר בעשאַסמיסע געטיאַקעט, ווי באַ א יונג באַכערל, וועלכער קלינגט צום ערשטן מאָל צו א געליבטער. איך האָב פאַשעט געגארט דעהערן יויכעוועדס שטים, נאָר דאָס טרייבל האָט גענומען די ניאניע. „ווער רעדט עס?“ — האָט זי גע-פרעגט. איך האָב געזאָגט און געבעטן צורופן יויכעוועד איסאקאווען. זי האָט העפלעך געענטפערט, אז יויכעוועד איז אין דער היים ניטאָ, זי רוט איצט אָפּ אין א הויז פאר וויסנשאפטלעכע טוער ניט ווייט פון לענינג-גראד, אין גאטשינאָ. זי האָט געפרעגט: וואָס איבערגעבן? פון דער יעדע, אז יויכעוועד איז ניטאָ אין שטאָט, איז באַ מיר גלייך געפאַטערט געוואָרן די שטימונג, איך האָב זיך פארלוירן, געבעטן איבערגעבן א גרוס. און גאָר. מיר האָט שוין באַנק געטאָן, וואָס איך האָב געקלונגען. די ניאניע וועט דאָך געוויס זאָגן וועגן דעם גענאדי לווּאוויטשן. געדארפט לעכאטכילע פּרעגן וועגן אים, בעטן אים צום טעלעפאָן. ס'האָט זיך באַקומען ניט פיין. ניט גוט. נאָר ס'איז שוין געווען פארפאלן. אפן האַרצן האָב איך דערפילט א נאַגדיקע פּוסטקייט. זיין דאָ, אין לענינגראד, און ניט זען זי, ניט הערן איר שטים אפילע דורכן טעלעפאָן? וויבאלד איך האָב שוין געקלונגען, האָב איך געדארפט זיך כאַטש דערוויסן, מיט וועמען איז זי דאָרט, און דעם אדרעס, און צי זי וועט זיין עפשער די טעג אין שטאָט. נאַכאמאָל קלינגען האָט שוין ניט געפאַסט. די פרייד פון מיין זיין איז לענינגראד איז פארשטערט געוואָרן.

איז א פאָר טעג ארום, ווען איך האָב, פול מיט פארדראָס, גענילט צום צוג, — איך בין געפאָרן דורך מאַסקווע, — האָט באַם ארויסגיין פון האַטעל דער פּאַרטיע מיר דערלאנגט א בריוו. ס'איז געווען פון איר, פון יויכע-וועדן. שוין אין טאקסי האָב איך פאַרויכטיק געעפנט דעם קאַנווערט. זי האָט מיר געשריבן, אז זי האָט זיך גוואלדיק דערפרייט, ווען די ניאניע האָט דורכן טעלעפאָן איר איבערגעגעבן מיין גרוס. זי איז גליקלעך, וואָס איך האָב אויסגעפילט מיין צוזאָג און ווידער געקומען. זי איז זייער דאנק-באַר, וואָס איך פארגעס זי ניט. זי האָט בלויז באדויערט, וואָס איך האָב ניט געזאָגט דער ניאניע, אין וועלכן האַטעל האָב איך זיך אָפגעשטעלט. נאָר זי האָט זיך אן אייצע געגעבן: אויסגעשריבן דעם צעטל טעלעפאָנען פון אלע אַרטיקע האַטעלן און געקלונגען אזוי לאנג, ביז זי האָט ענדלעך זיך דערוווסט, אז איך שטיי אַיין אין האַטעל „אסטאָריאַ“. דעמלט האָט זי אַנגעהויבן קלינגען צו מיר. קיינער האָט ניט געענטפערט. נאַכדעם איז

עפעס געשען אף דער ליניע, דער טעלעפאן האָט אופגעהערט ארבעטן. דעריבער שרייבט זי מיר און בעט זייער, איך זאל אומבאדינגט קומען צו איר אין אַפֿרו־הויז. זי איז מיטן טעכטערל, מיט שולאמיסן. גענאדי לואָ- וויטש איז אין אן אויסלענדישער קאַמאנדירונג. זי האָפט, אז סאָף כוידעש וועט ער זיך שוין אומקערן. אין אַפֿרו־הויז וועט זי זײַן נאָך אַ וואָך. זי פילט זיך גלענצענדיק. דאָס אַפֿרו־הויז געפינט זיך אין אַ ווונדערלעך שייַן אַרט. ארום־און־ארום וועלדלעך. אלייעס מיט סאַסנעס און יעלן. די לופט אַ מעכנידיקע. „וועסט דאָ זעלטן גוט פארברענגען. איך בענק נאָך דיר, איך ווארט אף דיר. איך מוז דיך זען. קום אומבאדינגט. וועסט זײַן צור־ פרידן. דארפסט מיט זיך גאַרנישט ניט נעמען. דאָ איז אלץ פאראן. דאָס שענסטע און דאָס בעסטע. גלייך ווי דו וועסט דערהאלטן מיין בריוו, טעלעגראפיר אפן אדרעס פונעם אַפֿרו־הויז די שאַ, ווען דו קומסט. איך וועל ארויסגיין דיך באגעגענען. געדענק, איך ווארט אף דיר. איך האָב דיר זייער פיל צו זאָגן...”

איבערגעלייענט דעם בריוו, בין איך געבליבן אין פארלעגנהייט. ניט אַנגעהויבן וויסן וואָס צו טאָן. ס׳האָט מיך אַרומגעכאַפט אַ גוואַלדיקער פאַרלאַנג גלייך צופאַרן צו איר, זען זי, דערוויסן זיך, ווי לעבט זיך איר, וואָס האָט זי מיר איצט צו זאָגן אזוינס. איך האָב געוואָלט שוין אָפּגעבן דעם בילעט, נאָר ס׳איז מיר געקומען אפן געדאַנק, אז דאַפקע איצט, ווען גענאדי לואָוויטש איז אין קאַמאנדירונג, איז ניט קעדיג, ס׳איז ניט די צייט צו זײַן באַ איר. און אין דער לעצטער מינוט, ווען דער צוג האָט זיך שוין גערירט, האָב איך זיך אַרופּגעכאַפט אף די טרעפּלעך פון וואַגאָן. קומענדיק קיין מאַסקווע, האָב איך גלייך פון וואַקזאַל אוועקגעשיקט יויכעוועדן אַ דרינגענדע טעלעגראמע. איך האָב איר צו וויסן געגעבן, אז איר בריוו האָב איך באקומען צו שפּעט, איך בין איצט שוין, צום באַדויערן, ווייט פונעם אַפֿרו־הויז, וווּ זי געפינט זיך, נאָר מיין האַרץ איז דאָרטן, וווּ זי איז. ווען די טעלעגראמע איז שוין אוועק, האָב איך אַ טראַכט געטאָן, אז די לעצטע ווערטער איז ניט קעדיג געווען צו שרייבן... קיין טשיטא האָב איך זיך אומגעקערט דעם ערשטן סענטיאַבער, אינעם טאָג, ווען היטלער איז אַנגעפאַלן אף פּוילן. אין עטלעכע טעג ארום, ווי איר ווייסט, האָבן ענגלאַנד און פראַנקרײַך דערקלערט אַ מילכאַמע דײַטש־לאַנד. עס האָט זיך אַנגעהויבן די צווייטע וועלט־מילכאַמע. און איך האָב דאָך ערשט מיט עטלעכע כאַדאַשים צוריק פאַרויכערט יויכעוועדס מאַמען, אז קיין מילכאַמע וועט ניט זײַן. איך בין דעמלט געווען זיכער אין דעם, ניט געזען, וואָס עס טוט זיך אף דער וועלט.

די היטלערישע האָרדעס האָבן פאַרכאַפט איין פּוילישע שטאָט נאָך דער אַנדערער און מיט יעדן טאָג זיך דערנענטערט צו אַנדזערע מיירעווי־גרענעצן, צו יויכעוועדס שטעטל. אפן האַרצן איז שווער געווען. לייכטער האָב איך אָפּגעעטעמט ערשט דעם זיבעצנטן סענטיאַבער, ווען די רייטע אַרמיי איז אַריבער די גרענעץ פון דעמלטיקן פּוילן און באַפרייט מיירעווי־ווינסרוסלאַנד און מיירעווי־אוקראַינע. יויכעוועדס שטעטל, אירע עלטערן, די גאַנצע באַפּעלקערונג פון דער געוועזענער גרענעץ־ליניע איז געווען איצט אויסער געפאַר.

אין יענעם טאג האָט זיך מיר בוילעט דערמאָנט, ווי מיט פופצן יאָר צוריק בין איך צוזאמען מיט פיניע שוואַלב אין איינער א נאכט געשטאנען אף דער וואך בא דער גרענעץ, און, שפאנענדיק לענגוויס דעם פארהילטן אין געהיימניספולער טונקלקייט טיך, האָבן מיר ביידע געטרוימט וועגן יענער צייט, ווען די אנטקעגנדיקע פוילישע זייט, ווו עס האָט געוועלטיקט פילסודסקי, וועט אויך באפרייט ווערן פון סאַציאַלער און נאַציאָנאַלער אונטערדריקונג...

איצט האָט זיך מיר זייער געוואָלט זיין דאָרט, א קוק טאָן, ווי זעט איצט אויס די געוועזענע גרענעץ אָן פילסודסקיס זעלנער, דער שטילער טיך, וועלכער האָט אָפגעטיילט מיט זיך די דעמלטיקע צוויי לאכלוטן באזונדערע וועלטן, אריינקוקן אין דעם אנטקעגנדיקן ייִשועו, וועלכער האָט געשמאכט אונטער דעם שליאכטישן יאָך, זיך דורכשמועסן מיט די באפרייטע אייננווינער. ס'איז פארבליבן אָבער נאָר א טרוים. איך האָב זיך געפונען דעמלט זייער ווייט פון יענע מעקווימס. איך בין ארויסגע-טראָטן מיט קאַנצערטן אין די שטעט פון מיטל-אזיע, זיך באגעגנט דאָרט מיט פיל פלייטים, וועלכע האָבן אלפיינעס זיך באוויזן צו ראטעווען פון די היטלערישע ראַצכים, גליקלעך-אומגליקלעכע יידן פון פוילן, פון טשע-כאַסלאָואַקיע. מע האָט זיי אף די ערטער געגעבן הילף. איך האָב זיך אויך באטייליקט אין דעם, אָפגעזאָגט זיך פונעם האָנאָראַר פאר די קאַנ-צערטן לעטיוועס די פלייטים.

אין נאָיאבער האָב איך זיך ווידער געקליבן קיין לענינגראד, ווו ס'האָט געדארפט פאָרקומען די שוין לאנג פארפלאנירטע באגעגעניש פון מיר זיקאנטן־אויספילער, וועלכע האָבן פארענדיקט די בארימטע קאַנסערוואַ-טאָריע. נאָר פלוזצלינג האָט מען עס אָפגעלייגט. ס'איז אויסגעבראַכן די מילכאַמע מיט פינלאַנד. דאָס זיינען געווען ניט קיין גרינגע כאדאַשים פאר די לענינגראדער און אויך פאר מיר. ווו איך בין ניט געווען, זיינען מיינע געדאַנקען, איז מיין הארץ געווען דאָרט, אין דער ליבער שטאָט מיט די איצט אויסגעלאָשענע פייערן, בא וועלכער עס זיינען גאָר נאָענט געגאַנגען פארביטערטע שלאכטן.

טאָג־אויס, טאָג־אויס האָב איך מיט אומרו געשפירט נאָך די סוואַדקעס, און אומגעהייער גרויס איז געווען מיין פרייד, ווען איך האָב, ארויס-טרעטנדיק פאר אונדזערער א מיליטערי־טייל, וואָס האָט זומער נייַן־און־דרייסיקסטן אָנטיילגענומען אין די שלאכטן קעגן די יאַפאָנישע מיליטאַ-ריסטן בא כאלכינג־גאָל, זיך דערוויסט, אז אין מאַסקווע איז אונטערגע-שריבן געוואָרן א שאַלעם־אַפמאַך מיט פינלאַנד. ס'איז געווען אין מארט כוידעש. און אין אפרעל פון טויזנט נייַן הונדערט פערציק האָבן די היטל-לעריסטן פארכאַפט דענעמאַרק און נאָרוועגיע, אין מיי—האַלאַנד און בעלגיע, אין יון—פראַנקרייך. די היטלערי־אַרמיי איז אריין אין רומעניע, אין בולגאַריע, פינלאַנד, דערנענטערנדיק זיך אלץ מער צו אונדזערע גרענעצן.

היטלערס אָנפאל אף אונדזער לאַנד האָט מיך געטראָפן אין קעשענעוו. אפן אדרעס פון דער אַרטיקער פילהאַרמאַניע האָב איך באקומען א טע-לעגראמע פון טשיטא, פון דער פרוי, אז זי איז אלס פאַרמאַצוווט מאַבילי-

זירט אין א סאניטאר-טייל. דעם זעלבן טאָג בין איך אוועק אין מיליטער-רישן קאַמיסאריאט און באשטאנען אף דעם, אז מע זאָל מיך נעמען אין דער ארמיי.

אין א קורצער צייט ארום בין איך שוין געווען אין אן ארטיסטן-בריי-גאדע אין די טיילן פון דאָרעם-פראַנט. די בריגאדע אונדזערע, וועלכע אין באשטאנען פון זינגער, טענצער, מוזיקאנטן און א פאַרלייענער, אין ארויס-געטראָטן אין פארשיידענע טיילן, אָפּט גאָר נאָענט פון דער פּאָדערשטער ליניע. ווינטער פון דריי-און-פערציקסטן, ווען איך האָב אף אן אָפענעם קוואַו פון א מיליטערישער לאסטמאשין געשפילט פאר די שלאכטלינט, וועלכע האָבן פארפולט די פּאָליאנע אין וואלד, שאַסטאקאָוויטשעס אדא-זשאָ, בין איך אינמיטן שפילן פארווונדעט געוואָרן. א שפליטער פון א דייטשישער באַמבע האָט מיר געטראָפן אין האנט עטוואָס העכער פונעם עלנבויגן, אין דעם זעלבן אָרט, וווּ ס'האָט איבערגעלאָזט א סימען די קויל פונעם דיווערסאנט, וועלכן מיר, טשאַנאַוועס, צוזאמען מיט די גרענעצ-לער, האָבן פארהאלטן זומער דעם פיר-און-צוואנציקסטן באם אריבערגיין אונדזער דעמליקע מעלוכע-גרענעץ. העכער דריי כּאדאַשים האָב איך זיך געפונען אין אן עוואקאַ-האַספיטאל הינטער קויבישעוו. פון דאָרט האָט זיך מיר אינגעגעבן זיך פארבינדן מיט מיין פרוי. זי האָט דעמלט קורסירט מיט דעם אזויגערופענעם סאניטאר-צוג איבער דער מיט אייז-פארקאוועטער לאדאָגער אָזערע, ארויסגעפירט פארווונדעטע פון דער באלאגערטער שטאָט. באלד נאָך דעם ווי ס'איז דורכגעריסן געוואָרן דעם סוינעס בלאַך-קאדע הינטער לענינגראד, האָב איך זי געבעטן אין מיין בריוו, אז זייענ-דיק אין לענינגראד, זאָל זי זיך צוכאפן אף בראַדסקי-גאס, זיך דערוויסן וועגן דעם גירל פון יויכעוועד פעוונזנער און איר מישפּאַכע. וואָס עס האָט זיך דעמלט געטאָן אין דער באלאגערטער שטאָט, האָבן מיר געוויסט, און איך האָב זייער איבערגעלעבט צוליב זיי. קיין ענטפער האָב איך פון דער פרוי ניט באקומען, ביכלאל איז שוין מער פון איר קיין בריוו ניט געווען. שפעטער, העכער א יאָר ארום, האָב איך זיך דערוויסט, אז געפינענדיק זיך אין א סאניטאר-טייל פונעם וואַלכאַווער פראַנט, איז די פרוי מיינע, באם באפרייען לענינגראד פון דער בלאַקאדע, געפאלן אפן שלאכטפעלד... די יעדע האָט מיך דערשיטערט. איך האָב זיך דערפילט שולדיק בע-געגייע איר, טיף באדויערט, וואָס איך האָב עפשער ניט גענוג גוט זיך באצויגן צו אַט דער עלנטער, שטילער פרוי.

באפרייענדיק שטאָט נאָך שטאָט, האָבן אונדזערע מיליטער-טיילן זיך באוועגט ווייטער אף מזירעוו. צוזאמען מיט די טיילן פונעם צווייטן ווייסרוסישן פראַנט האָט זיך באוועגט אויך אונדזער ארטיסטן-בריגאדע. און באוועגנדיק זיך דורך מינסק אין דער ריכטונג פון ווילנע, וואָס איז שוין אויך געווען באפרייט, זיינען מיר דורכגעפאָרן יויכעוועדס שטעטל. איצט האָט דאָס שטעטל מיט זיך פאַרגעשטעלט א פלאַץ נאָך א שטארקער סרייפע, א בעסוילעם מיט סטארטשענדיקע שווארצע קוימענס, ווי מאציי-וועס. די היטלעריסטן האָבן דאָרט אלץ כאַרעוו געמאכט און דאָס שטיל-פארוואַרפענע שטעטל אָפגעווישט פון דער ערד. צווישן די פילצאָליקע קרומלעכע, האלב-אינגעפאלענע קוימענס-מאציי-וועס האָבן זיך פארהיט

בלויז די נאקעטע שווארץ־פארסארפעטע ווענט פונעם צווייטשטאָקן מוי־
ערל, וווּ ס'האָט זיך אמאָל געפונען דער קלוב, און אן איינציג אַרומ־
געסמאליעט גאַנעקל, יענץ גאַנעקל, אף וועלכן איך פלעג פאַרברענגען
אין די אָונטן מיט יויכעוועדן. איבערגעלאָזט האָבן די היטלערישע קוי־
לער לעבן דעם זאַרגלאָז־פליסנדיקן טיך, אפן אַרט פון דער גרינער
לאַנקע, וווּ איך פלעג מיט די פּאַנערן דורכפירן פריילעכע שפילן, א
הויכן אַנשיט פון געלער ערד און רויטן ליים. אונטער דעם באַרג זיינען
געלעגן די פאַרפייניקטע איינוווינער פון שטעטל, וועלכע די ראַצנים האָבן
באַגראָבן לעבעדיקערהייט...

„צי ליגן דאָרט ניט אויך יויכעוועדס עלטערן?“ אָט דער געדאַנק
האַט מיך ניט געלאָזט רוען די גאַנצע צייט.

אין טאָג פון ניצאָכן איבערן פאַשיסטישן דייטשלאַנד האָט מיך באַזונ־
דערס באַהערשט דאָס אומרויקע געפיל וועגן דעם גיירל פון יויכעוועדן
און איר מישפּאַכע. זינט עס האָט זיך אַנגעהויבן די מילכאַמע מיט פינלאַנד,
האַב איך גאַרנישט ניט געוואָסט וועגן איר. וויאָזוי האָט זי מיט איר גע־
זינד איבערגעלעבט די גרויזאַמע בלאַקאַדע? צי איז, כאַלילע, מיט איר צי
מיט עמעצן פון איר מישפּאַכע גאַרנישט ניט געשען?

זיצנדיק מיטן וויאַלאַנטשעל נאָך א קאַנצערט פאַר די שלאַכטלייט אף
די טרעפּ פונעם רייכסטאָג, איבער וועלכן עס האָט געפלאַטערט אונדזער
רויטע פּאַן, האָב איך מיט א רעשטל פון א בלייער אַנגעשריבן אף א זיטל
פונעם צעקנייטשטן בלאַקאַט א קורץ בריוול, געבעטן יויכעוועדן און
גענאַדי לואָוויטשן צו וויסן געבן כאַטש מיט עטלעכע ווערטער וועגן זיך.
דעם בריוו האָב איך אוועקגעשיקט אף זייער אלטן אדרעס, ניט זייענדיק
זיכער, אז זיי וועלן אים באַקומען.

אין א קורצער צייט ארום איז, צו מיין גרויסער איבעראַשונג און
פרייד, אַנגעקומען מיטאַמאָל אי א בריוו, אי א קאַרטל. אונטערן בריוו
האַבן זיך אונטערגעשריבן סיי יויכעוועד, סיי גענאַדי לואָוויטש. זיי האָבן
מיר אויסגעדריקט א דאַנק, וואָס איך האָב נאָך אָט דער שווערער צייט
זיך געלאָזט הערן, וואָס איך האָב ניט פאַרגעסן אָן זיי, געוואַנטשן מיר
אינגיכן זיך אומקערן אהיים און דערגרייכן נייע דערפּאָלגן אין מיין מוֹ־
זיקאַלער טעטיקייט. אינעם קאַרטל, אונטער וועלכן עס האָט זיך אונטע־
געשריבן בלויז יויכעוועד, האָט זי מיר געגעבן צו וויסן, אז פאַר דער
צייט, וואָס מיר האָבן זיך ניט געזען, איז פאַרגעקומען אין זייער פאַמ־
ליע־לעבן א וויכטיקע ניס, — וואָס פאַר א ניס האָט זי ניט געשריבן, —
און זי בעט מיר, אז, אומקערנדיק זיך פון בערלין אהיים, זאָל איך פאַרן
דורך לענינגראַד און אומבאַדינגט אריינגיין צו זיי.

כאַטש איך האָב נאָך דעמלט, נאָך מינע אומגעוויינלעכע באַגעגענישן
מיט יויכעוועדן, באשטימט בא זיך מער ניט באַמרויקן ניט זי, ניט אים,
האַב איך אַנגעלייגט וועג און געפאַרן דורך לענינגראַד. איך האָב געוואַלט
פאַרייס און זיין אפן קייווער פון מיין אומגעקומענער פרוי. באערן
איר אַנדענק. עטלעכע טעג בין איך געווען פאַרנומען מיט אַפּזוכן איר
קייווער. איך האָב אַנגעפּרעגט אין פאַרשיידענע אינסטאַנצן, זיך באַגעגנט
מיטן קאַמאַנדיר פונעם סאַניטאַר־טייל, אין וועלכן זי האָט געדינט, געווען

אין אלע ערטער, ווו דעם זיבן-און-צוואנציקסטן יאנוואר, אין דעם לעצטן טאג פון דער שלאכט-אפעראציע, זיינען געגאנגען די קאמפן, זיך פאנאנר דערגעפרענגט בא וועמען ס'איז נאך מעגלעך געווען, און א באטריבטער פון דעם, וואס נאך אלע באמיונגען מיינע האט זיך מיר ניט איינגעגעבן פעסטשטעלן, ווו איר געביין געפינט זיך, האב איך זיך אומגעקערט א צעבראכענער אין האטעל. איך האב אָנגעצונדן צוויי גרויסע ליכט בא זיך אין נומער, א מעסלעס ניט געגעסן, ניט געטרונקען, ניט אריבערגעטראָטן די שוועל, געזעסן מיטן וואָלאָנטשעל אנטקעגן די טרויעריק-ברענענדיקע ליכט און געשפילט באכס « Ave Sancta Maria » און געטראכט, אז מעג-לעך, ווען זי גייט זיך ניט צונויף מיט מיר, וואָלט זי געוואוסט פון א מער גליקלעך לעבן.

אפמאָרגן האָב איך אָנגעקלונגען יויכעוועדן. געענטפערט האָט מיר דאָס אונטערגעוואקסענע טעכטערל אירס, שולאמיס. מיט אן אָנגענעם יאָמ-טעוודיקן קעכלל האָט זי געזאָגט, אז די מאמע דארף באלד זיין אין דער היים. און דער טאטע וועט, מיסטאמע, אויך אינגיכטן קומען... מיר האָט זיך געוואָלט פרייער זיך באגעגענען מיט יויכעוועדן, זיך דערוויסן, וואָס פאר א וויכטיקע ניסס איז געשען בא זיי? פארוואָס האָט זי געשיקט אוי-סערן בריוו נאָך א באזונדער קארטל? צי ווייסט וועגן דעם גענאדי לואָ-וויטש? אוועלכע זיינען איצט אירע באצונגען מיט אים? צי זיינען פאר-בליבן בא איר וועלכע-ניסס איז סוידעס? ווי דארף איך זיך האלטן?.. איך האָב גיך זיך אָפגעגאָלט און מיט ברייטע טריט אוועקגעשפאָנט, קעדיי באווייזן, ביז גענאדי לואָוויטש וועט קומען, זיך דורכריידן מיט איר.

די בראַדסקי-גאס און דאָס הויז, ווו זיי האָבן געווינט, האָט אויסגע-זען אזוי, ווי פרייער, אלץ אפן אָרט, אפילע די קנאָפּקע פון טיר-גלעקל. איך האָב אָנגעקלונגען, עפשער צו שטארק. באלד האָב איך דערהערט לייכטע טריט. „ס'איז זי, יויכעוועד“, — האָב איך מיט צופרידנקייט א טראכט געטאָן. ס'האָט זיך געעפנט די טיר, און דערזען האָב איך פאר זיך גענאדי לואָוויטשן. ער איז געווען אין דער גענעראל-אוינפאָרם. ער האָט מיך מאַדנע קאלט אָנגעקוקט, ווי ער וואָלט מיך ניט דערקענט. א רעגע זיינען מיר געשטאנען איינער אנטקעגן אנדערן שווינגנדיק, ער — א גע-נעראל-לייטענאנט פון אינזשעניערן-מיליטער, איך — א דעמאָביליזירטער פאָשעטער סאָלדאט, א ריאדאָוואָי.

— אנטשולדיקט, — האָב איך פארלוירן געזאָגט, — עפשער בין איך ניט צו דער צייט...

— סאָלאַמאָן עליזאָראָוויטש, דאכט זיך, אויב איך האָב קיין טאַעס ניט? — האָט ער אָן איבעריקער פרייד זיך אָנגערופן. — איר זייט שוין לאנג אין לענינגראד? ספעציעל, אָדער... נו, קומט אריין, — האָט ער, ווי בייקומענדיק עפעס אין זיך, טרוקן מיך איינגעלאדן. — זעצט זיך צו, אויב איר איז אַיַלט זיך ניט. באלד דארף קומען אויך די באלעבאַסטע. זיך פארהאלטן מיסטאמע אין אוניווערסיטעט. זי איז דאָך שוין דאָקטאָר פון מאטעמאטישע וויסנשאפטן, פארוואלטער פון א קאטעדרע, האָט צו טאָן מיט די שטערן.

ער האָט גערעדט, האָב איך געפילט, קעדיי איך זאל ניט באַמערקן אין אים א געוויסע אומצופרידנקייט מיט מיר, מיט דעם, וואָס איך האָב ניט געבעטענערהייט אומדערוואַרט זיך אריינגעשטעלט מיט א ווייזט, און אויך עפשער קעדיי עפעס פארהלושען אין זיך. ס'איז געווען ניט יענער גענאדי לווואוויטש, וואָס פריער. ניט יענע נאַענטקייט, גאסטפריינטלעכקייט, אָפּן הארציקייט, עפעס אן אומקלאַרע איינגעשלאָסנקייט אין זיך האָט זיך געפילט אין זיין האלטן זיך, אין זיין ריידן, אין זיין בליק. גערעדט האָט ער, ווי בעקיוון דעריקער נאָר וועגן יויכעוועדן, געלויבט זי שטארק, דערציילט, אז בעשאַס די פאשיסטישע „יונקערסן“ האָבן באַמבירט די פולקאווער אָבסערוואַטאָריע, האָט יויכעוועד, שוין זייענדיק פארווונדעט אין האנט, ריזיקירט מאמעש מיטן לעבן און געראטעוועט פון דאָרט זייער ווערטפולע אויסשטאטונג, דאָקומענטאציעס, פארלאַזט האָט זי די אָבסערוואַטאָריע אין דער לעצטער מינוט, ווען די דייטשן זיינען שוין געווען גאָר נאַענט. ביכלאל האָט זי זיך אויסשליסלעך גוט געהאלטן אין די שווערסטע טעג פון דער בלאַקאדע.

אגעוואַרורכע האָט ער נאָכאמאָל א פרעג געטאָן, וויפל צייט בין איך שוין דאָ אין לענינגראד און ווי לאנג קלייב איך זיך פארהאלטן דאָ. איך האָב געזאָגט, אז איך בין דאָ שוין עטלעכע טעג, געזוכט דעם קייווער פון מיין פרוי, וועלכע איז אומגעקומען באַם באַפרייען לענינגראד פון דער בלאַקאדע, נאָר טראָץ מיין מי האָט זיך מיר, צום גרויס באַדויערן, ניט איינגעגעבן עפעסטשטעלן דאָס אָרט, וווּ זי האָט געפונען איר אייביקע רוי. מער האָב איך דאָ ניט וואָס צו טאָן און רעגן מאַרגן אוועקפאָרן. דאָס שיינע געזיכט פונעם גענעראַל, וואָס איז געווען ביז איצט פארוואַלקנט, האָט זיך קענטיק עטוואָס אויסגעלייטערט. ער איז געוואָרן אופגעלייגטער, זיך צוגעזעצט, זיך פאנאנדערגעפרעגט מיט א באַזונדער אינטערעס וועגן מיין אומגעקומענער פרוי, אין וואָס פאר א טייל האָט זי געדינט, און א באַטרייבער דערציילט, אז באַ אים זיינען צוויי ברידער אומגעקומען אפן פראַנט. דער עלטערער אין די שלאַכטן פאר סטאלינגראד, דער יינגערער ביים דעם שטורעם פון בערלין. א שוועסטער מיט פינף קינדערלעך, איינס קלענער פונעם אנדערן, האָבן די פאשיסטן אומגעבראכט אין ביקערניעווער וואַלד לעבן ריגע, א צווייטע שוועסטער מיט אן אויפאלע, צוזאמען מיט עטלעכע טויזנט פרויען און קינדער זיינען, עוואַקוירנדיק זיך פון אַדעס, דערטרונקען געוואָרן מיט דער צעבאַמבירטער שיף אין שוואַרצן יאם ניט ווייט פון סעוואַסטאָפּאָל. דער טאטע, דער אקאדעמיקער ראַבונסקי, און די מאמע זיינען אינעם ערשטן מילכאַמע-יאָר אין טאַשקענט געשטאַרבן פון טיפּוס. פון זייער גאַנצער מישפּאַכע איז ער דער איינציקער געלליבן לעבן. ער איז געווען שווער קאַנטוזיעט, געלעגן אין שפיטאַל. יויכעוועד איז אף א רעגע ניט אָפּגעטראָטן פון זיין בעט. זי האָט אים געשטעלט אף די פיס. מיר האָט זיך זייער געוואַלט וויסן, וואָס איז מיט יויכעוועדס טאטע-מאמע. נאָר איך האָב ניט געפרעגט, קעדיי קיין איבעריק מאָל ניט דערמאָנען איר, יויכעוועדס, נאָמען. איך האָב געפילט, ווי די שטימונג האָט זיך באַ אים אלע וויללע געביטן. נאָר באַ מיר האָט זיך פארהיט צו אים דאָס זעלבע גוטע געפיל, וואָס פריער, ער איז מיר געווען נאַענט און ליב,

אויסער אלדאס איבעריקע, שוין דערמיט, ווייל ער איז יויכעוועדס מאן.
א טייל פון מיין ליבע צו יויכעוועדן האָב איך אריבערגעטראָגן אף אים.
פון געראמען קאָרידאָר האָט זיך דערטראָגן א פריילעך טופען פון קינד-
דערשע טריט, און באלד זיינען אין עסצימער, ווו מיר זיינען געזעסן.
אריינגעלאָפן א שיינ מיידעלע, א קאָפּיע פון יויכעוועדן, זייער אונטער-
געוואקסן טעכטערל, שולאמיס, נאָך איר א בלייכניק פּיין יינגעלע אין
קורציניקע בלויע הייזלעך אף ווייסע שלייקעלעך. שולאמיס האָט זיך בא-
גריסט, א קוש געטאָן דעם טאטן, געזאָגט, אז זיי האָבן א ווייל זיך גע-
שפּילט אין הויף, און גלייך אוועק אין קינדער-צימער. דאָס קורץ-אונטער-
געשוירענע יינגעלע מיט די זייער לעבעדיקע אייגעלעך האָט, הויך
סמאָטשקענדיק מיט די ליפן, אויך א קוש געטאָן אים. גענאדי לואוויטש
האָט אים ארומגענומען און א קוש געטאָן אי אין שטערנדל, אי
אין בעל.

— שולאמיס איז בא איך שוין באלד א קאלערמויד, — האָב איך א
זאָג געטאָן, — זי איז אינגאנצן די מאמע. און ווער איז דאָס יינגעלע?
— דאָס יינגעלע? — האָט ער איבערגעפרעגט, און איך האָב געפּילט, אז
עפעס קוועטשט אים, קאָראָבעט אים, — ס'איז אונדזער זונעלע, יא, — האָט
ער, ווי עמעצן אפּצולאָכעס, צוגעגעבן און נאָכאמאָל אים א קוש געטאָן.
גלייך ער וואָלט מיט דעם אויסקויפּן עפעס זיינע א שולד פארן קינד. —
שאַלעם, גיי צו און באגריס זיך מיט סאַלאַמאָן עליזאָראַוויטשן, — האָט ער
זייער רויך געזאָגט.
— הערט א מייסע! — האָב איך אויסגערופן. — איך האָב גאַר ניט גע-
וויסט, אז עס קומט אייך מאזלטאָוו.
איך האָב אים באגריסט פון פולן האַרצן און געוונטשן האָבן פיל נא-
כעס פונעם זונעלע.

— קום, קום צו מיר, — האָב איך אים א רוף געטאָן.
איך האָב זייער ליב קינדער, זיי פּילן עס און ווערן גיך באפּריינדעט
מיט מיר.

שאַלעמקע האָט זיך גלייך צוגעבונדן צו מיר. איך האָב אים גענומען
אף די הענט, א גלעט געטאָן איבערן קעפל.

— סארא ליב יינגעלע, סארא קלוגער בליק. זייער ענלעך אף אייך, —
האָב איך, וועלנדיק אים פארשאפן פארגעניגן, זיך אָנגערופן צו גענאדי
לואוויטשן.

— אף מיר? — האָט ער אָנגעכמורעט מיך אָנגעקוקט מיט זיינע ערלעכע
אויגן. — איר האָט א טאָעס, — און, וועלנדיק, קאָנטיק, אריבערפירן דעם
ניט אָנגענעמען געשפרעך אף עפעס אנדערש, א פרעג געטאָן, צי איז פאר-
בליבן בא מיר אין טשיטא א יוירעש.

ניט פארשטייענדיק, צוליב וואָס ער פרעגט עס, האָב איך
אים געענטפערט, אז מיין אומגעקומענע פרוי איז, נאָך איידער איך בין
זיך מיט איר צונויפגעגאנגען, געווען קראַנק, און זי האָט, צום גרויס בא-
דייערן, קיין קינדער ניט געקאָנט האָבן. מיר גייט שוין דאָס אכט-און-
דרייסיקסטע יאָר, און איך האָב קיינעם ניט אף גאַר דער וועלט. פארבליבן
איין-אליין, אָן א פרוי, אָן א קינד...

אונטער הוידענדיק שאלעמקען אף די קני, האָב איך א פרעג געטאָן, ווי אַלט איז ער.

— ווי אַלט? — גענאדי לואוויטשעס געזיכט איז ווידער עטוואָס פאַר-וואַלקנט געוואָרן. — איך וועל איך באלד זאָגן. וויפל איז, אז ס'איז גער-ווען דאָ אייער קאַנצערט, אז איר זייט געווען צוגאסט בא אונדז? — האָט ער טרוקן א פרעג געטאָן. — ס'איז געווען אין יון ניינ-און-דרייסיקסטן, מיט זעקס יאָר צוריק. אין אפרעל האַיאָר איז שאלעמקען געוואָרן פינף יאָר. ער האָט מיט א ניט-באהאלטענעם פאַרדראָס א רוף געטאָן דאָס קינד צו זיך, ווידער א קוש געטאָן אים און געהייסן גיין אין קינדער-צימער צו שולאַמיסן.

איך האָב זיך גוואלדיק פאַרלוירן, זיך דערפילט אזוי, ווי איך וואַלט ווירקלעך געווען מיט עפעס שולדיק בענעגייע גענאדי לואוויטשן. אין אַט דער רעגע איז פאַר מיר קלאָר געוואָרן, אז כאָטש איך בין קעגן אים קיין שום אוולע ניט באגאַנגען, האָב איך אים דאָך אומזיסט און אומנישט צעבויטעט, פאַרביטערט דאָס לעבן. איך האָב ניט אַנגעהויבן צו וויסן, וואָס זאָגן אים, ווי האַלטן זיך, וואָס טאָן. א קאַלטער שווייס האָט ארויס-געשלאָגן מיר אפן שטערן. איך האָב ניט געפרוווט אפילע אויסווישן, ער זאָל עס ניט באמערקן, און ניט מיינען, אז איך בין טאַקע שולדיק אין זיין פאַרדאַכט. איך האָב זיך געפילט אזוי, ווי איך זאָל זיצן אף א בא-שולדיקונגס-באַנק און האָב קיין איין פאַסיק וואָרט ניט אף צו פאַרטיידיקן זיך.

אין אַט דעם מאַמענט האָב איך דערהערט אין קאַרידאָר באקאַנטע טריט, און ס'איז באלד אריין, מיטברענגענדיק מיט זיך דעם איידעלן גערוך פון בליענדיקער אקאַציע, עטוואָס א מידע, יויכעוועד. דערזען מיך, איז זי, אן איבעראשטע, געבליבן שטיין בא דער שוועל.

— סאַליאַ.. ווען? וויאזוי? — האָט זי פריידיק אויסגערופן און זיך געלאָזט צו מיר. אַך, סאַרא סרפּריז! סאַרא גאַסט! — האָט זי שטאַרק געדריקט מיר די האנט. — האָסט דערהאַלטן אונדזער בריוו? דעם בריוו, וואָס איך און גענאדי האָבן דיר געשיקט קיין בערלין? ווען זשע ביסטו געקומען? פאַרסט צו זיך אהיים? וויפל, סאַליאַ, אז מיר האָבן זיך ניט גער-זען? פינף יאָר. נייין. שאלעמען איז דאָך שוין העכער פינף. זעקס יאָר, יא, זעקס יאָר אדורך. אַך, סאַרא שווערע יאָרן זיינען עס געווען? אבי מע זעט זיך. סאַליאַ, האָסט געזען אונדזער שאלעמען? וואָס זאָסטו אף אים? ער שפילט דאָך שוין פידל. און שולאַמיסן האָסטו געזען? און וואָס בא דיר, דיין פרוי ווו איז? קינדער האָט איר? — האָט זי מיך פאַרוואָרפן מיט פראַגן.

מיט איר אריינקומען האָט זי מיך פאַשעט געראטעוועט. איך האָב ליכטער אַפגעטעמט.

— ביסט שוין א צייט דאָ. בא אונדז? גיי ווייס, איך האָב זיך פאַר-האַלטן אף דער קאַטעדרע, — האָט זי באדויערט, — ביסט אוואדע הונגע-ריק, גענאדי, דו ווילסט עסן, צי דו האָסט שוין געמייטיקט אין אייער רעס-טאָראציע?

גענאדי לואוויטש האט געענטפערט, אז ער האט שוין געמיטיקט. איך האב העפלעך, נאר קאטעגאריש זיך אויך אפגעזאגט, זיך פארופן אף דעם, אז איך דארף באלד זיין אין האטעל. יויכעוועד האט זייער באדויערט. פאר די זעקס יאר, וואס מיר האבן זיך ניט געזען, האבן בא יויכער וועדן צווישן די גינגאלדענע האר ערטערווייזן זיך באוויזן באוילבערטע. דאס האט איר צוגעגעבן נאך מער כייזן און זי האט אויסגעזען אין מינע אויגן אזוי שייך, ווי פריער. ביכלאל האט זיך מיר געדוכט, אז זי וועט שטענדיק, שטענדיק זיין שייך און שלאנק און מילד.

— וואס זשע, גייסטו טאקע שוין אוועק? — האט זי מיט פארדראס געפרעגט. — גענאדי, דו אלס גענעראל ווירק אף סאליאן דעם ריאדאוואי. מיר האבן דאך נאך גארנישט ניט גערעדט. מארגן וועסטו קומען?

— עפשער, אויב איך וועל ניט אוועקפארן, — האב איך געענטפערט. — פארהאלט זיך כאטש נאך אף א פאר טעג. קאנסט זיין בא אונדז. וועסטו האבן אין דיין רעשוס א באזונדער צימער און אלע באקוועמלעכער קלייטן. גענאדי, זאג אים, ס'איז דאך פאראן אזויפיל צו ריידן. יעדערער פון אונדז האט דאך אזויפיל איבערגעלעבט פאר דער צייט.

— אויב איך וועל קאנען, וועל איך אריין, — האב איך געזאגט, זייענדיק בא זיך זיכער, אז דאס בין איך בא זיי דאס לעצטע מאל. איך האב זיך אופגעהויבן, גרייט זיך געזעגענען.

— ווארט צו איין רעגע, איך וועל נאר צוקעמען די האר, וועל איך דיך גיין באגלייטן.

איך האב ניט געוואלט, אז יויכעוועד זאל גיין אן גענאדי לואוויטשן, און פארגעלייגט אים זיך אויך דורכגיין.

— גוט, — האט ער זייער רויק און העפלעך געזאגט, — איר וועט צו ווארטן אף מיר אין הויף, אין סעדל, איך וועל זיך איבערטאן און ארויסגיין. — גענאדי טייערער, איך בעט דיך זייער, צווינג נאר ניט אונדז לאנג צו ווארטן.

באלד ווי איך מיט יויכעוועדן זינען ארויס, האב איך איר געזאגט, אז איך האב געהאט א שרעקלעכע אומאנגענעמלעכקייט, און דערציילט, וואס גענאדי לואוויטש האט מיר געענטפערט אף מיין פראגע, ווי אלט איז שאלעם, און ווי ער האט אופגענומען מיין באמערקונג, אז שאלעם איז ענלעך אף אים.

— זינע ווערטער האבן מיך פאשעט געפלעפט. צי דען איז ער כווי שעד... ווייסט דאך, אז איך בין גאט די נעשאמע שולדיק...

— דו ביסט שולדיק. נאר דו, סאליא, ביסט שולדיק, — האט זי זיך צע-שמייכלט, — ווייל שאלעמקע איז געקומען אף דער וועלט נאר אדאנק דיר. יא, איך האב דאך דיר געשריבן, אז בא אונדז זינען פאראן וויכטיקע ניס. אט דאס איז די ניס. אין אונדזער מישפאכע איז צוגעקומען א טייער קינד. נאך דיין אוועקפארן, סאליא, איז מיט מיר פארגעקומען אזוינס, וואס איך קאן דיר ניט איבערגעבן. איצט איז עס שוין אדורך. נאר דעמלט האב איך זיך קיין ארט ניט געפונען. איך בין ארומגעגאנגען, ווי א פארשיקער טע זיך געסטארעט בארויכן און ניט געקאנט. וואס איך האב ניט געטאן, האט ניט געהאלפן. איך האב דעמלט פארשטאנען, אז עס קען מיך ראטער

ווען נאָר איינס: האָבן א קינד. איך האָב געזאָגט עס גענאדין. גענאדי לואָ—
וויטש ווייסט זייער וויל, אז שאַלעמקע איז זיין זונעלע. אומזיסט האַסטו
זיך אזוי גענומען צום הארצן. האַסט אים פאַשעט ניט ריכטיק פארשטאנען.
עס האָט זיך געוווּזן גענאדי לואָוויטש. ער איז געווען איצט אין א ציי-
ווילן אַנצוג, וואָס איז געלעגן ווי אויסגעגאַסן אף זיין הויכער שטאַלטנער
פיגור. דערזענדדיק אים, האָט יויכעוועד זיך צעלאכט, פארווארפנדיק דעם
קאַפּ עטוואָס אהינטער.

איך האָב זי צום ערשטן מאל געזען אזא לאכנדיקע.
— וואָסי? — האָט גענאדי לואָוויטש געלאסן א פרעג געטאָן, צוגייענדיק
עטוואָס געענטער.

— איך וועל דיר שפעטער דערציילן, — האָט זי זיך נאָך העכער צע-
לאכט. — נו, קומט.

— וווּהייז? — האָט גענאדי לואָוויטש געפרעגט. — אין וועלכן האַטעל
האָט איר זיך אָפגעשטעלט?

ס'האָט זיך געפילט, אז אין איר אַנוועזנהייט סטאַרעט ער זיך האַלטן
וואָס העפלעכער מיט מיר.

איך האָב געזאָגט, אז איך האָב זיך אָפגעשטעלט ניט ווייט פון זיי, אינעם
האַטעל „אסטאָריא“.

— ביסט אליין? אין וועלכן נומער? — האָט יויכעוועד געפרעגט.

— אליין. אינעם אכצעטן.

— זע נאָר, איז דעם זעלבן נומער, אין וועלכן דו ביסט דעמלט איינ-
געשטאנען, — האָט זי מיט פארווינדערונג געזאָגט.

— יויכעוועד, דו ווייסט, — האָב איך זי איבערגעשלאָגן, — איך בין דאָך
געווען דאָרט, אף יענעם אָרט, וווּ ס'האָט זיך געפונען אייער שטעטל.

— וואָס רעדסטו, סאָליא? ביסט געווען דאָרט? ווען? וויאזוי? — האָט זי
אויסגערופן.

איך האָב גאנץ גענוי דערציילט, וויאזוי איך בין געווען דאָרט, וואָס
געטראָפן, וועגן אלץ, אלץ, און אויך, אז צווישן די קוימענס-מאצייוועס
האָבן זיך פארהיט בלוין די נאַקעט-פאַרסאַרפעטע ווענט פונעם געוועזענעם
קלוב און זייער גאַנעקל.

— און דו האַסט אליין מיט דינע אויגן געזען אונדזער גאַנעקל?.. גע-
נאדי, איך מוז אויך צופאָרן אהין. סאָליא, לאַמיר פאָרן צוזאַמען. אליין איז
מיר שרעקלעך...

— בא דיר איז דאָרט פאַרבליבן עמעצער?.. — האָב איך פאָרזיכטיק א
פרעג געטאָן. — וואָסי מיט דינע עלטערן?

— אוי, פרעג ניט... נאָך אַנהייב מילכאַמע... — זי האָט א וויש געטאָן די
אויגן און אנשוויגן געוואָרן.

— א וויילע זינען מיר געגאַנגען, ניט אויסריינדדיק קיין וואָרט.

— כעוועדל, ביסט ניט מיד? — האָט גענאדי לואָוויטש פארוואָרגט גע-
פרעגט.

— ניין, — האָט זי א שאַקל געטאָן מיטן קאַפּ און, ווי זי וואַלט זיך
אויסגערעדט דאָס הארץ, דערציילט, אז דער טאַטע מיט דער מאמען זינען
מיט עטלעכע טעג פאַר דער מילכאַמע געקומען צו פאָרן קיין כאַרקאָוו צו

איר עלטערער שוועסטער אף דער כאסענע פון זייער אייניקל, זייער א געראטן אכצניאריק מיידל, א מאלערן. אין שטעטל האבן זיי זיך שוין ניט אומגעקערט. אינגיכן האט מען זיי פון כארקאוו עוואקוירט. אפן וועג איז דער טאטע פארשלאפט געווארן. זיי זיינען פארבליבן אין מאריפאל. אין עטלעכע טעג ארום האבן די היטלעריסטן פארקאפט די שטאט, און אלע יידן זיינען דארט אומגעקומען.

זי האט זיך דערמאנט, קאנטיק, וואס איך האב איר דערציילט וועגן שטעטל, האט זי מיט א מידער שטים געזאגט:

— געווען א שטעטל און אויס. פארבליבן איין גאנעקל. עס וועט שוין קיינמאל, קאלזמאן די וועלט וועט שטיין, אזא שטעטל ניט זיין.

מיר זיינען צוגעקומען צום האטעל. איך האב געזען, אז יויכעוועד וויל זיך נאך ניט צעשיידן. אין איר איז שוין ניט געווען יענער פלאם. זי האט געקוקט אף מיר מיט א רויק־שטילער בענקשאפט, ווי אף א נאענטן אלטן פריינט, וועלכער דערמאנט איר אין די פארגאנגענע טעג...

— זאלסט מארגן אומבאדינגט קומען צו אונדז אף מיטיק, — האט זי געזאגט, געזעגענענדיק זיך, — און ביכלאל, געדענק, ווען דו וועסט נאר זיין דא, זאלסטו אומבאדינגט קומען צו אונדז. פארגעס אונדז ניט.

גענאדי לואוויטש האט אויך, עמעס א ביסל איינגעהאלטן, געבעטן אף ווייטער אריינקומען צו זיי.

א צערודערטער בין איך געבליבן שטיין אין פאיע פון האטעל און דורך דער גלעזערנער טיר מיט בענקשאפט נאכגעקוקט יויכעוועדן און גענאדי לואוויטשן, וועלכע זיינען פאמעלעך אוועק, ריינדנדיק עפעס צווישן זיך.

מיר האט באנק געטאן פאר אים. זייער באנק געטאן: „ער גלייבט איר, יויכעוועדן. זיכער. נאר דאך דערוועקט זיך אין אים, קאנטיק, פון מאל צו מאל א ברעקל סאפעק, וואס מאטערט אים, — האב איך פארזארגט גער טראכט, — ער זאגט עס אפן ניט ארויס, נאר אט דער פייניקער, נישטיקער סאפעק פייניקט אים.“ און איך האב זיך דערפילט אזוי, ווי איך וואלט בעי עמעס, כאטש ניט ווילנדיק, נאר דאך באגאנגען א פארברעכן בענעגייע אים.

ווען יויכעוועד און גענאדי לואוויטש האבן פארקערעוועט אף א צוויי־טער גאס און איך האב זיי מער ניט געזען, האב איך זיך צערעכנט פארן נומער, פארקאפט דאס איינציקע פארמעגן מיינס — דעם וויאלאנטשעל — און אוועקגעצילט אפן וואקאל.

אין א פאר שטא ארום בין איך אוועקגעפארן.

אין טשיטא איז מיין דרייציערדיקע דירע געווען פארנומען. די פרוי מיינע האט, אוועקגייענדיק אין ארמיי, אריינגעלאזט אין דער דירע די אופ־ראמערן פון אפטייק מיטן מאן און פיר קינדערלעך. דעם מאן האט מען אינגיכן מאביליזירט, און ער האט זיך אומגעקערט פון דער מיליטאמע אן א האנט. אן אינוואליד. כאטש איך האב געהאט אלע רעכט אף באקומען צוריק די דירע, האב איך זיך אליין אפגעזאגט און זיך באנוגנט מיט אן אנדער איינציערדיק קלייניק דירעלע. ס'האט מיר דאריט געקלעקט ארט אי פאר א טיש, אי פאר די ביכער־שאפעס, אי פאר א דיוואן, און דעריקער פארן וויאלאנטשעל. מער האב איך גארנישט ניט באדארפט. איך האב ווי דער געארבעט אין דער מוזיק־שול און פיל ארומגעפארן, געגעבן קאנ־

צערטן אף סאכאלין, אין יאקוטיע... געלעבט האב איך אליין. אייר-אליין. פון יויכעוועדן קיין שום יעדיעס ניט געהאט. אפט פלעגט זיך מיר וועלן אג- שרייבן איר כאטש א פאר ווערטער אדער אַנקלינגען, נאר איך האב ניט געשריבן און ניט געקלונגען.

אין א פאר יאר ארום נאך דער מילכאמע איז אין לענינגראד געווען א באגעגעניש פון מוזיקאנטן-אויספילער, וועלכע האט געזאלט פארקומען נאך ערעו דער מילכאמע. איך האב באקומען אן איינלאדונג. דאס מאל האב איך זיך אָפּגעשטעלט אין האַטעל „נעווא“, גאנץ ווייט פון דער בראַדסקי- גאס, אף וועלכער עס האַט געווינט יויכעוועד מיט איר מישפּאַכע. אין דער פרייער צייט, וואָס איך האַב געהאַט, האַט זיך מיר זייער געוואַלט זי זען און אויך אים, און זייערע ביידע קינדער — שולאַמיסן און שאַלעמען, אויב ניט זען, איז כאַטש אַנקלינגען. איך האַב אָבער ווידער און ווידער, שוין צום וויפּלטן מאַל, זיך געזאַגט: „ניין, דו דאַרפּסט ניט גיין, און דו דאַרפּסט ניט קלינגען. קיל אַפּ דאַס האַרץ. פאַרלעש די געפילן. קלינג ניט. גיי צו זיי מער ניט, לאַז זיי פאַרגעסן אַן דיר. דערמאַן זיי ניט אַן דיין צוגעבונדנקייט צו זייער שטוב. שטער זיי ניט.“ איך האַב זיך געזידלעט, געמוסערט זיך אליין, געבעטן זיך באַ זיך, איינגעטיינעט מיט זיך און בין צו זיי ניט גע- גאַנגען, ניט געקלונגען. איך בין בלויז עטלעכע מאַל, שפּעט אין אַוונט, זיך דורכגעגאַנגען הין און צוריק איבער דער שוין שטילער בראַדסקי-גאַס אנטקעגן זייער גרויסאַרטיקן הויז, זיך אומגעקוקט אף די העל-באַלויכטענע פענצטער, זיך צוגעהערט צו די צאַרטע קלאַנגען פון א פידל, וואָס האַט זיך דערטראָגן פון דאַרט, געכאַפט א בליק אף זייער באַלקאָן, וווּ דעמלעט, שפּעט באַנאַכט, ווען איך האַב צוגעפירט יויכעוועדן פון האַטעל אף א טאַקסי אהער, איז געשטאַנען איינער אליין גענאַדי לואוויטש און געווארט אף איר.

לויט דעם, ווי ס'האַבן פון מאַל צו מאַל זיך באוועגט שאַטנס אף דער אנטקעגנדיקער וואנט, איז קאַנטיק געווען, אז מע גייט דאַרט ארום. נאר ווער? זי, יויכעוועד? גענאַדי לואוויטש? צי שולאַמיס אדער שאַלעם? איך האַב זיי אלעמען ליב געהאַט, אלעמען, וועלכע האַבן געהאַט א שייכעס צו איר. ווען יויכעוועד זאַל וויסן, אז איך שפּאַן דאָ ארום, וואַלט זי געוויס ארויסגעלאַפן צו מיר. נאר גלייכער, אז זי זאַל ניט וויסן אפילע, אז איך בין געווען דאָ, אין לענינגראד. איך בין אוועק, זיך לאנג נאך ארומגעדרייט איבער די גוט באַקאַנטע גאַסן און א מידער זיך אומגעקערט אין האַטעל. אינדערפרי האַט מען מיך איינגעלאדן אין פילהאַרמאַניע, פאַרגעלייגט ארי- בערפאַרן פון טשיטאַ אהער, קיין לענינגראד, אַנקומען אלס סאַליסט אין סימפּאָנישן אַרקעסטער. וועגן אזוינס האַב איך געקאַנט בלויז טרוימען, איך האַב זיך אָבער אָפּגעזאַגט.

די באגעגעניש פון מוזיקאנטן-אויספילער, געוועזענע סטודענטן פון לענינגראדער קאנסערוואטאָריע, האַט געדויערט דריי טעג. דער לעצטער אַוונט פארן אוועקפאַרן איז באַ מיר געווען פריי. און ס'האַט מיר אָפּגע- גליקט קריגן א בילעט אפן ספּעקטאַקל „טעויע דער מילכיקער“ אין דער אפּירונג פונעם מאַסקווער יידישן טעאַטער, וועלכער האַט דאָ גאַסטראַ- לירט. איך האַב עטוואָס פאַרשפּעטיקט און פאַרנומען מיין אַרט אין פאַר-

טער, ווען ס'האט זיך שוין אופגעהויבן דער פארהאנג און אף דער בינע האט זיך באוויזן מיכאעלס אין דער ראל פון טעוועיע. אין זאל האט גער דונערט פון אפלאדיסמענטן. אן איבעראשטער פון מיכאעלסעס שפילן, האב איך נאכגעשפירט נאך יעדן זשעסט זינעם, אופגעכאפט יעדעס ווארט, וואס ער האט געטאקט ארויסגעבראכט, און ניט באמערקט, ווער עס זיצט פון רעכטס אין דער לאזשע איבער מיר. ווען דער פארהאנג האט זיך אראפ געלאזט און ס'האבן זיך אנגעצונדן די ליוסטערס, האב איך דערהערט זייער א באקאנטע שטים. עמעצער האט אנגערופן מיך באם נאמען, און איך האב דערזען אין דער ערשטער ריי פון דער לאזשע יויכעוועדן און גענאדי לואוויטשן. זיי האבן מיך איינגעלאדן צו זיך אין לאזשע. דער וויסנדיק זיך, אז איך בין שוין דריי טעג אין לענינגראד, האט יויכעוועד ניט געוואלט אפילע די האנט מיר געבן, זי איז געווען באליידיקט, וואס איך בין ניט אריינגעקומען צו זיי, אפילע ניט אנגעקלונגען. דערפאר איז געווען פון מיכאעלסעס שפילן און געזאגט, אז ער וועט נאכאמאל גיין מיט די קינדער, ער וויל, אז שולאמיס און שאלעם זאלן זען מיכאעלסן, זוסקיינען, ביכלאל א יידישן טעאטער, א יידישן קאנצערט...

נאכן ספעקטאקל זינען מיר צוזאמען ארויס. יויכעוועד און אויך גענאדי די לואוויטש האבן מיך איינגעלאדן אף א גלעזל ווייך, געוואלט, איך זאל זען די קינדער, וועלכע זינען פאר דער צייט אונטערגעוואקסן, הערן, ווי שאלעם שפילט אפן פידל. מיר האט זיך געוואלט זיין מיט זיי, פארברענגען מיט זיי, נאר איך האב געזאגט, אז מע ווארט אף מיר. יויכעוועד האט זייער באדויערט און, געזעגענדיק זיך, מיר דערמאנט, אז זי האט א הייסן פארלאנג צופארן כאטש אף איין טאג אין זייער געוועזענע שטעטל, זיין אפן ארט, ווו ס'איז געווען זייער שטוב, זען דאס פארבליבענע גאנעקל. זי וואלט זייער וועלן, אז איך זאל פארן מיט איר. טאקע אף איין טאג, ניט מער. אויב ניט איצט, איז זאל זיין אן אנדערשמאל. זי וועט ווארטן...

קיין שטיטא האב איך זיך אומגעקערט א צופרידענער, וואס איך האב אזוי אומגעריכט זיך באגעגנט און געזען מיט יויכעוועדן און איר מאן, און אויך פון דעם, וואס איך האב געהאלטן ווארט און צו זיי, ניט געקוקט אף זייער איינלאדונג, ניט אריין.

א קינסטלער בארוקט זיך קיינמאל ניט מיט דעם דערגרייכטן. יעדן טאג האב איך געארבעט איבער זיך. איך האב נאך מער זיך אפגעגעבן דער מוזיק-שול, פיל ארומגעפארן, ארויסגעטראטן אין שטעט און דערפער פון סיביר, אף דער צעלינא, און שפעטער, ווען מע האט אראפגענומען אף דער צעלינא די ערשטע גערעטענישן, האט דאס מיר געגעבן אן אימפולס צו שאפן אייגענע קאמפאזיציעס. די געאגראפיע פון די שטעט, אין וועלכע איך בין ארויסגעטראטן, האט פון יאר צו יאר זיך פארברייטערט. און אט בין איך ווידער אין לענינגראד.

העכער פינף יאר איז אדורך נאך דעם, ווי איך האב דאס לעצטע מאל זיך באגעגנט מיט יויכעוועדן און איר מאן. איך האב זיך געריכט און געווארט, אז שוין אף מיין ערשטן קאנצערט וועט זי זיין מיט אים. זיי זינען ניט געווען. אפן צווייטן קאנצערט אויך ניט. ניט אפן דריטן, ניט

אפן פערטן. דאָס האָט מיך שוין אָנגעהויבן באומרויקן, נאָר איך האָב ניט געקלונגען. געהאַפּט, אז זיי וועלן זיין אפן פינפטן, אָף מיין לעצטן קאַנ- צערט, וועלכער איז פאַרגעקומען אויך אין גרויסן זאל פון דער קאָנסער- וואַטאָריע. נאָר זיי זיינען ניט געווען. דעמלט, שוין פאר מיין אָפּפאַרן, האָב איך אָנגעקלונגען צו זיי. קיינער האָט ניט געענטפערט. איך האָב לאַנג געקלונגען. קיינער האָט ניט גענומען דאָס טרייבל. איך האָב ניט אָנגע- הויבן פאַרשטיין, וואָס איז געשען, און אָנגעקלונגען צו יויכעוועדס שווע- סטער. זי האָט געפרעגט, ווער רעדט עס. איך האָב איר געזאָגט. איר שטים האָט זיך גלייך געביטן, זי האָט זיך אפילע דערפרייט, געזאָגט, אז זי האָט פיל געהערט פון יויכעוועדן וועגן מיר, אז זי איז געווען אָף מיין קאַנצערט, אז זי איז באַגייסטערט, און זיך מיסוואדע געווען, אז זי איז אמאָל באַגאנג- גען אן אוולע בענעגייע מיר. דעם בריוו, וועלכן איך האָב געשיקט פון מינסק יויכעוועדן, האָט זי דעמלט יויכעוועדן ניט אָפּגעגעבן. יויכעוועד ווייסט עס ביז איצט ניט. זי האָט געבעטן מיך מויכל זיין, און געזאָגט, אז יויכעוועד, גענאדי לואוואיטש מיט די קינדער זיינען שוין צוויי יאָר אין אויסלאַנד און וועלן זיין דאָרט מיסטאמע נאָך א פאַר יאָר.

אָן יויכעוועדן האָט די גרויסע רוישיקע שטאַט מיר אויסגעזען ווי פּוסט, און איך האָב מיט א בענקענדיק געפיל זי פארלאָזט.

אָף ווייטער האָט זיך פאַרברייטערט אויך די געאַגראַפיע פון די לענ- דער, אין וועלכע איך בין ארויסגעטראָטן. איך בין אויך געווען אָף קובאַ. דער לעצטער קאַנצערט מיינער אין האוואנע איז פאַרגעקומען אינעם גרויסן זאל פונעם נאַציאָנאַלן טעאַטער. דער זאל איז געווען איבערפולט. דאָרט האָב איך אויסגעפילט באַכס פינפטע סיוטע פאַר וואַלאַנטשעל, איינע פון זיינע קאַמפּליצירטסטע סיוטעס.

צווישן דעם אוילעם, וואָס האָט צום סאָף פון קאַנצערט מיך אַרומגע- רינגלט אָף דער בינע, האָב איך פּלוצלינג, ווי עס וואַלט געשען א ווונדער, דערזען זי, מיין לעבנס-ליד, מיין יוגנט-ליבע.

— יויכעוועד! — האָב איך, אן איבעראשטער, אויסגערופן, לאַזנדיק זיך צו איר.

— איך בין יויכעוועדס טאַכטער, שולאַמיס, — האָט זי, שמיכלענדיק מיט די פינקלענדיקע בלויע אויגן, זיך אָנגערופן, — צי דען בין איך טאַקע אזוי ענלעך אָף מיין מאמען?..

שולאַמיס האָט מיך באַקאַנט מיט איר מאן, ער איז א קובינער. זי האָט מיר דערציילט, אז נאָכן פאַרענדיקן דעם פאַקולטעט פון אויסלענדישע שפראַכן אַרבעט זי אין דער סאָוועטישער אמבאַסאַדע אין קובאַ, כאַסענע געהאַט דאָ מיט א היגן לערער, און זיי האָבן שוין א דרייַיאָריק יינגעלע — פידעל. די עלטערן האָבן זיך שוין פון לאַנג אומגעקערט אהיים פון אויס- לאַנד. די מאמע האָט זיך באַטייליקט אין ארוישיקן „לייקען“ אין קאַסמאַס. דער טאַטע איז אַנפירער פונעם זעלבן אַנשטאַלט, וואָס פריער, שאַלעם האָט פאַרענדיקט די קאַנסערוואַטאָריע און שפּילט די ערשטע פידל אין לענין- גראַדער יוגנטלעכן מוזיקאַלן אַנסאַמבל. שולאַמיס און איר שוואַרצקיינעווי- דיקער מאן האָבן מיך אַינגעלאָדן צו זיך. ס'איז אָבער שוין געווען שפּעט- לעך, און מאָרגן זיבן אינדערפרי האָב איך געדאַרפט זיין אפן אַראַוואַק-

זאל. קומענדיק אהין, האָב איך געטראָפֿן דאָרט שולאמיסן מיטן מאַן און זייער קלייניגקן פֿידעלן. אַן עכטער קובינער, מיט דער מאמעס און באַבעס בלויע אויגן. זיי האָבן געבראכט מיר א מאטאָנע מאראנצן, באנאנעס, ווינטרויבן און א קליין פעקעלע פֿאַר די עלטערן. געזעגענענדיק זיך, האָב איך גענומען אַף די הענט פֿידעלן, א קוש געטאָן יויכעוועדס אייניקל, וועלכן זי, די באַבע, האָט נאָך ניט געזען.

אין דער לופט שוין האָב איך, ווי געוויינלעך, ארויסגעקוקט דורכן איליומינאטאָר און דערזען שטיין יויכעוועדס טאַכטער מיטן קובינער איי־דעם און אייניקל, און שולאמיס, ווי מיט פֿיל יאָרן צוריק איר מאמע, האָט געפֿאַכעט מיט דער האנט, באגלייטנדיק מיך...

דער ליינער האָט געהאלטן דעם קורס אַף מאַסקווע, און פֿון מאַסקווע בין איך ספּעציעל ארויסגעפֿלויגן קיין לענינגראַד. איצט האָב איך ניט געדארפט עפעס איבערשאַרן אין זיך. איך האָב געדארפט אויספֿילן מײַן כוין — איבערגעבן דעם גרוס און דאָס פעקעלע, וואָס כײַז האָב געבראכט מיט זיך פֿון קובאַ.

באלד ווי איך האָב זיך איינגעאַרדנט אין האָטעל, האָב איך אָנגעקלונג גען צו יויכעוועדן אַף דער קוואַרטיר. דאָס טרייבל האָט גענומען, קאַנטיק, שאַלעם. איך האָב געבעטן צורופֿן גענאדי לואוויטשן.

— דער טאַטע איז היינט ארויסגעפֿלויגן קיין זשענעווע, — האָט ער געענטפֿערט און איבערגעגעבן דאָס טרייבל דער מאמען.

יויכעוועד האָט זיך שטאַרק דערפֿרייט מיט מיר, באזונדערס ווען איך האָב איר געזאָגט, אז איך בין ערשט פֿון קובאַ און געבראכט א גרוס פֿון שולאמיסן.

— קום שוין צו פֿאַרן, — האָט זי מיך געבעטן, — איך וועל שוין אין ערגעץ ניט גיין. איך ווארט אַף דיר. נאָר פֿאַרהאלט זיך ניט. איך וויל, זאָלסט זיך זען מיט שאַלעמען.

יויכעוועד האָט מיך באגעגנט בא דער שוין אופגעעפנטער טיר. זי האָט מיך ארומגענומען, זיך צעקושט מיט מיר, צאָרט, וואָרעם.

— אַד, ווען דו קומסט כאָטש מיט עטלעכע מינוט פֿריער. אַקאַרשט איז אוועק שאַלעם. בא אים איז באלד א קאַנצערט. איך האָב אזוי געוואָלט, זאָלסט אים זען, זיך דורכריידן מיט אים... נאָר וועגן דעם שפעטער. נו, דערצייל, דערצייל, — האָט זי געבעטן, דערלאנגענדיק מיר אין עסציימער א ווייכן פֿאַטעל, און אליין זיך צוגעזעצט אנטקעגן מיר.

איך האָב איר איבערגעגעבן דעם גרוס, דאָס פעקעלע. יויכעוועד האָט געהאלטן אין איין פֿאַנאנדערפֿרעגן זיך וועגן שולאמיסן, וועגן איידעם און דעריקער וועגן פֿידעלן, דעם אייניקל.

איך האָב ווידער דערציילט, און זי האָט מאמעש געלויכטן. אין פֿאַלק זאָגט מען: שיינע מיידלעך זיינען נאָכדעם שיינע ווייבלעך, און שיינע ווייבלעך ווערן נאָכדעם שיינע באַבעס. יויכעוועד איז געווען א שיינע באַבע. זייער א שיינע. פֿאַר די יאָרן, וואָס מיר האָבן זיך ניט געזען, האָט זי, עמעס, זיך עטוואָס געעלטערט, אָבער גלייכצייטיק באשאַנר קען געוואָרן מיט א ליינער שיינקייט. אַף איר האָט מאמעש גערוט איצט די שכנע. אין אירע קימאט זעכציק יאָר האָט זי אויסגעזען שלאַנקער, שטאַלט־

נער פון א פערציקיאַריקער. די אויגן האָבן באַ איר געפינקלט, געווען פול מיט לעבן. זי איז געווען פול מיט ענערגיע. בלויז די האַר אירע האָבן פארלוירן דעם גינגאַל, געווען דורכויס באַזילבערט, און דאָס האָט איר צוגעגעבן אַ באַזונדער כּיין.

בעשאַס איך האָב דערציילט, האָט זי פון מאַל צו מאַל מיך אָפּגעשטעלט, זיך צוגעהערט, צי מע קלינגט ניט. זי האָט זייער איבערגעלעבט, וואָס ס'איז נאָך ניט געווען ניט קיין טעלעגראַמע, ניט קיין קלונג פון גענאדי לואאַ-וויטשן. פאַרטאָג איז גענאדי לואאַוויטש אלס מיטגליד פון אַ מעלויכישער עקספּערט־קאָמיסיע ארויסגעפּלויגן קיין זשענעווע, און ער האָט דאָך איר צוגעזאָגט, אז באלד, ווי ער וועט נאָר קומען אָפּ אַן אָרט, וועט ער אָנקליבן גען אָדער געבן אַ טעלעגראַמע. און פון אים איז ביז איצט קיין שום יעדע ניטאָ.

— מיר האָט זיך זייער ניט געוואַלט, אז ער זאָל היינט פּלען. ער האָט געהאַט אַ מעגלעכקייט ארויספּלען מיט אַ טאָג שפּעטער. איך בין דאָך ערשט נעכטן געקומען פון מאַסקווע, פון דעם „זוויאַזדנע גאַראַדאַק“, ניט באַוויזן קימאַט אויסריידן מיט אים אַ וואַרט. שאַ, דאַכט זיך, מע קלינגט... ניין, איך האָב אַ טאַעס געהאַט. ס'האַט זיך מיר אויסגעוויזן, — האָט זי מיט אַ געפּאלענער שטיים געזאָגט.

ס'האַט זי באַמרויקט, צי ס'איז ניט געשען, כּאַלילע, עפעס מיטן לייב־נער. מיט אַ טאָג פריער האָבן עטלעכע טעראַריסטן פאַרכאַפט אַן אַרגענטינער ליינער מיט איבער הונדערט פאַסאַזשירן. יויכעוועד האָט עטלעכע מאַל געקלונגען אין אַעראַפּאַרט און ניט גע־קענט זיך דערקלינגען. דער טעלעפּאָן איז די גאַנצע צייט געווען פאַרנו־מען.

איך האָב זיך געסטאַרעט זי באַרויקן, פאַרזיכערט, אז זי וועט נאָך היינט באַקומען אַ גוטע יעדיע.

— האַלעוויז! נו, דערצייל, וואָס איז באַ דיר. אַ ביסל ווייס איך. וועגן דינע דערפּאָלגן ווייס איך פון די פּלאַטן. ווי עס ווייזט זיך נאָר אַ פּלאַט אין דיין אויספּילונג, שאַפן מיר זי אַיין. נו, און אויסער דעם? ביסט נאָך אלץ אין טשיטאַ? אלץ איינער אליין? — האָט זי באַדויערנדיק אַ פּרעג געטאָן. — וויפּל איז דער שיר, סאַליאַ? וויפּל קאָן מען זיין אליין, און באַ־זונדערס שוין אין אַט דעם, אין אונדזער עלטער... צי דען... — זי האָט גע־וואַלט נאָך עפעס זאָגן, נאָר זיך אליין איבערגעשלאָגן, — סאַליאַ, עפשער וועסטו אָנקלינגען אין אַעראַפּאַרט, עפשער וועט מען דיר ענטפּערן? איך האָב שוין מוירע צו קלינגען...

זי האָט גענומען פונעם דערבייקן טישעלע אַ טאַבלעטקע וואַליראַל און אוועקגעלייגט אונטערן צונג. און מיטאַמאַל האָט זיך שטאַרק צעקלונגען דאָס טיר־גלעקל. אַ בלייד־געוואַרענע איז יויכעוועד אופּגעשפּרונגען, אוועקגעזילט אין קאַרידאָר און אין אַ וויילע אַרום זיך אומגעקערט אַ גליקלעכע מיט אַ טעלעגראַמע אין האַנט.

— אַ, דאַנקען גאָט, פון גענאדין, — האָט זי מיט אַ פאַרכאַפטן אַטעם געזאָגט, — ער איז געקומען בעשאַלעם...

ניט בלויז בא איר, נאך אויך בא מיר איז אראפ א שטיין פון הארצן. — בעשאלעם. — האט זי א שנינענדיקע איבערגעכאזערט. — מער דארף איך ניט! און איך האב שוין גאט וויסט וואס איבערגעטראכט. א מענטש אן פאנטאזיע טויג ניט, און מיט צופיל פאנטאזיע טויג ווידער ניט... נו, אנטשולדיק מיר, דערצייל, זאג, ווי זעט אויס שולאמיס. אין איר זינען דאך געווען פארליבט דא גופע אזעלכע ווילע, אזעלכע אינטערעסאנטע און פייעקע באכערים. מע איז אויסגעגאנגען נאך אירע טריט. זי האט דאך גע- קענט זיין דא, ניט אזוי ווייט פון אונדז. איך בענק, און גענאדי בענקט. מיר קאנען זיך שוין ניט דערווארטן, זי זאל קומען מיט איר מאן און קינד, אונדזער איינציק דערווייל אייניקל, צוגאסט צו אונדז. עס ווילט זיך האבן כאטש א ביסל נאכעס פון די קינדער. שוין באלד פינף יאָר, ווי מיר האבן זיך ניט געזען, נו, און שאלעם... — זי איז אף א וויילע אנשוויגן געוואָרן, ווי זי וואָלט זיך געזייעוועט ריידן ווייטער צי ניט, — פון שאלעמען האָבן מיר הארצווייטעק, — האָט זי פארזאָרגט פאָרגעזעצט, צועצנדיק זיך נענער- טער צו מיר, — איך וואָלט זייער וועלן, זאָלסט אים זען. ער איז א שטאלט- נער, א שיינער, א קלוגער. א טאלאנטפולער פידלער. אים גייט שוין דאָס זיבן-אויף-צוואנציקסטע. און האָט קיינעם ניט. באגעגנט זיך ניט מיט קיין איין מיידל. וועגן כאסענע האָבן וויל ער אפילע ניט הערן. ער איז אַ- טוישט, טראומירט...

א פארזאָרגטע, האָט זי, ווי א מאמע, אויסגערעדט פאר מיר דאָס הארץ. עטלעכע יאָר האָט שאלעם זיך געכאווערט מיט אן אָנשטענדיק מיידל. ער איז פארליבט געווען אין איר, און זי אין אים. זי, קלימענטינא, א פייע, אן איידעלע, א סטודענטקע פונעם ביאָלאָגישן פאקולטעט, איז געפעלן געוואָרן סײַ יוכעוועדן, סײַ גענאדי לױוּאוויטשן. זי איז געוואָרן אן אייגענע בא זיי איז שטוב, באזונדערס נאָך דעם, ווי מע האָט שאלעמען גענומען אף א יאָר ציין ארמיי. קימאט יעדן טאָג פלעגט זי זיין בא זיי, גענעכטיקט בא זיי, געגעסן בא זיי, גערוט בא זיי, געגאנגען צוזאמען מיט זיי אין טעא- טער, אף קאנצערטן. זי איז זיי געוואָרן נאָך ליבער און נענטער מיט דעם, וואָס זי פלעגט יעדן טאָג שרייבן שאלעמען הייסע בריוו און יעדן טאָג פלעגט זי באקומען פון אים בריוו; זיי האָבן זיך באצויגן צו איר, ווי צו אן אייגענער טאכטער, עפשער נאָך צארטער, מיט מער זאָרג, — זי האָט דאָך דאָ מער קיינעם ניט געהאט, וואָס זאל אויסער זיי זיך זאָרגן וועגן איר. אירע עלטערן האָבן געווינט אין טאשקענט. זי איז טייער געווען זיי פאר איר ליבע צו זייער זון, וועלכער האָט זיך געפונען ווייט פון זיי, אין אונדזערער א מיליטער-טייל אין אונגארן. ס'איז שוין געווען אָפגע- רעדט, אז באלד ווי שאלעם קערט זיך אום, האָבן זיי כאסענע. יוכעוועד און גענאדי לױוּאוויטש האָבן געגרייט א דירעלע פאר זיי, באשטעלט אויסשטאטונג, איינגעקויפט מאטאָנעס. און אָט, מיט עטלעכע וואָכן פאר דעם, ווי שאלעם האָט שוין געדארפט קומען, האָבן זיי, יוכעוועד און גע- נאדי לױוּאוויטש, זיך אומקערנדיק פונעם צענטראלן אוניווערסיטעט מיט פעקלעך און מאטאָנעס אין די הענט, דערזען, ווי אנטקעגן דעם הייראטס- פאלאץ האָט זיך אָפגעשטעלט א שערענגע אויסגעפוצטע טאקסי, און פון דער ערשטער מאשין איז ארויס אין א פארביק-געקעסטלטן אַנצוג — דער

כאסן, שוין גיט קיין יונגער, עטוואס סוטלעוואטער מאנצבל, און מיט אים, אין א לאנג ווייס קלייד און אין א פאטא, זי, קלימענטינא... שאלעמס קאלע. זיי זינען געווען דערשטוינט, גיט געגלייבט די אייגענע אויגן. זי, וועלכע האט פארווארפן זייער זון מיט ליבע-בריוו, געשריבן, אז זי גייט אויס פון בענקשאפט נאך אים און ווארט מיט אומגעדולד אף דער גליקלעכער מינוט, ווען ער וועט קומען... שאלעם איז פארבליבן טראוומירט, גלייבט איצט קיין שום מיידל גיט, באגעגנט זיך מיט קיין איינער פון זיי גיט, געווארן איינגעשלאסן אין זיך, און זיי, די עלטערן, לעבן דאס זייער איבער.

— וואס טוט מען? — האט זי פארווארגט זיך אָנגערופן. — עפשער וועסטו זיך דורכריידן מיט אים? דו ביסט בא אים מער אווטאָריטעט, ווי איך און גענאדי. ער קאלעקצאָנירט אלע פלאטן, ווו עס זינען פארשריבן ווערק פאר וויאָלאָנטשעל אין דיין אויספילונג. אגעוו, האָבן מיר אין איינעם אן אָונט אין דעם „וויאָדני גאַראַדאַק“ געהערט דורך ראַדאַ בעטהאַווענס פינפטע סאַנאַטע, וועלכע דו האָסט פּרעכטיק אויסגעפילט, און איך האָב בע-שאַממיסע דערמאַנט זיך אונדזער געשפרעך בא מיר אפן גאַנעקל. גע-דענקסט? שוין אדורך וויפל? העכער פערציק יאָר. איך האָב דיר דעמלט געזאָגט, אז נאָך בא אונדזער לעבן וועט באהערשט ווערן דער קאַסמאַס, אז מענטשן פון אונדזער ערדקייטלעך וועלן שפאַצירן און עפשער זיך אפילע דערקלערן אין ליבע גיט נאָר אונטער דער לעוואָנע, נאָר גופע אף דער לעוואָנע. דו האָסט דעמלט געקוקט אף מיר, ווי אף א פאַנטאַזיאָרקע, גיט געגלייבט. וועסט נאָך זען, וואָס דער מענטש וועט דערגרייכן די נאַענט-סטע צייט. ווונדער. ער וועט קוקן אף אונדזער פילקע, אף אונדזער ערד-קוגל, גיט נאָר פון דער לעוואָנע, נאָר, זייער מעגלעך, אויך פון מאַרס און פון אנדערע פלאַנעטעס. עמעס, אונדזער גאַנעקל וועט ער פון דאָרט גיט זען... אגעוו, סאַליאַ. האָב איך וועגן אונדזער גאַנעקל געהאַט א גרוס. טרעף, וועמען איך האָב באגעגנט אין מאַסקווע אפן ווונקאווער אעראַדראָם? וועסט קיינמאַל גיט טרעפן. דיין אמאַליקן כאווער — פיניע שוואַלב. איך האָב אים גיט דערקענט. סאַליד, מיט א היפשן פליך און א בייכל. ער איז געפליגן קיין באַשקיריע. ער איז דאָרט שעף פון א בוינג. ער האָט מיך דערקענט. מיט א פאַר טעג פאר דעם איז ער געווען אין שטעטל, ריכטיקער אפן אַרט, ווו דאָס שטעטל איז געווען. איצט איז דאָרט א קאַלאָסאַלע פאַסעקע. א שטעטל גיט פאר מענטשן, נאָר פאר בינען. א וועלט מיט פילפאַרביקע בינשטאַקן, און צווישן די בינשטאַקן שטייט, ווי א שוימער, אונדזער גאַ-נעקל. א גלאַק הענגט אף אים. פון אים, פונעם גאַנעקל, זעען זיך די קלעווער-פעלדער, וועלכע רינגלען ארום דאָס בינען-שטעטל. ער, פיניע שוואַלב, איז צוגעפאַרן אהין ספּעציעל, געוואַלט אָפּזוכן דעם קייווער פון זיין מאמע, און גיט געפונען. גיט געבליבן אפילע קיין סימען גיט פון דעם אלטן שטעטלשן בעסוילעם, גיט פון דער גרוב מיט די קדושים לעבן טייך. אומעטום דורכטיקער קלעווער. שפיזן פאר די בינען. דאָרט, ווו ס'איז געווען דער קלוב, געפינען זיך די בינענציקטלעך. מער קיינער. פון די פּרעזידיקע איינזוינער איז דאָרט קיין איין מענטש גיט פארבליבן. אַט וואָס ס'איז געוואָרן פון דעם ליבן שטעטלע, ווו ס'איז אדורך מיין קינד-

היינט, די פריסטע יוגנט־יאָרן... סאַליאַ, לאַמיר צופאַרן אהין. עס ציט מיך שוין לאנג. אליין פאַרן איז מיר שרעקלעך. מיר ווילט זיך זייער פאַרן צוזאמען מיט דיר. איך וועל באשטעלן באלד בילעטן אפן ליינער, וואָס גייט גאנצפרי קיין מינסק, פאַר מיט מיר. איך בעט דיך. טו דאָס צוליב מיר. שענק מיר איין טאַג. מאַרגן איז פונקט זונטיק. מירן ארויספליען מיטן ערשטן רייס, און אין אַוונט וועלן מיר זיך אומקערן. אינגאנצן איין טאַג. נו, זאַג, וואָס שוויגסטו?

מיר האָט זיך זייער געוואָלט פאַרן מיט איר, זיין צוזאמען מיט איר דאַרט, וווּ מיר האָבן מיט העכער פערציק יאָר צוריק אזוי ווונדערלעך פארבראכט די זומער־כאדאַשים. איך האָב זיך געשלאָגן מיט דער דייע: „פאַרן“ — „ניט פאַרן“, און פארשטאנען, אז באזונדערס איצט, ווען גע־נאדי לווּאוויטש איז ניטאָ, דארף איך אוואדע ניט פאַרן אינצווייען מיט איר. איך טאָר עס ניט טאָן. דערקלערן עס איר האָב איך ניט געוואָלט, און צוטראכטן עפעס אנדערש, זאַגן א ליגן, האָב איך ניט געקענט. איך האָב געשוויגן.

— נו, זאַג „יאָ“, — האָט זי, מיט א בעטנדיקער שטימ, זיך געווענדט צו מיר.

נאָר דאָ האָט זיך שטארק צעקלונגען דער טעלעפאָן.
— ס'איז גענאדי, ער! — האָט זי א פריידיקע אויסגערופן און גיך א נעם געטאָן דאָס טרייבל.

יאָ, ס'איז געווען ער.
אן אפגעלעבטע, א גליקלעכע, האָט זי אים געזאָגט, אז זיין טעלע־גראמע האָט זי באקומען, אז זי האָט שטארק איבערגעלעבט, שוין ניט גע־וויסט וואָס איבערצוטראכטן, געבעטן כאַטש איבער א טאַג קלינגען. אין די אַוונטן וועט זי זיין שטענדיק אין דער היים. אַנגעזאָגט אים די גוטע בסורע, אז זי האָט באקומען א לעבעדיקן גרוס פון שולאַמיסן, אז דעם גרוס האָט געבראכט איר אלטער פריינט סאַליאַ, סאַלאַמאַן זאַנענטאל, און אז סאַליאַ איז איצט דאָ בא איר אין שטוב און אז זי רעדט מיך איין, איך זאָל צופאַרן צוזאמען מיט איר אף איין טאַג אין איר געוועזענעם שטעטל. נאָכדעם האָט ער גערעדט, און זי האָט די גאנצע צייט איבערגע־כאזערט איין וואָרט: „גוט“, „גוט“, „גוט“, א צופרידענע האָט יויכעוועד ענדלעך אוועקגעלייגט דאָס טרייבל און געזאָגט, אז גענאדי לווּאוויטש האָט מיר איבערגעגעבן א גרוס.

— פארן גרוס א דאנק. נאָר צוליב וואָס האָסטו אים געדארפט זאַגן, אז איך בין בא דיר? ער האָט דאָך בא דיר ניט געפרעגט.
— וואָסי דען? פארוואָס האָב איך ניט געדארפט זאַגן? — האָט זי פאָר־ווונדערט מיך אַנגעקוקט.

— דערפאר, ווייל אין די מינוטן, וואָס ער איז אזוי ווייט פון דיר, קען אים עפשער עס זיין ניט צום האַרצן... מאלע וואָס ער קען איבערטראכטן...
— לאַז צורו, רעדסט נאָרישקייטן, — האָט זי זיך צעלאַכט, — גענאדי וועט גאַרנישט ניט איבערטראכטן. ביפראט איצט, ווען ער ווייסט, אז ס'איז ניטאָ קיין שום גרונט פאר דעם.

— אזוי מיינסטו. און איך, אלס מאנצבל, נעם עס אוף עטוואַס אנדערש.
— זאָל זיך דיר גארנישט ניט דוכטן, — האָט זי זיך אופגעהויבן, —
איך וויל דיר ווייזן, סארא טאלאנטפול בוך לידער איך האָב היינט גע-
קראָגן. נאָר פּרִיעַר וועל איך דיר איבערלייענען ניט קיין סאך. — און זי
האַט איבערגעלייענט די ליד „טיפּע גריבער, רויטע ליים“.

— צו מײַן גרויסן באדויערן און ביזאָיען, סאַליאַ, — האָט זי געזאָגט, —
האַב איך ביז היינט ניט געוויסט, אז בא יידן איז פאראן, געווען, ער איז
שוין אוועק פון דער וועלט, אזא דיכטער, ווי שמועל האַלקין. זײַנע לידער
זײַנען איבערגעזעצט און ארויסגעגעבן אין רוסיש. איך האָב געקראָגן צוויי
עקזעמפּליאַרן. איך גרייט א פאַסילקעלע און וועל איין עקזעמפּליאַר שיקן
שולאַמיסן. איך וויל, אז מײַנע קינדער זאָלן באַגלייך מיט דעם, וואָס זיי
לייענען טוואַרדאַוסקין, יעווטושענקאָן, באזשאנען, ראסול גאמזאַטאַוון,
זאָלן זיי לייענען און וויסן די ייִדישע דיכטער האַפּשטיינען, מאַרקישן,
קוויטקאָן, כאַריקן... זייערע ווערק האָב איך שוין. אין רוסיש. קיין ייִדיש
לייענען מײַנע קינדער ניט. זאָלן זיי לייענען אין דער איבערזעצונג... —
זי איז א ווילע אנשוויגן געוואָרן, און באלד, דערמאַנענדיק זיך, קאַנטיק,
אינעם איבערגעריסענעם שמועס:

— דו האָסט דאָך מיר ניט געענטפּערט, סאַליאַ. נו, מיר פאַרן מאַרגן?
איך האָב איר געענטפּערט, אז איצט פאַרן קאַן איך ניט. איך האָב שוין
אף איינס אזיגער באנאכט א בילעט קיין טשיטאַ.

— קער אום דעם בילעט, פאַלג מיך, — האָט זי מיך איינגערעדט, —
איך וועל באשטעלן אף איבערמאַרגן אן אנדער בילעט.
— גוט, — האָב איך איר געזאָגט, — דעם בילעט קאַן איך אומקערן. איך
מוז אָבער באַפּרייען דעם נומער אין האַטעל.
יויכעוועד האָט זיך פאַרטראכט.

— ווען גענאדי איז דאָ, וואָלט איך דיך מיט פאַרגעניגן איינגעלאָדן
זײַן בא אונדז. שולאַמיסעס צימער איז פּריי. וואָס זשע טוט מען? — האָט
זי פאַרואַרגט זיך אָנגערופן. — עפּשער בא דער שוועסטער? זי און איר
מאן וועלן זײַן צופּרידן. איך וועל זיי שוין אָנקלינגען.

— ניין, ניין, — איך האָב זי ניט געלאָזט נעמען דאָס טרייבל און צוגע-
זאָגט אן אנדערשמאַל, ווען גענאדי לואָוויטש וועט אויך זײַן, וועלן מיר
צוזאַמען, זאַלבעדריט, צופאַרן אהין.

— נו, גוט, — האָט זי געזאָגט, — איך וועל ווארטן. אָן דיר פאַר איך
ניט. זאָלסט נאָר ניט פאַרגעסן דיין צוזאַג.

— ניין, איך וועל ניט פאַרגעסן, — האָב איך זי פאַרויכערט, — נאָר זאָג
מיר, יויכעוועד, איך וויל שוין לאַנג, זייער לאַנג בא דיר פּרעגן. וואָס איז
דעמלט געשען? פאַרוואָס ביסטו פּלוצלינג אוועקגעפאַרן? זיך ניט געזעגנט
אפּילע...?

— זע, האָסט עס ביז איצט נאָך ניט פאַרגעסן? אז מירן מיט דיר זיצן
אף אונדזער גאַנעקל, וועל איך דיר דעמלט אלץ דערציילן און וועסט פאַר-
שטיין, אז איך האָב דעמלט אנדערש ניט געקאַנט, ניט געטאַרט... פאַר-
שטייסט, ניט געטאַרט... נאָר לאַמיר איצט וועגן דעם ניט ריידן. ווען מיר
וועלן פאַרן אהין, וווּ ס'איז אמאָל געווען אונדזער שטעטל, וועל איך דיר

אלץ דערציילן און וועסט פארשטיין, אז כ'האָב רעמלט אנדערש ניט גע-
קאַנט... גוט?

— גוט, — האָב איך געענטפערט, אופהייבנדיק זיך.
מיר האָט זיך ניט געוואָלט צעשיידן מיט איר. ס'איז מיר ליב און
טייער געווען זי און אלץ, וואָס האָט געהאט א שייכעס צו איר...
איך בין אוועק, ווי א שוועסטער האָט זי הארציק מיר געדריקט די
האנט, ארויסבאגלייטנדיק.

איך א געוויסער צייט ארום, אפן וועג קיין פינלאנד און שפעטער, פאָרן-
דיק קיין נאָרוועגיע, האָב איך זיך פארהאלטן ניט אף לאנג אין לענינגראד,
און יעדעס מאָל געקלונגען צו זיי א האלב שאַ פאר מיין אָפּפאַרן. יויכער-
וועד און גענאדי לווואויטש האָבן ארויסגעזאָגט אן אומצופרידנקייט, וואָס
איך מייד זיי אויס, קום צו זיי ניט אריין. אויסער דעם, האָט יויכעוועד
יעדעס מאָל מיר דערמאָנט מיין צוואַג צו פאָרן צוזאמען אין געוועזענעם
שטעטל, און געייצט געדענקען די שורע פון גאמזאטאָוו ליד: „היט דיניע
אלטע פריינט“. אין הארצן האָב איך געהיט, נאָר ארויסווייזן עס איבעריק
האָב איך זיך אויך געהיט, קעדיי ניט פארשאפן אגמעסנעפעש איר מאן.
עס זיינען ווידער אדורך עטלעכע יאָר, ווי איך האָב זיך ניט געזען ניט
מיט יויכעוועדן און ניט מיט קיינעם פון איר מישפּאַכע. איך האָב זיך
שטאַרק פארבענקט און באשטימט, אז ווען איך וועל ווידער זיין אף מיינע
פארפלאַגירטע קאַנצערטן אין לענינגראד, אומבאדינגט זיך זען מיט זיי.
דערווייל איז מיר פאָרגעשטאנען ארויספליען צוזאמען מיט א בריגאדע
ארטיסטן קיין וויעטנאַם.

אומגעקערט האָב איך זיך פון דאָרט א בארייכערטער, א פולער מיט
אינדוקן, אין א גוטער שטימונג. סיי פון דער דורכגעגאנגענער טורנע, סיי
פון דער פאָרשטייענדיקער, וועלכע דארף פאָרקומען אינגיכן אין לענינג-
גראד...

א היפש מידער בין איך נאָך די פינף וואָכן ארויסטרעטונגען און בא-
געגענישן געזעסן אין ליניער, געהאלטן צוגעדריקט צו זיך דעם וויאָ-
לאַנטשעל און אנדרעמלט געוואָרן. זעלטן ווען עס קומט מיר עפעס צו
כאַלעם. און דאָ, ווי נאָר איך האָב צוגעמאַכט די אויגן, בין איך שוין גע-
פליגן ניט אין א געוויינלעכן ליניער... איך פלי, איך טראָג זיך מעשוגע-
נערווייז אין א ראקעטע. און די ראקעטע האָט אן אויסזען פון א פאָרטעפּיא-
נע. איך זיך דערנעבן אף א וואַלקנדל, און צוזאמען מיט דער ראקעטע פאָר-
טעפּיאנע טראָג איך זיך האסטיק פארביי דער לעוואָנע, פארביי סאַטורן.
גלייך מיט אונדז טראָגט זיך מיט א גוואלדיקער געשווינדקייט א צווייטע
ראקעטע, א ראקעטע — א גאַנעקל. און אפן גאַנעקל זיצט אַנגעטאָן אין א
בלויען סאַראפּאַן מיט ווייסינקע פאַסיקלעך זי, יויכעוועד. די גינגאַלדענע
האַר זיינען בא איר פאַנאנדערגעלאָזט איבער די אַקסל, און זי שפּילט אף
מיין וויאָלאָנטשעל קרייסלערס „די ליידין פון ליבע“. אונדזערע ראקעטעס
טראָגן זיך מיט א מעשוועדיקער גיכקייט צווישן די אַנצאַליקע העליש-
פינקלענדיקע שטערן, אַט דערנענטערנדיק זיך, אַט דערווייטערנדיק זיך
איינס פונעם אנדערן. און אונדזער ליידישאפטלעכע הארצייסנדיקע מוזיק
צעטראָגט זיך איבער אלע גאַנעטע און איבער אלע ווייטע און גאַר-גאַר

ווייטע וועלטן און קערט זיך אום פון אלע אומזיכטיקע זיטן מיט א הילכנדיק־פניערלעכן עכאָ צו אונדז. יויכעוועדס ראקעטע — דאָס גאנעקל טראַגט זיך פאַרויס, איך אפן וואַלקנדל לעבן דער פאַרטעפיאנע — נאָך איר. איך וויל זי דעריאָגן און קאָן ניט. מיר קרייזן מיט א בליץ־שנעלקייט ארום מאַרס. מיטאַמאָל זע איך: אפן מאַרס, אין סאַמע מיט פון אַט דער פלאנעטע, שטייט אין הויכע גלאַנציקע שטיוול פיניע שוואַלב. אָף אים איז זיין קאַמיר־גיש העמדל מיט דער פאַרטופיע. ער האַלט אין האַנט א ביקס און צילט אין גאַנעקל, אָף וועלכן יויכעוועד פליט מיטן וואַלאַנטשעל. איך שרייב צו יויכעוועדן, איך וואָרן זי. נאָר זי הערט ניט. זי שפּילט. זי איז פאַרכאַפט פונעם פליען, פונעם שפּילן. איך וויל זי דעריאָגן, פאַרשטעלן מיט זיך, נאָר איך באַווייז ניט. פיניע שיקט אויס. דער וואַלאַנטשעל פליט ווייטער, נאָר דאָס גאַנעקל, אָף וועלכן יויכעוועד זיצט, גיט זיך א קוליע אין אלע זיטן, טיילט זיך אָפּ פונעם וואַלאַנטשעל, בלייבט הענגען אָף איין סטרונע, נאָר די איינציקע סטרונע פלאַצט, רייסט זיך איבער, און יויכעוועד מיטן גאַנעקל הייבן אָן פאלן אלץ געשווינדער און געשווינדער אין טהאַם אריין, אין כאַשכעס, אין טויהור־וואויהו... דער וואַלאַנטשעל מיט די איבערגעריסענע סטרונעס טראַגט זיך אליין צווישן די שטערן. ער שפּילט אליין, און איך יאָג זיך, שטייענדיק אפן וואַלקנדל, דרינג אריין אין דער געהיימיספולער כאַשכעס, אין דער גרויזאַמער פינצטערניש, איך זוך זי, יויכעוועדן, איך רוף זי, איך שרייב, איך גוואַלדעווע מיט אלע קויכעס, און מיטאַמאָל דער פיל איך א שטויס. א באַגאַסענער מיט שווייס, רייס איך אָף די אויגן און קוק זיך פאַרלוירן ארום. דער שאַכן מיינער, דער באַיאַניסט פון קיעווער פילהאַרמאָניע, שמייכלט צו מיר. דאָס האַט ער מיך גוטברודעריש א שטויס געטאַן, אופגעוועקט.

— וואָס האַט איר אזוי געשריען? וואָס האַט זיך איך געכאַלעמט? — האָבן די פאַסאזשירן, וואָס זיינען געזעסן בישכיינעס מיט מיר, מיט ניי־גער געפּרעגט.

— גאַרנישט. נאַרישקייטן. — האָב איך א מאַך געטאַן מיט דער האַנט, נאָר אפן האַרצן איז באַ מיר פאַרבליבן עפעס א שווערקייט, ניט קיין גוט געפיל, עפעס האַט מיך געדריקט. איך בין ניט קיין אַבערגלויביקער, עס ארט מיך ניט — זאַלן דרייצן שוואַרצע קעץ דרייצן מאָל מיט דרייצן פּוסטע עמער, מאַנטיק, דעם דרייצנטן, מיר דורכלויפן דעם וועג דרייצן אזיגער, לאַך איך זיך אויס דערפון. און אַט פון אַט דעם כאַלעם איז באַ מיר פאַר־בליבן אפן האַרצן עפעס א שווערקייט, עפעס א ניט גוטער פאַרגעפיל. פאַר מיינע כאַווייריים איז מיר ניט באַקוועם געווען זיך באַנוצן מיט דער פאַלקס־סגולע אין אזא פאל, נאָר אין האַרצן האָב איך דריי מאָל אויסגעשפּיגן דורך דעם לינקן אַקסל און זיך געסטאַרעט ניט טראַכטן, פאַרגעסן וועגן דעם כאַלעם. דער ליינער איז פינקטלעך צו דער מינוט בעשאַלעם אַנגעקומען אפן אַעראָדראָם אין טשיטאַ. איך האָב זיך געזעגנט מיט די אַרטיסטן פון אונדזער בריגאַדע, וועלכע זיינען געפּלויגן ווייטער, ווער קיין קיעווע, ווער קיין מאַסקווע, ווער קיין מינסק, ווער אין אַנדערע שטעט.

געקומען צו זיך אַהיים, האָב איך פּריער פאַר אלץ, איך ווייס אליין ניט פאַרוואָס, גענומען דורכקוקן די צייטונגען, וועלכע האָבן זיך אַנגע־

קליבן פאר די העכער פינף וואַכן, וואָס איך בין ניט געווען אין דער היים. בלעטערנדיק די „לענינגראדסקאיא פראוודא“, האָב איך מיטאַמאל דערזען א גרויס געדיכט שוואַרץ רעמל. ווי קאָן עס זײַן? — האָב איך, א דערשייטערטער, אינגאנצן אן אופגעטרייסלטער, אויסגעשרייען מיט א פארקאפטן אַטעם. — צי דען איז זי, יויכעוועד, שוין ניטאָ אף דער וועלט? צי דען איז עס ניט קיין ווילדער טאַעס? — מיט א פארשטאַרבן האַרץ האָב איך נאַכאַ-מאַל און ווידערמאַל זיך איינגעזויגן אין דעם שרעקלעך שוואַרצן רעמל, אין וועלכן דער אוניווערסיטעט, די פולקאווער אַבסערוואַטאָריע, די אסטראָנאָמישע געזעלשאַפט און פיל אנדערע וויסנשאַפטלעכע אַנשטאַלטן דריקן אויס דעם טיפן צאַר און טרויער איבערן טראַגישן טויט פון יויכע-וועד איסאַקאווע פּעוונזער... איך האָב מיט פאַרלאַפּענע אויגן געקוקט, גע-לייענט און ניט געקענט, ניט געוואַלט גלייבן. אומגעקומען? מיט א טראַ-גישן טויט? ווי? וויאזוי? וואָס האָט געקאַנט מיט איר געשען? איך האָב געכאַפט דעם טשעמאַדאָן און אוועקגעפאַרן גלייך אפן אַראַפּאַרט און מיטן ערשטן ליינער ארויסגעפלוין קיין לענינגראַד.

אין וועג האָב איך געהאַלטן אין איין טראַכטן און איבערטראַכטן, צו וועמען פּרײַער זיך ווענדן. איך האָב פאַרשטאַנען, אז איך דאַרף אַנקלינגען אַדער גלייך צופאַרן צו גענאַדי לואוויטשן. נאָר איך בין ניט בעקויעך געווען איצט זיך באַגעגענען מיט אים. לייכטער איז מיר געווען אַנקלינגען איר שוועסטער.

ווי איך בין נאָר אריין אין לענינגראַדער אַראַוואַקזאַל, האָב איך אזוי געטאָן. דערהערט, ווער עס קלינגט, האָט די שוועסטער זיך צעוויינט. קומענדיק צורײַך, האָט זי געזאָגט, אז זי איז שוואַך, זי ליגט, נאָכן אומגליק קאָן זי זיך ניט שטעלן אף די פיס, און האָט מיט א געבראַכענער שטימ דערציילט, אז יויכעוועד האָט פון לאַנג געטרוימט, זיך ארומגעטראַגן מיט א פאַרלאַנג צו פאַרן אהין, וווּ ס'איז געווען זייער שטעטל, אַפּגעלייגט עס פון מאָל צו מאָל, און אַט, מיט עטלעכע וואַכן צוריק, — גענאַדי לואוויטש איז דעמלט געווען אין מאַסקווע, — האָט יויכעוועד שאַבעס אין אָונט פאַר-בראַכט באַ איר, צוזאַמען געגעסן אָונט־ברויט, געלאָזט שפּילן דעם פּלאַט מיט מעדעלסאָנס „וואַראַצייעס“ אין מיין אויספילונג. אַפּגערעדט מאַרגן, זונטיק, גיין אף דער אויסשטעלונג אין קינסטלערישן מוזיי. נאָר גאַנצפרי האָט יויכעוועד איר אַנגעקלונגען, אז אין עטלעכע מינוט ארום פליט זי ארויס קיין מינסק און פון דאָרט וועט זי צופאַרן א קוק טאָן, וואָס איז פאַרבליבן פון זייער געוועזענעם שטעטל. די שוועסטער האָט געפרוּווט זי אַפּריידן, געלייזט ניט פאַרן אליין, ביפראַט, אז דער וועטער איז געווען ניט קיין גינסטיקער, דער הימל איז באַדעקט געווען מיט שווערע כּמאַרעס. נאָר יויכעוועד איז, צו איר אומגליק, באַשטאַנען אף אירס. געזאָגט, אז מער אַפּלייגן קאָן זי ניט. זי וועט דאָרט ניט זאַמען, זיין עטלעכע שאַ, ניט מער, און מיטן אָונטיקן ליינער וועט זי זיך אומקערן און פון אַראַדראַם צופאַרן גלייך צו איר, צו דער שוועסטער. אין אַנדערהאַלבן שאַ שפּעטער האָט די שוועסטער אַנגעקלונגען אין אַראַפּאַרט, מע האָט איר געזאָגט, אז דער ליינער איז געקומען קיין מינסק האַלב נײַן אינדערפרי, און באַטאָג האָט מען איר פּלוצלינג געבראַכט א טעלעגראַמע, אז ס'האָט געטראַפּן אן

אומגליק, זי זאל דרינגענדיק קומען. גענאדי לואאוויטש איז ניט געווען, דער שוועסטערס מאן אויך ניט. זי איז גלייך ארויסגעפלויגן, פארנאכט קוים א לעבעדיקע זיך דערקליבן אהין, מיט א פארכאפטן אָטעם אריין אינעם געוועזענעם קלוב און געפאלן כאלאשעס. יויכעוועדס קערפער איז געלעגן אפן דיל איבערגעדעקט מיט א לילעך איבערן קאפ.

שפעטער, ווען זי איז געקומען א ביסל צוריק, האָט די בריגאדירשע פונעם בינען־שטעטל דערציילט, אז זי האָט געזען, ווי ס'איז צוגעפארן א „זשיגול“, ס'איז פון איר ארויס א שיינ־געקליידטע פרוי, זי איז זיך דורכ־געגאנגען עטלעכע מאָל היז און צוריק אראָפֿטייך און ארוף־בערגל, דאָרט, וווּ ס'איז געווען דאָס שטעטל, געשטאנען און ארומגעשפאצירט לעבן גא־נעקל, וווּ עס הענגט דער גלאַק פון דער בינען־בריגאדע. דעמלט איז זי, די בריגאדירשע, צו צו איר און געפרעגט, ווער איז זי און וואָס וויל זי. זי האָט דערקלערט, ווער זי איז, און געזאָגט, אז זי וואָלט זייער וועלן פארפלאנצן א קלייאָן־בוים לעבן זייער געוועזענעם גאנעקל. די בריגאדירשע האָט געבראכט א סאזשענעץ און א לאַפעטע, געוואָלט אויסגראָבן א גרוב אף פארפלאנצן דאָס ביימל, נאָר די פרוי האָט געזאָגט, אז זי וויל אליין פארפלאנצן, גענומען גראָבן מיט דער לאַפעטע לינקס פונעם גאנעקל, און זי, די בריגאדירשע, איז אוועק ברענגען אן עמער וואסער, קעדיי באגיסן דעם סאזשענעץ. פלוצלינג האָט זי דערהערט א שטארקן אופרייס, צוגער־לאָפן און געטראָפן די פרוי ליגן א שווער־פארווונדטע לעבן גאנעקל. מיט דער לאַפעטע האָט זי אָנגעטראָפן אף א מינע, וואָס די היטלעריסטן האָבן נאָך אין די מילכאָמפֿע־יאָרן איבערגעלאָזט. די פארווונדטע האָט קוים באַ־וויון זאָגן איר שוועסטערס אדרעס אין לענינגראד און באלד פארלוירן דאָס באוויסטיגן. זיי האָבן זי אריבערגעטראָגן אין דעם געוועזענעם קלוב און אף א מאַטאַציקל אוועקגעיאָגט אין ראיאָן נאָך א דאָקטער, נאָר ווען דער דאָקטער איז געקומען, איז זי שוין געווען טויט.

בא יויכעוועדס שוועסטער האָט פון מאָל צו מאָל פארכאפט דער אָטעם, זי האָט ניט געקאָנט ריידן. איך האָב געדולדיק געווארט, געהאלטן דאָס טרייבל אזוי לאנג, ביז זי איז געקומען צוריק. א באטריבטע האָט זי דער־ציילט, ווי זי האָט געבראכט יויכעוועדס קערפער קיין לענינגראד, ארויס־גערופן פון מאַסקווע גענאדי לואאוויטש, ווי גענאדי לואאוויטש האָט גע־ריסן אף זיך די קליידער, געיאַמערט מיט אומענטשלעכע קוילעס, א וואָך צייט ניט געגעסן, ניט געטרונקען, ארומגעשפאנט איבער דער שטוב ווי א וואנזיניקער. ער האָט גענומען אורלויב, פאָרט יעדן טאָג אפן דאָרעמדיקן בעסוילעם, וואָס געפינט זיך ניט ווייט פון דער פולקאווער אַבסערוואַטאָריע, שטייט שאַענווייז שווינגנדיק לעבן יויכעוועדס קייווער.

איינהאלטנדיק די כליפערין, האָט די שוועסטער געפרעגט, צי האָב איך זיך שוין געזען מיט גענאדי לואאוויטש, און געייצעט, איך זאל אומבא־דינגט צופאָרן צו אים, טאקע באלד, וועל איך גען נאָך טרעפן אין דער היים. מע מוז אים איצט אונטערהאלטן, מוטיקן. איך האָב צוגעזאָגט צופאָרן באלד צו אים, פארשטאנען, אז איך דארף צופאָרן, נאָר איך האָב ניט געקענט. כ'האָב זיך געפילט אזוי, ווי איך וואָלט שולדיק געווען אין יויכעוועדס טויט. ניין, פאָרן איצט צו אים, זיך זען איצט מיט אים איז

געווען איבער מיינע קויכעס. מיט מיין באזוך וועל איך אים ניט גרינגער מאכן, פארקערט, איך וועל אים נאך מער פארביטערן. בין איך פון אער־א דראם אוועקגעפארן גלייך אפן בעסוילעם, געקויפט דארט א קרוג מיט לעבעדיקע געאָרגינעס און אין סאָף פון דער אכצעטער ליניע געבליבן שטיין בא א נאָך פרישן קייזער, באדעקט מיט א באַרג שוין עטוואָס פאר־וועלקטע קראַנצן — קראַנצן פון אָבסערוואַטאָריע, פון אַוניווערסיטעט, פון דער וויסנשאַפטלעכער אסטראָנאָמישער סעקציע, פון די קאָסמאָנאָוטן. אָף יעדן קראַנץ — מיט שוואַרצער פאַרב איר ליבער נאָמען. אָף יעדן קראַנץ — מיט שוואַרצער פאַרב „יויכעוועד“, „יויכעוועד“, „יויכעוועד“... ס'איז געווען איר קייזער. און דאָך האָט זיך מיר ניט געוואָלט גלייבן, איך האָב ניט געקענט דערלאָזן דעם געדאַנק, אז אָט דאָ, אונטער אָט דעם בערגל ערד, ליגט זי... איך האָב בעשום־אויפן ניט געקאָנט דערלאָזן, זיך ניט געקאָנט פאַרשטעלן, אז זי לעבט מער ניט, אז זי באַוועגט זיך ניט, אז זי שמיכלט ניט, לאַכט ניט, פרייט זיך ניט, אז זי ליגט פאַרגליווערט. ניין, ס'איז ניט מעגלעך. איך בין געשטאַנען בא איר קייזער און געזען זי פאַר זיך אזא, ווי דאָס ערשטע מאָל אפן פאַרנאַכטיקן שאַבעס־שפּאַציר, אינעם בלויען סאַראַפּאַן מיט די וויסינקע פּאַסיקלעך און פאַנאַנדערגעלאָזטע גינגאַלדענע האָר ביז די אַקסל. געזען פאַר זיך דעם פינקלדיקן בליק פון אירע אויגן, איך האָב געהערט איר שטים, געזען זי אזא, ווי דעמלט, ווען זי האָט שפּאַצירט מיט מיר צום ערשטן מאָל אין דער לעוואַנעדיקער נאַכט צווישן די באַזילבערטע קוקורוזע־און זונרויזן־פעלדער, אזא, ווי זי איז געזעסן אַרומגענומען מיט מיר אפן גאַנעקל...

זי האָב איך דעמלט זיך געקאָנט גאָר פאַרשטעלן, אז זי, יויכעוועד, וועט בא אָט דעם גאַנעקל אומקומען מיט אזא טראַגישן טויט? און אָט שטיי איך לעבן איר קייזער. ניטאָ מער יויכעוועד. ניטאָ. אָט דאָ, אונטער אָט דעם בערגל, איז אָף אייביק געקומען צו קוורע מיין יוגנט־ליבע, מיין נעשאַמע־ליבע, מיין גייסט, מיין טרוים, מיין פרייד. איך וועל שוין מער קיינמאָל ניט זען איר שיינענדיק געזיכט, ניט הערן איר מעכניעדיקע שטים... אלץ ארום לעבט, און זי איז ניטאָ... בא ביידע זייטן קייזער שטייען טעפּ מיט לעבעדיקע קווייטן, אין די צעעפנטע בעכערלעך פון די ווייסע און רויטע כריזאַנטעמעס פאַרען זיך מיט א שטילן זשום בינען, די שטענגלעך וויגן זיך לייכט אונטער, די בלומען עטעמען ארויס אן איידעלן נערוד פון זיך, זיי לעבן, בינען לעבן, די זשוקלעך, די מוראַשקעלעך, וועלכע באַוועגן זיך גיך צווישן די קרענץ. עס שושקען זיך מיט די צווייגן די ביימער. זיי לעבן. זיי וועלן שטיין דאָ לעבן איר קייזער אין א יאָר ארום, אין צען יאָר ארום... און רוישן מיט די בלעטער. די זעלבע לעוואַנע וועט אַראַפּקוקן אהער, באַלייכטן מיט איר בלאַסער שיין דאָס בערגל ערד, די זעלבע זון וועט שיינען, די זעלבע שטערן וועלן אפן זעלבן אויפן, ווי איצט, שעמעריך, פינקלען, אונטערווינקען... די ווייסע נעכט וועלן, ווי שטענדיק, פרייען די פאַרליכטע. די שטאַט וועט לעבן. מענטשן וועלן אומ־גיין איבער די זעלבע גאַסן, איבער וועלכע זי איז געגאַנגען, מע וועט לעבן אין דער קוואַרטיר אָף בראַדסקי־גאַס, אין וועלכער זי האָט געלעבט, זיצן אין טעאַטער אין די לאַזשעס, אין וועלכע זי איז געזעסן. אָן איר וועט מען

שוין אנטדעקן נייע שטערן, ארוישיקן אין קאסמאס נייע ראקעטעס, אנט-
וויקלען ווייטער די וויסנשאפטלעכע ארבעט, פראווען יאמטוויים, דאס
לעבן וועט גיין, קאלזמאן די וועלט וועט עקזיסטירן. נאָר יויכעוועד וועט שוין
קיינמאל ניט זיין, ניט וויסן, וואָס דער מאָרגן וועט ברענגען אונדזער פלא-
נעטע, וועלכע דרייט זיך טאָג-אויס, טאָג-אין, אָן א ברעג און אָן א סאָף,
צוזאמען מיט איר, יויכעוועדס, קייזער, ארום איר אייגענער אקס און
ארום דער זון פון אונדזער גאלאקטיק.

און ס'האָט דאָך געקאָנט זיין אנדערש. ווען איך פאַר מיט איר, זי האָט
דאָך מיך אזוי געבעטן, וואָלט עפּשער דער אומגליק ניט געטראָפּן. איך
וואָלט זי זיכער פארהיט, ניט דערלאָזט, אז זי זאל גראָבן, איך וואָלט מיט
דער לאַפעטע געגראָבן, און זי וואָלט איצט געלעבט. ס'וואָלט אָט דאָס
בערגל ניט געווען אָט דאָ אפּן בעסוילעם, עס וואָלט ניט געווען דאָס
שוואַרצע רעמל אין צייטונג, עס וואָלט ניט געווען אָט די קרענץ. זי
וואָלט געלעבט, געארבעט, געשאפּן, וואָלט זיך דערווארט אָף שולאמיסן
מיטן אייניקל פון קובא און וואָלט פארשאפט פרייד אלע, וועלכע האָבן זי
געקענט, געזען, באגעגנט... זי האָט דאָך אזויפיל געוויסט, אזויפיל אוועק-
געטראָגן מיט זיך, אזויפיל געהאט צו מיטיילן, דערציילן אזוינס, וואָס
קיינער וועט שוין קיינמאל ניט וויסן. און פאר מיר וועט שוין אויך אָף
ווייטער, אָף שטענדיק פארבלייבן א סאָד, אויך וועגן דעם, וואָס איז דעמלט
געשען, וואָס זי איז פלוצלינג אוועקגעפאָרן...

פון ערגעץ האָט זיך אָנגעטראָגן א ווינט, אָנגעיאָגט שוואַרצע וואָלקנס,
און ס'האָט א גאָס געטאָן א רעגן. איך בין געשטאנען מיט אן אָפּגעדעקטן
קאָפּ אונטערן רעגן. דאָס האָט מיך ניט געקיימערט. געקיימערט האָט מיך
דאָס, וואָס דער רעגן פליכעט, שמייסט אומבעראכמאַנעסדיק איבער איר
קייזער און דאָס וואסער קאָן דורכדרינגען דורך דער צעגראָבענער ערד
אהין, צו איר. איך האָב גיך אראָפּגענומען פון זיך דעם מאנטל און איבער-
געדעקט איר קייזער מיט אים. אין א וויילע ארום האָבן די וואָלקנס זיך
דורכגעטראָגן, דער רעגן האָט אופגעהערט. עס האָבן נאָר פון די ארומיקע
ביימער, ווי דורכזיכטיקע גרויסע טרערן, געקאפּעט טראָפּנס רעגן-וואסער.
פון דער אנטקעגנדיקער זייט בעסוילעם האָט זיך דערטראָגן א דומפּע
טרויעריקע מוזיק. ערגעץ ניט ווייט האָט א פרוי עמעצן באוויינט. דער-
פילנדיק א זון-שטראַל, האָבן פויגלען אָף די דערבניקע צווינגן זיך צעזונ-
גען. פויגלען וויינען ניט. פויגלען זינגען שטענדיק. און עפּשער וויינען זיי,
נאָר מיר הערן ניט. און בא מיר האָט געוויינט דאָס האַרץ.

שטייענדיק פארטיפט אין די טרויעריקע געדאַנקען, האָב איך ניט בא-
מערקט, ווי עמעץ איז צוגעגאַנגען. נאָר באלד האָב איך דערפילט, אז
עמעץ שטייט דאָ דערבני, זיך אומגעקוקט און דערזען רעכטס פון מיר,
צווישן די וויינענדיקע קליאַנען, אים, יויכעוועדס מאן. דאָס האַרץ האָט
בא מיר אופגעציטערט. גענאדי לואאוויטש האָט אויסגעזען ווי נאָך זייער
א שווערער קרענק. גראָוו, בלאַס, אלט, צעבראַכן. ער איז געשטאַנען סוטור-
לעוואטע אָנגעבויגן, אומבאוועגלעך, ווי פארשטיינערט, און מיט פארשטאַר-
טע פארלאַפענע אויגן געקוקט אָף יויכעוועדס פייכטן קייזער. אונטער די
פיס בא מיר האָט א טרעשטשע געטאָן א פארדארט צווינגל. ער האָט א הייב

אוף געטאָן דעם גראַוון קאַפּ און דערזען מיך. די אויסגעבלייכטע איינגער-
פאלענע באקן האָבן בא אים א צוק געטאָן. ער האָט פארווונדערט אזוי ווי
דערשראָקן מיך אַנגעקוקט. זיין בליק איז געווען פול מיט צאר, מיט וויי-
טעק. איך האָב געפילט, אז איך דארף אים אומבאדינגט איצט עפעס זאָגן,
דערקלערן, ווי קום איך אהער, און נאָך עפעס וויכטיקס זאָגן, ער זאל וויסן,
פארשטיין, באַנעמען אלץ אזוי עמעסדיק, ווי ס'איז. ער זאל פארשטיין,
פארוואָס בין איך געקומען אהער, פארוואָס שטיי איך דאָ א טיף-בא-
טריבטער לעבן זיין פרויס קייווער. נאָר איך האָב ניט געקאָנט ארויסברענ-
גען קיין איין וואָרט. איך האָב אין דער מינוט זיך געפילט, ווי א פאר-
ברעכער, וועמען מע האָט געכאַפט פאר דער האַנט און ס'איז שוין ניט
שייעך זיך צו פארענטפערן, דערקלערן, זיך באַרעכטיקן. איך האָב געטאָן
זייער גיט גוט. איך האָב ניט געדאַרפט אליין גיין אהער צו איר קייווער.
געדאַרפט פרייער זיך זען מיט אים, כאַטש אַנקלינגען אים און צוזאַמען
מיט אים קומען אהער. דעמלט וואָלט עס אויסגעזען אינגאַנצן אנדערש.
און איצט?.. איך בין גרייט געווען ארומנעמען אים, צודריקן צו זיך. זיך
אויסוויינען אף זיין אַקסל, זאָגן אים, דערקלערן אים, איבערצינגן אים.
איך בין גרייט געווען אויסהערן פון אים די שאַרפטע, ביטערסטע ווער-
טער. איך האָב אף דעם געוואַרט, געוואַרט, ער זאל מיר עס זאָגן. ער האָט
איצט געהאַט פולע רעכט אף דעם. ער האָט מיך געדאַרפט אויסוידלען,
אוועקטרייבן, ניט לאָזן שטיין דאָ בא איר קייווער. איך האָב געוואַרט אף
דעם. גרייט געווען, ער זאל אויסגיסן אף מיר זיין צאָרן. דעמלט וואָלט
מיר גרינגער געווען.

נאָר ער האָט געשוויגן. גאַרנישט ניט געזאָגט. ניט געפרעגט. געשטאַ-
נען א טיף-פאַרזאָרגטער, אריינגעטאָן אינגאַנצן אין זיך, היפש אזוי, בין
ער האָט באַמערקט דעם קרוג מיט די צינטער-רויטע זאַפטיקע געאַרגינעס.
— דאַס האָט איר? — האָט ער שטיל א פּרעג געטאָן, אַנקונדיק מיך
מיט א מיטפילנדיקן בליק.

איך האָב שווייגנדיק א שאַקל געטאָן מיטן קאַפּ.
— וויאזוי?.. פּונדאנען?.. וויאזוי האָט איר זיך דערוויסט? — ער האָט
זיך אַנגעבויגן, גענומען דעם קרוג מיט די געאַרגינעס און אוועקגעשטעלט
צוקאַפּנס פון קייווער.

ניט רירנדיק זיך פון אַרט, האָב איך אים געזאָגט, אז איך האָב ניט
געוואַגט אים באַומרוקן. דעריבער האָב איך אַנגעקלונגען דער שוועסטער
און בא איר זיך אלץ דערוויסט.

— זי האָט מיר געזאָגט, אז איר קומט יעדן טאָג אהער, און אַט האָבן
מיר זיך געטראָפּן. נאָר דאָך טוט מיר באַנק, וואָס איך האָב אייך פרייער
ניט אַנגעקלונגען, ניט געווען בא אייך...

— איר וועט דאָ לאַנג זאַמען? — האָט ער שטיל געפרעגט.

— ניין, איך פאַר היינט צוריק, — האָב איך געענטפערט.

מיר זיינען נאָך א היפשע צייט געשטאַנען באם קייווער, נאָכדעם צו-
זאַמען אוועק. פאַמעלעך זיינען מיר געגאַנגען, ניט אויסריינדיק קיין
וואָרט. אויסערן בעסוילעם האָט ער זיך אַפּגעשטעלט, א וויילע פאַרהאַלטן
אף מיר זיין טרויעריקן בליק און נאָכדעם פאַרזאָרגט זיך אַנגערופן:

— עפשער וועט איר צופאָרן צו אונדז? כאָטש אָף אַ ווילע. איר וועט זיך זען מיט שאַלעמען. איר האָט דאָך אים שוין לאַנג ניט געזען. ווען האָט איר געזען אים? — האָט ער אַ פּרעג געטאָן.
— לאַנג. זייער לאַנג. אין פינף-און-פּערציקסטן. ווען איך האָב זיך אומגעקערט פון בערלין.

— מיט דרייסיק יאָר צוריק? — האָט ער זיך פּאַרווונדערט. — און מער האָט איר אים ניט געזען? פּאַרוואָס? און איצט... ווילט איר אים גאָר ניט זען? ער איז זייער אַ געראַטענער. אַ פּיייקער. אַ גלענצנדיקער פּידלער. נאָר אַן עלנטער. אים איז שוין פינף און דרייסיק יאָר, און ער האָט קיינעם ניט. ער איז נאָך אַ באַכער. עפשער וואָלט איר זיך מיט אים דורכגערעדט. איר וואָלט עפשער געוויקט אָף אים. וויפּל איז דער שיר. וואָס וועט זיך נאָכדעם... נו, קאָלזומאן איך לעב. אָבער נאָכדעם? שולאַמיס איז ווייט, זייער ווייט. ער וועט דאָך פּאַרבלייבן איינער אליין. וויאָזוי וועט ער לעבן, אַן עלנטער? היינט וואָלט איר זיך נאָך געקענט זען מיט אים, אין אַ פּאַר טעג אַרום פּאַרט ער מיט זיך אַנסאַמבל אפּן „באַם“...

מיר האָט זיך זייער געוואָלט זען מיט אים, מיט שאַלעמען, וואָס איך בין געווען יענער, וועלכער האָט גוירעם געווען זיין קומען אָף דער וועלט, איר האָב געוואָלט נאָכאַמאַל אַרײַן אין דער שטוב, וווּ זי האָט געלעבט, וווּ יעדע זאַך דערמאַנט אין איר, זיין אין אַט די שווערע מינוטן כאָטש אַ ביסל מיט איר מאַן, מיט גענאַדי לואָוויטשן, וועמען איך האָב אַ געאַכטעט, אַי ליב געהאַט. נאָר איך האָב פּאַרשטאַנען, אַז איך דאַרף עס ניט טאָן, טאָר עס ניט טאָן. עס וואָלט, מעגלעך, פּאַרשטאַרקט אין אים דעם אומזיסטן כּשאַד, וואָס האָט פון צייט צו צייט זיך פּאַרגאַנוועט צו אים אין האַרצן.

פון בעסוילעם בין איך גלייך אוועקגעפּאַרן צום אַעראָוואַקזאַל און באַוויזן נעמען אַ בילעט אפּן ליניער קיין מאַסקווע. פּליענדיק, האָב איך אַ טראַכט געטאָן, אַז ניט גענאַדי לואָוויטש, ניט איך האָבן פּאַר די פּאַר שאַ, וואָס מיר זיינען געווען צוזאַמען, קיין איין מאָל ניט דערמאַנט ייכע-וועדס נאַמען. איך האָב דאָס אליין ניט געקענט פּאַרשטיין. געפּינענדיק זיך העכער די וואַלקנס, צען קילאָמעטער איבער דעם ערדקנילעך, וואָס האָט זיך געדרייט אַרום זיין אַקס צוזאַמען מיט יויכעוועדס קיינער, האָב איך קלאָר פּאַרשטאַנען, אַז אין מעשעך פון יאָרן, זינט דעם אָונט נאָך מיין ערשטן קאַנצערט אין לענינגראַד, ווען איך האָב ווידער זיך באַגעגנט מיט איר, מיט מיין יוגנט-ליבע, מיט יויכעוועדן, און זיך באַקענט מיט גענאַדי לואָוויטשן, האָב איך אים אומזיסט און אומנישט פּאַרביטערט, פּאַרסאַמט דאָס לעבן, פּאַרשאַפט אים פּיינפולע ליידן. איך וועל זיך עס קיינמאַל ניט מויכל זיין. איך בין מאַמעש אַ פּאַרברעכער — אַן אומשולדי-קער, נאָר פּאַרט אַ פּאַרברעכער.

פון מאַסקווע קיין טשיטאַ האָב איך באַשטימט פּאַרן מיטן צוג, קעדיי אין מעשעך פון די זעקס מעסלעס וועג אלץ דורכטראַכטן, באַקלערן, קומען וויי-עס-איז צו-זיך. און אַט, מאַמעש עטלעכע מינוט פּאַרן אָפּגיין פון צוג, האָב איך געקראָגן אַ בילעט.
...מיין מיטפּאַרער, סאַלאַמאָן זאַנענטאַל, האָט גערעדט אָן אַן אָפּשטעל,

ווי ער וואָלט מוירע האָבן, אז ער וועט פֿאַרט ניט באַווייזן צו אויסדער־
ציילן אלץ, וואָס עס האָט זיך אָנגעזאַמלט באַ אים אפֿן האַרצן און אים
געמאַטערט.

דער צוג האָט זיך שוין דערנענטערט צו טשיטאַ. אין דרויסן האָט
געווילדעוועט אַ סיבירער ווינט. די וויגע האָט פֿאַרשייט געשמיסן מיט
שניי, פֿאַרליאפֿעט דאָס וואַגאַן־פֿענצטער, געפֿיפֿט, געברומט, זיך פֿאַר־
גאַנגען אין אַ פֿאַרצווייפֿלטן געוואָי, פֿונעם וואַגאַן־פֿענצטער האָט געצויגן
מיט קעלט. מײַן מיטפֿאַרער איז געשטאַנען מיטן מאַנטל אין האַנט אין
אונדזער שוואַך באלויכטענער קופֿע און נאָך אלץ פֿאַרכאַפֿט גע־
רעדט:

— קאַלזמאַן זי האָט געלעבט, בין איך געווען ניט אליין אף דער
וועלט. פֿונעם געדאַנק, אז זי איז דאָ, זאָל זיין ווייט פֿון מיר, אָבער זי
איז דאָ, איז מיר שוין געווען גוט. איצט בין איך פֿאַרבליבן איין־אליין.
איך האָב קיינעם ניט. ניט קיין קינד, ניט קיין רינד, און איך וועל שוין
קיינעם ניט האָבן, קיינער וועט זי מיר ניט פֿאַרבייטן. מײַן איינציקער
פֿריינט בלייבט דער וויאַלאַנטשעל. אפֿילע אים, גענאַדי לואָוויטשן, דעם
מאַן אירן, וועל איך שוין מער קיינמאַל ניט זען, אויך ניט שאַלעמען, ניט
שולאַמיסן. אין זייער דירע אף בראַדסקי־גאַס וועל איך שוין אויך מער
ניט זיין. זאָל ער פֿאַרגעסן אין מיר.

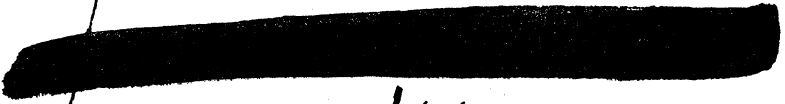
איך האָב קיינמאַל ניט געוואָלט טאָן עמעצן שלעכטס, קיינעם, און דאָך
אומגערן געטאָן. געטראַכט וועגן זיך און ניט וועגן יענעם, קיין דיך
וועכעזשן זיך ניט אָפֿגעגעבן.

דער צוג איז שוין היפֿש געשטאַנען אף דער סטאַנציע. די וואַגאַן־באַ־
גלייטערן האָט ווידער דערמאַנט מײַן מיטפֿאַרער, אז מיר זיינען אין טשי־
טאַ. אַ צעשטרייטער האָט זאָנענטאַל געכאַפֿט דעם טשעמאַדאַן און זיך
געלאָזט גיין. ס'האַט מיר באַנק געטאָן, וואָס מיר צעשיידן זיך. איך האָב,
שוין גייענדיק אין קאַרידאָר, געהאַלפֿן אים אָנטאָן דעם געקעסטלען מאַנטל,
מיט וועלכן ער האָט געהאַט צוגעדעקט בעשאַס דעם רעגן איר, יויכעוועדס,
קיייוער. אין אָפֿענעם טאַמבור האָט געוואָיעט די וויגע. געשאַטן מיט שניי.
ער האָט זיך פֿאַרהאַלטן, געוואָלט נאָך עפעס זאָגן, נאָר די וואַגאַן־באַגליי־
טערן האָט אים אונטערגעזיילט. שיר ניט פֿאַלנדיק, איז ער אַראָפֿגעשטיגן
פֿון די גליטשיקע טרעפֿלעך, און איך, אַ פֿאַרקאַליעטער, אין דער פיזשאַמע,
בין אוועקגעלאָפֿן כאַפֿן אף זיך דעם מאַנטל. אפֿן טעפֿיד לעבן סאַמע טיר
פֿון אונדזער קופֿע האָב איך באַמערקט אַ געפֿאַקטן קאַנווערט, וועלכן ער
האַט, קאַנטיק, אין איילעניש פֿאַרלאָרן. כ'האַב אָפֿגעוויבן דעם פֿאַקעט,
געכאַפֿט אַ קוק. ער איז אדרעסירט געווען קיין לענינגראַד אף בראַדסקי־
גאַס, גענאַדי לואָוויטשן ראַבונסקין. מיר האָט זיך פֿאַרוואָלט עפֿענען דעם
קאַנווערט און וויסן, וואָס שרייבט ער צו יויכעוועדס מאַן, נאָר איך האָב
אָפֿגעוואָרפֿן אזא געדאַנק. ניט אָנטוענדיק אף זיך דעם מאַנטל, האָב איך
אין איין פיזשאַמע זיך געלאָזט לויפֿן מיטן פֿאַקעט. שוין פֿון טאַמבור האָב
איך דורכן שניי־געוויירבל דערוען זאָנענטאַל אַנטקעגן אף דער פֿוסטער

באנאכטיקער פלאטפארמע. ער איז געשטאנען מיטן טשעמאָדאָן אין דער האנט, די צעלאָזענע פאטלע האָר באדעקט מיט שניי. א צעטראָגענער האָט ער געקוקט אפן צוג, וואָס האָט זיך שוין אָנגעהויבן רירן. איך האָב א געשריי געטאָן צו אים. ער האָט ניט געהערט, דער ווינט האָט געפּיפּט. איך האָב ווידער א געשריי געטאָן, ווייזנדיק אפן קאָנווערט. ער האָט זיך אומגעקוקט. מיך דערזען. מיט אלע קויכעס האָב איך א שלינדער געטאָן דעם פאקעט צו אים אף דער פלאטפארמע. דער ווינט האָט דעם פאקעט אונטערגעכאפט, פארדרייט צוזאמען מיטן ווירבלענדיקן שניי, א טראָג געטאָן אין דער הייד, א שמייץ געטאָן אראָפּ און צוזאמען מיטן שניי פאר-טראָגן אים ערגעץ צווישן די רעלסן, איבער וועלכע עס האָבן שוין האס-טיק געקלאפט די רעדער פונעם וואגאָן.

און די וויוגע האָט געדרייט, און די וויוגע האָט געברומט, געפּיפּט, געוואַיעט...

1801113003

111

1801113003

באנאכט אף פאשע

עפע מאַטיגע האָט מיט אומגעדולד געווארט אף יאנינקען.
ער האָט דערווייל אראָפּגעלייגט די ציגל פונעם אויסגער-
שפאנטן שטויביקן וואָגן און האָט זיי צונויפגעלייגט אין
דער ניט־דערבויטער שטאל, וועלכע איז געשטאנען מיט
נאקעטע, ווייס־געשיילטע קראָקוועס צום בלוי־ציצענעם
הימל. שעפע האָט בעשאַסמיסע געפילט, ווי אפן האַרצן
גליטשט זיך באַ אים אַ גלאַטיק שטיקל אַיז, אָט קיצלט עס דעם רעכטן
טייל האַרץ און אָט דעם לינקן, דעם אונטערשטן טייל.

וואָלט זי שוין קומען, יאנינקע. באַם אראָפּנעמען די ציגל פון וואָגן
פלעגט שעפע יעדעס מאָל זיך אויסדרייען צום סטעפּ, פארהייבן דעם צע-
דריבלטן שטרויענעם הוט, וואָס האָט זיך באַ אים געהאלטן אף די גע-
דיכטע שוואַרצע ברעמען, און געזשמורעט די אויגן, זיך אומגעקוקט צו
דעם גאַנץ ווייטן אַרטעזיאנישן ברונעם, ווי יעדן אָונט, באַם זוך־פאָרגאַנג,
טרינקט מען אָן די טשערעדע פון די לאַנגע הילצערנע קאַרעטעס.

נאָך וואָס האָט זי, יאנינקע, געדאַרפט אינמיטנדערינען, פלוצלינג, גיין
באַגעגענען די טשערעדע? וואָסי, די בעהיימעס וועלן אליין ניט טרעפן
דעם וועג? און די פערד זיינען שוין אוואַדע הונגעריק. נאָר אָן יאנינקען
וועט שעפע זיי אף פאשע גיט פירן. ער וועט אזוי שוין אן אומרויקער זיך
אייסעקן ארום די ציגל, ארום די קלעצער. ער וועט זיך אויסזוכן קאַלערליי
אַרבעטן, וואָס זיינען גאָר איצט גיט נייטיק. ער וועט זיך אזוי ארומדרייען,
ביז יאנינקע וועט גיט קומען מיט דער פאַרנאַכטיקער שטויביקער טשע-
רעדע. דעמלט וועלן זיי ביידע זיך זעצן אף די פערד און אוועקרייטן אף
די היי־לאַנקעס פאַשען דאָרט אין אָט דער וואַרעמער זומערדיקער נאַכט
די קאַלעקטיווע פערד.

די אלושטער גניאדע שקאַפע האָט אויסגעדרייט דעם קאַפּ מיט דער
שיינער גריווע צום סטעפּ, צום שלענגלדיקן שלאַך, וואָס ציט זיך באַרג-
אַרוף צווישן די באַגילדעטע ווייצענע פעלדער, צום יונגן, ניט לאַנג־אָפּ-
געקומענעם דאָ, שכיינעסדיקן יידישן דאָרף. מיט די גרויסע אומעטיקע
אויגן האָט די שקאַפע זיך פאַרקוקט אף דער פאַרגייענדיקער זון, וואָס
האָט זיך, ווי אַ יונג רויט לאַשעקל, באַהאַלטן הינטער די גרינע צווייגן
פונעם סעדל אויסערן יישעוון. איבער די לייכטע וואַלקנדלעך, וואָס זיינען
שטיל געשווומען איבער דעם סעדל, האָט זיך צעגאַסן אַ קופערנער אַפּ-
גלאַנץ.

ווער האָט געקענט זיך ריכטן, אז אזא גאַלדענער זון־פארגאנג קאָן ברענגען א שלאָסרעגנדיקע, שטורעמדיקע נאכט?
שעפע מאַטיגע איז צוגעגאנגען צום נידעריקן זאהאָן אין עק הויף און האָט פאנאנדערגעקניפט די שטריקענע פארמיסטיקטע פענטעס. ער האָט זיך פארטראַכט וועגן די האַיאַריקע גרויסע היצן, וואָס פאַרען און טריקענען פון טאָג צו טאָג אלץ מער די ערד, און די טווע אין פעלד הייבט אָן פריצייטיק געלן, ניט בעסער איז אויך מיט די הודינעס אפן באַשטאָן. נאָכדעם האָט ער א טראַכט געטאָן, אז יאניקע וועט עפשער גאָר ניט וועלן פאָרן היינטיקע נאכט די פערד פאַשען, און אומזיסט האלט ער זיי הונגעריקע אין זאהאָן. שוין לאנג צייט געווען ארויספירן זיי אף דער פאַשע.

שעפע האָט ניט באַמערקט, ווי ער האָט אלץ געפלאַנטערט שוין א לאנג אויסגעפלאַנטערטע פענטע. אַנגעשפאַרט מיט ביידע עלנבויגנס אָן דער זאוואלע פון זאהאָן, האָט ער זיך פאַרקוקט אהין, צו דער אויסגעטריקנטער באַלקע, פונדאנען עס האָט זיך דערטראָגן א ווייטער געזאנג.
אייערנעכטן, בעשאַס זיי האָבן געיעט די קוקורווע דאָרט אין דער באַלקע, האָט יאניקע א שמייכל געטאָן צו אים, נאָכדעם צוגעגאנגען און פריילעך א פּרעג געגעבן:

— פּיאַדאַרן קענסטו, אַנצאַקאָווסקיין?

יא, ער קען פּיאַדאַרן. פאַרוואָס זאָל ער אים ניט קענען? ער איז דאָך פאַרויצער פון אויט־זשוריצער ראַט.

— אף וואָס דאַרפסטו פּיאַדאַרן?

זי האָט זיך צעלאַכט און אוועקגעלאַפן צו איר דעליאַנקע.
און נעכטן באַם מויערן די שטאַל האָט זי געזאָגט, אלע האָבן געהערט, אז אזוי גוט צו אַרבעטן ווי מיט אים, מיט שעפען, איז מיט קיינעם ניט. זי וועט שטענדיק אַרבעטן מיט אים. ס'אַרבעט זיך גאָר בעסער.
— דו ביסט, שעפע, געזונט, ווי א מויער. ביסט געזינטער פאַר אונדזער אַגער, אף מײַן וואָרט, ביסט שטאַרקער.

— הַמּמ... — האָט ער דעמלט צופרידן א ברום געטאָן.

אים איז אויך גוט, ווען עס קומט אים אויס אַרבעטן צוזאַמען מיט יאניקען. ער וועט נאָך ווייזן, וואָס ער קאָן. אָט האָט ער היינט אליין אַראָפגעבראַכט די קלעצער און ציגל. קיינער האָט נאָך אזויפיל ציגל און אזויפיל קלעצער פאַר איין טאָג ניט אַראָפגעבראַכט.
איבערן הויף, וואָס איז געווען פון אלע זיטן אַנגעשטעלט מיט ווער־גענער, מאַזשאַרעס, האַרבעס, שנייד־מאַשינעס און פאַרוואַלגערט מיט קלעצער און ציגל, האָט זיך דערטראָגן א מעקען פון די אַנקומענדיקע בעהיי־מעס.

די ראַבע שווער־אַיטערדיקע בעהיימע האָט פאַרשלידערט דעם לאַנגן עק אינדערלופטן און זיך געלאָזט צום גאַרטן, פון וועלכן עס האָט גער־שמעקט מיט רייפגעוואָרענע אוגערקעס, קאווענעס און דיניעס. א באָרר־וועסע, מיט ברייט צעשפרייטע הענט איז יאניקע איר פאַרלאָפן דעם וועג און פאַרנומען זי אף צוריק.

דאס ליכטע ציצענע קליידל האט שיין ארומגעכאפט יאנינקעס שלאנקן
קערפער, ליכט זיך געפאלדעוועט און בוילעט אויסגעטיילט אירע שטיפע
מיידלשע גלידער.

שעפע האט ניט געקאנט אפפירן דעם בליק פון איר.
— האסט גאך ניט ארויסגעפירט די פערד אף פאשעז? — האט יאנינקע
מיט פארדראָס זיך אָנגערופן, דערזענדיק אים שטיין לעבן זאהאָן.
— כ'האָב דערוויל... זעסט, די ציגל... — האט שעפע פארלוירן גער-
זאָגט, העלפנדיק איר צובינדן די בעהיימע, — כ'ווארט דאָך אף דיר. מיר
וועלן באלד ארויספירן...

— וואָס נאָך?! — האט יאנינקע זיך אָנגערופן ניט צו שעפען, גאָר צו
דער בעהיימע מיטן וויסן קאָפּ, און א שטויס זי געטאָן א ביסל אָן א
זייט. — נו, נעם צו דעם פוס... נעם צו...

שעפע האט אָנגעהויבן ווישן דאָס רעכטע אויג, נאָכדעם דאָס לינקע.
ס'איז אלעמאָל אזוי מיט אים, ווען ער פארלירט זיך. „ווילסט ניט, דארף
מען ניט, — האט ער א טראכט געטאָן, — איך וועל אליין פאָרן פאשען.
איך וועל מיטנעמען מיט זיך דעם הונט, וועט זיין פריילעכער. ווו האָב
איך דאָס אוועקגעלייגט די פענטעס?“

— גא דיר גאָר אזא זאך! הינט איז סיידן מיין רייז ווער האט עס
אינגעטיילט? — האט יאנינקע זיך ווידער אָנגערופן, ניט אומקונדיק זיך
אף אים. זי האט פארוקט דאָס קליידל צווישן די פיס, זיך צוגעזעצט אף
די שפיץ פינגער און מיט א טיכלקע גענומען אויסווישן בא דער בעהיימע
די ווארעמע אינטערס.

— ווי דו ווילסט זיך, — האט שעפע א ברום געטאָן און אוועק אין
שטאל זוכן די פענטעס.

ס'איז שוין געווען גוט טונקל אין דרויסן, ווען אפן עק גאס האט זיך
דערטראָגן א טאָפּטשען פון ניטרגעצוימטע פערד. דאָס האָבן שעפע און
יאנינקע ארויסגעפירט די פערד פונעם קאָלעקטיוו „אופגאנג“ אף נאכט-
פאשע. יאנינקע איז געווען ניט צופרידן. זי האט זיך גאָר געקליבן גיין
אין דזשעלאל אפן דאָרפישן קאָמיוגישן אַוונט, דאָרט וועט דאָך געוויס זיין
פיאָדאָר. ער וועט זיכער קומען. ער רעכנט דאָך, אז זי וועט אויך זיין.
און זי פילט, אז זי מוז אים זען, פונקט ווי מע מוז איצט האָבן א רעגן
אף די פעלדער. איז וואָס וויל פון איר שעפע? זי וועט מאָרגן פאשען די
פערד! פיאָדאָר וועט דאָרט דאָך געוויס ווארטן אף איר. און עפשער איז
אזוי גלייכער. זאָל ער ווארטן, זאָל ער זען, אז איר גייט דאָס שטארק
ניט אָן.

די גניאדע שקאפע, אף וועלכער ס'איז געריטן יאנינקע, האט שטארק
געוואָרפן מיט די הינטערשטע פיס און פריילעך צוגעהירזשעט צו די איבער-
ריקע פערד, וואָס זיינען געווען צוגעבונדן צו איר ציימל. בא דער זייט
איז אפן בולאנעם אָגער געריטן שעפע.

בא שעפען איז עפשער נאָך קיינמאָל ניט געווען אזוי גוט אפן הארצן.
איבער דעם בלויען קרימער הימל האט זיך געצאפלט א גרויסע ווייסע

לעוואָנע, ווי א קיילעכדיק באזילבערטער קירבעס אף די שטילע בלויע וואסערן פון יאם. א מעכניעדיקע קילע בלויקייט האָט געטריפט אף די פעלדער און ארומגענומען אים, יאנינקען און די פערד פון אלע זייטן. אפן סטעפ איז געווען שטיל, און נאָר פון הינטער דעם דזשעלאלער בארג האָט פון צייט צו צייט זיך דערטראָגן אן אָפהילך פון א ווייטן געזאנג. דאָס איז די יוגנט פון זייער יישעו אוועק אין דעם דערבייזקן יידישן דאָרף אפן קאָמיוגישן אַוונט.

— שעפע, — האָט מיטאמאָל יאנינקע זיך אָנגערופן, אויסדרייענדיק זיך צו אים, — שעפע, — זי האָט זייער ווארעם א קוק געטאָן אף אים מיט די גרויסע בלויע אויגן.

שעפע האָט דערפילט, ווי א יונג קעלבעלע האָט מיט איר היסן גליי־שטיקן צינגל א לעק געטאָן אים דאָס האַרץ.

— וואָס, יאנינקע, האָ? — האָט ער צופרידן געפרעגט.

— ווייסט וואָס, שעפע, — האָט זי שטיל זיך אָנגערופן, — זי א יאט. וואָס דארפסטו מיך? וועסט זיך סיידן אליין ניט ספראווען? פאשע דו היינט, און איך וועל מאָרגן. נא דיר די פערד. זי א יאט, שעפע...

שעפע האָט זיך אָנגעכמורעט. גאַרנישט ניט געזאָגט. ער האָט א זעץ געטאָן מיט די באַרוועסע פיס דעם אָגער אונטערן בויך און איז אוועק אין גאלאָפּ.

— ווארט צו, פלי ניט אזוי! — האָט יאנינקע אים נאָכגעשריען. — וואָס פליסטו, ווי א מעשוגענער!?

אנשל קאָבליצער, דער קאָניוך פונעם שכינעסדיקן קאַלעקטיוו „פריי־לינג“, איז געגאנגען צו זיך אהיים, קיין פריי־דאָרף. פון דעם באשטאן האָט ער געהאט פארקערעוועט מיט דער קרומער מעזשע אין שכינעסדיקן רו־סישן דאָרף. ער האָט דאָרט געדארפט צוּזוכן א פאַראַדיסטן אָגער פאר דער קאשטאנעווער שקאפע. שוין עטלעכע טעג, ווי די שקאפע איז אומרויק, ווילדעוועט, רייסט דעם שפאן, צעטראָגט דעם וואָגן. ער לאָזט זי ניט אָפּ פון אויג. מאלע וואָס פאר אן אָגער, וואָס פאר א טויגעניכץ קאָן אָנשפרינג גען. וואָס פאר א קאָניוך וואָלט ער געווען, ווען ער זאָל עס ניט האָבן אין אויג? גלאט אזוי אן אָגער וועט ער צו דער שקאפע ניט צולאָזן. ער וועט צוּזוכן פאר איר אן אָגער פון דער בעסטער פאַראַדע. און לאָשעקעס דארפן בא זיי זיין איבעראיאָר, אז מע זאָל זיי קענען גלייך אף אן אויסשטעלונג ווייזן. איצט איז אנשל געגאנגען צום רוסישן פויער. זיין שווארצער אָגער איז אים זייער געפעלן. גאנצפרי וועט דער פויער אים ברענגען צו פירן צו דער שקאפע. ער איז צופרידן, אנשל. ער האָט אָפּגעטאָן א וויכטיק שטיקל ארבעט.

פארטראָגן מיט זינע געדאנקען, האָט אנשל מיטאמאָל באמערקט אין דער אַוונטיקער טונקלקייט די פערד, וואָס האָבן, אופהייבנדיק א נידעריקן שטויב, זיך אָנגעטראָגן אנטקעגן.

— ווער איז? — האָט ער אויסגערופן. — יאנינקע? דאָס ביסטו?

יאנינקע האָט שוואַך אַ צי געטאָן דאָס ציימל. די פּערד זיינען, שטיל
אונטערסאָפּענדיק, געבליבן שטיין.
אַנשלאַ קאַבליצער האָט פּאַרשאַרט אַף אַרוף די געלע קוטשמע האָר און
צוגעגאַנגען נעענטער צום מיידל.

— ע-ע-ע, ווהין, יאַנינקע טייערע, יאַודעוועט מען דאָס? — האָט ער
געשמייכלט צו איר מיט שעלמישע פּייערלעך אין די ברענענדיקע אויגן.
יאנינקע האָט גלייכגילטיק אַראָפּגעטריבן אַ גרויסע פּליג באַ דער
שקאַפּע פּונעם האַלדז.

— און פּונוואַנען שפּאַצירסטו עס? אַייער ערד איו, דוכט זיך, גאָר
לעבן דעם אַלטן ברונעם?

אַנשלאַ האָט אָפּגעשטויסן די גניאדע שקאַפּע און איז אַריין צווישן די
פּערד.

— פּונוואַנען? זעסט דאָך, פּון מאַנטאַני. אַך איז דאָרט פּאַראַן אַן
אַגער! אַ דרייערל וועט עס מיך קאַסטן, ווי דו זעסט מיך אַ לעבעדיקן,
יאנינקע, אָבער אַ לאַשעק וועט די שקאַפּע אונדז געבן, אַרוואו! ס'וועט זיין
דאָס, וואָס מע דאַרף, געראַטן אין דיר, יאַנינקע...

— אין דיר! — האָט שעפּע פּאַרלוירן אַ מורמל געטאָן.
אַנשלאַ האָט זיך אַף אים אפּילע ניט אומגעקוקט, צוגעגאַנגען האַרט צו
יאנינקען און אַנגענומען זי באַם נאַקעטן פּוס.

— לאָז אָפּ, לאָז אָפּ, דו הערסט צי ניט, — האָט יאַנינקע געדריגעט
מיטן פּוס און געלאַכט.

אַנשלאַ איז עטוואָס אָפּגעטראַטן, נאָר דאָס מויל האָט זיך באַ אים ניט
פּאַרמאַכט:

— ווען דו קוקסט אים אָן. אַט דאָס הייסט אַן אַגערן אַ גוואַר, אַ
בעסטיען! ס'וועט פּון אים אַרויסקומען דער עמעסער לאַשאַק, דער רוען
זאָל עס נעמען. אַ פּאַרטיק פּערד וועט געבאָרן ווערן, ווי דו קוקסט מיך
אָן, יאַנינקע טייערע, מיט דינע פּלאַמיקע בעקעלעך, געזונט זאָלן זיי מיר
זיין.

— פאַר צולאָזן צו דער שקאַפּע אַ דרייערל? וואָס רעדסטו, אַנשלאַ?

— פאַר אזאַ אַגער איז באַדי דאָס העמד אויסטאָן...

שעפּע האָט מיט אומצופּרידנקייט אַ צי געטאָן דאָס ציימל.

— די פּערד זיינען הונגעריק, — האָט ער אַנגעכמורעט זיך אַנגערופן
צו יאַנינקען, — איז וואָס האָסטו זיך אוועקגעשטעלט פּלאַפלען דאָס?..

— וואַרט, מיר פּאַרן, נו, אַנשלאַ, טרעט אָפּ, לאָז אָפּ דאָס ציימל.

— עך, יאַנינקע, ביין איך אים מעקאַנען! — האָט ער אַ ווייז געטאָן אַף
שעפּען.

— גיי, גיי, — האָט יאַנינקע אים לייכט אַ שטויס געטאָן.

— שטויס זיך ניט, יאַנינקעלע, פאַמעלעכער. זעסט, סאַראַ לעוואַנע עס
שיינט אין קוימען אַריין. וואָס טרייבסטו מיך?

— איך טרייב ניט. אַדעראַבע, ווילסט, קום מיט אונדז, — האָט זי אויס-
גערופן, — קום טאַקע, וועט זיין פּריילעכער. זעץ זיך אַף אונדזער אַגער.
ער בונטעוועט זיך.

— אויך מיר אן אַגער, — האָט אַנשל זיך צעלאַכט, — קום מאַרגן צו אונדז, וועסטו זען אן אַגער. אז מע לאָזט אים אריין אין טאבון, הייבן אן די שקאַפּעס צייטערן, ווי בעסטיעס הונגעריקע...
— נו, גענוג, — האָט שעפע פאַרשטיקט זיך אַנגערופן.
אַנשל האָט נאָכאַמאַל א קוק געטאַן מיט ביטל אפן בולאַנעם אַגער, אַף שעפען און איז מיט גיכע טריט אוועק.

שעפע מיט יאנינקען האָבן געפענטעט די פּערד, געלאָזט זיי זיך פאַ-
שען און אוועק אַפּזוכן אן אָרט, וווּ זיך צולייגן א ביסל אַפּרוען. דאָס
גראָז איז ארום געווען נידעריק און שיטער. זיי האָבן אַפּגעזוכט אראָפּ-
באלקע א געדיכט שטיקל היילאָנקע. שעפע האָט זיך אראָפּגעלאָזט אַף די
קני און ניט געוואוסט, צי בלייבן אזוי זיצן, צי צולייגן זיך. יאנינקע איז
נאָך א היפשע ווייל געשטאַנען און באטראכט די פּערד, וואָס זיינען ניט
ווייט דערבײַ ארומגעשפרונגען מיט די געפענטעטע פיס. נאָכדעם האָט זי
פאַרקעמט די קורץ־אונטערגעשאַרענע האַר, פאַרוקט דאָס ליכטע ציצענע
קליידל צווישן אירע שיינע פיס, זיך אראָפּגעלאָזט אפן היי און זיך אויס-
געצויגן לעבן שעפען.

די ערד איז נאָך געווען ווארעם פון דער באטאַגיקער זון. דער סטעפּ
האָט שוין לאנג געדאַרשט נאָך א טרונק, נאָך א גוסרעגן, וואָס זאָל זי
אַפּרישן, אַנטרינקען. נאָר קיין רעגנס זיינען ניט געגאַנגען. די הויכע
בערג, וואָס זעען אויס פונדערווייטן זייער בלוי און גאַר ניט אזוי הויך,
האָבן פאַרהאַלטן די אַפטע וואַלקנס, וואָס האָבן זיך געטראָגן פונעם יאם,
אַף דער דאָרעם־זייט, און שוין צופיל געווייקט די בערגיקע דאָרעם־געגנט
מיט אירע וויינגערטנער און קיפּאַריסן, און די צווייטע זייט הימל, די
צאַפּנדיקע, פלעגט בלייבן א ריינע, א דורכזיכטיקע, א בלוי, און קיין
רעגנס זיינען א גאַנצן זומער ניט געגאַנגען. איצט איז די ערד שוין געווען
געבלבלעך און זיך אַנגעהויבן שפּאַלטן פריער אַף גאַר קליינינקע שפּעל-
טעלעך, דורך וועלכע ס'האָט נאָר א מוראַשקעלע געקענט דורכקריכן, און
שפעטער אַף גרעסערע און גרעסערע.

די ערד האָט געפאַכעט מיטן לעצטן אַטעם, און דער הימל איז געבליבן
אַלץ אזוי דורכזיכטיק ריין, ווי אלטער אויסגעשטאַנענער וויין אין די
קעלערן פון אַרעאַנדע.

און וואָס האָבן באדאַרפט די שוואַרץ־אַרומגעברוינטע פאַרזאָרגטע נייע
יידישע פּויערים אויסער דעם, אז די ערשטע אופגעאַקערטע און פאַרזייטע
פעלדער זאָלן וואקסן גריין און זאַפטיק, ביז די זאַנגען וועלן זיך צעבליען
און אַנגיסן זיך מיט גרינעם זיסן קליאַק און נאָכדעם צוביסלעך אַנהייבן
געלן, צייטיקן, איבערגיסן זיך אין גינגאַלד און פאַרוואַנדלט ווערן אין
געראַטענע, געדיכטע פילזאַנגענדיקע פעלדער?

יאנינקע האָט זיך אויסגעצויגן אַף דער לאַנקע מיטן פּאַנעם אראָפּ, ווי
זי וואַלט וועלן ארומנעמען די ערד מיט די שאַרף־שמעקנדיקע געוויקסן
און צודריקן צו אירע הייסע צאַפּליקע בריסט. עס האָט זי שטיל גענאַגט
דאָס האַרץ, און געטראכט האָט זי וועגן דעם קאַמיוגישן אַוונט מיט מוזיק

און טענץ, וואָס קומט איצט פאַר אינעם ניט לאנג אופגעקומענעם דאָ
בישכיינעס נייעם יידישן דאָרף.

דער ערשטמיזיקער אַזונט איז אויך פאַרגעקומען דאָרט. דער ענגער
קלוב איז אָנגעפאקט געווען מיט יאטן און מיידלעך. ווי נאָר זי איז אהין
אריין, האָט זי באמערקט פּיאָדאָרן. ער האָט מיט עמעצן גערעדט. זי האָט
פאמעלעך, ניט געוילט דורכגעשפאנט פארביי. צו אים איז זי ניט צוגע-
גאנגען. פארקערט, זי איז אוועק אין דער אנטקעגנדיקער זייט און האָט
זיך אָנגעשפארט אָן דער נידעריקער וואנט. דערביי איז געהאנגען עפעס א
פלאקאט. זי האָט געקוקט אָף אים, געלייענט און גאַרנישט ניט פארשטא-
נען. פלוצלינג האָט זי דערפילט אָף אירע אקסלען עמעצנס ווארעמע הענט.
הינטער איר איז געשטאנען פּיאָדאָר.

— יאנינא, וואָס לייענסטו?

— זעסט דאָך, — האָט זי אויסגעדרייט צו אים דאָס עטוואָס פארפלאמ-
טע פאַנעם.

— אוואדע זע איך... ס'איז דאָך נאָך א פאראיאַריקער, — האָט ער זיך
צעשמיכלט.

„סארא ווונדערלעכע ציין“, — האָט זי דעמלט א טראכט געטאָן און
האָט אים, דאכט זיך, א ריר געטאָן אפילע מיט דער האנט פאר דער טשופ-
רינע.

— פארוואָס פארקעמסטו זיך ניט, הא, פּיאָדאָר? — זי האָט ארויסגע-
שלעפט איר גרין קעמעלע פון די אונטערגעשאַרענע האַר, — קום, כ'ל דיר
פארקעמען...

שעפע האָט שוין געהאט אויסגעריסן עטלעכע היי-שטענגלעך און עס
געקייט. נאכדעם איז אים נימעס געוואָרן דאָס קייען, די קינבאקן האָבן
אָנגעהויבן וויי טאָן, האָט ער מיט א שטרויעלע אָנגערייט יאנינקעס באק.
— וואָס כאַלעמסטו, ווילסט שלאָפן, הא, יאנינקע?

— שלאָפן? ניין. ווער כאַלעמט דען?.. — האָט זי ניט גערן געענטפערט.

— וועגן וואָס, יאנינקע, האָסטו איצט געטראכט? — האָט ער מיט נייגער
א פרעג געטאָן.

— כ'געדענק שוין ניט. די פערד ווו זיינען? זע, זיי זאָלן ניט פאר-
קריכן אינעם ווייץ.

— איך גיב אכטונג, — שעפע האָט זיך אופגעזעצט, זיך צוגערוקט עט-
וואָס געענטער צו איר, — און וועגן וואָס איך טראכט, ווייסטו? איך טראכט,
יאנינקע, ווען מע זאל קאָנען אָפּגראָבן דעם שפיץ פון די בערג...

— פון די בערג?

— פארשטייסט, ווען מע גראָבט אָפּ דעם שפיץ, פארשטייסט, וואָלטן

זיי די וואָלקנס ניט פארהאלטן, הא?

— איי סארא כאַכעם דו ביסטו נו, גיי. ווער לאַזט דיך ניט, שעפע?

— קום צוזאמען, — האָט שעפע א שמורכע געטאָן, — צוזאמען וועט
זיין פריילעכער.

— זאָגסט עס אָף אן עמעס? — האָט זי א בליץ געטאָן מיט די שטיפע-
ריש-שמיכלענדיקע אויגן.

— נו, אוואדע... פארשטייט זיך, פריילעכער... מיט דיר, מיין איך...
ער האט געוואלט נאך עפעס זאגן, נאך יאנינקע איז מיטאמאל אופגע-
שפרונגען און אוועקגעלאפן פארנעמען די פערד, וואס זיינען ארומגע-
שפרונגען אף די פאדערשטע געפענטעטע פיס שוין ניט ווייט פונעם ווייץ-
פעלד.

שפעט באנאכט איז אף דער לאַנקע געווארן טונקעלער. א ביין ווינטל
האַט א בלאַז געטאָן פון מזיעוו. די טוועס אף די ארומיקע פעלדער האָבן
זיך צעווייגט און צעוונגען. יאנינקע האָט עטוואָס א מידע זיך אופגעשטעלט.
דאָס לייכטע ציצענע קליידל האָט זיך אף איר געפאלדעוועט, און דער
ווינט האָט זיך געשפילט מיט די קנייטשן. ס'האַט אָנגעהויבן ווערן קאלט.
יאנינקע האָט זיך געלאָזט גיין צו דער שכינעסדיקער סטערטע היי. שעפע
נאָך איר.

— אוי, דו זעסט, וואָס עס טוט זיך... סארא כמארעס, — האָט יאנינקע
אונטערציטערנדיק א זאָג געטאָן און, אָנבייגנדיק זיך, ארונטערגעקראַכן
אונטער דער פרישער סטערטע.

דער ווינט האָט זיך געשטארקט, און דער הימל איז אלץ מער באדעקט
געוואָרן מיט צעשויערטע שוואַרצע וואַלקנס.

— אורווא! ס'וועט זיין א רעגן, — האָט שעפע פארשטיקט א זאָג געטאָן
און איז אויך ארונטערגעקראַכן אונטער דער היי-סטערטע.

— ס'איז נאָך קיין רייע ניט, — האָט יאנינקע פארטראַכט געזאָגט.

— וועסט זען, יאנינקע, די פערד האָבן א גאנצן טאָג געשוויצט.

— זיי האָבן פאראכטאָגן אויך געשוויצט. ס'ווענדט זיך, ווער ס'איז
געפאָרן אף זיי.

— און די שוועלבעלעך זיינען נידעריק געפלוין איבער דער ערד...
— אָט האָסטו דיר נאָך א סימען, — האָט יאנינקע א שמייכל געטאָן. —

ס'איז דיר ניט קאלט, שעפע?

— און דיר, יאנינקע? דיר איז מיסטאמע קאלט. רוק זיך צו נעענ-
טער, — ער האָט זי ארומגענומען און א צי געטאָן צו זיך.

זייערע האָט האָבן זיך צוזאמענגעמישט. זיינע שוואַרצע, צעשויערטע,
וואָס גיבן אָפּ מיטן גערוך פון רויערד, און אירע בלאַנדע, ווייכע, וואָס
שמעקן מיט פרישן היי.

— זייט אזוי גוט, כאווער שעפע, — האָט יאנינקע זייער רויק גע-
זאָגט, — נעמט צו, זייט מויכל, די הענט און רוקט זיי אריין וואָס טיפער
צו אייך אין די קעשענעס.

שעפען איז טרוקן געוואָרן אין מויל. ער האָט געוואַלט עפעס זאָגן און
ניט געקענט.

— שעפע, דו ביסט טויב?! — האָט זי שטרענג ארויסגעבראַכט.

ער האָט זי אָפגעלאָזן. ער האָט זיך געפילט באליידיקט. פריער שווייגט
זי, און פלוצלינג — נא דיר...

דערווייל זיינען די וואַלקנס געוואָרן אלץ געדיכטער. זיי האָבן דראַענ-
דיק זיך געטראָגן איבער דעם נידעריק-געוואַרענעם הימל, זיך געיאָגט נאָך

דער בלייכער לעוואַנע, און די לעוואַנע, א דערשראָקענע, איז אוועקגעשווי-
מען, ווי מיט די לעצטע קויכעס. נאָכדעם איז געוואָרן טונקעלער. א שטיק
לעוואַנע איז שוין געווען באדעקט מיט א שווערער פייכטער כמארע. דער
ווינט איז געוואָרן נאָך שטארקער, האַזעדיקער.

דער בולאנער אָגער האָט מיטאמאָל זיך צעהירושעט, ווי ער וואָלט
עפעס דערשפירט אין אָט דער כוּישעכדיקער נאכט, און ער האָט אָנגע-
הויבן אומרויַק ארומשפרינגען, בריקעווען זיך.

— שעפע, דו הערסט, — האָט יאנינקע אים א שטורכע געטאָן. — ער איז
שוין ווילד, דער אָגער, ער וועט די פערד צעטרייבן.

שעפע האָט גאַרנישט ניט געענטפערט. ער האָט זיך ניט גערן אופגע-
הויבן, ארופגערוקט אפן קאַפ דעם שטרויענעם הוט און אוועק צו די פערד.
דעם אָגער האָט שעפע אינגיכן געפונען אפן וועג, וואָס פירט צום שכי-
נעסדיקן קאַלעקטיוו. ער האָט געהאַלטן, דער אָגער, אין איין הירושען, ווי

ער וואָלט עמעצן גערופן, און א צערייצטער זיך געהויבן מיט די פאָדער-
שטע געפענטעטע פיס אין דער הייך. די איבעריקע פערד זינגען דערביי
ניט געווען. שעפע איז אוועקגעלאָפן אראָפ דער טרוקענער באלקע. דער

אונטערברומענדיקער ווינט האָט אראָפגעשמיסן בא אים פון קאַפ דעם
שטרויענעם הוט און פארקייקלט ערגעץ צווישן דעם גראָז. שעפע איז ניט
געלאָפן אים כאַפן. ער האָט ניט באַמערקט אפילע, ווהיין דער ווינט האָט

אים פארטראָגן. די פערד האָט ער אין א וויילע ארום אָפגעזוכט. זיי האָבן,
צעפודזשעטע פונעם אָגער, געהאט אוועקגעשפרונגען אין פארשיידענע
זייטן. ער האָט זיי צונויפגעטריבן צוריק אָף איין אָרט דערנעבן אָף דער

לאַקע און זיך אומגעקערט צו יאנינקען.

— אלע פערד פארנומען? — האָט זי געפרעגט.
שעפע איז געווען אָנגעדורדלט. ער האָט געשוויגן.

— כ'פרעג דאָך דיך.
— אלע, — האָט ער אָנגעכמורעט געענטפערט און באלד צוגעגעבן, —

דער ווינט האָט בא מיר דעם הוט פארטראָגן.

— או, סארא נאכט, — האָט יאנינקע אופגעציטערט, — וואָס שטייסטו
דאָרט? קריך ארונטער אונטער דער סטערטע, דערווארעם זיך.

שעפע האָט זיך אראָפגעלאָזט אָף די קני און זיך א שאר געטאָן נעענ-
טער צו איר.

— עפשער פארנעמען די פערד און פאָרן אהיים, הא, שעפע? — האָט
יאנינקע זיך אָנגערופן, אַפרוקנדיק זיך עטוואָס פון אים.

— פארוואָס פאָרן אהיים? — האָט ער אומצופרידן געפרעגט.

— זעסט דאָך, סארא הימל. ס'וועט זיין א רעגן... א גוסרעגן וועט זיין.
— און עפשער וועט ניט זיין, — האָט ער שטיל געזאָגט, — זאָלן די

פערד זיך כאַטש פאשען דערווייל.

דער אָגער האָט ווידער אָנגעהויבן אומרויַק הירושען. די פערד זינגען,
ווי שווארצע שאַטנס, געשפרונגען אין אלע זייטן מיט צעשוּיבערטע פון
ווינט הריוועס און אָנגעשפיצטע אויערן.

יאנינקע האָט זיך אופגעזעצט. זי האָט ארויסגעשלאַפּט א היי-שטענגל,
וואָס איז איר פארקראַכן אונטערן קליידל און געשטאָכן די נאקעטע פיס.

— דער אָגער וועט ווידער פארטרייבן די פערד. לאַמיר פאַרן אהיים, הא, שעפע, ס'קען א שטורעם אויסברעכן.

— שא, — האָט שעפע א זאָג געטאָן און אָנגעשטעלט די לענגלעכע אויערן.

פון דער באנאכטיקער פינצטערניש האָט זיך דערטראָגן א ווייט בענר קענדיק הירזשען פון א פערד. דאָס הירזשען האָט זיך פון מאָל צו מאָל איבערגעכאזערט הילכיקער און אופגערעגטער.

— הערסט? מע פאַרט אהער.

— ווער קאָן דאָס יאָגן אזוי שפעט באנאכט? — האָט יאנינקע א באומ־רויקטע זיך אָנגערופן.

— עפשער פון שכינעסדיקן קאַלעקטיוו, פון „פּרילינג“, זיי פאשען דאָך זייערע פערד אין דער קרומער באלקע. ס'ניט ווייט פונדאנען.

דאָס הירזשען האָט זיך דערטראָגן אלץ נעענטער און נעענטער.

— זעסט, יאנינקע, זיי פאַרן אויך ניט אוועק, — האָט שעפע א צופרי־

דענער געזאָגט.

דער אָגער, וואָס איז ארומגעשפרונגען ניט ווייט פון דער סטערטע, איז געוואָרן נאָך ווילדער. ער האָט לינדנשאפטלעך געהירזשעט און גע־וואָרפן זיך אין דער הייך, ווי ער וואָלט וועלן עפעס דערגרייכן און ניט געקאָנט.

באלד האָט גאָר נאָענט זיך דערטראָגן א געלאָף פון א פערד, ס'איז קאָנטיק געווען, אז עמעצער יאָגט אום איבערן ווייץ.

יאנינקע האָט זיך א ריס געטאָן פון אַרט און ארויסגעלאָפן פון אונטער דער סטערטע.

— ווער פאַרט עס?! ווער טאָפּטשעט עס די טוועס?! — האָט זי מיט צאָרן אויסגעשרייען.

— אטיו! — האָט שעפע, פארלייגנדיק צוויי פינגער אין מויל, א שאַרפן פיף געטאָן.

דאָס געלאָף האָט זיך דעהערט נאָך נעענטער, גאָר נאָענט. נאָר קיין רייטער האָט מען אלץ ניט געזען. מע האָט מער ניט ווי געהערט א צע־רייצט הירזשען פון א צעווילדעוועט פערד.

— אטיו!.. אטיו!.. — האָט יאנינקע מיט שעפען זיך געלאָזט לויפן אנט־קעגן.

אף דער לאַנקע האָט דער פארשייטער ווינט אונטערגעקערט דאָס היי, געטראָגן עס אין דער הייך, געדרייט מיט דעם און מיט א בייזער פייפערני געשמיסן מיט די שוין צוגעטריקנטע שטענגלעך אין פאַנעם.

ווען יאנינקע מיט שעפען זינען אָפּגעלאָפן א דרייסיק טריט, האָבן זיי דערזען לעבן דעם אָגער א פרעמדע קאשטאנעווע שקאפע מיט אַן איבערגעריסענער פענטע אף א פוס. זי האָט זיך געוואָרפן און געריבן אַן דעם אָגערס פעל. ביידע פערד האָבן לינדנשאפטלעך געהירזשעט, אופֿ־צייטערנדיק מיט די פאנאנדערגעבלאָזענע הייסע נאָזלעכער.

א דולער האָט דער אָגער זיך געריסן מיט די פאָדערשטע געפענטעטע פיס אין דער הייך און א מידער זיך צוריק אראָפּגעלאָזט.

— מע דארף אוועקטרייבן די שקאפע, — האָט יאנינקע זיך פאר קעלט געטרייסלט, — לאַמיר, שעפע, זי אוועקטרייבן.
— זי וועט ניט אוועק, זעסט דאָך...
— די שקאפע וועט דעם אַגער פארמאטערן, ער איז דאָך א געפענטער טער. וואָס שטייסטו, ווי א סטראשידלע, זי וועט אים די אצאמעס ארויס צינען...
שעפע האָט ניט געהערט. ס'האָט אים אַנגעהויבן ציטערן דאָס לייב.

— ער וועט דאָך... דער אַגער וועט פלאצן. וואָס שטייסטו, ווי א נעכ־טיקער... לאַמיר די פענטע אים אַפּבינדן, גיכער, זע...
אין דעם אַגערס גוף האָט זיך אַנגעגאַסן א פרישע קראפט, ער האָט זיך ווידער א הייב געטאָן אינדערלופטן, און די פענטע האָט געפלאצט. די קאשטאנעווע שקאפע האָט פארשטיקט געהירזשעט, זיך געבויגן מיט די הינטערשטע פיס צו דער ערד, דאָס לייב האָט בא איר געציטערט.
שעפען האָט אַנגעהויבן שוידערן. ס'האָט אים פארכאפט דער אַטעם. ער האָט מיטאמאָל א נעם געטאָן יאנינקען, א כאפ געטאָן זי אף די הענט און זיך געלאָזט לויפן מיט איר.

— וווהין שלעפסטו מיך? — האָט יאנינקע אויסגעשרינען.
שעפע האָט אַרנישט ניט געהערט. ער האָט לויפנדיק זי הייס געקושט אין שטערן, אין די אויגן, אין האַלדן.
— הער אוף, שעפע, לאַז אַפּ, — האָט יאנינקע געשרינען.
ער האָט ניט אַפּגעלאָזט. ער האָט נאָך פעסטער צוגעדריקט צו זיך איר שטייפן צאפּלדיקן קערפער.

דער ווינט, וואָס האָט זיך געטראָגן אנטקעגן, האָט פאראקאטשעט איר קליידל, און אין דער וואַלקנדיקער נאכט האָט זיך אנטבולויזט איר שיינער ווייסער פוס, וואָס האָט געברייט זיין האנט.
— יאנינ־נינקע... טייע־ערע... — האָט ער שווער ארויסגעאַטעמט, שיר ניט אף דערשטיקט צו ווערן.
זי האָט געפרוווט זיך ארויסרייסן פון זיינע אַרעמס, ער האָט זיך אויס־געגליטשט און זיך א וואלגער געטאָן מיט איר אף דער פרישער קאַפיצע היי.

— מאַטיגע, לאַז אַפּ... לאַז אַפּ... דו הערסטו...
— יאנינ... איין רעגע... יאנינ־קעלעו... — האָט ער זיך געבעטן בא איר. יאנינקע האָט מיט אלע קויכעס געשטופט אים פון זיך, געראנגלט זיך, עטלעכע מאָל זיך איבערגעקייקלט איבער אים.
— כ'האָב דאָך דיך לייב... שטארק לייב, — האָט ער, ראנגלענדיק זיך, געטיינעט צו איר.

א שארפער בליץ האָט דורכגעשניטן די וואַלקנס און אף א רעגע בא־העלט זייערע פארפלאמטע פענעמער.
— ריר זיך ניט צו צו מיר... סמייע ניט! — יאנינקעס אויגן זיינען גע־ווען שטעכיק, צאָרנדיק.
איבערן צעבושעוועטן סטעפּ האָט זיך אלץ געטראָגן דאָס אומרויקע הירזשען פונעם אַגער און פון דער פרעמדער קאשטאנעווער שקאפע.

שעפע האָט נאָך שטארקער ארומגעכאַפּט יאנינקען מיט זיינע קרעפֿ-
טיקע הענט, צוגעדריקט פעסט אירע שטייפע בריסטלעך צו זיך, געשעפֿ-
טשעט איר עפעס הייס אפן אויער.

— ניין, ניין! — האָט יאנינקע שווער ארויסגעאַטעמט, פאַרקריצנדיק
די ציין.

— יאנינקע-לע-לע...

— כ'זאָג ניין, דו הערסט!

— איר... איר האָב דאָך דיך ליב... — איז ער ניט אָפּגעשטאַנען פון איר.

מיטאַמאַל האָט פון איר בלוזקעלע זיך א ריס געטאַן און אָפּגעפלוויגן
א ווייסיק קנעפעלע.

יאנינקע האָט אופּגעשוידערט.

— מאַטיגע, לאָז אָפּ, זאָג איר דיר! די מינוט! דו הערסט!

עמעצער איז געלאָפּן אהער. מיט א פאַרכאַפּטן אַטעם האָט יאנינקע זיך
געלאָזט לויפן אנטקעגן דער טונקעלער פיגור.

די נידעריקע צעשויערטע וואַלקנס האָט אָנגעצונדן א דינער רויטער
בליץ, און גלייך נאָכדעם האָט איבערן סאַמע קאַפּ געפלאצט א שווערער
דונער.

יאנינקע האָט דערזען אנשלען. ער איז געלאָפּן א באַרוועסער, מיט
פאַרקאַטשעטע הויזן, האלטנדיק א לאנגע אויסגעקרימטע ווילע אין האנט.
— די שקאַפע... די קאַשטאַנעווע שקאַפע... וווּ איז אונדזער שקאַפע? —
האָט ער פאַרשטיקט אויסגערופן. ער האָט זיך געלאָזט מיט דער ווילע צו
די הירזשענדיקע פערד, זיך א וואַרף געטאַן צום אָגער, וואָס האָט האַסטיק
זיך ווידער א הייב געטאַן מיט די פאַדערשטע פיס אין דער הייך.

— נעמט אים צו פון אונדזער שקאַפע! די ניקפּע אָף אים, — האָט אנשל
אופּגערגט אויסגעשריען, — נעמט צו די פעגירע, ער וועט דאָך דעם פלאַד
אוועקפאַטערן, נעמט אים צו, איר וועל אים די געדערים ארויסלאָזן, דעם
מענוויל...

אנשל האָט פאַרהויבן די לאנגע אויסגעקרימטע ווילע, פאַרמעסטנדיק
זיך מיט איר איבערן אָגער, וואָס איז געשטאַנען אָף דער ערד נאָר מיט
די הינטערשטע פיס.

— ניט סמייע! — האָט יאנינקע א שטופ אָפּ געגעבן אנשלען. — טשעפע
ניט... דער אָגער איז צערייצט. וואָס האַסטו געלאָזט די שקאַפע אהער?
ניט געדאַרפט לאָזן. איצט טשעפע ניט! הערסטו!
א בליץ האָט באלויכטן דעם צעיושעטן סטעפּ.

אנשלס געזיכט איז געווען ניט צו דערקענען. זיינע שטענדיק פריי-
לעכע אויגן האָבן איצט געברענט פון צאָרן. ער האָט טיף אָפּגעטעמט און
זיך א ריס געטאַן מיט דער ווילע צום אָגער.

— אַך, פאַדלע דו, ווהיין קריכסטו, טויגעניכץ? א ניקפּע אָף דיר, —
האָט אנשל מיט דער ווילע א זעץ געטאַן דעם צערייצטן אָגער.

יאנינקע איז בלאַס געוואָרן. די באקן האָבן בא איר א צוק געטאַן.

— סמייע ניט! — האָט זי אויסגעשריען. זי האָט זיך א לאָז געטאַן אָף
אנשלען, א כאַפּ געטאַן אים פאַר דעם צעשפיליעטן קאַלנער און א וואלגער
געטאַן אָף דער אויסגעטאַפּטשעטער ערד.

— מיט א ווילע וועסטו שלאָגן? עך, דו! וואָס האַסטו זי געלאָזט אהער?
און איצט מיט א ווילע? — האַט זי, ליגנדיק פון אויבן, מיט די קולעקעס
געבוטשקעט אים.

שווערע שווארצע כמארעס האָבן זיך אָנגעטראָגן, צונויפגעשטויסן זיך
איינס מיט די אנדערע, די לופט האַט אופגעציטערט פון א שרעקלעכן
דונער, און ס'האַט א פלייץ געטאָן א גוסרעגן. מיט א ראש האַט דער
האסטיקער רעגן קרום געשמיסן מיט די געדיכטע קילבלעכע טראָפנס
איבער דער אויסגעטריקנטער דאַרשטיקער ערד, איבער די שטילגעוואָר-
רענע פערד, איבער יאנינקען, אנשלען און שעפען.

אנשל האַט נאָך אלץ זיך געראנגלט, געוואָרפן זיך, געסטארעט ארויס-
רייסן זיך פון אונטער יאנינקען און מיט א פארשטיקט קאַל געשרייען עפעס
וועגן דער שקאפע.

שעפע האַט זיי קוים פאנאנדערגענומען.

יאנינקע האַט זיך אופגעהויבן א מידע. פון הינטן איז דאָס קליידל בא
איר געווען דורכויס דורכגענעצט און צוגעקלעפט צום הייסן לייב, פון
וועלכן עס האַט געטראָגן א פארע.

אנשל האַט זיך אויך קוים אופגעשטעלט. איין ארבל פונעם העמד איז
בא אים געהאנגען האלב אָפגעריסן.

דער רעגן האַט געגאָסן, געפליוכעט אלץ שטארקער.

די פערד האַט מען ניט געזען.

אנשל האַט אָפגעזוכט די ווילע מיט די צעקרימטע ציין, און ווי ער
וואַלט ערשט איצט באמערקט דעם רעגן, פארהויבן דעם צעפאַטלען נאָסן
קאַפ צום הימל.

— אוך, סארא רעגן! א מאבל! געראטעוועט די פעלדער! — האַט ער

פארסאָפעט מיט האַרץ אויסגעשרייען.

און דער רעגן איז געגאנגען און געגאנגען ביז פארטאָג...

דער לעצטער

מאריע קראפיווניק איז א באַרוועסער, אין ווייכע וואטאָ-
ווע הויזן געלעגן אפן גרינעם געקאוועטן טאָפּשאַן, וואָס
איז געשטאנען לעבן דעם עטוואָס קלענערן הויף-פענצ-
טער, און דורך די ארומגעקלעפטע, באַפראַסטיקטע שויבן
ארויסגעקוקט אינעם פארשנייטן הויף, אינעם זאווערוכע-
דיקן דרויסן.

שוין עטלעכע שאַ, ווי איבערן סטעפּ, איבער דעם כוּטאַר האָט זיך אָב-
געטראָגן א זאווערוכע, א מעטעליצע, ווייעט און דרייט מיטן שניי, פאר-
שיט די פענצטער, די טירן פון די נידעריקע זעמליאנקעס און פּייפט און
ברומט צעצויגן אין קוימען אריין.

שמאריע האָט ארונטערגענומען די באַרוועסע פּיס אונטער זיך, צו-
נויפגעדרייט זיך און דערפילט א פארגעניגנדיקע ווארעמקייט אין אלע
גלידער.

דורך דעם מיט פראָסט פארקאוועטן פענצטער זעט ער שוין קימאט
גאַרניט, ער הערט נאָר: די זאווערוכע שמייסט מיטן צעפאַראַשעטן שניי,
די צונויפגעשטוקעוועטע שויבן טרייסלען זיך אונטער און עס רייסט זיך
אריין דורך זיי אין דער ווארעמער, גוט אויסגעהייצטער זעמליאנקע א
צעצויגן וואָיען, וואָס פארגייט זיך אין א וועלפיש געוויין. שמאריע פילט
פון דעם א פארכאלעשטן פארגעניגן. ער דרייט זיך פאמעלעך אויס, קעדיי
ניט צעבויטען דעם פארגעניגן, און כאפט מיט איין אויג א קוק, וואָס טוט
זיך בא אים אין זעמליאנקע.

אין מיט פונעם האלב-טונקעלן נידעריקן צימער ליגט א קופע האיאַריי-
קע ווייצן-שטרוי, די שטרוי דערגרייכט אזש ביזן פריפעטשיק און גיט אָפּ
מיט פארפריעטן קאטראן און מיט שאַרף שמעקנדיקן צאַמבער. באם אויוון
זיצט די אלטע — די מאמע און שטופט די שטרוי אין הרובע אריין.

און די וויגע פּייפט, די וויגע טראָגט זיך אָן אלע וויילע מיט א צע-
צויגן ברומען און שמייסט איבער דער ארומגעפראָרענער שטרויענער
סטרעכע, רייסט די טיר פון די אָנגעקוואַלענע לויטקעס. פון מאָל צו מאָל
צעפלאַמט זיך העלישער דאָס שטרוי אין דער הרובע און דער פריסעק
שפּרינגט אונטער אין ליכטיקע פּייערלעך, פאָרדרייט זיך אין א וויכער-
דיקן טאַנץ, טראָגט זיך, פליט אין קוימען אריין.

— נו, א פוגע... און זי איז נאָך נייטאָ, — האָט די אלטע געבורטשעט, —

אז זי גייט אוועק, פארגעסט דאָס צו קומען, ווי אין א פּאַלאַנקע אַרײַני געפאלן...

שמאַריע האָט זיך אופגעטשוּכעט, זיך אויסגעדרײט צו דער מאמען.
— ס'ניט דײַן אײסעק איז דאָס, — האָט ער א מרוקע געטאַן, — איך זאָל מער ניט הערן זאָל איך ניט. איך... איך בין באלעבאַס...

— שא! — די אלטע האָט גיך מיט די געלביינערדיקע הענט אריינגע- שטופט א זשמעניע שטרוי אין הרובע אריין, — אזא יאָר אף דיר, סארא באלעבאַסטע דו האָסט זיך גענומען. אראַפגעבראַכט פון א פרעמדן כּוּטאַר, הױל-נאַקעט. קראַנק איז זי צו הייצן. איך האָב שוין קיין קויעך ניט צו דיכען. מער ניט, טאַמער איך האָב דאָ עפעס אָנגעלעבט, וועט זי מאַכן א סאָף צו דעם. זי וועט צעטאַכרעווען, טאַכרעווען זאָל איר...

— בורטשעסט שוין ווידער, — האָט שמאַריע זיך אופגעזעצט אפן טאַפּ- טשאַן, — שוין געעפנט דעם פּיסק, האָז פאַרמאַך דעם בלאָוּן גומען. קיין האַלב וואָרט זאָל איך פון דיר ניט הערן. ס'איז ניט דײַן ווייב, ס'אי מיננס. און אף מײַן ווייב זאָלסטו מיר ניט...

ער האָט שווער איבערגעכאַפט דעם אָטעם, ווי ער וואָלט פאַרכלינעט געוואָרן פון אופּרעגונג. אים האָט אָבער שוין אויך אָנגעהויבן קימען, וואָס זיסל איז נאָך ניטאַ. ווו איז זי דאָס טאַקע פאַרפאלן געוואָרן? אוועק אנטלייען סעטשקע-מעסערס, איז וויפל דאַרף עס געדויערן?

ער האָט זיך אָבער געסטאַרעט עס ניט ארויסווייזן פאַר דער מאמען. אז שמאַריע איז אין קאַס אף זײַן ווייב, האָט ער פּינט, אז עמעצער ווייסט וועגן דעם. קיינעמס אײסעק איז עס ניט. ער קאַן טאַן מיט זײַן אײגענעם ווייב, וואָס ער וויל. ס'איז זײַן זאך...

דער אנטקעגנדיקער ווינקל, וואָס צו דער גאַס, אן איבערגעצאַמטער פון איין וואנט צו דער אנדערער מיט עטלעכע ברעטער, איז אָנגעשאַטן געווען ביז ארום מיט ריינעם גוט-דורכגעזיפּטן ווייץ. פון אויבן זײַנען געלעגן עטלעכע היימיש-געשטריקטע רעדעס, א בורקע און דעם עלטער- זיידנס פעלץ.

שמאַריע איז ארוםגעקראַכן אף דער קופּע ווייץ, אויסגעצויגן זיך אראָפּ מיטן בויך אף דעם האַלב-אויסגעקראַכענעם פעלץ און מיט די שווערע פאַרהאַרעוועטע הענט ארומגענומען זײַן גוטס, זײַן אײגנס, דערפילט דערבײַ, ווי א כּעס גיסט זיך אים אָן אין דעם גאַנצן גוף. אָט דער ווייץ, וואָס ליגט אונטער אים אינעם טרוקענעם גוט-אַרומגעזענעם ווינקל, האָט ער ארויסדאָביוועט פון זײַן פעלד, פון זײַן נאַכלע. ער האָט אליין פאַרזײט, אליין געשניטן, אליין געדראָשן. מיט זײַן שווייס האָט ער עס אָנגעלעבט, און ס'איז אים א כּעס ליגן אף דעם. וואָס פעלט אים אײצט? ער איז אפן ווינטער באַזאָרגט מיט ברויט פאַר זיך, פאַר זײַן ווייב, און פאַר דער אל- טער — פאַר דער מאמען וועט אויך קלעקן. און מיט האָבער איז ער בא- זאָרגט פאַר די פּערד, און מיט היי און דערט פאַר דער בעהיימע.

— צוליב וואָס טויג מיר זייער קאַלעקטיוו, איז מיר איז גוט אליין, — גיט ער מיט צופרידנקײט א קראַץ די האַריקע ברוסט, — איך וויל ניט האַ- רעווען אף יענעם. איך דאַרף מײַנס, נאָר מײַנס, אײגנס...

שמאריע גורעט בעסער איין די באַרוועסע פיס אין דעם פעלץ, הערט פארטייעט זיך צו, ווי עס וואַיעט די באַנאכטיקע ווינגע, און גיט א טראכט, אז כאַנע־לייב, דער שאַכן זיינער, וועלכער האָט נאָך האַלבן טאָג אוועק־געפירט קיין הולץ־פאַליע אַפּמאַלן פאַרן קאַלווירט א הויך־אַנגעלאַדענעם שליטן מיט קוקורוזע, איז נאָך, מיסטאַמע, אין וועג, ס'האַט אים פאַרכאַפט די זאווערוכע, ער קאָן איצט בלאַנדזשען. דער געדאַנק הייבט אָן פאַרשאַפן שמאריען א פארטייעטן פאַרגעניגן.

אין די פענצטער ציטערן און שטאַרק די שויבן. שמאריע וויקלט זיך נאָך שטימפער איין אינעם פעלץ און פילט, אז אים איז איצט זייער גוט. אין זעמליאַנקע איז טונקל־גרוי. קיין פייער ברענט ניט. פון דער איינ־געהייצטער הרובע פאלט א רויטער הייסער אַפּגלאַנץ אף דער אנטקעגנ־דיקער וואנט. עס טרעשטשעט און קנאַקט די שטרוי אין הרובע. צוליב וואָס דאַרף ער איצט האָבן פייער?

„כאַנע־לייב בלאַנדזשעט זיכער איצט, — זויגט שמאריע ווידער דעם געדאַנק, — געוויס בלאַנדזשעט ער דאָרט איינער אליין אינעם פינצטערן סטעפּ. דער שניי פאַרשיט אים די אויגן. דער ווינט שמייסט אים אין פאַ־נעם. ער שרייט רופט.“

אין קוימען ברומט צעצויגן. שמאריען דאַכט זיך, אז ער הערט דאָרט עמעצנס א געשריי. און ער דערפילט, אז אים איז איצט נאָך בעסער, אים איז איצט אזוי גוט. אָך, ווי גוט ס'איז צו האָבן אן אייגענע, א גוט־אַרומ־געזעענע, א גוט־צוגעדעקטע זעמליאַנקע, אן אַרומגעשמירטע, א וואַרעמע, א טרוקענע, ליגן אף דער אייגענער קופע ווייץ און וויסן, אז דער שליטן שטייט בא אים אין קלוניע, די זברויע הענגט בא אים אנטקעגן אף דער וואנט. זיינע בולאַנע רוען אָפּ אין דער וואַרעמער שטאַל, ווו עס שמעקט מיט מישלעק און פערדן־מיסט, און אין פאַרווייעטן קעלער שטייען צוויי פעסלעך מיט געזייערטע קאווענעס און א דייזשקע מיט אַגע־קעס און גרינע באקלאַזשאַנקעס. אין קעלער־ווינקל, אונטערן לייטער, ליגן צוגע־דעקט מיט טרוקענעם זאַמד אַפּגעקליבענע מערלעך און בורעקעס, און אין אַנדער העלפט קעלער, הינטער די אַפּגעצאַמטע ברעטער, ליגט אונטערן שטרוי די קאַרטאַפּל. ער וואַלט איצט מיט פאַרגעניגן אַראַפּ אין קעלער א קוק טאָן, באַטראַכטן זיין אייגנטום, זיין פאַרמעגן. ער איילט זיך ניט עס פאַרנוצן, פאַרגינט זיך עס גאָר ניט צו עסן. זאָל דאָס ליגן. ער האָט נאָך קיינמאַל ניט געהאַט אזא פאַרגעניגן פונעם עסן, ווי פונעם פאַרגרייטן, ווי פון באַזאַרגן זיך אף שפּעטער.

— וואָס זשע ליגסטו? — האַלט זיך די אלטע ניט איין און גיט א בורטשע. — האָסט דאָך געזאַגט, אז דו וועסט צוגיין. גיי, גיב א קוק, ווו איז זי דאָס פאַרפאַלן געוואָרן. וואָס טוכנעסטו וואָס?

שמאריע זעצט זיך אָפּ. ער איז אין קאַס, וואָס זי האָט אים צעשלאָגן די געדאַנקען. ער ווערט בייז. ער איז בייז אף דער אלטער. ער איז נאָך בייזער אף זיין יונג וויבל, אף זיסלען. זי ט'שוין געקענט פאַרקריכן צו זיי. עס ציט זי אהין, צו זיי, אין קאַלווירט. דאָס, וואָס ער האָט, איז איר נאָך ווייניק. עס פליסט אים צו בלוט צום האַרצן. דאָס בלוט הייבט אָן אָפּ־קאַכן. עס הייבן בא אים אָן זיך בייסן די הענט. אָט באלד וועט ער זי

פאקן דאָרט. זיי וועלן אים טרייבערן די אָדערן וועלן זיי, און זי וועט זיך שלעפן צו זיי?!

שמאריע קריכט אראָפּ פון דער קופּע ווייץ און לאָזט זיך גיין אָפּזוכן די וואָליקעס. אין מיט זעמליאנקע בלייבט ער שטיין א באַרוועסער, אין די געלאַטעטע וואַטאָווע הויזן, היפש אַרומגעוואַקסן. קוקט זיך פאַרלאָרן אַרום. אים ווילט זיך ניט גיין אַהין, וווּ מע האָט אָנגעהויבן אלץ אָפּטער שפּאַסן פון אים, וווּ מע האָט אים א צונאַמען געגעבן „אינדוס¹“, וווּ מע קוקט אָף אים, ווי אָף א פּרעמדן. און דאָך שלעפט ער אַרוף אָף די באַר-וועסע פּיס די צעפּאַרענע וואָליקעס און טראַכט מיט פאַרביסענער האַנאַע: איכ'ל אַרײַן שטיילערהייט, מיט א זײַט, אז קײנער זאָל ניט באַמערקן, און, אומגעריכט פאַר איר, וועל איך זי פאַקן דאָרט, אז אן אומגליק וועט זי טרעפן. זי גייט אַהין, מיסטאַמע, ניט אומזיסט. ער וועט איר צעפּראַסקען די צורע פאַר אלעמען אין די אויגן, אז זי זאָל האָבן צו געדענקען זינט זי וועט לעבן.

שמאריע פילט, ווי עס קאַכט אין אים דאָס בלוט, און ער האָט האַנאַע. ער ציטערט, אז זי זאָל באלד זיך ניט אומקערן. ער מוז זי דאָרט פאַקן. ער מוז זיך אָפּרעכענען מיט איר, אזוי, אז זי זאָל א צווייט מאָל זיך ניט דערוועגן. ער וועט זי קאַרמענען, און זי וועט זיך אַרומשליצען וועט זי זיך?!

די אלטע האָט אויסגעהייצט די הרובע, אָנגעצונדן אָף דער לעזשאַנקע דאָס קלייניקע פינפער לעמפל און קרעכצנדיק אוועק שלאָפן. שמאריע האָט אַרופגעצויגן אָף זיך דעם אָפּגעקראַכענעם פעלץ, גענור מען פונעם צוואַק דעם האָזענעם הוט און געוואָלט אים אַרופרוקן אפן צעפאַטלטן קאַפּ. מיטאַמאָל האָט ער דערהערט טריט. עמעצער טאַפּטשעט, טרייסלט אָפּ דעם שניי אינעם פינצטערן פירהויז. דאָס האַרץ ציטערט בא אים אָף. יא, דאָס איז זי, די שלאַק. ער פילט שוין איר אָטעם. מיט א הילכיקן סקריפּ עפנט זיך אָף די נידעריקע פאַרשוויצטע טיר, עס גיט א קלאַפּ א קאַלטע פאַרע, און אן אָנגעפּראַרענע, אינעם קורצן פעלצל, שטעלט זיך אַרײַן זיסל. אירע גרויסע קאַרע אויגן שמיכלען פריילעך. דאָס גיט אים א ברי.

דאָס ווייסע וואָלענע טיכל איז בא איר אַראָפּגערוקט אָף הינטער. עס זעט זיך אַרויס פאַרקעמטע אָף אַרוף עטוואַס פאַרשנייטע רוסע האַר. אָף די געדיכטע וויצע צעגליען זיך שנייעלעך און רינען אַראָפּ מיט קרישטאַ-לענע טראַפּנס איבער אירע פּרישע אָנגעפּרוירענע באַקן.

— וווהין קלייבסטו זיך? — גיט זי א פּרעג און וואַרפט שמיכלענדיק אַראָפּ דאָס פעלצל. פון איר שטייף-אָנגעצויגענער קאַפּטע גיט אָפּ מיט יונג-פּרוישער וואַרעמקייט. זי דרייט העכער אַרויס דעם קנויט אינעם לעמפל. — א, ווי דו האַסט וואַרעם אויסגעהייצט, — גיט זי צופּרידן א זאַג.

שמאריע פילט, אז אינווייניק פלאַצט בא אים עפעס באלד. ער וואַרט, זי זאָל זיך אויסדרייען צו אים. נאָר זי בלייבט שטיין אַנטקעגן דעם קליי-ניקן שפיגעלע און פאַרקעמט זיך.

¹ אינדוס — אזוי האָט מען גערופּן די לעצטע אינדווידואלן (אווטאַר).

שמאריע קאן מער ניט אויסהאלטן. דאָס בלוט זינדט אין אים. אַט־אַט וועט ער זיך אופרייסן. מיט שווערע טריט גייט ער צו נעענטער צו איר, דער קאָפּ דרייט זיך אים, ווי ער וואָלט שיקער געווען, פארהייבט די האנט, און מיט דער גראַבער פארהארטעוועטער דלאַגניע לאָזט ער איר אראָפּ א פראסק איבער דער נאָך אַנגעפראָרענער פארפלאמטער באק. זיסל ציטערט און.

— שמאריע, וואָס־סי? — זי קוקט אים אָן פארווונדערט און דער־שראַקן מיט ברייט־פאנאנדערגעעפנטע אויגן.

ער ענטפערט ניט. עס האָט פאר קאס אים אַפגענומען דאָס לאָשן. ער ווארט, אז זי זאָל נאָך עפעס זאָגן, דערציילן, זיך פארענטפערן. נאָר זי שוויגט. קוקט אָף אים מיט די גרויסע פארטרערטע אויגן און שוויגט. דאָס ברייט אים. ער וויל אַינהאלטן דעם צאָרן, נאָר ער איז ניט אימשטאנד. ער כמורעט אָן די געדיכטע ברעמען און לאָזט איר אראָפּ נאָך צוויי פרעסק איבער ביידע באקן. אזש עס גיט א ציטער און דאָס פלעמל אינעם לעמפל אָף דער לעזשאנקע.

זיסל גיט זיך א וואלגער אָף דער שטרוי. זי בלייבט ליגן מיטן פאַנעם אראָפּ. עס טרייסלען זיך בא איר די אקסלען.

איצט פילט שמאריע, אז דאָס האַרץ הייבט זיך אָן בא אים קילן. נאָר ס'איז נאָך גאַרניט. ער וועט איר נאָך ווייזן, וויאזוי א ווייב דאַרף זיך פירן. שמאריע ווארפט אראָפּ דעם פעליץ, שלעפט אראָפּ די וואָליקעס און פאר־שפארט די טיר אָף אלע ריגלען. נאָכדעם גייט ער מיט פאמעלעכע טריט צו דער שטרוי, אָף וועלכן זיסל ליגט אויסגעצויגן מיטן פאַנעם אראָפּ. דאָס קליידל האָט זיך פאראקאטשעט העכער איבער אירע פולע ראָזלעכע קנעכ־לעך. זי ציטערט אונטער. ער איז צופרידן. זי, זיין ווייב, דאַרף וויסן, אז דערוויייל איז ער נאָך איבער איר באלעבאַס. ער, און מער קיינער. נישקאַ־שע, ער וועט זי אַפגעוויינען, זי וועט פארשפאָרן א צווייט מאָל זיך שלעפן אהין, צו זיי, וועלכע גארן אויך זיין מעזשע פאראקערן, זיין נאכלע, זיין האַב־און־גוטס צו זייערס פארייניקן, אז ער און זייענע בולאנע זאָלן אָף זיי אלעמען האַרעווען. ער זאָל אויס באלעבאַס ווערן. עס צינדט זיך ווידער אין אים אָן דער קאס.

— איך וועל דיר ערשט ווייזן וועל איך דירן. — גיט ער א מרוקע. זיסל כאפט זיך האסטיק און, דרייט אויס צו אים דעם צעשו־יבערטן קאָפּ. אָף די פניכטע באקן בלייבן צוגעקלעפט עטלעכע שטרוי. אָף איין שטרויעלע וויגט זיך א דורכזיכטיקער טראָפן.

— וואָס־סי? — זי עטעמט שווער. — וואָס האָב איך דיר געטאַן? — רעדט זי קוים ארויס. זיסל קאָן ניט פארשטיין, וואָס איז געשען. מיט וואָס האָט זי זיך פארוינדיקט פאר אים. אופגעשטאנען איז זי, נאָך איידער די ערשטע הענער האָבן אַנגעהויבן קרייען, פארקנאָטן די דייוזשע ברויט, אויסגעמאַלקן די בעהיימע, אַנגעהאָדעוועט די אויפעס, צוגעגרייט צום פרישטיק גוט־צוגע־פרעגלטע קארטאָפֿל־לאַטקעס, וועלכע שמאריע האָט ליב, נאָכדעם א גאנצן טאָג געוואָזשעט זיך אין שטוב, געראמט, געקאַכט, געוואשן, געהאַלפן אים דריבלען די קוקרווע, געשלעפט די זעק אין שיינער צוזאמען מיט אים. פארוואָס זשע קומט איר עס?

שמאריע קוקט זיך ארום, צי די אלטע שלאפט. ער וויל ניט, אז זי זאל הערן.

— ווו האסטו זיך ארומגעשליפעט? — זשיפעט ער אויס.
זיסל האט אים אזא נאך קיינמאל ניט געזען. זי קאן אלץ ניט באנע-
מען, וואס איז געשען. עס שרעקט איר זיין קאס. זי שוויגט.
— כ'פרעג דאך בא דיר, כ'פרעג דאך, — שטייט ער ניט אפ פון איר.
— וואס ווילסטו פון מיר?.. דו וויסט דאך, — גיט זי א כליפע.
— ווו ביסטו געווען, פרעג איך דיר?..
— האסט דאך מיר געשיקט אנטליפען סעטשקע-מעסערס.
— ווו זשע זינען זיי?
זי פאריכט אף זיך דאס קאפטל בא די שטייפע בריסטלעך און ענט-
פערט שטיל:

— איר האב ניט געקראגן.
— וואסי, כ'האב ניט געוואסט, — צינדט ער זיך אָן, — זי איז סידן
געגאנגען קריגן. איר וועל האָרעווען אף איר, איכיל זי קארמענען וועל
איך זי, און זי וועט... כ'פרעג דאך בא דיר, ווו ביסטו געווען?
זיסל שוויגט. אין אירע אויגן צינדט זיך אָן א סינע. צו אים, צו
דער שטוב, צו זיין אופירעכץ. זי איז ביזן אף זיך, וואס זי האט אים דאך
ליב. וואס זי האט זיך אזוי מיטן גאנצן הארצן צוגעבונדן צו אים.
— זאלסט וויסן, — רופט זי זיך מיטאמאל אָן, און דאס קאל ציטערט בא
איר, — דו האסט איצט געשלאָגן ניט מיר. האסט געשלאָגן דיין קינד האסטו
געשלאָגן. ס'וועט זיין, כאלילע, א קאליקע, וועט אף וועמענס קאפ עס
דעמלט זיין?..

שמאריע קוקט אף איר טעמפ און לאזט ניט אפ זינס:
— כ'האב דאך דיך געפרעגט, אין קלוב בא זיי ביסטו געווען?
— געווען, ווו כ'האב באדארפט. וואסי, איר טאר שוין אין ערגעץ ניט
ארנינגיין. ס'איז מיר סומנע גאנצענע טעג און וואכן אין שטוב.
— אזוי, סומנע איז דיר? — בא שמאריען הייבט אָן דאס פאָנעם ווידער
רויט ווערן. — מיט וועמען איז דיר דארט ניט סומנע, מיט וועמען?
— ס'איז מיין אייסעק, — האט זי א זאג געטאָן, זיך אופגעהויבן און
אפגעטרייסלט די שטרוי פונעם קליידל, — כ'קאן ניט לעבן אפגעזונדערט
פון אלעמען. איך וויל אויך הערן א לעבעדיק ווארט. אלע וויבלעך גייען
אין קלוב. און איך טאר ניט?

— נו, איז גיי, גיי. ער קאן שוין דארטן ווארטן אף דיר.
— ווער? — האט זי דערשראקן אים אָנגעקוקט.
— ווייסט, מיסטאמע, ווער.
— דו הערסט כאַטש, וואס דו רעדסט? — האט זי מיט הארץ זיך אָנגע-
רופן. — דו רעדסט דאך ווילדע נארישקייטן.

— אלציינס. ווען איך פאק דיך, הארגע איך דיר.
— אוי זשע, ביסטו א נארישער, — האט זי ווייך געזאגט. ער האט איצט
דערוועקט אין איר בלוז מיטגעפיל, מיטלינד. — איר בין דאך געווען בא
כאנע-לייבעכען. געזוכט די סעטשקע-מעסערס. געזעסן מיט איר א ביסל.
און אין קלוב, אין קלוב וועל איך אויך גיין. אלע וויבלעך גייען.

— זאלן זייערע וויבלעך טאן, וואָס זיי ווילן. קיינער דינגעט וועגן מיר ניט, און איך וויל וועגן קיינעם ניט דינגענען. נאָר דו מעגסט באַ מיר לעבן אָן קלובן. איך האָב גענומען אַ ווייב פאַר זיך, ניט פאַר יענעם... — שאַ. — האָט זי מיט איר הייסער דלאַניע פאַרמאכט זיין מויל, — אויסער דיך, ווייסטו גוט, דאַרף איך קיינעם ניט.

שמאַריע האָט דערפילט, ווי זי האָט מיט איר שטייפן קערפער זיך צוגעריט צו אים. די וואַרעמקייט אירע האָט געלינדערט זיין קאַס. ס'האַט אים באהערשט מיטאַמאַל אַ הייסער געפיל צו איר, אַ ווייטעק פאַר אירע פייכטע אויגן, פאַר די צעפלאַמטע באַקן. ער האָט זי פעסט אַרומגענומען, אַ הייב אָף געטאָן און אומגעוואַלגערט זיך מיט איר אָף דער שטרוי. — זי-ס'ל!..

— וואָסי?

ער האָט זי צוגעדריקט צו זיך מיט אזאַ קראַפט, אַז עס האָט עפעס גע- פלאַצט אָף איר.

— שאַ... פאַמעלעכער, — האָט זי פאַרשטיקט אַרויסגעשטאַמלט. די אלטע האָט דערהערט אַ טומל, איז אַראָפּגעקראַכן פונעם געלעגער, דערפלאַנטערט זיך ביז דער לעזשאַנקע און צעטומלט זיך אומ- געקערט.

שמאַריע האָט גאַרנישט ניט באַמערקט. שפעטער אַ ביסל האָט ער זיך שווער אָפּגעהויבן, אָפּגעזוכט דעם הלעטשיק מיט דער קילבלעכער זויער- מילך און דאַרשטיק געכליאַפטשעט, אַזש עס האָט אים גערונען איבערן האַלדז. נאַכדעם האָט ער אַרופּגעצויגן אָף די באַרוועסע פיס די גרויסע צעפאַרענע וואַליקעס, צוגעגאַנגען צו דער לעזשאַנקע און אַראָפּגעדרייט דעם קנויט אינעם לעמפל.

— אַן אויירע, ס'ברענט אומזיסט, — האָט ער אַ בורטשע געטאָן, — אַז איך וועל ניט אַראָפּדרייען, וועט קיינער ניט.

דורך דעם פירהויז איז ער אַוועק אין שטאַל צושיטן סעטשקע די פערד און כאַפן אַ קוק אָף דער שקאַפע, וועלכע איז ערעוּ זשערעבען זיך. ווען ער האָט זיך אומגעקערט, איז זיסל שוין געלעגן אָפּן אויוון. „ס'מאַכט ניט, — האָט ער אַ טראַכט געטאָן, — אַ ווייב באַדאַרף מען האַלטן אָף אַ פענטע. אַז מע גיט גוט איין מאָל, פאַרשפאַרט מען אַ צווייט מאָל.“

ער האָט פאַרלאַשן דאָס פיינער אין לעמפל און אַרופּגעקראַכן צו איר. — נו, וואָס הערט זיך דאַרט באַ זיי? כאַנע-לייבעכע האָט עפעס דער- ציילט? — האָט ער אַ פּרעג געטאָן.

— געווען נעכטן אַ פאַרשטייער פון ראיאָן, — האָט זיסל, אויסדרייענ- דיק זיך צו אים, געזאַגט, ווי זי וואַלט אים פאַרטרויען עפעס זייער וויכ- טיקס, — מע גיט זיי ווידער להאַטעס, נייע זייעלקעס, קולטיוואַטאַרס גיט מען דעם קאַלוירט, טראַקטאַרס... —

— ע, ס'קאָן ניט זיין... מ'עט ניט געבן, — האָט שמאַריע אַ זאָג געטאָן, ווי ער וואַלט מיט דעם זיך אליין וועלן באַרויקן, — אוואַדע, אַט גיט מען זיי, מע שטעקט זיי אונטער.

— גלייבסט אלץ ניט. נו, וועסטו זען, מיט וואָס זיי וועלן וועסנע ארויס־
פאָרן אין סטעפּ, און מיט וואָס דו... האָסט זיך אינגעשפּארט. ווי לאנג קאָן
מען ביכלאל לעבן אזוי, אליין, ווי אַ סיטש.
— נו, גענוג, — האָט ער זי איבערגעשלאָגן. — איך האָב דערווייל זייע־
רע גליקן נאָך ניט געזען דערווייל...
שמאריע האָט צוגעמאכט די אויגן, געסטארעט זיך ניט טראכטן וועגן
די נייע להאַטעס און מאשינעס, וואָס מע גיט דעם קאַלוירט.
אפן אויוון איז געווען זייער ווארעם, ס'האַט געשמעקט מיט גוט צוגע־
סמאזשעטע קערלעך. און אין דרויסן האָט נאָך אלץ געבושעוועט די זא־
ווערוכע, געברומט, געפּיפט צעצויגן אין קוימען אריין.
שמאריע האָט זיך צוגעהערט צו דעם געוואָי און ניט געקאָנט אנשלאָפן
ווערן. עפעס האָט אים באומרוקט. ער האָט נאָך אליין קלאָר ניט געווסט
וואָס. צי דאָס, וואָס זיסל איז פארגאנגען אין טראָגן, צי דאָס, וואָס די
שקאפע איז אַט־אַט צום זשרעבען זיך, צי דאָס, וואָס מע גיט דעם קאַלוירט
וידער להאַטעס, נייע זייעלקעס, טראקטאָרס...

אין דער זאווערוכע

וין עטלעכע טעג, ווי אין דרויסן האָט געבושעוועט א וויגע, אַנגעטראָגן הורבעס שניי ארום שעפטל קאַבילע- צעס זעמליאנקע. שעפטל קאַבילעץ איז געזעסן אף דער ערד אף אן אונטערגעשפרייט פארלאטעט זעקל און מיט די גראָבע אַנגעבראקניעטע פינגער פארזאָרגט געדריבלט דאָס לעצטע ביסל פארבליבענע קוקורוזע. ער האָט זיך צוגעהערט, וואָס עס טוט זיך אין דרויסן, און זיך באומרויקט, וואָס זי איז נאָך ניטאָ, זעלדע.

— נו, א פוגע, — האָט אפן אויוון געקרעכצט די אלטע, — צוליב וואָס האָסטו זי באדארפט שיקן אין אזא מעטעליצע...

שעפטל האָט געשוויגן. מיט אלע כושים האָט ער זיך צוגעהערט צו דעם, וואָס עס האָט זיך געטאָן אין דרויסן. עפשער גייט זי שוין, זעלדע? וויפל דארף עס געדויערן צוכאפן זיך אנטקעגן איבער דער גאס צום שאַכן, צו קאלמען זאָהאַטן, אנטלייען א האנט-מילכל? נאָר ניט דאָס מילכל איז אים איצט אזוי אַנגעגאנגען, ווי גאָר עפעס אנדערש: עפשער וועט זי דאָרט הערן עפעס ניס וועגן אים.

„מיסטאמע איז נאָך גאַרניט מיט גאַרניט, — האָט שעפטל דערשלאָגן גע- טראכט, — וואָלט זיין עפעס באוויסט, וואָלט זי גלייך געקומען... וואָס זשע פאר אן אומגליק איז עס? שוין העכער דריי וואָכן אדורך, ווי ער האָט נאָך אלע איבערטראכטענישן סאָפּקאַלסאָף אריינגעטראָגן אין קאַלווירט- פארוואלטונג די מעלדונג, און גאַרניט. ניט מע רופט אים ארויס, ניט מע זאָגט אים עפעס. מע ציט פון אים די אצאָמעס און האַדיע! מיילע, כאַנצע... אָבער זי, עלקע?.. וואָס האָט זי צו אים? וואָס וויל זי? צי דען האָט זי פאר- געסן אליץ?.. די בלאָווע זומערדיקע אָונטן... דאָס פענצטער פון קאענעס... און איצט... וואָס ארט איר, אז אים איז איצט אַט דאָ אפן כוטאַר ערגער פאר אלעמען? קיינעם גייט ער איצט ניט אָן. קיינער באדארף אים ניט. מע באגייט זיך זייער שוין אָן אים, אָן זיין איינציק פארבליבענער שאַפּע, אָן זיינע עטלעכע דעסיאָינקעס ערד, אָן זיין צעפאַרענער לאַבאַגרייקע... און איר, עלקען, גייט ער איצט אויך אינגאנצן ניט אָן מיט זיינע דיגעס און זאָרגן...“

הינטערן פענצטער האָט צעצויגן געפיפט די וויגע, געשמיסן די ווענט פון אלע זייטן, ווי די זעמליאנקע וואָלט געשטאנען אינגאנצן איינע אליין ערגעץ אפן אַפענעם צעבושעוועטן סטעפּ.

— גאָט מײנער, ווי עס דרייט, — האָט די אלטע קרעכנדיק געטיינעט. —
וואָס האָסטו זיך איצט גאָר אוועקגעזעצט דריבלען די קוקרודע?..
שעפטל האָט אומצופרידן אויסגעדרײט דעם קאַפּ. „ליגט אפּן אויוון
און בורטשעט. וואָס פארא דײגעס האָט זי נאָך?..“ אים האָט זיך פארוואַלט
אויסלאָזן אָף עמעצן דאָס האַרץ, אויסשרײען זיך, נאָר מיטאַמאָל האָבן אין
פירהויז זיך דערהערט טריט. שעפטל איז פאַרשטאַרבן געוואָרן. מע האָט
דאָרט געטופעט, אָפּגעטרייסלט דעם שניי. מיט א שאַרפן סקריפּ האָט זיך
געעפנט די טיר, און, אן אַרומגעקוטעטע אין דער קורצינקער קוצעווייקע,
איז מיט א פאַרכאַפּטן אַטעם אַריינגעלאָפּן זעלדע.
— שעפטל... אוי, סאַרא זאווערוכעז!.. — האָט זי מיט איר עטוואָס אונ-
טערגעפרוירענער קלינגענדיקער שטים אויסגערופּן, אויסטוענדיק זיך. —
איך בין אזוי געלאָפּן, שעפטל, אוי, אז דאָס האַרץ איז בא מיר שיר ניט
אַרויסגעשפרונגען... מאָרגן באַטאַג איז דאָך די פאַרזאַמלונג וועגן אונדז.
מאָרגן באַטאַג, שעפטל...
שעפטל איז געבליבן זיצן אָף דער ערד מיטן אויסגעדרײבלטן נאַקעטן
קאַטשאַן אין האַנט.
— ווער האָט געזאַגט? — האָט ער פאַרלוירן געפרעגט, אַנקוקנדיק זי מיט
די ברענענדיקע אויגן.
— קאַלמען זאָהאַט... אַקאַרשט איז ער געקומען פון דער פאַרוואַלטונג.
דער גאַנצער כוּטאַר, זאַגט ער, וועט זײן, דער גאַנצער כוּטאַר... — האָט
זעלדע פאַרכאַפּנדיק גיך גערעדט, — מאָרגן אין דער צײט, שעפטל, וועלן
מיר שוין, סאַפּקאַלסאַף, אן עק, אויך זײן מיט מענטשן גלייך... — זי האָט
לייכט אויסגעדרײט דאָס פּײער אין בלעכענעם לעמפל, וואָס איז געהאַנגען
אָף דער נידעריקער וואַנט. אין צײמער איז לײכטיקער געוואָרן, און זעלדע
האַט פלינג גענומען צוראַמען פון טיש.
דאָס פּאַנעם איז בא זעלדען געווען פאַרפלאַמט און זי האָט אויסגעזען
באַזונדערס פריש און שײן. נאָך דעם, ווי שעפטל איז געפאַרן מיט איר
צום דאָקטער, האָט זי פאַרוואָרפּן די באַבסקע סגולעס, וואָס די אלטע האָט
איר געײצעט נעמען, און זיך גאָר גיך פאַריכט. די הענט בא די אַקסל זײ-
נען געוואָרן פולבלעך און שטײף, די לענדן — רונד, און אירע גרויסע קאַרע
אויגן האָבן איצט געלויכטן פון גליק.
— אוי, ווי איך בין געלאָפּן, שעפטל... דער ווינט שמײסט אין פאַ-
נעם, פאַרשייט מיט שניי, און איך לויף און מיטאַמאָל — באַץ אין א קאַנאַ-
ווע. — האָט זעלדע פאַרגעניגנדיק געלאַכט, ווישנדיק די צעראַטע אפּן טיש.
שעפטל האָט שווינגנדיק זיך אָפּגעוויבן פון דער ערד, פאַרדרייט אן
אומגעלומפערט גראַבן ציגאַר און מיט עטוואָס צעהוידעטע טריט צוגע-
גאַנגען צום קעראַסין־לעמפל און צוגערייכערט פון אים, אַזש דער פלאַם
צוזאַמען מיט א רויך האָבן זיך א צי געטאַן, א שפאַר געטאַן אָף אַרונף.
— דער גאַנצער כוּטאַר, זאַגסטו? — ער האָט זיך שטאַרק פאַרציגן און
מיד זיך אַראָפּגעלאָזט אָף דער נידעריקער באַנק, וואָס איז געשטאַנען האַרט
לעבן דער וואַנט.
די נײט, וואָס זעלדע האָט געבראַכט, האָט אים איצט, דאַכט זיך, מער
צערודערט, ווי דערפרייט. אפּן האַרצן איז אים געוואָרן שווער און מאַדנע

ווייטעקדיק, ווי מע וואלט אים געטויטשעט איבער דער סאמע ברוסט מיט א דרעש־שטיין. ער האט אליין קלאָר ניט געוווּסט, פון וואָס נאָגט דאָס אזוי — צי פון דעם, וואָס אָט מאַרגן, שוין מאַרגן טאקע, שטייט אים פאַר זיך צעשיידן מיט זײַן אייגענער ערד, מיט זײַן אייגענער נאכלע, מיט דער מעזשע, מיט דעם בולאנעם, מיטן אייגענעם געשפאָן, מיט דעם אלעמען, צו וועלכן ער איז אזוי געוווּנט, צי ס'האַט אים ווידער אָנגעהויבן שרעקן דאָס נײַע, אומבאוּסטע, דאָס אומגעוויינלעכע, וואָס דערווארט אים דאָרט, אין קאַלוירט, צי ס'האַט אים געקאַראַבעט גאַר דאָס, וואָס אָף דער פאַרר־זאַמלונג וועט זײַן דער גאַנצער כּוּטאַר און יעדערער וועט מאַרגן האָבן די דייע איבער אים.

אפן אויוון האָט די אלטע געקרעכצט און געוויקעט.
— וואָס? — האָט שעפטל פאַרשטיקט א פּרעג געטאָן.
— גאַרניט, וויי איז מיר. טאַמער זײַנען מיר נאָך געווען, מיטשײַנסגע־זאַגט, שטיקלעך באלעבאַטיים, — האָט די אלטע אָפּגעזיפּצט, — איז שוין אויס, הער איך...

— שא, קלאָג נאָך ניט, — שעפטל האָט קוים איינגעהאַלטן די אופּגע־רעגטקײַט, — מע האָט דיך דערווייל נאָך ניט ארײַנגענומען.
— אָט האָסטו דיר! וואָס הייסט? וואָס, זיי קאַנען נאָך ניט וועלן? — האָט די אלטע פאַרכידעשט געפּרעגט, ארויסקונדיק פּונעם אפּן־אויוון.
— כּוויי... — שעפטל האָט אומצופּרידן א קנייטש געטאָן דעם שטערן.
— א מאַשיל, — האָט זעלדע זיך צעלאַכט, — רעדסט נאַרישקײַטן...
שעפטל האָט איר גאַרנישט ניט געענטפּערט. פאַרטאָן מיט זײַנע גע־דאַנקען, האָט ער אָפּגעריסן פון דער צעקנייטשטער צײַטונג א שטיקל פאַ־פיר און ווידער פאַרדרייט א ציגאַר.

— וואָס הייסט, זיי וועלן ניט וועלן? — האָט די אלטע אראָפּגעלאָזט די אויסגעדאַרטע פּיס פּונעם אויוון. — אָט האָסטו דיר א שײַנע מײַסע. וואָס, מיר זײַנען ניט די זעלבע מעיכאָסיים דאָ אפּן כּוּטאַר, ווי עמעצער אנדערש? דיין טאַטע האָט דעם קאַפּ אוועקגעלייגט קעגן די ווייסע, איבערגעלאָזט מיך אן אלמאַנע אָף איינגעסאַכניעט ווערן פאַר דער צײַט, און איצט, קומט אויס, זײַנען מיר אפּן כּוּטאַר ערגער פאַר אלעמען. סט'געהערט אזוינס? איך וועל שוין דאַפּקע, אויב אזוי, אויך גיין אָף דער אָבטשעסטווע. וואָס, מיר האָבן עמעצן וואָס שלעכטס געטאָן, צי וואָס? זיי האָבן דאָך פּרײַער זיך אליין געבעטן בא דיר, נאָכגעגאַנגען דיר פּוסטריט, געהאַלטן אין איין איינריידן, געשלעפט צו זיך...

— זאָל זײַן גענוג! — שעפטל האָט א שליידער געטאָן דעם פאַרלאָשע־נעם ברעקל ציגאַר אָן דער ערד, דאָס פּאַנעם איז בא אים רויט געוואָרן און די אויגן האָבן געברענט פון אופּרעגונג.

— נו, שעפטל, וואָס קאעסטו זיך, — האָט זעלדע שטיל זיך אָנגערופּן, — וואָס די דאָ צו שרײַען... נו, וואָס האָט זי אזוינס געזאָגט, די מאמע...
זעלדע האָט הילכיק אופּגעקלאפּט די קישנס און זאַרגזאַם, מיט ליבע, ווי נאָר א יונגע פּרוי קאָן, אויסגעבעט דאָס געלעגער. שעפטל איז צע־שטרייט עטלעכע מאָל זיך דורכגעגאַנגען איבערן צימער, נאָכדעם האָט ער פאַרלאָשן דאָס לעמפל און, ניט אויסריידנדיק קיין וואָרט, זיך געלייגט.

זעלדע האָט זיך צוגעטויליט צו אים און באלד אנשלאָפֿן געוואָרן. נאָר
שעפטלען האָט דער שלאָף ניט גענומען.

— געדארפט דעמלט... דעמלט באדארפט גיין, באגלייך מיט אלעמען, —
האָט ער זיך אויסגעגעסן דאָס האַרץ, — וויאזוי האָט ער עס ניט פארשטא-
נען? באדארפט אריין אין קאַלווירט דעמלט, ווען ביידע שקאפעס זיינען
נאָך געווען בא אים אין שפאן, ווען מע האָט זיך אפן כוּטאַר גערעכנט מיט
אים, ווען מע האָט אים גערופֿן, געבעטן זיך בא אים, אָט ווען... זיי אלע
האַבן דעמלט, זעסטו, סייכל געהאט, אפילע דער אלטער ראכמיעל האָט
פארשטאנען. נאָר ער איינער האָט זיך איינגעשפארט, ווי א נאָראַוויסטע
פערד, געמיינט זיין קליגער פאר אלעמען, קליגער פאר דער גאנצער
וועלט... און ווער איז געבליבן באם נאר?.. ער... ער איינער אפן גאנצן כור
טאַר... איינער אליין.

שעפטל האָט איצט ניט געקאַנט זיך מויכל זיין. אים האָט זיך געדוכט,
אז אפן כוּטאַר, אין אלע שטיבער, רעדט מען איצט נאָר וועגן אים, וועגן
דער מאָרגנדיקער פארזאמלונג, און ס'איז אים געווען א ביזאיען פאר די
כוּטאַראנצעט און דעריקער פאר איר, פאר עלקען. זי האָט דאָך דעמלט אים
געוואָרנט, פאַרויסגעזאָגט, אז אזוי וועט זיין, אז ער וועט איינער אליין אפן
סטעפ זיך גאַרנישט ניט דערשלאָגן. ווען ער פאַלגט זי דעמלט, וואָלט ער
שער דאָס גאַנצע לעבן בא אים איצט געווען גאַר אנדערש. אָט, קאַפּל-
דינער... פאר קיין גלייכן האָט ער אים ניט געהאַלטן, געכוויזעקט פון אים:
„די פאַסטראַמקעס זיינען בא אים צו קורץ“. שעפטל דערמאַנט זיך, ווי ער
האָט אויסגעלאכט קאַפּלדינערן פאר עלקען. ס'איז אים איצט א ביזאיען
פאר זיך אליין, און ער ווערט אזש פאר בושע רויט. אָט ווי ער, שעפטל,
איז פון אלע זיינען געבליבן באם נאר. קאַפּלדינער איז ערגעץ אף קורסן,
אין קיעוו איז ער, א פאַלנער אגראַנאַם וועט ער אַטאַט ווערן און אלע
וועלן זיך רעכענען מיט אים, אָט וואָס. און ער, שעפטל, איז פארבליבן דער
לעצטער, דער סאַמע לעצטער מענטש אפן כוּטאַר... ווען ער האָט אָבער
סייכל און פאַלגט זי דעמלט, עלקען, וואָסי, ער איז ערגער פאר קאַפּלדי-
נערן? קויעך פעלט אים, צי וואָס? ער וואָלט שוין געקאַנט איצט זיין בריי-
גאדיר אפילע פון דער סאַמע בעסטער בריגאדע און וואָלט באוויזן, סארא
טאַלק וואָלט בא אים געווען, סארא גערעטעניש ער וואָלט אראַפגענומען,
אז אלע דערפער, דער גאַנצער ראיאָן וואָלט געראשט מיט אים. ער וואָלט
באוויזן, וואָס ער קען... און איצט וואָס?.. וואָס וועט עלקע זאָגן וועגן אים
מאַרגן, דאַרט אף דער פארזאמלונג?

שעפטלען איז געוואָרן שטאַרק הייס. ער איז ארויסגעקראַכן פון בעט
שטיל, קעדיי ניט אופוועקן זעלדען, א באַרוועסער אוועק צו דער דייזשקע,
וואָס איז געשטאַנען אין סאַמע ווינקל לעבן דער טיר, אַנגעשעפט א פולע
קוואַרט קאַלט וואַסער און אין איין אַטעם, שיר ניט פאַרכלינענדיק זיך,
אויסגעטרונקען. אין איינע גרעט האָט ער זיך א ווייל ארומגעדרייט
איבערן פינצטערן ענגן צימער און זיך ציריק געלייגט.

— שעפטל, פארוואָס שלאָפסטו ניט? — האָט זעלדע שטיל געפרעגט,
אופכאַפנדיק זיך. זי האָט זיך אויסגעדרייט צו אים און מיט דער הייסער

זייער ווייכער האנט ליכט א פיר געטאן אים איבער דער פארוואקסענער באק.

שעפטל איז געלעגן אומבאוועגלעך מיטן פאנעם ארוף און מיט אפענע אויגן געקוקט אין דער פינצטער.

— וואס ט'ער נאך דערציילט, שלוימעקאלמען? — האט ער אין א ווילע ארום פארזארגט שטיל א פרעג געטאן.

— אט דאס'א... — האט זעלדע פארשלאפן געענטפערט, — וועגן דער פארזאמלונג...

— און ווו וועט זיין די פארזאמלונג? אין קלוב?

— אהא... שלאף, שעפטל...

אין דרויסן האט אלץ געבושעוועט די זאווערוכע, געפאטשט מיטן שניי אין פענצטער און ס'האבן אונטערגעקלונגען די צונויפגעשטוקעוועטע שויבן. באנאכט איז די וויגע געווארן, קאנטיק, נאך שטארקער, געוואָיעט אין קרימען, געקלאפט מיט דער קליאמקע, געריסן די טיר.

די אלטע האט זיך אופגעכאפט. זי האט א רוף געטאן שעפטלען. נאָר שעפטל האט שוין גארנישט ניט געהערט. ער האט אין שלאף זיך געטראָגן מיט א טראַקען פון די רעדער איבערן סטעפ, וואס איז געווען געדיכט באשאטן, באשפרענקלט ארום-און-ארום מיט רויט-צעצווויטעטן מאָן. ער האט געיאָגט צו זיין פארמעגן, צו זיין אייגן שטיקל ערד. ביידע בולאנע זיינע הירזשען פריילעך. פון הינטן אפן וואָגן קלינגט אונטער דער אקער. עס סארפעט די זון. שעפטל פאָכט מיט דער בייטש, טיוקעט צו די פערד, טרייבט זיי אונטער, קעדיי גיכער קומען אף זיין ערד, אז קיינער זאל ניט באווייזן אים אריבעריאָגן און פארכאפן זי... אט איז ער שוין אין דער ווילדער באלקע, אט דאָ דערביי דארף זיין די מעזשע זינע. נאָר ווו איז זיי? ער קוקט זיך צעטראָגן אום אין אלע זייטן און קאָן ניט געפינען זיין ערד. ניטאָ זיין נאכלע! די גאנצע ערד איז ארום-און-ארום אופגעאקערט.

איין שווארצער מאסיוו. שעפטל שפרינגט אראָפ פון וואָגן, לאָזט איבער די פערד און לויפט מיט דער בייטש אין האנט זוכן זיין מעזשע. ער פארטשע-פעט זיך מיט די באַרוועסע פיס אָן די גרויסע אופגעאקערטע הרודעס, אָן די שווארצע פייכע האַנעס, פאלט, הייבט זיך גיך אוף און לויפט ווייטער. ער לויפט און לויפט. ער איז שוין ארוף-בארג, און עס ציט זיך נאָך אלץ דער אומענדלעכער מאסיוו אופגעאקערטע שווארצערד און עס זעט זיך גאָר קיין סאָף און קיין ברעג ניט. ווו איז זיין ערד? ווו איז אהינגעקומען זיין מעזשע מיט די דורכזיכטיק-ראָזעווע גלעקעלעך און געבללעכע אָדו-וואנטשיקעס? ווו איז עס? צי דען האט באנאכט עמעץ אין דער פינצטער צוגעגאנוועט זיין נאכלע צוזאמען מיט דער מעזשע, מיט די סטעפ-קווייטן? שעפטל וויל שרייען, נאָר ער קאָן ניט. עס דושעט אים. וויאזוי האט ער עס ניט איינגעהיט זיין ערד? דער טאטע האט איינגעהיט, דער זיידע האט איינגעהיט, דער עלטערזיידע... און ער — ניט! וויאזוי? און ער לויפט אלץ... ער לויפט און לויפט. קוים וואָס ער אַטעמט, און ער לויפט. עפשער וועט ער נאָך געפינען זיין אייגנס, זיין פארמעגן... אָן-אָן, לעבן די הולציפאליער מאַהילקעס ליגט, דוכט זיך, זיין ערד. שעפטל דערפרייט זיך. ער דערקענט זי. ער זעט שוין פונדערווייטן די געדיכטע פארוואקסענע מעזשע מיט די

רוישיק פאנאנדערגעבליטע גלעקעלעך און געלן שארף־שמעקנדיקן קאטראן. ער לויפט מיט די לעצטע קויכעס. נאָר מיטאמאָל פארשווינדט זי. די מעזשע, און עס וואקסט פאר אים אויס ביזן סאמע בלויזן האַריאָנט א באגעלבט פעלד מיט זייער הויכע צעצוויטעטע זונרוין. זיי וויגן זיך אונ־טער מיט די גרויסע באגילדעטע קעפּ צו דער זון, און צווישן זיי שטייט עלקע אין א ציכטיק וויס קאָפטעלע, האלט דאָס גארטעלע פון זיין העמדל אין האנט און לאכט, לאכט פון אים...

שעפטל האָט זיך אופגעכאפט א נאסער. ער איז אופגעשטאנען, זיך גיך אָנגעטאָן און ארויס אין פארטאָגיקן פראַסטיקן דרויסן. דאָס האַרץ האָט בא אים ניט אופגעהערט צו נאָיען, און ער האָט זיך געזוכט ארבעט, קעדיי פארגעסן זיך. ער איז אוועק אין שטאל און זאָרגזאם גענומען אופראמען די סטאַילע. ארויסגעטראָגן מיט דער ווילע דעם רייכערנדיק־ווארעמען קיזיק, ארויסגעצויגן עטלעכע עמער וואסער פונעם ברונעם און אָנגעפאַיעט די שקאפע, נאָכדעם צוגעשטאָן סעטשקע אין דער שמאַלער און לאַנגער קאַ־רעטע, וואָס איז געשטאנען האלב פוסט. ער האָט איצט עפּשער מער איידער ווען־עס־איז געפילט, אז ניט גרינג וועט אים זיין זיך אָפּגעווינען פון דעם אייגענעם שטיקל ערד, פון דער אייגענער שקאפע, אָבער מע מוז, ער האָט פארשטאנען, אז אנדערש קאָן עס שוין ניט זיין...

— נו, וואָס קוקסטו אזוי ביי אף מיר, — האָט ער ארומגענומען די בולאנע באם האלדו, — עס, קורנאָסע, עס... — ער האָט געגלעט מיט דער ברייטער פאָרגרעבטער האנט איר די כאַלקע, די פּיכטע מאָרדע, צעקעמט די גריווע און מיט א פאָרזאָרגטן בליק באַטראַכט זי פון אלע זייטן, צי ס'וועט ניט זיין קיין ביזאָיען ברענגען זי אָט אזא אין דער קאַלוירטישער שטאל.

שפּעטער א ווייל איז ער אוועק אין דער מיט שניי פארווייטער קלוניע, ארויסגעשלעפט פון אונטער דער פאראיאַריקער צוגעלעגערטער שטרוי די שניידמאַשין, אויסגעווישט דעם שטויב, אָנגעשמירט די רעדער מיט דזע־געכץ און גוט אונטערגעצויגן די הייקעס, אז עס זאָל זיך גאַרנישט ניט באַמבלען. ווען ער האָט פאָרענדיקט מיט דער שניידמאַשין, האָט ער ארויס־געקייקלט פון סאמע ווינקל דעם וואָגן און לאַנג געקוקט אף אים. „אַט אף דעם וואָגן איז זי דאָך דעמלט געפאַרן מיט אים, עלקע“...

ווען שעפטל האָט זיך אומגעקערט אין זעמליאנקע, האָט ער געטראָפּן זעלדען ראמען דאָס צימער. א פארהאוועטע האָט זי געשלעפט אף זיך די רעדנעס, ארויסגעטראָגן זיי אין דרויסן, געלופטערט אפן שניי. נאָכדעם האָט זי אופגעהאנגען אן אויסגענייט פאָרהענגל אפן פענצטער, איבערגע־צויגן די קישנס מיט פריש־אויסגעפרעסטע ראָזע ציילעך, צוגעראַמט אפן קאַמאַד, פארשפרייט מיטן היימיש געשטריקטן טעפּיד דעם טאַפּטשאַן. שעפטל האָט צונויפגעקליבן די זברויע, וואָס איז געהאנגען לעבן דער סאמע טיר אף דער וואַנט — די פּאַסטראַמקעס, שלייעס, נאַשילניקעס און ציימלעך, באַטראַכט עס, אויסגערייניקט די מעשענע רינגען מיט קרינד, אוזש זיי האָבן געבליאסקעט, אָנגעשמירט די רימענס מיט פליסיקן דזעגעכץ און צונויפגעלייגט אלץ אין איין אָרט אף דער באַנק לעבן פענצטער. ס'איז שוין געווען נאָך האלבן טאַג, ווען שעפטל האָט מיט מאַטערניש

ווייניט־איז זיך אָפגעגאַלט, אָנגעטאַן די פּאַרלאַטעטע וואַליקעס, דעם פעלן, דאָס האַזענע היטל און איז ארויס אין דרויסן.

די זאווערוכע איז געוואָרן שטילער, נאָר דער ווינט האָט נאָך אלץ געווייט און געדרייט מיטן שניי, פאַרשיטנדיק די אויגן. טרעטנדיק ביז די קני אין די אָנגעטראַגענע הורבעס שניי, האָט שעפטל זיך דערקליבן ביז דער קאליטקע און ארויסגעקוקט איבער דער גאַס צום קלוב.

„זיי קאַנען שוין אוואַדע זיין דאָרט“ — האָט ער א באַמרוי־קטער א טראַכט געטאַן און זיך גיך געלאָזט גיין, ווי ער וואַלט מוירע געהאַט פאַר־שפעטיקן.

לעבן קלוב, באַם סאַמע אריינגאַנג האָט ער זיך פאַרהאַלטן, זיך א טאַפּטשע געטאַן אפן אָרט, און, אָנעמענדיק א פּולע ברוסט מיט פרישער פּראַסטיקער לופט, געעפנט די אָנגעבראַקניעטע טיר.

אין קלוב איז נאָך קיינער ניט געווען. אין פּולער אַרדענונג זיינען געווען צעשטעלט די בענק, פון פאַרנט איז געשטאַנען א טישל, פאַרשפּרייט מיט א רויטן לייזונט, און איבער דעם, אַנטקעגן, אַף דער פּריש־אַפּגעקאַלכ־טער וואַנט איז געהאַנגען א פּלאַקאַט, געשריבן מיט זייער גרויסע רויטע אויסעס:

Мелким хозяйствам из нужды не выйти¹.

Ленин

שעפטל האָט פאַמעלעך, אָס באַ אָס, וואָרט באַ וואָרט איבערגעלייענט דעם פּלאַקאַט.

— לענין... — האָט ער שטיל געשעפטשעט מיט די ליפּן. די ווערטער פון פּלאַקאַט האָבן אים איצט אויסגעזען זייער קענטלעך. וווּ האָט ער עס גע־הערט?... א, עלקע... דאָס האָט זי אים דאָך דעמלט געזאָגט, עלקע, פאַרנדיק באַ אים אפן וואָגן פאַרביי די בליענדיקע סאַנעשניקעס, אז לענין האָט גע־רעדט וועגן אים, און ער, שעפטל, האָט דעמלט געלאַכט פון איר, ניט גע־גלייבט... לענין אליין האָט וועגן אים געטראַכט, וועגן אים געזאָרגט, גע־דייגעט זיך, אלע האָבן עס געזען און פאַרשטאַנען, נאָר ער איינער ניט... אינעם דערבייניקן קליינעם צימערל האָבן זיך דערהערט טריט. שעפטל איז גיך ארויס. אים האָט זיך ניט געוואַלט, מע זאָל זען, אז ער איז געקומען דער ערשטער. טרעטנדיק טיף אין די אָנגעטראַגענע הורבעס שניי, האָט ער איבערגעשניטן די גאַס, איז אריין צוריק צו זיך אין הויף און געבליבן שטיין אינעם פאַרווייעטן פּאַליסאַדניק.

אַנטקעגן אַף דער גאַס האָט ער באלד דערזען דעם אלטן ראַכמיזעלן און נאָך קאָלורטיניקעס. איינגעקוטעטע אין גרויסע שאַפענע פעלצן, זיינען זיי פאַמעלעך, ניט גענילט געאַנגען אין דער ריכטונג צום קלוב, לאַזנדיק רויך פון די ציבעקעס.

זיי האָבן זיך געהאַלטן איינער הינטער דעם אַנדערן, דורכלייגנדיק די סטעזשקע פאַרביי די פאַרקנס. עטלעכע יינגלעך, אַרומגעבונדענע מיט באַ־שליקן, האָבן מיט א טומל זיי איבערגעיאָגט. די יינגלעך זיינען געשפרונ־

¹ די קליינע ווירטשאַפטן וועלן זיך פון נויט ניט ארויסשלאָגן (לענין).

גען אינעם שניי, אינגעהרוזניעט זיך, מיט א געשריי און געלעכטער זיך ארויסגעקליבן און ווידער געשפרונגען. יעדע וויילע האבן אפן וועג צום קלוב זיך באוויזן אלץ מער מענטשן. מע איז געגאנגען פון אלע שטיבער. שעפטל האט פונדערווייטנס דערזען אין דער מיט גאס עלקען מיט עטלעכע יונגע קאלוירטניקעס. זי האט זיך הילכיק, זייער הילכיק צעלאכט. נאך איר האבן זיך צעלאכט די איבעריקע.

— פון מיר... נו, יא... זיי האבן איצט פון וועמען צו לאכן, — האט שעפטל מיט פארביטערטקייט א טראכט געטאן. די אדערן אף די שלייפן האבן זיך בא אים אפגעבלאזן, אָנגעצויגן ביז צום פלאצן. אן אפגערעג-טער האט ער געמאכט עטלעכע טריט און ראפטאם זיך אָפגעשטעלט.

„עפשער גאר ניט גיין...“ — איז אים דורכגעלאפן א געדאנק. ער האט זיך ארומגעקוקט, ניט וויסנדיק וואָס צו טאן, און באמערקט פארביי דעם נאקעטן סאָד עמעצן פאָרן אהער. אין א רעגע ארום האט מיט דעם קאָווא-לעוסקער וועג זיך אָנגעטראָגן געשפאנט אין א פאָר ווייסע היציקע פערד דער לייכטער ראיפארטקאָמווער שליטן. אף דעם אונטערגעשפרייטן היי איז געזעסן אָנגעשפארט אָן ווענטל אין א ווייסן טולופ מיקאַלע סטעפאָנאוויטש איוואשטשענקאָ. דער סעקרעטאַר פון ראיפארטקאָם האט באמערקט שעפטל לען נאָך פונדערווייטן. אויסגלייכנדיק זיך מיט אים, האט מיקאַלע סטעפאָ-נאוויטש פארהאלטן די פערד און, פארהייבנדיק עטוואָס דאָס צייגיקענע היטל, מיט א צופרידענעם שמייכל זיך באגריסט.

— קאָבילעץ, א גוט-העלף. ווהיין? אף דער פאָרזאמלונג... נו, איז זעץ

זיך אריין אין שליטן, מע קאָן שוין דאָרט אוואדע ווארטן אף אונדז... פון אַט דעם קורצן, נאָר טייערן וואָרט „אונדז“ איז שעפטלען געוואָרן מאַדנע ווארעם אפן הארצן. ער האט צעטומלט זיך אומגעקוקט אף זיין הויף און מיט א לייכט געמיט זיך ארופגעכאפט אפן שליטן.

אין עטלעכע מינוט ארום איז שעפטל קאָבילעץ מיט ברייטע טריט, צו-זאמען מיט מיקאַלע סטעפאָנאוויטש איוואשטשענקאָ, א זיכערער אריין אינעם פולגעפאקטן קלוב אף דער קאלוירטישער פאָרזאמלונג...

אנטאני, ביסענטי און ערינגא

ין איינעם פון די שענסטע ווינקלען פון דער דארעם־
שטאָט, לעבן סאמע יאם, אינעם מיט גרינס ארומגערינגלטן
פאלאץ, אין וועלכן עס האָבן זיך געפונען די עוואקוירטע
קינדער פון שפאניע, האָב איך זיך באַפריינדעט מיט א
שיין, שוואַרץ־אויגיק יינגלעל ערינגאָ פון א פאַרשטאַט,
וואָס לעבן בילבאָ. און אָט וואָס ערינגאָ האָט מיר דער־
ציילט.

זיי זיינען געווען בא טאטע־מאמע דריי ברידערלעך. אנטאני, ביסענטי
טי און ערינגאָ. אנטאני איז אלט געווען קנאפע פופצן יאָר, ביסענטי —
דרייצן, און ערינגאָ — ניין. דער טאטע זייערער האָט געארבעט אף א פאַר־
פאַר־זאוואָד, געגלייזט ליימענע קרוגן, און די מאמע אף מאראנצן און־
לימענע־פלאַנטאציעס. ווען דער טאטע איז אוועק זיך שלאָגן קעגן די פאַ־
שיסטן, האָט די מאמע זיך געשטעלט ארבעטן אף א מיליטערי־זאוואָד. און
זיי זיינען פארבליבן אליין — אנטאני, ביסענטי און ערינגאָ. ארום זייער
פאַרשטאַט האָבן זיך געצויגן בערג, און פון צווישן די בערג האָט זיך דער־
טראָגן א שיסעריי. פון מאָל צו מאָל האָבן זיך דאַרט אופגעריסן באַמבעס,
און דעמלט פלעגן אין זייער קליינעם ליימענעם שטיבל אופציערן די
שויבן. אָבער דאָס האָט זיי שוין ניט געשראַקן. זיך צוגעוויינט.

— דאָס שלאָגן אונדזערע די פאשיסטן, — האָט אנטאני געזאָגט, — די
פאשיסטן זיינען די ערגסטע כניעס אף דער וועלט. זיי האָבן אופגעהאנגען
מאנועלס ברודער, עלוינען, אונטערגעצונדן סעסטאָ, אויסגעשאַכטן דאָרט
אלעמען, ווי די רינדער.

די ברידערלעך האָבן געקוקט אף די בערג, פונוואנען ס'האָט זיך דער־
טראָגן די שיסעריי, און זיך איינגעהערט אין דעם, וואָס אנטאני האָט דער־
ציילט. אנטאני האָט אלץ געוויסט. ער האָט געוויסט, ווו עס גייען די
שלאכטן צווישן די בערג און ווו רוישן די וואסערפאלן, וואָס ארום דער
פאַרשטאַט. אנטאני האָט געקענט זיך ארופדראַפען אף די העכסטע ביימער,
אראַפּשפּרינגען מיט פארמאכטע אויגן פונעם דאך, אריבערשפּרינגען איבער
א רוישיק־צעפלאַקערטן שניטער. ער האָט פאַר גאַרנישט ניט מוירע געהאַט.
ער איז געווען ענלעך אפן טאטן — לעבעדיקע קארע אויגן, געטאַקטע
ווייסע צייך, א ווויסקיער, א קרעפטיקער און, פונקט ווי דער טאטע, — א
שרעקלאָזער. די ברידערלעך האָבן אים שטארק ליב געהאַט. זיי פלעגן

צוזאמען ארומלויפן באַרוועסע אין זייער קליינינקן הויפל, געבויט פעסטונר
גען פון שטיינער, געשפילט אין מילכאָמע. און מיטאמאָל האָט אנטאָני זיך
אַנגעהויבן אָפטיילן פון זיי. פארטאָג פלעגט ער ערגעץ אנטרונען ווערן,
און ערשט אין אַוונט, שוין א מידער, קומען אהיים.

— ווהין, אנטאָני, גייסטו דאָס אוועק?

ער האָט געשוויגן.

— ביסט געקראַכן אף די בערג? — האָבן זיי אים געפרעגט, באַמערקנר
דיק, אז די באַרוועסע פיס זיינען שטארק צעדראַפּעט.

— יאָ, — האָט אנטאָני געענטפערט און ארופגעפירט ביסענטיג און עריג
גאַן אין דער הייך אפן שטעלכל, — איר זעט דאָרט א רויך צווישן די
בערג? — האָט ער אַנגעוויזן מיט דער האַנט. — דאָס שיסן אונדזערע. זיי
שלאָגן זיך פאר די בערג. און אין די בערג איז קיין וואסער ניטאָ. איך
טראָג זיי וואסער אהין...

— מע וועט דאָך דיך דערשיסן דערפאר, ווי עלויגען, — האָט ביסענטי
דערשראָקן זיך אַנגערופן.

— איך האָב ניט מירע, — האָט אנטאָני געענטפערט, — איך גיי מיט
אזעלכע שטעגן אהין, וואָס קיינער ווייסט פון זיי ניט.

האָבן זיי געבעטן, ער זאָל זיי אויך מיטנעמען. זיי ווילן אויך טראָגן
וואסער אין די שווצגראַבנס. אנטאָני האָט ניט געוואָלט. „איר זיינט נאָך צו
קליין“, — האָט ער געזאָגט. האָבן ערינגאָ און ביסענטי אים געענטפערט,
אז זיי וועלן דערציילן דער מאַמען. האָט ער זיי צוגעזאָגט מיטנעמען.

אף מאַרגן פארטאָג האָט אנטאָני זיי אופגעוועקט. די מאַמע איז שוין
געהאט אוועק אפן זאוואָד.

— נו, קומט, נאָר פלינק, — האָט אנטאָני זיי אונטערגעפילט.

זיי האָבן גיך ארופגעצויגן אף זיך די אויסגעריבענע פארלאטעטע הייז-
לעך, פארכאפט יעדערער מיט זיך אן אויסגעגלייזטן קרוג און באַרוועסע
זיך געלאָזט נאָך אנטאָנין. מיט די הינטערגעסלעך זיינען זיי ארויס אויסער
דער פאַרשטאָט און אומבאמערקט זיך דערקליבן צו א וואסערפאל, וואָס
האָט גערוישט צווישן צוויי שפיציקע פעלדזן. דאָס קאלטע שווימיקע וואסער
איז מיט א געפילדער געפאלן איבער די שטיינער, פאנאדערשפריצנדיק
ארום זיך דורכזיכטיקע טראַפנס.

— איר זעט, דאָס שלאָגט פון די בערג, — האָט אנטאָני געזאָגט, — און
דאָרט איז אפילע קיין קאפ וואסער ניטאָ... טרינקט זיך גוט אָן אָט דאָ,
אז איר זאָלט אין וועג פון די קרוגן ניט זופן.

ערינגאָ און ביסענטי האָבן געפאלגט אנטאָנין, אויסגעשטרעקט די קעפ-
לעך און, ווי לאַשעקלעך, געזופט דאָס פרישע, קילע וואסער, וואָס האָט גע-
שלאָגן פון אונטערן באַרג.

— טרינקט נאָך, — האָט אנטאָני געזאָגט, — טרינקט, וויפל איר קענט,
איר זאָלט שפעטער ניט וועלן.

זיי האָבן זיך גוט אַנגעטרונקען, נאָכדעם האָבן זיי אַנגעשעפט פולע
קרוגן, אופגעהויבן זיי אף די אקסלען, אזוי ווי אנטאָני, און זיך געלאָזט
נאָך אים מיט דער קרומער סטעזשקע, וואָס האָט געפירט טיף אין די בערג.
אנטאָני איז געאנגען פאַרויס, נאָך אים — ביסענטי, און צולעצט — ערינגאָ.

ס'איז נאך געווען פרי, נאָר עס האָט שוין געברייט די זון. פון די ארומי-
קע בערג האָט זיך אליץ אָפטער דערטראָגן א שיסעריי. ס'האָט געשמעקט
מיט רויך. די ברידערלעך האָבן לאנג זיך געדרייט מיט דער שטיינערנער
סטעזשקע צווישן די אָנגעשפּאַלטענע שווער-אראַפּהענגענדיקע פעלדזן. די
קרוגן וואסער האָבן שטארק געמוליעט די אקסלען.

— לאַמיר זיך א ביסעלע אָפרוען, — האָט געזאָגט ערינגאָ.

זיי האָבן אוועקגעשטעלט די קרוגן און זיך אויסגעזעצט ארום זיי.
— איר זעט, בא מיר איז דער קרוג פול ביון ראנד, — האָט אנטאָני
געזאָגט. — איך האָב קיין איין טראָפן ניט פארלאָרן... ארוף-בארג דארף
מען אים קאָנען טראָגן. נישקאַשע, איר וועט זיך אויסלערנען. — ער האָט
ארויסגענומען פון דער קעשענע ניט קיין דערייכערטן פאפיראַס, אָפּנע-
קלאפט מיטן נאָגל דאָס ביסל אש, ווי דער טאטע פלעגט שטענדיק טאָן,
און פארייכערט.

ערינגאָ און ביסענטי האָבן געקוקט אף אנטאָני און אים מעקאנע
געווען.

— גיב מיר אויך, — האָט ניט זיכער געזאָגט ביסענטי. ער איז גע-
ווען ניט אזוי דרייסט, ווי אנטאָני און דער טאטע. ער איז מער ענלעך
געווען אף דער מאמען — א שטילער, אן עטוואָס שעמעוודיקער און א
דארינקער.

— דו טאַרסט נאָך ניט. ביסט ניט דערוואַקסן, — האָט אנטאָני שטרענג
א זאָ געטאָן.

— איד בין שוין באלד ווי דו, — האָט ביסענטי זיך אופגעשטעלט.
אנטאָני האָט אף טשיקאוועס זיך א מעסט געטאָן מיט אים. ביסענטי איז
טאקע געווען קימאט אזוי הויך, ווי ער. אנטאָני האָט אים געגעבן עט-
לעכע מאָל א צי טאָן דעם פאפיראַס.

— גיב מיר אויך, — האָט ערינגאָ א בעט געטאָן.

— אָהאָ, — האָט אנטאָני זיך צעלאכט, — דו קענסט נאָך אָפּסמאליען די
וואַנצעס.

זיי האָבן זיך געלאָזט ווייטער גיין, פארקערעוועט לינקס, אויסגעמיטן
איין פעלד, א צווייטן, א דריטן. מיטאמאָל איז אנטאָני געבליבן שטיין
מיטן פולן קרוג וואסער אפן אקסל.

— איר זעט אַט יענעם, דעם הויכן, דעם סאמע העכסטן בארג? — האָט
ער געפרעגט.

— יאָ.

— און איר ווייסט, וואָס מע קאָן פון אַט יענעם, פון דעם סאמע העכסטן
בארג זען?

זיי האָבן ניט געוויסט. זיי זיינען אף יענעם בארג נאָך קיינמאָל ניט
געווען.

— ווען מע גייט ארוף אהין, אפן סאמע שפיץ בארג, קאָן מען זען פון
דאָרט דאָס סאמע שענסטע לאנד, וואָס איז פאראן אף גאָר דער וועלט, —
האָט אנטאָני געזאָגט.

ביסענטי און ערינגאָ האָבן זייער געוואָלט זען דאָס סאמע שענסטע
לאנד אף דער וועלט. זיי האָבן געוואָלט פארקערעווען אהין, ארוף-בארג.

נאָר אנטאָני האָט געזאָגט, אז איצט, ווען זיי טראָגן קרוגן וואסער אין די שווצגראַבנס, איז ניט די צייט פאר דעם.

דעמלט האָבן זיי געבעטן אנטאָני, אז ער זאל זיי דערציילן.

— פון דאָרט קאָן מען זען דאָס לענין-לאַנד, — האָט אנטאָני געזאָגט. — ס'איז דאָס סאמע גרעסטע לאַנד פון אלע לענדער. עס איז ארומגערינגלט מיט די גרעסטע יאמען און אַקעאנען. דאָרט איז זייער אַ גרויסע זון, אלע מענטשן זיינען דאָרט גלייך. אלע האָבן ברויט, און אלע קינדער לערנען זיך דאָרט אין די שולן.

ביסענטי און ערינגאָ האָבן געהערט אנטאָני און פאמעלעך געשפאנט מיט די קרוגן וואסער אף די אקסלען. די שיסערי האָט זיך דערטראָגן גאָר נאָענט. ניט ווייט זיינען שוין געווען די שווצגראַבנס. לעבן אַ פעלדז איז געלעגן אַ פארווונדעטער. זיי האָבן אים דערקענט. ס'איז געווען זייער שאָך ערענאָ מאַנוריס, זיי האָבן אים געגעבן וואסער. ער האָט דאָרשטיק געטרונקען און איז געקומען צו-זיך. נאָכדעם האָבן זיי אים געהאַלפן ארומ- וואשן די ווונד אפן פוס, גענומען בא אים דעם פאקעט, גוט ארומגעבונדן, און ער איז אוועקגעהונקען צו די שווצגראַבנס.

די שווצגראַבנס זיינען געווען צעוואָרפן אין אלע זייטן. דאָ און דאָרט האָבן זיך געזען האַרמאטן, קוילנוואַרפערס. ווען די רעפובליקאנער האָבן באַמערקט די קינדער, זיינען עטלעכע מיט אַ פרייד ארויסגעלאָפן זיי אנט- קעגן, די שלאַכטלייט זיינען געווען דאָרשטיק.

אין די שווצגראַבנס האָבן זיך געוואַלגערט שוין אויסגעשאַסענע פוסטע הילזעס. ביסענטי האָט אַנגעקליבן אַ פולע קעשענע. ערינגאָ האָט אַנגע- שטאַפט ביידע קעשענעס, און ס'איז נאָך אים געווען ווייניק. נאָר אנטאָני האָט ניט געקליבן, פאַר אים איז עס שוין ניט געווען קיין גייס. ווען דאָס פנייער איז איינגעשטילט געוואָרן, האָבן די רעפובליקאנער פאַרזיכטיק ארויס- באַגלייט די קינדער. אף צוריק זיינען זיי לייכט געלאָפן מיט די פוסטע קרוגן אין די הענט, געשפרונגען איבער די שטיינער, וואָס האָבן זיך גע- וואַלגערט צווישן די פעלדזן, זיך געיאָגט איינע נאָך די אנדערע און ניט געקאָנט כאַפן אנטאָני.

אזוי האָבן זיי געטראָגן וואסער אין די שווצגראַבנס עטלעכע וואָכן נאָכאנאַנד. די מאמע זייערע האָט וועגן דעם ניט געוויסט. איינמאָל האָבן זיי זיך אומגעקערט אהיים זייער שפעט.

— ווו זיינט איר געווען? — האָט די מאמע, א באַמרויקטע, געפרעגט. זיי האָבן איר דערציילט. זי האָט זיך ניט געבייזערט, ניט געשרייען אף זיי. זי האָט נאָר שטיל, מיט טרערן אין די אויגן, געבעטן אנטאָני, ער זאל זיין פאַרזיכטיק. זי האָט זיי געגעבן ריינע, פריש אויסגעוואשענע העמד- לעך, אנטאָני — א ווייס, ביסענטי און ערינגאָ — אין גרינע קווייטעלעך. — ווער ווייסט, וואָס מיטן טאטן איז, שוין וויפל צייט, ווי קיין שום יעדע איז ניטאָ פון אים, — האָט די מאמע פאַרזאָרגט זיך אַנגערופן, — זע, היט זיך, אנטאָני, היט די ברידערלעך...

אנטאָני האָט צוגעזאָגט זיין פאַרזיכטיק, און ער מיט ביסענטי און ערינגאָן האָבן ווידער געטראָגן וואסער. די שיסערי איז די בערג איז פון טאָג צו טאָג געוואָרן שטאַרקער. די שויבן פון זייער קליינעם ליימענעם

שטיבל האָבן ניט אופגעהערט צו ציטערן. באנאכט האָבן זיי, צוטוליענדיק זיך איינס צום אנדערן, ארויסגעקוקט דורך דעם פענצטערל, געזען, ווי אף די בערג פלאקערן און פניערן, ווי שייטערס וואַלטן דאָרט געברענט. זיי האָבן געציטערט, די פאשיסטן זאָלן ניט פארכאפן דעם סאמע העכסטן בארג — וויאזוי וועלן זיי דעמלט קענען זען דאָס שענסטע לאנד אין גאָר דער וועלט?

נאָר די רעפובליקאנער האָבן זיך געהאלטן פעסט און די פאשיסטן ניט צוגעלאָזט.

אין איינעם א פארנאכט, ווען די קינדער האָבן זיך אומגעקערט פון די שווצגראַבנס, געגאנגען מיט די פוסטע קרוגן צווישן די פעלדזן, האָט ערינגאָ זיך פארקוקט אפן בארג.

— אנטאַני, — האָט ער געזאָגט, — דערצייל אונדז נאָכאמאָל וועגן יענעם לאנד.

— מיר קענען איצט ארום אהין, — האָט אנטאַני געענטפערט, — איצט איז שטיל, מע הערט ניט שישן... קומט, וועט איר אליין אלץ זען...

אנטאַני האָט פארקערעוועט מיט דער געדרייטער סטעזשקע אף ארום, ערינגאָ און ביסענטי זיינען אים נאָכגעגאנגען. דער בארג איז געווען הויך, זייער הויך. זיי זיינען לאנג געגאנגען, זיך עטלעכע מאל אָפגערוט און ווידער געגאנגען, געקלעטערט אלץ העכער און העכער. ווען זיי זיינען שוין געווען גאָר הויך, האָט זיך אפגעהויבן א שיסעריי.

ביסענטי איז געבליבן שטיין.
— האָט זיך דערשראָקן, עך, דו! — האָט אנטאַני בייזלעך אף אים א קוק געטאָן.

— איך האָב זיך ניט דערשראָקן. איך האָב זיך פארשטאָכן דעם פוס, — האָט ביסענטי זיך פארענטפערט, און זיי זיינען אוועק ווייטער.

זיי זיינען געווען שוין קימאט אפן סאמע שפיץ בארג און דערזען, ווי איבער דער פאָרשטאָט, וואָס לעבן בילבאָ, האָבן ווי א סטייע קראַען זיך אָנגעטראָגן שווארצע אערפלאַנען און די פאָרשטאָט האָט באלד אָנגעד הויבן פלאקערן.

— וואָס טוען זיי? — האָט ביסענטי אָנגעכאפט אנטאַנין פאר דער האנט.
— זיי ווארפן באַמבעס. זיי צינדן אונטער בילבאָ, ווי זיי האָבן אונדז טערגעצונדן טעסטאָאָ.

— פארוואָס טוען זיי דאָס? — האָט ערינגאָ מיט צאָרן אויסגעשרייען.
— ווייל זיי זיינען שלעכטע מענטשן, פאשיסטן, כייעס, — האָט אנטאַני אָנגעכמורעט געענטפערט.

ווען די אערפלאַנען זיינען פארשוונדן און ס'איז געוואָרן שטיל, זיי נען די קינדער נאָך א ווייל געשטאנען און מיט פארטרערטע אויגן גע- קוקט אפן געדיכטן רויך, וואָס האָט זיך געקנוילט איבער דער פאָרשטאָט, און נאָכדעם האָט ערינגאָ זיך אומגעקוקט אף אנטאַנין.

— מיר זיינען דאָך שוין אפן סאמע שפיץ בארג, איז ווו איז עס, דאָס שענסטע לאנד? — האָט ער געפרעגט.

אנטאַני האָט זיך אפגעהויבן אף די שפיץ פינגער, זיך ארומגעקוקט מיט די דאָרשטיקע אויגן אין אלע זייטן, נאָכדעם זיך אָנגערופן:

— דאָס שענסטע לאַנד אָף גאַר דער וועלט געפינט זיך ערגעץ דאָרטן, ווייט, ווייט... איצט זעט מען עס ניט, ווייל דער רויך פארשטעלט, דער רויך, וואָס די פאשיסטן האָבן אופגעהויבן.

— דאָס טוען זיי אומיסטן, — האָט ביסענטי מיט פארדראָס געזאָגט, — בעקיוון טוען זיי דאָס, אז מיר זאָלן ניט זען דאָס שענסטע לאַנד. — אָט אינגיכן וועלן מיר פארטרייבן די פאשיסטן, — האָט אנטאָני פאר־זיכערט, — וועט זיך צעגייין דער רויך, און מיר וועלן דעמלט אלץ קאָנען זען.

די ברידערלעך האָבן זיך פארעדט און ניט באַמערקט, ווי די שוואַרצע אַראַפלאַנען האָבן זיך פארנומען אהער. זיי האָבן זיך גיך אָנגעטראָגן און אָנגעהויבן וואַרפן באַמבעס איבער די בערג.

— באַהאַלט זיך, — האָט אנטאָני אויסגעשריען צו ביסענטי און ערייני־גאַן, — לייגט זיך צווישן די שטיינער!

זיי האָבן זיך אויסגעצויגן צווישן די אָנגעוואַלגערטע גרויסע שטיינער, זיך צוגעטוליעט צו זיי.

— האָט ניט מוירע, — האָט אנטאָני באַרויקט די ברידערלעך, — זיי האָבן אונדז ניט געזען.

— און טאַמער וועלן זיי זיך דאָ אַראַפלאַזן? — האָט ביסענטי געפרעגט. — אָף א שפיץ באַרג קאָן זיך אַראַפלאַזן נאָר אן אַדלער, — האָט אנטאָני געענטפערט.

ווען ס'איז צוריק געוואָרן שטיל, זינען די קינדער אַרויסגעקראַכן פון זייערע באַהעלטענישן און גענומען זיך אַראַפלאַזן פונעם באַרג. איין אַראַפלאַן האָט זיך פלוצלינג אומגעקערט, און אין דער הייך, איבער זיי, האָט זיך אַפגעריסן א באַמבע.

— צוריק אין דער באַהעלטעניש! — האָט אנטאָני אויסגעשריען. זיי האָבן פלינק זיך אויסגעצויגן לעבן די דערבייקע שטיינער.

לינגנדיק דאָרטן, האָבן זיי דערזען, ווי א רעפובליקאנער, וועלכער האָט זיך געפונען עטוואָס נידעריקער פון זיי, האָט אויסגעשאָסן אין אַראַפלאַן און איז אליין, ווי אן אונטערגעשניטענער, אומגעפאלן.

— מע האָט אים פארווונדעט, — האָט אנטאָני זיך א ריס געטאָן פון אַרט, — מע דאַרף אים געבן הילף. איך לויף. איר זינט דערווייל דאָ.

— גיי איצט ניט, — האָט ביסענטי אים געבעטן, — מע וועט דיך האַר־גענען.

— איך האָב ניט מוירע. מיך וועלן זיי ניט האַרגענען, — ער האָט אליין, ניט וויסנדיק צוליב וואָס, א כאַפ געטאָן דעם ליידיקן קרוג און זיך געלאָזט לויפן. אנטאָני האָט ניט באוויזן אַפלוּיפן קיין צען שפּאַן, ווי ס'האַט אים געטראָפן אין האַרצן א שפּליטער, און ער איז מיטן קרוג אומגעפאלן אָף די שטיינער. דער קרוג האָט זיך צעבראַכן אָף שטיקלעך.

ביסענטי און ערינגאָ זינען צוגעלאָפן צו אים. אנטאָני איז געלעגן מיט א האַלב־צאָפן מויל, ווי ער זאָל וועלן עפּעס זאָגן. א ריטשקע בלוט האָט באַפאַרבט דאָס ווייסע העמדל, וואָס די מאַמע האָט געהאַט אויסגע־וואַשן. אַנשטרענגענדיק זיך, האָט ער מיט די לעצטע קויכעס זיך עטוואָס אַפּגעהויבן און פאַרשטיקט זיך אָנגערופן:

— ביסענטי, לויף צום פארווונדעטן, העלף אים...
מער האָט ער גאַרנישט ניט באוויזן צו זאָגן. ער איז געבליבן ליגן
אומבאוועגלעך.

ביסענטי האָט זיך געלאָזט לויפן, ערינגאָ איז געבליבן זיצן לעבן אנטאָר
נין. ער האָט געקוקט מיט פארוויינטע אויגן אף זיין ברודערל, וואָס וועט
שוין מער מיט זיי ניט טראָגן קיין וואסער אין די שוצגראַבנס און וועט
שוין ניט אַנקוקן דאָס שענסטע לאַנד אף דער וועלט, וואָס ער האָט אזוי
געוואָלט זען, און זיינע טרערן זיינען געפאלן אף אנטאָניס באַרוועסע פיס...
פארנאכט האָט מען געבראכט אנטאָנין צו קוורע. אפן באַרג האָבן זיך
צונויפגעזאמלט די רעפובליקאנער שלאכטלייט פון די שוצגראַבנס, ווהיין
אנטאָני פלעגט טראָגן וואסער. ס'איז געווען די מאמע, ביסענטי און ערינג
גאָ. דאָרט, אפן באַרג, האָט מען אין די שטיינער אויסגעהאקט א קייזער.
מע האָט זיך שטיל געזענגט מיטן העלדישן יינגעלע. נאָכדעם האָבן די
רעפובליקאנער עטלעכע מאָל אויסגעשאָסן אינדערלופטן און געזונגען דעם
„אינטערנאַציאָנאַל“. די מאמע האָט צונויפגעקליבן די שערבלעך פונעם
צעבראַכענעם קרוג און זיי אוועקגעטראָגן מיט זיך. זי האָט ווייטער גע-
ארבעט אפן מיליטער־זאוואָד. דער טאטע איז געווען ערגעץ אפן פראַנט
און מע האָט פון אים גאַרנישט ניט געהערט. ביסענטי איז אין א קורצער
צייט ארום אויך אוועק צו די רעפובליקאנער, העלפן שלאָגן די פאשיסטן.
און ערינגאָ, דער סאמע יינגסטער, פלעגט פארבלייבן גאנצענע טעג אליין
אין דעם האלב־אינגעפאלענעם ליימיקן שטיבל, וואָס האָט זיך געפונען
אין דער צערונירטער פאַרשטאַט לעבן בילבאָ. די ערד האָט ארום־און־
ארום געציטערט, די פאשיסטן האָבן געוואָרפן באַמבעס, אַנגעגרייפט. מע
האָט אַנגעהויבן עוואקוירן די קינדער. עס זיינען אָפגעגאנגען פארשיידענע
שיפן. ערינגאָן האָט מען אוועקגעזעצט אף דער שיף „לענין“. באַם געזעגע-
נען זיך איז געווען נאָר די מאמע. זי האָט זיך צעקושט מיט אים און אַנ-
געזאָגט, אז ער זאָל דאָרטן, אינעם פרייען לאַנד, אונטערוואַקסן און זיך
אומקערן נאָכדעם קעמפן פאר א גליקלעך לעבן אין שפאניע...

דאָס אלץ האָט מיר דערציילט דאָס שוואַרץ־אויגיקע יינגעלע מיטן נאָ-
מען ערינגאָ פון דער פאַרשטאַט לעבן בילבאָ. ער האָט מיר אויך געוויזן
א בריוו, וואָס ער האָט באַקומען פון זיין ברודער ביסענטי פונעם אראַגאַנער
פראַנט. ער שרייבט, אז ער האָט זיך דערוואַסט, אז דער טאטע זיצט פאר-
שפארט באַ די פאשיסטן אין סען־סעבאסטיאַנער פעסטונג. די מאמע ווייסט
ער ניט, וווּ זי איז. ער האָט זיך אויסגעלערנט גוט שיסן, וויל וואָס גיכער
פארטרייבן די פאשיסטן, באַפרייען דעם טאטן, אָפזוכן די מאמע און אוועק-
שטעלן א דענקמאָל אפן באַרג, וווּ ס'ליגט זייער עלטער ברודערל אנטאָני...

עסטער

י האָט גלענצנדיק געשפּילט פּיאנע. מיט איר שפּילן פּלעגט זי אים פּאָשעט פּאַרקישעפּן, און אויך מיט איר געלעכטער. ער האָט נאָך נישט געהערט, אז אן אנדער מיידל זאל אזוי מעכניעדיק לאַכן. איר איז געגאנגען דאָס נייצנטע יאָר. זי איז געווען ווּוקסיק און שלאַנק. ער איז געווען זיכער, אז יעדער, ווער ס'האָט זי געזען כאַטש איין מאָל, ווער ס'האָט זי געהערט ריידן, ווער ס'האָט זיך באַגעגנט מיט אירע קלוגע און פּריילעכע אויגן, האָט זיך געקאָנט פּאַרליבן אין איר. עסטער האָט זיך געלערנט אין קאָנסערוואַטאָריע, ער — אין ארכיטעק-טוריאַניסטיטוט. ער איז געווען אַף דריי יאָר עלטער פון איר, געשטאַמט פון א פּאַדאָליער שטעטל, זי — פון וואַלין. זי האָט אין שטאַט פּאַרנומען א געמיטלעך צימערל אפן ערשטן שטאַק פון א גרויסן פּירשטאַקיקן מויער. יעדן ערעו ארויסגאַנג-טאַג, שאַבעס אין אָונט, פּלעגט ער קומען צו איר צוגאַסט, אין איר קלאָרן, ריינ-צוגעקליבענעם צימער. זי פּלעגט שוין דערקענען זינע טריט און אים ארויסלויפן אנטקעגן, ברייט פּאַנאָדערעפּע-נענדיק די טיר.

— ליאַווע... איך האָב אַקאַרשט געטראַכט וועגן דיר...
וואָס האָט זי געקאָנט טראַכטן? ער האָט נישט געפּרעגט. ס'איז אים גענוג געווען, וואָס זי האָט געטראַכט, מער האָט ער זיך אפּילע נישט געוונטשן. היינט איז עסטער געווען באַזונדערס אופּגעלייגט. ער האָט עס דערקענט גלייך אָן אירע פינקלענדיק-שוואַרצע אויגן.

— ליאַווע, איך האָב א סיוּרפּריז...
— א סיוּרפּריז?... אין קאַפּ זיינען אים געקומען קאַלערליי גליקלעכע געדאַנקען.

— איך האָב אַנגעשריבן א סיוּטע... פון מיין קינד היינט... ווילסט הערן?
א פּראַגע, צי ער וויל הערן.

ער האָט זיך געזעצט באַם אַפּענעם פּענצטער. זי — באַ דער פּיאנע. אירע לענגלעכע פינגער האָבן לייכט און ענערגיש א שוועב געטאַן איבער די קלאַווישן. האַרציקע קלאַנגען האָבן פּאַרפּולט דעם צימער. זיי זיינען אַנגעקומען פון ערגעץ ווייט-ווייט. ער האָט מיטאַמאַל דערזען פאַר זיך זיין היים אַף פּאַדאָליע. עס גייט אַף די זון פּאַרטאַג, און עס הערט זיך דאָס רוישן פונעם טייכל באַ דער וואַסער-מיל. פון ערגעץ דערטראַגט זיך א

טראכקען פון דארפישע פורן. עס עפענען זיך די טירן פון די ווארשטאטן, און עס הילכט פון דארט א באקאנטער מאטיוו. איבער דער גאס דערטראגט זיך דאס האמער-געקלאנג פון די קווניעס. ערגעץ וויגט איין א מאמע איר קינד. זיין מאמע פלעגט דאס זינגען... און אט רייסט זיך אריין א פריילעכע יוגנט-ליד, וואס קומט פון גליק...

די קלאנגען זיינען געווארן אלץ ברויזנדיקער און זיך געטראגן דורכן אפענעם פענצטער אין דרויסן ארויס. הינטערן פענצטער האט געבליט די אקאציע. ערגעץ האט גערוישט די שטאט. א גרויסע שטאט אין צווייט.

— עסטער! — האט ער אויסגערופן, ווען זי האט געענדיקט שפילן.
— וואסי?

זי האט זיך אפגעהויבן און איז צוגעגאנגען צו אים. זיי זיינען ביידע געבליבן שטיין באם אפענעם פענצטער. ער האט איר געהאט א סאך וואס צו זאגן, נאר אים איז גענוג געווען שטיין לעם איר, קוקן אף איר, אַררופן זי באם נאָמען.

— עסטער...

זי האט אים געקוקט גלייך אין די אויגן, ווי זי וואלט געווארט, וואס וועט ער איר זאגן.

— האסט מעכניעדיק געשפילט, — האט ער זיך אַנגערופן.

נאר ווי זאגט מען איר, אז ער וויל זיך מיט איר מער קיינמאל ניט צעשיידן?!

— ליאווע, אין א פאַר כאדאשים ארום פארענדיקסטו שוין דעם אינסטי-טוט, האט עסטער מיטאמאל פריילעך ארויסגערעדט.

— און אין א יאָר ארום פארענדיקסטו די קאַנסערוואטאָריע.

— דו וועסט בויען פאלאצן, שולן, — האט זי עטוואס פארטרוימט גע-זאגט.

— און דו וועסט די פאלאצן, די שולן פארפולן מיט קלאנגען, מיט מוזיק...

זיי זיינען געשטאנען באם אפענעם פענצטער אנטקעגן דער בליענדיקער אקאציע און געטרוימט וועגן זייער צוקונפט. זיי האבן געפילט, אז די גאנ-צע וועלט איז פאר זיי אפן, א גרויסע, א ליכטיקע וועלט, פול מיט זון, מיט מוזיק, מיט גליק.

...אף מאַרן האט אויסגעבראכן די מילכאמע. פארטאג האבן זיך שוין געריסן באַמבעס איבער דער שטאט. דעם זעלבן טאָג איז ער שוין געווען אין מיליטער-קאַמיסאריאַט. אפן וועג צום זאַמלפונקט האט ער פאַרקערע-וועט צו עסטערן. ער איז געגאנגען גיך. אין זיין רעשום איז געווען גאַר ווייניק צייט. נאָר ער מוז זי זען. ער האט איר איצט געדאַרפט ארויסזאָגן דאָס, וואָס ער האט איר ניט געוואגט זאָגן באַ אלע זייערע פּריוערדיקע באַגעגענישן. דאַפקע איצט, ווען איבער דער שטאט האבן זיך געריסן באַמבעס, האט ער איר געמוזט עס זאָגן... ער האט אָבער עסטערן ניט גע-טראפן אין דער היים. מעגלעך, אז זי האט אין די מינוטן געזוכט אים ערגעץ אין שטאט. דאָס פענצטער איז געווען פאַרמאַכט, דאָס פאַרעהנגל — אַראָפּ-געלאָזט. די אקאציע איז, ווי נעכטן, געווען אין פולער בלונג. די שטאט האט נאָך מער גערוישט. די צייט איז געגאנגען. ער האט זי געמוזט זען.

עסטערן. כאָטש איין רעגע זען זי, זאָגן איר בלויז איין וואָרט. נאָר ער
האָט ניט געטאַרט פאַרשפּעטיקן. איז ער אוועק. אוועק, ניט דערוואַרטנדיק
זיך אָף איר.

איז עטלעכע שאַ אַרום איז ער שוין געפאַרן מיטן עשעלאָן.
פון פּראַנט האָט ער אוועקגעשיקט עסטערן אַ בריוו. ס'האָט אים באַומ־
רויקט, וואָס זי איז פאַרבליבן אין דער שטאָט, ניט ווייט פון דער גרענעץ.
ער האָט איר אָנגעשריבן דעם נומער פון זיין פעלד־פּאָסט און געוואַרט אָף
אַן ענטפּער.

אַן ענטפּער האָט געקאָנט אַנקומען ערשט אין אַ פאַר וואַכן אַרום. נאָר
ווען עס איז אוועק עטלעכע טעג, האָט מען אים אַריבערגעפירט אין אַן
אַנדער טייל, אָף אַן אַנדער אָרט, אין אויַאַציע. מעגלעך, אַז זי האָט אים
באַלד געענטפּערט. נאָר איר בריוו האָט ער שוין ניט באַקומען. ער האָט גע־
שריבן פון זיין נייער טייל, אָנגעוויזן זיין צווייטן אַדרעס, נאָר אין יענע
טעג האָט די אַרמיי שוין פאַרלאָזט די גרענעץ־שטאָט. אין דער שטאָט, וווּ
יעדער גאַס, יעדער ווינקל איז אים געווען אזוי טייער, האָבן איצט אַרומ־
געטאַפּטשעט די פּאַשיסטן. און וואָס איז מיט עסטערן? זי האָט זי באַוויזן
אוועק פון שטאָט. אַדער זי איז פאַרבליבן דאַרטן? און אויב זי איז אוועק,
איז ווהיין? פּריער האָט ער געלעבט מיט דער האַפענונג באַקומען פון איר
בריוו, איצט האָט ער די דאָזיקע האַפענונג אויך ניט געהאַט.

איז זעקס כאַדאַשים אַרום איז ליאַווע שוין געווען אַ פלייער פון דער
באַמבאַרדיר־אוויאַציע. ס'איז אים אויסגעקומען דאָס ערשטע מאָל באַמבאַר־
דירן די קאַמוניקאַציעס ווייט אינעם סוינעס הינטערלאַנד. פאַרן אַרויספלי
האָט ער אַרויסגעשלעפּט אַ בייגעלע פאַפיר פון פלאַנשעט און זיך געזעצט
שרייבן אַ בריוו.

„אַט באַלד פלי איך אַרויס אין שלאַכט, — האָט ער געשריבן. — ווער
ווייסט, צי מיר וועלן זיך נאָך אַמאָל זען, ווער ווייסט... נאָר איר בין אַ
סאַלדאַט און טראַכט וועגן לעבן. איצט פאַרשטייען מיר ערשט, ווי גליקלעך
מיר האָבן געלעבט. דערמאַן זיך... דערמאַן זיך...“

מיטאַמאָל איז ער געבליבן שטיין. ער שרייבט דעם בריוו צו עסטערן,
נאָר וווּ איז זי? ווהיין וועט ער אים שיקן?..

איבערן אַעראָדראָם האָט זיך צעטראָגן אַ סיגנאַל. ער האָט פאַרוקט דעם
ניט־פאַרענדיקטן בריוו אין קעשענע. אין עטלעכע מינוט אַרום איז ער שוין
געווען מיט דער מאַשין אינדערלופטן...

בייסן צוויי־און־צוואַנציקסטן אַרויספלי איז ער פאַרווונדעט געוואָרן —
אַ שפּליטער האָט אים געטראָפן אין דער רעכטער האַנט, העכער דעם עלב־
בויגן. מע האָט אים אָפּגעפירט אין שפּיטאַל קיין קויבישעוו.
די ווונד איז געווען געפערלעכער, ווי ער האָט געמיינט. דריי מאָל האָט
מען אים אָפּערירט די האַנט.

ווען דאָס געזונט האָט זיך פאַרבעסערט, פלעגט ער אָפט זיך אָפּבעטן
אין שטאָט. ער פלעגט גיין איבער די גאַסן און זיך אַינזוקוקן אין יעדן
פאַרבייגייער מיט דער האַפענונג, עפּשער וועט ער דאָ אַט אזוי, צופעליק,
באַגעגענען עסטערן... צי דען איז עס ניט מעגלעך? דאָ זיינען געווען זייער
אַ סאך עוואַקוירטע. נאָר עסטערן האָט ער ניט באַגעגנט. באַ אים איז גע־

וואָרן א געווינהייט — מיט וועמען ער האָט זיך ניט באגעגנט, האָט ער זיך דערפרעגט, עפשער האָט מען צופעליק עפעס געהערט פון איר.

— עסטער אראַנסאָן? מע וועט זיך פרווון דערוויסן.
ער האָט איבערגעלאזט דעם נומער פון זײַן פעלד־פּאַסט, ווייל גאַר אינ-
גיכן איז אים פאַרגעשטאנען זיך אומקערן אין טייל.

די ערשטע כאדאשים האָט מען אים אין טייל ניט דערלויבט פליען צו די פאדערשטע פאזיציעס — ער האָט זיך ארויסגעריסן פאר דער צייט אפן פראַנט, ווען די פארווונדעטע האנט האָט זיך נאָך ניט אינגאנצן פארהיילט. ער איז געפליגן אף אן "V-2", פארבונדן דעם שטאב פון ארמיי מיטן פראַנט. ער האָט זיך געפילט, ווי א שווימער, וועלכער שטייט לעם סאמע יאם און מע פארווערט אים שווימען, נאָר ער האָט געוויסט, אז ס'איז צייט ווייליק. אינגיכן וועט ער זיך איבערזעצן אפן באַמבארדירער. דערווייל האָט ער פינקטלעך אויסגעפילט זײַן נייע אופגאבע. ער איז געפליגן פון שטאב אין צענטער מיט וויכטיקע אופטראַגן.

פון עסטערן האָט ער גארנישט ניט געהערט. פליענדיק איבער פארשיי-
דענע שטעט, האָט ער געטראכט: ס'איז דאָך זייער מעגלעך, אז זי איז דאָ, אַט איז דער שטאט, איבער וועלכער ער פליט איצט. עפשער פונקט איצט שפאצירט זי איבער א גאס, זעט דעם אעראַפלאַן און ווייסט ניט, אז דאָס פליט ער, ליאווע... ער פלעגט אראַפקוקן פון דער הייד, ווי ער וואלט זי געזוכט איבער די גאסן און געסלעך. עפשער איז זי פארווארפן געוואָרן אהער?.. ווען ער פלעגט, פליענדיק, זען, ווי אונטן יאגט א צוג, האָט ער אן אומרויקער געטראכט: עפשער שטייט זי איצט. עסטער, אין איינעם פון די וואגאנעס בא א פענצטער און באלד וועט זי, צוזאמען מיטן צוג, פאר-
שווינדן ערגעץ ווייט?..

אינגיכן האָט מען אים אריבערגעפירט צוריק אין דער באַמבארדיר-
עסקאדרייליע. ביז דער מילכאמע האָט ער לייַדנשאפטלעך געטרוימט בויען הייזער, פאלאצן, שטעט... איצט האָט ער לייַדנשאפטלעך באַמבארדירט דעם סיינעס בריקן, סקלאדן, זאוואדן... ער האָט געהאט א גרויסן כעזשבן מיט די פאשיסטן און זיך ארויסגערופן אף די סאמע געפערלעכסטע אַפּעראציעס. מע האָט וועגן אים געשריבן אין די צייטונגען, און וועגן זיינע העלדנטאטן האָט זיך גערעדט אין די באפעלן פון דער קאמאנדשאפט.

איז לעבן טרעפן מאדנע צונויפאלן. פונקט אין דריי יאָר ארום, זינט ער האָט זיך דאס לעצטע מאל געזען מיט עסטער, האָט די סאוועטישע אַרמיי באַפרייט די גרענעץ־שטאט. דאס איז געווען איינער פון זיינע גליהלעכסטע טעג. ער איז געווען פול מיט דערמאנונג וועגן דער שטאט, וועגן זיינע כאווייריז, מיט וועלכע ער האָט זיך דארט צעשיידט. ער האָט געזוכט אין די צייטונגען יעדעס וועגן דער אקארשט באַפרייטער שטאט און אומגעגנט. עפשער וועט ער זיך אויך עפעס דערוויסן וועגן עסטערן? עפשער איז זי דארט? כאטש ס'איז געווען שווער צו גלייבן. ער האָט פאר די פארגאנגענע דריי יאָר עטלעכע מאל געמאכט אַנפראגעס אין בוגורוס־לאַן, ווו עס זיינען רעגיסטרירט אלע עוואקוירטע, בא זיי זיינען געווען אין די צעטלען א סאך עוואקוירטע עסטערס און א סאך אראַנסאָנס, עלטערע און ינגערע, אָבער ניט די עסטער, וועלכע ער האָט געזוכט.

איצט האָט ער באשטימט יעדנפאלס אָנשרייבן איר א בריוו אף דעם
ביזמילכאַמעדיקן אדרעס אירן. ער האָט איר דערווייל געשריבן עטלעכע
ווערטער: „איך ווארט בלויז אף איין וואָרט — אז דו לעבסט“.

ס'איז דורך א היפשע צייט, און קיין ענטפער איז ניט אָנגעקומען. ליאָ-
ווע האָט עס שווער איבערגעלעבט. זינע פריינט, די פליזער, האָבן אים
געייצט אָנשרייבן א בריוו צו די שכינים פון דעם הויז, ווו עסטער האָט
געווינט. עמעצער איז דאָך געוויס דאָרט פארבליבן, עפשער ווייסן זיי,
וואָס איז געשען מיט עסטערן.

ער האָט געפאלגט. איצט האָט שוין זיכער געדארפט אָנקומען אן ענט-
פער. אף די פראַנטן זיינען דעמלט געגאנגען הייסע שלאכטן. דאָס לאנד איז
געשטאנען בא די ראדיאָ-רופאַרן. די סאָוועטישע ארמיי האָט באפרייט שטאַט
נאָך שטאַט. מענטשן זיינען דאָרט ארויסגעקראַכן פון די באהעלטענישן,
פון די קעלערס, פון די בוידעמער, מע האָט זיך צוריקגעצויגן פון די וועל-
דער. עפשער האָט צווישן די אויסגעבלייכטע, אויסגעמאַטערטע מענטשן זיך
געפונען אויך די, וועלכע ער האָט אזוי אומגעריכט פארלוירן?..

אין איינער א שטורעמדיקער נאכט איז ער אריינגעפאלן אין א דורכוי-
סיקן האַגל פון פייער. ארום אעראַפלאַן האָבן פון אלע זייטן זיך גע-
ריסן סנאריאדן. ער איז שווער פארווונדעט געוואָרן. ס'האָט אים אָנגעהויבן
שווינדלען אין די אויגן, און אף איין רעגע האָט ער א טראכט געטאָן, אז
אויס, שוין אלץ פארפאלן... נאָר ער האָט צונויפגעזאמלט אלע קויכעס און
זיך דורכגעריסן דורכן פייער. ער האָט אראַפגעוואָרפן אלע באַמבעס אף
די אָנגעמערקטע אַביעקטן און, אָפגייענדיק מיט בלוט, זיך אומגעקערט מיטן
צעשעדיקטן אעראַפלאַן אפן אייגענעם אעראַדראָם.

מע האָט אים ווידער אָפגעפירט אין שפיטאַל.
פון שטאב האָט מען אים געקלונגען. מע האָט זיך נאכגעפרעגט אף זיין
געזונט און אים באגריסט. ער איז באלוינט מיט אן אַרדען פון דער רויטער
פאַן. ס'איז שוין געווען דער פערטער אַרדען. זינע שלאכט-כאוויירים האָבן
אים געשיקט באגריסונגען. ער האָט אויך באקומען א בריוו. ס'איז געווען
זיין אייגענער בריוו, וואָס ער האָט געשיקט צו עסטערס שכינים. אפן קאָנ-
ווערט איז מיט א רויטן בלייפּעדער געווען אָנגעשריבן: „אזוויי דער אדרע-
סאט איז נישטאָ, ווערט דער בריוו צוריקגעשיקט“.

ליאָווע האָט ניט געקאָנט פארשטיין, וואָס באטייט עס. וואָס הייסט—דער
אדרעסאט איז נישטאָ? צי דען איז דאָרטן קיינער פון די שכינים ניט פאר-
בליבן?

ווען ליאָוועס געזונט האָט זיך פארבעסערט, האָט מען אים געגעבן צוויי
וואַכן אורלויב. ער האָט באשטימט צופאַרן אין דער באפרייטער גרענעץ-
שטאַט. דאָרט, אפן אַרט, וועט ער זיך שוין אלץ דערוויסן.

דער צוג איז אָנגעקומען באנאכט. ס'האָט געבלאָזן א שטארקער ווינט.
אפן וואַקזאַל-פלאַץ איז געווען פינצטער. ווהיזן וועט ער איצט גיין אינ-
מיטן דער נאכט? עפשער צווארטן דאָ ביז אינדערפרי? דאָך האָט ער
פארוואָרפן דאָס רוקעקל איבערן אקסל און איז אוועק. ער איז גיך גע-
גאנגען איבער דער פינצטערער שטאַט, ווי דער ווינט וואַלט אים געטריבן.
גייענדיק, האָט ער זיך פאָרגעשטעלט, ווי ער וועט באלד דערזען דעם בא-

קאנטן פירשטאָקיקן מויער, ער וועט אריין אין הויף. דאָרט אפן ערשטן שטאָק איז איר צימערל. ער וועט אַנקלאַפן אין פענצטער, ס'וועט זיך אָנ- צינדן שיין, און ער וועט דערהערן עסטערס שטים...

אַט איז שוין דער ראַג. מיטאַמאַל איז דאָס האַרץ באַ אים ווי פאַרגליי- ווערט געוואָרן. דער פירגאַרנדיקער מויער, וווּ ס'האַט אפן ערשטן שטאָק זיך געפונען עסטערס צימערל, איז געווען אינגאַנצן צעשמעטערט. רוינירט זיינען געווען אויך די ארומיקע הייזער. אַ קווארטאַל פון איינגעוואלגערטע ווענט, הענגענדיקע, צעדרייטע לייטערס, שטאַרצנדיקע קוימענס... ס'האַט דאָרט גרויזאַם געבלאַזן און געפּיפט דער ווינט, קלינגענדיק אין די פאַר- זשאַווערטע בלעכן. ליאַווע האַט אַריבערגעקלעטערט איבער די ברוכשטיי- נער און איז אריין אינעם כאַרעוון הויף. ער האַט אָפּגעזוכט דאָס אָרט, וווּ ס'איז געווען איר צימערל. דאָרט זיינען געלעגן בלוז שטיינער. גאַרנישט האַט זיך ניט פאַרהיט. און נאָר אַנטקעגן האַט זיך געוויגט פונעם ווינט דער איינציקער אַקאַציע-בוים...

ער האַט געזען פיל רוינירטע שטעט און כאַרעווע מויערן. נאָר אז אַט דער פירשטאָקיקער מויער זאַל כאַרעווע ווערן, האַט ער זיך אינגאַנצן ניט געריכט. איצט האַט ער פאַרשטאַנען, וואָס ס'האַט באַטייט דער צוריק באַ- קומענער בריוו. ער האַט זיך צוגעזעצט אַף די שטיינער און ביז ווייטעק בוי- לעט זיך דערמאַנט, ווי ער איז געזעסן באַם אָפּענעם פענצטער, זי — באַ דער פּיאַנע. זי האַט געשפּילט אַ סיוויטע וועגן איר קינדהייט. וווּנדערלעכע קלאַנגען האָבן פאַרפּולט דעם צימער און זיך געטראָגן דורכן אָפּענעם פענצטער אין דרויסן ארויס. דער דרויסן איז געווען בלוי — אַנהייב זומער. הינטערן פענצטער האַט געבליט די אַקאַציע. ערגעץ האַט גערוישט די שטאַט. אַ גרויסע שטאַט אין צווייט. די שטאַט איז געווען פּרילינגדיק יונג. אלץ ארום איז געווען פּרעכטיק-שיין, און שענער פאַר אלעמען איז געווען זי, עסטער...

זיי זיינען נאָכדעם געשטאַנען באַם אָפּענעם פענצטער.
„אַט נאָך אַ פּאַר כאַדאַשים, ליאַווע, און דו פאַרענדיקסט דעם אינסטי- טוט“, — האַט זי געזאָגט.
„אַט נאָך אַ יאָר, עסטער, און דו פאַרענדיקסט די קאַנסערוואַטאַריע“, — האַט ער איר געענטפּערט...

ליאַווע איז, קענטיק, לאַנג אזוי געזעסן. ס'איז אים געוואָרן קאַלט. דער ווינט האַט געבלאַזן שטאַרקער, געברומט און דורכגענומען אים אַף דורך און דורך. ער האַט זיך אופּגעהויבן און איז צוגעגאַנגען צום ראַג. ווהיזן קאָן ער איצט גיין? ער איז אַ פּאַר טריט און זיך אומגעקערט צוריק. ער האַט לאַנג אין שווערן שווינגן ארומגעשפּאַנט אפן ראַג לעבן כאַרעוון מויער, און די קלעפּ פון זיינע אָפּצאַסן האָבן הייליך אָפּגעקלונגען איבער דער באַנאַכטיקער שטאַט.

וואָס האַט ער דאָ נאָך געהאַט צו טאָן? אים איז בלויז געבליבן זיין אין קאַנסערוואַטאַריע. אינדערפרי האַט ער זיך דערוויסט, אז די קאַנסערוואַטאַ- ריע איז אופּגעריסן. ער איז אריין אין אדרעסן-ביוראָ, זיך נאָכגעפּרענט, עפשער איז באַ זיי פאַרעגיסטרירט אַ סטודענטקע עסטער אַראַנאַן. ער

האָט לאַנג געוואַרט, ביז מע האָט געזוכט אין די צעטלען. ניין, ס'איז נישטאָ אזא.

מיטן ערשטן צוג איז ליאָווע אוועקגעפאַרן גלייך אפן פּראָנט. זיין עסקאָדריילע האָט זיך געפונען ערגעץ הינטער מינסק. ער האָט זיך איבער געזעצט פון איין עשעלאָן אין צווייטן, מיט אומגעדולד געציילט די קילאַ-מעטערס. זיין איינציקער טרוים איז געווען איצט — וואָס גיכער זיך ווידער זעצן אפן באַמבארדירער.

מיט די פּאָדערשטע טיילן איז ער אריין אין דער רוינירטער וואַרשע. עס האָבן אים באַגענגט מיט קווייטן די פּראָגער איינווינער. ער איז גע-ווען אין רומעניע, אין בולגאריע. ער איז געגאנגען איבער די באַפּרייטע שטעט פון אונגארן. געזען פּלאַטערן די רויטע פּאַן איבערן דייטשישן ריכס-טאָג. ער איז געווען באַ די קאַלך-אויונס פון מיידאַנעק און געזיילט צו די דייטשישע קאַנצענטראַציע-לאַגערן. מיט טרערן אין די אויגן האָבן אים געהאַלדזט און געקושט, ווי אַ ברודער, די באַפּרייטע וויסרוסישע און אוקראַינישע מיידלעך. ער האָט מיט נייגער זיך אַנגעקוקט אין יעדן פּאַ-נעם. יעדע פון זיי איז אים געווען טייער און ליב, ווי אַן איגענע שווע-סטער. זיי האָבן אים יעדערע אַף אַ באַזונדערן אויפן דערמאַנט אָן עסטערן. נאָר עסטער איז צווישן זיי ניט געווען. וווּ זשע איז זי, עסטער, — האָט ער מיט ווייטעק געטראַכט. — עפּשער האָט מען זי ערגעץ אַנדערשוו באַ-פּרייט?..

ווען מע האָט אים דעמאַביליזירט, האָט ער זיך אומגעקערט אין דער גרענעץ-שטאַט. אלס ארכיטעקטאָר האָט מען אים פּאַרגעלייגט אַרבעט אין פּיל אַנדערע שטעט, נאָר אים האָט געצויגן אהער. ווידער איז ער אוועק אַף דער באַרגיקער גאַס. ער איז שוין ניט געווען קיין מיליטערמאַן, נאָר אַף זיינע אַסלען איז נאָך געהאַנגען אַ שינעל. ער איז געגאַנגען מיט אַ געפּיל, ווי עמעצער וואָלט דאָ געוואַרט אַף אים. ס'איז שוין געווען אַוונט. די שטאַט האָט גערוישט. ס'האַבן געקלונגען טראַמוויינען.

ווען ליאָווע איז צוגעקומען צום באַקאַנטן ראָג, איז ער געבליבן שטיין אַ פאַרכידעשטער. דאָס האַרץ האָט אים שטאַרק געקלאַפט. אפן זעלבן אָרט, וווּ מיט אַ פּאַר יאָר צוריק זיינען געלעגן אַיינגעוואַלגערטע כּרוועס, איז געשטאַנען אַן אופּגעבויטער פּירשטאַקיקער מויער. די פּילצאָליקע פענצטער פון אלע פּיר שטאַקן זיינען געווען העל באלויכטן. דערביי האָט יעדער פענצטער, מאַכעס די פאַרשידנאַקאָליריקע אַבאַזשורן, געוואַרפן אַ באַזונ-דערע שיין, און דאָס האָט אַנגענעם דערמאַנט אין אַ פּרידלעך לעבן.

די טיר-באַלקאַנען זיינען געווען ברייט פאַנאָדערגעפּנט. פון איין ציימער האָט זיך דערטראָגן אַ פּריילעכער טומל, אַ געלעכטער. פון אַן אַנ-דערן — אַ געוויין פון אַ פּיצעלע קינד. אפן צווייטן שטאַק האָט אונטער אַן אַקאַמפּאַנעמענט געזונגען אַ מיידל. ס'האַט געשפּילט ראַדיאָ. פאַרכאַפט פון אַן אומקלאַרער האַפענונג, האָט ליאָווע זיך געלאָזט אין הויף, אהיז, צום ערשטן שטאַק, וווּ עסטער האָט געווינט.

דאָס ציימערל אפן ערשטן שטאַק איז געווען באלויכטן. עס האָט געהאַט דעם זעלבן אַנבליק, וואָס פּריער. דאָס פענצטער איז געווען פאַרמאַכט. דאָס פּאַרהענגל אַראָפּגעלאָזט. אַף איין רעגע האָט זיך אים אויסגעוויזן, אז

ער האָט דורכן פאַרהענגל דערזען עסטערן, אירע שווארצע לאַקנס. ער האָט אָנגעקלאַפט. ס'האָט זיך געעפנט די טיר.

— עסטער! — האָט ער מיט א פארכאפטן אַטעם אויסגעשרייען.

אינעם טונקעלן פירהויז איז פאר אים געשטאנען גאָר א יונגע פרוי מיט א קינד אף די הענט. די פרוי האָט אים פארכידעשט אָנגעקוקט. ניין, ס'איז געווען ניט עסטער. א וויילע איז ער געבליבן שטיין פארלאָרן, אנט-שולדיקט זיך פאר איר. די פרוי האָט דערציילט: ערשט נעכטן האָט זי זיך אריינגעקליבן אין דעם הויז. פריער האָט זי געלעבט ניט דאָ. זי מיטן מאן האָבן ניט לאנג צוריק זיך אומגעקערט פון ארמיי און באקומען די דאָזיקע נייע דירע.

אף מאַרגן האָט ליאָווע זיך באקאנט מיט די פראַיעקטן פון דער שטאָט-בוידנג און באקומען אן אַביעקט: אופבויען די קאָנסערוואַטאָריע אפן זעלבן פלאץ, וווּ זי האָט זיך ביז דער מילכאַמע געפונען, די זעלבע קאָנסערוואַ-טאָריע, וווּ עסטער האָט זיך געלערנט.

פון טאָג צו טאָג האָט ליאָווע זיך אלץ מער אריינגעטאָן אין דער אר-בעט. דאָס האָט פארפולט זיין גאנצן וועזן. פון קאַיאָר ביז אין אָוונט איז ער געווען אפן בוי-פלאץ. ער האָט געזען, ווי עס וואקסן די ווענט פונעם פּרעכטיקן געבני, און דאָס האָט געפרייט זיין הארץ. נאָר אין אָוונט, גייענדיק צו זיך אין צימערל, וואָס ער האָט פארנומען איינער אליין, פלעגט ער מיט נייגער באטראכטן די פיל פארבייגייער, געזוכט צווישן זיי עסטערן, עפשער וועט ער זי פלוצעם באגעגענען. וואָס האָט פאסירט מיט איר, וווּ איז זי? — האָבן מיט דאָרשט געפרעגט זיינע אויגן.

כאנוקאסי-האבאים

ען ס'האט אקארשט אָנגעהויבן שאַרען אַף טאָג און פון איבער דער גאס, פון הינטער א קלוניע ערגעץ, האָט זיך דערטראָגן דער ערשטער קריי פון א האָז, איז עלקאַנע ראַט-נער, לויט זײַן אלטער דאַרפישער געווינהייט, אופגעשטאַ-נען, ארופגעצויגן אַף זיך די כאַקי-גאַליפע, אין וועלכע ער האָט ערשט ניט לאַנג זיך אומגעקערט פון סאַמע בערלין, און א באַרוועסער, דאָס העמד איבער די הויזן, ארויס אין גאס.

אין דרויסן איז געווען פאַרטאַגיק-רויק און קיל. די ערשטע זונען שטראַלן האָבן זיך בלייך אָפגעשפיגלט צווישן די גרינענדיקע קושטשעס בא די קאַנאוועס, און די לופט איז געווען שיקערלעך, ווי ס'טרעפט אין די ערשטע מעכניעדיקע מיטעג.

עלקאַנע האָט מיט א פולער ברוסט אָפגעטעמט, אופכאַפנדיק מיט די אונטערציטערנדיקע נאַזלעכער די באַקענטע דינסטע רייכעס, וואָס האָבן זיך געטראָגן פון די ארומיקע שפראַצנדיקע פעלדער, און מיט פעסטע טריט אוועק מאַכן דעם „פאַדיאַם“, אופהייבן די מישפאַכע.

די לעצטע צייט האָט ער, עלקאַנע, זיך קיין אַרט ניט געפונען. ער האָט נאָך אליין קלאַר ניט געוואוסט, וואָס מאַכט אים אזוי אומרויק דאָס האַרץ: צי דער ערשטער נאַכמילכאַמע-פּרילינג בא זיך אין דאַרף, צי דאָס אומ-רויקע געפיל פון ווארטן אַף זײַן זון גאוורעלן, וואָס דאַרף זיך צוריקערן פון דער ארמיי, און אַט שוין עטלעכע כאַדאַשים, אז פון אים איז קיין בריוו ניטאָ... און עפּשער גאַר דאָס, וואָס אַט-אַט, מאמעש אין עטלעכע טעג ארום, וועט ער זיך צוריק באזעצן אין זײַן אייגענער כאַטע, וואָס ער מיט דער גאַנצער מישפאַכע זײנער האָבן אויסגעבויט אין די פּרייע שאַען פון ארבעטן אין קאַלוירט.

ווען דער גווארדיעס-ערושאַנט עלקאַנע ראַטנער, אן אויסגעבענקטער נאָך זײַן קאַלוירט, האָט זיך אומגעקערט פון פּראַנט, האָט ער ערשט דעמלט דערפילט, אז די מילכאַמע איז געווען אויך דאָ, בא אים אין דאַרף, בא אים אין הויף, אין שטוב. ער האָט דעמלט, נאָך ניט אויסטוערן דיק דעם דורכגעשאַסענעם שינעל, א שווינגנדיקער, ארומגעשפאַנט מיט אַנטאָן סידאַרענקאָן, דעם פאַרזיצער פון דאַפּראַט, איבער דער רויניר-

טער גאס מיט די אָפגעברענטע שטאלן און שפּיכלערס און אן אופגערוי-
דערטער געבליבן שטיין בא דער ווינטמיל, וווּ די דייטשן האָבן אפן
ניינטן טאָג נאָך זייער אריינטרעטן אין דאָרף, נאָך לאנגע פּיניקונגען
אופגעהאנגען יעכזעל דעם בלינדן. דאָס הארץ בא עלקאָנען איז פארלאָפן
געוואָרן מיט בלוט, און ער האָט מיט גיכע טריט זיך געלאָזט גיין ווייטער.
אפן סאמע עק דאָרף, צווישן עטלעכע פארבליבענע אקאציע-ביימער,
איז געשטאנען זיין אָפגעסמאליעטע כאטע. עלקאָנע מיטן פּאַרויצער פון
דאָרפראט האָבן זיך היפש פארהאלטן אף דעם פוסט-געבליבענעם הויף,
באטראכט די פארקוילטע ווענט מיט די פענצטער-לעכער, דורך וועלכע
ס'האָט געבלאָזן דער ווינט.

— ניט געוואָרט, עלקאָנע, — האָט דער באיאָרטער אנטאָן סידאַרענקאָ
אים געטרייסט, — דו פארנעם קאָרשט די פעקלעך און קלייב זיך אריבער
אין באזונדערן שטיבל, וואָס לעבן דער שול, א גאנץ פּיין שטיבל, און
קאָנסט עס רעכענען פאר דיין אייגנט. אזוי האָט באשטימט דער דאָרפראט.
עלקאָנע האָט מיט דאנקבארקייט א קוק געטאָן אף אנטאָנען, נאָר
באזעצן זיך אין אן אנדער שטוב האָט ער ניט געוואָלט.

— די דאָזיקע שטוב האָט נאָך מײַן טאטע געבויט, — האָט עלקאָנע גע-
ענטפערט און מיט דער האנט א גלעט געטאָן די פארייכערטע וואנט, —
דאָ האָב איך אויסגעהאָדעוועט מײַנע קינדער... דאָ איז מיר יעדעס וויי-
קעלע טייער...

— איך ווייס, איך פארשטיי, — האָט סידאַרענקאָ געזאָגט, — מיר זיינען
דאָך עפעס צוזאמען מיט דיר געוואקסן...

דער דאָרפראט האָט אויסגעטיילט פאר עלקאָנען געהילץ פונעם דער-
בייזן וועלדל, צוועקעס פאר דער בוי-ארבעט. פונעם קאלוירט-הויף האָט
מען צוגעשיקט פּאַלאָווע.

עלקאָנע מיט צוויי זין — דאָויד און שאַלעם, וועלכע האָבן זיך אויך
אומגעקערט פון דער ארמיי, די ניינציאָריקע טאַכטער, די בינענציכטלעך
רייזל, און דאָס ווייב, וואָס האָט זיך אומגעקערט ערגעץ פון הינטער באר-
נאול, וווּ זי האָט געלעבט און געארבעט אין די שווערע מילכאַמע-יאָרן, —
זיי אלע צוזאמען האָבן מיט אימפעט געקנאָטן ליים מיט פּאַלאָווע, געמאכט
ציגל, געטעסעט קלעצער, געבויט.

פון צייט צו צייט, אין די פרייע שאַען פון דער שול-ארבעט, פלעגט
זיך אראַפכאַפן אהער זייער ליכטיק-בלאָנדע שנור, די לערערן אַקסאנע,
וואָס איר מאן, גאוורזעל, איז נאָך געווען אין דער ארמיי, אפן יאם-פלאַט,
און אויך זי פלעגט זיך שטעלן טינקעווען די ווענט.

— איך בעט דיך, טאַכטער, צוליב וואָס דארפסטו זיך שמירן אין ליים? —
פלעגט עלקאָניכע זייער שטיל און הארציק ריידן צו דער בלוי-אויגיגער
אַקסאנען. — האָסט גענוג ארבעט אכרץ. גיי ר' זיך בעסער אָפּ...
— איי, מאמע, לאָזט מיך, — פלעגט אַקסאנע זיך בעטן.

— ווי דען? אוואדע, — פלעגט עלקאָנע זי אונטערהאלטן, — מיר האָבן
צוזאמען מיט איר געשלאָגן די דייטשישע ראַצכים, וואָס האָבן כאָרעו
געמאכט אונדזער היים, וועלן מיר צוזאמען מיט איר זי צוריק אפשטעלן.

צו אַקסאנען האָט עלקאַנע געפילט א באזונדערן דערעכערעץ פאר איר פרויישער גינציקייט צום מאן, וועלכן זי האָט שוין העכער פיר יאָר ניט געזען, פאר אירע העלדישע אופטוען אינעם פארטיאנישן אַטריאד, וואָס האָט אין די שווערסטע יאָרן אָפּערירט טאקע ניט ווייט, אין די ארומיקע וועלדער.

דאָויד און שאַלעם, צוויי וווקסיקע יונגען מיט פארצויגענע שראמען אף די ליבער, האָבן שוין געהאט אוועקגעשטעלט די ווייט־ארומגעשיילטע קראָוועס, און אַקסאנע האָט אויסגעקאלכט די שטוב פון דרויסן, ארומגע־פירט די שטוב־ווינקלען מיט רויטן ליים, ארומגעמאַלט די פענצטער מיט פעלד־בלימעלעך.

— עלקאַנע, די שטוב ווערט בא דיר שענער, ווי געווען, — האָבן באַ־מערקט זײַנע שכײַנים יוכים און דאָויד־בער, וועלכע האָבן אים געבראכט טשערעט אף צו דעקן דעם דאך.

עלקאַנע ראטנער מיט זײַן היפשער מישפּאַכע האָט ביז דער מילכאַמע פארנומען א בעקאוועדיק אָרט אינעם קאַלווירט. אָנהייב וועסנע פלעגט ער ארויספאַרן אין סטעפ מיטן טראקטאָר — געאקערט, געזײט, געבראַגעוועט. שניט־צײט אין ער ניט אראָפּ פונעם קאַמביין, ביז ער פלעגט ניט צונויפנע־מען די גאנצע גערעטעניש. און טאַמער האָט מען געדארפט צורעכט מאכן דעם אינווענטאר, האָט מען גערופן עלקאַנען.

דאָויד־בער האָט דעריבער פארצויגן זײַן נאַמען פון עלקאַנע אף „אַלץ קאַן ער“...

— אַלץ קאַן ער, — האָט ער אים גוטברודעריש געפאַטשט איבער דער פלייצע, — גאַלדענע הענט בא דיר.

אין די ערשטע אפּרעל־טעג, ווען די ערד האָט נאַרוואָס גענומען צור־טריקענען, איז עלקאַנע ארויסגעפאַרן אין פעלד. ער איז געווען אויס־געהונגערט נאָך דער פויערשער האַרעוואניע, זײַן קערפּער, די הענט האָבן זיך געבעטן צום אקער, און טרעטנדיק איבער די שווארצע אופגעאקערטע שטיקער ערד, איז ער זיך מעכניע געווען. פיר יאָר האָט ער זיך געשלאָגן פאר אַט דער ערד, וואָס איז באגיטיקט געוואָרן ניט נאָר מיט זײַן שווייס, נאָר מיט זײַן בלוט, מיטן בלוט פון זײַנע זין, פון זײַנע דאַרפסלייט.

דער זון זײַנער דאָויד האָט געבראַגעוועט דעם ווייץ־קליין, שאַלעם האָט אופגעדעקט דעם וויינגאַרטן, רייזל האָט אף דער קלעווער־לאַנקע אופגע־שטעלט די פּאַסעקע, און עלקאַניכע האָט, ווי ביז דער מילכאַמע, געארבעט אלס מעלקערן.

פון טאָג צו טאָג ווערט אפּן דאָרף אופגעלעבטער, פריילעכער. יעדעס מאל באווייזן זיך נײַ־אַנגעקומענע דעמאַביליזירטע און צוריקגעקומענע פון דער עוואקואציע; פונעם סטעפ דערטראָגט זיך די דערמונטערנדיקע הוד־זשערני פונעם ערשטן טראקטאָר, וואָס איז ארויס הייבן דעם פריזען פאַר; איבער דער גאַס ציען זיך וועגענער צו די פעלד־ברײגאדעס... די היזערן האָבן באקומען גאָר אן אנדער אויסזען. אף די גערטענער און אין די הויפּן

האָבן זיך באוויזן גרינע שפּראַצונגען פון האַיאַריקע ציבעלקעס, בלעטער-
דיקע קוסטעס פון פּריזקן קארטאַפּל... און אין די קישעפּדיקע לעוואַנע-
אוונטן האָבן זיך פון פּאַרשיידענע זייטן דאָרף דערטראַגן האַרציקע אוקראַי-
נישע, יידישע און רוסישע לידער...

זונטיק גאַנצפּרי, ווען עלקאַנע מיט די זין האָבן געהאַלטן באַם
פאַרענדיקן דעקן דעם דאך, איז פּלוצעם אַראָפּגעקומען א טוער פון ראַיאָן און
אַנגעזאַגט עלקאַנען, אז זיין זון, דער עטלעכע מאָל באלוינטער עלטערער
סערזשאַנט גאוורזעל ראַטנער, קומט היינט צו פאַרן. ער האָט אַנגעקלונגען
פון דער סטאַנציע, און דער ראַיויספירקאַם האָט אַרויסגעשיקט נאָך אים א
מאַשין. אַן איבעראַשטער איז עלקאַנע שיר ניט אַראָפּגעשפּרונגען פונעם
דאך.

— דאָס האַרץ האָט מיר אַבער געזאַגט, אז ער וועט קומען פּונקט צו
כאַנוקס-האַבאַיס... קינדער, — האָט ער געשרייען צו די זין אפּן דאך, —
קלאַפּט צו דאָס רויטע פענדל, מיר וועלן אָפּנעמען דעם גאַסט אין
דער אייגענער שטוב.

אין דער מישפּאַכע איז געוואָרן א גערודער. עלקאַנע האָט אינמיטן-
דערינען זיך צעוויינט און זיך געכאַפּט קושן מיט אַקסאַנען און מיט רייז-
לע. זי האָט ניט געוויסט צו וואָס זיך נעמען פּריער.

— אַי, וויי איז מיר, די מאַשין קאָן אַנקומען, און אין שטוב איז נאָך
ניט צוגעקליבן.

זי האָט אַרויסגעקראַגן פון דעם געפּלאַכטענעם קויש די אויסגענייטע
מיט רויטן און גרינעם באוול עטוואָס פאַרגעלטע לעשאַנע-טיווע און די
עטלעכע היימישע פּאַטאַגראַפיעס, מיט ציטערנדיקע הענט זיי אויסגעגלעט
און גענומען פאַנאַנדערהענגען אף די ווענט. אַקסאַנע האָט ביז בליאַסק
אויסגעווישט די שוויבן, אופּגעהאַנגען קלאַר-ווייסע פאַרהענגלעך אף די
פענצטער און אוועקגעלאָפּן העלפן רייזלען ברענגען פּריש גראַז אף צע-
שפּרייטן באַם אַרטינגאַנג.

עלקאַנע האָט צוגעקלאַפּט א פּאַדקאַווע צום שוועל פון דער דרויסן-
טיר — א סימען פון גליק, — באַטראַכט מיט האַנאַע די ווייס-אַרוםגעקאַלכטע
פּריילעכע כאַטע מיטן רויטן פענדל אפּן ניי-געדעקטן דאך און צוגעגאַנ-
גען צום פּלויט, זיך פאַרקוקט אף די נייע הייזער אין דאָרף, אף דער
ווינטמיל, וואָס האָט ווידער געדרייט מיט א פּליגל, און פאַר די אויגן איז
אים מיטאַמאַל אויסגעוואַקסן יעכזעל דער בלינדער...

מיט א שווער געמיט האָט ער זיך געלאָזט גיין אין שטוב.

— וויי איז מיר, ווו דרייסטו זיך אום, עפשער פאַרט ער שוין, — האָט
עלקאַניכע אים אן אופּגערודערטע באַגעגנט, — דאָס האַרץ פאַלט מיר
אַרויס...

— אבי ער פאַרט, וועט ער שוין קומען, — האָט ער עטוואָס אופּגערעגט
זיך אָפּערופן, — טאַטע האַרציקער, סאַרא שטיקל צייט מיר האָבן עס
איבערגעלעבט... ניין, מיר באַנעמען עס אפּילע ניט... — ער האָט דורכגע-
שפּאַנט איבערן צימער און געבליבן שטיין אַנטקעגן דעם ווייב.

— ווייסטו גאר, וואס איך וועל דיר זאגן, ס'וואלט נישט געווען קיין אוולע, ווען מיר פארופן היינט א ביסל געסט...
 — וואס הייסט בא דיר א ביסל, עלקאנע?
 — אנטאן סידארענקאן דארף מען רופן?.. יוכים סטעפאניוק מוז זיין? מיר זיינען מיט אים באאנד אדורך פון דאנעץ ביז איבערן פריפעט... דעם פארזיצער זיאמע גרינשפון וועסטו נישט רופן? האסטו דיר שוין... היינט יאסקע מילנער מיט קאטערינען איז גאר קיין שילע נישט. וואס זשע, דעם פארטארג נישט רופן? איצט הייבט זיך אן א סעדרע, זיינע מעלקערנס — פיאקלע און דווירע אנשלס — זיי וועסטו דאך נישט פארגעסן... היינט אווראם דעם קאניוך, מאלקען מיט דאויד-בערן, סטעפאניכען, פינכעסן...
 — עלקאנע, וועסטו דאך מיר באלד צונויפרופן דעם גאנצן קאלוירט.
 — וואס זשע מיינסטו, קיין אוולע וואלט נישט געווען.
 — גערעכט ביסטו. ווי לאדט מען אבער איין אזעלכע געסט, נישט געגרייט טערהייט?
 — וואס הייסט?.. אלץ, וואס ס'איז פאראן אין שטוב, וועסטו שטעלן אפן טיש. ס'איז דאך עפעס כאנוקאס-האבאס...
 — אויב שוין יא אזוי, וועסטו מויכל זיין גאנצפרי שעכטן דעם אינר דיק מיט א פאר הינער, און די געסט וועלן מיר פארבעטן אף מארגן. און כאטש עלקאנע האט פיינט געהאט אזעלכע זאכן, ווי אפלייגן א סימכע אף מארגן, האט ער דאך געמוזט מאסקים זיין מיטן ווייב.
 — זאל גאוורזעל זיך א ביסל אויסרוען. שוין העכער פיר יאר רוט ער נישט, — האט עלקאניכע אפגעזיפצט, געכאפט דערביי א קוק מיט די צע-טראגענע אויגן אין פענצטער, — און מארגן וועלן מיר פראווען כאנוקאס-האבאס, הא, וואס זאגסטו, אקסאנע?..
 באקומען האט זיך אבער עפעס אנדערש. פארנאכט, ווען די מאשין פון ראיוסיפירקאם האט מיט א הודזשעריי זיך דורכגעטראגן לענגויס דער ברייטער שטויביקער גאס און האט פארקערעוועט צו עלקאנע ראטנערס הויף, האט דאס דארף זיך אפגערודערט.
 — גאוורזעל ראטנער איז געקומען?..
 — און איידער נאך עלקאנע מיט דער מישפאכע האבן באוויזן צעקושן זיך מיטן גאסט, האבן אין דער נייער שטוב זיך אָנגעהויבן אריינשטעלן שכינים מיט ווייבער און קינדער.
 — מיט ליב אייך אייער גאסט!
 — האט נאכעס פון אייער שטוב!
 אין א וויילע ארום איז שוין די געראמע שטוב געווען פול, און אפן הויף האבן זיך געקליבן אלץ נייע דארפסלייט, יאמטעוודיק אויסגעפוצט, בא-האנגען מיט אַרדענס און מעדאלן — ווער מיט בלומען און ווער מיט פעקע-לעך אין די הענט.
 די קאלוירטניקעס האבן זיך געגריסט מיט גאוורזעלן, מיט א געניט אויג באטראכט די פארהיילטע ווונד אף זיין האנט, באקוקט אים פון אלע זייטן, געלויבט זיין שטאלטנעם ווקס, וואס ער האט באקומען, זייענדיק אין דער ארמיי. גערעדט האט מען וועגן מיליטערי-לעבן, וועגן קאלוירט-איניא-נים, וועגן אנדערע זאכן, און מע האט זיך געפילט בא עלקאנען אין שטוב, ווי בא זיך אין דער היים.

דורך די אָפענע פענצטער האָט זיך דערטראָגן א צעצויגן געזאנג פון די דאָרף־מיידלעך, וואָס האָבן גרופּעסווייז, געארעמט, זיך דערנענטערט אהערצו.

עלקאַניכע, א צעטומלטע, אן אופגערודערטע פון דער סימכע, האָט זיך ניט באוויזן ארומקוקן, ווי אף דער באַנק איז געשטאנען א פעסעלע מיט אייגענעם קאַלוירטישן ווייזן און פארשיידענע קלענערע און גרעסערע מאַטאַנעס, וואָס די קאַלוירטיקעס האָבן מיטגעבראכט.

— גאָט איז מיט אייך, וואָס טוט זיך עס? — האָט זי פארלאָרן אויסגע־רופן.

— וואָס זשע מיינט איר, מיר האָבן פארגעסן, אז בא אייך איז היינט כאַנוקאַס־האַבאָיס, — האָט זיאמע גרינשפון איר געהאַלפן צוקלייבן דעם טיש.

— ס'איז, מאמעניו, ניט נאָר אייער סימכע, — האָט געלאסן געזאָגט דער פאַרזיצער פון דאָרפראַט אַנטאָן סידאַרענקאַ, — ס'איז אונדזער אלעמענס יאַמטעוו...

ווען די געסט האָבן זיך שוין געהאַט אויסגעזעצט בא די טישן און אַקסאנע מיט עלקאַניכען האָבן אָנגעגאַסן ווייזן אין די גלעזער, איז עלקאַנע אופגעשטאנען און גענומען דעם קאַס.

— ברידער, — האָט ער זיך אויסגעגלייכט, ווי אין „סטראַי“, — פינף יאַר, ברידער, האָבן מיר אלע געטרוימט וועגן אָט דער גליקלעכער מינוט. פאַר אָט דעם גליק האָבן מיר פארגאַסן בלוט, — זיין שטיים האָט געציטערט פון אופגערגעטקיט, — איז לאַמיר, ברידער, אויסטרינקען פאַר אונדזער ניצאַכן!

— פאַר אונדזער היימלאַנד! — האָט אָפּגעהילכט איין ברידערלעכער האַרציק־באַגייסטערטער אויסרוף, און ער האָט זיך פאַנאַנדערגעטראָגן ווייט־ווייט איבער דעם אופגעלעבטן קאַלוירטישן דאָרף.

באם יאם

אך דער ארבעט איז מארק צוגעפארן אף עטלעכע מינוט אהיים, אין זיין איינצימערדיקער דירע, וועלכע דער מאשינבויוואוואד האט אים אלס פרעמיע געגעבן, אינדערגיך זיך ארומגעוואשן, זיך איבערגעטאן אינעם לייכטן ווייסן אַנצוג. עפעס איבערגע- כאפט, האט ער אוועקגענילט צו דעם האלב-וויילדן פליאזש.

אפן הארצן איז בא אים געווען גוט, אי פון דעם, וואס ער האט פולקאם באהערשט דעם נייעם קלוגן פרעזערווערקשטאט, אי פון דער באגעגעניש, וועלכע שטייט אים באלד פאר. ער איז זיכער געווען, אז זי ווארט שוין אף אים, כאַטש זיי האָבן וועגן דעם זיך ניט צונויפגערעדט. נאך מער: זיי זיינען אפילע נאך ניט געווען באקאנט. פאר די פינף-זעקס טעג, וואס זיי טרעפן זיך אין איין און אין דער זעלבער צייט אפן פליאזש, האָבן זיי צווישן זיך נאך קיין וואָרט ניט אויסגערעדט.

ארום דעם האלב-וויילדן פליאזש האָבן זיך געצויגן געלבלעכע בערג- לעך און בערג, באזוימטע ערטערוויזן מיט גרינס, פון וועלכע עס האָבן ארויסגעקוקט ווייסינקע פישער-כאלופקעס. אונטן, באם סאמע יאם, אף די גלאט-אויסגעשליפענע שטיינדלעך, זיינען דא און דאָרט געשטאנען קאָר לערליי געפארבטע שיפלעך, עס זיינען געהאנגען נעצן, וועלכע האָבן זיך געטריקנט אונטער דער זון, און דערביי האָבן זיך געבאָדן די איינוווינער פון די נאַענטע פישער-הייזקעס.

אראַפלאַזנדיק זיך מיט דער ברייט-אויסגעטראַטענער סטעזשקע, האָט מאַרק אראַפגעטרייסלט דעם לייכטן אקאציע-צווייט פון דעם אַנצוג, וועל- כער איז אקוראט געלעגן אף זיין הויכער שלאנקער פיגור, פארקעמט די עטוואַס רויטלעכע געקרייזלטע האָר, און נאך פונדערווייטן זיך אומגעקוקט, א זוך געטאָן מיט די קארע, זייער לעבעדיקע אויגן, צי זי איז דאָ. אויב זי איז היינט ווידער דאָ, איז א סימען, אז זי קומט אהער צו- ליב אים.

באלד האָט ער זי דערזען. זי איז געלעגן אפן זאמדיקן ברעג, ווי שטענ- דיק עטוואַס אַפגעזונדערט, איינע אליין, אפן זעלבן אָרט, מיט א זשורנאל אין האנט. איר צוגעברוינטער שטייפער קערפער האָט, ווי ערשט נאָכן באַדן, געגלאנצט אנטקעגן דער זון און געאַטעמט מיט פרישער קראפט. מיטאמאָל, ווי זי וואַלט דערשפירט, אז ער גייט, האָט זי זיך אופגעזעצט, און, פאריכטנדיק די נאָך פייכטלעכע לאנגע שווארצע האָר, וואַס זיינען

געפאלן איבער אירע איידעלע נאקעטע אקסלען, מיט ניגער זיך אומגעקוקט אף אים.

דאס הארץ האט בא מארקן פריידיק אופגעצאפלט. „זי איז דאָ. צוליב מיר. זי האָט געווארט אף מיר. כ'זועל באלד, טאקע שוין צוגיין צו איר.“ נאָר ער איז ניט צוגעגאנגען. פארטשעפענדיק זיך אָן די שטיינדלעך, איז ער פארבייגעגאנגען, און א צעשרויפטער, אן אומצופרידענער מיט זיך, צוגעזעצט זיך ניט ווייט פון איר אף אן אָנגעשפאלטענעם שאַרפן שטיין. דאָס וואסער אין יאם האָט ערטערווייזט אויסגעזען טונקל-בלאָוו, ער-טערווייזט גרין, העל-בלאָוו, ראָזלעך, פינאַלעטעווע, אָראַנזשעווע. גאָר נידע-ריק האָבן געשוועבט קלאַרווייסע מעוועס. פון יאם האָט געטראָגן מיט פרישער קילבלעכקייט, מיטן גערוך פון יאָד.

אפן פליאזש איז געווען טומלדיק. מענער, פרויען, קינדער האָבן זיך געבאַדן, געשפרונגען אין וואסער, געבולקעט זיך, געשטיפט, געלאכט, נאָר ער, מאַרק, איז געזעסן א פארזאָרגטער.

מיט עטלעכע טעג צוריק האָט ער באַמערקט, אז זי לייענט א קינאָ-זשורנאל. ער האָט דעמלט א טראכט געטאָן, אז זי איז א קינאָ-אַקטריסע. קינאָ-אַקטריסעס זינען, געוויינלעך, שיינע. ער האָט זי, מעגלעך, געזען אין קינאָ. אף מאַרגן איז זי געקומען מיט א זשורנאל „ראַדיאָ-טעכניקא“. איז זי גאָר אן אינזשעניער? נאָכדעם האָט ער זי געזען זיצן פארטיפט אין אן ענגלישן בוך. ווער זשע איז זי? זי איז אים דאָך אזוי קענטלעך. וווּ האָט ער זי געזען? פארוואָס זאָל ער ניט צוגיין צו איר, זיך באַקאנען, דערוויסן זיך... נאָר וויבאלד ער איז דעמלט, ווען זיי האָבן צום ערשטן מאָל זיך איבערגעקוקט, ניט צוגעגאנגען צו איר, איז איצט אים געווען שוין ניט באַקוועם.

אזוי זינען ווידער אדורך עטלעכע טעג. וווּ ער איז ניט געווען, וואָס ער האָט ניט געטאָן, האָט ער געטראכט וועגן איר. ער האָט געפילט א צופלוס פון ענערגיע, ניט געוויסט פון קיין מידקייט, געארבעט מיט פלייס, מיט אימפעט, און יעדן טאָג, נאָך דער ארבעט, געפילט אפן האַלב-ווילדן פליאזש.

זונטיק איז מאַרק אוועק אהין פריער, ווי שטענדיק. „היינט וועל איך שוין אומבאדינגט צוגיין צו איר“, — האָט ער באַ-שטימט.

אפן פליאזש האָט ער זי אָבער ניט געטראָפן. ער האָט פארלוירן זיך ארומגעדרייט, זיך אומגעקוקט, עפשער האָט זי זיך צוגעזעצט אף אן אנדער אָרט, געזוכט זי צווישן דעם פילקעפיקן אוילעם, וועלכער איז אראָפגעקומען אהער אינעם אָפּרויט-טאָג. נאָר זי איז אין ערגעץ ניט געווען. אן אנטוישטער האָט ער פארנומען איר באשטענדיק אָרט. דאָס אָרט, וואָס איז אים געוואָרן טייער.

„זאָל זיין, אז זי וועט שוין מער ניט קומען?“ — האָט ער פארזאָרגט א טראכט געטאָן, און אין אַט דער רעגע, אומגעריכט, דערזען, ווי זי לאָזט זיך אראָפּ אין א לייכטן ראָזעוון סאראפאן פונעם בערגל. זי האָט באלד, קאַנטיק, אים אויך באַמערקט, און א לופטיקע, א גרינגע, זיך געלאָזט, ווי אים האָט זיך אויסגעוויזן, צו אים. זי האָט זיך אָבער ניט אָפגעשטעלט.

פארבייגעגאנגען איר באשטענדיק אַרט און זיך צוגעזעצט עטוואָס אָן א זייט.

„א מאַדנע זאך, — האָט מאַרק מיט פאַרדראָס געטראַכט, — איך זע דאָך, אז זי קומט אהער צוליב מיר, און זי פילט דאָך, מיסטאמע, אויך דאָס זעל-בע. מיר באגעגענען זיך שוין ווער ווייסט וויפל טעג, ווי מיר וואַלטן זיך צונויפגערעדט, און ניט זי גייט צו מיר צו, און איך קאָן צו איר אויך ניט צוגיין...“

ס'איז געווען זייער הייס. די זון איז געשטאנען איבערן סאמע קאָפּ, ס'האָט זיך געדוכט, אז זי וועט אזוי סארפענען אָן א סאָף. נאָר פּלוצלינג האָט זיך אָנגעטראָגן א שטאַרקער ווינט, א נאָרד-אַסט, צעכויטעט דעם יאם און אָנגעיאַגט אפן הימל שווערע כמאַרעס.

„ס'זאָל כאָטש ניט גיין קיין רעגן.“ מאַרק האָט פון דער זייט זיך אומר געקוקט אפן מיידל. ער האָט מוירע געהאַט, אז זי וועט אוועקגיין.

נאָר דאָס מיידל איז געזעסן רויק אפן אונטערגעשפרייטן טעפּיכל און פאַרגאַפט געקוקט אָף די גרויזאמע כמאַרעס, וואָס האָבן זיך גערוקט אלץ נענטער אהער, אָנוואַרפנדיק א דראַענדיקע טונקל־קייט אפן יאם, אפן פּליאַזש, אָף די אַרומיקע בערגלעך און בערג. א רויטער פּלאַמיקער בליץ האָט באלד דורכגעשיטן דעם שוואַרץ געוואַרענעם הימל, און ס'האָט פון ערגעץ, פון הינטער די כמאַרעס, זיך דערקייקלט א שווער־טראַכענדיק דונערן.

אפן פּליאַזש האָט זיך אָפּגעהויבן א טומל. מע איז מיט א געשריי, מיט א קוויטשעריי אַרויסגעלאָפן פונעם יאם, גענומען זיך אָנטאָן.

„פונקט היינט אינעם אַפּריל־טאָג האָט עס אָנגעטראָגן“, — מאַרק איז גע-ווען דערצאָרנט. אים האָט זיך זייער ניט געוואַלט, אז זי זאָל אוועק. עפּי-שער וועט עס באלד דורכגיין. עס האָט אָבער אלץ אָפּטער און דראַענדיקער געדונערט, שאַרפע בליצן האָבן אָן אָפּהער געצונדן דעם הימל, דער יאם האָט בייז געראשט, האַסטיק געטריבן, געקייקלט די שווימיקע כוואליעס, ווי ער וואַלט וועלן אַרויס פון די ברעגן.

דער טומל אפן פּליאַזש איז געוואָרן נאָך שטאַרקער. קיינער האָט זיך שוין ניט געבאָדן. צעהוידעטע פּישער־שיפּלעך האָבן אַינליק געיאַגט צום ברעג. מע האָט געשריען איינער צום אנדערן, גערופן גיכער זיך אָנטאָן, לויפן פונדאנען, זיך ראַטעווען פונעם מאַבל, וואָס רוקט זיך אהער.

אויך מאַרק האָט שוין געוואַלט זיך אָנטאָן. ער האָט אָבער באַמערקט, אז דאָס מיידל האָט ניט געזילט גענומען דעם סאַראַפּאַן, די טופּלקעס, דעם זשורנאַל, דאָס טעפּיכל און מיט פאַמעלעכע, רויקע טריט אוועק אָן א זייט. זי האָט באַהאַלטן דאָרט אונטער אָן איבערגעקערט שיפּל אירע זאכן און געבליבן שטיין מיט א פאַרהויבענעם קאָפּ צו דעם אָנגעכמורעטן הימל.

אָף אזוינס האָט מאַרק זיך שוין לאַכלוטן ניט געריכט. ער האָט זיך פאַרלוירן, ניט וויסנדיק, וואָס צו טאָן. נאָר באלד האָט ער אויך א כאַפּ געטאָן זינע זאכן און זיך געלאָזט צו אן אנדער שיפּל.

מיט א שווערער רודערני, מיט א טראַכעריי האָט זיך ווידער צעקנאַלט א דונער, און ס'איז אוועק א שטאַרקער, האַסטיקער שלאַקסרעגן.

האלב־אנגעטאָנענע פרויען, קינדער, מענער האָבן מיט אַ גוואלד־ער־
און קוויטשער־זיך געלאָזט לויפן באַרג־אָרום.
אפן האַלב־ווילדן פּליאזש איז קיינער ניט פאַרבליבן, אויסער מאַרקן
און דעם מיידל.

דער רעגן האָט קרום געשמיסן, געפלייצט מיט קאַלטע שטראַמען איבער
זייערע פאַרברוינטע שלאַנקע קערפערס. דאָס מיידל איז געשטאַנען לעבן
דעם איבערגעקערטן שיפּל, אינעם בלו־ינגן באַד־קאָסטיום, אַ שמייכלענ־
דיקע, ווי זי וואָלט זיך געקוויקט, געהאַט פאַרגעניגן פון דעם, וואָס דער
רעגן גיסט איבער איר. מאַרק האָט געמאַכט אַ טראַט, געוואָלט שוין צוגיין,
נאָר פונעם קאַלטן רעגן האָט אים אָנגעהויבן ציטערן דאָס לייב. אים האָט
זיך ניט געוואָלט, אז זי זאל עס באַמערקן, האָט ער אַינגעטאַמט אַ פּולע
ברוסט מיט לופט און אַרײַנגעלאָפן אינעם טונקל־גרױען צעבױטעטן יאַם.
באַלד נאָך אים איז זי אויך אַרײַנגעלאָפן. זיי האָבן עטוואָס פאַרווױנ־
דערט און מיט נײַגער זיך אומגעקוקט אײנער אפן אַנדערן און, ניט אויס־
רײַדנדיק קײן וואָרט, זיך געלאָזט שױמען צױשן די צעבושעװעטע כװאַ־
ליעס.

זיי זײנען געשוװמען גיך, זײער גיך, קעדיי זיך אָנוואַרעמען.
דער רעגן האָט געגאַסן אלץ שטאַרקער און שטאַרקער. אַרום־און־אָרום
האַט מען גאַרנישט ניט געזען. ניט קײן שיפּל, ניט קײן פּױגל, קײן מעװע,
נאָר כװאַליעס, הױכע, שױמיקע כװאַליעס, און זיי זײנען געשוװמען אלץ
ווייטער און ווייטער, ווי זיי וואָלטן זיך פאַרמאַסטן — װער װעט װעמען
אַרײַבערײַגן, געשוװמען איז זי לײכט. מאַרק האָט זיך געסטאַרעט ניט
אַפּשטיין, נאָר אַ ראַשיקע כװאַליע האָט מיטאַמאַל זיך אַ יאָג געטאַן אַף אים,
אים איבערגעדעקט, מיט איר גאַנצער שױערקײט אַ צי געטאַן אַראָפּ, ווי
זי וואָלט אים װעלן אַראָפּשלידערן אין אָפּגרונט. ער האָט אָנגעשטרענגט
אַלע קױכעס, זיך אַ ראַנגל געטאַן און קױם־קױם זיך אַרויסגעריסן פון דער
געפערלעכער געפּענקעניש אפן אויבערפלאַך. ווי אַ פּיש, מיט אַן אָפּן מױל,
האַט ער אַ שלונג געטאַן לופט, איבערגעכאַפט דעם אַטעם און אַ גישיטער
געטאַן מיט די פאַרלאָפּענע פונעם וואסער אויגן, אַ זוך געטאַן דאָס מיידל.
דאָס מיידל האָט דערבײַ זיך ניט געזען.

באַ מאַרקן איז פאַרקילט געװאָרן דאָס האַרץ. ער האָט האַסטיק זיך אַ לאָז
געטאַן אַהײן, װוּ זי איז אַקאַרשט געשוװמען, דערשראַקן געשרײען, גערופן.
— אַה־אַן! ע־הײ! — איר נאַמען האָט ער ניט געװוסט.
עס האָט שטאַרק געדונערט, דער רעגן האָט גערױשט, דער יאַם האָט גע־
בושעװעט.

ראַנגלענדיק זיך מיט די אַנלױפּנדיקע בײזע כװאַליעס, האָט מאַרק ניט
אױפּגעהערט שרײען און אַליין ניט געהערט זײן געשרײ.
און זי האָט, קאַנטיק, דערהערט.

זי איז אַרויסגעשוװמען לעבן אים, אַ טרײסל געטאַן די האַר און מיט אַ
מיטפילנדיקן צאַרטן בליק אַ קוק געטאַן אַף מאַרקן.
— איר האָט זיך דערשראַקן? — האָט זי געפּרעגט, פאַרהײבנדיק דעם
קאַפּ, אז דאָס וואסער זאל ניט דערגרייכן צום מױל.
— דאָס האַרץ האָט באַ מיר זיך אָפּגעריסן, — האָט ער אַרויסגעשטאַמלט.

— איך האָב זיך דאָך בעקיוון אונטערגעטוקט.
 — מער זאָלט איר אזוינס ניט טאָן.
 — און מיר ווילט זיך, — האָט זי, שווימענדיק לעבן אים, א זאָג געטאָן.

— מע דארף ניט, — ער האָט לייכט זיך אָנגעריט מיט די פינגער צו איר אַקסל, — איצט איז געפערלעך... צו ווייט פארשוומען... קומט צוריק. זי האָט ניט דערוידערט.

זיי זיינען שוין ביידע געווען מיד. לאנג נאָך האָבן זיי זיך געראנגלט מיט די צעבושעוועטע כוואליעס, ביז זיי זיינען צוגעשוומען צום פוסט פארבליבענעם ברעג. האלבנאקעטע זיינען זיי אוועקגעלאָפן, פארקליבן זיך אונטער א האלבאיבערגעקערט שיפל, זיך באהאלטן פונעם רעגן. זיי זיינען געזעסן עטוואַס איינגעבויגן, גאָר נאָענט איינער לעבן אנדערן. — סארא ווונדערלעכע שיינקייט, — האָט זי שטיל א זאָג געטאָן, ווי צו זיך אליין, קוקנדיק אפן יאם, וועלכער האָט האסטיק געטריבן צום ברעג מעכטיקע כוואליעס.

— בעשאַס א שטורעם איז דער יאם נאָך גרויסארטיקער, — האָט ער שטיל באַמערקט.
 — איר באַדט זיך דעמלט?
 — אוואדע.

— געבוירן געוואָרן, מיסטאמע, באם יאם, — זי האָט עס געזאָגט אזוי, ווי זי וואָלט אין דעם ניט געצווייפלט.

— ניין, דאָרט, וווּ איך בין געבוירן געוואָרן, — האָט ער מיט אן עט-וואַס געפאלענער שטים געזאָגט, — אין האלושקעס, איז קיין יאם ניט גע-ווען.

— אין האלושקעס? איר זיינט פון האלושקעס? — זי האָט מיט א בא-זונדער נייגער זיך איינגעקוקט אין אים. — ס'איז א דאָרף? א געוועזן יידיש דערפל? לעבן הולציפאָליע? יאָ? יאָ? גאָט מיינער, וועמען איך זען... די אויגן האָבן בא איר זיך צעפינקלט, — מארא... מאריק! דאָס ביסטו דאָך, נו, יא, דו... דו, — האָט זי אים ארומגעכאפט מיט די שיינע נא-קעטע הענט באם האלדז און זיך צוגעדריקט צו אים, — מארק, וויאזוי? ביסט לעבן געבליבן... און איך האָב שוין געמיינט... וואַס קוקסטו אזוי? דערקענסט מיך ניט? דערקענסט ניט מירלעך? מירעלעך? מיר זיינען דאָך קינדווייז פארליבט געווען...

— מירל? מירעלעך? דאָס ביסטו? — האָט ער א דערשטויגטער ארויס-געשטאמלט. — טאקע דו, דו? יענע בלייכניקע מירעלעך? וויאזוי? ווי קומ-סטו אהער? האָסט מיר אויסגעזען טאקע קענטלעך, פון דער ערשטער מינוט. נאָר גיי ריכט זיך... איך האָב פון דיר דאָך גאַרנישט ניט געהערט. געמיינט, אז דעמלט באנאכט, בא דער שרעקלעכער באַמבארדירונג... און דיינע עלטערן? די שוועסטערלעך? די ברידערלעך?

— אומגעקומען. אלע, — האָט זי מיט א פארשטיקט קאָל געזאָגט, — דעמלט. אין עשעלאָן.

— מיינע האָט צעשאָסן די זאָנדערקאָמאנדע.
 — און דו, וויאזוי? — האָט זי, גלעטנדיק זיינע הענט, געפרעגט.

- אן איינזבאנלער האָט מיך געראטעוועט.
- מיך א פויערטע.
- און נאָכדעם? — האָט ער אומגעדולדיק א פרעג געטאָן.
- אין א קינדערהיים.
- איך איד. און ווי קומסטו אהער?
- אין אפרוהויז...

איבערשלאַגנדיק איינער דעם אנדערן, האָבן זיי פארכאפט גערעדט, דערמאָנט פארשיידענע איינצלע היטן פון יענע לאנג פארגאנגענע טעג, ווען זיי האָבן געווינט כישכיניעס, א שטוב לעבן א שטוב, אין דעם קלייניגקן פארוואַרפענעם יידישן דערפל האלושקעס. צוזאמען זיך געשפילט לעבן קוזניע, ווו זייערע טאטעס, די שמידן, האָבן געארבעט, צוזאמען באַרוועסע געלאָפן צו די לאַנקעס, אין סטעפ, געקליבן קאטראן, געריסן צאַמבער, דערציילט זיך מיסעלעך און געטרוימט שטענדיק, שטענדיק זיין צוזאמען. אכצן יאָר פאַריבער. און אַט. איר איז שוין איצט דריי און צוואַנציק. ער — אף א יאָר עלטער. זי האָט שוין באוויזן פאַרענדיקן דעם מאַסקווער אינדוסטריעלן אינסטיטוט און איז דאָס צווייטע יאָר אף סאכאלין הויפט־ענערגעטיקער פון אן עלעקטראַסטאנציע. און ער איז א מיסטער, א פרע־זעראָוטשיק אף א היגן מאשינבוי־זאוואָד.

דעם זעלבן טאָג, שפעט אין אָוונט, איז זי מיטן שנעלצוג אָפגעפאַרן. מאַרק האָט זי באַגלייט. דער הימל איז שוין געווען ווידער זויבער־ריין, די לופט פריש. זיי האָבן, האלטנדיק זיך פאר די הענט, שפאצירט איבער דער העל־באליכטענער פלאטפאַרמע. — בלייב כאַטש נאָך אף א פאַר טעג, — האָט מאַרק זיך געבעטן בא איר.

— טייערער מייןער, ווען איך וואָלט געקאָנט, וואָלט איך אוואדע גע־בליבן, נאָר איך מוז דאָך זיין צו דער צייט אף דער ארבעט. טו, ווי איך האָב דיר געזאָגט, מאַריק...

זי האָט זיך ווארעם געזעגנט מיט אים און אריין אין וואגאָן. ווען דער צוג האָט זיך גערירט, האָט זי ארויסגעקוקט פונעם אָפגענעם פענצטער, געפאָכעט מיט דער האנט, געשריען צו אים:

— מאַריק, טייערער, איך וועל בענקען נאָך דיר, איך וועל ווארטן אף דיר. קום, קום צו פאַרן...

איצט איז שוין אָנהייב זומער, מע הייבט זיך ווידער אָן צונויפאַרן צום יאם. די שטאָט איז איינגעהילט אין גרינס. עס בלייט די אקאציע און די לופט איז פול מיט א פארשיקערנדיקן גערוך. די זון שטייט הויך אין הימל. מע וועט באלד ווידער זיך אָנהייבן באַדן, עס וועט אופלעבן דער האלב־ווילדער פליאזש. נאָר זי וועט האַיאָר ניט קומען. זי איז איצט פאַר־נומען מיט בויען א נייע עלעקטראַסטאנציע. מאַרק קלייבט זיך איצט פאַרן צו איר, קיין סאכאלין, קאַנטיק, אף שטענדיק.

געווען איז עס אין כוידעש יון

בון פאראיאָרן ווינטער, זינט בא כאַנציען, דעם קאַלווירט־פּאַרזיצער, איז געשטאַרבן דאָס ווייב, מיט וועמען ער האָט אָפּגעלעבט עטלעכע און צוואנציק יאָר אָט דאָ אפּן כּוּטאַר, איז באלעבאַסטע אין שטוב פארבליבן די יינגערע טאַכטער נעכאַמקע.

די עלטערע — קרוינע, וואָס איז געווען ניט אזוי שיין און כיינעוודיק, ווי נעכאַמקע, האָט שוין דאָס צווייטע יאָר געלערנט אין דער ווייטער שטאַט באַם ברעג יאַם. אין שטוב האָט מען זיך איבערגענומען מיט איר, ניט דאָס וואָס מיט דער יינגערער.

די יינגערע, נעכאַמקע, איז געווען דאַפקע שיין פון קינדווייז אָן און וואָס א יאָר איז זי געוואָרן אלץ שטאַלטנער און שענער. לערנען אָבער האָט זי ניט איבעריקס געוואָלט. זי איז ארומגעלאָפּן גאַנצע טעג איבער פּרעמדע הויפּן, געשלאָגן זיך מיט די יינגלעך, געקראָכן אָף די ביימער און שטענדיק ארומגעאַנגען א צעדראַפּעטע.

נאָכן זיבעטן קלאַס האָט זי פאַרלאָזט די שול און איז אוועק ארבעטן צו שעפּטלען אין בריגאַדע. זי האָט ליב געהאַט דעם היימישן סטעפּ פאַר זיין ברייטקייט, פאַר זיין שיינקייט, פאַר זיינע גערוכן, פאַר דעם, וואָס מע קאָן דאָ זינגען אפּן גאַנצן קאָל און קיינער וועט דיר קיין וואָרט ניט זאָגן, און מיטיקצייט, ווען די זון שטייט איבערן סאַמע קאַפּ, זיך אויסציען אין דער גאַנצער לענג, פאַרוקן דאָס קליידל צווישן די נאַקעטע פּיס און קייק־לען זיך אראָפּ־בערגל איבער דעם אויסגעוואַרעמטן, ווייכן, שמעקנדיקן גראַז, וואָס גלעט דאָס פּאַנעם, קיצלט הינטערן אויער, און לאַכן וויפּל דאָס האַרץ גלוסט.

און כאַטש נעכאַמקע האָט אין שטוב ווייניק געפּאַלאַגט, איז זי אָבער אָף דער ארבעט דאַפקע געווען צווישן די ערשטע, געטאַן אלץ גיך און גוט, מיט אימפּעט, און ניט ווייל עמעצער האָט איר געהייסן אָדער אונטערגע־יאָגט, נאָר ווייל איר אליין האָט זיך אזוי געוואָלט. שטענדיק איז זי געווען פּריילעך, ס'איז איר געפּעלן געווען, וואָס אפּילע שעפּטל, דער שטרענג־סטער בריגאַדיר, האָט זי געשעצט און זיך גוט באַצויגן צו איר. באַ אלע אומשטענדן האָט זי געקאַנט זיך פּרייען מיט עפעס, און אז זי האָט גע־

לאכט, האָט זי געלאכט פון פולן הארצן, מיט א מאַדנעם פארגעניגן, פאר-
ווארפנדיק דערביי אהינטער דעם קאַפּ.

קאַלומאַן די מאמע האָט געלעבט, האָט נעכאמקע אין שטוב קימאט ווי
גאַרנישט ניט געטאַן. געקומען מיטן זון־פארגאנג פונעם סטעפּ, זיך ארומ-
געוואשן, אינדערגיך, שטייענדיק אָף איין פוס, אָפּגעגעסן, זיך איבערגעטאַן,
פארפלאַכטן דעם לאנגן צאַפּ, וואָס האָט איר דערגרייכט ביזן גארטל, און
הינדא... בא די קאליטקעס, לעבן די פאליסאדניקעס האָבן שוין געווארט
אָף איר די כאווערטעס און וואָווע זאָהאַט. יאַסקע פּיסקון, ארומגערינגלט
מיט כעוורע, האָט מיט האלב־פארמאכטע אויגן געצויגן די הארמאַניק...
ביז שפעט אין דער נאכט האָט מען שפאצירט, געצונדן דעם שווארצן
טרוקענעם קורזי הינטערן סטאוואַק און געשפּונגען הויך איבער די פלאַ-
קערנדיקע שייטערס, געשפּילט אין כאפּערלעך, מיט א קוויטשערני און
געלעכטער זיך געיאָגט איבער דעם אויסגעטראַטענעם גליטשיקן גראַז
איינער נאָכן אנדערן, געזונגען די באליבטע אוקראַינישע ליד „גאליע“ און
די יידישע פּאַלקסליד „פּיטשעווער מיידעלעך“, געטאַנצט, און אז קיינער
האָט ניט געזען, האָט זי זיך געקושט מיט וואָווען...

קומען אהיים פלעגט זי זייער שפעט, א מידע, א פארפלאַמטע, א גליק-
לעכע, יעדעס מאָל א זיכערע, אז קיין שענערער אָוונט, ווי היינטיקער, איז
אָף איר לעבן נאָך ניט געווען, און, אויסטוענדיק לעבן שוועל די אויסגע-
טראַטענע טופליעס, פלעגט זי אָף די שפיץ פינגער, שטילערהייט אריין אין
שטוב, אז דער טאטע, פאר וועמען זי האָט פון קינדווייז אַן מוירע געהאַט,
זאָל ניט הערן, א שמייכלענדיקע פלעגט זי זיך צולייגן אָף א פּאַר שאַ
שלאַפּן, צוטוילענדיק זיך מיטן קאַפּ צום קאלטן קישן, און פארטאַג — שוין
ווידער זיין אָף די פּיס; א פּרישע, אַן איבערפּולטע מיט פארגעניגנדיקע
דערווארטונגען, אַיילן אפן אפּוואכנדיקן מיט טוי־באדעקטן סטעפּ.

אין טיפן הארבסט, ווען עס האָט אַן אופהער גערעגנט, און אויך אין
די ווינטערדיקע כאדאַשיים, ווען ארבעט אין קאַלוירט איז געווען ווייניג-
קער, איז זי אין דער פּרייער צייט מער געווען בא די כאווערטעס און אין
קלוב, ווי אין דער היים. זי פלעגט אנטלויפן פון שטוב, ווייל ס'האָט זי
געצויגן זיין צווישן די כעוורע, און עפשער אויך דערפאר, וואָס עס האָט
אָף איר געדריקט דעם טאטנס באשטענדיקע אַנגעכמורעטקייט, זיין שווער
שווינגן. צווישן מענטשן — אין קאַלוירט־הויף, אפן סטעפּ, אין קאַנטאַר —
איז ער דאפּקע געווען באריידעוודיק, פלעגט זיך אפּילע כאַכמענען, אונ-
טערשמייכלען מיט דעם איינציקן אויג. נאָר אין דער היים, זינט זי גע-
דענקט אים, האָט ער ווייניק גערעדט, זעלטן ווען א שמייכל געטאַן, געווען
פארזאָרט, און איר האָט זיך געדוכט, אז ער איז שטענדיק מיט עפעס ניט
צופרידן.

דעריבער האָט זי זיך געסטארעט זיין אין שטוב וואָס ווייניקער און
אזוירום זיך צוגעוויינט צו דעם, אז זי האָט קימאט אינגאַנצן ניט גע-
האַלפן דער מאמען אין דער באלעבאטישקייט.

נאָר אלץ האָט זיך אומגעריכט געענדערט נאָכן פּלוצלינגדיקן טויט פון
דער מאמען. נעכאמקע איז פארבליבן אליין מיטן טאטן. פון דעמלט אַן
האָט זיך ארופגעוואלגערט אָף איר די גאַנצע זאַרג וועגן דער מיטאַמאַל

פוסט געוואָרענער שטוב און וועגן טאטן, וואָס האָט אָף קיין האָר ניט גע-
זאָרגט וועגן זיך. ער האָט געקאָנט אוועקפאַרן אָף א גאַנצן טאָג אין סטעפּ,
ניט איבערבייטנדיק, קומען א מידער, א פאַרשטויבטער שפעט באַנאַכט און
אזוי ווי ער שטייט און גייט זיך צולייגן אָף דער הילצערנער האַרטער קאַ-
נאַפע אין אַנטאָן און אָפּשלאָפּן ביז אינדערפרי.

קומענדיק פאַרנאַכט פון סטעפּ, האָט נעכאַמקע געדאַרפּט איצט ערשט
נעמען קאַכן, וואַשן, ראַמען און וואַרטן, ביז דער טאַטע וועט קומען אָפּעסן.
שוין שפעט אין אַוונט פּלעגט זי מיט א פאַרבענקט האַרץ צולויפּן אין
איבערגעפּולטן קלוב, וווּ וואָווע האָט געוויינלעך געוואַרט אָף איר.

וואָווע איז געווען עלטער פון איר מער ווי אָף פינף יאָר און ביזן
פרייוו זיך אפּילע ניט אומגעקוקט אָף איר. נאָר שוין אינעם ערשטן טאָג,
ווען ער — דער יינגערער סערושאַנט פון טאַנקען-מיליטער — האָט נאָכן
אָפּדינען אומגעקערט זיך אהיים, אין כוּטאַר, האָט ער אין אַוונט, אָף דער
באַגעגעניש אין קלוב, וואָס דער היגער קאַמסאַמאַל האָט צונויפגערופּן, זי
גלייך באַמערקט. צווישן אלע מיידלעך, וואָס זינען געווען אין קלוב, האָט
זי זיך אויסגעטיילט מיט איר באַזונדערער שיינקייט. אלץ אין איר איז
געווען עפעס מעכטידיק ליב: אי דער באַהאַלטענער כּויעק-בליק פון די
ברענדיקע טיפּערישע אויגן, אי דער שמייכל, וואָס האָט געשפּילט אָף
די ליפּן, אי דער שוואַרצער גלאַנציקער צאַפּ, וואָס איז בא איר געפאַלן
איבערן אַקסל, אי דער שטעל, יעדעס פּאַלדל אפּן קאַפּטעלע און אפּן
קליידל האָט געשפּילט און געבעטן זיך: „גיב מיך א גלעט, ריר זיך צו מיר
צו“... און ס'איז אים זייער וואַרעם געוואָרן אפּן האַרצן.

נעכאַמקע האָט דעמלט גלייך באַמערקט, אז ער קוקט אָף איר. און
ס'איז איר אַנגענעם און פּריילעך געוואָרן פון דעם.

פון יענעם ווונדערלעך-פּרילינגדיקן אַוונט זינען אלע כּעוורע פון כּו-
טאַר מעקאַנע געווען וואָווע, און די מיידלעך — נעכאַמקע. זיי האָבן עס
ביידע געפּילט, און ס'איז זיי געפּעלן געווען.

יעדן פּרייען אַוונט פּלעגן זיי, ניט צונויפגערעדט, זיך טרעפּן אין קלוב
אָף די טענץ, אָדער אינמיטן גאַס אַנטקעגן זאַהאַן, וווּ מע האָט זיך געקליבן
רעדלעכווייז און געזונגען, אָדער אינעם יונגן, ניט לאַנג צוריק אַר-
פּלאַנצטן גערטנדל לעבן דער ניי-אויסגעבויטער געמויערטער שול, וווּ
יאַסקע האָט געשפּילט אָף דער האַרמאַניק, אָדער באַם שייטער הינטערן
סטאוואַק...

און כּאַטש ארום איז געווען פּול מיט יאַטן און מיידלעך, האָט זיי גע-
דוכט, אז זיי זינען נאָר אינצווייען, ווי זיי וואַלטן זיין אין א וואַלד צווישן
רוישנדיקע ביימער און קיינער זעט זיי ניט, און קיינער ווייסט ניט, ווי
גוט זיי איז, — שוין נאָר פון דעם, וואָס זיי זעען זיך, וואָס זיי שטייען
איינס לעבן אַנדערן, וואָס פון צייט צו צייט רירן זיי זיך אָן אומבאַמערקט
מיט די הענט...

ער איז איר געווען זייער צום האַרצן, וואָווע, אַט אזא ווי ער איז —
מיט די קליינע אפּן הויכן שטערן, מיט דער עטוואַס פאַריסענער נאָז, וואָס
איז אַרומגעברוינט געווען פון דער זון, מיטן לענגלעכן האַלדז, מיט די קורץ

אונטערגעשוירענע האַר, מיט זײַן הויכן וווקס, מיטן שטענדיקן וויצלען זיך, מיט זײַן גוטסקײַט און מיט זײַן פּלוצלינגדיקן בייזערן זיך... יעדעס מאָל, ווען ער האָט זי אָנגענומען באַ דער האַנט, איז באַ איר אדורך אַ הייסער מעכטידיקער שטראַם איבערן גאַנצן לײב, זי האָט אופֿ-געפּלאַטערט און פּון אונט־ארום געקוקט אַף אים מיט עטוואַס דערש־אַ-קענע און לויכטנדע אויגן, ווי זײַ וואַלטן זאָגן: איך האָב דיך לײב... שטאַרק לײב...

זייער געבענקט האָט נעכאַמקע, ווען וואָווע איז אוועקגעפּאַרן אַף די דרייַכאַדאַשימדיקע קורסן קײן הוּלײַפּאַליע, נאָר דעמלט האָט נאָך געלעבט די מאַמע, צו וועמען זי האָט זיך געקאַנט צוטוּליען. אָבער איצט? איצט איז אפּילע אײן טאַג איר שווער געווען אָן אים.

עס זײַנען שוין אדורך העכער דרייַ וואַכן, ווי וואָווע איז אין עמטעס. ער רעמאַנטירט דאָרט די טראַקטאָרן צום שניט. פּון יענעם טאַג, זײַנט וואָווע איז אוועקגעפּאַרן, איז נעכאַמקע, קומענדיק פּון סטעפּ, שוין אין ערגעץ ניט געגאַנגען — ניט אין קלוב אַף די טענץ, ניט אין גערטנדל אפּן שפּאַציר און ניט צום סטאַוואַק. זי האָט געוואַרט אַף וואָווען און פאַרגע-ניגן געהאַט שוין פּון דעם אַליין, וואָס זי וואַרט אַף אים. זי האָט געציילט די טעג. יעדן טאַג האָט זי אָפּגעמערקט מיט אַ רינגעלע אַף אַ פאַרבאַהאַל-טענעם שטיקל פּאַפּיר. נעכאַמקע האָט אויסגעזוכט פאַרשיידענע אַרבעטן, קעדיי עס זאָל וואָס גיכער דורכגיין די צײַט: זי האָט אַרומגעשמירט די שטוב פּון דרויסן, אויסגעקאַלכט זי צוויי מאָל נאַכאַנאַנד, אַרומגעפּירט די שטוב־ווינקלען און די נידעריקע פענצטער מיט סינקע און די פּרייזע מיט רויטער לײם (ערעוו מײַ, ווען אלע קאַלוירטניצעס האָבן געקאַלכט זייערע שטיבער, האָט זי, די אײַנציקע, ניט געקאַלכט, ווייל סײַז דעמלט נאָך ניט אדורך קײן האַלב יאָר נאָך דער מאַמעס טויט), אַרומגעגראָבן די עטלעכע וויינישלי און עפּלביימער אין פּאַליסאַדניק, דורכגעיעט די הויך־פּאַנאַדער-געוואַקסענע געדיכט־בליענדע מאלוועס און אַרום די געאַרגינעס אַנטקעגן פענצטער...

גאַנצפּרי האָט נעכאַמקע זיך דערוואַסט: דער קאַלוירטישער בריוּטער-גער, דער אַלטער ראַכמזעל, האָט עמעצן פּון זייער פעלד־בריגאַדע געזאַגט, אַז הײַנט, שאַבעס, דאַרפן די טראַקטאָריסטן זיך אומקערן פּון דער עמ-טעס. דעם גאַנצן טאַג האָט נעכאַמקע אין סטעפּ אפּילע זיך ניט צוגעזעצט, ניט אָפּגערוט, די זון האָט הײַס געבאַקן, און זי האָט אַף אַ מינוט ניט אַרויס-געלאָזט פּון די הענט די סאַפּקע, געיאָגט, געצײלט וואָס גיכער אויסיעטן די קוקורוזע, קעדיי הײַנט פּרייער קומען אַהײַם. דאָך איז זי אַהײַם געקומען אַ סאַך שפּעטער, ווי שטענדיק. דער בריגאַדיר, שעפּטל, האָט נאָך ניט גע-האַט זיך אומגעקערט פּון הוּלײַפּאַליע, פּון דער ראַיאָנער באַראַטונג, און איר איז אויסגעקומען פאַרצײכענען, וויפּל רײען האָט יעדעס פּון די מײד-לעך אויסגעיעט. זי האָט זייער געצײלט און דעריבער עטלעכע מאָל זיך פאַרפּלאַנטערט, און סײַז איר אויסגעקומען אָנהײבן צײלן פּונדאַסני. דאָס האָט אָפּגענומען אַ סאַך צײַט, און זי איז שוין געווען אין קאַס אפּן בריי-גאַדיר, וואָס ער האָט זיך פאַרהאַלטן. פּונקט הײַנט האָט דאָס געדאַרפּט טרעפן באַ אים.

אלע מיידלעך זיינען שוין פון לאנג געווען אין כוּטאַר, און נעכאמקע האָט זיך נאָך אלץ פארטראָגן אַרומגעדרייט באַ דער קוקורווע. ס'איז שוין געווען גוט טונקל, ווען זי איז אַ פארפלאַמטע געקומען אַהיים. זי האָט גיך זיך אַרומגעוואָשן, צעקעמט די האַר. אַזליק פאַר-פּלעכטנדיק דעם צאַפּ, האָט זי אלע ווילע אַרויסגעקוקט דורכן גאַס־פּענצ-טער. איר האָט זיך אלץ געדוכט, אַז זי הערט טריט. נאָר קיינער איז נישט געגאַנגען אַהער. „וואָווע האָט שוין געקאַנט זיין דאָ, נישט געטראָפּן מיך און אוועק.“ נעכאמקע האָט אַ באַומרוקטע גיך אָנגעטאַן דאָס בלאָווע קאַפּטע־לע, וואָס האָט זייער געפאַסט צו איר פאַרברוינטן פאַנעם, פאַרוואָרפּן דעם צאַפּ אַיבערן אַקסל, אַ קוק געטאַן אַף זיך אין שפּיגעלע און אַ צופּרידענע אַליין זיך געוויזן אַ צונג.

פאַרגעסנדיק אויסלעשן די שניין, איז זי אַרויס אין בלוילעכן דרויסן. זי איז אַרײַן אין פאַליסאַדניק, זיך פאַרקליבן אַפּן נידערדיקן פּריסאַרטיקן עפּלבוים, וואָס איז געוואַקסן סאַמע אַנטקעגן דעם באַלייכטענעם פּענצטער, אָפּגעריסן אַן ערשט ריפּ־געוואָרענעם ווייס־אַנגעגאַסענעם עפּל און באַ־האַלטן אין קעשענע פאַר וואָווען.

לעבן דער קאַליטקע איז זי אין פאַרלעגנהייט געבליבן שטיין, נישט וויסנדיק, צי זאָל זי גיין צו וואָווען אַהיים אָדער גיין גלייך אין קלוב, פּונוואַנען עס האָט זיך שוין פּון לאַנג דערטראָגן מוזיק. דורך דער אַוונט־קער בלייקייט האָט זי באַמערקט עמעצן גיין ווייט אַרום־גאַס. דאָס האַרץ האָט באַ איר אָפּגעצאַפּלט. נעכאמקע האָט זיך געלאָזט לויפּן מיט דער סטעזשקע. נאָר ס'איז געווען נישט וואָווע. זי האָט זיך אומגעקערט און איז מיט גיכע טריט אוועק אין קלוב. „וואָווע איז מיסטאַמע שוין דאָרט. ער קער שוין פּון לאַנג וואַרטן אַף איר.“

אַ פאַרוויטלטע, אַ שמייכלענדיקע איז זי אַרײַן אין דעם פּולגעפאַקטן קלוב, ווי אַף אירן אַ יאַמטעוו, און צווישן דעם טומלדיקן אוילעם גלייך דערזען וואָווען. זי איז געבליבן שטיין לעבן דער טיר מיטן שפּילנדיקן שמייכל אַף די ליפּן, גרייט אַט־אַט זיך באַגעגענען מיט זיין בליק. נאָר וואָווע האָט זיך אפּילע נישט אומגעקוקט.

„איצט איז זי געקומען... און וווּ איז זי ביז איצט געווען, האַז? אַ גאַנצן פאַרנאַכט געוואַרט אַף איר. און זי? זי האָט דאָך געוויסט, אַז איך דאַרף היינט קומען, איז צוליב וועמען האָט זי זיך עס פאַרהאַלטן ביז איצט?“

אַנגעטאַן אין אַ ווייס העמדל, איז ער געשטאַנען אַרומגערינגלט מיט יאַטן און מיידלעך, זיך געסטאַרעט נישט אַרויסווייזן זיין אָפּגערעגטקייט און זיך געוויצלט.

נעכאמקע האָט מיט אומגעדולד געוואַרט. זי האָט זיך אי געווינדערט, אי געפּילט זיך באַליידיקט, וואָס ער קוקט זיך נישט אום צו איר. „כאַכמעט זיך... צוליב וועמען כאַכמעט ער זיך?“ נעכאמקע האָט מיטאַמאַל באַמערקט לעבן אים די ניי־צוגעשיקטע לערערן. דאָס האַרץ האָט אָנגעהויבן קלאפּן גיך־גיך. זי האָט זיך פאַרלוירן און שוין נישט געוויסט וואָס צו טאָן: צוגיין צו זיי אָדער אינגאַנצן אוועקגיין. „און וואָס וועט זיין, אַז זי וועט אוועק פאַרוואָס זאָל זי אוועק? ווהיין?..“

אין דער זעלבער רעגע האָט זי באַמערקט לעבן סטענדי מיט די עקספּאַ-
נאַטן פון דער פאַראַיאַריקער לאַנדווירטשאַפּטלעכער אויסשטעלונג זיאַמען
פּונעם שכינינסדיקן קאַלוירט, וועמעס פּאַטאַגראַפיע עס איז געווען אַפּ-
געדרוקט באַנאנד מיט אירער אין דער ראַיאָנער צייטונג.
מיט אן איבערגעטריבענער פּרייד האָט זי א צעשטרייטע זיך געלאָזט
צו אים.

— זיאַמע! — האָט זי זייער הויך אויסגערופן. — וואַזוי?.. ווען?..
זיאַמע האָט רויט ווערנדיק עפעס געענטפערט, און נעכאַמקע האָט זיך
הויך צעלאַכט. זי האָט אים געדריקט די האַנט, צופּרידן געווען, וואָס זי
האַט אים דאָ געטראָפּן. די אויגן האָבן בא איר געפּינקלט, ווי שוואַרצע
וויינישע נאָך א רעגן.

נעכאַמקע האָט אים נאָך עפעס-וואָס א זאָג געטאָן און זיך ווידער הויך
צעלאַכט. נאָר ארום וואָווען איז נאָך אלץ געשטאַנען א פּריילעכער עַנמל
און ער האָט זיך ניט אומגעקוקט אהער.

„צי דען הערט ער ניט? — איר האָט זיך פאַרוואַלט א קלאַפּ טאָן מיטן
פּוס אין פּויק, וואָס איז געשטאַנען בא דער וואַנט, אַדער... זי האָט אליין
ניט געוויסט וואָס. זי האָט א כאַפּ געטאָן זיאַמען אונטערן אַרעם און, ניט
אפּהערנדיק אים עפעס צו דערציילן און לאַכן דערבײַ, געבליבן שטיין מיט
אים אינמיטן זאל. „פאַרוואָס קוקט ער זיך ניט אום, פאַרוואָס גייט ער זיך
צו? —“ האָט נעכאַמקע ניט פאַרשטאַנען. אן אפּגערוידערטע האָט זי זיך
אַנגעבויגן, געזאָגט עפעס זיאַמען אפּן אייער און, פאַרוואַרפּנדיק דעם קאַפּ
אהינטער, זיך צעלאַכט אפּן גאַנצן זאל. וואָווע האָט האַסטיק זיך אומגע-
קוקט און פון אומגעריכטקייט דערפּילט, ווי מע וואַלט אים אַפּגעפּלייכעט
מיט א קאַלטן עמער וואַסער. „ווי קומט אהער זיאַמע? ער האָט געוויסט,
אז זיאַמען געפּעלט זייער נעכאַמקע. און אויב ער איז געקומען אהער, איז
עס צוליב איר... געמיינט, קאַנטיק, אז ער, וואָווע, איז נאָך אין דער עמ-
טעסע. וואָס זשע לאַכט זי אזוי?.. ער האָט זי נאָך קיינמאַל ניט געזען אזוי
שיין... וואָווע האָט גיך פאַרייכערט א פאַפּיראַס און שוין געוואַלט צוגיין
צו איר. „רויק, דעריקער רויק“... נאָר ער האָט מיטאַמאַל דערזען, ווי זי
האַט אַנגעכאַפּט זיאַמען פאַר דער האַנט. עס האָט אים א ברי געטאָן, ווי
זי וואַלט אים א שטאָך געטאָן מיט א ווילע אין סאַמע האַרצן. אים האָט
זיך אויסגעוויזן, אז אלע האָבן באַמערקט, ווי נעכאַמקע האָט א דריק געטאָן
זיאַמען די האַנט, און זיי קוקן איצט אלע אף אים. ניין, ער וועט צו איר ניט
צוגיין... וויבאַלד אזוי... ניין, בעשום-אויפּן ניט.

ס'האַט אַנגעהויבן שפּילן די מוזיק. וואָווע האָט אוועקגעוואַרפּן דעם
פאַפּיראַס. צעטומלט זיך ארומגעקוקט און מיטאַמאַל אונטערגעכאַפּט די
לערערן, וועלכע איז א פאַרטרוימטע געשטאַנען דערבײַ, און מיט אימפּעט,
פּילנדיק, ווי עס קאַכט אין אים דאָס בלוט, זיך פאַרדרייט, פאַרוויכרעוועט
מיט איר אין האַסטיקן וואַלט.

נעכאַמקע האָט זיך אַנגעצונדן. זי האָט עפעס א זאָג געטאָן זיאַמען
און זיך האַסטיק אויסגעדרייט צום פענצטער. זי האָט ניט געקאַנט זען, ווי
ער, וואָווע, טאַנצט מיט דער לערערן. זיאַמע האָט זיך אויך אויסגעדרייט.
ער איז געווען צעטומלט פון גליק, וואָס זי שטייט לעבן אים. ער האָט איר

עפעס געענטפערט, נאָר זי האָט ניט געהערט וואָס. זי האָט גאַרנישט ניט געהערט. זי האָט איצט נאָר געהערט, ווי מע שאַרט מיט די פּיס איבערן דיל, און, ניט אומקונדיק זיך, האָט זי געפילט מיט דער פלייצע, מיט דעם אַפענעם האַלדז, מיט איר גאַנצן וועזן, און דרייענדיק זיך אין וואַלס, דער-נעענטערט זיך וואָווע מיט דער לערערן אהער, אלץ מער צו איר, און איר האָט אין דער מינוט זיך געדאַכט, און זי שטייט מיט באַרוועסע פּיס אַף שאַרפע שטיקלעך גלאָז.

„זאָלן זיי טאַנצן אפּילע ביז אינדערפּרי!“ — ס'האַט זי געקומערט איצט נאָר איינס: און וואָווע און די לערערן זאָלן גאַרנישט ניט באַמערקן אין איר. האָט זי דעריבער די גאַנצע צייט אָן אופּהער גערעדט צו זיאַמען. זי ווייסט אליין ניט, וואָס זי האָט גערעדט, גערעדט און געלאַכט. און טיף אין האַרצן האָט זי דאָך געהאַפּט, און דערנעענטערנדיק זיך, וועט וואָווע איבערלאָזן די לערערן און צוגיין צו איר. אַטראַט וועט ער צוגיין. נאָר זיי האָבן אין גיכן וואַלס זיך דורכגעדרייט סאַמע לעבן אירע אַקסל און אוועק ווייטער, ווייטער...

נעכאַמקע האָט ביז ווייטעק פאַרביסן די ליפּן. זי האָט פּלוצלינג, גאַר-נישט ניט זאָגנדיק, איבערגעלאָזט זיאַמען און, אופּפראַלנדיק די טיר, אַרויסגעלאָפּן פון קלוב. אין הויף האָט זי אין דער טונקל אַנגעטראָפּן אַף דעם מילבער-בויים און זיך צוגעטוליעט צו אים. איר יונגע, ניט גרויסע ברוסט האָט זיך האַסטיק באוועגט אונטער דעם שטיף־אַנגעצויגענעם קאַפּטל. נעכאַמקע האָט צוגעמאַכט די אויגן. זי האָט מיט אַ פאַרטייעטן אַטעם זיך צוגעהערט... עפּשער גייט ער? נאָר אין קלוב האָט אלץ געשפּילט די מוזיק, מע האָט געטאַנצט, און קיינער איז ניט אַרויס צו איר.

— איך האָב אים פּיינט... איך דאַרף אים ניט!... — זי האָט מיט פאַר-דראָס זיך געלאָזט גיין מיט דער אויסגעטראַטענער סטעזשקע, וואָס האָט געפירט לענגויס די פאַליסאַדניקעס. זי איז געגאַנגען, אליין ניט וויסנדיק וווּהיין. און דאָס האַרץ איז צעריסן געוואָרן פון ווייטעק. „ניט צוגעגאַנגען אפּילע... די לערערן איז אים געפּעלן געוואָרן... אין עמטעס האָט ער מיט-טאַמע אויך געהאַט עמעצן... און אין דער אַרמיי אויך... און אז ער איז געווען אַף די קורסן אין הוּלייפּאַליע... אומעטום... אומעטום האָט ער גע-האַט...“ נעכאַמקע איז איצט גרייט געווען זאָגן וועגן אים דאָס ערגסטע. ס'האַט זי שוין אַנגעהויבן פאַרדריסן, וואָס זי איז אוועק פון קלוב. די מיידלעך האָבן געוויס באַמערקט. מע קאָן שוין לאַכן פון איר: „אַנטלאָפּן...“ זי איז שוין גרייט זיך אומקערן. מאלע וואָס זי איז אַרויס אַף אַ וויילע. אין קלוב איז הייס, זי האָט געוואַלט אַ ביסל עטעמען מיט פּרישער לופט. וואָס, מע טאָר שוין ניט אַרויס אַף אַ וויילע?..

נאָר מיטאַמאַל האָט זי דערהערט הינטער זיך גיכע, זייער פעסטע טריט. זי האָט אופּגעצייטערט. זינע טריט, יא, ס'איז ער... — און ס'האַט אין איר נאָך מער, ווי פּריער, אופּגעפלאַמט דער פאַרדראָס אַף אים. זי האָט זיך געלאָזט גיכער גיין. זאָל ער זי רופּן, זאָל ער בעטן, זי וועט סייווי זיך ניט אומקוקן, זי וועט סייווי זיך ניט אַפּשטעלן. זי איז געגאַנגען אלץ גיכער און גיכער, שיר ניט געלאָפּן, און דאָס האַרץ איז אויסגעגאַנגען, ער זאָל זי דעריאָגן, אַרומכאַפּן מיט די שטאַרקע הענט, צודריקן זי צו זיך און

בעטן זי, בעטן... ער האט דאך געווארט אף איר... ער האט זי ליב... ער האט זי זייער ליב... און זי — ניין... איינמאל ניין און גאר. זי וויל אפילע ניט הערן, און ער ציט זי צו זיך, ער גלעט איר די האר. נאר זי שטופט אים אפ מיט אלע קויכעס: „גיין... לאז... גיי פון מיר!..“ זי ריזסט זיך ארויס פון זינע ארעמס... „ניין, ניין... ריר זיך ניט צו צו מיר!..“ — און ס'איז איר גוט. ס'איז איר גוט פון דעם, וואס ער בעט זיך בא איר און וויל זי ארומנעמען, און נאך מער, וואס זי גיט זיך ניט אונטער...

נאר פלוצעם דערפילט נעכאמקע א מאדנע שוואכקייט אין גאנצן קערר פער. די טריט הינטער איר האבן אומגעריכט פארקערעוועט גאר ערגעץ אין א זיט. זי האט דערשראקן זיך אומגעקוקט. ס'איז גאר ניט וואווע. ס'איז גאר איינער פון די אַנגעפאַרענע געסט אריין צו דאָדיע בורלאקן אין הויף.

זי איז געבליבן שטיין, ווי אן אָפּגענאַרטע, ביז ווייטעק געדרייט ארום האנט דעם צאָפּ און געביסן זיך די ליפן. וואָס טאָן? ווהיין גיין איצט? צוריק אין קלוב? ניין. אהיים? אויך ניט. צו וועמען? זי וויל איצט קיינעם ניט זען, זי וויל זיין אליין.

מיט א פארקלעמט הארץ האט זי זיך געלאָזט גיין מיט דער גאס. די לעוואָנע איז איר שטיל נאָכגעגאַנגען. נעכאמקע גייט מיטן ווייניגסטן פאַרענע וועג, און די לעוואָנע שפּרינגט איבער די דעכער. פון איין דאך אפן צווייטן. די שטרוענע און טשערעפענע דעכער זינען ערטערונגן באַ העלט פון דער לעוואָנע-שניין. פון די טונקעלע קוימענס, וואָס סטארטשען ארויס צום הימל, גייט א רויך... ניין, זי טראכט מער ניט וועגן וואָווען. סארא געדיכטער רויך עס קנױלט פון די קוימענס...

נעכאמקע האָט ניט באמערקט, ווי זי איז אדורך פארביי דעם פוסטן זאהאָן, פארביי די אַנגעשטעלטע וועגענער און שנייד־מאַשינעס לעבן דער נידעריקער קונזיע און ארויס אויסער דעם כוּטאַר. אף דער באלויכטענער הויך־אַנגעשאַטענער הרעבליע איז זי געבליבן שטיין. פון דעם באנאכטיקן סוידעספולן סטעפּ האָט זיך אהער דערטראָגן אן אומופהערלעכע גרילצערני פון צירקונען און זייער א ווייט הארציק־צעצויגן מיידלש געזאַנג. ערגעץ הינטער די מאָהילקעס האָט אומעטיק און איינזאַם געקוקעט א קוקאווקע. פון מאָל צו מאָל האָט זיך דערטראָגן א בענקענדיק הירושען פון א יונגער לאַשיצע אף דער פאשע און א פארטויבט בילן פון א הונט אפן ברעג כוּטאַר. צווישן דעם הויכן און געדיכטן אַטשערעט האָבן געקוואקעט די פראַשן, ווי זיי וואָלטן זיך איבערגערופן מיט דער קוקאווקע: קוואַ-קוואַ... קוּ-קוּ...

ווי גוט עס איז, וואָס עס הירושעט ערגעץ אף דער הייל־לאַנקע די לאַ-שיצע. ווען זי וואָלט ניט געהירושעט, וואָלט עפעס געפעלט אין דער נאכט; גוט, וואָס עס בילט דער הונט, וואָס עס סקריפעט דער קאַלאָואַראַט בא א ברונעם, וואָס עס הודעט די עלעקטראַסטאַנציע, וואָס עס שפּילן, ווי אף הונדערטער דינע פּיפּעלעך, די נאכט־צירקונען... אלץ ארום איז פארפולט געווען מיט רירנדיקער שיינקייט — דער זייער

בליער הימל, און די ווייטע פינקלדיקע שטערן, וואָס האָבן זיך פריילעך אָפגעשפיגלט אין גלאַסן רויקן סטאוואַק, און דער גריין באזילבערטער אַטשערעט, און דער ברייט אויסגעפאַרענער וועג, וואָס האָט זיך שטיל געשלענגלט ארום-בארג, און די פּיצניקע עלעקטרישע פּיערלעך, וועלכע שעמערירן און ווינקען אהער אויף פון קאַוואלעווסק, און די הויך-אַנגער-שאַטענע הרעבליע אליין, א באַגאַסענע מיט לעוואַנע-שיין... פון סטאוואַק טראַגט מיט קילקייט, מיט פּרישקייט. פון סטעפּ— מיט געדיכטן גערוך פון צייטיק-ווערנדיקע טוועס... „סארא נאכט... און אַט גייט זי אוועק... און זי וועט זיך דאָך שוין מער ניט אומקערן... קיינמאַל... אזא נאכט... און אלץ צוליב אים..."— נעכאמקע האָט זיך מיטאַמאַל דערמאַנט אָן דעם ווייסן זאפטיקן עפל, וואָס זי האָט אָפגעריסן פון בוים פאר וואָווען. זי האָט ארויס-גענומען דעם קילבלעכן עפל פון קעשענקע, צוגעדריקט אים צו דער הייסער באק. עס האָט שאַרף געשמעקט פון אים מיט ווייניקייט, ווי גע-וויינלעך פון אן ערשט רייפּווערנדיקער פּרוכט. „צוליב וואָס האָט זי אים אָפגעריסן... וואָס טראַגט זי אים?..."

נעכאמקע האָט א שלידער געטאַן דעם זאפטיק-ווייסן עפל אין סטאוואַק אריין. ערגעץ ווייט האָט זיך דערטראַגן א פליעסס איבערן פולן וואסער, און עס האָבן זיך באלד באוויזן באזילבערטע פון דער לעוואַנע-שיין דינע רייגען. צוביסלעך זיינען די רייגען זיך פאנאנדערגעגאַנגען אלץ ברייטער און ברייטער, ביז זיי האָבן שטיל-שטיל זיך אָנגערירט אָן דער הרעבליע... נעכאמקע האָט געקוקט אָף די קרייזן, און אירע אויגן זיינען פארלאָפן געוואָרן מיט טרערן. „איצט איז אויס... אויס..." די אקסל האָבן בא איר אונטערגעציטערט. מיטן שוואַרצן גלאַנציקן צאַפּ האָט זי זיך געווישט די פייכטע באקן און געכליפעט. דאָרט איז קלוב... דאָרט שפּילט נאָך אלץ די מוזיק... און ער... ער איז דאָרט מיט אן אנדערער...

נאָר וואָווע איז שוין אין קלוב ניט געווען. ווי נאָר ער האָט פארענ-דיקט טאַנצן דעם וואלס מיט דער לערערן, האָט ער צעטראַגן זיך ארום-געקוקט און גלייך באמערקט, אז נעכאמקע איז אין זאל ניטאָ. דאָס ער-שטע— ער האָט א זוך געטאַן מיט די אויגן זיאמען. זיאמע איז אויך ניט געווען. וואָווען איז מיטאַמאַל שטאַרק הייס געוואָרן. דאָס ווייסע זעפּירענע העמדל האָט זיך צוגעקלעפט צו דער פלייצע. נאָר ער האָט געלאסן ארויס-גענומען א פאפּיראַס, זיך אנטשולדיקט פאר דער לערערן— „מע דאַרף פארייכערן", און מיט איינגעהאַלטענע, געמאַסטענע טריט זיך געלאָזט גיין צווישן דעם זאָרגלאָז-טומלדיקן אוילעם. דערנענטערנדיק זיך צו דער טיר, זיינען די טריט בא אים געוואָרן אומרויקער: „אוועק מיט אים... נו, גוט... ער וועט, אויב אזוי, זיי באלד דאַפּקע פאקן..."

א צעהיצטער איז ער ארויס אין דרויסן, אָפגעגאַנגען עטלעכע שפּאַן, אומקוקנדיק זיך אין אלע זייטן, און מיטאַמאַל פארלוירן א פינטל געטאַן מיט די אומרויקע אויגן. עטוואָס אין א זייט, אונטער אן אקאַציע-בוים, איז אָף דער לאַנגער הילצערנער באַנק געזעסן זיאמע... זיאמע און יאַסקע פּיסקון. זיי האָבן גערייכערט און, איבערשלאַנגנדיק איינער דעם אנדערן, פאַרכאַפט גערעדט וועגן דער ראיאָנער ספּאַרטאַק-אַדע.

וואווע האָט זיך דערפילט מיטאמאָל ווי שולדיק פאר זיאמען און אומ-
באמערקט ארויס אין גאס. אף דער ברייטער און שטילער גאס איז ער א
פארזאָרגטער געבליבן שטיין און זיך אומגעקוקט. „וויזן האָט זי געקאָנט
אוועקגיין... זיך באליידיקט, וואָס ער האָט געטאָנעט מיט דער לערערן. —
ס'האָט אים שוין אויך באַנק געטאָן. — צוליב וואָס האָט ער עס באַדארפט?
מאלע וואָס זי האָט זיך פאַרהאַלטן. די מיידלעך האָבן דאָך געזאָגט, אז זי
איז נאָך אין סטעפּ. נו, איז וואָס, אז זיי האָבן זיך געוויצלט דערביי... און
ער האָט זיך שוין אָנגעצונדן, ניט צוגעגאַנגען צו איר. נו, איז וואָס, אז
זי איז געשטאַנען מיט זיאמען... נו, האָט זי געלאַכט. דעריבער... אָט זיצט
זיאמע גאַר מיט יאָסקען. און זי איז אוועק אליין...”

וואווע האָט אויסגעריבן עטלעכע שוועבעלעך, ביז ער האָט צוגעריי-
כערט דעם פּאַפּיראַס. ער האָט זיך עטלעכע מאָל נאַכאַנאַנד שטאַרק פאַר-
צויגן און זיך געלאָזט גיין אראָפּ-גאַס. אים האָט זיך געוואָלט איצט איין
זאך — טרעפּן זי אין דער היים. פונדערווייטן נאָך האָט ער באַמערקט, אז
די פענצטער זינען דאַרט ליכטיק. ער האָט זיך דערפּרייט: „זי איז אין
דער היים”. ער האָט געוויסט, אז איר טאַטע איז פאַרנאַכט נאָך אוועקגע-
פאַרן אפּן פּלעגום פון דאַרפּראַט און דאַרף זיך אומקערן ערשט מאָרגן.
„הייסט עס, אז זי איז אין דער היים”.

וואווע איז אריין אין הויף. דאָס איינציקע פענצטער פון נעכאמקעס
צימערל איז געווען פאַנאַנדערגעפּנט. ער האָט ניט געוויסט וואָס צו
טאָן — אַ רוף טאָן זי אָדער שטילערהייט צוגיין. אויב ער וועט צוגיין אומ-
געריכט, קאָן זי נאָך דערשעקן זיך. ער האָט געמאַכט אַ פאַר טריט צום אָפּע-
נעם פענצטער און שטיל אַ רוף געטאָן. פון אונטער דער סטריכע איז
צעפּודזשעט ארויסגעפּלויגן אַ שוועלבעלע.

איינהאַלטנדיק דעם אָטעם, האָט וואווע ווידער שטיל אַ רוף געטאָן:
— נעכאמע...

ער האָט געווארט, אָט וועט זי ענטפּערן, זי וועט ארויסקוקן דורכן
פענצטער. נאָר קיינער האָט ניט געענטפּערט. „זאָל זיין, אז זי שלאָפט
שוין?..” ער איז מיט גיכע טריט צוגעגאַנגען צום סאַמע פענצטער און
פאַרהויבן דאָס וויסע פאַרהענגל.

— נעכאמעו...

קיינער איז אין שטוב ניט געווען. דאָס איז פאר אים געווען אינגאַנצן
אומדערווארט. ער האָט אַ מיידער זיך אוועקגעזעצט אף דער נידעריקער
פּרייבּע און ארויסגענומען פון קעשענע די פּאַפּיראַסן. „אַט אַ געשיכטע...
גיי ווייס... אזאַ פּאַרדרייעניש... און צוליב וואָס? ער ווייסט אליין ניט,
צוליב וואָס... ער דאַרף דאָך מאָרגן פאַרן צוריק אין דער עמטעסעס. און
זי ווייסט אפּילע ניט. וויאזוי וועט ער אוועקפאַרן, אויב ער וועט זי היינט
ניט זען? אפּן האַרצן איז אים געוואָרן זייער שווער, ווי מע וואָלט אַרופּ-
געקיקלט אף אים דעם דרעש-שטיין, וואָס וואַלגערט זיך באַ זיי הינטער
דער שטוב. ער וויל אים אַראָפּקליקען, נאָר ער קאָן ניט. דאָס איינציקע,
וואָס אים איז געבליבן, איז — פּאַרייכערן. ער האָט גערייכערט איין פּאַ-
פּיראַס נאָכן אַנדערן. עס ענדיקן זיך שוין באלד די פּאַפּיראַסן, און זי איז
נאָך אלץ ניטאָ...

אין קלוב האָט אופגעהערט שפּילן די מוזיק און דער אוילעם האָט זיך ארויסגעשאַטן אין דרויסן. וואָווע האָט געהערט, ווי מע האָט כאַפּטעסווייז געשאַנט איבער דער באַנאכטיקער גאַס, הויך גערעדט, געלאכט און, איבערפונדיק זיך איינער מיטן אנדערן, זיך צעגאַנגען איבער די הויפּן. אפּן כּוּטאַר איז פּון מאָל צו מאָל געוואָרן טונקעלער. עס האָט זיך אָב־געהויבן לעשן די שייַן אין די פענצטער — פּרייער אין איין שטוב, באלד אין א צווייטער, אין דער אַנטקעגנדיקער, אין מיט כּוּטאַר, אַראָפּ צו דער הרעבליע, אפּן סאַמע עק גאַס... אין א קורצער וויילע האָט זיך אויסגעלאָשן די שייַן קימאַט אין אלע שטיבער. עס האָט זיך נאָך קוים באַמערקבאַר גע־לויכטן פּון שעפּטלס שטוב, וואָס איז באַהאַלטן געווען אינעם געדיכטן גע־בלעטער פּון די ביימער אין פּאַליסאַדיק. זעלדע איז נאָר, קאַנטיק, ניט געשלאָפּן, געוואַרט אָף שעפּטלען, וואָס האָט געדאַרפּט זיך שוין אַט־אַט אומקערן פּון דער ראַיאָנער באַראַטונג, פּון הוּלייפּאַליע.

און וואָווע איז אלץ געזעסן אָף דער פּריזע, גערייכערט און צוגע־הערט זיך צו יעדן שאַרף. עפּשער גייט זי. ער איז געווען אין קאַס סיי אָף איר, סיי אָף זיך, וואָס זיי דערגייען זיך אומזיסט און אומנישט די יאַרן. „פּאַרוואָס איז עס אזוי? — האָט ער מיט פּאַרביטערונג געטראכט. — פּאַרוואָס זאָלן די סאַמע נאַענטסטע מענטשן פּאַרשאַפּן איינער דעם אנדערן אזויפיל פּאַרדראָס?.. פּאַרוואָס טאָן איינער דעם אנדערן אפּצולאַכעס?.. ער האָט זיך קוים ארויסגעריסן פּון עמטעס אָף איין מעסלעס, אָף איין אַוונט, קעדיי זען זי, זיין מיט איר... און אַט... ס'גייט שוין דורך די נאַכט, און זי איז ניטאָ... באַרויגעז געוואָרן. און צוליב וואָס... צוליב גאַרנישט. צוליב א נאַרישקייט...“

אַנטקעגן אפּן גראַז איז געפּאַלן א בלאַסע־שיין פּון פענצטער. מיטאַמאַל איז געוואָרן פינצטער. די שייַן אין נעכאַמעס פענצטער האָט זיך אויסגע־לאָשן.

וואָווע איז אופּגעשפּרונגען. נאָר איידער ער האָט באוויזן זיך דער־נענטערן צום פענצטער, האָט עמעץ עס האַסטיק פּון אינווייניק פּאַרמאַכט. „געקומען“, — ער האָט צעטומלט פּאַנאַדערגעשפּיליעט דעם קאַלנער און צוגעשאַרט זיך מיטן פּאַנעם צו דער בלויער קילבלעכער שויב. — נעכאַמע...“

ער האָט א וויילע אָנגעשטרענגט געוואַרט. זי האָט ניט געענטפּערט. אין צימער איז געווען פינצטער, און ער האָט דורך דער שויב גאַרנישט ניט געזען. ער האָט נאָר געהערט, ווי עס האָט א סקריפע געטאָן עפעס א בענקל צי דאָס בעטל.

— נעכאַמע... — האָט ער ווידעראמאַל א רוף געטאָן.

א דאַרער, א הויכער, איז וואָווע אומבאַהאַלפּן געשטאַנען לעבן דעם פּאַרמאַכטן פענצטער. ער האָט ניט געוואָסט, וואָס צו טאָן. ווען זי ענטפּערט אים כאַטש מיט איין וואַרט. זאָל זי אים זידלען, זאָל זי אים זאָגן דאָס ערגסטע, נאָר ניט שווייגן.

— נעכאַמע... איך וואַרט דאָך שוין עפּשער דריי שאַ אָף דיר... נו, וואָס שוויגסטו... ווילסט, איך זאָל אוועקגיין?.. נו, זאָג... זאָג, וועל איך אוועק...“

נאָר וויפל ער האָט ניט גערעדט, האָט זי ניט געענטפערט. זי איז גע-
לעגן אויסגעצויגן מיטן פּאַנעם אראָפּ אַף דעם שמאַלן איינזערנעם בעטל אין
דעם אַנטאָן און אין די טופליעס, אזוי ווי זי איז אַקאַרשט א צעבראַכענע
געקומען פון דער הרעבליע, און דאָס האַרץ איז בא איר צעריסן געוואָרן
אַף שטיקער פון פארדראָס.

„פארוואָס קומט עס איר?.. פארוואָס?.. דערפאר, וואָס זי האָט אזוי
געווארט אַף אים... דערפאר, וואָס זי איז פאַר דער גאַנצער צייט, ווען ער
איז ניט געווען, אפילע קיין איין מאָל אין קלוב ניט אריין... דערפאר, וואָס
זי האָט אין ערגעץ ניט געמאַכט קיין טראַט אָן אים... און ער... אזוי
פּיניקן זי... ארויסשטעלן פאַר אלעמען צום געלעכטער... און נאָך דעם
אלעמען איז ער איצט נאָך געקומען אהער?— זי איז אופגעשפרונגען,
צוגעלאָפן צום פענצטער און מיט קאס אראָפּגעלאָזט דאָס פאַרהענגל.

בא וואָרען איז ארויסגעטראָטן א געדיכטער שווייס אפן שטערן. ער
האַט א זוך געטאָן מיט דער האנט אין קעשענע. ווו זינען די פאפּיראַסן?
ער האָט גאָר פארגעסן, אז ער האָט אויסגערייכערט אלע ביז איינעם. ווי-
אזוי האָט ער עס גאַרנישט איבערגעלאָזט? אזא פארדרייעניש. גיי ווייס...
דער רועך האָט אים געטראָגן טאַנצן מיט דער לערערן.

— נעכאמע... נו, זיי ניט באַרויגעז... נו, איך בין שולדיק... איך... נו,
גוט... איך בין דאָך... איך בין גלייך ארויס... גלייך נאָך דיר... געזוכט...
געווארט דאָ... נעכאמע, נו, גיי צו אהער... איך דאַרף דיר עפעס זאָגן...
איך פאַר דאָך מאַרגן אוועק... דו הערסט?.. איך פאַר אוועק...

„זאָל ער פאַרן, זאָל ער פאַרן?..— האָט זי פאַרביסן געטייגעט אין זיך.
די אלע רייד זיינע האָבן זי איצט ניט גערירט. איצט האָט זי געוואָלט
נאָר איינס: ער זאָל זיך דעלען די לערערן. ער זאָל זאָגן, אז ער קאַן זי ניט
אַנקוקן.

און כאַטש וואָווע האָט פאַרשטאַנען, אז דאָס איינציקע מיטל אַף איבער-
בעטן איצט נעכאמען איז זיך דעלען די לערערן, נאָר טאָן דאָס האָט ער ניט
געקאַנט. ניט ווייל די לערערן איז אים געפעלן געווען, זי איז אים אינ-
גאַנצן ניט אָנגעגאַנגען, און דעריבער טאַקע האָט ער וועגן איר קיין איין
שלעכט וואָרט ניט געקאַנט זאָגן. וואָס האָט ער צו דער לערערן? זי איז
איינע אליין. אן עלנטע. אין וואָס איז זי שולדיק?..

— נעכאמע!— איז ער מיטאַמאַל אין קאס געוואָרן. — דו ענטפערסט,
צי ניט?.. דו הערסט? איך פּרעג ס'לעצטע מאָל... ניי... ענטפערסט ניט?..
איז גיי איך אוועק... הערסט?..— האָט ער אָנגעקלאַפט אין פענצטער. —
איך גיי אוועק... נאָר געדענק. מער וועסטו מיך דאָ ניט זען... דו הערסט?
קיינמאַל ניט!..

נעכאמקע האָט אפילע קיין ריר ניט געטאָן מיט קיין אייווער. ניט
געענטפערט. זי איז זיכער געווען, אז ער וועט ניט אוועק. ער וועט ווידער
אַנקלאַפן. דאָס, וואָס ער האָט ביז איצט געזאָגט, איז פאַר איר געווען
ווייניק. זי האָט נאָך אלץ געווארט, אז ער זאָל זאָגן וועגן דער לערערן
עפעס שלעכטס, מיט עפעס זי אויסלאַכן, דערינדיקען. דעמלט וועט איר
גרינגער ווערן אפן האַרצן. דעמלט וועט זי אים עפשער ענטפערן. נאָר

ער האָט מער נישט אָנגעקלאַפט. הינטערן פענצטער איז געווען שטיל. זי איז אָבער איבערצייגט געווען, אז ער איז דאָרט. ער איז נישט אוועק. זיצט אָף דער פּריזבע. זי האָט אפּילע פּאָרגעניגן געהאַט פּון דעם, וואָס ער זיצט אַט איצט איינער אליין באַ איר הינטערן פענצטער, ווי זי וואָלט מיט דעם זיך אָפּערעכנט מיט אים. נאָר פּאָרוואָס שווייגט ער אזוי לאַנג? דאָס האָט זי אָנגעהויבן פּאַרדריסן. זי האָט שטילערהייט זיך אופּגעהויבן, איז פּאַרר זיכטיק, אָף די שפיץ פינגער צוגעגאַנגען צום פענצטער און פּאַרהויבן דאָס פּאַרהענגל.

אין דרויסן האָט שוין קאָנטיק נאָרוואָס אָנגעהויבן שאַרען. די שוויבן האָבן זיך קאלט געבליט אינעם שטילן, זייער שטילן און פּרישן פּאַרטאָג. פּאַרבי האָט מיט אַ דינעם זשום זיך דורכגעטראָגן אַ נאַכט־זשוקל, עס האָבן אַ שורקע געטאָן מיט די בלעטער די געאַרגינעס. וואָוע איז נישט געווען.

„טאַקע אוועק... — אין איר האָט מיט דער פּרזעדיקער קראַפט זיך אָנגעצונדן דער קאַס אָף אים. — אויב אזוי... זאָל ער מיך זוכן...“

זי האָט אַרופּגעוואָרפּן אפּן קאַפּ דאָס טיכל, וואָס איז פּאַרבליבן פּון דער מאַמען, גיך אַרויס אינעם נאָך עטוואָס פּאַרנעפּלטן קילבלעכן דרויסן און מיט די גערטענער, און קיינער זאָל נישט באַמערקן, אַ פּולע מיט פּאַרר דראָס, אַזיליק אוועק פּאַרבי דער טרוקענער באַלקע אין סטעפּ אַריין. זי איז געאַנגען איבער דעם עטוואָס וויסלעכן מיט טוייבאַדעקטן גראָז, וואָס האָט געשווענקט און געוואָשן אירע טופּליעס, און זי האָט זיך געקילט דאָס האַרץ: זאָל ער זי איצט זוכן איבערן גאַנצן כּוּטאַר... זאָל ער נישט וויסן אפּילע, וווּ זי איז אַהינגעקומען... און זי וועט זיין אפּן סטעפּ... אין דער קוקורווע... אין די סאַנעשניקעס... אַ גאַנצן טאַג. ביז פינצטער. זאָל ער זוכן... היינט איז דאָך זונטיק, אַן אָפּר־טאַג. קיינער וועט אויסער איר נישט זיין אפּן סטעפּ... זייער גוט. זי וויל קיינעם נישט זען. קיינעם... „ער פּאַרט אוועק“, האָט ער געזאָגט. ער וועט זי נישט איבערשרעקן. זי קאָן אויך אוועקפּאַרן. נו, יא. זי וועט טאַקע פּאַרן. קייין הולץפּאַליע אָף די אַגראָקורסן. דער קאַמסאַמאַל האָט איר פּאַרגעלייגט. זי האָט פּרזער זיך אָפּגעזאָגט. נישט געוואָלט פּאַרן. צוליב אים. און איצט וויל זי. איצט וועט זי דאַפּקע שוין יאָ פּאַרן... לייע זאַיקעס לערנט זיך דאָרט... טעמע שמועל־דאָוידס, מאַרפע דרויאַנס... מיט וואָס איז זי ערגער פּון זיין? אַ יאָר צייט וועט זי זיין אין ראַיצענטער, אין הולץפּאַליע. מיט וואָס איז שלעכט? אַ סטיפּענדיע, אַ צוזאַמענווינונג... און אז זי וועט ענדיקן די קורסן, וועט זי בעטן, אז מע זאָל זי שיקן אין אַן אַנדער קאַלוירט... ווהיין מע וויל, נאָר נישט אַהער. זאָל ער וויסן...

נעכאַמקע איז שוין געווען אָף יענער־זייט טרוקענער באַלקע. דאָ האָט זיך אָנגעהויבן דער סטעפּ. אַרום־און־אָרום אָף די נאָך גרויע מיט טוי־אַפּ געפּרישטע פּעלדער האָט גערוט אַ דורכיכטיקע שטילקייט. נאָר פּון כּוּטאַר האָט זיך פּון מאַל צו מאַל דערטראָגן אַט אַ נאָענטער און אַט אַ ווייטער האָנעקריי. די זאַרגלאָזע הענער האָבן פּריילעך, ווי שטענדיק, זיך איבער־גערופּן, באַגענענדיק דעם קלאָרן זון־אופּגאַנג...

...קיינעם פון די בוריאנאווקער איז אין יענעם שטיל-זומערדיקן אינ-
 דערפרי אפן זינען ניט געקומען, אז עס וועט אויסברעכן א שטורעם, וואָס
 שרעקלעכער פון אים קען גאָר אף דער וועלט ניט זיין. אין אַט דעם זון-
 טיק, ערעו דעם שניט, איז געווען אַן אַפּרו־טאַג. אין כּוּטאַר האָט געהערשט
 א יאָמטעוודיקע שטימונג, דאָדיע בורלאַק און כאַנע־איטקע האָבן געפּייערט
 זייער גאָלדענע כאַסענע. א גאַנצע נאַכט האָבן די באַלעבאַסטעס זיך געיי-
 סעקט אין די קיכן, געהייצט די אויוונס, געבאַקט, געבראַטן, געקאַכט,
 געפרעגלט. יעדע באַלעבאַסטע האָט געגרייט אירס א באַזונדער מיכל,
 איר באַזונדער געריכט צו דער סימכע. און יעדע איינע האָט געוואָלט און
 זיך געסטאַרעט, אז איר געריכט זאָל באַזונדערס אויסנעמען. העניער־ריווע
 קאַלמען זאָהאַטס האָט געמאַכט א געבלעטערטן קוגל אף געלכלעך, איבער-
 געשאַטן מיט שאַרפּן צימערינג און פאַרגאַסן מיט גענדון־שמאַלץ; זעלדע
 האָט געקאַכט א גאָלדענע יויך מיט מאַנדלען; גיטע ליפע זאַיקעס האָט
 פאַרוקט אין אויוון א טשאַלנט פון פּרישע קאַרטאַפּל מיט געפּילטע העלדן-
 לעך; סלאַבאָדיאַניכע — א געבראַטענעם אינדיק; דאַבע יודל פּיסקונס — א
 מערן־צימעס מיט ראָזשינקעס... אייניקע האָבן געגרייט פאַרן גאַנצן אוילעם
 געבראַקטע אייער, איבערגעמישט מיט יונגע ציבעלעס און הינער־שמאַלץ,
 אנדערע געהאַקטן לעבער, אַנגערעבענעם רעטשך מיט גריבענעס... מע
 האָט צוגעשטעלט אין די אויוונס אי א לאַקשן־קוגל, אי עסיקפּלייש, אי
 פּאַסאַליעס־צימעס, אי געפּילטע פּיש, פאַרשיידענע געבעקסן — טייגלעך
 מיט ניס, האָמענטאַשן, ווערטוטלעך, שטרודלעך, כּרעמזלעך... מע האָט
 געפרעגלט גענדז, קאַטשקעס און הינער... אין יעדער שטוב, אין יעדן הויף
 האָט געשמעקט מיט אַן אנדער מיכל.

פאַרנאַכט־צו האָט צו בורלאַקן זיך שוין געהאַט צונויפגעפאַרן קימאַט
 די גאַנצע מישפּאַכע — פּיר זין, אלע הויכע, ברייטפּלייציקע, ווי דער טאַטע,
 מיט פאַרפאַליעטע פון דער זון ווייבער און קינדערלעך, דריי טעכטער און
 איידעם; אייניקלעך און אוריניקלעך, פּלעמעניקעס, שוועסטערקינדער,
 פעטערס און מומעס... דער גרעסטער טייל פון זיי האָט געלעבט אין די
 דערבייקע דערפער און כּוּטאַרס. דאָס זיינען געווען באַרימטע מעלקערנס,
 שמידן, פּיציקטלער, קאַמביינערס, גאַרטנציכטלער, קאַנזיכעס, בינענציכט-
 לער און געוויינלעכע קאַלווירטניקעס און קאַלווירטניצעס — געזונטע האָ-
 רעפאַשנע יידן און ווייבער מיט גרויסע עטוואָס פאַרגרעבטע הענט און
 מיט פאַרוווינטיקטע, שטאַרק פאַרברוינטע, גוטמוטיקע פּענעמער... מע איז
 געקומען פון די נאַענטע קליינע סטאַנציעס, וווּ אייניקע פון דער מישפּאַכע
 האָבן געאַרבעט אף די עלעוואַטאַרס און אף דער אייזנבאַן־ליניע, און אויך
 פון ווייטערע שטעטלעך און שטעט. פון זאַפּאַראַזשיע איז אַראַפּגעקומען
 די גרויסאַרטיק פאַרפּוצטע טאַכטער מאַריאַשע מיט דעם זייער געראַטענעם
 איידעם, דעם קאַנסטרוקטאָר פון קאַמביינען־זאַוואַד; פון הינטער מאַקיייעוו-
 קע — דער יינגסטער זון אויזער, אַן אַרדענטרעגער, א טעכניקער אף א
 שאַכטע; פון הוּליפּאַליע איז געקומען די מומע פּערל — די דעפּוטאַטקע
 פון ראַיסאַוועט, מיט צוויי אייניקלעך — סטודענטקעס פון פּיצוכט־טעכ-
 ניקום, און אזש פון הינטער דווינסק, פון דער סאַמע גרענעץ, איז געקומען
 צו פּליצען אף צוויי וואַכן אין אורלויב דאָס עלטסטע אייניקל, דער שטאַלט-

נער לייטענאנט זאָרעך מיט דעם בלאַנדן זייער שיינעם ווייבל קסעניע
און דרייַאַריקן מיידעלע.

באלד ווי מע איז געקומען, האָבן די זין און טעכטער, די איידעמס
און שניר זיך גענומען פאר דער ארבעט. די מענער האָבן אראָפּגעוואָרפּן
פון זיך די פּידזשאַקעס און אין איינע העמדער געזעגט ברעטער, געטעסעט
סלופּעס, געגראָבן גריבלעך. אינמיטן הויף, צווישן דער קלוניע און ברוי-
נעם, אפן זעלבן אָרט, וווּ מע האָט מיט פּופּציק יאָר צוריק געפּראַוועט
דאָדעס און כאַנע-איטקעס כאַסענע, האָט מען געבויט אַ גרויסן, זייער
גרויסן באלאָגאָן מיט לאַנגע טישן און בענק, אז עס זאָל ניט זיין דושנע
און ס'זאָל קלעקן אָרט פאר יעדן איינעם, וואָס וועט אַנטאָן דעם קאָוועד
און קומען אהער ווי אַ ליבער גאַסט אף דער מישפּאַכע-סימכע.

די ווייבער — עלטערע, יינגערע און גאָר יונגע — האָבן מיט פּאַרקאַט-
שעטע אַרבל זיך געייסעקט אין קיך און אין די העל-באָלויכטענע צימערן.
ווער עס האָט געשניטן דעם שמעקנדיקן האָניק-לעקעך, ווער ס'האָט פּאַר-
נאַנדערגעגאַסן די גוט-אַנגעקנאַבלטע פעטשא, ווער ס'האָט גערעדלט די
אייער-מאַצעלעך.

און די באלסימכע אליין — ער, דער גראָווער, ברייטפלייציקער דאָדיע
בורלאַק, אָנגעטאָן אין אַ זויבער-ווייס העמד און אין יאַמטעוודיקן סורדוט,
און זי — כאַנע-איטקע, „דער טראַקטאָר“, ווי מע האָט זי גערופן אפן כור
טאַר, נאָך אַ קרעפטיקע, הויך-ריינדיקע יידענע, — האָבן געהאַט צו טאָן
מיט די אייניקלעך און אוריניקלעך.

ארום צוועלף אזיגער באַטאַג זיינען, אַרומגערינגלט מיט די קינדער,
וואָס האָבן זיך צונויפגעזאַמלט פון דער גאַנצער גאַס, אַראָפּגעקומען צו
בורלאַקן אין הויף די אַרטיקע קלעזמער — דער סוטלעוואַטער הענעך מיט
דעם גרויסן, ערטערווייז פאַרלאַטעטן פּויק, דער עלטערער קאַניוך ייעל-
סימכע מיטן קלאַרנעט און דער רויטער גאַוורייעל, דער „קאַפּעלמייסטער“,
ווי מע האָט אים גערופן, מיט דעם פּידל. כאַנע-איטקע האָט אַרויסגעטראָגן
אף אַ טאַץ אַ ביסל היימישן ווישניק מיט לעקעך. די קלעזמער האָבן ביז
וואָס-ווען געמאַכט אַ לעכאַים, אז „די סטרונעס זאָלן ניט פּלאַצן“, און שוין
עטוואָס בעגילופנדיק זיך אויסגעזעצט אין הויף, סאַמע אַנטקעגן די פּאַנאַר-
דערגעפּנטע פענצטער. גאַוורייעל דער קאַפּעלמייסטער האָט אַ ווונק גע-
טאָן צו די קלעזמער, פאַרהויבן דאָס שפּיציקע רויטע בערדל, צוגעמאַכט
די וויעס, ווי ער וואָלט זיך קלייבן טפּילע טאַן, און אַ פּיר געטאָן מיטן
סמיק. סימכע האָט זיך גלייך גענומען פאַרן קלאַרנעט, הענעך פאַרן פּויק,
און דער הויף איז פאַרפּולט געוואָרן מיטן באַקאַנטן און פון לאַנג באַליבטן
יידישן פּריילעכס.

אין כּוּטאַר האָט מען נאָר געוואַרט אף דעם. די צוגעפּוצטע באלעבאַס-
טעס האָבן זיך באלד באַוויזן פון אלע הויפּן. זיי האָבן געטראָגן צוגעדעקט
מיט ווייסע האַנטעכער, ווי שאַלעכמאַנעס, די צוגעגרייטע מיכאַלים צו
בורלאַקן אין טומלדיק-פּריילעכן הויף אַריין. דאָרט אינעם געראַמען גע-
צעלט האָבן זיי, ניט אָן פאַרגעניגן, געוויזן איינע דער אַנדערער, וואָס
יעדערע פון זיי האָט צוגעגרייט, פּאַנאַנדערגעשטעלט די ביזן גאָר פאַרשיי-

דענע געריכטן אף די לאנגע טישן, וואס האבן אָנגעפילט דעם ארום מיט אָנגענעמע באַטאַמטע גערוכן.

בורלאַקס טעכטער און שניר זינען פאַרטראָגן אַרומגעלאָפֿן היין און צוריק, צעשטעלט אָף די פאַרשפּרייטע טישטעכער פאַרשיידענע טעלער-לעך, קויסעס, פּאַנאַנדערגעלייגט די גאַפּל און לעפל; און די זין און איי-דעמס האָבן אַרײַנגעקײקלט אין געצעלט א גרויסע פּאַס ווייץ, ערשט פון קעלער. די פּאַס מיט ווייץ האָבן זיי אַוועקגעשטעלט אין סאַמע מיט, אז דער סאַרהאַמאַשקע, דאָס עלטערע אייניקל, דער לייטענאַנט זאַרעך, זאָל קאַנען האָבן אין אויג אלע טישן.

דאָדיע בורלאַק, אָנגעטאַן אין א ווייס העמד און אין יאַמטעוודיקן שוואַרצן סורדוט, און כאַנע-אַיטקע, פאַרפּוצט מיט די בליאַסקענדיקע, די-נינקע קאַרעלד-שנירלעך, וואָס האָבן זיך בא איר פאַרהייט נאָך פון דער כּופּע, זינען אַרויס צום טויער און מיט לעקעך און בראַנפּן, לויטן אלטן שטייגער, באַגעגנט די געסט.

פון אלע זייטן כּוטאַר זינען געגאַנגען אהער אויסגעפּוצטע קאַלווירט-ניקעס, ווייבער, יוגנט.

די קלעזמער האָבן אָן אופּהער געשפּילט, די מיידלעך און יאַטן האָבן אָנגעהויבן טאַנצן, ארום איז געשטאַנען א צעראַשטער טומל פון די קינדער. דער הויף איז שוין געווען פול. מע האָט נאָר געוואַרט אָף כאַנציען און כאַמע טראַסקונען, וועלכע האָבן זיך געדאַרפּט אַט-אַט אומקערן פון דאַרפּראַט, ווהיין זיי זינען נעכטן אין אָונט אַוועקגעפּאַרן אפּן פּלענום. מע האָט געוואַרט אויך אָף שעפּטלען.

אייניקע געסט, וועלכע זינען געקומען שוין א ביסל אויסגעטרונקען, האָבן זיך אַרומגענומען מיט דאָזיגע בורלאַקן, זיך געקושט מיט אים און ביז וואָס-ווען צוגעווינטשעוועט אים און כאַנע-אַיטקען אין פינג און צוואַנג-ציק יאָר ארום, אַט דאָ בא זיך אין הויף, פּראַווען די בריליאַנטענע כאַסענע. און מיטאַמאַל האָט עמעץ פּריילעך אויסגעשרייען:

— כאַנציע... פּאַרטו...

דער אוילעם, וואָס האָט שוין געוואָלט וואָס גיכער זיך זעצן צו די טישן, האָט, א דערפּרייטער, זיך אומגעקוקט און דערזען, ווי איבערן כּוטאַר יאַגט אהער מעשונע ווילד אָף דער צעהיידעט-טראַסקענדיקער בעדאַרקע דער קאַלווירט-פּאַרויצער.

שוין לויטן יאַגן, לויט דעם ווייס-אָנגעשווימטן פּערד, לויט כאַנציעס שטאַרק-צעטראַגענעם אויסזען, האָבן די קאַלווירטניקעס פאַרשטאַנען, אז ס'איז עפעס געשען. עפעס האָט געטראָפּן, צי מיט אים, צי מיט עמעצן אנדערש. מע איז צערודערטע אַרויסגעלאָפֿן פון הויף און אָף דער מיט גאַס, אַנטקעגן דער סעלפּאַ-קלייט, אַרומגערינגלט כאַנציען און דערהערט פון אים דאָס שרעקלעכע וואָרט — „מילכאַמע“.

— א מילכאַמע... היטלער איז אָנגעפּאַלן אָף אונדן...

די דאָזיקע בסורע איז געווען אזוי אומדערוואַרט, אז אין דער ערשטער מינוט האָט זיך קיינעם פּאַשעט ניט געגלייבט. דער אוילעם איז געשטאַנען פאַרלוירן, נאָך ניט באַנעמענדיק ווי ס'געהער צו זיין, וואָס, ווען און

וואזוי ס'איז געשען. מע האָט געקוקט איינער אפן אנדערן, ניט ארויס־ריינדדיק קיין וואָרט, ווי ס'וואָלט בא אלעמען אָפגענומען דאָס לאַשן. און נאָר קאלמען זאָהאָט האָט אין א היפשער וויילע ארום א זאָג געטאָן ווי צו זיך אליין:

— אָט דאָ איז היטלערס סאָף.

בא די ווערטער האָט העניער־ריווע, אן אויסגעפּוצטע אין דעם זינדענעם קלייד, דערזען דורכשטופן זיך צווישן אוילעם זייער איינציקן זון, דעם יינגערן סערזשאנט אין זאפאס, וואָוען. ער האָט א שטארק צעטראַגענער זיך אומגעקוקט אין אלע זיטן, ווי ער וואָלט עמעצן געזוכט. זי האָט זיך געלאָזט צו אים און זיך איינגעקלאַמערט אין אים מיט אירע פארהאַרעווע־טע הענט.

— איך וויל ניט... איך דארף קיין מילכאַמע ניט... — האָט זי דורך די טרערן אין האַלדו געטיינעט.

די ווייבער האָבן, קוקנדיק אָף איר, מיטאמאָל אופגעוויבן א געווייך, א געיאָמער, און באלד נאָך זיי האָבן זיך צעוויינט די קינדער. אָט דעמלט איז עס אָנגעפאַרן שעפטל פון הויליפּאָליע, וועלכער האָט נאָך ביכלאל גאַרנישט ניט געוואָסט, און באלד נאָך אים האָט זיך אָנגע־טראָגן אָף א צעהיצט פערד דער באפולמעכטיקטער פון דאַרפראַט כאַמע טראַסקון שוין מיט א פעקל „פּאַוועסטקעס“ אין האַנט. ער איז האַסטיק, אזוי ווי אַמאָל, אין די יונגע יאָרן, ווען ער האָט פארטיזאנעוועט, אראָפּגע־שפרונגען פונעם פאַרשוויצטן פערד, עטוואָס אָנגעבויגן, ווי ער וואָלט געטראָגן א שווערע לאַסט אָף דער פלייצע, ארום אָף די הילצערנע טרעפ־לעך פון דער דערבייִקער סעלפּאַ־קלייט און, בלעטערנדיק מיט די ציי־טערנדיקע פינגער די פּאַוועסטקעס, שווער־עטעמענדיק, א בלייכער, אויס־גערופן:

— וואָוע שלוימע־קאלמאַנאָוויטש זאָהאַט...

— יאַסיע יודעלעוויטש פּיסקון...

— אַנטאָן אַנטאָנאָוויטש סלאָבאַדיאַן...

דער אוילעם האָט מיט פאַרשטאַרטע הערצער זיך צוגעהערט, ווי כאַמע טראַסקון האָט אויסגערופן אלץ נייע און נייע נעמען. מע האָט געקוקט אָף די גרויזאמע ראָזע פאַפּירלעך, וואָס האָבן אין זיך אזא אַנטשיידן־גוואַלדיקע קראַפט...

א פאַרטראַגענער האָט כאַמע טראַסקון צעטיילט אלע „פּאַוועסטקעס“, נאַכדעם מיד זיך אַרומגעקוקט און מיט דער הייזעריק־געוואָרענער שטים געמאָלדן, אז אלע די, וועלכע מע רופט ארויס, דאַרפן מאָרגן גאַנצפרי קומען אין הויליפּאָליער ראיאָנעם מיליטערי־קאַמיסאַריאַט. און דעריבער דאַרפן זיי באַצייטנס אַרויספאַרן פונדאַנען.

שוין אַראָפּלאָזנדיק זיך פון די טרעפלעך, האָט כאַמע דערזען דאָדיע בורלאַקן אין דעם ווייסן העמד און אינעם יאַמטעוודיקן סורדוט. כאַמע האָט זיך דערמאַנט אין דער טעלעגראַמע, וואָס ער האָט געבראַכט מיט זיך, אַרויסגעשלעפט זי פון דער אייבערשטער פּידזשאַק־קעשענע און דערלאַנגט דאָדיען. די טעלעגראַמע איז געווען פון דווינסק. מע האָט דרינגענד אַרויס־גערופן דעם לייטענאַנט זאַרעך בורלאַקן אין זיין מיליטערי־טייל.

"הייסט עס, אז ס'איז אן עמעס... אויב אזוי, הייסט עס טאקע א מילכאָר כע... — האלטנדיק די טעלעגראמע אין האנט, האָט דאָדיע בורלאק ערשט איצט אָנגעהויבן גלייבן, אז ס'איז קיין טאָעס ניט, ווי ער האָט אָקאָרשט נאָך געטראכט, ווי ער האָט געהאַפט.

— וווּ איז ערגעץ כאַנע־איטקע, — האָט ער אומבאהאַלפן און פארזאָרגט זיך אַרומגעקוקט, פאַנאַנדערשפּיליענדיק דעם סורדוט. כאַנע־איטקע איז דאָ ניט געווען. קאָנטיק, אוועקגעלאָפן צוריק אין הויף, צו די קינדער. דער הויף, וואָס איז נאָך ערשט מיט אַ וויילע צוריק געווען פּול מיט מענטשן און מיט פּריילעכער יאַמטעוודיקייט, איז איצט געווען אינגאַנצן ניט צו דערקענען. דורך די פאַנאַנדערגעפנטע שטוב־פּענצטער האָט זיך געטראָגן אַ געווייך, אַ כליפּען, אַ מעסוקן־צעפּאַלאַכעטער טומל, ווי ערעוּ אַ שטורעם אָדער נאָך אַ שרעקלעכן האָגל. די זין, איידעמס, פּלעמעניקעס האָבן איבערשרייַענדיק איינער דעם אַנדערן, אונטערגענילט די צעטומלטע און דערשלאָגן־פאַרוויינטע ווייבער, זיי זאָלן זיך גיכער קלייבן אין וועג אריין. יעדערער פון די מאַנצבלען, וועלכע זיינען געקומען סיי פון די שטעט און באַן־סטאַנציעס, סיי פון די דערפער און כּוּטאַרס, האָבן גענילט וואָס שנעלער זיך אומקערן צו זיך אהיים, און יעדערער פון זיי און אלע צוזאַמען האָבן געהאַט איצט דעריקער איין זאָרג: ווי קלייבט מען זיך ארויס פּונדאַנען וואָס גיכער.

ווען דאָדיע איז אַ צעבראַכענער, מיט אַ נידעריק־אַראַפּגעלאָזטן קאַפּ אריין פון זיך אין הויף, האָט מען אים אַרומגערינגלט פון אלע זייטן; ער דאַרף גלייך צוגיין צום פּאַרזיצער פון קאַלווירט. די צייט ווארט ניט. יעדע מינוט איז איצט טייער...

אַ שווייגנדיקער האָט ער זיך געלאָזט גיין. שוין פון יענער זייט טויער האָט אים דעריאָגט דאָס אייניקל, דער יונגער לייטענאַנט זאָרעך. ער האָט אַרומגענומען דעם זיידן. ער וויל זיך געזעגענען. ער קאָן ניט ווארטן. קסעניע מיטן קינד בלייבן דאָ. ווהיין זאָלן זיי איצט פּאַרן?.. אף דער סאַמע גרענעץ, אין פּייער אריין?.. און ער... ער וועט זיך לאָזן צופּוס. אפן וועג וועט ער פּאַקן אַ פּור אָדער עפּשער גאָר אַ מאשין. ער מוז וואָס גיכער קומען דער זיין טייל... ער האָט זיך צעקושט מיטן זיידן און, צור האַלטנדיק מיט דער האַנט דעם פּלאַנשעט באַ דער זייט, אוועקגעלאָפן זיך געזעגענען מיט אלע איבעריקע.

די ברייטע כּוּטאַר־גאַס איז שוין געווען פּוסט. אלע זיינען געווען איצט באַ זיך אין די שטיבער. די מאמעס, ווייבער, שוועסטער האָבן, צעשטעכנדיק זיך מיט די נאָדלען די פּינגער, פאַרוויינטע גענייט טאַרבע־לעך, זיי האָבן פּאַריכט דאָס גרעט און געגרייט עסן אין וועג אריין. נאָר געניער־ריווע האָט גאַרנישט ניט געקאָנט טאָן. צו וואָס זי האָט זיך ניט צוגערירט, איז אלץ באַ איר געפּאַלן פון די הענט. זי האָט געפּילט, אז זי עקט זיך מיטן לעבן. אַט באַלד וועט מען זיך שוין דאַרפן געזעגענען, און וואָווע איז ניטאָ. זי וועט דאָך אפּילע ניט באווייזן זיך אַנקוקן אף אים. — וואָס זיצסטו ווי אַ קאַלטער מאַלעך, — האָט זי, שלינגענדיק די טרערן, געטיינעט צו שלוימע־קאַלמענען, וואָס האָט שווייגנדיק צוגענייט אויערלעך צו וואָוועס קירעווע שטייול, — ס'איז דאָך געבליבן עפּשער ניט

מער ווי א שאַ. וויי איז מיר, ווו איז ער עס אהינגעקומען... ארויס פון שטוב, גאַרנישט ניט געזאָגט און ניטאָ... גיי, גיב א קוק, ער קאָן זיין בא איר מיסטאמע, בא נעכאמקען...

— שא... טומל ניט. ער גייט, — האָט קאלמען זאָהאַט אומצופרידן גע- זאָגט, א קוק געבנדיק אין פענצטער, — אָן גייט ער... וואָווע איז א מידער געגאנגען מיט דער סטעזשקע. ער איז שוין עט- לעכע מאָל געווען בא נעכאמקען אין דער היים, בא אירע כאווערטעס, אויסגעווען אומעטום, אריינגעקוקט אין אלע הויפן, און ניטאָ. קיינער ווייסט ניט, קיינער האָט זי היינט אין ערגעץ ניט געזען.

„ווי קאָן זי זיין?“ — האָט ער ניט אָנגעהויבן צו פארשטיין. מע שפאנט שוין אפן קאָלויירט-הויף די פורן, און זי איז ניטאָ... ס'איז שוין האלב פיר אזייגער... א האלב שאַ פארבליבן. מע קלייבט זיך דאָך שוין. וואָס טוט מען?.. ווו האָט זי געקאָנט אהינקומען?.. ווו זוכן זי?.. וויאזוי וועט ער אוועקפאָרן, אפילע ניט געזעגענענדיק זיך מיט איר... און די צייט גייט... ער האָט פונדערווייטן, לעבן קאָלויירט-הויף, דערווען כאַנציען, דער- יאָגט אים און, פלאַנטערנדיק מיט דער צונג, געפרעגט וועגן נעכאמקען. — נעכאמקען?.. וואָס?.. וואָס?.. — האָט כאַנציע ניט פארשטאנען, וואָס ער פרעגט. כאַנציע איז געווען צעטראָגן און האָט ניט געוואוסט, וואָס פריער צו טאָן. דאָ דארף מען באזאָרגן מיט טראנספאָרט און ארויסבאגלייטן דעם מאַביליזירטן אוילעם, דאָ דארף מען געבן פורן פאר בורלאקס געסט, פונקט איצט זיינען זיך עס צונויפגעפאָרן אזויפיל געסט און ווו נעמט מען אזוי- פיל וועגענער, און אַנטרייבער ווו נעמט מען? ער הייבט ניט אָן צו וויסן. דאָ דארף מען אוועקשטעלן נייע מענטשן אַנשטאָט די, וואָס גייען אוועק אין דער ארמיי, מע דארף אַפקלייבן און אַפפירן אפן זאמלפונקט די פארעגיסטירטע פערד, און נאָך צענדליקער זאכן געבערן אים איצט דעם מויעך, און דאָ נא דיר אזא געשיכטע — נעכאמקע... גיי ווייס, ווו זי איז אהינגעקומען...

און נעכאמקע איז זיך רויק געשלאָפן צווישן די בליענדיקע זונרויזן. די הייסע שטראלן פון דער צעגליטער זון האָבן ערטערווייזן זיך דורכגע- קליבן דורך דעם געדיכטן גרינעם געבלעטער און געווארעמט איר די נא- קעטע פיס, וואָס זיינען געווען אנטבליזט ביז איבער די קני. זי איז גע- לעגן אף א זייט, איין האנט צוקאָפנס, מיט דער צווייטער — ווי זי וואָלט ארומגענומען דאָס יונגע זייער גרינע גראַז, און איבער איר האָבן מיט א דין צעצויגן זשומערי זיך געדרייט אינדערלופטן שטארק פארייסעקטע, ביז גאָר פארטראָגענע בינען. די בינען זיינען איבערגעפלוין פון איין פאנאנדערגעבליטער זונרויז צו א צווייטער, פון איין בלימל צום אנדערן. איינזויגנדיק זיך מיטן ביז גאָר דיגינקן שנאָבעלע אין די דורכזיכטיק- צארטע בלומען-קריגעלעך, האָבן זיי פון דאָרט, פון דער סאמע טיף, גע- צויגן דעם זיסן נארהאפטיקן נעקטאר.

ארום איז געווען זייער שטיל. זעלטן-ווען האָט ערגעץ אינעם גראַז א זונג געטאָן שפרינגענדיק א צוויטשערל, נאָך זעלטענער האָט, ארויסרוקנ-

דיק דאס קעפל פון א נאָרקע, א פינף געטאָן א סוסליק. און ווידער שאַ-
שטיל.

נאָך דער פארדריסלעך-פארשטערטער נאכט, וואָס האָט געבראכט נע-
כאמקען אזויפיל הארצווייטעק, איז זיך איר איצט, אַט דאָ אַף דעם זאפטיקן
גראָז, אינעם קילבלעכן שאַטן פון די זונרויזן געשלאָפן זייער זיס. זי האָט
טיף איינגעטעמט די לייכט-שיקערנדיקע לופט, וואָס איז פול געווען מיט
די פרישסטע סטעפּ-גערוכן. אירע בוילעט אויסגעפורעמטע שטייפּע בריסט
האַבן זיך באוועגט אונטער דעם דינינקן קאַפּטעלע רויק און רעגלמעסיק.
די ליפן אירע האָבן צייטנווייז עטוואָס געשמייכלט, ווי ס'וואָלט זיך איר
געכאַלעמט עפעס אן אַנגענעם-ליבער כאַלעם. זי האָט פון שלאָף עטלעכע
מאַל א פיר געטאָן מיט דער האנט, אראַפּגעשאַרט א מורעשקעלע, וואָס
האַט זיך פארקליבן צו איר אפן נאקעטן האַלדז, אראַפּגעטריבן א גרין
היישעריקל, וואָס האָט זיך געזעצט בא איר אפן אויער, און מיט פארגע-
ניגן, ניט פאנאנדערפירנדיק די וויעס, זיך איבערגעדרייט אַף דער צוויי-
טער זייט.

די זון איז שוין געשטאַנען הויך אין העל-בלויען, לויטערן הימל, ווען
נעכאמקע האָט זיך אפגעכאַפט. זי האָט זיך גיך אפגעזעצט, מיט עטוואָס
פארזשמורעטע אויגן פארווונדערט ארומגעקוקט זיך, ווי זי וואָלט ניט
פארשטאַנען, וווּ זי איז, נאָר באלד איז זי געקומען צוריק, פלינק זיך אופ-
געהויבן, אַפּגעטרייסלט מיט ביידע הענט דאָס קליידל און, אינערלעך א
בארויקטע, ארויס אַף דער דערבייקער לאַנקע. די בונט-באפארבעטע לאַנקע
איז באשפרענקלט געווען מיט לענגלעכע בלוילינגלעך, מיט געלן שאַרפן
קאַטראַן, מיט לופטיקע אַדוואַנטשיקעס, מיט ראַזלינג-גלעקעלעך און מיט
קאַלערליי אנדערע פילקאַליריקע פעלד-קווייטן... נעכאמקע האָט איצט, ווי
צום ערשטן מאַל, דערווען דאָס אלץ אין אן אויסערגעוויינלעכער פילפאַר-
ביקייט, אין אן איבעראַשנדיקער פילבליענדיקייט, און זי איז פול געוואָרן
מיט אנציקונג פון דעם, וויאזוי די נאַטור שאַפט עס, וויאזוי זי וועבט עס
אויס, וויאזוי זי מאַלט עס קונציק אויס מיט די דינסטע, מיט די שענסטע
און איידלסטע קאַלירן... יעדעס בלימל פאַרמאַגט זיך זינע פאַרבן, זיין
גערוך, און ווען מע נעמט עס אַף די צייך, האָט יעדעס בלימל, יעדער
געוויקס א באזונדערן טאַם... און גיי פאַרשטיי עס... גיי באנעם עס... פונ-
וואנען נעמען זיך אַט די קאַלערליי פאַרשיידענע רייכעס, פונוואנען נעמען
זיך עס אַט די אלע אויסטערלישע דינסטע פאַרבן?.. פון דער ערד?.. די
ערד איז דאָך פאַר אלע געוויקסן די זעלבע, און יעדער געוויקס האָט זיך
זינעס... מענטשן זינען אויך אזוי, — טראכט זי, — יעדער מענטש האָט
זיך זינעס... עפעס אזוינס, וואָס טיילט אים אויס פון אלע אנדערע... אַט
וואָווע... ער איז ניט ענלעך אַף קיינעם. ער איז עפעס גאָר אן אנדערער...
זי ווייסט איצט אליין ניט, צי ער איז אן ערגערער, צי א בעסערער. מעג-
לעך, אז אפילע אן ערגערער. פאַרוואָס זשע האָט זי אים אזוי ליב? זי
ווייסט אליין ניט. זי וואָלט וועלן וויסן, פאַרוואָס האָט מען ליב?.. פאַרוואָס
האַט מען ליב דאַפּקע דעם און ניט קיין אנדערן?.. זי וואָלט אים עפּשער
גאָר ניט וועלן ליב האָבן, נאָר סיידן ס'איז געווענדט פון איר? ס'איז סיידן
דערפאַר, ווייל זי וויל אזוי? אַט וויל זי איצט ניט טראכטן וועגן אים, זי

וויל ניט, און זי טראכט. זי איז פאר זינע נעכטיקע גענג אין קאס אף אים, און ס'טוט איר גלייכצייטיק וויי דאָס הארץ, וואָס ער לעבט איבער צוליב איר: ער קער זי איצט זוכן, ער דארף דאָך אוועקפאָרן צוריק אין דער עמטעס, ער זוכט זי, און זי איז ביטאָ, און קיינער, קיינער ווייסט ניט, וווּ זי איז. זייער גוט, וואָס קיינער ווייסט ניט. זאָל ער טראכטן, וואָס ער וויל זיך. זאָל ער זוכן... און זי וועט זיין דאָ...

ס'איז שוין געווען ווייט נאָך האלבן טאָג, און נעכאמקען האָט זיך שטארק פארוואָלט עסן. זי האָט אפילע ניט געפרישטיקט. זי וואָלט איצט מיט פארגעניגן געגעסן פריש ברויט מיט קאלטער סמעטענע אָדער א גרינעם באַרשטש מיט אוגערקעס. איר האָט זיך קיינמאָל ניט געוואָלט אזוי עסן, ווי איצט. „זוכסט זיך א טערעץ צו גיין אהיים, אין כוּטאַר, וויל ער איז דאָרט“ — האָט זי זיך אליין פאָרגעוואָרפן. נאָר זי האָט מער ניט גע- קאַנט אויסהאלטן און דאָך זיך געלאָזט פאמעלעך גיין מיט דעם זייטיקן שמאַלן וועג, וואָס האָט געפירט צום כוּטאַר.

פון דער הייסער ערד האָט שארף געשמעקט מיט צאַמבער. אזויפיל צאַמבער, ווי אף די בערגלעך און אין די באלקעס ארום בוריאנאווקע, איז עפשער אין ערגעץ ניט געווען, און זיין שארפער זייער באטאמטער גערוד האָט זיך פאנאנדערגעטראַגן ווייט איבערן ארום.

דערנענטערנדיק זיך צום כוּטאַר, איז נעכאמקע געוואָרן אלץ אומרוי- קער און אָנגעהויבן גיין גיכער, עס האָט זי מיטאמאָל אָנגעהויבן שרעקן, טאַמער איז שוין וואווע ניטאָ. ער האָט שוין געקאַנט אוועקפאָרן אין דער עמטעס. וואָס וועט זי דעמלט טאָן? איר האָט שוין באַנק געטאָן, וואָס זי האָט זיך פארהאלטן אזוי לאַנג אין סטעפּ. צוליב וואָס איז זי אוועק פון כוּטאַר? פארקערט, געדארפט זיין דאָרט. געדארפט צונויפקלייבן ארום זיך די מיידלעך און ארומשפאצירן אף דער גאס, און זאָל ער פאר אלעמען אין די אויגן צוגיין צו איר. אָט אזוי האָט זי געדארפט טאָן, פארשטייט זיך, און זי איז גאָר אנטלאָפן אין סטעפּ, באהאלטן זיך צווישן די זונרויזן... נעכאמקע האָט זיך פארנומען עטוואָס לינקס און איז אוועק מיט דער אויסגעטריקנטער באלקע. איצט האָט זיך איר ניט געוואָלט, מע זאָל זי זען. זי האָט אליין קלאָר ניט געוויסט, פארוואָס. עפשער דערפאר, מע זאָל ניט וויסן, וווּ זי איז געווען, אָדער זי האָט מוירע געהאַט, אז מע וועט זי דער- זען איצט גיין איינע אליין פון סטעפּ, וועט מען לאַכן פון איר.

די באלקע איז פון ביידע זייטן געדיכט באוואקסן געווען מיט הויכער לעבעדע, מיט סורעפקע און גרויען פאַלין, און נעכאמקע האָט פונדאנען זיך ניט ארויסגעזען.

קעדיי גיכער קומען אהיים, איז איר באקוועמער געווען, ארויסגייענדיק פון דער באלקע. פארקערעווען פארביי ליפע זאקעס בלוי-ארומגעקאלכ- טער שטוב. נאָר אָט די שטוב, וווּ ס'האָט געלעבט די אָנגעפאַרענע לערערן אין דעם געדונגענעם קליינעם צימערל, האָט זי פון נעכטן אין אָונט פּיינט געקראָגן, ווי מע קריגט פּיינט א מענטשן. נעכאמקע איז דעריבער בעקיוון ארומגעגאנגען ליפע זאקעס שטוב פונדערווייטן, אָפקערנדיק דעם קאַפּ צו די גערטענער, און מיטאמאָל, אינגאנצן אומגעריכט, דערווען דאָרט לויפן צווישן דער יונגער קוקרווע איבערגעטאָן אין זינע אלטע מי-

ליטער-קליידער, אָט אזוי ווי ער איז דעמלט געקומען פון דער ארמיי, וואָוען. א פארסאָפּעטער, א צעטראַגענער איז ער געלאָפּן אין דער פּאנאַר-דערגעשפּיליעטער גימנאַסטיאַרקע אהער, גלייך צו איר.

„אהא, ניט אוועקגעפּאַרן!“ — האָט נעכאַמקע פּריילעך א טראכט געטאַן און, ווי זי וואָלט אים אינגאַנצן ניט באַמערקט, פאַרקערעוועט עטוואָס רעכטס, אין א זייט.

דער פאַרדראָס אָף אים האָט זיך אין איר ווידער דערוועקט. „ווען ער גייט אַריין אין קלוב און זי שטייט אפּילע מיט דער פּלייצע צו אים, וואָלט זי סינױי גלייך דערפּילט, אז ער איז אַריין. זי וואָלט געפּילט, אז ער גייט, ווען ער וואָלט נאָך געווען אפּילע ערגעץ אין דרויסן, און ער...“

זי איז בעקיוון אוועק גיכער.

— נעכאַמען! — האָט וואָוע הייזעריק זי א רוף געטאַן. — נעכאַמען! זי איז גיך געגאַנגען, ניט אומקונדיק זיך. דאָס קליידל האָט זיך לייכט געפאַלדעוועט און ווי בעקיוון אויסגעטיילט אירע שלאַנקע פּיס. דעם קאַפּ האָט זי איצט, ווי קיינמאַל, געטראַגן שטאַלץ, פאַרהויבן עטוואָס אין דער הייך, ווי זי וואָלט געקוקט אָף די שפּיץ ביימער.

— נעכאַמען! — וואָוע האָט א צערודערטער זי קוים דעריאַגט ארוף גאַרטן צווישן די טיקוועס. — נעכאַמען... ווארט צו... איך זוך דיך שוין אזוי-פיל... די פורן שטייען דאָך שוין גרייט...

זי האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט. זי האָט זיך ניט אומגעקוקט. זי האָט גאַר-נישט ניט געענטפּערט, ווי ער וואָלט גערעדט ניט צו איר.

— נעכאַמען... שטיי... ווארט צו! — האָט ער קימאַט ווי אויסגעשריען. — ווארט צו... דו הערסט... איך דאַרף... הער, וואָס איך וועל דיר זאָגן... נעכאַמען!

— איך וויל ניט הערן, — האָט זי ארויסרופּעריש געענטפּערט, ניט אַפּ-שטעלנדיק זיך.

— איך פאַר דאָך אוועק... אָט באַלד...

— קאַנסט פּאַרן!..

— אָט אזוי רעדסטו?.. — האָט ער פאַרלוירן געפּרעגט, נאַכגייענדיק איר

פון הינטן.

— אָט אזוי ווי דו הערסט!..

— און אויב... ווער ווייסט... און אויב מיר וועלן זיך שוין ניט זען...

האַסט א טראכט געטאַן וועגן דעם, נעכאַמען?..

— נו, איז וואָס, אז מיר וועלן זיך ניט זען, — האָט זי איינגעהאַלטן,

זייער רוּיק געענטפּערט, — מיר איז עס איצט אלציינס...

— אלציינס?!

— יאָ, אלציינס!..

— נו, אויב אזוי... — ער איז געבליבן שטיין און פּאַנאַנדערגעפּירט

פאַרלוירן די הענט. דאָס האַרץ האָט אים ווייטעקדיק פאַרקוועטשט. „וואָס האָט ער, סאַפּאַלסאַף, איר געטאַן אזוינס, אז זי זאל איצט, אין די לעצטע מינוטן, וואָס ער איז דאָ אפּן כוּטאַר, אזוי ריידן מיט אים, זי זאל ארויסברענגען אזא שרעקלעך וואָרט: אלציינס.“ ער האָט ניט אָנגע-הויבן צו פאַרשטיין, וואָס איז געשען מיט איר. נאָר ער איז ניט געווען אין

קאס אף איר. פארקערט, עס האָט אים נאָך קיינמאָל אזוי ניט געצויגן צו איר, ווי איצט. זי האָט נאָך קיינמאָל ניט אויסגעזען אין זיינע אויגן אזוי שייך, ווי איצט. זי איז אים נאָך קיינמאָל, זינט ער באגעגנט זיך מיט איר, ניט געווען אזוי ליב און טייער, ווי איצט...

— נו, איז זיי געזונט, — האָט ער א דערשלאָגענער פארזאָרגט איר נאָכגעשרייען, — זיי געזונט, נעכאמען... — ער האָט א וויילע צוגעווארט, עפֿער שער וועט זי ענטפערן. נאָר זי האָט ניט געענטפערט. ער האָט זיך אויסגע־ דרייט און, שווער איבערשטעלנדיק די פיס, זיך געלאָזט גיין צוריק צו דער הרעבליע.

נעכאמקע האָט פארקערעוועט צו זיך, נאָר מיטאמאָל האָט זי דערהערט א געוויין פון פרויען דאָ דערביי אינעם שכינעסדיקן הויף, און אין פאר־ לענגהייט, ניט פארשטייענדיק, וואָס האָט דאָרט געקאָנט געשען, זיך גע־ לאָזט אהין.

אין עטלעכע מינוט ארום איז נעכאמע א צעראשטע ארויסגעלאָפן פון שכינעסדיקן הויף, זיך געכאפט מיט ביידע הענט פארן קאָפּ און, שרייענדיק עפעס אומקלאָר ניט מיט איר שטים, זיך געלאָזט לויפן מיט די פארוואַק סענע גערטענער, אראָפּ צו דער הרעבליע. דער צאָפּ האָט זיך געוויגט און געשמיסן איר איבערן האַלדז, איבער די אַקסל, די ברוסט האָט זיך געהויבן אלץ האַסטיקער, און זי האָט פאַרשטיקט אין זיך געוויקעט, געוויינט אָן טרערן: „א מילכאָמע.. אוי, א מילכאָמע...“ זי האָט ניט באַמערקט, ווי זי האָט פאַרלוירן פונעם אַקסל דאָס טיכל, זי האָט ניט געפילט, ווי די שטע־ כיקע בודיקעס האָבן ביז בלוט צעדראַפּעט די נאָקעטע פיס, זי איז געלאָפן ווי א דולע.

בא דער סאמע הרעבליע, ווו עס זיינען שוין געשטאנען היפש פורן, ארומגערינגלט מיט מענטשן, האָט זי אים דעריאָגט.

— וואָווען! — האָט זי אויסגעשרייען, צופאַלנדיק צו זיין ברוסט. — טייערער... און איך וואָס? און איך?..

ארום איז געווען פּוּל מיט קאַלוירטניקעס און קאַלוירטניצעס. נאָר נע־ כאַמקען איז איצט גאַרנישט ניט אָנגעאַנגען. אויסער וואָווען האָט זי איצט קיינעם ניט געזען. זי האָט אַרומגעכאַפּט אים מיט ביידע הענט פאַרן האַלדז און זיך שטאַרק אַינגעקלאַמערט אין אים, ווי זי וואָלט מוירע האַבן, אז ער וועט זיך אַט־אַט אַרויסרייסן פון אירע אַרעמס.

— וואָווען! — האָט זי זיך געבעטן, באַגיסנדיק זיך מיט טרערן. — איך האָב דאָך ניט געוויסט... איך האָב דאָך גאַרניט געוויסט... געווען אין סטעפּ... זיי ניט אין קאס אף מיר, וואָווע... זיי ניט אין קאס...

— איך בין ניט אין קאס, — האָט ער שטיל געזאָגט, א גלעט געבנדיק זי איבער די האָר, וואָס האָבן אַינגעהיט אין זיך דעם אַטעם פון דער היי־ לאַנקע.

נעכאמקע האָט ווי א פארשיקערטע מיט אימפעט אופגעהויבן זיך אף די שפיץ פינגער און, פארזשמורענדיק די אויגן, צוגעפאלן צו זיינע דאָרשטיקע ליפן. איר האָט זיך פאַרדרייט דער קאָפּ, און זי איז שיר ניט אומגעפאלן. ער האָט זי אונטערגעכאַפּט, און זי האָט דעמלט נאָך שטאַרקער זיך אַינגע־

קלאמערט אין אים, געפירט מיט אירע הייסע ליפן איבער זיינע ניט גע-
גאלטע באקן, איבער די אויגן...

— וואווע... וואווע... — האָט זי פארשטיקט געשעפטשעט.

ארום איז דער טומל געוואָרן גרעסער. מע האָט זיך אָנגעהויבן געזע-
גענען און אויסזעצן זיך אף די פּורן. דאָ און דאָרט האָט זיך אופגעהויבן
א געוויין, א געיאַמער. כאַנציע און כאַמע טראַסקן זיינען פּאַרטראַגענע
געגאַנגען צווישן די וועגענער, עפעס אָנגעזאָגט די אַנטרייבער און זיך גע-
זעגנט מיט די מאַביליזירטע. אף עטלעכע פּורן האָבן זיך שוין געהאַט אויס-
געזעצט אויך בורלאַקס עסט. דאָדיע בורלאַק, נאָך אלץ אָנגעטאַן אינעם
יאַמטעוויקן סרודט, איז געשטאַנען א שווינגדיקער צווישן די פּורן און
אף אלע געזעגענונגס-ווערטער, וואָס זיינען געווען געווענדט צו אים,
געענטפערט מיט א מידן שאַקל פונעם גראַוון קאַפּ.

אין עטלעכע מינוט ארום האָבן אלע מיט א טומל זיך שוין געהאַט אויס-
געזעצט אף די וועגענער. נאָר וואַווע איז נאָך אלץ געשטאַנען מיט נעכאַמ-
קען. די אַנטרייבער האָבן שוין גענומען די לייצעס אין די הענט. יאַסקע
פּיסקון, אנטאַן סלאַבאָדיאָן און די איבעריקע, וואָס זיינען געזעסן אף א
פּור, האָבן געשרייען, גערופן וואַווען. א פּאַרלירן-צעטומלטער, האָט ער
סאַפּקאַלסאַף אָפּגעלאָזט נעכאַמקעס הענט און זיך אויסגעדייט צו די פּאַר-
זאָרטע עלטערן.

— זיי געזונט, טאַטע...

— קער זיך אום געזונטערהייט, — האָט קאַלמען מיט זיינע שווערע פּאַר-
האַרעוועטע הענט ארומגענומען וואַווען, זיך צעקושט, אָפּגעקערט זיך און
אָפּגעווישט מיטן ברעג ארבל פון פּידזשאַק א טרער. — געזעגן זיך מיט דער
ערד, וווּ דו ביסט געבוירן געוואָרן... דאָ ליגן דיינע זיידעס און עלטערני-
דעס... ס'איז הייליקע ערד... זיי געבענטשט, זון מיינער... און שלאָג דעם
סיונע, היטלערן, יימאַך שמוי וועזיכרוי, שלאָג די פּאַשיסטן אָן ראַכמאַ-
נעס!...

— אוי, וויי איז מיר!... — האָט העניער-ריווע זיך צעוויינט הויך אפן קאַל.
די פּורן האָבן זיך געריט.

— זעץ זיך אפן וואַגן, — האָט זאָהאַטיכע געכליפּעט. — זעץ זיך מיטן
פּאַנעם אהער, צום כוּטאַר... וועסטו זיך, אימיירצעהאַשעם, אומקערן געזונ-
טערהייט צו אונדז.

— גוט, גוט... זייט געזונט... נאָכדעם... איך וויל א ביסל גיין צופּוס, —
האָט ער געשרייען, האַלטנדיק זיך באַ דעם וואַגן.
דער אוילעם האָט זיך געלאָזט נאָך די פּורלעך, וועלכע האָבן זיך שוין
געצויגן איבער דער הויך-אַנגעשאַטענער הרעבליע, אָפּוואַרפנדיק פון זיך א
שאַטן אפן סטאַוואַק.

— זאַלסט שרייבן, לעמאַנעשעם... — האָט זאָהאַטיכע מיט א וויינענדי-
קער שטים נאָכגעשרייען.
— גוט, גוט.

די וועגענער זיינען ניט גענילט דורכגעפּאַרן די הרעבליע, זיך פּאַרנר-
מען מיטן הוּליפּאַליער שליאַך און, טראַסקענדיק מיט די רעדער, אוועק-
געיאַגט גיכער. דער אוילעם, וואָס האָט באַגלייט, איז נאָך א וויילע נאָכע-

גאנגען און צוביסלעכוויזן געבליבן שטיין אף דער צווייטער זייט סטאוואק,
נאך אלץ מאכנדיק מיט די הענט און אויסשרייענדיק עפעס. ס'האבן גלייכר
צייטיק געשרייען אזויפיל מענטשן, אז מע האט גארנישט ניט געקאנט פא-
באנדערקלייבן.

א פארפלאמטע האט נעכאמקע דעריאגט וואווען, ארומגעכאפט אים און
געקושט אים דאס פאָנעם, געגלעט אים די האַר אפן קאָפּ.

— וואווע, זיי ניט אין קאס אף מיר... — האט זי, שלינגענדיק די טרערן,
זיך געבעטן בא אים, — זיי ניט אין קאס, — האט זי זייער שטיל איבער-
געכאזערט און מיט ציטערדיקע פינגער פארשפיליעט אים דעם קאלנער
פון דער גימנאסטיאָרקע.

— זיי געזונט, נעכאמעלע...

דעריאָגנדיק אין א וויילע ארום זיין פור, האט וואווע זיך אָנגעכאפט אָן
דער לוישניע, איז פלינק ארופגעשפרונגען אין דער הייך, זיך אויסגע-
דרייט מיטן פאָנעם צו נעכאמקען און לאנג, לאנג געמאכט צו איר מיט דער
האנט. וואָס ווייטער, איז דער וואָגן אלץ מער פארשווונדן הינטערן באַרג.
וואווען האט מען שוין ניט געזען. דאָך איז נעכאמקע ניט אוועקגעגאנגען.
זי איז געשטאנען בא דער זייט וועג. איר פאָנעם האט אויסגעזען, ווי איר
בער דעם וואָלט נאָרוואָס אדורך א רעגן, זי האט, פארשטעמענדיק די
ליפן, געקוקט אהין אין דער ווייט...

פארביי איר האָבן מיט א טראסקעריי פון די רעדער זיך געצויגן אָן
אופהער אלץ נייע און נייע פורן. זיי האָבן זיך פארנומען אהער מיט פאר-
שיידענע וועגן, וועלכע האָבן זיך געשלענגלט פון די ארומיקע דערפער און
כוטאַרס באַרג-ארוף, און דאָ זיך צונויפגעגאנגען אפן ברייטן גוט-אויסגע-
פאַרענעם הולץפאָליער שליאך. אף אייניקע וועגענער האט מען געזונגען.
ערגעץ האט געשפילט א האַרמאָניק. אייניקע מאָביליזירטע האָבן עפעס
געשרייען צו איר, געמאכט מיט די הענט, מיט די היטלען.

די זון האט זיך שוין גענומען אראָפּזעצן, פאנאנדערגיסנדיק א רויט-
קייט אפן ראַנד הימל, איבער די זייער געראַטענע טוועס און איבער דעם
שליאך.

און נעכאמקע איז נאָך אלץ געשטאנען איינע אליין בא דער זייט וועג
און מיט פארוויינטע אויגן געקוקט ווייט, ווייט ארוף-באָרג, ווו עס זיינען
פארשווונדן די לעצטע פורן, איבערלאָזנדיק נאָך זיך א ראָזלעכן שטויב...

ליעס גוירל

נומלטן איז צו מיר אף דער דאטשע באם ברעג יאם גער-
קומען צוגאסט דער שוין גיט יונגער דיכטער אנאטאלי
באלשאקאוו. ער איז געווען פארזארגט. איך האב אים
פארבעטן אף דער זוניקער וועראנדע, וואָס קוקט צום יאם,
און פאָרגעלייגט א קעלישעקל גוטן אייגענעם וויין. ער
האַט דאָס קעלישעקל אוועקגעשטעלט אָן א זיט און אליין

זיך צוגערוקט געענטער צו מיר.

— איך וויל אייך עפעס דערציילן, — האָט ער זיך אָנגערופֿן, א קוק גע-
בנדיק מיר אין די אויגן, ווי ער וואָלט געבעטן א האַסקאַמע.
— ביטע, — האָב איך געענטפערט.

און באלשאקאוו האָט גיט גענילט אָנגעהויבן דערציילן:

— מיט עטלעכע וואָכן צוריק, אין א כמורנעם רעגנדיקן פארנאכט, בין
איך געפאָרן פון גרויסן פּאָנטאָן אין שטאָט אריין. איך האָב גענילט אין גע-
בורטס-הויז צו מיין טאָכטער. דער אוטאָבוס איז, ווי שטענדיק בעשאַס א
רעגן, געווען פולגעפּאַקט. איך בין געזעסן צוגעשפּאַרט צום פענצטער און
געלייענט דעם בריוו, וועלכן די טאָכטער מינע האָט מיר געשיקט. ווען איך
האָב גענומען צונויפלייגן די בייגעלעך פּאַפּיר, האָב איך באַמערקט, אז דער
אוטאָבוס, וואָס האָט פּאַמעלעך זיך געשלעפּט אונטער דעם מאַראַקענדיקן
רעגן, איז שוין גיט ווייט פון יענער גאַס, וווּ עס געפינט זיך דאָס געבורטס-
הויז. דאָס האַרץ האָט באַ מיר א צאַפּל געטאַן; באלד, אַט באלד וועל איך
זיי זען, זי און דאָס אייניקל... און פונקט דעמלט האָב איך דערהערט אן
אָנגענעמע פּרויען-שטים:

— אנטשולדיקט... איך מעג זיך צו אייך ווענדן?

פון אומדערווארטקייט האָב איך זיך פּאַרווונדערט אומגעקוקט. לינקס
פון מיר איז געזעסן א ליכטיק-בלאַנדע שיינע פּרוי פון א יאַר צוויי-דריי
און פּערציק. לויט איר בליק האָב איך פּאַרשטאַנען, אז דאָס ווענדט זי זיך
צו מיר.

— ביטע.

— איך האָב אלץ געווארט, אז איר זאָלט פּאַרענדיקן ליינענען, — האָט זי
געלאָסן געזאָגט, פּאַריכטנדיק מיט די לענגלעכע פינגער די ווייכע האַר,
וואָס זיינען איר געפּאַלן אף דעם לייכטן מאַנטל.
איך בין געווען נאָך אינגאַנצן פּאַרטראָגן מיט מינע פּרעדיקע גע-

דאנקען און ניט אָנגעהויבן צו פארשטיין, וואָס אָט די פרוי, וועלכע איך
האָב ביי איצט אפילע ניט באמערקט, איז אויסן.

— איך וויל אייך עפעס פרעגן, — האָט זי ניט דרייסט זיך ווידער אָנ-
גערופן.

— ביטע, ביטע, — האָב איך געענטפערט.

— אייער פאמיליע איז... באַלשאַקאו?

— יאָ...

— אַנאַטאָלי?.. הייסט עס, האָב איך קיין טאַעס ניט געהאַט, — האָט זי
געזאָגט, ווי זי וואָלט זיך אליין געווונדערט.

— פּונדאָנען קענט איר מיך? — האָב איך מיט אופגעוואכטן נייגער א
פרעג געטאָן.

זי האָט זיך א קנייטש געטאָן, ווי זי וואָלט זיך געקווענקלט — זאָגן
צי ניט.

— איך האָב אַמאָל, אָנהייב מילכאַמע, ריזיקירנדיק, קאָן מען זאָגן, מיטן
לעבן, ארויסגעגאנוועט פון א צעבראַכענער וויטרינע אף דעריבאַסאָוסקע
אייער פאַטאָגראַפיע...

— מיין פאַטאָגראַפיע? צוליב וואָס האָט איר זי באַדאַרפֿט? — האָב איך
פאַרכידעשט געפּרעגט.

— ניט איך, — איר פאַנעם האָט זיך מיטאַמאָל געענדערט, געוואָרן
טרויעריקלעך, — מיין כאַווערטע, זי האָט מיך געבעטן...

— אייער כאַווערטע? ווער איז זי, ווי הייסט זי?

— וואָס פאַר א נאַפקעמינע איז דאָס, איר געדענקט זי שוין געוויס
ניט.

— באַ מיר איז א גוטער זיקאַרן. זאָגט, — האָב איך זי געבעטן.

— זי הייסט, — האָט זי פאַרטויבט, מיט א געפאַלענער שטים געזאָגט, —

ליע.

— ליע וויינבערג?

— יאָ.

פאַר מיר איז עס געווען אזוי אומדערווארט, אז איך בין געבליבן ווי
געפּלעפט.

— זאָגט מיר, איך בעט אייך, איצט ווייסט איר עפעס וועגן איר?

די פרוי האָט אַראַפּגעלאָזט די וויעס און קוים א שאַקל געטאָן מיטן
קאַפּ. איך האָב פאַרשטאַנען, אז מיט ליען איז עפעס געשען.

— וואָס האָט געטראָפּן מיט איר?

די פרוי האָט געשוויגן.

— זאָגט, וואָס שווייגט איר?

— אַך, פּרעגט בעסער ניט, — האָט זי ווייטעקלעך פאַרביסן די ליפּן.

איר מוזט מיר דערציילן, איך בעט אייך.

— נו, גוט, — זי האָט א קוק געטאָן אין פענצטער און מיטאַמאָל אופֿ-

געשפּרונגען. — איך דאַרף אָט דאָ אַראַפּגיין, מע ווארט אף מיר.

— ווען זשע? ווען וועלן מיר זיך זען? — האָב איך זי געפרוווט פאַר-

האַלטן. — מאַרגן קענט איר?

— גוט, זאָל זיין מאַרגן.

— זאל זיין דא, לעבן דעם אווטאָבוס־אַפּשטעל. נו, גוט. מאָרגן אין דער זעלבער צייט, — האָט זי ליכט מיר א דריק געטאָן די האנט און פלינג ארויס פון אווטאָבוס.

אין א קורצער צייט ארום האָט דער אווטאָבוס זיך אָפּגעשטעלט אנטקעגן דעם געדיכט־באגריינטן הויף, ווו עס האָט זיך געפונען דאָס געבורטס־הויז. איך בין ארויס און פארלוירן געבליבן שטיין. איך האָב געדארפט קומען צוריק און גענומען פאמעלעך שפאנען הין און צוריק איבער דעם גלאנץ ציק־נאסן טראָטואר. לאנג האָב איך אזוי זיך ארומגעדרייט און ענדלעך א מידער זיך אפּגעהויבן אף די טרעפלעך. די טיר פונעם געבורטס־הויז איז געווען פארשפארט. קיין באזוכער האָט מען שוין נישט אריינגעלאָזט. איך בין אוועק צוריק און לאנג געשפאנט אונטער דעם מאראקענדיקן רעגן. אהיים בין איך געקומען שפעט, זיך געלייגט, נאָר נישט געקאנט אנשלאָפן ווערן. „וואָס איז געשען מיט ליצען?“ זי איז געשטאנען, ליצע, פאר מיניע אויגן אזא, ווי איך האָב זי געזען דאָס ערשטע מאל אפן יוגנטלעכן אָונט אין זור מער־פארק: א שטאלטנע, אין א ווייס קליידל, אין ווייסע ליכטע טופלעס. די שווארצע צעפ פארוואַרפן איבער די יונגע בריסט. זי איז געשטאנען פאר מיר, ווי דעמלט אף דער בינע מיט דעם פידל אין האנט.

נאָך איר ארויסטרעטונג האָב איך געלייענט מיניע נייע לידער. איך האָב, ווייזט אויס, דאָס מאל געלייענט בעסער, ווי שטענדיק, דער אוילעם האָט באגייסטערט מיר אפּלאַדירט.

פון פארק זיינען מיר שוין אוועק צוזאמען, איך מיט ליצען. מיר האָבן שפאצירט באם סאמע ברעג יאם. דאָס גרינבלעכע וואסער איז ערטערוויזן באלויכטן געווען פון דער פולער לעוואָנע. מיר זיינען לאנג געגאנגען. נאָכדעם האָבן מיר זיך פארקליבן אף א פעלדז, אונטער וועלכן עס האָבן שטיל זיך געפליושקעט די באנאכטיקע וועלן. ליצע האָט געבעטן, איך זאל לייענען נאָך לידער. איך האָב געלייענט, און זי האָט געקוקט אף מיר א גליקלעך־פארווונדערטע. זי איז געווען נאָך גאָר יונג, און איך האָב נישט געוואגט זי אָנעמען בא דער האנט. שפעטער האָט זי דערציילט וועגן זיך, וועגן איר היים. דער טאטע איז א בוכהאלטער. זייער א שטרענגער איז ער. די מאמע איז א גוטע און א מילדע. פאראן נאָך א קלענער שוועסטערל און א ברודערל. זי מוז העלפן די עלטערן, טרעט זי דעריבער ארויס אף קאָנ־צערטן.

ס'איז געווען א שטילער, ווארעמער מיט־אָונט. ערגעץ אף די בערג האָבן געבליט די סעדר. עס האָט געשמעקט מיט ווינש־ל־צוויט. פון יאם האָט געצויגן מיט לויטערער פרישקייט; און די לעוואָנע איז א שמייכלענ־דיקע אונדז נאָכגעגאנגען פוסטריט.

פון דעמלט אן האָבן מיר זיך אָנגעהויבן באגעגענען. לעבן פאטיאָמקין־לייטער. אפן ברעג־יאמישן בולוואר. אזוי איז אדורך דער זומער, דער הארבסט און דער ווינטער. מיר פלעגן

ווארטן איינס אפן אנדערן אונטער רעגנס, אין פרעסט און זאווייעס, און דאָס האָט געמאכט נאָך שענער אונדזערע באגעגענישן.

איינמאָל האָב איך געטראָפֿן ליען אן אומעטיקע, א פארזאָרגטע. זי האָט זיך צוגעטוליעט צו מיר און דערציילט, אז דער טאטע האָט זיך דערוויסט, אז זי באגעגנט זיך מיט אן אָנגעפֿאַרענעם מענטשן, וואָס האָט זיך דערציגן אין א קינדערהיים און איז א סאך עלטער פון איר. ער האָט געמאכט א סקאנדאל. די מאמע האָט געוויינט. קיינער האָט יענעם אינדערפרי ניט גער פרישטיקט. דער טאטע איז אוועק א הונגעריקער אף דער ארבעט.

ליעס געזוכט איז געווען בלייד, און עס האָט מיר וויי געטאָן פאר איר. — ליע, מיר דארפן זיך מער ניט באגעגענען, — האָב איך איר געזאָגט. — דו האָסט מיך ניט ליב? — האָט זי דערשראָקן געפרעגט. — דערפאר וויל איך האָב דיך שטארק ליב. איך וויל ניט, אז דינע עלטערן זאָלן איבערלעבן צוליב מיר. און עפשער... מעגלעך, אז זיי זיי נען גערעכט.

— וואָס רעדסטו?! — האָבן זיך בא איר געשטעלט טרערן אין די אויגן. — איך בין דאָך טאקע אף א סאך עלטער פון דיר. נו, דעריבער איז וואָס? אָן דיר קאָן איך ניט... — עס דוכט זיך דיר איצט אזוי. עס וועט דורך א שטיקל צייט, וועסטו מיך פארגעסן.

— ניין, ניין! קיינמאָל! קאָלומאן איך וועל לעבן, וועל איך ליב האָבן נאָר דיר, דיך! מער קיינעם ניט. איך מוז דיך זען. הערן. איבעראכטאָג דינסטיק אין אָונט וועל איך, ווי שטענדיק, דאָ ווארטן אף דיר. — און אויב איך וועל ניט קומען?

— וועל איך קומען אין צוויי וואָכן ארום אין דער זעלבער צייט. און אז איך וועל אין צוויי וואָכן ארום אויך ניט קומען?

— איז אין דריי וואָכן ארום, אין פיר וואָכן ארום, אין פינף. אלע דינר-סטיק אין אָונט וועל איך שטיין דאָ און ווארטן אף דיר.

איך האָב בא זיך אָבער פעסט באשטימט זיך מער ניט באגעגענען. און איך בין ניט געגאנגען. יעדן דינסטיק אין אָונט האָב איך זיך קיין אַרט ניט געפונען. איך האָב דאָך געוויסט, אז זי שטייט לעבן די פּאַטיאַמקין-טרעפּ און ווארט. עס האָט מיך ניט געלאָזט רוען, געצויגן אהין, נאָר איך האָב זיך ניט נאָכגעגעבן. כ'האָב זיך געזאָגט: גיי ניט. טראכט ניט וועגן זיך. זאָרג זיך וועגן איר. מאך ניט קאליע איר לעבן. זאָל זי זיך אָפּגעווינען. פאר איר וועט זיין בעסער, עס וועט בא איר דורכגיין, ווי א קינדער-קרענק. עטלעכע כאדאָשים זיינען אדורך, און מיר האָבן זיך ניט געזען. איך האָב שטארק געבענקט נאָך איר. נאָר ניט געגאנגען.

דעם צוואנציקסטן יון אין אָונט, ווען איך בין ארויס פון ראדאָ-אַרסטודיע, האָב איך אנטקעגן אונטער דער צעצוויטעטער אקאציע דערזען זי שטיין. — ליע? וואָס טוסטו דאָ?

— איך האָב דערהערט דיך ליענען דורך ראדאָ, בין איך געקומען, — האָט זי פארלוירן געזאָגט, ווי זי וואָלט זיך געפילט שולדיק, — איך בין געקומען זיך געזעגענען. פיר אזיגער פארטאָג פאָר איך אוועק מיט דער שיף קיין קאווקאז.

— אף קורארט?
— ניין. אף קאנצערטן. מיטן יוגנטלעכן אנסאמבל. אף פינף וואכן, —
האָט זי שטיל געזאָגט. — קום א ביסל.
זי איז געווען עטוואָס בלייך און אויסגעזען נאָך שענער, ווי שטענר-
דיק. איך בין ניט בעקויעך געווען אָפּפירן די אויגן פון איר.
— קום, — האָט זי איבערגעכאזערט.
— וווּהיז? — איך האָב געפילט, אז איך האָב זי איצט נאָך מער ליב, ווי
פריער.

— קום צום יאם. אהין, וווּ מיר האָבן דאָס ערשטע מאָל שפּאצירט.
מיר זיינען אוועק.
ס'איז געווען א שטילער ווארעמער אָוונט. לענגוויס די העל-באלויכ-
טענע גאסן האָבן געשוּרשעט מיט די בלעטער די אקאציעס און פארפולט די
דורכזיכטיק-בלויילעכע לופט מיט א שיקערנדיקן גערוך. האלטנדיק זיך פאר
די הענט, האָבן מיר זיך אראָפּגעלאָזט צום לאַנזשעראָן. מיר זיינען לאנג
געגאנגען מיטן זאמדיקן ברעג. דער יאם איז געווען רוזיק. דאָס גרינבלעכע
וואסער איז געווען ערטערווייז באלויכטן פון דער לעוואַנע. מיר האָבן זיך
ווידער פארקליבן אפן הויכן פעלדן, און אונטן האָבן ווידער קוים-קוים זיך
געפלישקעט די באנאכטיקע וועלן...
— ס'איז מיר קילבלעך, — האָט לייע, ארומגעמענדיק זיך מיט די הענט,
געזאָגט.

— לאַמיר גיין פונדאנען, — האָב איך געענטפערט.
זי האָט אף מיר עטוואָס ברויגעזלעך-פארווונדערט זיך אומגעקוקט.
מיר האָבן זיך אומגעקערט אין שטאָט.
— וועסט כאַטש א ביסעלע בענקען נאָך מיר? — האָט לייע געזאָגט באם
געזעגענען זיך. — געדענק, אין פינף וואַכן ארום וועל איך ווארטן אף דיר
לעבן פּאַטיאַמקין-לייטער.

פיר אזייגער פארטאָג איז אָפּגעגאנגען די שיף. לייע איז אוועקגעפאָרן.
איך בין געשטאנען אפן ברעג-יאמישן בולוואר און פונדערווייטן באגלייט
זי. אין האפן האָב איך זיך ניט אראָפּגעלאָזט. דאָרט זיינען געווען אירע
עלטערן. אפן בולוואר איז געווען קיל. איך בין לאנג געשטאנען, ביז די
גרויסע ווייסע שיף איז ניט פארשוונדן הינטערן האַריזאָנט.
אין צוויי טעג ארום איז אויסגעבראַכן די מילכאָמע. די גאסן זיינען
פארפולט געוואָרן מיט מענער, וועמען די ווייבער און קינדער האָבן באגלייט
אין דער ארמיי. ניט דערווארטנדיק זיך אף א פּאָוועסטקע, בין איך אוועק
אין וואַיענקאָמאט. „ווען מע וועט זיך נייטיקן אין אייך, וועט מען אייך
רופן.“ — האָט מיר געענטפערט דער קאַמיסאַר.

יעדן טאָג זיינען איבער דער שטאָט געפליגן פאשיסטישע אעראַפּלאַן-
נען. עס האָבן אומרויק-צעצויגן געפּיפט די סירענעס. מע איז געלאָפן אין
די קעלערס. אין די באַמבע-באהעלטענישן. פון וואַקזאל זיינען אָפּגעגאנגען
פארמאסקירטע עשעלאָנען מיט מאַביליזירטע. דער פּראָנט האָט זיך גיך
דערנענטערט. עס האָט זיך אָנגעהויבן די עוואקואציע פון דער באפעל-
קערונג.

„גוט, וואָס לייע איז ווייט פונדאנען, וואָס זי איז אויסער געפאר“, — האָב איך געטראכט, נאָר גלייכצייטיק האָט מיר שטארק באַנק געטאָן, וואָס מיר וועלן זיך שוין, מעגלעך, קיינמאָל מער ניט זען.
נאָר אַט, דעם צווייטן-צוואַנציקסטן יול, פונקט אין אַ כוידעש אַרום, זינט עס האָט זיך אָנגעהויבן די מילכאַמע, אַרום אכט אין אָוונט, האָב איך זיך אומגעקערט פון האפן. פונדערווייטן נאָך האָב איך לעבן פאַטימאַקין־לייטער דערזען לייען. די ערשטע רעגע האָב איך ניט געגלייבט די אייגענע אויגן. „ווי קאָן עס זיין... זי איז דאָך גאָר אַף קאווקאַז... צי דען איז עס זיין... יא, ס'איז געווען לייע. זי האָט מיך גלייך דערזען, מיט אימפעט זיך געלאָזט לויפן צו מיר, אַרומגענומען און מיטן פאַנעם צוגעפאלן צו מיין ברוסט.

— ווי קומסטו אהער? — האָב איך פארווונדערט געפרעגט. — האָסט דאָך געזאָגט, אז דו וועסט זיך אומקערן אין פינף וואָכן אַרום. איך בין געווען זיכער, אז דו ביסט אַף קאווקאַז. איר האָט זיך אלע אומגעקערט?
— ניין, איך אליין, — האָט לייע פארפלאַמט געענטפערט. — כ'האָב מוירע געהאַט, אז איך וועל דיך מער ניט זען. שוין צוויי וואָכן, ווי איך בין דאָ. איך האָב ניט געוואוסט, וווּ צו זוכן דיך. איך ווייס דאָך אפילו דיין אַדרעס ניט. נאָר איך האָב געגלייבט, אז דו וועסט קומען אהער. אבי איך זע דיך, — האָט זי פריילעך געזאָגט.

א געוואָי פון סירענעס האָט זיך מיטאַמאָל צעטראָגן איבער דער שטאָט. פון הינטער די וואַלקנס, וואָס איבערן יאַם, האָבן גרויזאַם זיך ארויסגע־שניטן פאַשיסטישע באַמבאַרדירער און מיט אַ דראַענדיק־שווערער הודערני זיך פאַרנומען גלייך איבער אונדז. מיר האָבן זיך געלאָזט לויפן, אריינגע־כאַפט זיך אין דער פוסטער פאַראַדנע פונעם אנטקעגנדיקן מויער און זיך צוגעטוליעט פעסט איינס צום אַנדערן. פון דרויסן האָט זיך דערטראָגן אַ שטאַרקע שייסעריי. עפעס האָט דערביי זיך אופגעריסן. דער מויער איז אונטערגעשפרונגען, ווי ער וואַלט צוזאַמען מיט דעם פונדאַמענט זיך גע־ריט פון אַרט. פון דער הייך האָבן זיך אַ שאַט געטאַן איבער אונדז שטיי קער גלאָז. ערשט דעמלט האָבן מיר באַמערקט, אז מיר באַהאַלטן זיך אויס אונטער אַ גלעזערנעם דאָך. מיר האָבן זיך געלאָזט לויפן אין שכינעסדיקן הויף, אהין, וווּ עס איז געווען אַ באַמבע־באַהעלטעניש.

דער שוואַך־באַלויכטענער צעמענטירטער קעלער, וואָס האָט זיך געפונען אונטער דעם מאַסיוון פינפֿשטאַקיקן מויער, איז איבערגעפולט געווען מיט פרויען, קינדער און אלטע ליט. זעצן זיך איז ניט געווען וווּ. אַ גאַנצע נאַכט איז לייע געשטאַנען צוגעטוליעט צו מיר, און מיר האָבן זיך צוגע־הערט צו די אַפטע שווערע אופרייסן, וואָס האָבן זיך דערטראָגן אהער. ס'האָט זיך געדוכט, אז אַט באלד וועט טרעפן אַ באַמבע אין דעם מויער און ער וועט זיך אומוואַלגערן מיט אלע זיינע פינף שטאַקן און פאַרשיטן אונדז.

פאַרטאַג ערשט איז שטיל געוואָרן. מיר זיינען געווען זייער מיד און צעבראַכן פון דער נאַכט.

— קום, — האָב איך אַ רוף געטאַן לייען, און מיר זיינען ארויס פונעם דושנעם קעלער אין קילבלעכן דרויסן. איבער דער שטאָט האָט פון אלע

זינטן זיך געקוויילט א געדיכטער שווארצער רויך. די טראַטוארן זינען גע-
דיכט באדעקט געווען מיט גלאַז. ס'האַבן זיך געוואלגערט שטיקער ציגל,
בלעך, שטוקאטורקע. קווער דער גאס זינען געלעגן אומגעוואלגערטע ביי-
מער. דאָס שענסטע הויז אף לענין-גאס איז צעבאַמבירט געווען, עס זינען
געבליבן הענגען אינדערלופטן די פילצאָליקע טרעפּ, וועלכע האָבן זיגזאג-
ארטיק געפירט אין דער הייך צום הימל...

ליע האָט געציטערט. זי האָט זיך געטוליעט צו מיר.

— גיי גיכער אהיים. די מאמע ווייסט דאָך ניט, וואָס מיט דיר איז, —

האַב איך זי געזיילט.

נאָך איז קעלער האָט לייע מיר דערציילט, אז אפן צווייטן טאָג פון דער
מילכאַמע האָט מען דעם טאטן מאָביליזירט און די מאמע איז פארבליבן
אליין מיט נאָך צוויי קינדערלעך.

מיט אַיילנדיק-גיכע טריט האָב איך באגלייט לייע, איר אַנגעזאָגט, אז
זי זאל מיט איריקע וואָס גיכער זיך עוואקוירן.

— ווי קאָן איך אוועקפאַרן אָן דיר? — האָט זי געענטפערט.

— דו טראכט איצט וועגן דיין מאמען, וועגן דיין שוועסטערל און ברור-
דערל. וועגן זיך טראכטו דו ווייסט דען ניט, וואָס די דייטשן טוען מיט
יידן? קאַלומאַן מע קאָן, עוואקוירט זיך. לייגט ניט אָפּ. נאָכדעם וועט זיין
שווער. איך וועל נאָך היינט זיך סטארען קריגן פאַר אייך טאלאַנען אף א
שיף. קלייבט גלייך אָפּ די נייטיקסטע זאַכן. גרייט זיך צו. דער דייטש איז
שוין לעבן דניעסטער.

לייע איז געווען שטארק פארזאָרגט. זי האָט מיך געהערט און געשוויגן.
אפן ראַג פראַכאַראַווסקע, ווו עס האָט זיך אַנגעהויבן מאַלדאוואַנקע, איז
זי געבליבן שטיין.

זי האָט געוויינט ערגעץ דאָ נאָענט, נאָר ווו, אף וועלכער גאס און אין
וואָס פאַר א הויז, האָב איך ניט געוויסט. איך בין קיינמאַל בא איר ניט גע-
ווען. זי האָט ניט געוואָלט, אז באקאנטע זאָלן אונדו זען דאָרט.

— וואָס זשע שטייסטו? — האָב איך געפרעגט.

— איך קאָן ניט אוועק. איך האָב מוירע, אז איך וועל דיך מער ניט

זען.

— איך וועל דריי אזייגער באטאָג קומען אהער. איך וועל ווארטן אף

דיר אָט דאָ. — האָב איך זי פארזיכערט.

— פינקטלעך דריי?

— יאָ.

— זאָלסט נאָר ניט פארשפעטיקן.

— איך וועל קומען צו דער צייט.

— געדענק, אַנאַטאָלי דריי אזייגער וועל איך שוין זיין דאָ.

— נו, גיי, גיי, — האָב איך זי אונטערגעזיילט.

זי האָט זיך געלאָזט גיין. עטלעכע מאָל האָט זי זיך אומגעקוקט, לייכט
א מאַך געטאָן מיט דער האנט און איז א וויילע ארום פארשווינדן הינטערן
ראַג.

איך בין אוועק אין געגנט-אויספירקאַם. כ'האַב געדארפט באלד, קאַלומאַן
איך בין דאָ, טאָן אליץ, קעדיי העלפן לייען מיט דער מישפּאַכע זיך עווא-

קוירן. ביז נאך האלבן טאג בין איך ארומגעלאפן פון איין אנשטאלט אין צווייטן און סאָפּאָקלאָפּאָ געקראָגן טאלאַנען פאר דער גאנצער מישפּאָכע אף דער שיה „קרים“, וואָס האָט געדארפּט מאַרגן אָפּגיין מיט עוואַקוירטע קיין נאַוואַראַטיסק.

מיט די טאלאַנען אין קעשענע האָב איך אוועקגעטילט אפּן ראַג פּראַכאַ-ראַווסקע, וווּ מיר האָבן אָפּגערעדט זיך טרעפּן. ליע איז דאָרט נאָך ניט גע-ווען. מיט אומגעדולד האָב איך געווארט, אז אַט-אַט וועט זי זיך ווייזן פון הינטער יענעם ראַג, וווּ זי איז אינדערפרי פארשווונדן. אלע ווילע האָט זיך מיר געדוכט, אז אַט גייט זי. „וואָס זאָל עס באַטייטן? זי זאָל פארשפּע-טיקן? אָדער עפּשער גייט מיין זייגער ניט ריכטיק?“ איך האָב זיך אומגע-קוקט, קעדיי פּרעגן באַ עמעצן די צייט, און דערזען, אז די מענטשן אפּן גאס האָבן פּלוצלינג אַנגעהויבן לויפּן. אן אליארעם! ווידער פּאשיסטישע אעראַפּלאַנען. א געוואָי פון סירענעס. א געשריי. א געוויין פון ווייבער, פון קינדער. א שטופּעניש באַ די הויפּן, וווּ עס זיינען געווען באהעלטענישן. די גאס איז באלד פּוסט געבליבן. קיין איין מענטש. די ערד האָט געציי-טערט. ס'האָבן זיך געריסן באַמבעס. מיט א קלינגערע האָט זיך געשאָטן דאָס גלאַז פון די פענצטער. און איך בין אלץ געשטאַנען אפּן ראַג.

ווען דער אליארעם האָט זיך פּאַרענדיקט, האָבן אפּן גאס זיך אַנגעהויבן ווייזן מענטשן, וואָס זיינען ארויס פון די באהעלטענישן. עפּשער וועט זי אויך באלד קומען. איך האָב געווארט. לאנג. ס'האָט שוין אַנגעהויבן ווערן טונקל. ליע איז ניט געקומען.

א צעבראַכענער בין איך אוועק אהיים, אין מיין פּיצניקן צימערל, וווּ איך האָב געלעבט איינער אליין. „וואָס איז געשען מיט ליען? פּאַרוואָס איז זי ניט געקומען? — האָט מיך געמאַטערט דער געדאַנק. — ווי געפינט מען זי איצט? ווי גיט מען איר אָפּ די טאלאַנען? מאַרגן גייט דאָך אָפּ די שיה...“ איך האָב זיך ניט געקאָנט מויכל זיין, וואָס איך האָב אין אזא צייט זיך ניט דערטראַכט נעמען איר אדרעס.

לעבן דער טיר האָט מיך באגעגנט די שכינע. זי האָט מיר דערלאנגט א פּאַוועסטקע פון וואַיענקאַמאַט. עלף אזייגער אינדערפרי האָב איך שוין באדארפּט זיין דאָרט. צייט איז פּאַרבליבן ווייניק. גאַנצפרי בין איך אוועק אין אדרעסן-ביוראַ זיך דערוויסן ליעס אדרעס. אף דעם אָרט, וווּ עס האָט זיך געפונען דער דאָזיקער אנשטאלט, האָב איך געטראָפּן א באַרג מיט שטיינער.

ווי האָב איך זי געקאָנט איצט זוכן?

אין עטלעכע שאַ ארום האָב איך מיט נאָך מאַביליזירטע זיך שוין געפון גען אין פּול-אַנגעפּאַקטן מיליטער-שעלאַן, וואָס איז אייליק אָפּגעגאַנגען פון דער פּוסט-פּאַרבליבענער פּלאַטפּאַרמע.

אפּן פּראַנט שוין האָב איך זיך דערוויסט, אז דער סוינע האָט פּאַרנומען אונדזער שטאַט. און וואָס איז מיט ליען? צי האָט זי באוויזן זיך עוואַקוירן? וווּ איז זי?

גלייך נאָך דער מילכאַמע האָב איך זיך אומגעקערט אהער, אין דער ברעגיאַמישער שטאַט. כ'האָב געטראָפּן פּיל רוינירטע הייזער, בערג מיט שטיינער, הענגענדיקע לייטערס, סטאַרטשענדיקע קוימענס, פּאַרסאַרפעטע

ווענט און קוואַרים פון צעשאַסענע, פון לעבעדיק-באגראַבענע... „צי דען איז לייע פארבליבן דאָ?“. איך האָב געטריבן פון זיך אַט דעם געדאַנק, געגאַנר גען איבער דער שטאַט, געווען אפן ראַג פראַכאַראַווסקע, אַף די דערביי-קע גאַסן, זיך איינגעקוקט אין די פאַרבייגייענדיקע, געזוכט, עפשער וועל איך זי באַגעגענען. נאָר עס איז אדורך א וואַך, און צוויי, און א כוידעש, און א יאָר, און א סאַך יאָרן... און איך האָב לייען אין ערגעץ ניט באַגעגנט. בא וועמען איך האָב ניט געפרעגט, האָט קיינער ניט געוויסט וועגן איר. איך האָב פאַרלוירן אלע האַפענונגען. און איך האָב כאַסענע געהאַט. די פרוי איז נאָך א שווערער קרענק אין צוויי יאָר ארום געשטאַרבן. געבליבן א מיידעלע... איצט איז זי שוין אליין א מאמע. און לייע?..

איך האָב געציילט די מינוטן, קעדיי וואָס גיכער זיך באַגעגענען מיט דער פרוי, וואָס איך האָב נעכטן געטראָפן אין אוואַטאַבוס, זיך דערוויסן בא איר, ווו איז לייע, וואָס איז געשען מיט איר...

צום אוואַטאַבוס-אַפּשטעל, ווו מיר האָבן אָפּגערעדט זיך טרעפן, בין איך געקומען פאַר דער באשטימטער צייט. דער אַוונט איז געווען א וואַרעמער, א שטילער. די לופט איז געדיכט אַנגעפילט געווען מיטן גערוד פון וועלקנ-דיקע בלעטער, וואָס זיינען געפאלן פון די ביימער אפן טראַטואַר. עלטערע און יונגוואַרג האָבן שפּאַצירט, הויך גערעדט, זיך געווערטלט. געלאַכט. נאָר איך איינער בין געשטאַנען א פאַרזאַרגטער. „צי וועט זי קומען?“ דער זייגער איז שוין געווען אכט. מיטאַמאָל האָב איך זי דערזען. א הויכע, א שלאַנקע, עלעגאַנט אַנגעטאַן אין א בלאַוון קאַסטיום, איז זי מיט גיכע טריט געגאַנגען גלייך צו מיר.

— א גוטן אַוונט... אַקסאַנאַ יוכימאַוונאַ, — האָט זי זיך פאַרגעשטעלט, אויסטרעקנדיק די האַנט, — איך האָב ניט פאַרשפּעטיקט?

מיר האָבן פאַמעלעך זיך געלאָזט גיין און זיך צונויפּגעמישט מיט דעם ראשיקן אוילעם, וואָס האָט פאַרפולט דעם ברייטן העליבאַלויכטענעם טראַ-טואַר. לעבן ראַג האָבן מיר זיך אַף א רעגע פאַרהאַלטן און זיך פאַרנומען אַף א זייטיקער שטילער גאַס.

— וואָס איז געשען מיט לייען? — האָב איך ענדלעך זיך אַנגערופן. — ווו איז זי איצט? זי לעבט?

— איר ווילט, איך זאָל אייך דערציילן אלץ? — האָט די פרוי אופּמערק-זאַם א קוק געטאַן אַף מיר.

— יא. אלץ... פאַרשטייט זיך. אלץ, וואָס איר ווייסט וועגן איר. זי האָט עטוואָס אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ און ווידער זיך געלאָזט גיין. איך האָב געפילט, אז איר איז שווער צו ריידן.

— די ערשטע גרויסע באַמבאַרדירונג געדענקט איר? — האָב איך זיך אַנגערופן, קעדיי פאַרלייכטערן איר. — דעמלט האָב איך דאַס לעצטע מאָל זיך געזען מיט לייען. מיר זיינען געווען א גאַנצע נאַכט אין באַהעלטעניש. אינדערפרי האָב איך זי באַגלייט. מיר האָבן אָפּגערעדט זיך טרעפן דריי אַזיגער אפן ראַג פראַכאַראַווסקע. איך בין געווען דאַרט. געוואַרט. נאָר זי איז ניט געקומען.

— איך ווייס, — האָט די פרוי פארזאָרגט א שאַקל געטאָן מיטן קאַפּ, — ווען זי האָט זיך אומגעקערט נאָך יענער נאכט אהיים, האָט זי געטראָפֿן די מאמע ליגן אין בעט מיט א האַרץ־שלאָג. זי האָט לינען אַף קיין רעגע ניט אָפּגעלאָזט פון זיך. דאָך איז לינע ארויס, נאָר ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַן אליארעם. מיליציע האָט געטריבן דעם אוילעם פון גאס אין די הויפּן, אין די קעלערס, אין די באהעלטענישן. לינע האָט ניט געפּאָלגט און זיך געלאָזט לויפֿן, מע האָט זי פארנומען אין מיליציע. אָט ווי עס האָט זיך באקומען... — און ווייטער?.. — האָב איך מיט אומגעדולד געפרעגט.

— ווען מע האָט זי אָפּגעלאָזט, איז זי אוועקגעלאָפֿן אהין, וווּ איר האָט אָפּגערעדט זיך טרעפֿן. נאָר איר זייט דאָרט ניט געווען. איך האָב זי דעמלט באגעגנט, קוים עטוואָס באַרויקט און אָפּגעפירט אהיים. פון דעמלט אָן האָט זי יעדן טאָג דריי אַזיגער געווארט אַף איינך אפּן ראָג. אין אַוונט איז זי גע־גאַנגען צום פּאַטיאַמקיין־לייטער, עפשער וועט זי אייך טרעפֿן. פון טאָג צו טאָג איז די לאַגע אין שטאָט געוואָרן ערגער. ס'האַבן אַן אופּהער זיך גע־ריסן סנאריאדן און באַמבעס. די פּאַשיסטישע ארמיי האָט אָפּגעשניטן אלע יאַבאַשע־וועגן. איין וועג איז נאָר געבליבן — מיטן יאַם. זעצן זיך אַף א שיף איז געווען ניט ליכט. נאָר דאָך האָט מען געקאַנט זיך דערשלאָגן. איך האָב זיך געבעטן בא איר, אז מיר זאָלן זיך צוזאַמען עוואַקוירן. נאָר זי האָט זיך ניט געקאַנט באשליסן. זי האָט אלץ געהאַפּט, אז איר וועט קור מען. און זי האָט געווארט. מיט א טאָג פּריער, איידער אונדזער ארמיי האָט פּאַרלאָזט די שטאָט, האָב איך מיט מיין שוועסטער באוויזן זיך עוואַקוירן. לינע און די מאמע אירע מיט די קינדערלעך זיינען אויך געווען אין האפּן. אין דער שרעקלעכער שטופּעניש האָט איר מאמען אָנגעכאַפּט דאָס האַרץ, און זיי האָבן ניט באוויזן ארופּגיין אַף דער שיף. אַף מאָרגן זיינען די פּאַ־שיסטן אריין אין שטאָט... — די פרוי האָט שווער איבערגעכאַפּט דעם אַטעם און אין א וויילע ארום פּאַרגעזעצט: — לינע, די מאמע און די קינדערלעך האָט מען ארויסגעטריבן פון זייער דירע אזוי ווי זיי זיינען געשטאַנען. אַן זאַכן, אַן עסנוואַרג, אַן א גראַשן געלט, פּאַרטריבן אין געטאַ. א פּאַלקאַוו־ניק פון דער סיגוראַנצע, שוין א מיטליאַריקער, א פליכעוואַטער רומענער, האָט דערזען לינע און מיט גוואלד זי אָפּגעפירט אַף זיין קוואַרטיר, וואָס ער האָט פּאַרנומען איינער אליין אפּן דריטן שטאָק אין סאַמע צענטער. זי האָט אַף א ליילעך זיך אופּגעהאַנגען... דער אדיוטאַנט האָט זי באוויזן ראַטעווען. פון דעמלט אָן פּלעגט דער פּאַלקאַווניק זי האלטן פּאַרשפּאַרט אין א פּוסטן צימער. ווען ער איז ניט געווען, האָט זי ארויסגענומען א שויב פון פענצטער, זיך אָנגעכאַפּט אַן דער ריננע און, שיר ניט אַף דער־האַרעט צו ווערן, זיך אַראָפּגעלאָזט פון דריטן שטאָק אפּן טראַטוואַר. א פּאַליציי האָט זי פּאַרהאַלטן און אָפּגעפירט אין געטאַ. די מאמע און דאָס שוועסטערל מיטן ברודערל האָט זי שוין דאָרט ניט געטראָפֿן. מיט א נאכט פּריער האָט מען זיי צוזאַמען מיט נאָך פיל מענטשן פּאַרטריבן אין די דערבייִקע ליידיקע קאַזאַרמעס און לעבעדיקע־הייט פּאַרברענט. לינע איז אומגעפּאַלן אין אַנמאַכט. ווען מע האָט זי אַטכניעט און אופּגעהויבן פון דער ערד, האָט זי דערזען לעבן זיך דעם פּאַלקאַווניק. ער איז ווידער גע־קומען נאָך איר.

ס'האָט מיר פארכאפט דער אַטעם, נאָר איך האָב זיך געסטארעט עס ניט ארויסווייזן.

— איר ווילט וויסן, וואָס איז געשען נאָכדעם? — האָט די פרוי ביטער־ לעך א פרעג געטאָן. — נאָכדעם האָט מען זי געזען פאָרן מיט אים אין א קארעטע. ס'איז געווען ביים עפעס זייערן א יאָמטעוו. אף די גאסן זיינען געהאנגען פלאגן מיט פאשיסטישע סוואסטיקעס. און זי איז געזעסן לעבן אים אין קארעטע.

— עס קאָן ניט זײַן איך גלייב ניט! — האָב איך אויסגערופן. — פונ־ וואנען ווייסט איר עס?

— איך האָב אויך ניט געוואָלט גלייבן, נאָר שכינים האָבן געזען. און אויסער דעם... נאָר וועגן דעם שפעטער. איר האָט דאָך געבעטן, איך זאָל אייך דערציילן אלץ, אלץ, וואָס איך ווייס. נאָך דער מילכאָמע האָט זיך אומגעקערט איר טאטע. אָן א פוס. אין זייער דירע האָט ער געטראָפן פרעמד דע מענטשן. פון שכינים זיך דערוויסט, וואָס ס'איז געשען מיט דער פרוי און די קלענערע קינדערלעך. און וועגן איר, וועגן ליצע, האָט ער זיך אויך דערוויסט. מע האָט אים אונטערגעוואָרפן א פאָטאָגראַפיע, וווּ ליצע זיצט מיטן פאָלקאוניק פון סיגוראנצע אין קארעטע. ער האָט צעריסן די פאָטאָ־ גראַפיע, פארברענט זי און צעטאָפּשעט דאָס אש. אינגיכן איז ער גע־ שטאַרבן.

— און וואָס איז געוואָרן מיט ליצע? — האָב איך זי איבערגעשלאָגן. — איך האָב זיך נאָכגעפרעגט, נאָר קיינער האָט גאָרנישט ניט גע־ וויסט, — האָט די פרוי געענטפערט. — אזוי זיינען אוועק העכער צוואנציק יאָר. און אַט... אין יול כוידעש בין איך געווען אף גאסטראָלן אין איטאַ־ ליצע, ארויסגעטראָטן אין רוים, אין מילאָן, אין נאָך עטלעכע שטעט. די לעצטע גאסטראָלן זיינען געווען אין טורין. אינדערפרי פארן אָפּפאָרן האָט זיך מיר פארוואָלט שפאצירן א ביסל איבער דער שטאָט. דער לופט־לי־ נער, מיט וועלכן איך האָב געדארפט זיך אומקערן אהיים, איז אָפּגעגאנגען אין דריי שאַ ארום. איך האָב נאָך געהאט גענוג צייט. שפאצירנדיק איבער די צענטראַלע אַסן, האָב איך דערפילט אן עלנטקייט. אלץ איז מיר געווען מאַדנע פרעמד — די שרייענדיקע רעקלאַמעס, דער אומפארשטענדלעכער טומל און ראש. אף איינעם א ראַג האָב איך לעבן דער אפישע מיט מײַן פאָטאָ, וווּ עס איז געווען געמאָלדן וועגן מײַן קאַנצערט, דערזען א גראַווע דארע פרוי מיט א לאנגן בעזעם אין די הענט. זי האָט קאַנטיק, ערשט געהאט פארענדיקט אונטערקערן דעם טראַטואַר. איר גאַנצע אופמערקזאַמ־ קייט איז געווען געווענדט אף דער אפישע. דאָס האָט מיך פארינטערע־ סירט. איך בין צוגעגאנגען נעענטער און געבליבן דערשטוינט.

— ליצע! — האָב איך ניט מיט מײַן קאַל אויסגערופן. זי האָט דערשראָקן זיך אומגעקוקט. מיך באלד דערקענט, ארויסגעלאָזט דעם לאנגן בעזעם פון די הענט און זיך צעוויינט. איך האָב זי ארומגענו־ רן, און וועק מיט איר אין דעם דערבײַקן סעדל, אוועקגעזעצט זי דאַרט אף א באַנק און קוים באַרויקט.

דעמלט האָב איך זיך דערוויסט, וואָס איז געשען מיט איר. דער פאָל־ קאוניק פון דער סיגוראנצע האָט זי אוועקגעפירט מיט זיך. געבראַכט

אהער. דאָ האָט זי געפרוווט אים אָפּסאַמען. מע האָט זי געמישפעט. זי איז געזעסן אין טפיסע. ערשט ניט לאנג האָט מען זי ארויסגעלאָזט. זי האָט זיך קוים איינגעבעטן, מע זאל זי נעמען פאר א באהעלפערן בא א הויף־אופראַ- מערן. געקראָגן א בעטל אין א קעלער־ווינקל...

— און בא איך האָט זי עפעס געפרעגט?
— יאָ... — האָט די פרוי זייער שטיל געענטפערט. — „וועגן אים, וועגן אים האָסטו גאַרנישט ניט געהערט?“ — האָט זי א פרעג געטאָן בא מיר. איך האָב ניט פארשטאַנען, וועגן וועמען זי רעדט.

— „געדענקסט, — האָט זי מיר דערקלערט, — דו האָסט מיט עטלעכע טעג, איידער די פאשיסטן זיינען אריין אין שטאָט, ארויסגעגאנוועט פון א וויטרינע זיין פאָטאָגראַפיע פאר מיר. עפשער ווייסטו עפעס?“ איך האָב געענטפערט, אז איך ווייס ניט. איך האָב דעמלט דאָך טאקע ניט געוויסט. „דערצייל כאָטש, ווי זעט איצט אויס אונדזער שטאָט, — האָט זי אין א וויילע ארום ארויסגעשעפטשעט, — ווי פריער אָדער נאָך שענער אוואַדע? זעלבן אַרט? אזוי ווי געווען? דו קומסט אמאָל אהיין? — האָט זי מיט בענק־ שאַפט א פרעג געטאָן. — אז דו וועסט זיך אומקערן, גיי זיך דורך אהיין. שטיי דאָרט כאָטש א וויילע. אַנשטאָט מיר. דאָרט... און אפן ראַג פון פראַ- כאַראַווסקע...“

אַקסאַנע יוכימאַוונאַ איז אנשוויגן געוואָרן. מיר זיינען אָפּגעגאַנגען נאָך עטלעכע טריט, און מיטאַמאָל איז זי געבליבן שטיין.
— איר זעט, — האָט זי אָנגעוויזן אַף אן אלט צווייטשטאַקיק הויז, — אַט דאָ האָט געווינט לייע. אפן ערשטן שטאַק. דאָס דריטע פענצטער פון רעכטס. דאָס איז געווען איר צימערל.
פון אַט דעם פענצטער האָט ארויסגעשלאָגן א העלע פריילעכע שניין. ניט אויסריידנדיק מער קיין וואָרט, האָבן מיר זיך געלאָזט גיין.
אפן ראַג פון פראַכאַראַווסקע זיינען מיר נאָך א וויילע געשטאַנען און זיך צעשיידט.

אנאַטאָלי באַלשאַקאָוו איז אנשוויגן געוואָרן. א וויילע געקוקט אַף מיר, געוואַרט, וואָס איך וועל זאָגן. נאָכדעם האָט ער זיך שווער אופגעהויבן, א שאַפן געטאָן איבער דער אָפענער וועראַנדע און געבליבן שטיין מיטן פאַנעם צום יאָם.

— איך בין אריין זיך געזעגענען מיט אייך, — האָט ער שטיל זיך אָנגערופן, — איך האָב געקראָגן א טוריסטן־פּוטיאָווקע. מאַרגן גייט אָפּ די שיף קיין איטאַליע. איך וועל זיין אומבאדינגט אין טורין. אומבאדינגט. איך דאַרף... איך מוז זי פון דאָרט ארויסראטעווען, לייען...

אונטערן עפּלבוים

ס זיינען דורכגעגאנגען עטלעכע טעג, און זי איז ניט גע-
קומען. וואווע האט שוין ניט געוואסט וואס איבערצוקלערן.
פון קאיאָר ביז זון-פארגאנג האט ער אָן אָפרו זיך געמיט
אינעם געדיכט-צעוואקסענעם קאלווירטישן סאַד, אונטער-
געשטעלט דרענגלעך אונטער די נידעריק-אַראָפּהענגענדי-
קע צווייגן, וועלכע זיינען פון אויבן ביז אראָפּ אָפּגעשאַטן
געווען מיט צייטיק ווערנדיקע דופטיקע עפּל, מיט באגילדעטע באַרן, מיט
גרויסע ראָזלעכע פּלוימען, און געטראכט מיט נאָגנדיקן אומרו וועגן אירי-
נען: וואָס האָט געקאָנט געשען? פארוואָס איז זי ניט געקומען? ער האָט
געוואָלט כאַטש אַף אַ וויילע זיך פארגעסן און ניט געקאָנט. וואָס ער האָט
ניט געטאָן, ווהיין ער האָט זיך ניט געקערט און געווענדט, איז זי גע-
שטאנען פאר זיינע אויגן אזא, ווי דעמלט, ווען זיי האָבן אין אַוונט, נאָכן
שפּאַציר, זיך געזעגנט באַם פאראַם, — אַ ביז גאָר מילדע, אַ שלאַנקיקע, אַ
שמייכלענדיקע, אַ האַרציק נאָענטע...

דעמלט, אינעם העל-אויסגעשטערנטן קישעפדיק-ווארעמען אַוונט, איי-
דער זי איז אַף דעם זיך אונטערהוידענדיקן פאראַם אוועקגעשווומען אפּן
צווייטן ברעג טייך צו דער פּאַסעקע, וווּ זי האָט פּראַקטיקירט באַ די פּאַר-
ביקע בינשטאַקן, האָט זי צערטלעך דריקנדיק אים די האַנט, געזאָגט, אז
זי וועט אומבאדינגט קומען אהער, אויב ניט מאַרגן, איז איבערמאַרגן.
פארוואָס זשע קומט זי ניט? זאָל זיין, אז זי האָט גאָר געשפּאַסט פון אים?
איז צוליב וואָס, אויב אזוי, באדאַרף ער זי?..

דאָך האָט זיך אים זייער געוואָלט, אז זי זאָל קומען אהער כאַטש אַף אַ
וויילינקע, אַף עטלעכע מינוט, זאָל זי נאָר אַנקוקן דעם סאַד. זאָל זי כאַטש
זען, סאַראַ אויסערגעוויינלעך ריכטע גערעטעניש זיי האָבן אויסגעכאַוועט.
אזעלכע עפּל האָט זי נאָך עפּשער אַף איר לעבן אין ערגעץ ניט געזען, און
סאַראַ באַרן! און פּלוימען! דער גאַנצער ראיאָן גרויסט זיך דאָך מיט אַט
דעם סאַד. און דאָס אלץ האָט ער מיט זיין ריינג אויסגעכאַוועט. יעדעס ביי-
מעלע פאַרהייט פון ווינטן, פון פאַרטריקעניש, פון פּרעסט. אַרומגעגראָבן, עס
זאָל צוקומען וואָס מער לופט צו די וואַרצלען, אַרומגעקאַלכט די שטאַמען,
די זון-שטראַלן זאָלן די קאַרע ניט שעדיקן, פון דער ערד זאָלן קיין אינ-
זעקטן אַף די ביימער ניט קריכן, מיט שייטערס דערוואַרעמט, באַגיטיקט,
געניאַנטשעט, אַרומגעזען און זיך דערשלאָגן אזא גערעטעניש. ער וואָלט

א באלן געווען הערן, וואס וואלט זי געזאגט, אט די כיינעוודיקע פראקטי-
קאנטקע, ווען זי שפאצירט זיך דורך איבערן סאך. נאך וויבאלד זי האט
ניט געהאלטן ווארט, ניט געקומען, געשפאסט איבער אים, וויל ער וועגן
איר אפילע ניט טראכטן. אויסן מער וועט ער שוין אף איר ניט ווארטן.
נאך האלבן טאג אין א פארהאוועטער, ווי שטענדיק א פארטראגענער,
אריינגעקומען אין סאך דער בריגאדיר, דער שוין באיארטער גראווער-
דיקער גאוורעל סאמוילאָוויטש. ער איז זיך דורכגעגאנגען, באטראכט די
עפליימער און געקומען צום אויספיר, אז אין א פאך טעג ארום וועט מען
שוין דארפן אנהייבן אראפנעמען די גערעטעניש.

— דער אגראַנאַם דארף דאָ ניט זײַן? — האָט ער, אוועקגייענדיק, א
פרעג געטאן בא וואָווען.

— נײַן, וואָסײַ דען? — האָט וואָווע זיך פארינטערעסירט.
— ס'ליגט פאר אים א בריוו אין קאָנטאַר. פארגעסן אים זאָגן. געזען
אים ניט לאנג אף דער פאטעקע מיט דער פראקטיקאנטקע. סארא טייער
מיידל, ס'איז א צירונג מאמעש.

— מיט דער פראקטיקאנטקע? — וואָווע האָט קוים איבערגעכאפט דעם
אַטעם. ער האָט געוואָלט נאָך עפעס פרעגן, נאָך ניט געוואגט.

איצט איז אים קלאָר געוואָרן, פארוואָס זי איז ניט געקומען. נאָך צוליב
וואָס האָט זי אים געדארפט נארן?

וואָווען איז מיטאמאָל באפאלן א נימעסע שווערע מידקייט. דאָך, ווי
נאָך דער בריגאדיר איז אוועק, האָט ער צונויפגעקליבן די עפל, וואָס דער
ווינט האָט באוויזן אַפּטרייסלען, צונויפגעטראָגן און צונויפגעלייגט זיי אין
איינ היפשער קופע אונטער דעם געדיכט צעוואקסענעם דושאַנאַטאן, דער
נאָך אויסגעצויגן זיך אף דער ערד מיטן פאַנעם איראָפּ און פאנאנדערגע-
וואָרפן די הענט, ווי ער וואָלט וועלן זי ארומנעמען און שטיף צודריקן
צום הארצן, וואָס האָט אזוי ווייטעקדיק געטיאַכקעט.

אזוי גאָר. זי איז מיטן אגראַנאַם. נו, מיילע. זאָל זי. וויבאלד אזוי, דארף
ער זי טאקע ניט. זי געפעלט אים גאַרניט אף אזויפיל, אז ער זאָל זיך
אויסעסן דאָס הארץ צוליב איר. זי איז, אייגנטלעך, גאַרניט אזא פיינע
און באשיידענע, ווי אים האָט זיך אויסגעדוכט. אז עס וועט אים איצט
אויסקומען פאַרבייפאַרן די פאסעקע, וועט ער אפילע אף א רעגע זיך
דאַרט ניט פארהאלטן. זאָל זי אפילע ארויסלויפן אים אנטקעגן אפן וועג,
זאָל זי זיך בעטן בא אים, וועט ער אין איר זייט זיך אפילע ניט אומקוקן.
פון ערגעץ ניט ווייט האָט זיך דערטראָגן צו אים א שורשען פון צווייגן.
וואָווע האָט זיך אָנגעשפאַרט אפן עלנבויגן, ארויסגעקוקט פון צווישן דעם
געדיכטן בלעטער-געפלעכט. עמעצער איז געפאַרן אהער. וואָווע האָט
באמערקט בלויז די קאָפּיטעס פון א פערד און לייכטע בעדאָרקער-רעדער.
ווער קאָן עס זײַן? און באלד, אינגאנצן אומגעריכט, האָט צו אים זיך
דערטראָגן א באקאנטע קלינגעוודיקע שטים. ס'איז דאָך זי... יא... אירינע...
דאָס הארץ האָט בא אים מעכניעדיק אפגעצאפלט. אין אַט דער רעגע
האָט ער לאכלוטן פארגעסן אָן אלע זיינע פאַריבלען און באליידיקונגען,
שוין געוואָלט זיך אופהייבן, זיך לאָזן לויפן איר אנטקעגן, נאָך דערהערט
נאָך עמעצנס א שטים.

„מיט וועמען רעדט זי עס?“ — האָט ער ניט געקאָנט פארשטיין.
די בעדארקע האָט אין דער זעלבער רעגע זיך דערנענטערט, און ער
האָט דערזען באַנאנד מיט אירינען דעם ניט לאַנג אַראָפּגעקומענעם יונגן
אַגראַנאַם.

וואָווע האָט דערפילט א שווערקייט אינעם גאַנצן קערפער. „נאָך וואָס
איז זי געקומען אהער?“ ער האָט זיך צוריק אויסגעצויגן אַף דער ערד הייַ-
טער דער הויכער קופּע עפל, אז מע זאָל אים ניט דערזען. „וויבאלד אזוי,
מעג זי צוזאַמען מיטן קליינענדיקן אַגראַנאַם זיך פאַרנעמען פּונדאַנען, און
וואָס ווייטער.“

— גיט נאָר א קוק, זעט נאָר, וואָס דאָ טוט זיך! — אירינע האָט ליכט
זיך א הייב געטאַן. און, שטייענדיק אַף דער בעדארקע, ברייט פאַנאנדער-
געוואָרפן די הענט, ווי זי וואָלט וועלן וואָס טיפּער אַרבייטעמען אין זיך
דעם פאַרשיקענדיקן אַראַמאַט פון די רינף ווערנדיקע פּיירעס, — זעט נאָר,
זעט, וואָס דאָ טוט זיך! — האָט זי איבערגעכאַזערט, און די שטים האָט עט-
וואָס געציטערט, ווי פון אירן א פאַרבאַרגענעם אומרויקן געפיל, — סאַרא
עפּל!.. סאַרא באַרן!.. אזוינס זע איך צום ערשטן מאל!

מיט איר ליכטיקן בליק האָט זי זיך אומגעקוקט אין אלע זייטן, ווי
זי וואָלט געווארט, אז עמעצער וועט זיך באלד ווייזן פון צווישן די ביימער
צי פון דעם דערבייקן שטרויענעם בייַדל.
נאָר קיינער איז ניט ארויס פון דאָרט.

— אַר, סאַרא פאַרגעניגן דאָ איז! — האָט דאָס מיידל היליך אויסגע-
רופן און ווידעראמאַל זיך ארומגעקוקט. — צי דען איז אין סאָד קיינער
ניטאַ?

— וואָסי דען? וועמען דאַרפט איר דאָ? — האָט דער אַגראַנאַם זי פאַר-
וונדערט אַנגעקוקט. — איר האָט דאָך געוואָלט נאָר זען דעם סאָד.
— נו, יא... דאָ איז דאָך פאַשעט א מעכניע, — האָט זי אים אַפּגעענט-
פערט, שטייענדיק אלץ אַף דער בעדארקע.

— זעצט זיך, מירן פאָרן, — האָט דער אַגראַנאַם, קאַנטיק, שוין א באומ-
רויקטער פון עפעס, זיך געווענדט צו איר, — איך וויל דאָך אַיך ווייזן
די פעלדער, די זונרויזן און דעם באשטאַן.

— הם, דאָס ווילט איר, — האָט זי, פאַרשאַרנדיק די ווייכע בלאַנדע
זינדענע האָר, געענטפערט, — און איך וויל... א טרונק.

— אפן באשטאַן, דאָרט וועט איר זיך אַנטרינקען. איך וועל אויסקלייבן
פאַר אַיך דעם בעסטן קאַוון.

— איך וויל איצט.

— ווו זשע וועט איר דאָ זיך אַנטרינקען?

— אָט איז דאָך א ברונעם.

זי איז אַראָפּגעשפּרונגען פון דער בעדארקע און אוועקגעלאָפן עטוואָס
אַן א זייט צו דעם ברונעם, וואָס האָט זיך געפונען צווישן די ברייט-צע-
צווינגטע עפלביימער.

— ווארט נאָר אויס איין וויילינקע, — האָט זי געשריען צום אגראַנאַם, און איר קאַל האָט זיך פאנאנדערגעטראָגן איבער דעם גאַנצן סאַד, — איך וועל זיך נאָר אַנטרינקען.

דער אגראַנאַם האָט א פארלוירענער געקוקט אָף איר שיינער, געטאַק־טער פיגור, וועלכע האָט ליכט געשווינדלט צווישן די ביימער. „סארא וונדערלעך מיידל ס'איז, נאָר צוליב וואָס שרייט זי אזוי“, — האָט ער מיט פארדראָס א טראכט געטאַן.

אירינע איז צוגעלאָפן צום ברונעם, זיך ארומגעקוקט. ארום-און-ארום האָט זי געזען בלויז אַפגעשאַטענע צווייגן מיט פרוכט.

— גיכער, — האָט געבעטן דער אגראַנאַם.

— איך זוך אן ע-מ'ער-! — האָט צעצויגן געשריען אירינע, ווי זי וואַלט עמעצן גערופן.

קיינ עמער איז לעבן ברונעם ניט געווען. מיט ניט זיכערע טריט האָט אירינע זיך געלאָזט גיין צום ביידל.

— ווהיין אייז? — האָט מיט אומצופרידנקייט געפרעגט דער אגראַנאַם. זי האָט ניט געענטפערט. דאָס הארץ האָט בא איר שטארק געטיאָקעט. ניט געוואגט, פאַרזיכטיק האָט אירינע געעפנט די טיר. אין דעם האַלבי-טונקלען, קילן ביידל איז קיינער ניט געווען. אָף דער צוגעטריקנטער שטרוי איז געלעגן וואָועס אויסגענייט העמדל. אירינע האָט דאָס גלייך דערקענט. „ער איז אין סאַד... ער איז ערגעץ דאָ“.

א צופרידענע האָט זי א כאפ געטאַן אן עמער און, הויך קלינגענדיק מיט אים, זיך אומגעקערט צום ברונעם.

דער אגראַנאַם האָט ניט אָנגעהויבן פארשטיין, וואָס קומט עס פאַר מיט איר. אזא האָט ער זי נאָך קיינמאַל ניט געזען. ניט געדארפט אַרזינפאַרן אהער. ער האָט זיך ניט געקאַנט מויכל זיין, וואָס ער האָט זיך געלאָזט איינריידן, איר נאָכגעגעבן. געדארפט פאַרן גלייך אין סטעפ. פארוואָס גער-דויערט עס בא איר אזוי לאנג? ס'האָט אים אָנגעהויבן באומרויזן, אז עמע-צער אָנקומען אהער און פארהאלטן אים מיט פארשיידענע אינאָנים.

— נו, גיכער שוין, — האָט ער אומגעדולדיק אויסגערופן.

קלינגענדיק מיט דער קייט פונעם ברונעם, האָט אירינע צוגעבונדן דעם עמער און אַפגעלאָזט דאָס הענטל פונעם קאַלאָוואַרט. איבערן סאַד האָט זיך צעטראָגן א הילכיקע ליאזגערי פונעם צעהוידעטן עמער, וועלכער האָט מיט א שווינדלענדיקער גיכקייט זיך אַראַפגעלאָזט אין דער טיף פון נעם ברונעם.

— צוליב וואָס הייבט זי אָף אזא טומל? — האָט אומצופרידן צו זיך אליין א שטאַמל געטאַן דער אגראַנאַם.

אירינע האָט זיך אָנגעבויגן איבערן ברונעם. דאָס ווייסע דינינקע קליידל האָט שיין אויסגעטיילט איר שטייפן שלאנקן קרפער. זי האָט ליכט פארוואַרפן פונעם שטערן די העל-בלאָנדע האַר און מיט ביידע הענט גענו-מען פאנאנדערווייגן די לאנגע פייכטע קייט, ראשיק געפליוסקעט מיטן עמער איבערן וואסער. „ווי זשע איז ער?...“ איר האָט זיך געוואַלט כאַטש א קוק טאַן אָף אים, זאָגן אים, אז זי האָט סיי אייערנעכטן, סיי נעכטן ניט

געקענט קומען אהער צו אים. געווען זייער פארנומען. געהאלפן אוועק
שטעלן נאך עטלעכע בינשטאקן אף דער פאסעקע.

אירינע האט גענומען ארויסציען דעם עמער.
„עפשער וועט ער נאך באלד קומען?“ — האט זי פארוארגט געטראכט,
דרייענדיק פאמעלעך דאס הענטל פונעם קאלאוואראט.
— וואס געדויערט עס אזוי בא איך? — האט דער אגראנאם זיך אנגע-
רופן, צופארגדיק געענטער.

אירינע האט ניט געענטפערט. זי האט ענדלעך ארויסגעצויגן א פולניקן
עמער מיט פרישער קאלטער וואסער, אפגעבונדן די קייט, צעשטרייט א
קוק געטאן אפן אגראנאם און פלוצלינג ארויסגעלאזט דעם עמער פון האנט.
זי האט אליין ניט געוואוסט, צוליב וואס זי האט עס געטאן, צי פון פאר-
דאס אפן אגראנאם, צי אף וואווען.

דער פולער עמער וואסער האט, האסטיק פאלנדיק, זיך עטלעכע מאל אי-
בערגעקערט, מיט א ליאזג זיך אנגעשטויסן אן די ענגע ווענט פונעם טיפן
ברונעם און מיט אזא טראסק זיך א פליוכע געטאן, אז אירינע האט ניט
וויילנדיק אזש אופגעציטערט.
דער אגראנאם, אן איבערגעשראקענער, איז אראפגעשפרונגען פון דער
בעדארקע.

— וואס האט געטראפן? — האט ער געפרעגט, צולויפנדיק צו אירינע.
— דער עמער איז אריינגעפאלן אין ברונעם. ס'איז דאך א פרעמדער
עמער!

— וויאזוי איז עס געשען?

— איך ווייס אליין ניט.

— די קייט האט זיך איבערגעריסן?

— גיין, איך האב דעם עמער פאשעט ארויסגעלאזט פון האנט.

דער אגראנאם האט פארלוירן א קוק געטאן אף אירינען.

עטלעכע מינוט האבן זיי געשוויגן.

— נו, איצט, דאכט זיך, קאנען מיר שוין פארן. — האט ער א זאג גע-
טאן, זעצנדיק זיך אף דער בעדארקע.

— און דער עמער? — האט אירינע געפרעגט. — מע דארף דאך ארויס-
ציען דעם עמער.

— זיי וועלן אים אליין ארויסציען. זעצט זיך שוין. מיר דארפן דאך נאך
פארן אין סטעפ.

— גיין, איך וועל שוין אין סטעפ ניט פארן. — האט אומגעריכט זיך
אנגערופן אירינע, — פירט מיך אפ צוריק אף דער פאסעקע.

באלד ווי די בעדארקע איז פארשוואונדן הינטער דעם פארקן, וואס האט
ארומגערינגלט דעם סאד, האט וואווע זיך אופגעהויבן פון דער אנגעווא-
רעמטער ערד און מיט אומרויקע טריט צוגעגאנגען צום ברונעם. דאס
הארץ האט בא אים געטיאכקעט עפשער, ווי קיינמאל ניט. ער האט גע-
שפאנט לעבן ברונעם הין און צוריק, נישטערנדיק מיט די אויגן, ווי ער

וואלט פארלאָרן דאָ עפעס אזוינס, וואָס איז פאר אים דאָס סאמע טייערסטע. נאָכדעם איז ער געבליבן שטיין, זיך צוגערירט צו דעם הענטל פונעם קאָ-לאָוואַראָט און צו דער קייט, וועלכע האָבן, ווי אים האָט זיך געדוכט, נאָך פארהיט די ווארעמקייט פון אירינעס הענט. ער האָט איצט ניט געקאָנט זיך מויכל זיין, וואָס ער איז ניט ארויס צו איר. אָט דאָר אָ איז זי דאָך געשטאנען. אָט זיינען דאָך די שפורן פון אירע טריט. זי איז דאָך געקומען אהער צוליב אים, זיך זען מיט אים איז זי געקומען. פארוואָס זשע איז ער ניט ארויס צו איר? איצט וועט זי שוין אָף געוויס צו אים מער ניט קומען. און זי וועט זיין גערעכט. עפשער פרווון דעריאָגן זיי ניי! דאָס ניט. ווען זי וואָלט בעמעס געוואָלט זיך זען מיט אים, וואָלט זי געקומען אליין, אָן דעם קליינדיקן אגראַנאַם.

דאָך, אומבאמערקט פאר זיך אליין, האָט ער זיך געלאָזט גיין מיט דעם אַקאַרשט דורכגעלייגטן וועג, האלטנדיק זיך בא די שפורן, וועלכע די בע-דארקע האָט מיט אירע רעדער איבערגעלאָזט. אין שטלעכע מינוט ארום האָט ער זיך אָבער אָפגעשטעלט. „וואָס גייט ער זיי נאָך?.. נייין, ער גייט ניט נאָך. ער טראכט אפילע ניט נאָכגיין. ער גייט גאָר איז דער פארוואַלטונג זיך דערוויסן, ווער וועט מאַרגן באטאָג אים פארבייטן, דעזשורען אין סאָד אַנשטאַט אים. ער קאָן דאָך גיין מיט דעם וועג אויך, ניט ערגער, ווי מיט אן אנדערן...“

זייענדיק שוין אויסערן סאָד, האָט וואָווע באמערקט, אז דער מירעוודי-קער ראנד הימל, ווו די צונטער-רויטע זון האלט זיך אין זעצן, פלאקערט, ווי בא א שרעקלעכער סרייפע. א סימען אָף א ווינט. מע וועט דארפן, אויב אזוי, אונטערשטעלן נאָך דרענגלעך אונטער די צווייגן, פארהיטן די גע-רעטעניש, ביז זיין רינג וועט סאָף וואָך זיך אומקערן פונעם אוראל אָפן וויינגאָרטן. דעמלט וועט אין סאָד ווידער פריילעך ווערן, ווי שטענדיק באם אראָפנעמען די צייטיק געוואָרענע פרוכט פון די ביימער.

וואָווע האָט זיך אומגעקערט אין אָוונט. איבער דעם גרינעם סאָד איז ניט געפילט געשווומען א גרויסע ווייסע לעוואָנע און באזילבערט די צווייגן, די בלעטער, די עפל, די בארן. ערגעץ ווייט, אָף יענעם זייט טיך, אין סטעפ, אָף דער היי-לאָנקע, צי בא דער פאסעקע, האָט עמעצער געזונגען. א וויילע האָט וואָווע זיך צוגעהערט, אים האָט זיך אויסגעוויזן, אז ס'איז א באקאנטע שטימ. באלד אָבער, א קאעסדיקער אָף זיך אליין, האָט ער מיט גיכע טריט אוועקגעשפאנט איבערן סאָד און מיט אימפעט זיך גענומען אונטערשטעלן די דרענגלעך. געייסעקט האָט ער זיך ביז שפעט אין אָוונט, און ווען ער האָט געהאט אלץ פארענדיקט, איז ער שוין א מידער ארויס צו דער סטעזשקע, וועלכע האָט זיך געשלענגלט צווישן דעם סאָד און דעם נאָענטן טיך. אָף א צאָמבער-בערגל איז ער געבליבן שטיין. פונעם אָוונ-טיקן טיך האָט א ווייע געטאָן אָף אים מיט קילקייט. אָף יענער זייט, ווו ס'האָט זיך געפונען די פאסעקע, האָבן בלאס געפינקלט איינציקע פיער-לעך. „זי קאָן שוין אוואדע שלאָפן דאָרט אין איר ברעזענענעם בידל, און עפשער פאָרט זי גאָר נאָך ערגעץ ארום מיטן אגראַנאַם?..“

וואָווע איז היפש געשטאנען אָפן צאָמבער-בערגל, זיך איינגעקוקט אין דעם בלאָוולעך-באזילבערטן טיך, צי שווימט ניט עמעצער דאָרט אָף א

שיפל, צי שפאצירט מען ניט באם פאראם, און זיך צוגעהערט, צי דער-
טראגט זיך ניט קיין אפהילך פון רעדער ערגעץ אין סטעפ...
אף יענער זייט טיך, דארט, ווו ס'האט זיך געפונען די פאסעקע, האבן
איינס נאָכן אנדערן זיך אויסגעלאָשן די לעצטע פייערלעך.
וואָוע האָט זיך אומגעקערט אין סאָד, מיט פאמעלעכע טריט אריין אין
ביידל, א צעבויטעטער זיך אראָפגעלאָזט, זיך אויסגעצויגן אף דער צוגע-
טריקנטער עטוואָס שטעכיקער שטרוי.
קאָיאָר, ווען די זון האָט אָנגעצונדן אין גינגאלדענע פארבן די שפיץ
ביימער, האָט וואָוע ראַפּטאָם זיך אופגעכאָפּט. עמעצער איז געריטן איבערן
סאָד.

וואָוע איז ארויסגעלאָפּן פון ביידל.
— היי, ווער איז דאָרט? — האָט ער אויסגעשרייען.
פון צווישן די ביימער האָט זיך באוויזן אירינע. פון האַסטיקן רינטן
זיינען די העל-בלאָנדע האָר געווען בא איר עטוואָס צעשוּיבערט. מיט אן
ענערגישן צי דאָס ציימל האָט זי אָפּגעשטעלט דעם צעהיצטן בולאנעם אָגער
ניט ווייט פונעם ברונעם, און, ווי זי וואָלט געווארט, אז וואָוע וועט זיך
לאָזן לויפן איר אנטקעגן, ליב א שמיכל געטאָן צו אים מיט אירע מילדע
ווארעמע אויגן.
נאָר וואָוע האָט זיך ניט גערירט פון אָרט.
אירינע האָט ניט אָנגעהויבן פארשטיין, וואָס איז געשען מיט אים. זי
איז אראָפּגעשפרונגען פונעם בולאנעם, געוואָלט אים עפעס זאָגן, נאָר וואָ-
וע האָט געקוקט אָן א זייט.
— וואָווא! — האָט זי מיט האַרץ זיך אָנגערופן, ניט באנעמענדיק, מיט
וואָס זי האָט זיך פארזינדיקט פאר אים.
ער האָט אָנגעכמורעט א קוק געטאָן איר גלייך אין די אויגן און קיין
איינ וואָרט ניט ארויסגעבראַכט.
— וואָס קוקסטו אזוי אף מיר? — האָט אירינע שטיל געפרעגעט.
ער האָט גאָרנישט ניט געענטפערט.
— דו האָסט ניט געווארט אף מיר?
זי איז געשטאנען פאר אים א פארלוירענע, מיט אַנמעכטיק אראָפּגעלאָזן-
טע הענט. נאָר באלד האָט זי, ווי זי וואָלט זיך אָן עפעס דערמאָנט, געלאָזט
זיך גיין צום ברונעם.
— איך פאָר שוין גלייך אוועק. איך האָב דאָ דערטרונקען אייערן אן
עמער אין ברונעם... בין איך געקומען אים ארויסציען.
א באלויכטענע פון די אינדערפרייזיקע זונען-שטראַלן, האָט אירינע אויס-
געזען נאָך שענער, נאָך מילדער.
בא וואָוען האָט פארקלעמט דאָס האַרץ. אים האָט זיך געוואָלט צוגיין,
ארוּמנעמען זי. נאָר דער ביטערער פאריבל האָט אים צוריקגעהאלטן, ניט
געלאָזט, און ער האָט זיך ניט גערירט פון אָרט.
אירינע האָט גענומען די שטריק מיטן אַנקער, וואָס זי האָט געבראַכט
מיט זיך, און זיך אָנגעבויגן איבערן ברונעם.
— וואָס ווילסטו טאָן? — האָט ער מיט א פארשטיקטן אַטעם א פרעג
געטאָן.

— ארויסציען דעם עמער. דאס האָב איך אים דאָך נעכטן פון די הענט ארויסגעלאָזט.

— ביסט דען נעכטן געווען דאָ? — האָט וואָווע, קוקנדיק פון אונטערן שטערן, א פרעג געטאָן, ווי ער וואָלט געוואָלט מיט אָט דער פראַגע זי אויספרוּוּן.

— געווען און ניט געווען. פארבייגעפאָרן.

— אליין?

— ניין, ניט אליין. מיטן אַגראַנאַם.

— אָט ווי!.. וואָס האָט איר באַדארפֿט דאָ? ניט געקאַנט זיך געפינען קיין בעסער אָרט?

אירינע האָט זיך באַליידיקט.

— דער אַגראַנאַם האָט געוואָלט א טרונק, — האָט זי מיט אונטערגע- שטראַכענער רויקייט אים אָפגעענטפערט, — דעריבער זינען מיר, אָט, אריינגעפאָרן אהער צום ברונעם.

— אויב אזוי, איז אלץ, ווי מע זאָגט, אין פולער אַרדענונג, — האָט וואָווע באַמערקט מיט א שוואַך באַהאַלטענער איראַניע.

דער געשפרעך האָט אָף דעם זיך איבערגעריסן. זיי האָבן געקוקט איין נער אָפן אנדערן עטוואָס פארשעמט, פארלוירן און מיט טיפער ווייטעקדי- קער פארווינדערונג. אָט, דאכט זיך, גאָר ניט לאַנג זינען זיי דאָך געווען אזעלכע נאַענטע, האַרציקע, איבערגעגעבענע, און איצט... צוליב וואָס פּי- ניקן זיי איינער דעם אנדערן? אי אירינע, אי וואָווען האָט זיך געוואָלט צוגיין נעענטער, זיך ארומנעמען, שטארק, שטאַרקער, ווי ווען עס-איז, און דערציילן אלץ, אלץ. נאָר זיי ביידע האָבן זיך ניט גערירט פון די ערטער.

— ביסט געקומען ארויסציען דעם עמער? — האָט וואָווע, שווער איי- בערכאפנדיק דעם אָטעם, איבערגעפרעגט.

— נו, יא... אוואדע.

— איך האָב דעם עמער שוין ארויסגעשלעפט.

— ווען? וויאזוי? פונטאנען האָסטו געוואָסט?

— איך האָב געזען, ריכטיקער געזאָגט, געהערט, ווי דו האָסט אים פון די הענט ארויסגעלאָזט.

— דו ביסט געווען דאָ?.. דאָ אין סאָד? — האָט אירינע אן איבעראשטע א כאַפ געטאָן וואָווען פאר דער האַנט. — ביסט געווען דאָ און האָסט זיך מיר אפּילע ניט געוויזן, ניט ארויס צו מיר? ווו, ווו ביסטו געווען?

— אָן דאָרטן, אונטערן עפּלבוים.

— וויאזוי זשע האָב איך דיך ניט באַמערקט? ווי קאָן עס זיין? אנה, קום ווייז, ווייז מיר! — האָט זי אים לייכט א צי געטאָן פאר דער געדיכ- טער שוואַרצער טשופרינע. — איך האָב גאַרניט געוואָסט, וואָווע, אז דו קענסט זיין אזא שלעכטער...

פון הינטער דעם פארטאַגיק-קילן טייך איז אָפגעגאַנגען די זון א ראָד- לעכע, א פריילעכע, א ליב-וואַרעמע און באַגאַסן דעם סאָד מיט אירע פרישע שטראַלן. ארום-און-ארום האָבן פון די ביימער ארויסגעקוקט גרויסע גלאַנציק-פאָרויטלע עפל, באַגילדעטע באַרן, זאַפטיקע פלוימען. די לופט איז פארפולט געווען מיט א פאַרשיקערנדיקן אַראַמאַט פון די רייף ווערב-

דיקע פיירעס. ס'איז דאָ געווען זייער שטיל, קיין בלאט האָט אפילע קיין שורשע ניט געטאָן.

וואָווע און אירינע זיינען געבליבן שטיין אונטער דעם עפלבוים זייער נאָענט איינער לעבן אנדערן, אזוי נאָענט, אז די האָר זייערע האָבן זיך אָנגערירט.

— אָט דאָ ביסטו געלעגן? און איך האָב, וואָווע, א גאנצע נאכט קיין אויג ניט צוגעמאכט, — האָט אירינע שטיל געזאָגט, ווי זי וואָלט פארטרויט אים א סאָד.

— איך בין עפשער אויך ניט געשלאָפן, — האָט וואָווע, פונקט ווי זי, זייער שטיל געזאָגט.

— ניט עמעס, — האָט אירינע אים לייכט עטוואָס א שטופ אָפ געטאָן פון זיך, — דו האָסט דען אויך וועגן עמעצן געטראכט?

— געטראכט.

— וועגן וועמען? — האָט זי, אָנבייגדיק דעם קאָפּ, א פרעג געטאָן.

— דאָס איז א סאָד, — האָט וואָווע געענטפערט און א צי געטאָן זי צו זיך.

אירינע האָט זיך געפרוווט ארויסרייסן פון זיינע קרעפטיקע הענט און פארטשעפעט א צווייג, וועלכע איז געהאנגען איבער זייערע קעפּ. פונעם בוים האָט זיך א שאַט געטאָן דופטיקע עפל. די עפל זיינען געפאלן זיי איבער די אקסל. נאָר וואָווען און אירינען האָט עס איצט ניט געקיימערט. לעבן ברונעם האָט אומגעדולדיק געהירושעט דער בולאנער, ווי ער וואָלט גערופן אירינען: „צייט זיך אומקערן אהיים, אף דער פאסעקע“. נאָר זיי האָבן ניט געהערט דאָס הירושען פונעם פערד. זיי זיינען געשטאנען צערט־ לעך ארומגענומען און ווי קינדער זיך געקוקט אין די אויגן...

א באגעגעניש

ען דער צוג האט זיך שוין געהאט גערירט, האט סוסאנע קוים באוויזן אריין אין וואגאן און, א פארפלאמטע, א גליקלעכע פון דער הארציקער געזעגעניש, אָנגעשפארט זיך אין קאַרדאָר באם פרייען אָפענעם פענצטער. אף דער פלאטפארמע פונעם געדיכט באגרינטן וואַקזאל איז נאָך געשטאנען א פריילעכער טומל. סוסאנעס כאווערטעס — יונגע קאלווירטניצעס — האָבן געפאַכט מיט די הענט, מיט די טיכלעך און אופגעלעבט געשרייען צו איר:

— א גרוס מאַסקוועו...

— פון אונדו אלעמען...

— פארהאלט זיך ניט איבעריקס...

פארווארפנדיק עטוואָס אף הינטן די טונקעלע קורץ־אונטערגעשאַרענע האָר, האָט סוסאנע שמייכלענדיק געשאַקלט צו די כאווערטעס מיטן קאַפּ. ווען די פלאטפארמע האָט אָנגעהויבן אלץ מער אָפשווימען אף צוריק, האָט זי, אופהייבנדיק זיך אף די שפיץ פינגער, ארויסגעקוקט פונעם אָפענעם פענצטער און מיט דער פארברוינטער האנט אויך געפאַכט צו זיי. קלינגענדיק איבער די רעלסן, האָט דער צוג פארגיכערט דעם גאנג, און באלד איז פארשווינדן דער וואַקזאל, די באקאנטע פלאטפארמע, די באגליי־טער.

ביז דער לעצטער מינוט האָט סוסאנען זיך אלץ ניט געגלייבט, אז זי פאַרט. עפשער דערפאר איז איר איצט אזוי אָנגענעם געווען צו הערן, ווי עס קלאפן די רעדער, ווי עס קלינגען די רעלסן, זען, ווי ס'שווינדלען פארביי דעם פענצטער די בליענדיקע אקאציעס און באזילבערטע טאַפּאַלן, די געדיכט־צוואַקסענע גערטענער, דער גרינענדיקער סטעפּ... יא, זי פאַרט. זי פאַרט קיין מאַסקוועו...

דער צוג גייט אלץ געשווינדער, און סוסאנע פילט, אז דאָס האַרץ קלאפט בא איר אלץ פריידיקער. ווען ס'וואַלט דאָ אין וואַגאָן געווען כאַטש איין באקאנטער מענטש, וואַלט זי געהאט מיט וועמען טיילן זיך מיט איר פרייד. שווער אין אזא מינוט זיין אליין. נאָר ווי קומען אהער באקאנטע? סוסאנע האָט אָפגעזוכט איר קופע און שטיל, קעדיי קיינעם דאַרט ניט שטערן, אריין. אין קופע איז געווען זייער געמיטלעך. אפן ווייס פארבעטן די וואָן איז געזעסן מיט א בוך אין דער האנט א יונגער בלאַנדער לייטער־נאנט. ער איז געווען אזוי פארטיפט אינעם ליינענען, אז ער האָט זיך ניט

אומגעקוקט אפילע אף איר. בא ביידע זייטן טישל לעבן פענצטער, שטארק פארטראגן בא א שאך-ברעטל, זיינען געזעסן אָנגעלענט אף די עלנבויגנס די איבעריקע צוויי פאסאזשירן. רעכטס — א נידעריטשקער, א פולבלעכער מאנצבל, מיט א גרויסארטיקן הויכן שטערן, אין ברילן, מיט א שיינער רויטלעכער באַרד, לינקס — א מיטליאַריקע שווארציינעוודיקע פרוי אין דער פאַרם פון אן אייזנבאנלערן. אומבאקאנטע מענטשן. זעט אויס, זייער פיינע, אָבער אינגאנצן אומבאקאנטע. און איר, סוסאנען, ווילט זיך אזוי טרעפן כאָטש איין באקאנטן, זאָל זיין פון ווערבקע צי פון קאנטעקוואָוע, זאל זיין עמעץ פון אן אנדער שכינעסדיקן קאַלווירט, זי זאל קאַנען זיך טיילן מיט איר פרייד, דערציילן, אז זי פאַרט קיין מאַסקווע... דאָס ערשטע מאָל אין לעבן... דער קאַלווירט האָט זי געשיקט. אף דער לאַנדווירטשאַפּט-לעכער אויסשטעלונג פאַרט זי...

סוסאנע האָט זיך צוגעזעצט אפן ברעג דיוואן, נאָר זי האָט זיך באלד אופגעהויבן. ניין, זי קאן איצט ניט זיצן רוניק. זי איז צוריק ארויס אין קאַרידאָר, געבליבן שטיין באַם אָפענעם פענצטער, זיך פארקוקט אף די פעלדער. דער ווייץ איז הויך און געדיכט. ער גיסט זיך איבער אנטקעגן דער פארגייענדיקער זון אין גינגאַלד און כוואליעט זיך אוועק ווייט-ווייט, אזש ביז דער וואלד-זאָנע. דאָרט הינטער דער וואלד-זאָנע זיינען פארבליבן זייערע פעלדער און פערמעס, איר היים-זאָרט, איר קאַלווירט מיט די נייע געמויערטע שטיבער, מיט די סעדער, וויינגערטנער. ווי זי דאָרט אלץ טייער און ליב. סוסאנע זשמורעט עטוואָס צו די אויגן, איר זי וואָלט וועלן דערזען דאָרט איר לאַקע. נאָר ס'איז פארבליבן שוין ערגעץ ווייט, און דאָ ציען זיך געראַטענע פעלדער פון די שכינעסדיקע קאַלווירטן, אזעלכע געראַטענע, אזש עס ווילט זיך איר א רוף טאָן די פאסאזשירן פון איר קופע. זאָלן זיי א קוק טאָן. סארא טווע וואקסט אָט דאָ אפן סטעפ. סארא ווייץ, סארא פראַסע... זאָלן זיי זען, סארא שיינקייט!

פון קינדווייז אף האָט דער זומערדיקער סטעפ מיט די אָנענדלעכע זיך כוואליענדיקע ווייץ-פעלדער (גיי אריין, וועסטו זיך ניט ארויסזען), מיט די באשטאנעס (סארא גרויסע גלאנציקע קאווענעס, סארא געלע שמעקנדיקע דיניעס און פרישע גרינע אוגערקעס), מיט די בליענדיקע באגילדעטע זונרויזן און הויכער צעוואקסענער קוקרווע, מיט די זאפטקע היי-לאַנקעס, מיט די שטילע שאַטנדיקע באלקעס און באזוניקטע צאַמבער-בערגלעך, — פון קינדווייז אף איז עס אריין צו איר אין נעשאַמע מיט די קאַלערליי ווונדערלעכסטע הימלשע און ערדישע פארבן און דינסטע מעכני-עדיקסטע גערוכן.

און וויפל זי קוקט זיך ניט איין אין אָט דער ארומיקער שיינקייט, קאָן זי זיך קיינמאָל ניט אָנזעטיקן, און וויפל זי עטעמט ניט איין אין זיך די דערפרישנדיקע סטעפ-לופט, איז איר ווייניק.

זי וואָלט נאָך עפשער געשטאנען אזוי באַם אָפענעם פענצטער, נאָר מיטאמאָל זיך דערמאָנט אָן די קאַנספעקטן פון די אַגראַ-קורסן, וועלכע זי האָט מיטגענומען מיט זיך, קעדיי אין וועג זיי נאָכאמאָל דורכקוקן, און געלאָזט זיך ווידער אין קופע.

— מע קאָן — האָט זי לייכט אָנגעקלאַפּט אין טיר.

— ביטע, — האָט זיך דערטראָגן אן ענטפער.

ווען זי איז אריין, האָט דער בלאַנדער לייטענאנט זיך אומגעקוקט, ער האָט דערווען פאר זיך זייער א סימפאטיש מיידל מיט קלוגע עטוואָס שטיפערישע אויגן, א שטאלטנע, מיט א שיינעם האַלדז און נאקעטע הענט פון בראַנזע-קאַליר. זי איז געווען באשיידן, נאָר מיט געשמאק אָנגעטאָן. זי האָט דעם לייטענאנט אויסגעזען צו זיין זייער באקאנט. זאָל זיין, אז ער האָט זיך מיט איר ערגעץ באגעגנט, — האָט ער זיך געפרוווט דערמאָנען. וווּ? ווען?..

סוסאנע האָט דערווייל ארויסגענומען פון איר טשעמאָדאנטשיק דעם העפט אין די אָפגעריבענע קאַלענקאַר-טאַוולען, זיך צוגעזעצט אין ווינקל אפן די וואָן, פאריכט די האָר און זיך פארטיפט אינעם קאַנספעקט. עס זיינען אדורך עטלעכע מינוט, און דער לייטענאנט, וועלכער האָט ניט אראָפגענומען די אויגן פון איר, האָט אלץ ניט געקאָנט זיך דערמאָנען, וווּ, בא וועלכע אומשטענדן האָט ער זי געזען.

— אנטשולדיקט, — האָט ער זיך אָנגערופן, עטוואָס אַנבייגנדיק זיך צו איר, — איר זינט מיר זייער באקאנט... איך וואָלט געמעגט זאָגן, אז איך האָב זיך ערגעץ באגעגנט מיט אייך...

— איך זע אייך דאָס ערשטע מאָל, — האָט סוסאנע, פון דער זייט א קוק געבנדיק אָף אים, געענטפערט און זיך ווידער גענומען פארן קאַנספּעקט.

דער לייטענאנט איז געבליבן אין פארלעגנהייט. זאָל זיין, אז ער האָט א טאָעס געהאט? ניין, ער האָט, דאכט זיך, ניט קיין טאָעס. ער האָט זי ערגעץ געזען, זיכער. נאָר וווּ? ווי קומט עס, אז ער זאָל ניט געדענקען? דאָס האָט אים שוין אפילע אָנגעהויבן פארדריסן. ער האָט אָנגעשטרענגט דעם זיקאַרן, געסטארעט זיך דערמאָנען.

— אנטשולדיקט מיר נאָכאמאָל, — האָט ער אין א וויילע ארום ווידער זיך געווענדט צו איר, — איך וויל זיך דערמאָנען און קאָן ניט... איר זינט א מאַסקווער?

— ניין, — האָט זי לייכט א פיר געטאָן מיטן קאַפּ, — איך פאָר קיין מאַסקווע דאָס ערשטע מאָל...

— וווּ זשעז? וווּ?.. ערגעץ האָב איך אייך דאָך פאַרט געזען...

— איר האָט א טאָעס.

— איך האָב אפן לעבן, דאכט זיך, נאָך קיינמאָל קיין טאָעס ניט גע- האט, — האָט ער האלב ערנסט, האלב אין שפּאס א זאָג געטאָן.

— נו, און היינטיקס מאָל האָט איר א טאָעס, — האָבן בא איר שטיפע- ריש א שמייכל געטאָן די אויגן.

— ניין, ניין, איך גיב זיך נאָך ניט אונטער, — האָט ער א זיכערער אין זיך געענטפערט, — איך וועל זיך נאָך דערמאָנען, און איר וועט דעמלט מוזן מיט מיר מאסקים זיין.

דער צוג האָט דערווייל פארקלענערט דעם גאנג און זיך אָפגעשטעלט אנטקעגן אן איינשטאַקיקער וואַקזאַל-געביידע.

דער פולבלעכער מאנצבל אין די ברילן און די שווארצכיינעוודיקע פרוי, וועלכע האָבן שוין געהאט פארענדיקט די פארטיע שאַך און נאָכער-

שפירט פון דער זיט נאך דעם געשפרעך פונעם לייטענאנט מיט אַט דעם אומבאקאנטן מיידל, האָבן זיך אופגעהויבן און ארויסגעקוקט דורכן פענצ-טער.

— סטאנציע איוואנאָווקאַ!.. — האָט אויסגערופן דער פולבלעכער מאנצבל מיט דער שיינער רויטלעכער באַרד. — אַז מיר זינען דאָך אַקאַרשט פארבינגעפאַרן א בארימט אַרט. איך האָב זיך אריינגעלאָזט אינעם שאַך, און ניט באמערקט. איינציג איינציג... ניט ווייט פון דער פאַריקער סטאַנ-ציע געפינט זיך דאָך איינער פון די מוסטערהאפטסטע קאַלוירטן אף אוק-ראינע... דער קאַלוירט אפן נאָמען פונעם צוויי-און-צוואנציקסטן פארטיי-צוזאמענפאַר...

סוסאנע האָט האסטיק פארהויבן דעם קאַפ און מיט א ווארעמען בליק א קוק געטאָן אף אים, ווי שוין דערמיט אליין, וואָס ער האָט אָנגערופן איר קאַלוירט, איז ער איר געוואָרן א נאָענטער, אן אייגענער מענטש. יענער איז נאָך א ווילע געשטאנען באם פענצטער, און ווען דער צוג האָט זיך גערירט, האָט ער עטוואָס צעשטרייט זיך צוריק געזעצט אפן די-וואַן.

— אַך, סארא שאַך, דורכן פענצטער וואָלטן מיר כאַטש געכאַפט א קוק אף די פעלדער פון דעם קאַלוירט. מיט עטלעכע יאָר צוריק בין איך דאָרט געווען, און ס'וויילט זיך נאָכאמאָל זיין דאָרט. אן אויסגעצייכנטער, א מוס-טערהאפטער קאַלוירט! — האָט ער מיט האַרץ געזאָגט.

— מיט וואָס צייכנט ער זיך אזוי אויס? — האָט זיך פארינטערעסירט די פרוי.

— ערשטנס און פריער פאר אלץ, מיט דער הויכער אגראַ-קולטור, — האָט זייער אופגעלעבט געענטפערט דער שאַכן אין די ברילן, — און ווי-באלד די אגראַ-קולטור איז הויך, נעמט דער קאַלוירט קעסיידער אראַפ הויכע גערעטענישן, און וויבאלד מע באקומט פון יאָר צו יאָר הויכע גע-רעטענישן, האָט מען א גרויסע האכנאַסע, און א גרויסע האכנאַסע, גערטע מיינע, שאפט א באזיס פאר א הויכער אלגעמיינער קולטור. אין וואָס דריקט זיך עס אויס, וועט איר פרעגן? — ער האָט אראַפגענומען און גלייך צוריק אָנגעטאָן די ברילן. — אין דעם, וואָס אפן אַרט פון א בידנעם שטרוענעם כוּטאַר איז דאָרט אויסגעוואקסן א ניי דאָרף מיט אספאלטירטע טראַטווארן, מיט גוט באלויכטענע גאַסן, מיט וואסערלייטונג אין די שטיי-בער, א ניי סאַציאַליסטיש דאָרף, — ער האָט גערעדט באגליסטערט, ווי ער וואָלט געהאַט א כייילעק אין דעם אלעמען, — און דעריקער, — האָט ער זיך אויסגעדרייט צו סוסאנען, וועלכע איז געזעסן אין ווינקל, וועלנדיק צוציען אויך איר אפומערקזאמקייט, — דעריקער איז דאָס, וואָס דאָרט איז אויס-געוואקסן גאָר א נייער מין פויער, וועלכן די וועלט האָט ביז איצט ניט געוויסט... מיר, עטלעכע פראַפעסאָרן פונעם לאנדווירטשאפטלעכן אינסטי-טוט, זינען ספעציעל געפאַרן אהין דערלערנען זייער דערפארונג. און איך דארף איך זאָגן, אז פיל וויכטיקס האָבן מיר איבערגענומען בא זיי פאר דער לאנדווירטשאפטלעכער וויסנשאפט...

— זייער ריכטיק, — האָט אים אונטערגעהאַלטן דער לייטענאנט, — איך האָב געלייענט אין צייטונג נאָך מיט א יאָר צוריק וועגן א רינגלערן,

איך וואָלט געמעגט זאָגן פון דעם קאַלווירט, וועלכע האָט אראָפּגענומען אן אויסערגעוויינלעכע גערעטעניש פון קוקורווע. אך, סארא אינטערעסאנט מיידל. נאָך גאַר א יונגע, א קאַמיוניסטקע. און שוין א העלדן פון סאַ-ציאליסטישער ארבעט... סוסאנע רופט מען זי...

אף אזוינס האָט סוסאנע זיך שוין לאכלוטן ניט געריכט. דאָס הארץ האָט בא איר אופגעצאפלט. דער קאַנספעקט איז שיר ניט ארויסגעפאלן בא איר פון די הענט. זי האָט ניט געווסט ווהין אהינטאַן זיך, אופגעהויבן זיך, געוואָלט ארויס, נאָר א פארלוירענע זיך צוריק אוועקגעזעצט אפן דיוואן.

— יא... וועגן אַט דער רינגלערן האָב איך אויך געלייענט, — האָט געזאָגט דער פראַפעסאָר און אופגעלעבט גענומען לערציילן, וויאזוי זי האָט באקומען א רעקאָרד-גערעטעניש.

סוסאנע האָט ניט געווסט וואָס צו טאָן. כאַטש נעם און גיי אוועק פון קופע. אליין שולדיק. ווי נאָר זיי האָבן אָנגעהויבן ריידן וועגן איר קאַלווירט, האָט זי געדארפט זאָגן, אז זי איז פון דאָרט. וואָלט עס דאן אלץ אויסגעזען גאַר אנדערש... און איצט איז שוין פאַשעט ניט באקוועם. וואָס זשע טוט מען? ווי פירט מען איבער דעם געשפרעך אף עפעס אַנ-דערש, אז זיי זאָלן כאַטש אופהערן ריידן וועגן איר.

נאָר דער פראַפעסאָר האָט אלץ גערעדט, געבראכט אפילע אייניקע צי-פערן.

— אַט ווען אלע רינגען נעמען אראָפּ אזעלכע גערעטענישן, — האָט א זאָג געטאָן די אייזנבאנלערן.

— ס'גייט צו דעם, — האָט פארויכערט דער פראַפעסאָר, — די אגראַ-קולטור צוזאמען מיט דער נייסטער טעכניק דרינגט איצט אריין אלץ מער אין יעדן קאַלווירט.

די זון האָט זיך שוין געהאט געזעצט, און אין קופע האָט אָנגעהויבן ווערן טונקלער. די אייזנבאנלערן האָט איינגעשלאָסן די שנין, און גלייכ-צייטיק האָט פונעם ראדיאָ-רעפראַדוקטאָר זיך דערטראָגן א באקאנטע מע-לאַדיע.

— טשיקאָוסקי, — האָט אויסגערופֿן דער פראַפעסאָר, — די פינפטע סימפאָניע. סארא געטלעכע מוזיק!.. — ער האָט אראָפּגענומען די ברילן, צוגעמאכט די אויגן און געבליבן זיצן ווי פארקישעפט, איינהערנדיק זיך מיטן גאנצן וועזן אין די ווונדערלעכע קלאנגען, וועלכע האָבן פארפולט דעם קופע.

סוסאנע האָט לייכט אָפּגעטעמט. זי האָט אין הארצן געדאנקט טשיי-קאָוסקי, וועלכער האָט אף אזא ווונדערלעכן אויפן ארויסגעראטעוועט זי פון דער אומאַנגענעמער לאגע. זי האָט אָפּגעלייגט אַן א זייט דעם קאַנס-פעקט און מיט פארגעניגן זיך אויך צוגעהערט צו דער מוזיק.

דער לייטענאנט האָט פון דער זייט אלץ געקוקט אף איר. זי האָט אים איצט אויסגעזען נאָך מער קענטלעך.

ווען די מוזיק האָט זיך פארענדיקט און די וואגאָן-באגלייטערן האָט אריינגעטראָגן אין קופע פריש-פארקאכטע טיי, האָט דער לייטענאנט זיך צוגעזעצט צום טישל און איינגעלאדן אויך סוסאנען.

— איך וויל זיך אלץ דערמאָנען, וווּ און ווען האָב איך אייך געזען, און קאָן בעשום-אויפן ניט, — האָט ער זיך אָנגערופן צו איר, מישנדיק מיטן לעפעלע דעם צוקער אין דער גלאַז טיי. — זאָגט, אויב ס'איז ניט קיין סאָד, פּונדאָנען זינט איר?

בא אַנדערע אומשטענדן וואָלט סוסאַנע, פּאַרשטייט זיך, גערן געענט-פּערט אָף דער פּראַגע. איצט אָבער איז עס איר געווען ניט באַקוועם.

— פּון א קאָלוירט, — האָט זי קורץ געענטפּערט.

— פּון א קאָלוירט? — דער לייטענאַנט האָט פּאַרווונדערט זי אָנגע-קוקט. — פּון וועלכן קאָלוירט?

זי האָט אין פּאַרלעגנהייט געשוויגן, ניט וויסנדיק וואָס זאָגן.

— נו... ניט ווייט פּונדאָנען... פּון יענעם קאָלוירט... נו, וועגן וועלכן איר האָט דאָ גערעדט...

— איר זינט פּונעם קאָלוירט אפּן נאָמען פּונעם צוויי-און-צוואַנציקסטן פּאַרטיי-צוזאַמענפּאַר? — האָט פּאַרכידעשט אויסגערופן דער פּראַפעסאָר. — איז וואָס זשע שווייגט איר?

— וואָס האָב איר וואָס צו שרייען? — האָט זי לייכט א שמיכל געטאָן.

— וואָס טוט איר דאָרט? — האָט דער לייטענאַנט מיט נייגער געפּרעגט.

— דאָס, וואָס אלע... איר ארבעט.

— גופע אין קאָלוירט?

— נו, יא... א קאָלוירטניצע...

— איי-איי-איי... א קאָלוירטניצע פּון דעם קאָלוירט, וועגן וועלכן מיר ריידן, און איר שווייגט, — איז געווען אויסער-זיך דער פּראַפעסאָר. — וויאזוי האָט איר געקאַנט זיצן פּון דער זייט און שווייגן... נו, דערפּאַר, טייערינקע, וועט איר שוין איצט דערציילן.

— וואָס? — האָט סוסאַנע פּאַרלוירן געפּרעגט.

— דערציילט, נו, לאַמיר זאָגן, וועגן אַט דער רינגלערן איינער, דער העלדן, — האָט איר אונטערגעזאָגט דער לייטענאַנט, — איר קענט זי דאָך, מיסטאַמע, זייער גוט.

די באַקן בא סוסאַנען האָבן מיטאַמאַל אופּגעפּלאַמט.

דער לייטענאַנט האָט באַמערקט, ווי דאָס מיידל האָט פּלוצלינג זיך גע-ענדערט אין פּאַנעם, און ניט אָנגעהויבן פּאַרשטיין, וואָס זאָל עס באַטייטן. נאָר באלד, ווי ער וואָלט זיך אין עפּעס דערמאָנט, האָט ער געעפּנט דעם טשעמאַדאַן, אָפּגעזוכט דעם פּלאַנשעט, ארויסבאַקומען פּון דאָרט אן אויס-שניט פּון א צייטונג, א קוק געטאָן אָף א גרויסן פּאַטאַ-פּאַרטערט פּון א יונג שיינ מיידל מיט קורץ-אונטערגעשאַרענע האָר און קלוגע שטיפּערישע אויגן, נאָכדעם א קוק געטאָן אָף סוסאַנען און באלד ווידער אפּן פּאַרטערט.

— דאָס זייט איר דאָן? — האָט ער פּריידיק אויסגערופן. — נו יא, איר... איר... סוסאַנע...

— נו, יא, אוואַדע... איין פּאַנעם, — האָט, א קוק טוענדיק אפּן פּאַרטערט, באַשטעטיקט דער פּראַפעסאָר, — איי-איי-איי... גיי ווייס, ווער עס פּאַרט מיט אונדז אין קופּע...

— איך האָב אָבער גלייך געזאָגט, אן ערגעץ האָב איך אייך געזען, אז איר זייט מיר באַקאַנט, — האָט דער לייטענאַנט א צופּרידענער זיך צוגע-

זעצט געענטער צו סוסאנען, — ווי איר זעט, האָב איך קיין טאַעס נישט גע-
האַט. איצט וועט אייך שוין גאַרנישט נישט העלפן, איצט וועט איר שוין
מוזן דערציילן.

— וועגן וואָס? — האָט זי עטוואָס פאַרהויבן דעם אַקסל.

— דאָס איז שוין אייער זאַך. דערציילט כאָטש עפעס וועגן זיך.

— מיר הערן אייך, טייערינקע, — האָט זיך צוגעזעצט געענטער די
מיטליאַריקע אייזנבאַנלערן.

סוסאנע האָט מיט פינקלדיקע אויגן געקוקט אָף זיי, און דאָס האַרץ
איז באַ איר איבערגעפולט געוואָרן מיט דאַנקבאַרקיט און רירנדיקער ליב-
שאַפט צו אַט די מענטשן, וועלכע זיינען איר מיטאַמאָל געוואָרן אזוי
נאַענט.

— וואָס זשע זאָל איך אייך דערציילן, — האָט זי עטוואָס פאַרשעמט,
שטיל געזאָגט, — וועגן מיר האָט אייך שוין איבערגענוג דערציילט דער
כאווער פּראָפעסאָר... שוין שפעטלעך... צייט שוין אוואַדע זיך לייגן שלאָפן.
מיר וועלן נאָך באַווייזן ביז מאַסקווע זיך אַנריידן...

— צום באַדויערן, וועלן מיר שוין איבעריקס נישט באַווייזן, — האָט
באַמערקט דער לייטענאַנט. — איך פאַר ביז קינעו, און אהין קומט אַן דער
צוג גאַנצפּרי. און אונדזערע שכיינים שטייגן אויך אַראָפּ אין קינעו. עפשער
וועט איר פּונדעסטוועגן...

— נו, לאָמיר אונדזער סוסאַנאַטשקען נישט מאַטערן. מיר זיינען דאָך
שוין באַקאַנט. שוין נישט ווייניק ווייסן מיר וועגן איר, — האָט געזאָגט די
אייזנבאַנלערן. — און ס'איז טאַקע שוין בעעמעס צייט זיך אָפרוען...

סוסאנע האָט געענטפערט איר מיט אַ דאַנקבאַרן בליק.
אינגיכץ האָט מען אויסגעלאָשן די שייץ. אין קופּע איז געוואָרן טונקל
און שטיל. דער צוג האָט זיך געשווינד געטראָגן, לייכט אונטערווייגנדיק
דעם וואַגאָן.

אָף דער אייבערשטער פּאַלקע האָט דער שלאָף לאַנג נישט גענומען דעם
לייטענאַנט. ער איז געווען צערודערט פון דער אומגעריכטער באַגעגעניש.
שוין אַ יאָר, ווי ער היט דעם אויסשניט פון דער צייטונג מיטן פּאַרט-
רעט פונעם מיידל. און אַט היינט האָט ער אזוי אומגעריכט דערזען פאַר
זיך די, וועלכע איז שוין לאַנג געווען דאָס מיידל פון זיין טרוים. זי זעט
אויס נאָך שענער, פּיינער. און אזא באַשיידענע. אזויפיל געטראַכט וועגן
איר, און איצט, ווען ער האָט זי באַגעגנט, האָט ער איר אפּילע קיין האַלב
וואָרט וועגן דעם נישט געזאָגט.

לאַנג איז געלעגן מיט אָפענע אויגן אויך סוסאנע.

פאַרטאָג האָט דער צוג זיך דערנענטערט צו דער סטאַנציע. די פאַסאַ-
זשירן פון קופּע זיינען ארויס אין קאַרידאָר. סוסאנע — מיט זיי. דער פּראָ-
פעסאָר האָט, געזעגענענדיק זיך, איר לאַנג געדריקט די האַנט.

— ס'פרייט מיך זייער, וואָס איך האָב זיך באַגעגנט מיט אייך. צום
ווידערזען. אין דער נאַענטסטער צייט וועל איך אומבאַדינגט זיך ווידער
אַראָפּכאַפּן צו אייך אין קאַלווירט. אַט דעמלט וועלן מיר שוין מיט אייך
גענוי זיך אַנריידן...

— מיר איז אויך זייער אָנגענעם געווען זיך באקענען מיט אייך, ליובע
מיינע. — די אייזנבאנלערן האָט אַרומגענומען סוסאנען און זי א קוש
געטאָן.

באם אַרויסגאַנג האָט דער לייטענאַנט זיך פאַרהאַלטן.
— סאַרא פאַרדראָס, וואָס איך פאַר ניט ביז מאַסקווע, — האָט ער גע-
זאָגט. — איר ווייסט... איך האָב שוין ניט איין מאָל זיך געקליבן אָנשרייבן
אייך א בריוו. נאָר ניט געוואָגט. עפּשער וועט איר מיר איצט דערלויבן
זאָגן דאָס, וואָס איך האָב געוואָלט אייך אָנשרייבן?

סוסאַנע האָט אָף א רעגע זיך פאַרטראַכט און שטיל געענטפּערט:
— בעסער שרייבט אָן...

ווען דער צוג האָט זיך גערירט, איז דער לייטענאַנט מיט גיכע טריט
נאָכגעגאַנגען, פּאַכנדיק מיט דער האַנט סוסאַנען, וועלכע האָט שמייכלענ-
דיק אַרויסגעקוקט צו אים פונעם וואַגאַן־פענצטער...

איר זייט דאך שכינים

אפקאלסאף האבן געפלאצט די פרעסט, ס'האט אנגעהויבן צעגיין דער שניי, פריער אף די ארוף-בערגלעך, נאָכדעם אין די באלקעס, אין די קאנאוועס, און די ערד, א דערווארעמטע פון דער מילדער פריילינגדיקער זון, האָט אנגעהויבן אופֿ-וואכן, ארויסעטעמענדיק פון זיך א פארשיקערנדיקן גערוך, און פארפולט מיט אים דעם ארומיקן סטעפ.

וונדערלעך שיין און מעכניעדיק זיינען אָט די ערשטע פריילינג-טעג קיינמאל האָט נאָך לידע, די יונגע רינגלערן, ניט געפילט אזא פרייד, ווי באַם פריילינג-פארזיי. רונד-ארום, ניט פארכאפן מיטן אויג, שווארצט זיך די פריש-אופגעאקערטע גוט אונטערגעהאָדעוועטע ערד, אימפעטדיק פריילעך הודזשעט דער טראקטאָר, ציענדיק הינטער זיך די ברייטע, מיט זון באַגאַסענע, זייעלקע. און זי, לידע, שוין א ליכט פארברוינטע, אונטער-געבונדן די פריש-שמעקנדיקע באגילדעטע האָר מיט א וויסינג שאלכל, שטייט אף דער זיך אונטערהוידענדיקער זייעלקע בא די הייבערס און מיט פארגעניגנדיקער זאָרג רעגולירט זי געשיקט און פינקטלעך מיט זיי, קעדיי די זאָרגזאם אָפגעקליבענע ערשטסאָרטיקע קוקורוזע-קערנער זאָלן זיך לייגן אין דער רייך-פארבאָראָנעוועטער שווארצערד אף דער גייטיקער טיף און אף דעם זעלבן שעטעך איינס פונעם אנדערן. זי וויסט זייער וויל, לידע, אז די קומענדיקע גערעטעניש איז אָפהענגיק פון דעם, וויאזוי דאָס פעלד איז באַצייטנס באארבעט געוואָרן און וויאזוי עס ווערט איצט פאר-זייט. עס טוט איר האַנאַע, וואָס אלץ ווערט געטאָן צו דער צייט, וואָס די ערד פארהיט אין זיך נאָך גענוג פֿיכטקייט, וואָס די זייעלקע באוועגט זיך פינקטלעך לויט דער אַנגעמערקטער ליניע, וואָס די סאַשניקעס לאָזן דורך די קערנער אָן איבערשאַג. אלץ, דאכט זיך, גייט גוט, אזוי, ווי איר ווילט זיך, און זי שטעלט זיך שוין פאַר, ווי אַט-אַט אינגיכן וועט דאָ אופגיין די יונגע קוקורוזע מיט די זאפטיק-גריניקע בלעטלעך, ווי זיי וועלן זיך אוועקציען אין גלייכע רייען לענגויס דעם ראכוועסדיקן פעלד אזש ביז דער וואלד-זאָנע, און דאָס הארץ צאפלט בא איר פון פרייד...

אין עטלעכע וואָכן ארום, פארנאכטלעך שוין, אומקערנדיק זיך פון סטעפ, ווו זי האָט מיט איר רינג געיעט די יונגינקע זונרוזן, האָט לידע פארקערעוועט פארביי דעם קאָלוירטישן אבריקאַסן-סאָד, וואָס איז געדיכט באשאַטן געווען מיט וויס-ראָזלעכן דופטיקן צוויט, און מיט ליכטע טריט

זיך פארנומען מיט דעם באקאנטן וועג, וואָס האָט געפירט צו די קוקורוזער
לאַנקעס. איר האָט זיך זייער געוואָלט א קוק טאָן, זען, ווי ס'איז אופגע-
גאנגען די קוקורוזע. אפן געמיט איז בא איר געווען זייער גרינג און
פריידיק. זי האָט אליין קלאָר ניט געוויסט פון וואָס. עפשער דערפאר, וואָס
דער קאָלוירט־פּאַרזיצער זייערער, סעמיאָן גריגאָריעוויטש, וועלכער איז
ביכלאל קארגלעך אף א וואָרט, האָט היינט באַם יעטן די זונרויזן זי גע-
לויבט, און דערצו נאָך אין דער אַנוועזנהייט פונעם ניט לאַנג אראָפּגע-
קומענעם יונגן קלוג־אונטערשמייכלענדיקן אַגראָנאָם, און עפשער אויך
דערפאר, וואָס היינט אין אַוונט, איידער עס וועט זיך אָנהייבן דער קינאַ-
סעאַנס, וועט אין פאַרק זײַן טעניץ, און ער, דער טשיקאווער און עטוואָס
שעמעוודיקער יונגער אַגראָנאָם, וועט געוויס אויך זײַן דאָרט...

היינטער דער וואַלד־זאָנע, וואָס גרענעצט זייערע פעלדער מיט די פעל-
דער פונעם שכינעסדיקן קאַנטעקוואָווער קאָלוירט, האָט זיך שוין געהאט
געזעצט די זון, באַצירנדיק די שפיץ ביימער מיט גינגאַלד. אפן טעפּ איז
געוואָרן עטוואָס קילער. אַט־אַט אומבאמערקט וועט צופאלן דער אַוונט.
און כאָטש לידע האָט זיך געזיילט, זי דאַרף דאָך זיך נאָך אַריינכאַפן אַהייב,
זיך אַרומוואַשן, אָפעסן, זיך איבערטאָן און באַווייזן צו די טעניץ. דאָך האָט
זי פאַרקערעוועט אף רעכטס, אַראָפּ־בערגל, קעדיי פאַריינס שוין א קוק
טאָן אף איר כאַווערטעס, אף דוניעס, לאַנקע. דערנענטערנדיק זיך, האָט
לידע דערזען פאַר זיך א דורכויס באַגריינט פעלד. „אַך, ווי גוט זײַנען דאָ
אופגעגאַנגען די געוויקסן! אַך, סאַראַ שײַנקייט!“ — האָט זי מיט האַרץ א
זאָ געטאָן, שפאַנענדיק צווישן די גלייכע רייען יונגיקע קוקורוזע, וועלכע
האַבן שטיל געעטעמט מיט די לענגלעכע דורכזיכטיק־גרינבלעכע בלעטער-
לעך. מיט פאַרגעניגן האָט זי באַטראַכט דוניעס געראַטענע לאַנקע, און א
צופרידענע זיך פאַרנומען צוריק אַרוף־בערגל. זי איז אוועק שנעלער,
קימאַט ווי געלאָפן. געוואָלט שוין וואָס גיכער זײַן דאָרט בא זיך אף דער
לאַנקע. אויב בא דוניען איז אזוי גוט אופגעגאַנגען, איז בא איר געוויס
אויך גוט, און עפשער איז בא איר נאָך אפילע בעסער. זי האָט דאָך פאַר-
ענדיקט דעם פאַרזײַ מיט א פאַר טעג פרייער.

אַן אופגעלעבטע, א באַפליגלטע פון א גוטן פאַרגעפיל, איז לידע עט-
וואָס א פאַרפלאַמטע געקומען צו לויפן אף איר לאַנקע, וואָס האָט זיך
געצויגן לענגויס דער שוין בלוילעכער וואַלד־זאָנע, און מיטאַמאַל געבליבן
שטיין א פאַרלוירענע, מיט ברייט־צעפּנטע דערשראַקענע אויגן. דאָס
קוקורוזע־פעלד האָט אויסגעזען זייער שיטער. אין פיל ערטער זײַנען די
געוויקסן ניט אופגעגאַנגען. אף אזוינס האָט לידע זיך לאַכלוטן ניט געריכט.
— אוי, מאַמע טײַערע! — האָט זי פאַרצוויפלט אויסגערופן. — וואָס

טוט זיך עס דאָ?

אַ דערשיטערטע האָט זי געשפאַנט צווישן די נעבענדיקע רייען מיט די
זייער שיטערע געוויקסן, און מיט יעדן טראָט, וואָס זי האָט געמאַכט, זײַנען
די פיס בא איר געוואָרן שוואַכער און אף דער נעשאַמע שווערער און
ביטערער. זי האָט ניט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין, וואָס איז געשען. זאָל זײַן,
אַז זי האָט באַם פאַרזײַ דערלאָזט עפעס א פעלער, עפעס פאַרזען... נאָר
וואָס? זי האָט, דאַכט זיך, געטאָן אלץ, וואָס מע דאַרף, אלץ, וואָס ס'איז

נייטיק, אלץ, וואָס עס פּאָדערט זיך, און, דאכט זיך, אלץ צו דער צייט. וואָס זשע איז פּאַרט געשען? פארוואָס איז דאָרט, בא דוניען, אזוי געראַטן אופגעאנגען, און בא איר אזוי שלעכט?.. זי האָט זיך געפילט, לידע, אזוי, ווי מע וואָלט זי אַקאַרשט אומזיסט און אומנישט מיטעס באאוולט, באליי-דיקט איר זיסע האַרעוואניע, בארויבט איר טרוים, איר פרייד, איר האַר פענונג... און ניט נאָר איר האַפענונג. מיט וואָס פארא אױגן וועט זי זיך איצט ווייזן פאר איר רינג? און וואָס וועט איצט זאָגן וועגן איר דער קאַל-וירט-פאַרזיצער? ער האָט דאָך ערשט היינט זי אזוי געלויבט פארן אג-ראַנאַם... און וואָס וועט ער, דער אגראַנאַם, וועמענס ניט גלייכגילטיקן בליק זי האָט שוין ניט איין מאָל אופגעכאפט אף זיך, וואָס וועט ער איצט טראכטן וועגן איר?

ס'איז שוין געווען בלוילעך אין דרויסן, ווען לידע האָט מיט א געדריקט געמיט זיך אומגעקערט פון סטעפ. אהיים צו דער מאמען האָט זי אפילע ניט אריינגעקוקט (כאָטש די מאמע האָט שוין לאנג געווארט מיט דער וועטשערע אף איר איין-און-איניציקער טאַכטער). אוועק איז זי מיט איר שווערער זאָרג גלייך צום קאַלוירט-פאַרזיצער. שוין זייענדיק לעבן דער קאַנטאַר, האָט זי דערזען דעם באיאָרטן, עטוואָס סוטלעוואטן פאַרזיצער שפאנען מיט דער שאַטנדיקער אליי, וואָס האָט געפירט פון דער פאסעקע. מיט גיכע טריט האָט לידע זיך געלאָזט אנטקעגן אים.

לויט איר אויסזען האָט דער קאַלוירט-פאַרזיצער גלייך פארשטאנען, אז עפעס איז מיט איר געשען.

— נו, דערצייל, וואָסי בא דיר? — האָט ער אופמערקזאם א קוק געטאָן אף איר דורך די ברילן.

— סעמיאַן גרינגאָריעוויטש, — האָט לידע פארלוירן ארויסגעשטאַמלט, — א צאַרע האָט בא מיר געטראָפן... אף דער לאַנקע... די קוקורווע איז בא מיר שלעכט אופגעאנגען... עפשער א דריטכילעק געוויקסן זינען פאָר-פאלן געוואָרן. — און אין איין אַטעם אים אלץ אויסדערציילט.

— ווי קאָן עס זיין? — האָט א קנייטש געטאָן מיט די אקסל דער פאַר-זיצער. ער, וועלכער האָט דאָס גאַנצע לעבן טאָג און נאכט זיך אפגעגעבן דער לאַנדווירטשאפט, האָט איצט אויך ניט געקאַנט פארשטיין, וואָס האָט פאסירט דאָרט בא לידען אף דער לאַנקע. נאָר דאָס, וואָס זי האָט זיך אזוי גענומען צום האַרצן, האָט דערוועקט אין אים א רירנדיק-ווארעם געפיל צו איר, צו דער יונגער רינגלערין. — אַט וואָס, לידע טייערע, איצט גיי רן זיך אַפ, — האָט ער פרייטלעך געייצעט, — און מאַרגן גאַנצפרי קום צו גיין אהער, וועלן מיר צוזאַמען צופאַרן אהין, און דאָרט אפן אַרט וועלן מיר שוין זען, וואָס איז געשען און וואָס מיר האָבן צו טאָן.

מיט א צעקאַלעמוטעט געפיל איז לידע אוועק אהיים. אינעם אָונטיקן העל-באליכטענעם פארק, אנטקעגן קלוב, האָט שוין געשפילט דער אַר-קעסטער, און צוזאַמען מיט דער מוזיק האָט זיך דערטראָגן פון דאָרט א געלעכטער און פריילעכער געפילדער פון די מיידלעך און יאטן, וועלכע האָבן זאָרגלאָז זיך געדרייט אין א ראשיקן וואלס. לידע האָט פארהאלטן די טריט. איר האָט זיך געדוכט, אז זי הערט דאָרט אויך די שטים פונעם

יונגן אגראַנאַם. א רעגע האָט זי זיך א וואקל געטאָן, נאָר באלד פארקער-
רעוועט אָן א זינט און גיכער אוועקגעשפּאַנט.

אין דער היים האָט לידע די מאמען ניט געטראָפּן. זי האָט זיך פאר-
קליבן צו זיך אינעם צימערל, אויסגעלאָשן די שייַן, איינגענירעט דעם
קאַפּ אין קישן, געוואַלט זיך פארגעסן, אנשלאָפּן ווערן, נאָר ניט געקענט.
פאר די אויגן איז איר אלץ געשטאַנען די לאַנקע מיט די שיטער־אופגע-
גאַנגענע געוויקסן.

קוים דערווארט זיך, ס'זאָל אָנהייבן גרויען אף טאָג, איז זי מיט שטילע
טריט, קעדיי ניט אופוועקן די מאמען, ארויס פון שטוב.

לעבן דער קאַנטאַר האָט זי שוין געטראָפּן דעם פּאַרויצער.

— א גוט־מאַרגן.

— א גוט־מאַרגן, ביסט שוין דאָ, גוט, זען זיך אין מאשין, — האָט ער
א ווייז געטאָן אף דעם „מאַסקוויטש“, וועלכער איז א ריי־ארוםגעוואשער
נער געשטאַנען דערביי, — ווייסט וואָס, לאַמיר נעמען מיט זיך אונדער
נייעם אגראַנאַם, לעאַנידן, זאָל ער אויך א קוק טאָן.

לידען האָט זיך דאָפּקע ניט געוואַלט, אז פונקט איצט, ווען ס'האַט בא
איר דאָרט געטראָפּן אזא צאַרע, זאָל ער, לעאַניד, זען איר לאַנקע.

— צוליב וואָס? — האָט זי שטיל א זאָג געטאָן. — מירן אליין.

זי האָט מיט אומגעדולד ארויסגעקוקט, אז דער פּאַרויצער זאָל זיך שוין
זעצן אין מאשין. ווי אף צולאַכעס אָבער האָט דער פּאַרויצער זיך פאר-
האלטן אין קאַנטאַר, און דערווייזל איז מיט איי־ליק־גיכע טריט, א צוגער
פּוצטער, אין א זומערדיק־ליכטן געקעסטלטן קאַסטיום, אונטערגעקומען
דער שטאַלטנער, פריש־ארוםגעראזירטער אגראַנאַם. לידע האָט אראָפּגע-
לאָזט די מידע, פון דער שלאָפּלאָזער נאַכט, אויגן, געמאַכט זיך ניט זעענר
דיק. ער האָט זי אָבער גלייך באַמערקט, ניט דרייסט צוגעגאַנגען, זייער
פריינטלעך זיך געגריסט, און דרייענדיק דעם פארלאָשענעם פּאפּיראַס
צווישן די פינגער, געוואַלט, קאַנטיק, איר עפעס זאָגן, נאָר לעבן „מאַסקו-
וויטש“ איז פּלוצלינג אויסגעוואקסן דער פּאַרויצער. א פארהאוועטער האָט
ער זיך געזעצט צום רול און א ווונק געטאָן דעם אגראַנאַם, ער זאָל זיך
אויך זעצן אין מאשין.

אין א רעגע ארום איז דער „מאַסקוויטש“ ארויסגעפאַרן פונעם קאַנטאַר-
הויף און האַסטיק זיך אוועקגעטראָגן מיטן וועג, וועלכער האָט געפירט
אינעם אָפּענעם שוין געדיכט־באַגרינטן סטעפּ.

איינגענירעט אין דער געשטריקטער בלאָווער וואַלענער קאַפטע, מיט
א געקווייטלטן טיכל, אראָפּגערוקט עטוואָס איבערן שטערן, איז לידע גע-
זעסן פון פּאַרנט לעבן דעם פּאַרויצער, וועלכער האָט געפירט די מאשין.
דער אגראַנאַם איז געזעסן איינער אליין פון הינטן און גערייכערט איין
פּאפּיראַס נאָכן אנדערן. די געשיכטע מיט דער שלעכט־אופגעגאַנגענער
קוקורוזע האָט אים, דעם נאָך ווייניק באַהאוונטן ספּעציאַליסט, אויך באומ-
רויקט, און נאָך מער האָט אים עפשער באומרויקט איצט דאָס, וואָס אָט די
כיינעוודיקע און זשוואווע רינגלערן, וועלכע ער האָט באַמערקט שוין אין
דעם ערשטן טאָג, ווען ער איז אראָפּגעקומען אהער און וועלכע איז צווישן
די אלע היגע מיידלעך אים אַמערסטן געפּעלן געוואָרן, איז איצט אזוי

פארזארגט און לעבט אזוי איבער צוליב דער לאנקע. אים האָט זיך געוואָלט איר זאָגן עפעס א גוט וואָרט, באַרויקן זי. נאָר געווענדט האָט ער זיך צום פאַרזיצער:

— איד האָב אייך נעכטן שוין געזאָגט, סעמיאָן גריגאָריעוויטש. ס'גלייבט זיך מיר ניט. ס'קאָן ניט זײַן, אז א דריטכיילעק געוויקסן זאָלן ניט אופגיין... גיכער פאַר אלץ, מיין איד, האָט עס אונדזער רינגלערן זיך אויסגעוויזן, — און א שאַר געבנדיק מיט דער האַנט די לענגלעכע שוואַרצע קוטשמע האָר אף אַרוף, האָט ער פון דער זײַט געכאַפּט א קוק אף לידען. — ע, ווען דאָס וואָלט געווען ווי איר זאָגט, — האָט לידע שטיל א זיפץ געטאָן, — ניין, מיר האָט זיך ניט אויסגעוויזן, פון איין געוויקס ביזן אנדערן איז ניט זיבעציק סאַנטימעטער, ווי מיר האָבן פאַרזײַט, נאָר א סאך מער.

— ס'קאָן ניט געמאַלט זײַן, — האָט דער אַגראָנאַם גוטמוטיק פאַרזײַ כערט זי.

— איד מיין אויך אזוי, — האָט דער קאָלוירט־פאַרזיצער צוגעשטימט, — קיין שום סיבעס זײַנען ניט געווען. ניט קיין פרעסט, ניט קיין פאַרפליי־צונגען. בא דוניען, זאָגסטו, איז דאָך גוט אופגעגאַנגען?

— בא איר, בא דוניען, — יא, גוט. און אָט בא מיר שלעכט. זייער שלעכט, — האָט זי, ניט שאַנעווענדיק זיך, איבערגעכאַזערט.

— נו, אויב אזוי, הייסט עס, אז איר האָט שלעכט געזײַט.

— סעמיאָן גריגאָריעוויטש, ווי קאַנט איר גאָר זאָגן אזוינס, — איז ליי־דע געווען אויסער־זיך, — איר זײַט דאָך דעמלט געווען ניט איין מאָל בא אונדז אף דער לאַנקע. איר האָט דאָך געזען...

— ריכטיק, — האָט דער פאַרזיצער א שאַקל געטאָן מיטן גראָוון קאַפּ, — איך בין געווען. געזען. דערפאַר טראַכט איך טאַקע, אז בא דיר איז דאָרט אלץ אין פולער אַרדענונג.

„עפשער האָט זיך מיר טאַקע אויסגעדוכט?“ — האָט לידע מיטאַמאָל זיך א קווענקל געטאָן, און ס'האָט אין איר פלוצלינג אופגעצאַפלט א האַפּענונג, אז אף דער לאַנקע בא איר איז בעעמעס גאַרניט געשען. איר האָט זיך גע־וואָלט שוין וואָס גיכער זײַן דאָרט, זיך איבערצײַגן אין דעם. דער פאַרזײַ צער האָט אָבער געהאַט נאָך אנדערע זאַרג. פאַרבײַפאַרנדיק, האָט ער פאַרקערעוועט אף א וויללע אפן ווינגאַרטן, נאָכדעם אף דער פאַסעקע, אף די בורעקעס־פלאַנאַציעס, אומעטום געהאַט עפעס וויכטיקס וואָס צו טאָן, אומעטום זיך עטוואָס פאַרהאַלטן.

די זון האָט שוין גוט געוואַרעמט, ווען דער „מאַסקוויטש“ האָט פאַרקע־רעוועט פונעם וועג צו דער וואַלד־זאָנע און ענדלעך זיך אַפּגעשטעלט לעבן לידעס קוקרווע־לאַנקע.

ארויס פון דער מאַשין, האָט דער פאַרזיצער זיך געלאָזט גיין צווישן די רײען. דער אַגראָנאַם איז אוועק רעכטס. מיט א ציטערנדיק האַרץ איז לידע שווינגנדיק נאָכגעאַנגען דעם פאַרזיצער. די אַקאַרשטיקע האַפּענונג, וועלכע ער האָט בא איר ארויסגערופן, איז גלייך צערוען געוואָרן. דאָס קוקרווע־פעלד האָט אויסגעזען ביז גאָר שיטער, איין געוויקס אומאַטיר־לעך, ביז ווייטעק אין האַרצן, ווייט פונעם אנדערן.

— נו, איצט זעט איר, וואָס דאָ טוט זיך? וואָס וועט איצטער זיין, וואָס? — האָט זי פאַרצווייפלט געטיינעט.

— פריער פאר אלץ, טייערינקע, דארף מען אויסקלאָרן די סיבע, און דעמלט וועלן מיר שוין וויסן, וואָס מיר האָבן צו טאָן.

אויסגעווישט מיטן טיכעלע די ברילן, איז דער פאַרויצער מיט פאמע- לעכע טריט אוועק ווייטער. שוין לעבן דער מעזשע האָט ער זיך אָנגעבויגן, עפעס אופגעהויבן, באטראכט עס, געמאכט נאָך עטלעכע טריט, ווידער עפעס אופגעהויבן, ארויס אפן שמאַלן וועג, וועלכער האָט זיך געשלענגלט לענגויס דער וואלד-זאָנע, דאָרט אויך עפעס אופגעהויבן און, אויסדרייענדיג דיק זיך צו לידען, זי א רוף געטאָן.

מיט גיכע טריט, ווי זי זאָל דערווארטן עפעס גוטס, האָט לידע זיך גע- לאָזט צו אים.

— זאָגסט, אז דו האָסט געטאָן אלץ, ווי עס פאָדערט זיך? — האָט ער אָנגעכמורעט א פרעג געטאָן.

— יא, אלץ. אוואדע, — האָט לידע מיט פולער זיכערקייט געענטפערט, ניט פארשטייענדיק, וואָס ער איז אויסן מיט זיין פראגע.

— ווען דו וואָלסט געטאָן אלץ, וואָס איז נייטיק, וואָלט דיין לאנקע געווען ניט ערגער, ווי בא דוניען. און אויב בא דיר איז ניט אזוי, ביסטו אליין שולדיק אין דעם. גיב א קוק, זע, אָט ווו דיין קוקורוזע איז, — דער פאַרויצער האָט אויסגעשטרעקט די ברייטע דלאָניע, אף וועלכער עס זיינען געלעגן פיל צונויפגעדרייטע פארוועלקטע בלעטעלעך. — וואָס פאר א ווערט, זאָג מיר, האָט די גאנצע האַרעוואניע איינערע, וויבאלד איר האָט ניט פארניכטעט די סוסליקעס? דאָס האָבן זיי דאָך, די סוסליקעס, אוועק- געפאטערט בא דיר א דריטכיילעך פון די געוויקסן.

— וואָס רעדט איר? ווי קומען אהער סוסליקעס? — האָט לידע אזש אויסגעשרייען. — וואָס הייסט, מיר האָבן ניט פארניכטעט? ווו נאָר א נאָרקע ס'איז געווען, האָבן מיר דורכגעסאמט. דאָס גאנצע פעלד, אומעטום. קיין שפאן ניט דורכגעלאָזט. ווער האָט נאָך אויסגעכאפט אזויפיל סוסליקעס, ווי מיין רינג? איר ווייסט דען ניט?..

לידע האָט ווייטעקדיק פארביסן די אונטערשטע ליפ. דער פאַרויצער האָט דערפילט, אז אָט-אַט צעווייגט זי זיך.

— איך ווייס, נאָר זעסט דאָך, וואָס דאָ טוט זיך. ערגעץ-וווּ האָט איר, קאָנטיק, פארזען. דורכגעלאָזט. אָט די בלעטעלעך, די פארוועלקטע, איז דאָך איינער קוקורוזע. גיב א קוק, וואָס עס טוט זיך באם וועג, אין קאנאוור קע. אָט ווו זיי זיינען. דער ווינט האָט זיי פארטראָגן אהער.

לידע האָט, פארשטייט זיך, געוואוסט, אז סוסליקעס זיינען מעסוגל אוועקפאטערן די קוקורוזע אין דעם מאָמענט, ווען עס שפראַצן ארויס די ערשטע צוויי זייער צארטע בלעטעלעך. די סוסליקעס צינען דעמלט ארויס פונעם באָדן די יונגינקע געוויקסן צוזאמען מיט די אָנגעקוואלענע קערנער, זויגן אויס די זיסע מילכיגע זאפט און לאָזן איבער אף גאָטס באראַט די בלעטעלעך. לידע איז אָבער זיכער געווען, אז נאָכדעם, ווי זיי האָבן אזוי זאָרגזאם דורכגעסאמט יעדע נאָרקע, איז אף דער לאנקע קיין איין סוסליק ניט פארבליבן.

— נו, אדעראבע, ווייסט איר וואס, — האָט זי מיט פארשיטקניט א זאָ געטאָן, — פרוווט געפינען דאָ כאַטש איין נאָרקע.
און אין דער זעלבער רעגע, ווען זי האָט עס געזאָגט, האָט עפעס א שורשע געטאָן אינעם דערבייזיקן גראָו.
— נא דיר! אַט! זעסטו?! — האָט דער קאַלווירט־פאַרניצער זיך האַסטיק אויסגעדרייט, ווייזנדיק מיט דער האַנט. — אַט האָסטו אים...
— אוי, טאקע, א סוסליקן! — האָט דערשראַקן אויסגעשריען לידע.
דאָס כניעלע האָט, צוזעצנדיק זיך אף די הינטערשטע פיסלעך, אויסגע־צויגן דאָס ווייכע העלדזל, א פיר געטאָן מיטן אַשקאַליריקן קעפל הין־און־הער און אין דעם זעלבן אויגנבליק זיך אוועקגעיאָגט צוריק.
שיר ניט אומפאלנדיק, איז לידע אריבערגעשפרונגען די קאנאווקע און זיך געלאָזט נאָך אים, סטארענדיק זיך ניט פארלירן דעם סוסליק פונעם אויג. דאָס כניעלע האָט אָבער פלינק זיך א שמוגל געטאָן צווישן די ביימער פון דער וואלד־זאָנע און באלד פארשוונדן שוין ערגעץ אף יענער זייט, אינעם יונגן ווייץ־פעלד, וואָס האָט געהערט צום שכינעסדיקן, צום קאָג־טעקוזאווער קאַלווירט.
דאָרט, אף יענער זייט וואלד־זאָנע, איז לידען אנטקעגן אָנגעקומען א פארויטלטער דער אַגראַנאַם.
— אַט וווּ די סיבע איז, — האָט ער באדויערנדיק א ווייז געטאָן אף דעם מיט ווילדגראָו פארהלושעטן ווייץ־פעלד, וווּ ס'האָט געקישעט מיט סוסליקעס.
לידע איז געבליבן שטיין לעבן אים א דערשיטערטע פון דעם, וואָס זי האָט דערזען פאר די אויגן.
אינגיכן איז צו זיי אונטערגעקומען דער קאַלווירט־פאַרניצער. אף אזוינס האָט ניט ער, ניט קיינער פון זיי זיך לאַכלוטן ניט געריכט. קיינעם פון זיי איז אפילע ניט געקומען אפן זינען, אז הינטער דער וואלד־זאָנע, אינגאנצן עטלעכע טריט פון זייער מעזשע, זינען די פעלדער פונעם שכיין־נעסדיקן קאָנטעקוזאווער קאַלווירט אזוי פארלאָזט. און סעמיאַן גריגאָריע־וויטשן האָט געקומערט איצט ניט אזויפיל דאָס, וואָס די סוסליקעס האָבן אוועקגעפאָרט א טייל קוקורווע אף לידעס לאַנקע, ווי גאָר עפעס אַנ־דערש:
— וויאזוי האָט עס געקאָנט געשען, אז אַט דער שמאַלער גרענעץ־פאַס, אַט די מעזשע, זאָל פארשטעלן פון אונדז דאָס, וואָס עס טוט זיך דערביי בא אונדזערע שכינים? — האָט ער זיך אליין פאַרגעוואַרפן. — פארוואָס האָבן מיר אפילע ניט א קוק געטאָן אהער, זיך ניט אינטערעסירט, ווי גייט די ארבעט באם שאַכן אונדזערן. זיך באנוגנט מיט די אייגענע דערפאַלגן. אָבער מיט די גרענעצן פון אונדזער קאַלווירט פארענדיקט זיך דאָך ניט די קאַלווירטישע ערד...
לידע און דער אַגראַנאַם האָבן פארלוירן זיך איבערגעקוקט, פילנדיק זיך אויך שולדיק אין דעם. עמעס, „דער וועג צום קאָמוניזם“ איז געווען געקניפט און געבונדן מיט אן אנדער שכינעסדיקן קאַלווירט. מיטן „אופֿ־גאַנג“, גאַנץ אַפט געווען דאָרט, געטיילט זיך מיט דער דערפארונג, צייטנ־ווייז ארויסגעהאַלפן מיט עפעס, נאָר אַט די מעזשע, וואָס האָט זיך געצויגן

צוזאמען מיט דער געדיכט־פאנאנדערגעוואקסענער וואלד־זאנע, האָבן זיי טאקע זעלטן ווען אריבערגעטראָטן.

אף דער שמאַלער סטעזשקע, וועלכע האָט זיך געשלענגלט צווישן דעם ווייץ־פעלד, האָבן זיך באוויזן צוויי פיגורן. זיי האָבן זיך דערנענטערט אהער. סעמיאָן גריגאָריעוויטש האָט באלד אין זיי דערקענט דעם סעקרע־טאר פונעם ראיאָנעם פארטיי־קאָמיטעט און דעם פּאַרזיצער פונעם קאָנטע־קוזאַווער קאָלוירט.

ער, לידע און דער אגראָנאַם האָבן זיך געלאָזט זיי אנטקעגן.

— אַ, גוט, וואָס איר זייט דאָ, — האָט דער פארהעלטניסמעסיק נאָך יונגער און שטאַרק פארברוינטער סעקרעטאַר פון ראיפארטקאָם זיך גע־גריסט מיט יעדן פון זיי בא דער האנט. — איר האָט כאָטש געזען, וואָס עס טוט זיך דאָ? — האָט ער אופגערעגט א ווייז געטאָן אפן אָנגעכמורעטן שווארצבערדיקן פּאַרזיצער פונעם קאָנטעקוזאַווער קאָלוירט. — אזוינס, דאַרף איר אײך זאָגן, האָב איר נאָך אין ערגעץ ניט געזען. פארפירט א פּיטאַמניק פון ווילדגראָז און סוסליקעס. און איר וואָס? איר זייט דאָך שכינינס. זיי וועלן דאָך אויך אייערע פעלדער פארפאסקודיען...

— דערפאר טאקע, מאקסיס פלאטאַנאָוויטש, האָט איר אונדז איצט געטראָפן דאָ, — האָט דער פּאַרזיצער פון „דער וועג צום קאָמוניזם“ ביי טערלעך באמערקט. — די סוסליקעס זייערע האָבן אונדז שוין א היפש ביסל העזעק אָנגעטאָן. עפשער א דריטכיליקע געוויקסן אוועקגעפאטערט אָט דאָ דערביי, לעבן דער וואלד־זאָנע.

— איר הערט? — האָט דער סעקרעטאַר פון ראיפארטקאָם זיך געווענדט צום פולבלעכן קאָנטעקוזאַווער פּאַרזיצער, וואָס האָט אראָפגעלאָזט די אויגן, ווי ער וואָלט באטראכט זיינע גרויסע שווערע שטיווול. — מענטשן האָבן זיך געסטארעט, האָרעוואניע אוועקגעלייגט, און איר וואָס? ניט נאָר זיך, נאָר אויך די שכינינס אייערע שאָדן געבראכט.

— איר זייט גערעכט, נאָר וואָס זאָל איך טאָן, אז מיר באווייזן ניט, — האָט דער קאָנטעקוזאַווער פּאַרזיצער אָנמעכטיק צענומען די הענט.

— נאָך גוט, וואָס די סוסליקעס דערווייטערן זיך פון זייערע נאַרקעס ניט מער, ווי אף דרייסיק — פערציק מעטער, — האָט זיך אָנגערופן ארויס־ווייזנדיק זיינע אגראָנאַמישע קענטענישן, לעאָניד, — ווען ניט, וואָלטן זיי אוועקגעפאטערט די קוקרווע אויך אף דוניעס לאַנקע.

— נורו, אָפגעטאָן האָבן זיי אײך, ווי מע זאָגט, אף טערקיש. נאָר איך מיין, אז מע קאָן עס נאָך פאריכטן, האָ? — האָט דער סעקרעטאַר א פרעג געטאָן.

— פארשטייט זיך, — האָט לידע אופגעלעבט א רוק געטאָן דאָס גע־קווייטלטע טיכל העכער איבערן קאַפּ, אנטבלויזנדיק אירע ווייכע באגיל־דעטע האָר, — היינט נאָך וועלן מיר אָפּקלייבן א פּאַר צענטנער ערשט־סאַרטיקע קוקרווע־קרענער, מירן זיי איינווייקן, און מאָרגן איבערמאַרגן וועלן מיר דערזייען די לאַנקע.

— אומבאדינגט, — האָט סעמיאָן גריגאָריעוויטש זי אונטערגעהאלטן, — מירן שוין, זייט זיכער, טאָן אלץ, קעדיי אויך פון דער לאַנקע באקומען א הויכע גערעטעניש.

— דאָס, וואָס איר זאָרגט זיך וועגן א הויכער גערעטעניש, איז, פאר- שטייט זיך, זייער גוט, — האָט באַמערקט דער סעקרעטאַר, — נאָר פאַרוואָס זאָלט איר ניט קומען צו אָט די שכינים אייערע און דערציילן זיי, וואַזוי באַ אייך איז אָרגאַניזירט די אַרבעט, ווי איר נוצט אויס די טעכניק, וואַזוי באַווייזט איר אָפּטאָן אלץ צו דער צייט; קומען אָף א פאַרזאַמלונג צו זיי און דערציילן, טיילן זיך מיט דער דערפאַרונג. ווען איר טוט עס נאָך פּרײַער, וואָלט, מעגלעך, אָט די פעלדער זייערע אויסגעזען גאָר אַב- דערש, און איר וואָלט דעם העזעק ניט געהאַט.

ערגעץ דערבײַ, פונעם ווייץ-פעלד, האָט מיטאַמאָל אַרויסגעפלאַטערט א פלינקע לערנע, מיט א געזאַנג זיך א הייב אָף געטאָן און זיך אַרײַנגע- שניטן אינעם בלוילעכען הימל. צוהאַלטנדיק מיט דער האַנט די שליאַפּע, האָט דער סעקרעטאַר פון ראַיפאַרטקאַם האַסטיק פאַרהויבן דעם קאַפּ, א זוך געטאָן מיט די צוגעזשמוּרעטע אויגן דאָס זינג-פּייגעלע.

— אַן אַז איז ער! איר הערט, סאַרא קעלעכל? אוי, האָב איך ליב אָט דאָס זינגערל...

דאָס פאַרכלינענדיקע פּויגל-געזאַנג האָט זיך אלץ מער דערווייטערט און באלד אינגאַנצן פאַרלוירן געגאַנגען.

— נו, איז לאַמיר זיך צונויפּריידן, עפּשער איז קעדי צו אָרגאַניזירן אזא באַגעגעניש, — האָט דער סעקרעטאַר פון ראַיפאַרטקאַם זיך אומגע- קערט צום פּרײַעדיקן שמועס, — וווּהין טויג עס, סעמאַן גריגאַריעוויטש, אז בישכײַנעס מיט אזא פּאַרגעשריטענעם קאַלוירט, ווי אייערער, ווי „דער וועג צום קאַמוניזם“, זאָל זײַן א שוואַכער, אן אָפּגעשטאַנענער? מיר זײַנען דאָך ניט קיין פּערמערס, וווּ יעדער איינער טראַכט נאָר וועגן זיך. פאַרוואָס זאָלט איר ניט העלפן די שכינים? איר זײַט מאַסקים? נו, גוט. זייער גוט. אויב אזוי, איז רעדט זיך צונויף. איך וועל אויך קומען...

אין בייַדע קאַלווירטן האָט מען זיך אָנגעהויבן גרייטן צו דער באַגעגע- ניש. פון קאַיאָר ביז אַוונט האָט לידע מיט איר רינג אַרומגעפאַדעט אָף דער לאַנקע, דערויט די שיטערע רייען מיט אָנגעווייקטע קוקרונע-קערנער. פון צײַט צו צײַט האָבן פון יענער זײַט וואַלד-זאָנע זיך דערקייקלט אהער אימפּעטדיקע מיידלשע שטימען, קוויטשערייען און פּריילעכע אויסרופן. דאָרט, אפן ווייץ-פעלד פונעם שכינעסדיקן קאַנטעקוואַוער קאַלווירט, האָט מען געסאַמט די נאָרקעס, פאַרניכטעט די סוסליקעס, געיעט דאָס ווילדגראַז.

אין עטלעכע טעג אַרום, ווען לידע מיט איר רינג האָבן פאַרענדיקט דערוייען די לאַנקע, זײַנען זיי אַרויס א קוק טאָן, וואָס טוט זיך אָף יענער זײַט וואַלד-זאָנע. דאָס שכינעסדיקע פעלד איז איצט געווען ניט צו דער- קענען. דורכײַס אָפּגערייניקט פונעם הלושענדיקן בודזיאַק, האָט דער ווייץ טערווייץ אָפּגעלעבט, זיך ראַשיק צעוואַקסן, געדיכט געכוואַליעט זיך און זיך איבערגעגאַסן מיט פּרישער זאַפּטיקער גרינקייט.

...די באגעגעניש פון די שכינעסדיקע קאלווירטן איז באשטימט געווען
אף זונטיק פיר אזייגער באטאג אינעם קלוב פונעם קאנטעקוואווער קאל-
ווירט.

ניין אזייגער אינדערפרי, בעשאס סעמיאן גריגאריעוויטש האָט שוין
געהאלטן באַם פארענדיקן די פראָדוציר-באראטונג, האָט אין קאָנטאַר אַנ-
געקלונגען דער סעקרעטאַר פונעם ראיאָנעם פארטייקאָמיטעט און געבעטן
איבערוקן די באגעגעניש אף איין שאַ שפּעטער און באַצייטנס צו וויסן
געבן וועגן דעם די קאָנטעקוואווער.

אוועקגעלייגט דאָס טעלעפאָן-טרייבל, האָט דער קאלווירט-פּאַרזיצער
אף אַ בלאַקנאַט-בלעטל אָנגעשריבן עטלעכע שורעס, אַרײַנגעלייגט דאָס
פאַפירל אין אַ קאַנווערט און זיך געווענדט צו לידען:

— דו ביסט, דאכט זיך, דאָ צווישן אונדז די סאַמע יינגסטע. זײַ אזוי
גוט, כאַפּ זיך צו צו פּימקען, זאָל ער זיך זעצן אפּן גניאדן און הינדא
גלייך קיין קאָנטעקוואווער. דעם קאַנווערט, זאָג אים, זאָל ער אָפּגעבן דעם
פּאַרויצער זייערן אין האַנט אַרײַן.

לידע איז פליגן ארויסגעשפרונגען פון קאָנטאַר, און ס'האָט לאַנג ניט
געדויערט, ווי זי האָט, אַ ליכט פאַרפלאַמטע, זיך אומגעקערט און געמאַלדן
דעם פּאַרויצער, אַז זײַן ביטע האָט זי אויסגעפילט.

— נו, גוט, — האָט אַ זאָג געטאָן סעמיאָן גריגאריעוויטש, פאַרענדיקן-
דיק די באראטונג, — הייסט עס, האַלב פינף קלייבן מיר זיך צונויף לעבן
פאַרק. פון דאָרט פּאַרן מיר.

ער האָט זיך אופּגעהויבן, אַ קוק געטאָן אין פענצטער און דערזען פּימ-
קען רײַטנדיק אפּן גניאדן.

— אָט אַ ניט-דאָגעדאַכט! — איז אופּגעבראַכט געוואָרן דער קאלווירט-
פּאַרויצער, — אַנו, גיט אים נאָר אַ רוף, קערט אים אום אהער!

אַ יונגער קאלווירטניק, וועלכער איז געשטאַנען לעבן דער טיר, איז
ארויסגעשפרונגען אין דרויסן, אַ פּינף געטאָן מיט אלע קויכעס און זיך
געלאָזט נאָך פּימקען מיט אַ געשריי.

— ע-הע-היי! קער זיך אום! סעמיאָן גריגאריעוויטש רופט.

אונטערהוידענדיק מיט די אַראָפּהענגענדיקע באַרוועסע פּיס, איז דער
זעכצניאַריקער קליינענדיקער פּימקע וויליונגעריש צוגערײַטן צו דער קאַנ-
טאַר.

דער פּאַרויצער, די בריגאדירן און רינגלערנס זײַנען שוין געשטאַנען
אפּן גאַנעק.

— איר האָט מיך גערופּן? — האָט פּימקע זאָרגלאָז אַ פרעג געטאָן דעם

פּאַרויצער, אַ שמאַרנע געבנדיק מיטן פאַריסענעם קורנאַסן נעזל.

— וויאזוי רײַטסטו עס? — האָט סעמיאָן גריגאריעוויטש מיט אַן אומ-

צופרידענעם בליק אים אָפּגעמאַסטן פון קאַפּ ביז די פּיס.

פּימקע האָט אַ פּינטל געטאָן מיט די פּריילעכע אויגן, ניט פאַרשטייענ-
דיק, פאַרוואָס בייזערט זיך דער פּאַרויצער.

— איר האָט דאָך געהייסן... דעם קאַנווערט האָט איר דאָך געהייסן

אַפּפּירן, — האָט ער זייער רויק געזאָגט.

— ריכטיק, דעם קאנווערט, און ניט קיין זעקל דערט, — האָט דער פּאַרזיצער אינגעהאלטן א שמיכל געטאָן, — איך פּרעג דאָך דיך ניט, צוליב וואָס דו פּאַרסט, איך פּרעג — וויאזוי פּאַרסטו?
 — וואָס הייסט וויאזוי? — האָט פימקע זיך א שאר געטאָן הין און צוריק, פאַריכטנדיק אפן גניאדנס רוקן דעם אונטערגעבעטן זאק, — איר זעט דאָך, רייטנדיק פאַר איר.
 — זאָג מיר נאָר, סאַקאַליק, — האָט סעמיאָן גריגאָריעוויטש זייער גער מיטלעך א פּרעג געטאָן, — שטייול האָסטו כאַטש א פּאַר?
 — איך האָב, ווי זשע?
 — און שיד?

— שיד האָב איך אויך, — האָט פימקע געענטפערט, און מיטאמאָל, ווי ער וואָלט זיך עפעס אַנגעשטויסן, שטייפער צוגעדריקט זינע באַרוועסע פיס צו דעם גניאדנס פעל, סטארענדיק זיך זיי דאָרט ערגעץ אויסבאהאלטן. — איז פאַרוואָס זשע פּאַרסטו א באַרוועסער? האָט פאַרוואָס פאַרשעמסטו אונדז? די קאָנטעקוואָוער וועלן דיך דערזען אין אזא הוילעך, איז וואָס וועלן זיי זאָגן? באַרוועסע שפּאַצירן מיר ארום, מיר האָבן ניט, הייסט עס, וואָס אף די פיס אַנצוטאָן, מע לעבט אַרעם, ניט קולטורעל... אזוי, האָט און באַ אונדז, דאכט זיך, פעלט באַ קיינעם קיין שוכווארג ניט אויס, און ניט נאָר שוכווארג, דו ביסט דאָך א מיטגליד פון אונדזער קאָלוירט. אויב אזוי, הייסט עס, דארפסטו זיין א קולטורעלער מענטש. פאַרשטאנען?

א פאַרשעמטער, מיט אראַפגעלאָזטע אויגן, האָט פימקע שטיל א ריר געטאָן דעם גניאדן און פאַרקערעוועט מיט דער ברייטער, פון ביידע זייטן געדיכט באַגרינטער, גאס צוריק.
 סעמיאָן גריגאָריעוויטש מיטן אַגראַנאַם האָבן זיך אומגעקערט אין קאַנ-טאָר. די בריגאדירן זיינען זיך צעגאַנגען אהיים, און לידע מיט די רינג-לערנס האָבן דערווייל ביז וואָס ווען מיט א פריילעכן געפילדער זיך גע-לאָזט אינעם יונגן דופטיקן פאַרק, אפן וואַלייבאַל-פעלד.
 ס'איז אדורך עפּשער א קנאַפע האַלבע שאַ, ווי פימקע האָט זיך ווידער באוויזן אנטקעגן דער קאַנטאָר אפן גניאדן.

— גיט נאָר א קוק, זעט, — האָט דער אַגראַנאַם א זאָג געטאָן צום פאַר-זיצער, ווייזנדיק מיט די שמיכלענדיקע אויגן אפן רייטער.
 איבערגעטאָן אין א גוט-אויסגעפּרעסטן בלאָוון קאַסטיום, איז פימקע מיט ניט באהאלטענער ווירדע וואַזשנע געזעסן אינעם זאַטל, אַנשפאַרנדיק זיך מיט די גלאַנציק-אויסגעפּרעסטע שאווראַווע שיד אין די אַנגעצויגענע סטרעמענעס. פאַרביי דער קאַנטאָר איז ער דורכגעריטן ניט גענילט, טראָט באַ טראָט. באלד נאָכדעם, א ליכטן צי געטאָן דאָס ציימל און, געשיקט אונטערהוידענדיק זיך אינעם זאַטל, האַסטיק אוועקגעטראָגן זיך מיט דער באַזוניקטער אליי.

סעמיאָן גריגאָריעוויטש איז נאָך א וויילע געשטאַנען לעבן דעם אָפּע-נעם פענצטער, באַגלייטנדיק דעם רייטער מיטן בליק, און אף זיין פאַר-בריינט פון דער זון און סטעפּווינטן שוין היפש צעקאַרבט פּאַנעם האָט זיך באוויזן א שטיל-צופּרידענער שמיכל. מיט אימפעט האָט ער זיך צוריק געזעצט צום טיש און צוזאַמען מיטן אַגראַנאַם זיך ווידער פאַרטיפּט אין

די פלענער וועגן דער ווייטערדיקער פולער מעכאניזאציע פון אלע ארבעטן אין קאלווירט.

האלב פינף נאך מיטיק, פינקטלעך אין דער באשטימטער צייט, איז דער פארזיצער אפן „מאסקוויטש“ צוגעפארן צום פארק.

די בריגאדירן און רינגלערנס, די מעכאניזאטארן, טראקטאריסטן און קאמביניערן זינען שוין געווען דא. אלע איבערגעטאן, יאמטעוודיק פאר-פוצט. איבער דער טאפאל-אליי האט זיך אויסגעצויגן איינס נאכן אנדערן א לאנגע ריי פון קאלערליי מאטאציקלען.

— צייט פארן, — האט זיך אנגערופן סעמיאן גריגאריעוויטש צום אפ-געלעבטן אוילעם, — א קנאפע האלבע שא פארבליבן.

ער האט פארבעטן צו זיך אין „מאסקוויטש“ די יינגסטע און די ושוואויר-סטע צווישן די רינגלערנס — לידען און דעם, ווי ער האט באוויזן שוין צו באמערקן, גאר ניט דרייסטן, אפילע עטוואס שעמעוודיקן נייעם אגרא-נאם — לעאנידן.

לייכט א פיר געטאן די מאשין, איז דער קאלווירט-פארזיצער ארויסגע-פארן א ביסל פארויס איבער דער אליי, אין דער זעלבער רעגע האבן זיך צעברומט און צערויטשט די מאטאציקלען און צו צוויי אין דער ריי זיך אוועקגעיאגט נאכן בליאסקעדיק-בלוילעכן „מאסקוויטש“.

די היפשע קאלאנע האט מיט ראש זיך פארנומען פארביי דעם קינא-טעאטער, איבערגעלאזט הינטער זיך די מוזיק-שול, דעם ליכטיק-באגלאזטן אוניווערסאמאג, זיך דורכגעטראגן לענגויס דער נייער ברייטער גאס מיט די שיינע געמיערטע שטיבער, און, פאנאנדערוויקלענדיק אלץ א גרעסערע שנעלקייט, אוועקגעיאגט שוין אויסערן דארף פארביי דעם ווינגארטן מיטן וועג, וואס האט געפירט קיין קאנטעקוואווע.

האלטנדיק מיט איין האנט דעם רול, האט דער קאלווירט-פארזיצער פון דער זייט געכאפט א קוק אף הינטן, אף לידען און דעם אגראנאם, וועלכע זינען געזעסן איינס לעבן אנדערן און געשמייכלט, ווי צו דער גאנצער וועלט.

„בא זיי אט הייבט זיך אן דאס לעבן גאר אף אנדער אויפן, — האט ער א טראכט געטאן, — איך אין זייער עלטער בין געווען סאכאקל א באטראק...“

לידע איז אין דער זעלבער צייט פארטראגן געווען גאר מיט אנדערע געדאנקען. איר איז פארגעשטאנען ארויסטרעטן אף דער באגעגעניש, ווו עס וועט זיין א גרויסער אוילעם, און דאס האט זי אי געפרייט, אי באומ-רויקט. און דער אגראנאם האט, ניט אפפירנדיק די אויגן פון איר, געטראכט, אז ס'האט אים זייער אפגעגליקט, וואס מע האט אים נאכן פארענדיקן ניט איבערגעלאזט באם אינסטיטוט, נאר געשיקט אף ארבעט אהער.

— נו, אט איז שוין קאנטעקוואווע, — האט געזאגט סעמיאן גריגאריע-וויטש, באמערקנדיק פון הינטערן ארום-בערגל די גרינע ביימער-שפיצן פונעם קאלווירטישן עפליסאד.

איין א וויילע ארום איז די קאלאנע אריינגעפארן אין דארף און זיך אפגעשטעלט לעבן קלוב. באלד האט פון דער אנטקעגנדיקער גאס זיך באוויזן די באקאנטע מאשין פון ראפארטקאם.

פאריכטנדיק אף זיך די וועלוועטעווע קורטקע, איז דער סעקרעטאר פון
נעם ראיאָנעם פארטייקאָמיטעט ארויס פון דער „וואַלגע“, זיך באַגריסט
מיטן אוילעם.

— מיר זיינען, דאכט זיך, געקומען פינקטלעך צו דער צייט, — האָט
ער א קוק געטאָן אפן זייגער, — און זיי, די היגע, די קאַנטעקוזאַווער, האָבן
זיך שוין צונויפגעזאַמלט?

— מיסטאמע, מאַקסיס פלאַטאַנאָוויטש, זיי זיינען דאָך דאָ אפן אַרט. זיי
מוזן שוין מיסטאמע זיין אין קלוב.

— אויב אזוי, איז קומט. שוין צייט אָנהייבן.

זינענדיק שוין לעבן סאמע קלוב, האָט מאַקסיס פלאַטאַנאָוויטש און אויך
די איבעריקע פארווונדערט די טויטע שטילקייט, וועלכע האָט געהערשט
דאָרט אינווייניק, און ווען סעמיאָן גריגאָריעוויטש האָט געעפנט די קאַנ-
טיק, ניט לאנג אָפגעפארבעטע טיר, איז מען געבליבן פארווונדערט שטיין
בא דער שוועל. אינעם ניט הויכן לענגלעכן פריש-אויסגעקאַלטן און רייך
צוגעקליבענעם זאל זיינען געווען זייער אקוראט צעשטעלט די בענק, נאָר
קיינ איין לעבעדיקער מענטש איז דאָרט ניט געווען.

— נאט אייך גאָר אזא סורפריז! — האָט מיט ניט פארבאַרגענער אומצור-
פרידנקייט א זאָג געטאָן דער פאַרזיצער פון „דער וועג צום קאַמוניזם“.

— וואָס זאָל עס באַטייטן? איר האָט זיי עפּשער ניט איבערגעגעבן מיין
ביטע? — האָט דער סעקרעטאר א פרעג געטאָן.

— וואָס הייסט ניט איבערגעגעבן? אינדערפרי נאָך האָב איך ספּעציעל
א מענטשן געשיקט.

— פארוואָס זשע איז קיינער ניטאָ?

זיי האָבן שוין געוואָלט זיך לאָזן צוריק, נאָר מיטאמאָל האָט זיך אָנגע-
טראָגן א פארשמליעטער דער קאַנטעקוזאַווער פאַרזיצער מיט א צונויפגע-
וויקלטן רויטן לייבונט אונטערן אַרעם — א לאַזונג, קאַנטיק.

— אַ, איר זייט שוין דאָ, — האָט ער צעשטרייט זיך באַגריסט מיטן סע-
קרעטאר פונעם ראיפארטקאָם, מיטן פאַרזיצער פון „דער וועג צום קאַ-
מוניזם“ און מיט אלע איבעריקע, — איך בעט זייער פארציינען. ס'האָט זיך

בא אונדז, זייט מויכל, באקומען, ווי איר זעט, א ביסל, ווי זאָל איך אייך
זאָגן, נו, ניט אזוי, ניט גאָר אינגאַנצן אזוי, ווי מיר האָבן געמיינט, ווי מיר
האָבן זיך צונויפגעערעדט. איך בעט אייך, קומט אריין, ביטע, — האָט ער
אינגעלאדן אלעמען אין קלוב, — דער אוילעם אונדזערער וועט אַט-אַט
באלד זיין דאָ. אַט באלד וועט דער אוילעם אונטערקומען.

— וואָס הייסט אינגיכץ? — האָט אים אָנגעקוקט דער סעקרעטאר פון
ראיפארטקאָם. — די פאַרשטייער פון „דער וועג צום קאַמוניזם“ זיינען
געקומען צו פאָרן, ווי איר זעט, פינקטלעך צו דער צייט, און איר, דאָ אפן
אַרט, קענט זיך גאָר ניט צונויפקלייבן?

— איר זייט גערעכט, אוואדע זייט איר גערעכט. ניט אזוי, ווי מיר האָבן
לעכאטכילע פלאנירט, האָט זיך באקומען בא אונדז, — האָט אופריכטיק בא-
דויערט דער צערודערטער פאַרזיצער, — איך בעט נאָכאמאָל אנטשולדיקן.
איך האָב שוין אוועקגעשיקט א רייטער אין פעלד דעם אוילעם צונויפרופן.
— אין פעלד? בא אייך איז סייזן היינט ניט קייין אַפרו-טאָג?

— ביכלאל גערעדט, רעכנט זיך, פארשטייט זיך, אן אַפּר־וּטאַג. נאָר איר פארשטייט, וואָס עס האָט זיך באַקומען... דער אוילעם אונדזערער האָט באַ- שטימט אויך היינט ארויס אין פעלד אף דער ארבעט, אָט די שכינים אונד- זערע דעריאָגן. — האָט ער א ווייז געטאָן מיטן צונויפגעוויקלטן רויטן לייזונגט אפן פאַרזיצער פון „דער וועג צום קאַמוניזם“.

— אָט ווי — האָט פילדיטיק א זאָג געטאָן דער סעקרעטאר פון ראיי פארטקאָם.

— באַקומען האָט זיך א ביסל ניט אזוי, ווי מיר האָבן פלאַנירט, — האָט ניט אופגעהערט זיך צו ערגערן דער פאַרזיצער, — אזעלכע געסט, און ס'איז ניטאָ אפילע ווער ס'זאָל באַגעגענען. דערפאר אָבער, דארף איך אַיך זאָגן, איז נאָך יענער באַגעגעניש בא אונדז גאָר אף אן אנדער אויפן אוועק די ארבעט. דער אוילעם האָט זיך גענומען מיט ברען דעריאָגן אונדזערע שכיני- ניט, קיין איין ווילדגראָז וועט איר שוין איצט אף אונדזערע פעלדער ניט געפינען, קיין איין סוסליק. אלע אָפגעסאמט, פארניכטעט, ריין געמאכט די פעלדער. נאָר איינס האָט זיך באַקומען ניט גוט, אָט דאָס, וואָס זיי פאר- האלטן זיך, וואָס זיי פארשפעטיקן אף דער באַגעגעניש.

— צוליב אזא סיבע, זעט איר, קאָן מען זיי עס, מיין איך, מויכל זיין, — האָט דער סעקרעטאר, א צופרידענער פונעם אומגעריכטן קער אינעם לעבן פונעם היגן קאַלוירט, זיך אָנגערופן צו די געסט פון „דער וועג צום קאַ- מוניזם“.

זיי האָבן גערן מיט אים מאַסקים געווען.

דער בלויער הימל איז שוין געדיכט פאראזייט געווען מיט דיין ארומגע- שלעפענע העלפֿינקלענדיקע שטערן, ווען ס'האָט זיך פארענדיקט די פריינט- לעכע באַגעגעניש, אף וועלכער ס'איז פארלייגט געוואָרן דער אָנהייב פאר א פארמעסטונג און קעגנזייטיקער הילף צווישן ביידע שכינעסדיקע קאַל- ווירטן. דער אוילעם — אן אופגעלעבטער, א פריילעך־טומלדיקער, האָט זיך ארויסגעשאַטן פונעם קלוב אפן פרישן אַוונטיקן דרויסן און מע איז אלע צוזאמען אוועק באַגלייטן די געסט.

— לעמזי זאָל איך זאָגן, טאקע זייער גוט, וואָס איר זינט געקומען צו אונדז, — האָט געדאנקט דעם פאַרזיצער פון „דער וועג צום קאַמוניזם“ אן אלטיטשקער קאַלוירטניק, וועלכער האָט געשפאנט באַנאנד מיט אים, — איצט וועלן מיר איבערבויען די ארבעט אף אן אנדער אויפן, אָט ווי בא אַיך...

אף דער מיט פון דער ברייטער גאס לעבן די מאשינעס און מאַטאַציקלען איז דער אוילעם געבליבן שטיין.

— איך האָף, — האָט זיך אָנגערופן דער סעקרעטאר פון ראייפארטקאָם, געזעגענענדיק זיך מיט די קאַלוירטניקעס, — אז פון היינט אָן וועט די מער זשע מער ניט אַפּטיילן אַיך איינס פונעם אנדערן, אז אף וויטער וועט ניט זיין קיין אונטערשייד צווישן אייערע פעלדער. — ער האָט זיך געזעצט אין מאשין לעבן שאַפער, און די „וואַלגע“ האָט שטיל זיך גערירט פון אַרט.

די געסט פון „דער וועג צום קאמוניזם“ האָבן זיך געזעצט אָף די מאַטאָר־ציקלען און זיך אוועקגעיאָגט נאָך דער „וואַלגע“ און דעם „מאַסקוויטש“. — נו, ווער פון אייך וועט פארצייען א ליד? — האָט סעמיאָן גריגאָריע־וויטש זיך אָנגערופן צו לידען און צום אַגראָנאָם. — לידע, אנו דערלאנג!
— וועלכע ליד? — האָט לידע שטיפער־יש א פרעג געטאָן.

— וועלכע דו ווילסט.
טיף איינעטעמענדיק די פרישע סטעפֿ־לופט, האָט לידע וואַרעם א שמיכל געטאָן צום אַגראָנאָם, לייכט פארהויבן דעם קאָפּ און מיט א הויכער אָנגענעמער שטים פארזונגען:

Дети разных народов...¹

דער אַגראָנאָם, סעמיאָן גריגאָריעוויטש און דער אוילעם אָף די מאַטאָר־ציקלען האָבן אונטערגעכאַפט:

Мы мечтою о мире живем².

העל באלויכטנדיק דעם וועג מיט די פינקלענדיקע פארעס, האָט די קאָר־לאַנע זיך געטראָגן צווישן די געראַטענע פעלדער, און די ליד וועגן פריינט־שאפט און גליק פון די פעלקער האָט ווי א פויגל געשוועבט איבער זיי...

¹ קינדער פון פארשיידענע פעלקער.
² וועגן שאַלעם מיר טרוימען.

אַט וואָס ס'איז נאָך פארבליבן פונעם אמאָל...

רקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש האָט געלעבט איינער אליין אין זײַן אלט־באַכערישער וווינונג. ער איז געווען א פרייער קינסטלער. די ווענט פונעם געראמען צימער זײַנען באַ־האנגען געווען און ארומגעשטעלט מיט ניט קיין פארענ־דיקטע עסקיזן און עטיודן. אפן גרויסן האמעטנעם טיש, אָדער, ווי ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש האָט ליב געהאט זיך אויסדריקן, אף זײַן ווערקשטאט, זײַנען געלעגן אַנגעוואָרפן טיוביקעס מיט פארב, פענדזלען, בלייערס...

שוין א היפשע צײַט האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש ניט געארבעט. געשטערט האָט אים די באלײדיקונג. טיף אין הארצן איז ער זיכער געווען, אז וועגן זײַן בילד וועט מען רײדן, דיסקוטירן, מעגלעך אפילע שרייבן: „אין זוכעניש פון נײַע פאַרמען...“ און מיטאמאָל א באלײדיקונגס־ארטיקל. „עלעמענטן פון אבסטראַקציאָניזם“, „נאַכמאַכעריי...“. איז מעגלעך דען נאָך אזא ארטיקל זיך נעמען פארן פענדזל?!?

ס'איז אדורך דער ווינטער, דער פארדראָס איז צוביסלעך אַינגעשטילט געוואָרן, און ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש האָט גענומען זוכן א ווירדיקע טעמע פאר זײַן נײַעם קומענדיקן בילד. מער האָט ער זיך ניט געקליבן ווערן אן אַביעקט פאר קריטישע אַנפאלן. דאָס מאָל וועט ער אף א גרויסן ליוונט אַפּשפּיגלען אונדזער היינטצײַטיקייט.

— דער איקער איז די טעמע, — האָט ער געהאלטן אין איין איבערכא־זערן, ווי ער וואָלט זיך פארענטפערט פאר די פענדזלען, וואָס זײַנען גע־לעגן פארטריקנטע, אָן ארבעט, — מע דארף נאָר פאקן א היינטצײַטיקע, לעבנסאַפּאַלדיקע טעמע! — און ער האָט מיט אומרו געווארט אף אַט דער גליקלעכער מינוט, ווען די געגארטע טעמע וועט אים אנטקעגן קומען.

און אַט איינמאָל, אָנהייב פּרילינג, ווען ס'האָבן אונטער די ווארעמע זונען־שטראלן אַנגעהויבן אַנקוועלן די קנאַספּן אף די ביימער, האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש, שפּאַצירנדיק פארקלערט איינער אליין אף א שטיל געסל אין עק שטאַט, אומגעריכט זיך צונויפגעשטויסן פאַנעם־לעפּאַנעם מיט דעם, וואָס ער האָט אזוי לאנג געזוכט.

לאַכלוטן אומגעריכט האָט ער דאָ געפאַקט די טעמע. ס'האָט אים אַפֿ־געגליקט! איצט וועט ער שאפן א בילד, וואָס וועט מאמעש איבעראשן און

ארויסרופן אנציקונג בא דער קריטיק. דאָס בילד וועט הייסן: „אַט וואָס ס'איז נאָך פארבליבן פונעם אמאָל". נאָר אזוי!
ווארפנדיק א דורכדרינגענדיקן בליק אף דעם ארום, האָט ארקאדי לעאַ-
נאַפּאַלדאָוויטש זיך א הייב אוף געטאָן אף די קישעף-פּליגל פון זיין
פּלוצלינג אופגעברויזטער מוזע.

— אויסגעצייכנט! — האָט ער מיט באגניסטערונג אויסגערופן, — איי-
נעם בילד וועט אָפּגעשפּיגלט ווערן אָט דער פארוואַרפענער ווינקל פון דער
פאַרשטאַט: די שמאַלע בלאַטיקע געסלעך, די אויסגעקרימטע נידעריקע
שטיבלעך, דער אלטער, האלב-אַיינגעפאלענער קאַסטיאַל, די פארקנס, וואָס
צאמען אָפּ איין הייפל פונעם אנדערן מיט שטעכיקן דראַט, אָט דאָס אלטע,
אַפּגעלעבטע, וואָס מע קאָן זעלטן וווּ ערגעץ טרעפן איצט. אָט דאָס, וואָס
ס'איז נאָך פארבליבן פונעם אמאָל. גלענצנד! קיין בעסערע טעמע איז אפילע
ניט שייַעך צוטראַכטן.

נאָר גלייַך זיך נעמען פאר דער ארבעט האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש
ניט געציילט. אים האָט זיך געוואָלט עטוואָס אָפּגיין פון אָט דער ווירקלעכ-
קייַט, וועלכע ער האָט אָקאַרשט געזען, קעדיי טיפער און פולער עס בא-
נעמען.

דאָס בילד האָט ער באשטימט אַנשרייַבן צום פּריילינג-יאַמטעווע, צום
ערשטן מײַ.

נאָר דער בליענדיקער כוידעש מײַ איז אדורך, און דאָס בילד איז נאָך
ניט געווען פארטיק. איינגנטלעך האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש נאָך
אפילע ניט געהאט עס אַנגעהויבן. ער האָט דערווייל נאָך אויסגעטראָגן די
טעמע. ס'האָט אים נאָך אויסגעפעלט שעפּערישע שטימונג. ארקאדי לעאַנאַ-
פּאַלדאָוויטש האָט געדולדיק געווארט אף יענער גליקלעכער מינוט, ווען די
מוזע וועט א ברויז טאָן אין אים, ווען ער וועט באהויכט ווערן מיט דער
געבענטשטער שעפּערישער קראפט. אָט דעמלט וועט ער זיך נעמען פארן
פענדל.

און ענדלעך איז אויך אָט די גליקלעכע מינוט געקומען.
— גענוג! גענוג געווארט! — האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש אויס-
גערופן. אן אופגעלעבטער האָט ער זיך אופגעהויבן פונעם דיוואן, אָפּגעזוכט
א גרויסע ראם, זאָרגזאם אַנגעצויגן אף איר א פארוסיגעווען לייוונט, לאנג
זיך געייסעקט, ביז ער האָט עס פארגרונטעוועט, נאָכדעם באטראַכט עס און
געבליבן צופרידן. אָפּגעטאָן א היפש שטיקל ארבעט. אף היינט וועט, דאכט
זיך, קלעקן. איצט וואָלט ניט געשאדט זיך דורכשפּאַצירן א ביסל, אן אָטעם
טאָן מיט פּרישער לופט, און מאַרגן, מאַרגן וועט ער זיך שוין נעמען פאר
דער ארבעט אף א רעכטן אויפן...

אף מאַרגן האָט ארקאדי לעאַנאַפּאַלדאָוויטש זיך געפּעדערט פּריער, ווי
שטענדיק. עס האָט אים צוביסלעך אַנגעהויבן ענגערן א געדאַנק, אז די
קאַלעגן זיינע, וועלכע גרייטן זיך צו דער אויסשטעלונג, האָבן שוין גע-
קענט עפעס שאפן. און ער? ער האָט דערווייל נאָך אויסגעווארעמט די טע-
מע. אן עקו גענוג! מער וועט ער ניט ציען. ער וועט זיך איצט א נעם טאָן
פאר דער ארבעט מיט פאראשערטע ארבל!

ארקאדי לעאָנאַפּאַלדאָוויטש האָט אויסגערייניקט די פּאַליטערע, צוגע-
גרייט פּאַרב, אויסגעוואַשן די פּענדולעך און זיך שוין געקליבן אָנוואַרפן
אפן ליינונג די קאַנטורן פונעם קומענדיקן בילד, נאָר מיטאַמאַל באַמערקט,
אז עס פעלט אים אויס בוימל צו דער פּאַרב. האָט ער מיט פּאַרדראַס א
שלינדער געטאַן דאָס פּענדול, זיך גיך אָנגעטאַן און אוועקגעילט אין מאַ-
גאזין, וואָס האָט זיך געפונען דריי קוואַרטאַלן פון זיין הויז. אין מאַגאַזין
האַט ער געטראָפן דעם באַוויסטן קינסטלער אלעקסאַנדער זלאַטאַ-
פּאַלן.

— ווי אַרבעט זיך אייך? — האָט זיך פאַרינטערעסירט דער אלטיטשקער
קינסטלער.

— גלענצנד! אויסגעצייכנט! — האָט אופגעלעבט געענטפערט אַרקאַדי
לעאָנאַפּאַלדאָוויטש.

— איר גרייט עפעס צו דער אויסשטעלונג?

— וואָס פאַר א פּראַגעז! איך אַרבעט איצט איבער א גרויס בילד... אן
אינטערעסאַנטע, אן אַקטועלע טעמע...

— אַ, דאָס איז גוט. אַט דאָס דאַרפן מיר, — האָט אים צוגעגעבן מוט
דער אָנגעזענער קינסטלער.

— און באַ אייך? — האָט א פּרעג געגעבן אַרקאַדי לעאָנאַפּאַלדאָוויטש.

— דערווייל ניטאָ מיט וואָס זיך צו באַרימען.

— וואָס די דען? — האָט אַרקאַדי לעאָנאַפּאַלדאָוויטש זיך פאַרינטערעסירט.

— ס'באַקומט זיך עפעס גיט אַזוי, ווי עס ווילט זיך, איך האָרענע א

סאַך, פיל כאַדאַשים. און ס'איז גיט אַזוי. גיט אַזוי, ווי מיר ווילט זיך...

— ווען רעכנט איר פונדעסטוועגן פאַרענדיקן אייער בילד? — האָט אפּ-

געלעבט א פּרעג געטאַן אַרקאַדי לעאָנאַפּאַלדאָוויטש. — די צייט שטייט
דאָך גיט...

— ווער ווייסט... — האָט א פּאַרזאַרגטער געענטפערט אלעקסאַנדער

זלאַטאַפּאַל — אויב אף ווייטער וועט באַ מיר גיין אַזוי, ווי איצט, הייב
איך אפּילע גיט אָן צו וויסן, ווען איך וועל אַרויסקריכן...

אַרקאַדי לעאָנאַפּאַלדאָוויטש האָט זיך אומגעקערט אַהיים, אוועקגע-
שטעלט דעם פּלאַקאַן מיט בוימל אפן טיש און אליין, א באַרוקטער פון

דעם געשפּרעך מיטן אלטיטשקן קינסטלער, זיך צוגעלייגט אפן דיִוואַן א
ביסל אַפּרוען.

גייריכט זיך! ער האָט געמיינט, אז באַ אלעקסאַנדער זלאַטאַפּאַלן, באַ

אזא אַנערקענטן קינסטלער, גייט די אַרבעט גרינג. לאַזט זיך אויס, אז ער

האַרענעט שוין עטלעכע כאַדאַשים איבער א ניי בילד און עס באַקומט זיך
בא אים דערווייל גאַרנישט גיט. אומזיסט האָט ער, אַרקאַדי לעאָנאַפּאַלדאָ-

וויטש, זיך אויסגעגעסן דאָס האַרץ, וואָס באַ אים האָט זיך פאַרצויגן די
אַרבעט. ניטאָ וואָס צו אַיילן זיך. יענער האָט, זעט אויס, זיך צוגעילט, און

וואָס האָט זיך באַקומען? גאַרנישט. בלויז אַגמעסנעפעש. בלויז האַרצוויי-
טעק... ניטאָ וואָס צו אַיילן זיך, גלייכער פּריער גרינטלעך, גוט דורכ-

טראַכטן יעדע דעטאַל, יעדן שטריך. אַזוי, נאָר אַזוי...

ער איז געלעגן אפן דיִוואַן און מיט פאַרבאַרגענעם פאַרגעניגן געטראַכט
וועגן דעם גיט געלונגענעם בילד פונעם באַרימטן קינסטלער.

אזוי זינען אדורך עטלעכע טעג, ביז עס האט זיך אין אים דערוועקט א ווילן זיך ווידער נעמען פאר דער ארבעט. ער האט פונדאָסני פאנאָר דערגעפירט די פארטריקנטע פארב, א פיר געטאָן מיטן פענדזל עטלעכע מאָל איבערן ליוונט. אָפגעגאנגען אָן א זייט און געבליבן שטיין מיט א צוגעזשמורעט אויג.

אָט דאָ, אין צענטער פונעם בילד, וועט ער אָנמאָלן א כרווע. רעכטס — נידעריקע הויקערדיקע כיבארקעס. ארום יעדער כיבארקע, ארום יעדעס הייפל — א פארקן, ארומגעפלאַכטן מיט שטעך-דראָט. אין הינטערגרונט וועט זיך זען דער אלטער, האלב-אינגעפאלענער קאָסטיאַל. פון לינקס — א קאליזשע. און אונטערן בילד... ער האָט א נעם געטאָן אן אנדער פענדזל און מיט שוואַרצער פארב אונטערגעשריבן בוילעט אפן ליוונט: „אָט וואָס ס'איז נאָך פארבליבן פונעם אמאָל...”

— אויסגעצייכנט! — האָט ער אויסגערופן מיט באַגייסטערונג, — איצט דארף מען וואָס גיכער פארענדיקן דאָס בילד. ארבעטן ארבעטן ניט אָפֿ-שטעלן זיך פאר קיינע שום שוועריקייטן!

ארקאדי לעאַנאַפּאָלדאָוויטש האָט נאָך א פּאַר מאָל א פיר געטאָן מיטן פענדזל איבערן ליוונט, אוועקגעלייגט דאָ און דאָרט עטלעכע זאפטיקע פלעקן, ווידער אָפגעטראָטן אָן א זייט, געקוקט, געקוקט און געבליבן ניט איבעריקס צופרידן. די טונקעלע באַרדאָ-פלעקן האָבן אים לאַכלוטן ניט אנציקט.

אין טיר האָט אָנגעקלאַפט די שכינע. זי האָט געבראכט א פרישע ציי-טונג. ארקאדי לעאַנאַפּאָלדאָוויטש איז שוין צופרידן געווען, וואָס ער האָט באקומען א מעגלעכקייט איבערזיסן אף א ווייל די ארבעט. ער האָט מיט נייגער א בלעטער געטאָן די צייטונג און באַמערקט אף דער דריטער זייט א רעצענזיע אף א נייעם פילם. דאָס האָט אים שטארק פארינטערעסירט. ער האָט זיך צוגעזעצט אפן דיוואן און פארכאפט גענומען לייצענען. אין דער רעצענזיע האָט מען קריטיקירט דעם אוואַר פארן פילם, וועלכער איז, ווי דער רעצענזענט האָט אָנגעוויזן, געשאפן געוואָרן איילנדיק. איבערלייענענדיק עס, האָט ארקאדי לעאַנאַפּאָלדאָוויטש דערפילט, אז ס'איז אים ליכטער געוואָרן אפן האַרצן.

„וואָס פאר א פּאַנעם וואָלט ער געהאט, ווען ער האָט שוין פארטיק דאָס בילד און אין צייטונג באווייזט זיך אזא רעצענזיע וועגן אים. נייך, גלייכער, וואָס ער איילט זיך ניט. וואָס קומט ארויס דעם רעזיסיסער, וואָס האָט געהאַרעוועט איבערן פילם, און סאָפּאָלאָאָף קריטיקירט מען אים... אים, ארקאדי לעאַנאַפּאָלדאָוויטש, איז שוין בעסער. דערווייל זידלט מען כאַטש ניט. נייך, ניטאָ וואָס צו יאָגן...”

דעם גאַנצן טאָג האָט ער געהאַלטן אין איין טראכטן וועגן דער רעצענזיע זיע אפן ניט-געלונגענעם פילם, וועגן די ליידן פונעם רעזיסיסער, — און ניט געארבעט.

אזוי זינען אדורך עטלעכע וואָכן, ביז ער האָט צופעליק באַגעגנט אפן בולוואר דעם יונגן קינסטלער בעריאַזקין און זיך דערווייט, אז יענער האלט שוין באַם פארענדיקן זיין בילד צו דער אויסשטעלונג.

דאס האָט אַרקאַדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטשן אָפּגערוּדערט. מיט אַן אומרוּזיק האַרץ האָט ער זיך געלאָזט גיין אַהיים, קעדיי גלייך זיך נעמען פאַרן פענדול. נאָר אַף וויפּל עס האָט זיך שוין געהאַט אָנגערוקט דער אָונט, האָט ער באַ זיך געפּויעלט אָפּלייגן עס ביז אינדערפּרי. אינדערפּרי וועט ער שוין אומבאַדינגט מיט דער גאַנצער ענערגיע זיך נעמען פאַר דער אַרבעט.

אינדערפּרי אָבער האָט ער זיך געפּילט שלאַבעריק. ס'האָט אים ווידער אויסגעפעלט שטימונג. ער האָט עטלעכע מאָל א פיר געטאַן מיטן פענדול איבערן ליוונט, היפש געשטאַנען, געקוקט און נאָכדעם זיך צוגעלייגט אפּן דיוואן. ער האָט באשטימט צווארטן, ביז דער בריווטרעגער וועט ברענגען א פרישע צייטונג. עפשער איז דאָרט היינט אויך פאַראן עפעס אינטערעסאַנטס. עפשער קריטיקירט מען ווידער עמעצן. ער וועט נאָר דורכקוקן די צייטונג און וועט זיך גלייך נעמען פאַר דער אַרבעט. ס'וועט זיך אים דעמלט גאָר אַרבעטן בעסער. אַנומלטן האָט אים איינער א ראַמאַניסט — אַן אָנפאַנגער דערציילט, אז איידער ער זעצט זיך צום טיש שרייבן, גיט ער ספּעציעל א לייען עמעצנס זייער א שוואַך אומבאַהאַלפּן ווערק, דאָס גיט אים צו א זיכערקייט אין זיך און ער נעמט זיך מיט א גרינג געמיט דעמלט שאפּן זיין אייגן ווערק.

די צייטונג האָט מען געבראַכט מיט א פאַרשפּעטיקונג, ערשט נאָך האַלבן טאַג. אַרקאַדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטש האָט מיט אומגעדולד א בלעטער געטאַן און באלד באמערקט אין ווינקל אַף דער פּערטער זייט א פעט קעפל פון א נאָטיש: „צווישן אונדזערע קינסטלער.“ פאַראן ניט אומזיסט, הייסט עס, געווארט, — האָט ער צופרידן א טראַכט געטאַן, — עפעס האָט שוין, קאַנ-טיק, געטראָפּן. ער האָט אינדערגיך פאַרייכערט א פאַפּיראַס, פאַרלייגט א פוס אַף א פוס און מיט נייגער גענומען לייענען: „גרייטנדיק זיך צו דער אויסשטעלונג, האָבן א ריי קינסטלער פון אונדזער שטאַט געשאפּן נייע אינטערעסאַנטע בילדער. באזונדערס טיילן זיך אויס די בילדער פונעם אַנ-געזעענעם קינסטלער אלעקסאַנדער זלאַטאַפּאַל און פונעם יונגן מיסטרער בעריאַזקין, וועלכע שפּיגלען גלענצנד אָפּ...“

בא אַרקאַדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטשן איז איינגעפאַלן דאָס האַרץ. ער האָט זיך דערפּילט אויז, ווי מע וואָלט אים מיט עפעס אַקאַרשט שטאַרק דערני-דעריקט. גיי ווייס! לאָזט זיך אויס, אז זיי האָבן שוין פאַרענדיקט זייערע בילדער. און ער? גענוג! ער נעמט זיך גלייך, טאַקע די מינוט פאַר דער אַרבעט. ער וועט ניט אריבערטערעטן די שוועל, ביז ער וועט ניט פאַרענדיקן דאָס בילד, צום דיוואן אפּילע נאָענט ניט צוגיין. ער וועט אים ארויסשלי-דערן צו אלדי רוכעס! ער וועט ניט שלאָפּן, ניט רוען. ער וועט אַרבעטן טאַג און נאַכט. נישקאַשע, ער וועט אָניאַגן. ער וועט ניט בלייבן הינטער-שטעליק...

אַרקאַדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטש האָט א נעם געטאַן דאָס פענדול, א פיר געטאַן עטלעכע ניט זיכערע בלייכע ליניעס און מיטאַמאַל דערפּילט, אז עפעס וואָס פעלט אים אויס. דאָס אליץ, וואָס ער האָט געזען פאַר זיך דעמלט אין עק שטאַט, האָט זיך ווי אויסגעוועבט אין זיין זיקאַרן, אין זיין פאַרשטע-לונג.

— מע דארף שוין, טאקע באלד, גלייך צופארן אין פארשטאט, כאפן
כאטש איין בליק אף די בלאטיקע געסלעך, אף די קרומע שטיבלעך, אפן
קאסטיאל, אפפרישן דעם איינדרוק, און דעמלט...

ארויפגעצויגן אף זיך דעם מאנטל, האָט אַרקאדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטש
אינדערגיך אַ כאַפּ געטאַן די שליאַפּע און אוועקגענילט צו דער פּאַרשטאַט.
ס'איז שוין געווען טיפּער האַרבסט. מיט אַ שטילן שורשען זיינען פון
די ביימער געפאלן אָפּגעוועלקטע בלעטער.

— אדורך דער זומער, — האָט אַרקאדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטש פּאַרזאָרגט
אַ טראַכט געטאַן, — אוועק... נאָר נישקאַשע, — האָט ער זיך געטרייסט, —
דערפאַר וועט אָבער זיין בילד איבעראַשן מיט דער טעמע. די טעמע איז
דער איקערז...

אַ פּאַרטראַגענער מיט אָט די געדאַנקען, איז ער אָנגעקומען אין דער
פּאַרשטאַט און געבליבן שטיין, ווי געפּלעפט.

— וואָס איז געשען? — האָט ער פּאַרלוירן געשטאַמלט. — ווהיין זיינען
אהינגעקומען די קרומע געסלעך, די פּאַרקנס מיט שטעך-דראַט, דער האַלבר
איינגעפּאַלענער קאָסטיאַל?..

פון דעם אלעמען, וואָס ער האָט דעמלט דאָ געזען, איז איצט אפּילע
קיין סימען ניט געבליבן. פאַר זיינע אויגן האָט זיך געצויגן אַ ברייטע
גאַס מיט הויכע שיינע מויערן.

אַן אויסגעשעפּטער האָט אַרקאדי לעאַנאַפּאַלדאַוויטש זיך אומגעקערט
אחיים. אין דער מיט פונעם אלט־באַכערישן צימער איז געשטאַנען די גרוי־
סע ראם מיט דעם פּאַרגרונטעוועטן לייונט, אפּן לייונט — עטלעכע טונ־
קעלע פּלעקן, וועלכע האָבן אים איצט מיט עפעס־וואָס דערמאַנט, — ער
ווייסט אליין ניט פּאַרוואָס, — זיין אייגענעם שאַטן. און אונטן, אפּן לייונט
האָט מיט גרויסע אויסזעס זיך געשוואַרצט אן אופּשריפט: „אַט וואָס ס'איז
נאָך פּאַרבליבן פונעם אמאַל...“

יעפים ארנאלדאָוויטש

יעפים ארנאלדאָוויטש איז געווען שטארק דערשלאָגן. אין קאָנסטרוקטאָר־ביראָ, וווּ ער האָט געארבעט, האָט ער פאר א גאַנצן טאָג ניט אויסגערעדט קיין וואָרט, קיין שמייכל ניט גע־טאָן, געווען פארומערט, ווי ס'וואָלט בא אים געטראָפן עפעס אן אומגליק.

— יעפים ארנאלדאָוויטש, וואָס איז מיט אייך? וואָס איז געשען? — האָבן געפרעגט די מיטארבעטער.

יעפים ארנאלדאָוויטש האָט געשוויגן. עס האָט אים געטאָטשעט אונ־טערן הארצן, ווי א וואָרעם וואָלט זיך פארקליבן אהין און דערגייט אים דאָס לעבן. און ערגער פאר אלץ — ער קאָן אפילע קיינעם ניט דערציילן, זיך אויסריידן דאָס הארץ. וואָס זאָל ער זיי דערציילן, אז זיין נאָענטער כאווער, אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטש, מיט וועמען ער לעבט בישכיינעס אף איין גאס און ארבעט שוין אזויפיל יאָר צוזאמען מיט אים דאָ אין קאָנסטרוקטאָר־ביראָ, האָט קאָנסטרוירט א נייעם טאָקער־ווערקשטאט? וואָ־סי, אליין ווייסן זיי עס ניט?

אזא הארצווייטעק, ווי איצט, האָט יעפים ארנאלדאָוויטש שוין לאנג ניט געפילט. א קלייניקייט עפעס — אזא דערפינדונג! אלעקסאנדער סע־מיאָנאָוויטש וועט ווערן איצט דאָס אייבערשטע פון שטייסל. היינט וואָס פאר א פרעמיע וועט ער באקומען!

בא יעפים ארנאלדאָוויטשן איז פארביטערט געוואָרן דאָס לעבן. קיין שום זאך האָט אים איצט ניט געפרייט: ניט די נייע קווארטיר אפן צווייטן שטאָק, ניט די אומזיסטע פוטיאָוקע אין אַפּר־הויז, ניט דאָס שיינע מעבל, וואָס ער האָט איינגעשאפן. ער איז דורך די נעכט ניט געשלאָפן, פארלאָרן דעם אפעטיט. אזוי אויך א קליינטשיקער, א דארער, א קווארער, איז ער געוואָרן נאָך מער איינגעטריקנט, דאָס געלבלעכע פּאַנעם — נאָך מער צעקנייטשט, און די לענגלעכע נאָז האָט נאָך מער ארויסגע־שטארצט.

לעמזי זאָל איך אזוי איבערלעבן צוליב דעם? — האָט יעפים ארנאל־דאָוויטש איינגעשטיינעט מיט זיך אליין. — וואָס גייט דאָס מיר אָן? וואָס ארט עס מיך?

נאָר עס האָט אים געארט. ער האָט דאָך אליין אויך געפרוּווט קאָנס־טרוירן עפעס, און דערווייל האָט זיך בא אים גאַרנישט ניט באקומען.

עמעס, ס'איז נאך א פראגע, צי ס'וועט זיך באקומען בא אלעקסאנדער סע-
מיאנאוויטשן...

נאך וויפל יעפים ארנאלדאוויטש האט זיך ניט געטרייסט, האט אים
ניט געהאלפן. טיף אין הארצן האט בא אים אנגעהויבן וואקסן א ניט גוטער
געפיל צו אלעקסאנדער סעמיאנאוויטשן. שוין פון לאנג, נאך פון די סטור-
דענטישע יארן, האבן זיי זיך גערעכנט פאר נאענטע, אפילע פאר גאר
נאענטע פריינט. ניט איין מאל האט אלעקסאנדער אים אונטערגעזאגט
עפעס וויכטיקס, געהאלפן אים אויספילן אן ארבעט. יעפים פלעגט אפט
אריינגיין צוגאסט צו זיין נאענטן כאווער. נאך איצט האט זיך אלץ געענ-
דערט. יעפים האט אופגעהערט צו אים אריינקומען. געסטארעט זיך, ווי
ווייט מעגלעך מיט אים זיך ניט באגעגענען. עס פעלט אים נאך, אז אלעק-
סאנדער זאל זיך אנהייבן טיילן מיט אים וועגן זיינע דערפאלגן און ער
זאל נאך דארפן מיט א פריילעכן פאנעם צושמיכלען. ניין, ער וויל מער
ניט הערן וועגן יענעם גליקן.

די מיטארבעטער האבן אבער אלץ אפטער גערעדט וועגן אלעקסאנדער
סעמיאנאוויטשעס דערפרידונג. נאך דער ארבעט איז יעפים ארנאלדאוויטש
געקומען אהיים שטארק א דערשלאגענער.

— יעפים, כ'האב פאר דיר א גוטע בסורע, — האט דאס פולבלעכע ווייב
זיינע, ערנעסטינא סאמילאוונא, אים א פריידיקע באגעגנט, — מיר האבן
אויסגעוונען... הונדערט רובל!.. נא, זע!..

יעפים האט כמורנע א קוק געטאן דורך די ברילן אף דער אַבליגאציע
און זיך צוגעלייגט אפן דיוואן. דאס הארץ האט בא אים גענאגט, ווי קיינ-
מאל.

— זיך דערפרייט!.. א הונדערטער... — האט ער א קרעכץ געטאן, —
יענער וועט עפשער א טויזנטער אריינכאפן...

— זע, וואס האסטו זיך מיטאמאל צוגעלייגט? — האט א באומרויקטע
געפרעגט ערנעסטינא סאמילאוונא.

— אך, לאז מיך צורו, — האט ער פארשטיקט ארויסגערעדט, — דאס
הארץ, דאס הארץ שטשימעט מיך.

— גאט מיינער!.. עפשער ארויסרופן א דאקטער?..

— נאך א דאקטער פעלט מיר איצט! מע דארף ניט, — האט יעפים אר-
נאלדאוויטש אופגערעגט אויסגערופן. — קיין שום דאקטער דארף איך ניט...
ער האט זיך אויסגעדרייט מיטן פאנעם צו דער וואנט, ארומגענומען
דאס קישעלע און שטארק צוגעדריקט צום הארצן, ווי ער וואלט וועלן
שטילן דעם נאגנדיקן ווייטעק.

— וואס האט מיר געפעלט פריער, — האט ער פארומערט געטראכט, —
ווי גוט ס'איז געווען. איז נא דיר אזא צאָרעו!..

יעפים ארנאלדאוויטש האט זיך אופגעכאפט מיט עפעס אן אומקלאָרער
האָפענונג, זיך גיך אָנגעטאָן און אוועקגענילט אף דער ארבעט.
— נישקאַשע, — האט ער זיך געטרייסט, — ניטאָ וואָס זיך אויסעסן דאָס

הארץ. ס'איז נאך א פראגע, צי בא אלעקסאנדער סעמיאָנאוויטשן וועט זיך עפעס באקומען...

א גאנצן טאָג האָט ער געווארט, אז עמעצער פון די מיטארבעטער זאָל פארפירן א רייד וועגן זײַן פּרײַנט. נאָר קײנער האָט, ווי אַף צולאַכעס, נײַט דערמאָנט וועגן אים. יעדערער איז געווען פּאַרנומען מיט זײַנס. יעפּים ארנאָלדאָוויטש איז א פּאַרזאַרגטער געזעסן בא זײַן קאָנסטרוקטאָר־טיש, געפרוּווט עפעס טאָן, נאָר זײַנע געדאַנקען זײַנען פּאַרנומען געווען אײַצט מיט אײַנס — מיט זײַן כאַווערס דערפּינדונג. אלעקסאַנדער סעמיאָנאוויטש וועט ווערן אָפּגעגילדט, — האָט ער מיט פּאַרביטערונג געטראכט, — ער וועט שוין נײַט וועלן זיך כאַווערן אפּילע.

און ארום האָבן אלע, ווי שטענדיק, רויק געאַרבעט.

„מאָדנע מענטשן“ — האָט יעפּים ארנאָלדאָוויטש געקנייטשט מיט די בײַנערדיקע, דאַרע אקסלען.

צום סאָף טאָג האָט זײַן געדולד זיך אויסגעשעפּט. ער איז מער נײַט בעקויעך געווען צו שווייגן.

— נו, וואָס זאָגט איר? — האָט ער מיט א פּרײַלעך־געמאַכטן פּאַנעם זיך געווענדט צו זײַנע קאַלעגן. — אלעקסאַנדער סעמיאָנאוויטש איז שוין, קאָנ־טיק, אפּן פּערד... דער ווערקשטאַט איז דאָך בא אים שוין אַט־אַט פּאַרטיק!.. יעפּים ארנאָלדאָוויטש האָט געווארט, אז מע וועט אים דערווידערן, דערווייזן, אז ס'איז נאָך ווײַט צום געלעכטער, נאָר זײַנע ווערטער האָבן גאָר דערפּרײַט די כאַוויירים. דאָס האָט יעפּים ארנאָלדאָוויטש לאַכלוטן נײַט געקענט פּאַרשטיין. צי דען קימערט זײַ עס נײַט? נו, אויב אזוי, וועט ער צושיטן א ביסל זאַלץ, וועלן זײַ, דאַכט זיך, אופּהערן זיך פּרײַען...

— און וויפּל ער וועט באקומען פאַר דעם, האָט איר געהערט? נײַט ווייִ אַן יקער פּון עטלעכע טויזנט... וואָס זאָג איך עטלעכע? ער וועט ארײַנכאַפּן א סאַך מער... געוויס! זיכער!.. וואָס, איר וועט עפּשער זאָגן, אז ער האָט עס נײַט פּאַרדינט? אזא ווערקשטאַט! עפעס א קלײַניקײַט?! — האָט יעפּים ארנאָלדאָוויטש מיט היץ פּאַרגעזעצט. זאָל זײַ אויך קרענקען.

נאָר די מיטאַרבעטער האָבן זיך גאָר דערפּרײַט.

— ער האָט נײַט ווייניק געהאַרעוועט. ערלעך פּאַרדינט!

— איז לאַמיר, אויב אזוי, ארײַן צו אים...

— קומט, וועלן מיר אים באגריסן, — האָבן זײַ א רוף געטאָן יעפּים ארנאָלדאָוויטשן.

— איך... איך קאָן אײַצט נײַט... — האָט ער פּאַרלוירן א שטאַמל געטאָן.

— אַן אײַך איז פּאַשעט נײַט באקוועם. איר זײַנט דאָך נאָענטע פּרײַנט...

— נו יאָ, אוואדע. נאָר אײַצט קען איך נײַט... איך דאַרף ארײַנגיין צום

בוכהאַלטער. ער ליגט צו בעט שוין, נעבעך, דעם צווייטן טאָג. צו אלעק־

סאַנדער סעמיאָנאוויטשן האָט איר אײַצט נײַט וואָס צו גיין, איר וועט אים

איך דער היים נײַט טרעפּן.

דאָך זײַנען די אינזשעניער־קאָנסטרוקטאָרן אוועק צו אלעקסאַנדער

סעמיאָנאוויטשן. יעפּים איז א וויילע געשטאַנען, נײַט קענענדיק באשטימען,

וואָס צו טאָן, און זיך געלאָזט גיין אראַפּ־גאַס, צום בוכהאַלטער.

נאָך קײַנמאַל האָט יעפּים ארנאָלדאָוויטש נײַט געהאַט אזא פּאַרגעניגן,

ווי דעמלט, ווען אים איז אויסגעקומען עמעצן מעוואקער-כוילע זיין, טרייסטן בעשאס אן אומגליק. ווען יענעם איז געווען שלעכט, איז אים דערפון געווען גרינגער, ער איז דעמלט אופגעלעבט געווארן און פארגעסן אן זיינע אייגענע צאָרעס. נאָר ניט אף לאנג. ווי נאָר ער איז פארבליבן מיט זיך אליין, האָט אים ווידער אָנגעהויבן טאָטשען דער וואָרעם.

שפעט אין אַוונט האָט יעפים אַרנאָלדאָוויטש זיך אומגעקערט אהיים. ער האָט זיך פארוקט אין ווינקל פונעם העל-באלויכטענעם טראמוויי, גע-קוקט אין פענצטער, און געטראכט האָט ער וועגן איינס און דאָס זעלבע: „עפשער אויך א פרוו טאָן? נאָר פון וואָס אָנהייבן? פאר וואָס זיך נעמען? ניין, איצט איז שוין שפעט. ווען אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטש פאר-לויפט אים ניט דעם וועג, וואָלט ער מיסטאמע עפעס צוגעטראכט. עפשער נאָך א בעסערן ווערקשטאט... נאָר גיי טו איצט, אז יענער האָט שוין אויס-געכאפט. פארפאלן דער בוכהאלטער האָט געזאָגט, אז מע האָט שוין אפילע אויסגעטיילט א קאָמיסיע אף אויספרוון דעם ווערקשטאט...”

יעפים אַרנאָלדאָוויטשן איז מיטאמאָל ענג געוואָרן דער קאַלנער. ער האָט א דריי געטאָן דעם קאָפ און אומגעריכט דערזען אין צווייטן עק פונעם וואָגן אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן. יעפים אַרנאָלדאָוויטשן האָט זיך האַס-טיק אופגעהויבן און גענומען זיך דורכשטופן צום הינטערשטן ארויסגאנג. שטייענדיק שוין בא דער טיר, האָט ער פון דער זייט געכאפט א קוק און באמערקט, אז אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן איז שטארק פארזאָרגט. דאָס פאָנעם איז בא אים אויסגעבלייבט. די באַקן איינגעפאלן, ניט געגאַלט.

„עפעס האָט מיט אים שוין געטראָפן“, — איז בא יעפים אַרנאָלדאָוויטשן דורכגעלאָפן א געדאנק, און ס'איז אים גלייך ליכטיקער געוואָרן אפן האַרצן. ער איז שוין פון טראמוויי ניט ארויס, זיך גענומען דורכשטופן צוריק, צו זיין כאווער.

— און איך האָב זיך שוין געקליבן ארשינגיין צו דיר, — האָט ער זיך צוגעזעצט לעבן אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן, — נו, וואָס? מע זאָגט, אז בא דיר איז אלץ אין אַרדענונג, — האָט ער מיט ניט קיין זיכערער שטימ א פּרעג געטאָן, ווי ער וואָלט מוירע האָבן פארן ענטפער. — איך הייב שוין אליין ניט אָן צו וויסן, — האָט מיך געענטפערט אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן.

יעפים אַרנאָלדאָוויטשן האָט דערפילט, אז עפעס איז געשען, עס באַקומט זיך, קאָנטיק, בא אים ניט.

— נו, נו... זיי ניט אזוי באשיידן, — האָט ער א פאטש געטאָן יענעם איבערן אַקסל, — איך באַגריס דיר.

— באַגריסן איז דערווייל נאָך ניטאָ מיט וואָס, — האָט טרויעריק א שמיכל געטאָן אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן.

— וואָס הייסט, ניטאָ מיט וואָס? — האָט אים צעשטרייט אָנגעקוקט יע-פּים אַרנאָלדאָוויטשן.

— דער ווערקשטאט ארבעט ניט.

— ער ארבעט ניט?! — האָט אויסגעשרייען יעפים אַרנאָלדאָוויטשן. — וואָס רעדסטו? ווי קאָן עס זיין?.. דו האַסט דאָך אלץ פינקטלעך אויסגע-רעכנט...

— אויסגערעכנט איז אלץ ריכטיק, און אַט... איך הייב ניט אָן צו פאר-
שטיין... פון די קויכעס זיך ארויסגעשלאָגן...

— אַט האַסטו דיר... — יעפים אַרנאָלדאָוויטש האָט מיטאַמאַל דערפילט
א האַרציקע צוגעבונדנקייט צו זיין אַלטן פּרינט. ער איז אים, דוכט זיך,
נאָך קיינמאַל ניט געווען אזוי טייער, אזוי ליב, ווי איצט.

— אזא פאַרדראַס! אזא האַרצווייטעק! — האָט זיך ניט געקענט באַרוקן
יעפים אַרנאָלדאָוויטש. — נאָר וואָס קאָן מען טאָן? פאַרפאַלן. עס טרעפן
גרעסערע אומגליקן און נישקאַשע, מע בלייבט אויך לעבן. הער אוף
טראַכטן וועגן דעם. עפּשער נייטיקסטו זיך אין עפּעס? שעם זיך ניט!..
דו האָסט דאָך מיר ניט איין מאָל אַרויסגעהאַלפן.

אַלעקסאַנדער סעמיאַנאָוויטשן זינען אַט די רייד געווען ניט צום
האַרצן. אים האָט זיך געוואַלט וואָס גיכער זיך אַפּטשעפּען פון דעם צופיל
געטרייען כאַווער.

— ס'איז גאַרנישט ניט נייטיק, — האָט ער טרוקן געענטפערט.

— נו, דאָס איז שוין מיין זאך, — האָט זיך אָנגערופן יעפים אַרנאָלדאָ-
וויטש. — און דאָס ווייב, וואָס? זי ווייסט נאָך ניט? מע דאַרף איר דערווייל
ניט זאָגן... צוליב וואָס זי מעצאער זיין? און דו ערגער זיך ניט. דאַרפסט
זיך אויסרוען. קומען צוריד. איך וועל זיך צו דיר אַריינבאַפן.

דער טראַמוווי האָט זיך נאָך ניט באַוויזן אַפּשטעלן, איז יעפים אַרנאָלד-
דאָוויטש אַראָפּגעשפּרונגען און א צופרידענער אוועקגעשפּאַנט.

אהיים איז ער געקומען שטאַרק אופּגעלעבט, ערנעסטינא סאַמוילאָוונאַ
האַט זיך פאַשעט פאַרווונדערט. זי האָט אים שוין לאַנג ניט געזען אין אזא
גוטער שטימונג.

— וואָס איז געשען?

— גאַרניט... אַך, סאַרא ווונדערלעכער אָוונט! שוין לאַנג ניט געווען
אזוי גוט אין דרויסן, ווי היינט... — יעפים אַרנאָלדאָוויטש איז צעשטרייט
זיך דורכגעגאַנגען איבערן צימער, א נעם געטאָן א ציטונג, פאַנאַדערגע-
נומען זי, נאָר גלייך זי אוועקגעלייגט אָן א זייט. ער האָט געכאַפט א בליק
אין שפיגל, א גלעט געטאָן זיך דעם נאַקעטן קאַפּ און געבליבן זייער צו-
פרידן מיט זיך. אלץ איז אין דעם אָוונט געווען גוט. די קוואַרטיר האָט
שוין לאַנג ניט אויסגעזען אים אזוי געמיטלעך, ווי איצט. אפילע דאָס פּולב-
לעכע ווייב האָט אים אויסגעזען שענער, שלאַנקער.

צום אָוונטברויט האָט יעפים אַרנאָלדאָוויטש, אופּהייבנדיק זיך אָף די
שפיץ פינגער, אַרויסגעקראָגן פון דעם אַלטמאַדישן בופּעט א פאַרשטויבטן
בוטל היימישן ווישניק, צו וועלכן ער האָט זיך לאַנג ניט צוגערירט, און
מיט א ברייטער האַנט אַנגעגאַסן זיך און דעם ווייב צו פּולע קעלישעקלעך.

— וואָס פאַר א יאַמטעווי איז היינט? — האָט ערנעסטינא סאַמוילאָוונאַ
זיך פאַרווונדערט. — מע האָט דיך עפּשער פּרעמירט? צי דו האָסט באַקומען
א העכערע שטעלע?

יעפים אַרנאָלדאָוויטש האָט מיט פאַרגעניגן אויסגעטרונקען דאָס קעלי-
שעקל און צוגערוקט נעענטער צו זיך דעם טעלער מיט קנישעס. ער האָט
שוין לאַנג ניט געגעסן מיט אזא אפּעטיט.

— נו, און וועגן אונדזער דערפּינדער האַסטו שוין געהערט? — האָט ניט

גענילט זיך אָנגערופן יעפים ארנאָלדאָוויטש, נעמענדיק זיך פאר דער יוד. — אבי דו האלטסט אין איין טיינען, אז איך טויג צו גאַרנישט, אז אלע שטייגן, אלע, אויסער מיר... וואָס וועסטו איצטער זאָגן, — האָט ער א בליץ געטאָן מיט די ברילן.

— וואָס? צי דען איז מיט אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן עפעס גע- שען? — האָט דערשראָקן געפרעגט דאָס ווייב.

— איך האָב פריער געוווּסט, אז אזוי וועט זיין. א ראכמאַנעס אָף אים. א גרויסער ראכמאַנעס, — האָט א זיפץ געטאָן יעפים ארנאָלדאָוויטש. — דערצייל שוין. וואָס איז געשען?

— גאַרנישט. אויס דערפֿינדונג. אויס גליקן. דער ווערקשטאט ארבעט ניט. איך האָב אים ערשט געזען. שוואַרץ, ווי די ערד. מעגסט שוין זיין ווייב ניט מעקאנע זיין. געמיינט, אז שוין, אַט-אַט כאפט מען אָפּ די גרויס- אַרטיקע פרעמיע. נאָר פון דער פרעמיע זיינען געבליבן נאָר קיילעכדיקע נולן. נולן און מער גאַרנישט. מע דארף אים אומבאדינגט איינלאָדן אָף מיטיק. זאָל ער זיך א ביסל צעשטרייען. אלעקסאנדער איז דאָך א גאַלדענער מענטש, ער וועט די נעשאַמע יענעם אוועקגעבן. ס'טוט מיר פאַשעט ווי דאָס האַרץ פאר אים...

יעפים ארנאָלדאָוויטש האָט מיט אופגערעגטע טריט גענומען ארומשפּאַ- נען איבערן צימער. אים האָט זיך פארוואַלט ארויסגיין אין דרויסן, באגע- גענען באקענטע, זיך דורכריידן וועגן אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשעס דורכפאל. א כאפּ געטאָן די שליאפע, האָט ער זי ארופגערוקט אפן פלי- כעוואטן קאַפּ און אוועק.

ביז שפעט אין אָונט האָט ער, ניט מיד ווערנדיק, ארומגעשמייעט איבער די גאסן פון דער גרויסער רושיקער שטאָט. ער האָט זיך געהויבן אָף די עטאזשן, געקלונגען, האָט ניט דורכגעלאָזט קיינעם פון זיינע באקענטע, געווען אפילע בא יענע, מיט וועלכע ער איז געווען אין ניט איבעריקס גוטע באציאונגען, און יעדן מיט א טרויעריקער מינע דערציילט וועגן דעם אומגליק, וואָס האָט אומגעריכט געטראָפן זיין נאַענטסטן פריינט, זיין בעסטן כאווער פון די סטודענטישע יאָרן אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן. אָף מאַרגן, אינעם אַפּרו-טאַג, האָט יעפים ארנאָלדאָוויטש זיך ריין ארומ- געראזירט, אָנגעטאָן דעם נייעם אַנצוג, געהייסן דעם ווייב צוגרייטן קיבעד פאר די געסט און אין א געהויבענער שטימונג אוועק צו אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן. „עפשער נאָך עמעצן א רוף טאָן“, — ער איז א וויילע גע- בליבן שטיין. נאָר באלד איבערגעטראכט. זאָל אלעקסאנדער זיך איבער- צייגן, ווער ס'איז אים אן עמעסער פריינט... ווען בא אים איז אַלץ געגאנ- גען, ווי אָף פוטער, האָבן אלע געטאנצט ארום אים, און אז עס האָט גע- טראָפן א צאָרע, ווער איז געקומען טרייסטן אים? נאָר ער, יעפים.

אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשן האָט ער אין דער היים ניט געטראָפן. אין שטוב איז געווען אן אומאַרדענונג. אלעקסאנדער סעמיאָנאָוויטשעס פרוי, אַלגע באַריסאָוואַ — שטענדיק א געמילעך-אופגעלייגטע, א גאסט- פריינטלעכע, איז איצט געווען פארווערט.

— א ליכטיקן גוטמאַרגן אייך, — האָט שטיל זיך אָנגערופן יעפים אר- נאָלדאָוויטש. ער האָט פאַרזיכטיק געמאכט עטלעכע קלייניקע טריט און,

ווי ער וואלט מוירע האבן צעשטערן די שטילקייט, מיט א פארטויבטער שטים א פרעג געטאן, — ווו איז אלעקסאנדער?
— איך הייב ניט אן צו וויסן, — האט זי פארזארגט געענטפערט, — אוועק פארטאג און אט... ביז איצט ניטא...

— ווהיז זשע איז ער אוועק?
— איך ווייס? היינט איז דאך אן אפרו־טאג, איז ער, הייסט עס, ניט אף דער ארבעט. א גאנצע נאכט איז ער ניט געשלאפן, און ווי נאָר ס'האט אנגעהויבן שארען, ניט געפרישטיקט, קיין גלאַז טיי ניט אויסגעטרונקען, אנטלאָפן און ניטא... איך ווייס שוין ניט וואָס איבערצוטראכטן...
— ער וועט באלד מיסטאמע קומען, — האט יעפים ארנאלדאָוויטש זיך געסטארעט זי באַרויקן, — וועמען האט גאָר געקענט קומען אפן זינען, אז דער ווערקשטאט וועט ניט ארבעטן, — האט ער א זיפן געטאן, — וואָס האט אייך פריער געפעלט? צוליב וואָס האט ער געדארפט זיך פארדרייען דעם קאַפ מיט א דערפינדונג?

— וואָס איז איצט שנייך צו ריידן, — האט מיט אומצופרידנקייט א זאָג געטאן אַלגע באַריסאָווא.

— נו, יא, אוואדע... דעם עמעס געזאָגט, האב איך גלייך פארשטאנען, אז אזוי וועט זיך באקומען. איך האב אים נאָך דעמלט געוואלט זאָגן, אז ס'איז ניט קעדיג זיך נעמען פאר דעם. אזויפיל צייט געפאטערט, אזויפיל קויכעס אוועקגעלייגט...

— נאָר ווו זשע קען ער זיין? — האט אַלגע באַריסאָווא צעטראָגן א קוק געטאן אין פענצטער.

— באַמרויקט זיך ניט. ס'האט מיט אים גאַרנישט ניט געטראָפן. זיך פארהאלטן מיסטאמע בא באקאנטע. אז אפן הארצן איז ניט וואזשנע, זיצט זיך ניט אין דער היים... ס'איז, פארשטייט זיך, א גרויסער הארצווייטעק, נאָר וואָס קאָן מען טאָן. ווייסט איר וואָס, איך וועל ארויסגיין דערוויסן זיך, ווו ער איז, — האט ער געזאָגט, און ס'האט אים האנאָע געטאָן, וואָס ער קאָן מיט עפעס באהילפיק זיין, ווען יענעם איז שלעכט.

יעפים ארנאלדאָוויטש האט ארופגערוקט אפן קאַפ די שליאפע און זיך געלאָזט צו דער טיר, נאָר מיטאמאָל האט ער דערהערט באקאנטע טריט.

— ער! — האט אויסגערופן יעפים ארנאלדאָוויטש. — איר זעט, וואָס האב איך אייך געזאָגט? טשעפעט אים איצט ניט... איך וועל אים באַ רוויקן. עס טרעפן גרעסערע אומגליקן און מע בלייבט אויך לעבן. מיילע, איז ניט קיין ווערקשטאט...

עס האט זיך האסטיק געעפנט די טיר, און אן אופגערוודערטער, א פריי־לעכער איז אריין אלעקסאנדער סעמיאָוויטש.

— איר קענט מיך באַגריסן, — האט ער א צופרידענער געזאָגט. — דער ווערקשטאט ארבעט אויסגעצייכנט!..

יעפים ארנאלדאָוויטש האט דערפילט, ווי מע וואלט אים געגעבן מיט עפעס איבערן קאַפ. די פיס האבן בא אים זיך אונטערגעבראַכן, ער האט אַנמעכטיק זיך אראַפגעלאָזט אפן בענקל, געוואלט עפעס זאָגן, נאָר ס'האט אים פאַרכאַפט דער אַטעם און ער איז ניט בעקויעך געווען ארויסברענגען קיין וואָרט...

די שילער האָבן געשפּילט א מאַרש...

מיין ליבו אייניקל טאשען

יך וואָגאַן איז געווען טומלדיק. העכער פון אלעמען האָבן גערעדט, זיך איבערגערופן, געוויצלט, געלאכט די שילער, צונויפלייגנדיק אף די אייבערשטע פּאַלקעס זייערע מוֹ- זיקאלע אינסטרומענטן. בישכיינעס מיט זיי האָבן זיך איינגעאַרדנט סטודענטן, סטודענטקעס און אויך עטלעכע מאַטראַסן. אייניקע פון זיי האָבן פון מאַל צו מאַל זיך אומגעקוקט אף די אופגעלעבט־פריילעכע כעוורע, האַפּנדיק, קאַנטיק, אז באלד וועלן די שילער זיי פארווישילן מיט מוזיק.

נאָר די שילער האָבן אפילע ניט געטראכט שפּילן. אויסער דער שוואַרצ־כיינעוודיקער פּיאַנער־אַנפירערן אַנקען איז קיינער פון זיי נאָך ניט גע- ווען אין דער גרויסער שטאַט באַם דניעפּער, ווהיין עס פירט זיי איצט מיט אזא פריילעכן געקלאַנג דער צוג. און אופּערודערטע פון דער רייזע איז זיי איצט ניט אַנגעגאַנגען איבעריקס ניט די ענגשאפט אין וואָגאַן, ניט די אַנגעגליטע פון די פלאַמיקע זון־שטראַלן, הייסע, דושנע לופט. צו די שילער איז, אין א מינוט פּופּצן ארום, צוגעגאַנגען א בלאַנדער מאַטראַס אין א ניינקער בעזקאַזירקע.

— כעוורע, אנו, ווייזט אַקאַרשט, וואָס איר קאַנט, — האָט ער א ווּנק געטאַן מיט די העל־בלויע אויגן אף די מוזיקאלע אינסטרומענטן. — איצט איז דאָך פּונקט די צייט. מיט מוזיק וועט זיין פריילעכער צו פאַרן... אַנקע האָט דערקלערט דעם מאַטראַס, אז די שילער האָבן צוגעזאַגט דעם דירעקטאָר פון שול ניט שפּילן אין וואָגאַן.

דער צוג האָט זיך געטראָגן געשווינד. דער מאַשיניסט האָט אים, קאַב־טיק, געפירט אף דער העכסטער גיכקייט, ווי ער וואַלט גענילט וואָס שנע- לער אנטרונען ווערן פון דער סאַרפענדיקער זון. די זונען־שטראַלן זיינען אַבער ניט אַפּגעשטאַנען, זיך ארײַנגעריסן דורכן פּענצטער, אַנגליענדיק אלץ מער די אזוי אויך שוין דושנע לופט אינעם פּול־אַנגעפאַקטן וואָגאַן. ערשט דעמלט, ווען ס'האַט זיך באוויזן א קילבלעכער שאַטן אף דער ארומגעזוימ- טער מיט זילבערנע טאַפּאַלן קליינינקער שטילער סטאַנציע, האָט דער צוג פאַרלאַנגאַמט דעם אַנג.

די שילער האָבן מיט א געפּילדער זיך געלאָזט צום טאַמבור.

באלד ווי דער צוג האָט זיך אָפּגעשטעלט, האָט אנטקעגן, אף דער אָפּער
נער פּלאַטפּאַרמע, זיך באַוויזן א נידעריטשקער, עטוואָס סטולעוואַטער
פּוּלבלעכער פאַרשוין אין א שטרויענער אלטמאַדישער שליאפּע מיט צוויי
גרויסע דיקטענע טשעמאַדאַנען אין די הענט. צעטומלט אומקוקנדיק זיך
אין דער ריכטונג צום לאַקאַמאַטיוו, ווי ער וואָלט מוירע האַבן, אז דער
צוג וועט אוועק, איידער ער וועט באַווייזן זיך זעצן אין אים, האָט ער,
שלעפּנדיק די שווערע מאַסע, געניילט מיט די קורצע קרומלעכע פיס צום
טאַמבור, פון וועלכן ס'האַבן אַרויסגעקוקט די נטיגעריקע שילער.

שוין גאַר נאַענט, א טראַט פינף פונעם וואַגאַן, האָט דער פאַרשוין זיך
פּלוצלינג ספּאַטיקעט, איין שווערער טשעמאַדאַן האָט זיך אַרויסגעגליטשט
פון זיינע הענט און, א זעץ געבנדיק מיט א טראַסק איבער דער פּלאַטפּאַר-
מע, זיך פאַנאנדערגעעפנט. איבערן אַספּאַלט האַבן זיך א שאַט געטאַן
גרויסע פּריציטיקע דופּטיקע עפּל. דער פאַרשוין אין דער שטרויענער
שליאַפּע האָט מיט א פאַרצווייפּלטער שטים עפּעס אַויסגעשריען אַזוי, ווי
עס וואָלט אים געטראַפּן א גרויסער אומגליק, ער האָט זיך געלאַזט לויפּן
איבער דער פּלאַטפּאַרמע און אַייליק גענומען צונויפקלייבן די ערשטע
פּרוכט פון דער נייער גערעטעניש.

די שילער זיינען, איינס נאַכן אנדערן, פלינק אַראַפּגעשפרונגען פונעם
טאַמבור און מיט פלייס גענומען העלפּן אים צונויפקלייבן די צעשאַטענע
עפּל.

— לאַנג לעבן זאַלט איר, קינדערלעך ליבינקע, אוי, א דאַנק, א גרויסן
דאַנק איר. אזא אַנשיקעניש... אַזויפיל שאַדן... אַן... אַן דאַרטן... דאַרטן...
זעט, ווהיין ס'האַט זיך פאַרקניקלט, — האָט ער, קרעכצנדיק און אויקענר-
דיק, א ווייז געטאַן אונטערן וואַגאַן, — גיכער, גיכער, טיערינקע, — שווער
איבערכאַפּנדיק דעם אַטעם, האָט ער אונטערגעיאַגט די שילער, און אין
דער זעלבער צייט מיט א צעשטרייטן בליק אין די פאַרלאַפּענע באַלעכע-
וואַטע אייגעלעך נאַכגעשפּירט נאָך זייערע הענט, מוירע האַבנדיק, קאַנטיק,
אז עמעצער פון זיי קאָן אינעם טומל צולאַקענען בא אים אן עפּל.
די שילער, סטאַרענדיק זיך אַריבעריאַגן איינער דעם אנדערן, האַבן
געשווינד צונויפגעקליבן אלע עפּל און געהאַלפּן דעם פאַסאַזשיר אַרופּהייבן
זיך צו זיי אין וואַגאַן. זיין געשטופּלט פאַנעם איז געדיכט באַדעקט געווען
מיט טראַפּנס שווייס. ניט אַרויסלאַזנדיק פון די הענט די טשעמאַדאַנען,
האַט ער גענומען צוזוכן זיך אן אַרט.

אלע אונטערשטע ערטער זיינען געווען פאַרנומען.
א פאַרסאַפּעטער האָט ער זיך געטויטשעט מיט דער שווערער מאַסע
אינעם דורכגאַנג און אומצופּרידן געבורטשעט.
אַנקע האָט זיך אומגעקוקט אף אים מיט מיטגעפּיל, זיך אופּגעהויבן
און א ווונק געטאַן צו די שילער, זיי זאַלן זיך א ביסל א רוק טאַן, מאַכן
אן אַרט פאַר דעם מידן פאַסאַזשיר.

די שילער האַבן ענגער זיך צוגערוקט איינער צום אנדערן. אין דער
זעלבער רעגע האָט דער פאַסאַזשיר אַייליק פאַרנומען דאַס אַרט, באַקוועם
זיך איינגעאַרדנט אין סאַמע ווינקל, לעבן פענצטער.

— וווילע כעוורעניקעס זינט איר! — האָט ער א לויב געטאָן די קינ-
דער, צורוקנדיק געענטער צו זיך די שווערע טשעמאָדאָנען. — ווען ניט
איר, וואָלט איר א קיילעכדיקן מעסלעס זיך געדארפט אָפּוואַלגען אין אזא
היץ אף דער וויסטער סטאַנציע.

ער האָט לויזער געמאַכט דעם שוואַרצן קוטעס, מיט וועלכן ס'איז גע-
ווען אַרומגעגארטלט דאָס אָפּגעבליאַקעוועטע ברייטע העמד, זיך צוגעשפּאַרט
מיט דער סוטלעוואַטער פלייצע צום ווענטל און שווער אָפּגעאַטעמט.

— סאַראַ ענגשאַפּט!.. כ'פאַרשטיי ניט, פאַרוואָס לאַזט מען עס אַרײַן
אזויפיל מענטשן אין וואַגאָן?.. ס'איז אזוי אויך שוין ניטאָ מיט וואָס צו
עטעמען... — האָט ער זיך באַקלאַגט פאַר די קינדער און בעשאַסמיסע
געפּרוּווט אַרופּלייגן א פּוס אף דער פּאַלקע.

— זיצט, ליבינקע, זיצט. אָן סאַקאַנעס. מיר וועלן צווישן זיך ווייניג-
איז אויסקומען... נישקאַשע, זיצט, זיצט... — האָט ער שלאַבעריק געמורמלט
און צוביסלעך אוועקגעלייגט אף דער פּאַלקע אויך דעם אַנדערן פּוס.

א וויילע איז ער געלעגן צונויפגעדרייט, און נאָכדעם, א קרעכץ געבנ-
דיק, גענומען פּרייער אויסציען דעם גאַנצן קערפּער.

דערפילנדיק נאָענט לעבן זיך זינע שטויביקע קאַמאַשן, האָבן די שי-
לער זיך שוויינגנדיק אָפּגעהויבן און אָפּגעאַנגען צו דעם אַנטקעגנדיקן
האַלב-אַפּענעם וואַגאָן-פּענצטער.

דער צוג האָט זיך געטראָגן פאַרביי געראַטענע פעלדער, פאַרגאַפּטע
האַבן די שילער געקוקט אף דער אויטערישער שיינקייט פון דעם ציי-
טיק געוואָרענעם געדיכט-באַגילדעטן ווייץ, וואָס האָט, שפּילנדיק מיט די
פולע שווערלעכע זאַנגען, זיך שטיל געוואַליעט אוש ביזן סאַמע האַר-
זאַנט.

קוויקנדיק זיך צוזאַמען מיט די פּאַנערן מיטן אָנענדלעכן פעלד, האָט
די שוואַרצכיינעוודיקע אַנקע דערקלערט זיי, וואָס באַטייט עס מילכיקע
רייפּקייט, געשאַצט, וויפיל צענטנער, אן ערעך, וועט געבן דאָ א העקטאַר,
און וויפיל אומגעפער העקטאַר וועט זיין פון דער באַן-ליניע ביז אַט יענעם
ווינטן וועלדל.

און דער פאַרשוין, באַנוצנדיק זיך מיט דעם, וואָס די קינדער זיינען
אָפּגעאַנגען צום פּענצטער, האָט אונטערגערוקט עפעס צוקאַפּנס, איבער-
געדעקט דאָס פּאַנעם מיט דער ערטערווייז צעדריבלטער שטרויענער
שליאַפּע און, אויסציענדיק פּריי די פיס, פאַרנומען די גאַנצע פּאַלקע.

„דעם שטויב ניט אָפּגעווישט אפּילע פון די שיד, — האָט אַנקע מיט
אומצופּרידנקייט א טראַכט געטאָן, — די קינדער שטייען, און ער האָט זיך
צעלייגט, ווי באַם טאַטן אין וויינגאַרטן...“ נאָר אין דער זעלבער רעגע
געפונען א זכּוס אף אים: „זייער מיד, קאַנטיק, נו יאָ. זאָל ער זיך
אַפרוּען.“

ענדגילטיק זיך איבערצייגט, אז די פּאַנערן וועלן ניט שפּילן, האָט
דער מאַטראַס א נעם געטאָן זיין גיטאַרע, וועלכע ער האָט געפירט מיט
זיך, און מיט די געניטע פּינגער זיך דורכגעלאָפּן איבער די מורמלענדיקע
סטרונעס.

דעם נייעם פאסאזשיר האָט עס אופגעבראכט. דער אימפעטפולער, פריי-
לעכער מאַטיוו פון דער יאם-ליד האָט אים גערווירט, געשטערט איינדרעמ-
לען.

— אומדערהערטו — האָט ער אן אופגעקאַכטער זיך אופגעזעצט. — ניט
לאָזן א מענטשן אַפרוען. מיט וואָס פאר א רעכט? ערגער נאָך פון דעם
קליינווארג. אפילע זיי, אָט, רימפלען ניט. פארמאָגן מער סאַוועסט אין
הארצן.

ער האָט זיך אויסגעצויגן צוריק אף דער פּאַלקע, נאָר באלד זיך ווידער
אופגעזעצט, ניט געקאַנט זיך באַרויקן.

— א האָזע! אים ווילט זיך דרימפלען, באַצווינגט ער מיך הערן. איך
נייטיק זיך ניט אין קיין מוזיק. איך פארליד ניט... איך האָב פיינט. ס'איז
מיר עפשער גאַרניט אוי פריילעך, אז מוזיק זאל מיר איצט דאָ שפילן...
וואָס ווייטער, האָט ער געוואָרטשעט אלץ העכער.

עטלעכע שילער זיינען צוגעגאַנגען צום מאַטראַס און שטילערהייט
געבעטן אים, אויב ס'איז מעגלעך, ניט שפילן. זיי האָבן דאָפּקע זייער ליב
מוזיק. זיי פאָרן אף דער געגנטלעכער אַלימפּיאַדע פון די זעלבסטעטיקע
אינסטרומענטאלע אַרקעסטערס פון דאַרפישע שולן און האָפן אפילע פאר-
נעמען דאָס ערשטע אָרט, נאָר דער פאסאזשיר, וועלכן זיי האָבן אָפּגע-
טראָטן די פּאַלקע, גערווירט זיך, עס שטערט אים.

— נו, אויב מוזיק שטערט אים, וועל איך ניט שפילן, — האָט מיט ניט
פארבאַרגענער אומצופרידנקייט א זאַג געטאָן דער מאַטראַס און אָן איבער-
ריקן כיישעק אוועקגעלייגט די גיטאַרע צו זיך אף דער אייבערשטער
פּאַלקע.

נאָך האַלבן טאַג האָבן די שילער ארויסגעלייגט אלץ, וואָס מע האָט
יעדן פון זיי מיטגעגעבן, און, מעכאַבעד זייענדיק איינער דעם אנדערן,
אופגעלעבט גערעדט וועגן דעם, וואָס עס דערווארט זיי אף דער פאַרשטיי-
ענדיקער געגנטלעכער אַלימפּיאַדע.

דערשפירנדיק, קאַנטיק, דעם רייצנדיקן גערוך פון געבראַטענעם פלייש,
גערייכערטן וורשט און אנדערע באַטאַמטע מייכאַלים, האָט דער פארשוין
זיך אופגעכאַפט. מיט די קורצלעכע פינגער האָט ער א שאר געטאָן פונעם
פארשוויצטן פאַנעם די שטרויענע שליאפּע, זיך עטוואָס אויסגעדרייט צו
די שילער, וועלכע האָבן, וויצלענדיק זיך, מיט אן אפּעטיט, אף נאָר מע-
קאַנע צו זיין, געשמאַק געקייט אף ביידע באַקן. ס'האָט אים מיטאַמאַל
שטאַרק א צי געטאָן אונטערן לעפעלע, און, ניט זייענדיק בעקויעך אַפּרייסן
די אויגן פון דער שפּייז, וואָס די קינדער האָבן ארויסגעלייגט אף דער
אַנטקעגנדיקער פּאַלקע, שלאַבעריק א קרעכץ געטאָן.

א קליינענדיקער קורנאַסער פּאַנצער האָט מיט מיטגעפיל זיך אומגעקוקט
אף אים.

— פעטער, קומט עסן מיט אונדז, — האָט ער פאַרגעלייגט.
— א דאַנק. א שיינעם דאַנק, — האָט דער פארשוין א מורמל געטאָן. —
עסט, קינדערלעך, עסט. איך וועל שוין ווייניג-איז צוליידין.
— איז זעצט זיך צו צו אונדז, ביטע, — האָבן אים איינגעלאדן די
שילער.

טשאמענדיק מיט די ליפן, האָט דער פארשוין געכאפט א קוק מיט איין אויג אף דער פּאַנערן־אַנפירערן, ווי ער וואָלט געוואָלט וויסן, וואָס זי וועט זאָגן.

— די פּאַנערן לאָדן איין, איז זעצט זיך צו, עסט, — האָט אנקע עטוואָס איינגעהאלטן זיך אָנגערופן.

— לעמץ... ניט קעדיי באַרויבן אייך, — האָט ער, אופּגעצנדיק זיך, גער פרוּוט זיך אָפּזאָגן, — ניט קעדיי. נאָר אָט, אן אוּגעקעלע, וויבאלד איר זינט אזעלכע ווילע כעוורע, וועל איך באַ אייך, אויב אזוי, לאַמיר זאָגן, פאַרווכן...

ער האָט אויסגעקליבן די סאַמע בעסטע, פּריש־שמעקנדיקע אוּגעקע, זאַרגזאַם זי אַרומגעשיילט, מיט פאַרגעניגן, ניט געפילט, זי אופּגעגעסן, א נעם געטאָן זיך פאַר א צווייטער שטיקע אוּגעקע, און נאָכדעם פון נייגעריקייט וועגן שוין פאַרוכט אויך א שטיקל געבראַטן פלייש, א פאַר רינגלעך גערייכערטן ווורשט, און דעמלט האָט זיך אין אים ערשט דער־וועקט א וואָלפישער אפּעטיט.

ער האָט זיך אָנגעבויגן צום טשעמאַדאַן, וווּ ס'איז געלעגן דאָס פעקל פּראָוויזיע, וואָס ער האָט פאַרכאַפט מיט זיך אין וועג, געוואָלט שוין עס אפּילע אַרויסנעמען, נאָר אין דער זעלבער רעגע איבערגעטראַכט, „ס'קאָן נאָר אויסקומען דעמלט עפּשער זיי מעכאַבעד זיין מיט עפל, און יעדעס עפעלע איז דאָך איצט צו גאָלד גלייך... שוין בעסער צולידין..."

— נו, א היץ, נו, א שטיב, א דערשטיקעניש... — אויקענדיק האָט ער זיך אופּגעהויבן און מיט דריבנע טריט צוגעגאַנגען צום האַלב־אַפּענעם וואַגאַן־פּענצטער.

אומגעריכט האָט פון סטעפּ א בלאָז געטאָן א ווינטל. אין א ווילע ארום האָט איבערן וועלדל זיך באוויזן א וואָלקנדל.

דער פארשוין האָט פּריידיק אָפּגעאַטעמט.

די שילער זיינען באלד אויך צוגעגאַנגען צום פּענצטער.

— עך, א רעגנדל איצט! — האָט דער פארשוין אויסגערופן, פאַרייסנדיק

דעם קאַפּ צום הימל.

דער ווינט האָט פון מינוט צו מינוט זיך געשטאַרקט. דער הימל האָט זיך אָנגעהויבן באַדעקן מיט נידעריקע פּייכטע כמאַרעס.

— אהער, ליבינקע, אהער, — האָט דער פארשוין געשעפטשעט צו די וואָלקנס, וועלכע האָבן, באוועגנדיק זיך, פאַרשפּרייט איבער דעם אומרויק־צעכוואליעטן ווייץ־פעלד אן אלץ מער טונקעלן שאַטן, — אהער, אהער. עך, קינדערלעך, וועט עס באלד א פּליוכע טאָן, עך, וועלן מיר זיך עס באלד מעכניע זיין...

— דער סטעפּ דאַרף איצט קיין רעגן ניט, — האָט שטיל א זאָג געטאָן

דער קליינענדיקער פּאַנער, — ער קאָן אַנטאָן שאַדן דער גערעטעניש...

— א מאַש־קאַפּאַש. אזא שטיב! אזא דערשטיקעניש! מיר וועלן זיך דאָך ראַטעווען, מעכניע זיין... זאָל שוין כאַטש וואָס גיכער א פּליוכע טאָן.

— קיין רעגן דאַרפן מיר איצט ניט! — האָט אופּגערעגט זיך אָנגערופן אנקע, וויזנדיק אף די ריפּגעוואָרענע זאַנגען, וועלכע דער ווינט האָט כוואליענדיק געבויגן צו דער ערד.

— קוקט זי נאָר אָן. זי דארף ניט, — האָט דער פארשוין א כיכיקע גער טאָן, — אין וואָגאָן קאָן מען דערשטיקט ווערן. ניטאָ מיט וואָס צו עטעמען, און זי, זי דארף קיין רעגן ניט...

ארויסגערוקט דעם פליכעוואטן קאָפּ דורכן פענצטער, האָט ער ברייט צעעפנט דאָס מויל, ווי ער וואָלט געוואָלט אופכאפן מיט די זשעדנע ליפן די ערשטע רעגן־טראָפּנס.

ערגעץ גאָר נאָענט האָט אָפּגעהילכט א דונער.

— איי, גוט... איי, גוט... — איז דער פארשוין זיך אזש פארגאנגען פון פארגעניגן.

— בירגער! — האָט מיט אן אונטערציטערנדיקער שטים אויסגערופן אנקע, ניט זייענדיק בעקויעך צאמען אין זיך דעם גרימצאָרן. — איר פאר־ נעמעט, האָט דאָ די שילערס ערטער. באפרייט! שוין! די מינוט!

א שטארקער דונער האָט באגלייט אירע ווערטער. קיין רעגן איז ניט אוועק. פארקערט, אפן סטעפּ האָט אָנגעהויבן ווערן ליכטיקער.

א קוק געטאָן אין פענצטער, האָט אנקע פריילעך זיך איבערגעווינקען מיט די פּיאָנערן.

דער ווינט האָט געיאָגט, געטריבן די וואָלקנס, צעפליקנדיק און צעזייענדיק זיי אין קליינינקע גרויע אינדזעלעך איבער דעם זיך אויסלייטערנדיק דיקן הימל.

אנקע האָט זיך אויסגעדרייט צום פאסאזשיר, איר געזיכט איז ווידער געוואָרן אָנגעשטרענגט.

— באפרייט דאָס אַרט! — האָט זי הויך איבערגעכאזערט.

דער פארשוין איז דער שטרויענער שליאפע האָט אפילע ניט א בליק געטאָן אין איר זייט, ער האָט צוגערוקט נעענטער די טשעמאָדאנען און ניט געפילט זיך אויסגעצויגן אין דער גאנצער לענג אף דער פּאַלקע און עטוואָס צוגעמאכט די באַלעכעוואטע אויגן.

אן אופגעבראכטע האָט אנקע נאָכגעקוקט נאָך זיין יעדער באוועגונג. מיטאמאָל איז איר בליק געפאלן אף די מוזיקאלע אינסטרומענטן, וועלכע זיינען געלעגן אף דער אייבערשטער פּאַלקע, און זי האָט פלינק א נעם געטאָן דעם טרומייט.

— כעוורע, אָט דער פארשוין האָט, דאכט זיך, זייער ליב מוזיק, — האָט זי פארשטיט אויסגערופן, — איז לאַמיר אים, אויב אזוי, צוליב טאָן... די שילער האָבן צופרידענע זיך א לאַז געטאָן צו די אינסטרומענטן. ווער ס'האָט גענומען א פאגאָט, ווער א פלייט, ווער א פּייפּיאָל, ווער די טאצן, ווער דעם פויק. אנקע האָט צוגעטראָגן צו די פולבלעכע ליפן דעם טרומייט. ס'האָבן זיך צעקלונגען די טאצן, און א פריילעך־ראשיקע מוזיק האָט זיך פאנאנדערגעטראָגן איבערן וואָגאָן.

די שילער האָבן געשפּילט א מאַרש.

— ווערט אנשטומטן! — האָט א שיפע געטאָן דער פאסאזשיר. — היי, האַלאָפּופּניקעס. איך פארלייַד עס ניט...

קיינער האָט אים ניט געהערט. די מוזיק האָט געקלונגען אלץ שטאר־ קער, מעכטיקער. דער צוג האָט זיך האסטיק געטראָגן, לייכט אונטער־ וויגנדיק דעם וואָגאָן.

— הערט און! איך קאן עס ניט אריבערטראגן... — האָט אן אופגע־
בראכטער געשריען דער פאסאזשיר.
נאָר די טרומייטן האָבן פֿייערלעך געהילכט, די טאצן האָבן געדושימ־
זשעט, די פֿיפּיאַלן זײַנען זיך פארגאנגען אף די העכסטע אַקטאוועס. אין
טאקט מיט דער מוזיק האָבן זיך צעזונגען די סטודענטן און סטודענטקעס,
די איבעריקע פאסאזשירן.
צו אנקען איז צוגעגאנגען דער בלאַנדער מאטראַס מיט דער גיטארע
אין האנט.
— איך וועל דערציילן אייער דירעקטאָר, — האָט ער, א שמיכל געבנ־
דיק, געזאָגט, — איר האָט דאָך אים געגעבן דאָס וואָרט, אז איר וועט אין
וואַגאָן ניט שפּילן.
— דערציילט! איר מעגט דערציילן!.. — האָט אנקע פארשייט געענט־
פערט. — מיר וועלן שפּילן, ביז אַט דער נעפעש וועט זיך ניט פארנעמען
פונדאנען.
דער פארשוין האָט מיט קאס ארופגערוקט אפן קאַפּ די שטרויענע
שליאפע, א כאפּ געטאָן די טשעמאָדאנען און זיך געלאָזט צום דורכגאנג.
— פֿינע פֿיאַנערן, — האָט ער א בורטשע געטאָן מיט די דינע ליפּן, —
א שיינע דערצונג...
דער פארשמאַלצעוועטער שטרויענער הוט איז אראָפּגעפאַרן בא אים
אַן א זייט, ער האָט זיך ספּאַטיקעט, קוים זיך איינגעהאלטן אף די קרומ־
לעכע פּיס און, וואָרטשענדיק, געשטופּט זיך מיט די טשעמאָדאנען צום
טאמבור...

יאם און הימל, הימל און יאם

ען ער גייט זיך אמאל דורך, אפילע ניט אין זיין יאם-אונג-
פאָרם, איבער דער בארימטער אָדעסער דעריבאסאָווסקאָיא
צי איבער א וועלכער-ס'איז אנדער באלעבטער גאס, קוקן
זיך פיל פארבייגייער אום אף אים. ער איז פאָשעט זייער
שלאַנק, עלעגאנט. שיין, און עפּשער ניט אף אזויפיל שיין,
ווי כיינעוודיק. פון זיין פארברוינטן, גוטמוטיקן פאָנעם מיט
דעם זאָרגזאם אונטערגעשאַרענעם שנירעלע פעכיק-שוואַרצע וואַנצן גיט
אַפּ מיט יאם, מיט זון, מיט פרישע ווינטן. די גרויסע זייער לעבעדיקע
קארע אויגן שמייכלען קלוג, לויכטן מיט מענטשלעכער גוטסקייט. אין זיין
ליכט-געמאַסטענעם טראַט פילט זיך די זיכערקייט, אז ער ווייסט, צוליב
וואָס ער לעבט אף דער וועלט. ער רייכערט אַפּט סיגארעטן. און יעדעס
מאָל, ווען ער פארייכערט, טראַגט ער מיט זיך דאָס פארלאַשענע שווער-
בעלע, ביז ער טרעפט ניט אָן אף אן אורנע. ער איז ביז גאָר העפלעך.
טרעט אַפּ א פרוי אָדער אן עלטערן מענטשן דעם וועג. אים אליין איז
שוין באלד פופציק. נאָר ער זעט אויס פיל יינגער. מעגלעך דערפאר, וואָס
ער קוקט אף דער וועלט מיט ליכטיקע אויגן, דערפאר, ווייל ער איז מיט
זיין גאנצן וועזן פארליבט אינעם לעבן. מיר זיינען צום האַרצן אזעלכע
מענטשן. באקאנט זיך אויך מיט אים: דאָס איז לעאַניד סאמוילאָוויטש ווי-
ניצקי. אן אָדעטיס, א קאפיטאן פון ווייטע יאם-רייסן. איבער די אָדעסער
גאסן שפאצירט ער, אגעוו, זייער זעלטן. ער איז זעלטן אף דער יאבאָשע.
שוין העכער דריי צענדליק יאָר, ווי ער האָט פארבונדן זיין לעבן מיטן
יאם. געשווומען אף זעגל-שיפן און אף ליינערס, אף אונטערוואסער-שיפן
און אף קרייסערס, אף סוכאַגרוון און טאנקערס. ער האָט דורכגעשניטן
אלע יאמען, אויסגעפרוווט געוואָרן דורך די שטאַרמס פון אלע אָקעאנען,
אויסגעווען ווו די וועלט האָט אן עק. געווען אין די האפנס פון קובא און
ארגענטינע, יאפאָניע און אינדיע, בראזיליע און אורוגוויי. ווענעסועלע און
ניי-זעלאַנד, קאנאדע און פראַנקרייך, טערקיי און עגיפּטן, ציילאָן און אינ-
דאָנעזיע, בירמע און אלזשיר, איטאליע און פערה, פאקיסטאן און סיריע,
נאָרוועגיע און האַלאַנד, שוועדן און בעלגיע, פאנאמע און טוניס, גריכנ-
לאַנד און קווייט, ליבאן און איראק, אין אלע האפנס פונעם פערסישן
אינגוס, פון דעם רויסן יאם. פיר מאָל האָט ער אין ביז גאָר שווערע בא-
דינגונגען, דורך דעם דורכגעבראַכענעם דיקן שיכט אייז, דורכגעשניטן

דעם פארפרארענעם צאפן-יאם — פון וולאדיוואסטאק קיין מורמאנסק, הער כער פופציק מאָל האָט ער אף פארשיידענע שיפן איבערגעשניטן די טראַפּי-קעס, דעם עקוואַטאָר, אכט מאָל דורך די געפערלעכע שקוואלן און אנטיי-ציקלאָנען, צווישן גרויזאם-דראַענדיקע אייזבערג, געשווומען צום דאַרעם-פּאַליס, צום זעקסטן קאָנטינענט, קיין אנטארקטיקע. צוויי מאָל אף דער שיף „כערסאָן“ ארומגערניזט דעם ערדקנילעך. און אין דער שווערער צייט, ווען דער וועג קיין קובא איז נאָך געווען ביז גאַר געפערלעך, איז ער געשווומען אהין אף א טאנקער, געפירט נאפט, אין וועלכן עס האָט זיך דעמלט באזונדערס גענייטיקט דאָס פּרייהיט-אינדזל. און פריער נאָך, אין די פערציקער יאָרן, דינענדיק אינעם מיליטערישן יאם-פלאַט — זעקסט יאָר געשווומען אין אן אונטערוואסער-שיפל, דריי יאָר פון זיי ניט געווען די ליכטיקע זונען-שיפן, געפונען זיך אף פארשיידענע טיפן אין דער אונטערוואסער-וועלט...

אין 1965, אפן וועג קיין בראזיליע, אין מיט פונעם אטלאנטישן אַקעאן, האָט די קאָמאנדע פון דער שיף אָפגעמערקט לעאָניד סאמילאָוויטשעס פערציקסטן געבורטסטאָג, און מע האָט דעמלט אונטערגעכעזשבנט, אז ער האָט צו אַט דעם טאָג דורכגעמאכט איבער די יאמען און אַקעאנען פון דער וועלט א שטרעקע פון העכער 3.000.000 קילאָמעטער. דאָס איז געווען מיט ניין יאָר צוריק. און אויב מע זאָל איצט פארייניקן אלע וועגן, איבער וועלכע ער איז געשווומען, אין איין ליניע, וואָלט מען געקענט מיט איר הונדערט און צוואנציק מאָל ארומגארטלען אונדזער פלאנעטע ארום עק-וואטאָר.

אין אונדזער צייט, ווען ניט נאָר קאָסמאָס-שיפן, נאָר קאָלעראַלי לופט-ליינערס טראָגן זיך מיט א בליץ-שנעלער גיכקייט, קאָנען עפשער די הונדערטער טויזנטער און מיליאָנען קילאָמעטערס אויסזען גאַרניט אזוי פיל. נאָר דורכמאכן אזא מעהאלעך איבער די שטורמישע וואסערן פונעם וועלט-אַקעאן אין מעשעך פון העכער צען טויזנט טעג און נעכט, אָפט אין אומדערטרעגלעכע היצן, אין שרעקלעכע פרעסט, אין זאווייען און געפּלען, איז גאַרניט אזוי פּאַשעט. צוליב דעם פּאַדערט זיך געוואגטקייט, פארהאר-טעוועטקייט, באהאוונטקייט און גוואלדיקע פארליבטקייט אינעם אומגע-הייער ראכוועסדיקן אַקעאן, אין זיין שטענדיק זיך ענדערנדיקער, אומ-רויקער סטיכיי.

אף פיל שיפן איז לעאָניד סאמילאָוויטש געשווומען. איך בין געווען ניט לאַנג צוריק בא אים צוגאסט אף דער שיף, אף וועלכער ער שווימט איצט, — אפן טאנקער „מעכאניק אפאנאסיעוו“. דער טאנקער איז איינער פון די גרעסטע אין לאַנד. זיין לענג איז א פערטל קילאָמעטער, די ברייט — עטלעכע און דרייסיק מעטער. לויט דער הייך שטייגט ער איבער א פינף-שטאַקיק הויז. א גראַנדיצע שיף מיט א מעכטיקייט פון 1.700 פערדקראַפט. „מעכאניק אפאנאסיעוו“, ווי ס'איז שוין באמערקט געווען, איז א טאנקער, דאָס באטייט, אז זיין פונקציע איז טראַנספּאָרטירן אין גרונט פּליסיקן ברענשטאָף, די פּילצאָליקע טיפע באקן-ציסטערנעס, וועלכע פאר-פּילן זיין קאָלאָסאלן אינגעווייד, נעמען אין זיך אריין העכער פופציק טויזנט טאָן נאפט, מאזוט, בענזין.

אף די אַקעאָן־וועגן זײַנען, ווי באַווסט, אפּילע פּאַר די געניטע און דערפּאַרנטע יאַמלייט פּאַרבאַרגן פּיל געפּאַרן. נאָר שווימען אַף א שײַף, וועלכע איז אַנגעלאָדן מיט צענדליקער טויזנטער טאָן ברענשטאָף, איז א סאך מאָל געפּערלעכער. איין שוועבעלע, א ניט גוט פּאַרדרייטע הייקע, וואָס איז צופּעליק אַראָפּגעפּאַלן, א ניט פּאַרזיכטיקער קלאַפּ מיט א האַמער קאָן אַרויסרופן א פּונק, א סרייפּע און אופּרייסן די שײַף. א טאַנקער — „די פּאַס מיט דינאַמיט“, ווי עס רופן אים געוויינלעך די יאַמלייט, האָט א באַזונדערס שטרענגן רעזשים. מע דאַרף דאָ זײַן זייער געניט און פּאַר־זיכטיק, ניט אַנווערנדיק דערבײַ די גיכקייט באַם פּירן די שײַף. אפּילע א מינדסטער צוזאַמענשטויס מיט אן אונטערוואַסער־רייף אָדער מיט עפעס אַנדערש קאָן ברענגען צו א שרעקלעכער קאַטאַסטראָפּע. דאָ פּאַדערט זיך די פּולסטע וואַכזאַמקייט, א פּעסטע דיסציפּלין. יעדער איינער פּון דער קאַמאַנדע, געפינענדיק זיך אַף זײַן וואַכטע, איז פּאַראַנטוואָרטלעך פּאַרן לעבן פּון אלעמען, און אלע — פּאַר דעם, אז דער רייס זאָל דורכגיין דער־פּאַלגרייך, דער אַנגעלאָדענער טאַנקער זאָל קומען פינקטלעך צו דער באַשטימטער צײַט בעשאַלעם מיט זײַן ווערטפּולן פּראַכט אַהין, איז יענעם האַפּן, ווױהין דער לאַנגער און גאָר ניט גרינגער וועג געדויערט אַפּטמאַל פּיל וואַכן.

זײַן איבערגעגעבן מיט לײַב און לעבן דער אלגעמיינער זאך קאָן מען ניט צווינגען. אָט דאָס געפּיל דאַרף מען טאַגטעגלעך דערצייען באַ יעדן איינעם פּונעם עקיפּאַזש. אַף דעם דאַרף מען האָבן טאַלאַנט, גרויס דער־פּאַרונג און פּרייער פּאַר אלץ אליין זײַן איבערגעגעבן מיטן גאַנצן האַרצן דער זאך, וואָס ס'איז אים אַנגעטרויט. און מיט דעם אלעמען איז באַשאַנ־קען דער קאַפיטאַן פּון ווייטע יאַם־רייסן לעאַנדי ווינציקי.

אזא מיינונג האָבן וועגן אים די יאַמלייט. אזא מיינונג איז מען וועגן אים אין דער פּאַרוואַלטונג פּונעם שיפּ־פּלאַט.

מיט טיפּער אַכטונג באַציט זיך צו אים די קאַמאַנדע פּונעם טאַנקער, וועלכע באַשטייט פּון עטלעכע און פּופּציק אויסגעפּרווועטע, פּאַרהאַרטעווע־טע, דרייסטע יאַמלייט פּון פּאַרשיידענעם עלטער און נאַציאָנאַליטעט, — שטורמאַנס און געהילפּס־קאַפיטאַנען, מאַשיניסטן און מעכאַניקער, מאַטאָ־ריסטן און עלעקטריקער, טעכניקער און ראַדיסטן, מאַטראָסן פּון קאַלערליי יאַם־ספּעציאַליטעטן, זיי אלע, וועלכע שווימען מיט אים צוזאַמען שוין היפּשע יאָרן.

אַנומלטן, ווען איך האָב פּאַרבראַכט מיט אייניקע פּון די דאָזיקע מענטשן אפּן אַנגעדרייעטן פּאַלשבאַרט פּונעם טאַנקער, האָב איך פּון זיי פּיל זיך אַנגעהערט וועגן זייער קאַפיטאַן.

— ניט לאַנג צוריק, ווען מיר זײַנען געשטאַנען אין ווענעציער האַפּן, — האָט דערציילט דער באַצמאַן לעאַנדי רודענאַקאָ — האָט אונדז באַזוכט א גרופּע איטאַליענישע יאַמלייט. און אָט, פּאַרבּרענגענדיק באַ אונדז אין דער קאָיט־קאַמפּאַניע, האָט איינער פּון די געסט פּאַרגעבן אזא מין אַרט פּראַגע: וואָס וואַלט יעדערער געטאַן, געפינענדיק זיך אינמיטן פּונעם שטורמישן אַקעאַן, ווען מע מעלדעט, אז אין צען מינוט אַרום וועט אונטערגיין די שײַף. ענטפּערט זײַנען געווען פּאַרשיידענע. איין איטאַליע־

נישער מאטראַס האָט געזאָגט, אז ער וואָלט אין די צען מינוט זיך געזעגנט כאָטש דורך ראדיאָ מיט זײַן געליבט מיידל, וועלכע ווארט שוין א יאָר אף אים. א צווייטער, — אז ער וואָלט זיך געווענדט צו דער האפן-אדמי-ניסטרעציע מיט א ביטע אריבערפירן די סומע געלט, וואָס עס קומט אים, דער מישפּאַכע זײַנער, זי זאל האָבן כאָטש די ערשטע צײַט פון וואָס צו לעבן. א דריטער האָט געזאָגט, אז ער וואָלט אין די לעצטע מינוטן זיך גוט אָנגעזשליאַקעט מיטן בעסטן ווייַן. און אזוי ווייטער און ווייטער... און איר ווייסט, וואָס האָט אף דער פראגע געענטפערט אונדזער קאפיטאַן? „איך וואָלט אויסגענוצט די צען מינוט, — האָט ער געזאָגט, — קעדיי גע-פינען א מיטל אף ראטעווען די שיף פון דער קאטאסטראָפּע.“ און איר מעגט גלייבן, אז ער וואָלט אזוי געטאַן, — האָט צוגעגעבן דער באַצמאַן. — אין די שווערסטע מינוטן, ווען די צעבושעוועטע כוואליעס פון העכער דרייסיק מעטער די הייך שלײַדערן מיט א גוואלדיקער קראפט דעם טאַנ-קער, פארפלייצן מיט הונדערטער טאָן וואסער דעם אויבערדעק, שטייט אונדזער קאפיטאַן רויק און זיכער באם רודער, נעמט בליץ-שנעל אָן די נייטיקסטע באשלוסן, גיט קורצע, פינקטלעכע פאראַרדענונגען.

— מיט אים איז אונדז אין קיין שום סטיכיע ניט שרעקלעך, — גיט צו דער עלטערער מאטראַס מיכאַיל אלעקסאַנדראָוויטש מאקאַראָו, — די הונדערטער טויזנטער דורכגעגאַנגענע מיילן האָבן באוואָפנט אונדזער קא-פיטאַן מיט זייער א רייכער דערפאַרונג, נו, און דערצו פאַרמאַגט ער טיפן וויסן, אן אינזערנעם ווילן, ער איז דרייסיט, שטרענג און גוטמוטיק. זייער מענטשלעך...

פונדאנען נעמט זיך בא א מענטשן גוטסקייט, דרייסקייט, ערלעכקייט און אנדערע גוטע זיטן? פון געבוירן? אין א געוויסער מאָס האָט דאָס אויך וואָס צו זאָגן. א גרויסע ראַליע אָבער שפילט דאָ די סוויוע.

לעאַניד סאַמילאַוויטש איז דערצויגן געוואָרן בא הויך-געבילדעטע עלטערן. די מאמע זײַנע, ראָזע, האָט פון קינדווייז און געלעבט אין באַ-יארקע — בויבעריק, ווי שאַלעם-אַלייכעם רופט אָן אַט דעם ביי-קינעווער יישעו אין זײַן בארימטן ווערק „טעוויע דער מילכיכער“. דער מוטערס מיידלשע פאַמיליע איז געווען ראבינאָוויטש. די זעלבע פאַמיליע, ווי בא שאַלעם-אַלייכעמען. און ניט צופעליק, זיי זײַנען געווען קרויוויים, און די מישפּאַכע האָט, נאַטירלעך, זיך געגרויסט מיט דעם און גרויסט זיך ביז איצט.

נאָך אין דער פריער יוגנט האָט לעאַניד שוין געהאַט איבערגעלייענט שאַלעם-אַלייכעמען און שטאַרק באוירקט געוואָרן פון זײַנע הערלעכע פּאָלקס-געשטאַלטן און באזונדערס פון טעוויעס טיפער מענטשלעכקייט, הארציקייט, גוטמטיקייט און ריינער ערלעכקייט.

פון קינדווייז אָן האָט לעאַניד פיל געלייענט. אין זײַן ביבליאָטעק, וועלכע פאַרנעמט היפש אָרט בא אים אין דער דירע, זײַנען אונטערגע-קליבן די בעסטע ווערק פון די היינטצײַטיקע שרײַבער, פון דער רוסישער און אלוועלטלעכער קלאסיק. א בעקאָועדיק אָרט פאַרנעמען דאָרט שאַ-לעם-אַלייכעם און מענדעלע מויכער-ספּאַרים.

וועגן מענדעלען האָט אים נאָך קינדווייז פיל דערציילט דער טאטע — שמועל וויניצקי, א גרויסער קענער פון דער יידישער, העברעישער לי-טעראטור און ליטעראטורן פון אנדערע פעלקער.

שמועל וויניצקי, א געוועזן אַרעם באַכערל פונעם שטעטעלע טעטינעוו, האָט פון יינגלווייז זיך פארנומען מיט זעלבסטבילדונג. צו זעכצן יאָר האָט ער שוין געהאט איבערגעלייענט מענדעלען, שאַלעס-אלייכעמען, פערעצן, ספעקטאָרן, אנדערע יידישע שרייבער פון יענער צייט, און אין העברעיש — ביאליקן, טשערניכאָוסקין, ראַוויצקין, פיל ווערק פון דער רוסישער און אוקראינישער ליטעראטור.

ווען די אָדעסער געזעלשאַפטלעכקייט האָט אָפגעמערקט דאָס פינף-און-דרייסיקסטע יאָר פון מענדעלעס פארוואלטן מיט דער טאלמעטורע, איז שמועל וויניצקי, — אים איז געגאנגען דאָס זיבעצעטע יאָר און ער האָט שוין געוויינט אין אָדעס, — געווען אַף דער פייערונג, און אים איז אויסגעפאלן דאָס גליק אין דער אַנוועזנהייט פון ביאליקן, ראַוויצקין, ספעקטאָרן און פרישמאנען באַגריסן אין נאָמען פון די יוגנטלעכע ליענער דעם זיידן פון דער יידישער ליטעראטור.

אַף מענדעלען האָט דאָס באַגאבטע באַכערל געמאכט אן איינדרוק, און ער האָט אים פארבעטן אין דער פרייער צייט אריינקומען. פון דעמלט אָן פלעגט שמועל וויניצקי אָפט קומען צום זיידן, געהאַפן אים פאנאנדער-קלייבן די פילצאָליקע בריוו, פאַרגעלייענט זיי פאַר אים און לויט דעם זיידנס אַנווייזונג אַף אייניקע געענטפערט. דעמלט האָט זיך אין אים דערוועקט א פאַרלאַנג אַנשרייבן עפעס אייגנס. פארווירקלעכט איז אָט דער פאַרלאַנג געוואָרן שוין אין די רייען פון דער רויטער אַרמיי, ווהיין שמועל וויניצקי איז נאָך דער אַקטיאָבער-רעוואָלוציע פרייוויליק אריינ-געטראָטן. שלאַנגדיק זיך מיט א ביקס אין האַנט קעגן די סאַנים פון דער יונגער סאַוועטן-מעלכע, האָט ער זיך אַנגעהויבן דרוקן אין רויטאַרמיישע צייטונגען, און נאָך דער אַרמיי אין „פראַוודאַ“, „קאַמוניסט“, „ראַדיאַנסקאַ אוקראינאַ“ און אנדערע.

צו וויניצקין, דעם מיטאַרבעטער פון דער צייטונג „קאַמוניסט“, — ער האָט מיט דער מישפּאַכע דעמלט געוויינט אין קיעוו, — פלעגן אריינקומען זינע שלאַכטיכ-אויירים, צווישן זיי די שרייבער נויעך לוריע, וולאדימיר סאַסוירע, הערשל אַרלאַנד, וועלכע האָבן צוזאמען מיט אים געדינט אין פאַרשיידענע רויטאַרמיישע טיילן און אויך אין דער באַרימטער רייטער-בריגאדע אונטער דער קאַמאַנדשאַפט פונעם לעגענדאַרן אַרמייענפירער גריגאָרי קאַטאַווסקי. לעאַניד, אין יענער צייט שוין א שילער פונעם פינפטן קלאַס, פלעגט מיט א פאַרטייעטן אָטעם זיך צוהערן צו די קאַלערליי העלדישע געשיכטעס, וואָס זיי, די געוועזענע רויטאַרמייער, פלעגן דער-ציילן וועגן יענער שטורמישער, זייער שווערער און העראַזשער צייט, ווען זיי האָבן זיך געשלאָגן קעגן דער הידרע, דער קאַנטררעוואָלוציע. דאָס איינדרוקספולע דרייצניאַריקע יינגל איז פאַרכאַפט געווען פון זייער דרייסטקייט. מיט זיין יונגן האַרצן האָט לעאַניד איינגעזאַפט אין זיך דעם רעוואָלוציאָנערן גיסט, די העראַזשע ראַמאַנטיק, וועלכע האָט געהערשט אין שטוב פון זינע עלטערן.

ווען עס האָבן זיך צעפלאַקערט די שלאַכטן אין שפּאַניע, האָבן די על-טערן זייער איבערגעלעבט. זיי האָבן געגארט דעם זיג פון די רעפּובליק-קאַנער, די מאַפּאַלע פון די פּאַשיסטן. איבערגעלייענט אין דער פּאַנערי-שער צייטונג, אז קינדער פון בילבאַ העלפן די רעפּובליקאַנער, טראָגן זיי קריגלעך וואסער אין די בערג, די רעפּובליקאַנער זאָלן האָבן צו טרייבן קען און מיט וואָס אָפּקילן די קוילנוואַרפּערס, האָט לעאַניד זיך צוגויפּ-גערעדט מיט נאָך א יינגל, זיינעם א כאווער, און זיי האָבן באשטימט אויך העלפן די רעפּובליקאַנער. צוגויפּגעשטעלט א פּלאַן, וויאזוי זיך דערקלעבן קיין אַדעס און פון דאָרט מיט א שיף קיין בילבאַ. אין איינעם א פאַרנאַכט האָבן זיי אָנגעטאָן די רויטע האַלדזטיכלעך, פאַרכאַפט מיט זיך א טאַר-בעלע מיט סוכאַרעס און זיך געלאָזט אין וועג. נאָר ביז אַדעס האָבן זיי זיך ניט דערקליבן. מע האָט זיי אף מאָרגן אומגעקערט אהיים צו די עלטערן.

קיין אַדעס האָבן די עלטערן מיט פאַרגעניגן ארויסבאַגלייט לעאַנידן אין א פּאַר יאָר ארום, ווען ער האָט אלס אויסגעצייכנטער שילער בא-קומען א פּוטיאָוקע אין א פּאַנער-לאַגער, וועלכער האָט זיך געפונען אין איינעם פון די שענסטע ערטער באם סאַמע ברעג פונעם שוואַרצן יאַם. דער יאַם, וואָס איז לאַכלוטן ניט שוואַרץ און גיסט זיך איבער אין קאַלערליי גרינבלעכע און בלאָוילעכע פאַרבן, האָט מיט זיין מעכטיקער ראַכוועסדיקייט פון דער ערשטער מינוט פאַרקישעפט לעאַנידן. שאַענוויז פלעגט ער א באַצויבערטער קוקן פונעם הויכן פּאַנערן-טורעם אף דער אומענדלעכער יאַם-ברייטקייט, אפן טומלידיקן האפן מיט די פּילצאַליקע פּריטשאַלן, פאַרפולטע מיט קאַלערליי זיך אויסלאַדנדיקע און אַנלאַדנדיקע שיפן, אפן געהיימניספולן וויסן לייכטטורעם, וועלכער שטייט ווי א היטער פון די יאַם-טויערן. לעאַניד האָט געזען, ווי עס גייען אוועק שיפן, שווימען פאַרביי דעם לייכטטורעם און פאַרשווינדן אינגיכן הינטערן האַריזאָנט. ווהיין שווימען זיי? איבער וועלכע יאַמען?.. ער האָט שוין פיל געהאַט געלייענט וועגן העלדישע רייזנדער, וועלכע האָבן דורכגעלייגט נייע וועגן, אנטדעקט אינדולען, קאַנטינענטן, ארכיפּעלאַגן, געשווומען דורך די הייסע טראַפיקעס און אין די גרעסטע שטורעמס אין די ווייטסטע לענדער, ווו עס לעבן גאָר אף אן אנדער אויפן פאַרשיידענע פעלקער, מיט דאַרשטיקן נייגער אין די ברייט פאַנאַנדערגעעפנטע אויגן האָט ער זיך איינגעקוקט אין דער קוים-באַמערקבאַרער ליניע, וועלכע פאַרייניקט דעם הימל און יאַם. און עס האָט אים אָנגעהויבן פון טאַג צו טאַג אלץ מער ציען אהין, הינטערן האַריזאָנט.

זינט ער האָט זיך אומגעקערט פון פּאַנער-לאַגער אהיים, האָט דער טרוים וועגן יאַם שוין ניט פאַרלאָזט אים. ווו ער איז ניט געווען און וואָס ער האָט ניט געטאָן, האָט ער געטראַכט וועגן יאַם. ער איז באהערשט גע-וואָרן פון איין פאַרלאַנג — ווערן א מאַטראַס, שווימען איבער די ווייטסטע ווייטן הינטערן האַריזאָנט, איבער די קאַלערליי יאַמען און אַקעאַנען, זיין אף אלע קאַנטינענטן, אין אלע האפנס פון דער וועלט. פאַר די עלטערן איז דער פאַרלאַנג זייער געווען אינגאַנצן אומגע-ריכט. ניט זיי, ניט קיינער פון זייערע מישפּאַכעס, ניט די זיידעס, ניט

די עלטערזיידעס זינגען ניט געווען קיין יאמלייט און ביכלאל קיינמאל
ניט געהאט צו טאן מיטן יאם. זיי האבן געהאפט, אז לעאָנדי וועט גיין
גאַר אַף אַן אנדער וועג, אין אַ קונסט־שול. פון קליינזינד אָן האָט ער
ארויסגעוויזן גאַר היפשע פייקייטן צו מאַלעריי. אייניקע זינגע צייכענונג־
גען זינגען אפילע געווען אָפּגעדרוקט אין קינדער־זשורנאלן, און קינסטלער
האַבן געלייגט אַף אים האָפּענונגען. די עלטערן האָבן אָבער זיך געהאלטן
באַם קלאַל: לאָזן אים גיין מיטן וועג, וועלכער איז אים ליב, וועלכער איז
אים צום האַרצן.

און לעאָנדי איז אינעם זעלבן יאָר אָנגעקומען אין אַ מיליטערישער יאם־
שול.

אין שול האָט ער דערלערנט מאטעמאטיק און אסטראָנאָמיע, אַקעאָנאָ־
גראַפיע און יאם־נאוויגאציע, די כאַראַקטעריסטיק פון קאַלעראַליי ווינטן און
טייפונען, אַף יעדן לימעד האָט ער זיך דערוויסט עפעס וויכטיקס, נייט.
געלערנט האָט ער זיך פלייסיק און בעשאַס דער פראַקטיק אַף דער לערן־
שיף אויסגעלערנט זיך ריכטיק אַרזינעטירן לויטן קאַמפּאָס, לויט די שטערן,
דערלאַנגען דעם שליף פונעם קאנאט אפן קנעכט, ביז גלאַנץ אַנדרייען דעם
אויבערדעק, פלינק אַראַפּלאָזן אפן וואסער א רעטונג־שיפל, אָנציען די
זעגלען, שווימען מיט וועסלעס אַף אַ שליופקע...

פון יענער צייט האָט זיך פאַרהיט אַ פאַטאַגראַפיע: לעאָנדי שטייט באַ
דער פאַנאָנדערגעוויקלטער פּאָן פון דער מיליטערישער יאם־שול. לויטן
באַפּעל פון דער שול־קאַמאַנדשאַפּט האָט מען אים פאַטאַגראַפירט. און
פאַרדינט האָט ער עס אָט מיט וואָס: מיט אַ קורצער צייט פאַר דעם איז ער,
לעאָנדי, פאַר אויסגעצייכנטער לער און דיסציפּלין פּרעמירט געוואָרן מיט
אַ בילעט אין אָפּערע־טעאַטער אַף „איוואן סוסאַנין“. פאַרפּוצט אין דער
קורסאַנט־אוינפאַרם, איז ער, דעמלט שוין אַ ליב־האַבער פון אָפּערע, געקור־
מען אין טעאַטער לאַנג פאַרן אָנהייב פונעם ספּעקטאַקל און פאַרנומען זיין
אַרט אין דער פינפטער ריי, אין סאַמע צענטער, אַנטקעגן דער בינע. צו־
ביטלעך איז די ריי פאַרפּולט געוואָרן, פאַרבליבן איז נאָר איין פּריי אָרט,
בישכיינעס מיט אים. און דעמלט איז אַראַפּגעקומען אַ פאַרפּאַלק, שוין
עלטערע מענטשן. באַ זיי איז געווען איין בילעט אַף אָט דעם פּרייען אָרט,
און אַ צווייטער — אין די הינטערשטע רייען פון בעלעטאַזש. זיי זינגען
אַינגעגאַנגען אַף דעם, ווייל קיין אנדערע בילעטן זינגען אין קאַסע שוין
ביכלאל ניט געווען. דער מאַנצבל, אַן עטוואָס אינגעבויענער, מיט אַ
גראַווער שוועלעלירע, האָט פאַרגעלייגט איר, דער דאַרינקער פּרוי זינגער
אין ברילן, פאַרנעמען דאָס אָרט דאָ, אין דער פינפטער ריי, און ער וועט
גיין ארוף אין בעלעטאַזש. זי האָט פאַרגעלייגט פאַרקערט: ער זאָל בלייבן
דאָ, ער הערט שוואַך, און זי וועט גיין אהין. דעמלט האָט לעאָנדי זיך
אופּגעהויבן און פאַרגעלייגט זיך בייטן מיט אים מיטן אָרט. זאָלן זיי, ביטע,
בלייבן דאָ צוזאַמען, און ער וועט גיין אפן בעלעטאַזש. אים מאַכט עס ניט
אויס. ער הערט גוט און זעט גוט. דאָס פאַרפּאַלק האָט זיך פאַרלוירן, ניט
געוואָלט נעמען זיין בילעט. נאָר ער איז באַשטאַנען אַף דעם. זיי זינגען
געווען געריט פון זיין נאָבעלער אופירונג, ניט געוויסט, ווי צו באַדאַנקען
אים פאַר זיין גוטסקייט. לויט דער אַוינפאַרם, וועלכע ער האָט געטראָגן.

איז צו זען געווען, או ער איז פון דער מיליטערישער יאם-שול. האָבן זיי ביידע, — ווי ס'האָט זיך ארויסגעוויזן, אלטע באַלשעוויקעס, — אָנגעשריבן א בריוו דעם שעף פון דער שול, דערציילט וועגן דער נאָבעלער אופֿי-רונג פון זייערן א קורסאנט. דעם נאָמען און פאמיליע האָבן זיי ניט אָנגעוויזן. זיי האָבן פאָשעט ניט געוואוסט.

דער שעף פון דער מיליטערישער יאם-שול האָט אפן אינדערפרי זיין דורכקוק פעסטגעשטעלט, וועלכער קורסאנט איז אין יענעם אָוונט געווען אין אָפּערע-טעאטער, און לויטן באפעל פון דער קאָמאנדשאפט איז פאר גאלאנטער אופירונג לעאָניד וויניצקי פאָטאָגראפירט געוואָרן בא דער פא-נאנדערגעוויקלטער פאָן.

העפלעכקייט איז א כאַראַקטעריסטישער שטריך פון לעאָניד סאמילאָ-וויטשעס נאטור. ער וועט קיינמאָל ניט איבערשלאָגן יענעם אינמיטן די רייד, אומבאדינגט אָפּטרעטן אן אַרט אן עלטערן מענטשן, און ווער רעדט — א פרוי, זאָל זי זיין אפילע א סאך יינגער פון אים. ער וועט אונטערהאלטן א שוואכן, העלפן אים אריבערגיין א רוישיקע גאס. און אנומלטן, ווען ער האָט פארבראכט אין דער היים און איז מיט זיין פרוי געגאנגען, ווי געוויינט לעך אין אזא פאל פארפּוצטע, אין אָדעסער אָפּערע-טעאטער, האָט ער בא-מערקט אין אן אָפּענעם הויף, ווי אן אלטיטשקע מאטערט זיך באם צע-האקן עטלעכע גראָבע שייטלעך האַלץ. ניט לאנג געטראכט, האָט ער גענו-מען בא דער אלטיטשקער די האק און ניט ארויסגעלאָזט זי פון די הענט, ביז ער האָט ניט צעשפּאַלטן ווי געהעריק אלע שייטלעך. זיין פרוי האָט אלע וויילע געקוקט אפן האנט-זייגערל, מוירע געהאט, אז זיי וועלן פאר-שפעטיקן צום אָנהייב פונעם ספעקטאַקל. נאָר זי האָט אים קיין וואָרט ניט געזאָגט. זי ווייסט גוט זיין כאַראַקטער. און זי שאצט עס, ס'איז איר ליב זיין מענטשלעכע גוטסקייט נאָך פון דעמלט, פון זייער ערשטער באַגע-געניש אין יאלטע. אים איז דעמלט געווען זיבן און צוואנציק. זי — עט-וואָס יינגער. לעאָניד סאמילאָוויטש האָט שוין געהאט דורכגעמאַכט א גרויסן וועג. ער האָט פארענדיקט א העכערע מיליטערישע שול און הינט טער-אויגיק דעם אינסטיטוט פאר יאמלייט. זייענדיק א קורסאנט, האָט ער זיך באטייליקט בעשאס דער גרויסער פאָטערלענדישער מילכאַמע אין די יאם-אָפּעראציעס אף מיליטערישע קאטיערוס און קרייסערס. ווי שטענדיק, האָט ער געשטרעבט אהין, ווו ס'איז שווערער, זיך אליין אָנגעבעטן, מע זאָל אים אריבערפירן אין אן אונטערוואסער-שיפל, און ניט איין מאָל, ווען מע האָט געדארפט אויספילן א דרינגענדע אופגאבע, האָט ער אין אן אָנצוג פון א וואסער-טויכער זיך אראָפּגעלאָזט אפן יאם-דעק.

זומער און ווינטער, פריילינג און האַרבסט, באַטאָג און באַנאכט ברומט און רוישט דער אוראלטער און אייביק יונגער אָקעאן. שיפן פון פאַרשיי-דענע לענדער האָבן נאָך אין דער ווייטער פאַרגאַנגענהייט דורכגעלייגט איבער זינע ראַכוועסן פיל אומזעבארע וועגן. איבער אָט די וועגן, אָן קיינע שום אויסערלעכע סימאָנים און צייכנס, אָן ווייזערס און סוועטאַ-פאָרן, שווימען איצט טאַגטעגלעך טויזנטער הינטצייטיקע שיפן — פאַסאַ-

זשיר-לינגערס, טאנקערס, סוכאָגרוון, רעפריזשעראַטאָרס, פראַכט-טראַנס-
פּאַרטאַרן פאר ארץ און קוילן, ספּעציעלע שיפן פאר וויסנשאַפטלעכע
עקספּעדיציעס אף דערלערנען די פלאַרע און פאונע, אף דערלערנען די
יאַמטיפענישן, די אונטערוואַסער-בערג, שיפן, וועלכע לייגן דורך און רע-
מאַנטירן יאַמ-קאָבלען. און אויסער דעם נאָך איבער פינף הונדערט טויזנט
קלענערע שיפן-טראַולערס, וועלכע פארנעמען זיך מיט פישפאנג. די וועלכע
זיינען אליין קיינמאָל ניט געשווומען און געזען א שטאַרם אפן יאַם, ליגנדיק
אפן פליאזש, האָט דער שטאַרם געקאָנט בא זיי ארויסרופן באַגייסטערונג,
אפילע פרייד. א שטאַרם האָט אָבער קיינמאָל ניט פארשאפט קיין פרייד
די יאַמלייט, פונקט ווי עס פארשאפן זיי ניט קיין פרייד די געדיכטע געפ-
לען, שווימענדיקע אייזבערג, אונטערוואַסער-ריפן, וועלכע דראָען און
לען שטעלן יעדע רעגע אין געפאר זייערע לעבנס.

דער אַקעאָן באלעוועט ניט די יאַמלייט. און ווי וועלנדיק אויספרוון
זייער דרייסטקייט און געוואַגטקייט, האָט געפּטון— דער קיניג פון אלע
יאַמען און אַקעאָנען— צוגעגרייט אין זיינע אונטערוואַסער-הערשאפטן ניט
ווייניק געפערלעכע ערטער. מע קאָן עס אורטיילן לויט זייערע געמען, ווי:
„מיס בור“, „מיס דיאוואָלאַ“, „מיס סמערטי“, „מיס מוטשעניאַ“, „מיס סטרא-
דאניאַ“...

העכער הונדערט טויזנט שיפן ליגן אפן דעק פונעם וועלט-אַקעאָן. פארן
יאָר 1972 זיינען, לויט די אַנגאבן פון דער אַרגאַניזאַציע פון די פאַרייניק-
טע נאַציעס, בעשאַס צוזאַמענשטויסן און פון פאַרשידענע אנדערע סיבעס
אומגעקומען נאָך 371 שיפן. אפילע די מעכטיקסטע שיפן, אויסגעשטאַטע
לויטן לעצטן וואָרט פון דער טעכניק און געפירטע פון די דערפארנסטע
און אויסגעפרוּווטסטע קאפיטאַנען, ווערן צומאָל אויך קאַרבאַנעס פון דער
בלינדער סטיי.

איך דאַרף איבעריקס ניט דערקלערן, פאַרוואָס מיר האָט זיך געוואָלט
אין רוזיקע אומשטענדן באַגעגענען זיך מיט לעאַניד סאַמילאַוויטש וויניצ-
קי. און דאָס איז, אַגעווי, גאָר ניט אזוי לייכט געווען. ער קומט אראָפּ זייער
זעלטן קיין אַדעס, אהיים צו זיך. איין מאָל אין דריי אָדער זעקס כאַדאַשים,
ס'טרעפט, אז איין מאָל אין ניין כאַדאַשים, אָדער אפילע איין מאָל אין יאָר.
דערוואַסט זיך אַנומלטן, אז זיין שיף איז אריין אין אָדעסער האַפן אף רע-
מאַנט, האָב איך זיך פאַרבונדן מיט אים דורכן טעלעפאָן, און מיר האָבן
אַפּגערעדט זיך טרעפן בא מיר זעקס אזייגער אין אָונט. איך האָב
באַציטנס צוגעגרייט א היפּשן צעטל מיט פראַגן, וועלכע האָבן א שייכעס
צו אים אלס קאפיטאַן; וועלכע אינטערעסאַנטע מאַרשרוטן האָט ער לעצטנס
דורכגעמאַכט, וועלכע שוועריקייטן און געפאַרן איז אים אויסגעקומען ביי-
קומען אַווי. פאַר די דריי און דרייסיק יאָר, וואָס ער שווימט, האָט ער
ניט ווייניק געזען און איבערגעלעבט. אַט דאָס האָט מיך אינטערעסירט.
געקומען איז ער פינקטלעך צו דער צייט. אן ענערגישער, אן אופגער-
לעבטער. ווי נאָר ער האָט זיך צוגעזעצט אין פאַטעל בא מיין שרייבטיש,
האַט ער מיט אַפענער צופרידנקייט מיר געוויזן שאַלעס-אַלייכעמס „טעויע

דער מילכיקער". וועלכן עס האָט אים אָפגעגליקט צו קויפן אַקאַרשט בא א בוקניסט אפן וועג צו מיר.

— ס'איז איינס פון מיינע באליבטסטע ווערק, — האָט ער א זאָג געטאָן, א בלעטער געבנדיק דאָס בוך, — טשיקאָווע, ווי ליגט דער סאָד, וואָס אָט דאָס ווערק ווירקט אזוי? לייענסט צומאָל א ראָמאן, ווו עס קומען פאַר שוידערלעכע געשיכטעס, מע שיסט, מע האַרגעט, מע ברענט, און — גאַר־ ניט. עס רירט ניט, ווי לעוו טאַלסטאָי האָט געזאָגט: „ער שרעקט מיך, און מיך קימערט עס ניט"... און אָט אין דעם ווערק, קיינער שיסט ניט, קיינעם האַרגעט מען ניט. דעם אינהאַלט ווייס איך פאַרפריער, שוין וויפל מאָל געלייענט. און יעדעס מאָל, ווען איך לייען ווידער, ווער איך מאמעש פאַר־ כאַפט. עס נעמט מיך ווידער און ווידער באַם האַרצן. עס שטעלן זיך טרערן אין די אויגן. אין וואָס זשע ליגט דער סאָד? עס ווירקט די אויסערגעוויינ־ לעכע גוטסקייט פון אָט דעם ערלעכן האַרעפאַשניק. עס רירט טעויעס האַרציקייט, זיין טיפע מענטשלעכקייט, אָט אין דעם ליגט, לויט מיין מיי־ נונג, די קראַפט פונעם ווערק. איר זייט מאַסקים מיט מיר? — האָט ער מיט ניגערא א פרעג געטאָן.

און ס'איז אוועק א רייד וועגן טעויען, וועגן „מאַטל פייסי דעם כאַונס", וועגן דער זייער הויכער אַפשאַצונג, וועלכע מאַסקים גאַרקי האָט געגעבן שאַלעם־אלייכעמס שאַפונג אין זיינע בריוו און אפן ערשטן צוזאַמענפאַר פון די סאָוועטישע שרייבער, וועגן שאַלעם־אלייכעמס פאַרבינדונג מיט לעוו טאַלסטאָי, מיט טשעכאַוו, קאַראַלענקאַן, וועגן דער גרויסער רוסישער ליטעראַטור, וועגן דער פריינטשאַפט פון טורגענעוון מיט פלאָבערן, און וועגן הוגאַ, און וועגן באַלאַקאָ, און וועגן נאַפאַלעאַנען, וועגן שפינאַזען, און וועגן די גרויסע שרייבער און קינסטלער פון אונדזער צייט — וועגן פערעץ מאַרקישי און ראַסול גאַמזאַטאַוו, יוליאַן טווימען און פאַבלאַ נערוואַ. וועגן מאַרק שאַגאַל און פאַבלאַ פיקאַסאַ, און אַגעוו אויך וועגן קאַסמאַס און עלעטראַָניק, וועגן וויעטנאַם און נאַענטן מיזרעך... לעאַניד סאַמילאַוויטש איז פאַרכאַפט געוואָרן פון אָט דעם געשפּרעך, און מיר האָבן זיך אזוי פאַ־ רעדט, אז מיר האָבן לאַכלוטן ניט באַמערקט, ווי ס'איז אדורך דער אַוונט. דער זייגער האָט שוין געוויזן אָנהייב צוועלף. לעאַניד סאַמילאַוויטש האָט נאָך באַדאַרפט זיין אַף דער שיף. ער האָט אַייליק זיך געזענגט. אוועק. און באַ מיר אפן שרייבטיש איז פאַרבליבן ליגן דער צעטל מיט די פילצאָליקע פראַגן, וועלכע איך האָב געדאַרפט אויסקלאָרן. און כאַטש ער האָט מיר פאַרן גאַנצן אַוונט קיין איין וואָרט ניט דערציילט וועגן זיך, וועגן זיינע רייסן, האָב איך פון אָט דער באַגעגעניש מיט אים זיך דערוואַסט עפשער מער, ווי איך האָב דערוואַרט. עס האָט זיך אַנטפּלעקט פאַר מיר אן אלזיי־ טיק געבילדעטער, הויך־אינטעלעקטועלער, ביז גאַר אינטערעסאַנטער מענטש, וועמען עס גייט אָן ניט נאָר דאָס, וואָס האָט אַ שייכעס צו זיין באַ־ ליבטער פּראַפעסיע, נאָר אלץ, וואָס רינגלט אים אַרום, וואָס ס'טוט זיך באַ אונדז אין לאַנד און אַף דער גאַרער וועלט.

און דאָך... דאָך האָב איך צוליב דער פאַרצייכענונג געדאַרפט בא אים קריגן אן ענטפער אַף מיינע פראַגן. מיר האָט זיך ניט געוואַלט אים מער באַמורזיקן, צונעמען צייט, נאָר קיין ברייע האָב איך ניט געהאַט. איך

האָב זיך ווידער פארבונדן מיט אים דורכן טעלעפאָן און געזאָגט, אז איך מוז צורויבן בא אים כאָטש נאָך עטלעכע שאַ. ער האָט געענטפערט, אז ס'איז מעגלעך נאָר זונטיק. זונטיק נאָך האלבן טאָג וועט ער זיין אפן טאג קער און וועט ווארטן אף מיר.

ווען איך בין אריין אינעם גרויסארטיק-מעכאניזירטן האפן מיט די מעכטיקע הייב-קראנען און אוטאָמאטישע טראנספארטירן, האָב איך נאָך פונדערווייטן צווישן די גרויסע אָקעאן-שיפן, ווי „יורי גאגארין“, „אדמי-ראל נאכומאו“, „שאַטא רוסטאוועלי“ און אנדערע, דערזען דעם טאג-קער, וועלכן איך האָב באדארפט. אף זיין קאָלאָסאלן פריש-אָפגעפארבטן טונקל-גרינעם קאַרפוס איז מיט גרויסע מילך-ווייסע בוכשטאבן געווען אַנ-געצייכנט „מעכאניק אפאנאסיעוו“.

ווער איז געווען אפאנאסיעוו און פארוואָס טראָגט דער טאנקער אַט דעם נאָמען?

סערגיי איוראנאוויטש אפאנאסיעוו איז נישט געווען ניט קיין אדמיראל, ניט קיין קאָסמאָאווט. ניט קיין פּאַעט. ער איז געווען א מעכאניקער און אלס מעכאניקער פיל יאָרן געשווימען, באדינט פארשידענע שיפן. אין די גרויזאמע טעג פון אַקטיאבער 1941, ווען אַדעס איז באלאָערט געוואָרן פון די פאשיסטישע האָרדעס, איז אפאנאסיעוו באשטאנען, אז מע זאָל אים שיקן אף די פּאָדערשטע פּאַזיציעס. ער האָט זיך מעסירעסנעפעשדיק גע-שלאָגן דאָרטן קעגן סוינע און העלדיש געפאלן אפן שלאכטפּעלד. דער נאָמען זינער איז פארייביקט געוואָרן. איינער פון אונדזערע גרעסטע טאג-קערס האָט באקומען דעם נאָמען „מעכאניק אפאנאסיעוו“, און די קאָמאנדע פון דער שיף האָט פארעכנט אפאנאסיעוו פרוי, די עטלעכע-און-פּרופּציק-יאַריקע אלמאַנע, אלס „מאמע פון דער שיף“. און מע באציט זיך צו איר טאקע, ווי צו א מאמע. מע זאָרגט זיך וועגן איר, מע שרייבט זיך איבער מיט איר, און ווען דער טאנקער קומט אין האפן, לאדט מען זי איין, מע טראָגט איר אונטער מאטאַנעס. און יעדן כוידעש שיקט די קאָמאנדע איר א צוגאַב-סומע צו דער פענסיע, וועלכע זי באקומט.

פון קאפיטאן-בריקל, וואָס געפינט זיך אפן סאמע העכסטן, פינפטן שטאַק פון דער שיף, האָט דער יאם אויסגעזען נאָך גרויסארטיקער, מעכטיקער. איז עפשער דערפאר טאקע האָט זיך מיר דערמאָנט אזא געשיכטע: מיט א געוויסער צייט צוריק איז קיין אַדעס געקומען צו פאָרן שוין א באיאָרטער גאנץ אָנגעזענער קריטיקער, וועלכער האָט קיינמאָל קיין יאם ניט געזען. א גרופע אַדעסער שרייבער האָט אים איינגעלאָדן אף א שפּאַציר, אוועק מיט אים צום לאַנזשעראָן, און דער גאסט האָט פון דאָרט צום ערשטן מאל אין לעבן דערזען פאר זיך דעם יאם.

— נו, וואָס זאָגט איר אף דעם? — האָט מען בא אים א פרעג געטאָן, וויזנדיק אף דער אָנענדלעכער ראכוועסדיקער בלויקייט.

— ארוואו — האָט ער באגייסטערט אויסגערופן. — א סאך וואסער!
ווען איך האָב עס דערציילט לעאָניד סאמילאוויטשן, האָט ער זיך הויך צעלאכט.

— לעממי זאל איך זאגן, — האָט ער אין א וויילע ארום גוטמוטיק באַ-
מערקט, — דער קריטיקער איז אוואדע געווען גערעכט. ווירקלעך, א סאך
וואסער. העכער צוויי דריטל פונעם ערדקיילעך איז באדעקט מיט וואסער.
פאר די עטלעכע און דרייסיק יאָר, וואָס איך שוויים, האָב איך פערזענלעך
געהאט די מעגלעכקייט זיך איבערצייגן אין דעם...

אזא כאראקטער שוין בא אים, בא לעאָניד סאמילאָוויטשן, עס האָט
אים שטענדיק געצויגן אהין, ווו ס'איז שווערער, ווו מע קאָן אנטדעקן
עפעס ניס, בארייכערן די דערפארונג, אופטאָן מער, ווי געוויינלעך. און
דעריבער האָט ער מיט עכטער פרייד אופגענומען די יעדע, אז דער טאנר
קער „כערסאָן“, אף וועלכן ער איז דעמלט געשווומען אלס עלטסטער גע-
הילפס־קאפיטאן, האָט באקומען אן אופגאבע גיין אין דער אנטארקטיקע,
צושטעלן דער קיטנבויער־פלאַטיליע „סלאווא“ ברענשטאָף, דערנערונג,
פאָטשט, און איבערלאָזן פון דער הויפט־באזע צו זיך אין טאנקער דעם
שוין גרייטן קיטן־פראָדוקט.

עס טרעפן זיך גאנץ אָפט רייסן, אין וועלכע עס כאזערן זיך איבער
די שוין פון פריער דורכגעגאנגענע מארשרוטן. דעמלט איז סיי דעם קאפי-
טאן, סיי זינע געהילפן, דעם שטורמאן אין פיל הינזיכטן גרינגער. מע
באנוצט זיך מיט די שוין גרייטע, גוט דורכגעקאנטראָלירטע מאפעס, אף
וועלכע עס זינען פינקטלעך אָנגעצייכנט די פאָרשטייענדיקע יאם־וועגן.
גאָר אנדערש איז, ווען דער שיף שטייט פאָר גיין צום ערשטן מאָל אין א
נייעם מארשרוט. דעמלט דארף מען דורכלייגן אף דער מאפע נייע וועגן,
פינקטלעך אלץ אויסרעכענען, צוגרייטן ווי געהעריק צום נייעם מארשרוט
דעם טאנקער. צוזאמען מיטן קאפיטאן און גאנצן עקיפאזש האָט לעאָניד
סאמילאָוויטש העפטיק זיך געגרייט צו אָט דעם לאנגדויערנדיקן, זייער
ווייטן און גאָר ניט גרינגן רייס.

און אָט, אין א פראַסטיקן סאָף־דעקאבער־טאָג, האָט לעאָניד סאמילאָר
ווייטש זיך געזענגט מיט זיין מילדער פרוי, מיטן זון, מיט טאטע־מאמע,
און אף דעם ניט איבעריקס גרויסן טאנקער פארלאָזט דעם היימישן אָדע־
סער האפן, פארשווינדן הינטער דעם פארנעפלטן האַריוואָנט.

שווימענדיק בא ניט גאָר גינסטיקע וועטערן, איז דער טאנקער בעשאַ-
לעם אדורך מיט דעם שוין פון לאנג באקאנטן וועג דעם באַספאָר, דעם
מראַמאָריאם, די דארדאנעלן, דעם עגעישן און מיטללענדישן יאמען, דעם
גיבראלטאָר, און פונדאנען שוין גענומען דעם קורס צו דעם סוידעספולן
זעקסטן קאָנטינענט, קיין אנטארקטידע.

טראַגנדיק זיך טאָג־אויס, טאָג־איין איבערן אומרויקן אטלאַנטישן
אָקעאן, האָט דער טאנקער איבערגעלאָזט הינטער זיך איין פאראלעל גאָך
דעם אנדערן און אלץ מער און מער זיך דערנענטערט צו די טראַפיקעס.
דער פרימאָרגן אין די טראַפיקעס געדויערט ניט לאנג. אָט הייבט
ערשט אַן שאַרען, מע באווייזט זיך ניט ארומקוקן, און די זון, א גרוי-
סע, א ווייס־צעגלטיע, פלאמט שוין הויך אין הימל. זי בלענדט די אויגן.
דער שטאַלענער אויבערדעק איז אָנגעגליט. ס'איז ניט צורירן זיך מיט דער

האנט צו דער מעשענער פאָרענטש פונעם באַרט, ס'ברוט. ארום-און-ארום
איז וואסער, און ס'איז סייזוי שרעקלעך הייס. און דער טאנקער גייט זיך
מיט זיין קורס. יעדער איינער פון עקיפאזש איז אף זיין וואכטע. די מעכא-
ניקער און מאַטאָריסטן בא די הודענדיקע טורבינעס אונטן אין מאשין-
אַפטיילונג, די עלעקטריקער בא די קנאפ-איינריכטונגען, דער ראדיסט אין
ראדזאַר-רובקע, דער פאָרויסקונדיקער מאטראָס אף דער נאָז פונעם טאנ-
קער, דער קאָק אין קאמבונ בא דער פליטע, דער דאָקטער אין סאניטארי-
פונקט, דער עלטסטער מאטראָס באם שטורוואל, לעאַניד סאמילאָוויטש בא
דער נאוויגאציע-אפאראטור. און מיטאמאָל האָט איבערן טאנקער זיך צע-
הילכט א פייערלעכע סירענע, און באלד נאָך דעם דורך די ראדזאַ-הויכ-
ריידערס א באפעל: זיך אויסשטעלן אף דער הויפט-פאלובע לענגויס דעם
לינקן באַרט.

לעאַניד סאמילאָוויטש האָט שוין פון לאנג געווארט אף אָט דעם גע-
גארטן מאַמענט, ווען די שיף וועט דערגרייכן און אריין אין דער עקווא-
טאָר-ליניע און עס וועט זיך אָנהייבן דער טראדיציע-אַנעלער נעפטון-יאַמ-
טעוו. ס'איז אים שטיקאווע געווען זיך צו באטייליקן אין אָט דעם אלטן
יאם-מינהעג. א טייל פונעם עקיפאזש איז שוין געהאט געשווומען איבערן
עקוואטאָר אף אנדערע שיפן און פאר זיי איז עס שוין קיין נויט גיט גע-
ווען, אָבער פאר אים... און ער דערמאָנט זיך:

אין עטלעכע רעגעס נאָך דעם, ווי ס'האָט אָפגעהילכט דער באפעל,
זינען די יאמלייט פונעם טאנקער שוין געשטאנען אין הילצערנע שליאָ-
פענצעס לענגויס דעם לינקן באַרט אף דער אָנגעגליטער פאלובע. לעאַניד
סאמילאָוויטש האָט מיטאמאָל דערהערט א ווילדע קוויטשערני. מעשווע
שפרינגענדיק, האָבן פון פאלשבאָרט זיך אָנגעטראָגן די „יאם-שיידים“ די
לענדן בא זיי — ארומגעוויקלט מיט שטיקער גרינער ראָגאָזשע, דאָס נאקע-
טע לייב, די הענט און די פיס — אויסגעשמירט אין סאזשע. פון זייערע
שווארצע פענעמער האָבן ארויסגעגלאנצט די אויגן-ווייסלעך און די שטשי-
רענדיקע צייגן. די „שיידים“ האָבן ווילד געטאנצט, געשפרונגען, זיך געקור-
ליעט, געמאכט פארשיידענע האווייעס, געקוויטשעט, געקלאפט מיט גרויסע
לעפל איבער די טאצן און, טאנצנדיק, באגעגנט דעם אלמעכטיקן הערשער
פון אלע יאמען און אַקעאנען. דער נעפטון, א הויכער, א דארער, מיט
געדיכטע גראָווע ברעמען פון וואטע און מיט א ברייטער ווייסער באַרד
ביז די קני, אין א שפיציקן הימל-בלויען קאַלפעק און אין א לופטיקער
מאנטיע פון יאם-קאַליר, מיט א לאנגן הילצערנעם גאַפל אין איין האנט און
מיט א גרויסן פאפירענעם שליסל פונעם וועלט-אַקעאָן אין דער אנדערער
האנט, איז געבליבן שטיין אף זיין טראַן-בריקל און בייז א פּיץ געטאָן. די
שיידים זינען גלייך שטיל געוואָרן. דער קאפיטאן פונעם טאנקער וויליען
דמיטראָוויטש קאָזיאַר האָט געמאכט עטלעכע טריט, זיך אויסגעצויגן פארן
נעפטון, ווי עס וואָלט פאר אים געשטאנען דער מיניסטער פון יאם-פלאָט
און גיט דער פאָרגרימירטער באַצמאן, און הויך, מיט פולער ערנסטקייט
אין דער שטים, אָפגעגעבן אים א ראפאָרט.

דער נעפטון האָט, פריילעך איבערווינקענדיק זיך מיטן קאפיטאן, אויס-
גערופן:

— ווו איז מײן הויכגעבילדעטער קלוגער שעד? דער הויכגעבילדעטער קודלאטער „שעד“, — דער דריטער געהילפס־מעכאניקער, — האָט, אונטערקלינגענדיק מיט די בליאסקענדיקע קארעלן אפן שוואַרצן האַלדז און מיט די קופערנע גלעקעלעך אף די לענדן, זיך עטלעכע מאָל קונציק איבערגעקוליעט, פלינק צוגעשפרונגען צום גרויזא־מען נעפטון, פאנאנדערגעוויקלט דעם צונויפגעקווילטן פאפיר, וועלכן ער האָט געהאלטן אין האנט, און, אונטערקרייענדיק, ווי א האָן, איבערגעלייענט דעם אורטייל: טויוולען אלע ניינקע, וועלכע שווימען צום ערשטן מאָל דורך דעם עקוואטאָר, אין אַקעאן־וואסער.

לעאַניד סאמאָילאָוויטש האָט זיך ניט באוויזן ארומקוקן, ווי עטלעכע „שיידים“ האָבן אים א כאפ געטאָן, אָנגעשעפט מיט א גראָבער פאקליע־בארשט מילינקעס פון אן עמער, אָנגעזויפט אים דאָס פאָנעם, מיט א גאַל־מעסער פון פאניער אים אָפגעראזירט, און, צעהוידענדיק אים פאר די הענט און די פיס, א שליינדער געטאָן אים, עמעס, ניט אויסערן באָרט אין אַקעאן, ווו עס האָבן ארום טאנקער געבושעוועט הונגעריקע אקולעס, נאָר אינעם גרויסן טשאן, וועלכן מע האָט אויסגעבויט אף דער פאלובע און אָנגעפילט מיט וואסער פון אַקעאן.

נאָך דעם זיינען אין ברייטן און טיפן טשאן געפלינגן איינס נאָכן אנ־דערן די איבעריקע ניינקע, און צום סאָף זיינען אהין אריינגעשפרונגען אויך די „שיידים“ און ער אליין, דער נעפטון מיט לאנגן דרייצענדיקן גאַפל. לעאַניד סאמאָילאָוויטש האָט צוזאמען מיט אלעמען זיך געבאָדן אין אַפפרישנדיקן וואסער, פילנדיק א באזונדער פארגעניגן פון דעם, וואָס ער געפינט זיך אין אַט די מינוטן אין סאמע צענטער פונעם ערדקײלעך, ווו דער טאָג איז שטענדיק פונקט אזוי גרויס, ווי די נאכט, ווו ס׳איז קיינמאָל ניטאָ ניט קיין ווינטער, ניט קיין פריילינג, ניט קיין הארבסט, — ווו ס׳איז שטענדיק זומער.

שוין צום סאָף פון דער פייערלעכער צערעמאָניע, באם יאָמטעוודיקן מיטיק, האָט דער נעפטון ארויסגעגעבן דיפלאָמען די ניינקע. אינעם פיין אויסגעמאַלטן דיפלאָם, וועלכן עס האָט באקומען לעאַניד סאמאָילאָוויטש, איז מיט באגילדעטע אויסזעס אָנגעשריבן: „אַט דער הויכגעשעצטער דיפלאָם איז ארויסגעגעבן געוואָרן דעם יאָם־שווימער פון דער סאָוועטישער מעלוכע וויניצקי, דעם זון פון שמועלן, און עס ווערט באשטעטיקט מיט דעם, אז דעם צווייטן טאָג פון דעם כוידעש פעווראל אינעם יאָר 1956 האָט ער אפן טאנקער „כערסאָן“ איבערגעשניטן דעם צענטער פונעם ערדקײלעך — דעם עקוואטאָר — און איז הייליק געטויוולט געוואָרן אינעם וואסער פון אַקעאן. פון איצט אָן און אף שטענדיק זיינען אלע יאָם־און אַקעאן־וועגן אָפן פאר אים.“

און דער טאנקער האָט טאָג און נאכט אָן אַפּרו זיך געטראָגן אלץ ווי־טער פון די דאָרעם־טראָפיקעס, פון דער סארפענדיקער זון, און, זייענדיק שוין העכער פיר טויזנט קילאָמעטער פונעם עקוואטאָר, איז ער אין דער מיט פונעם אטלאנטישן אַקעאן אדורך פארביי דעם פלייניקן בארימטן אינדזל „הייליקע העלענע“, ווו נאפאָלעאָן איז אין פארשיקונג געווען און דאָרט געשטאָרבן. דער טאנקער איז אויך דורכגעשוומען פארביי דעם

אינדול טריסטאן דאָקוויאַ, ווו ענגלאנד האָט אָנהייבנדיק פון 1816 יאָר געהאלטן א מיליטער־גארניזאַן, וועמעס אופגאבע ס'איז געווען היטן, און נאָר פאַלעאַן זאָל ניט געלעם ווערן פון זיין פארשיקונג, און ווו ס'האָט זיך געפונען, ווי מע האָט דערציילט, אן איינזאמער פראנצויזישער בריגאדיר, וועלכער היט דאָרט אַפּ דעם מאקעט פון דעם הויז, ווו עס האָט געלעבט דער אימפעראטאָר, און אויך דעם פוסט־פארבליבענעם קייווער זינעם... נאָך אָט די אינדולען האָט זיך שוין ניט געפילט די טראַפישע היץ. מיט יעדן מעסלעס איז די טעמפעראטור געפאלן אַף איין גראדוס. דער הימל האָט זיך אָנגעהויבן באדעקן מיט וואַלקנס, און מיטאמאָל איז שטארק קאלט געוואָרן. מיט אן אָנוואקסנדיקער ברומעריי האָט זיך אָנגעטראָגן א שטער־כיקער ווינט. דער אַקעאַן האָט זיך צעקאלעמוטייעט, זיך אָנגעכמורעט, גע־וואָרן טונקל־גרוי. ס'איז געקומען דער אומרויקסטער מאַמענט פארן עקיר־פאזש, — דער טאנקער איז אריין אין פערציקסטן פאראלעל פון דער דאָר־רעמידיקער העלפט פונעם ערדקײלעך, ווו עס טראָגן זיך אן אופהער בייע ווינטן. מיט א ווילדער פייפעררי הוליען זיי פראַנק־און־פריי איבער אָט דעם פאראקישעפטן אָפענעם קרייז, וועלכער רינגלט ארום און פארייניקט דעם אטלאַנטישן, אינדישן און שטילן אַקעאַנען, יאָגן מיט א ראש די צעבור־שעוועטע, מיט שוים באדעקטע כוואליעס, וועלכע זינען מעסוגל מיט זייער אומגעצוימטער קראפט אומברענגען אלץ, וואָס עס טרעפט זיך זיי אפן וועג. אויסמיידן אָט די שטאַרמס איז אומעגלעך. אויסבאהאלטן זיך אין ניטאָ ווו. און אָט דעם געפערלעכן שעטעך פון די צען גראדוסן, וואָס שטעלן מיט זיך פאַר זעקס הונדערט מײל אָדער העכער טויזנט קילאמעטער, מוז מען דורכ־גיין. קיין אנדער וועג איז ניטאָ.

וויליען דמיטראַוויטש קאָזיאַר — דער קאפיטאן פונעם טאנקער — האָט שוין געוויסט פון דער מעטעאָראָלאָגישער סוואַדקע, וועלכע ער האָט באקומען דורך ראדיאָ. און אנטקעגן זיי טראָגט זיך א שטארקער הוראגאן, און געוואָרפן אן אומצופרידענעם בליק אפן דאָקטער. די סוואַדקע וואַלט עפשער ניט אזוי באומרויקט, ווען דער שיף־דאָקטער וואַלט פונקט איצט ניט באמערקט דאָס, וואָס ער האָט אין מעשעך פון עטלעכע טעג אויסבא־האלטן: שוין דעם דריטן מעסלעס האָט ער, קאָזיאַר, געהאט טעמפעראטור, נאָר קיינעם וועגן דעם ניט געזאָגט, געשטאנען אַף זיין פאַסטן. ער האָט געפרווט איצט אויך לייקענען, נאָר דער טערמאָמעטער האָט אים ארויס־געגעבן, געוויזן העכער 39, און דער דאָקטער האָט אים־געצווונגען זיך אראַפלאָזן צו זיך אין דער קאיוטע און זיך לייגן אינעם ווארעמען בעט. א בייער אַף זיך אליין, וואָס ער איז, ווי אפצולאָכעס פונקט איצט פאר־שלאפט געוואָרן, האָט ער ארויסגערופן דעם עלטסטן געהילף לעאַניד סא־מילאָוויטש וויניצקין און ארופגעלייגט אַף אים די פולסטע פאראנטוואָרט־לעכקייט פארן טאנקער און זיין עקיפאזש. נאָר דעם „סטארפאַם“ — דעם עלטסטן געהילף — האָט דער קאפיטאן רעכט איבערגעגעבן דעם רודער פון דער שיף. מער קיינעם ניט.

דער יאם האָט זיך זינע געזעצן. אַף דער יאבאַשע איז דאָס לעבן אין גרונט צעשטילט אַף טאָג און נאכט. דער גרעסטער טייל מענטשן אר־בעטן באַטאָג און פארברענגען, רוען אַפּ באַנאכט. אַף דער שיף איז דאָס

לעבן איינגעטיילט אף וואכטעס. בא א נארמאלער לאגע, בעשאס עס זיינען ניטא קיין אווראלן, שטייט יעדער איינער פונעם עקיפאזש, אומאפהענגיק פון דעם, צי ס'איז טאג, צי נאכט, פיר שא אף דער וואכטע, רוט אפ אכט שא און שטעלט זיך ווידער אף פיר שא. אזוי מעסלעס נאך מעסלעס. בלויז פארן קאפיטאן איז ניטא קיין איינגעשטעלטע צייט פארן אפרו. ער טראגט שטענדיק, סיני באטאג, סיני באנאכט — אומעטום, ווו מע זאל זיך ניט געפירן, די פולסטע אכרייעס פאר דער שיף און פארן לעבן פונעם עקיפאזש. ער רוט זעלטן, אמערסטן אין די פארטאגיקע שאען, און דעמילט פארטרויט ער די שיף דעם עלטסטן געהילף זיינעם. לעאניד סאמילאוויטש איז דעריבער שוין געווינט געווען צו פארבייטן דעם קאפיטאן, אבער נאך אין זיינע רושען און דערצו ניט בא אזא נייעם פאר אים, זייער פאראנט-ווארטלעכן מארשרוט. מיט דער אייגנטימלעכער פאר אים ענערגיע האט וויניצקי גלייך מאַביליזירט דעם עקיפאזש אף בנישטיין די סטיכיי. עס זיינען נען זארגזאם פארמאכט געווארן אלע אפענע טירלעך אף דער פאלובע. מע האט פעסט צוגעשלאסן די איליומינאטאָרס, פארקערמפעוועט אלץ, וואס האט זיך געפונען אפן איבערדעק, די כוואליעס זאלן ניט אראפשווענקען, ניט איבערקערן, ניט צעברעכן, באזאָרגט, אז דאָס וואסער זאל בא די דורכגענג זיך ניט דורכרייסן אינווייניק אין טאנקער, ניט פארגיסן די עלעקטרישע אינברייטונגען, די מאשינ־אָפטיילונג, די קאיוטעס...

קוים באוויזן דאָס אלץ אָפּטאָן, האָט אהער, צום שווימענדיקן טאנקער, זיך דערטראָגן אן אלץ אָנוואקסנדיק גערויש, א געוואָי און ברומעריי, ווי טויזנטער שיידיים וואָלטן געהויליעט איבער דעם צעבויעטן אָקעאן. דער שטעטיק־קאלטער ווינט האָט אָנגעיאָגט אפן נידעריק־געוואָרענעם הימל צעלאַכמאטעטע שווערע וואַלקנס. א דראַענדיקע שוואַרצקייט האָט באדעקט דעם ארום. פון רעגע צו רעגע האָט דער ווינט זיך געשטארקט. מיט צעבור שוועטער רוגזע אופגעהויבן הויכע, גיאנטישע כוואליעס און געיאָגט זיי איבער די גרענעצלאָזע ראכוועסן.

ווי ווילד־צעררייצטע יאם־כייסעס האָבן די כוואליעס מיט א פארשטיקטן שיעפן און ריטשעריי זיך געוואָרפן אף דעם איין־און־איינציקן דאָ איינ־זאמען טאנקער, געפליוכעט אפן באָרט, פארגאָסן די פאלובע מיט הונדער־טער טאָן וואסער, און איידער דער שווימיקער שטראָם האָט באוויזן אראָפֿ־רינען, האָט זיך שוין אָנגעטראָגן מיט א ראש און געפילדער נאָך א שטאר־קערע, א נייע כוואליע.

יעדער איינער פון עקיפאזש איז געווען אף זיין אָרט, געטראָגן זיין וואכטע, אויסגעפילט די קורצע און קלאַרע פאראַדענונגען פונעם עלטסטן געהילפס־קאפיטאן, וועלכער איז געשטאנען אפן בריקל.

און דער שטאָרם האָט זיך געשטארקט אלץ מער און מער. כוואליעס, די הייך פון פינפטשאַקיקע מויערן, האָבן זיך געטראָגן איינע נאָך דער אנדערער, און מיט א ווילדער קראפט אָט א הייב און געטאָן דעם טאנקער, א טראָג געטאָן אים ארוף מיט דער נאָז צום הימל און אָט א שליינדער געטאָן אים אראָפֿ. ווי אין אָפּגרונגט אריין. ס'האָט זיך געדוכט, אז דער טאנ־קער וועט זיך אָט־אָט איבערקערן, אָט־אָט וועט ער איינגעזונקען ווערן אין דער פינצטערער אָקעאן־טיפעניש...

פאר די העכער פופצן יאר, וואָס לעאָניד סאָמילאָוויטש וויניצקי איז שוין געהאט געשוומען, איז אים שוין ניט איין מאָל אויסגעקומען זיך באַגעגענען מיט קאַלערליי שטורעמס אין פאַרשיידענע יאָמען. נאָר מיט אזא הוראָגאָן, מיט אזא שְׂקוואַל — צום ערשטן מאָל. די שיף איז אָן אופּהער געפּלויגן אַרויף און אַראָפּ, געהוידעט זיך מעשׂוגענערווייז. און ער האָט זיך געהוידעט צוזאַמען מיט איר, קוים זיך געהאַלטן אָף די פּיס און געפּירט דעם טאַנקער איצט דאַפּקע אַנטקעגן די כּוואַליעס, נאָר אַנטקעגן. דער ווידערשטאַנד איז, עמעס, געווען גרויס, די שיף האָט זיך באַוועגט פּאַמע־לעך, נאָר ער האָט גוט געוויסט, אז אזוי איז זיכערער. און ווי שווער ס'איז אים ניט געווען צו פּירן די שיף, האָט לעאָניד סאָמילאָוויטש דאָך געפּילט דערביי אַ קאַלאַסאַלן פאַרגעניגן פון בייקומען די סטיכיי. דעריקער עס זאָל גאַרנישט ניט טרעפּן. דאָ איז נייטאָ, ווער עס זאָל אפּילע קומען צוהילף. אָף אַ ראַדיוס פון טויזנטער קילאָמעטער — קיין איין שיף, און די טיף איז דאָ אַ גאַנץ נישקאַשעדיקע — אַכט קילאָמעטער און נאָך פּיר הונדערט דריי־סיק מעטער... דאָס האָט ער אויך געוויסט. און שווימען שטייט נאָך פּאַר היפש איבערן צעבושעוועטן אָקעאַן.

מיט וואָס שייַדט זיך אונטער אַן אָקעאַן פון אַ טייַך? — האָט מען געפּרעגט באַ אַ קינד. ס'האַט געענטפּערט: „מיט דעם, וואָס אַ טייַך האָט צוויי ברעגן און אַן אָקעאַן איין ברעג.“ דער עקיפּאָזש פונעם טאַנקער האָט שוין לאַנג, זייער לאַנג קיין איין ברעג אויך ניט געזען. אפּילע קיין סימען פון אים. נאָר וואַסער. אַרום־אויך־ארום וואַסער. כּוואַליעס — שווימקע, רוי־שיקע, צעבושעוועטע כּוואַליעס...

אַפן דריטן מעסלעס איז דער שטאַרם איינגעשטילט געוואָרן. דער טאַנ־קער איז אוועק שנעלער, און אינגיכטן האָבן זיך אָנגעהויבן באַווייזן אייז־ברעג. וואָס ווייטער, אלץ מער. דער טאַנקער איז אַריין אין די וואַסערן פון אַנטאַרקטיקע. דאָ האָט אָף שריט און טריט געדראַעט אַ נייַע געפּאַר: זיך ניט אַנשטויסן אָף אַן אייזבאַרג. באַזונדערס איז די געפּאַר געוואָרן גרויס, ווען דעם אָקעאַן האָט באַדעקט אַ געדיכטער נעפּל. מע האָט ניט געזען אפּילע לעבן באָרט די כּוואַליעס, וועלכע די שיף האָט אופּגעהויבן. מע האָט נישט געזען ניט דעם הימל, ניט די בלאַנדזשענדיקע ערגעץ דער־בײַ קאַלאַסאַלע אייזבערג, וועלכע זיינען מעסוגל אין איין אויגנבליק צע־קוועטשן דעם טאַנקער, ווי אַן איי־שאַלעכץ. שווימען באַ אזא נעפּל איז געפּערלעך אפּילע פּאַר די שיפּן, וועלכע זיינען אויסגעשטאַט מיט ראַדיאָ־לאַקאַציע־אַפּאַראַטן. אין אזעלכע נעפּלען האָבן געליטן שווערע אוואַריעס און זיינען אומגעקומען היפש שיפּן פון פאַרשיידענע קלאַסן. איצט האָט מען באַדאַרפּט באַזונדערס געניט פּירן די שיף. באַ די אלע, וואָס האָבן געטראָגן די וואַכטע אָף דער פּאַלובע, איז דאָס געהער באַזונדערס פּאַר־שאַרפּט געוואָרן. מע האָט אופּגעכאַפּט יעדן שאַרף, וואָס ס'האַט זיך דערביי דערטראָגן, און דער מאַטראַס דער פּאַרויסקוקער, וואָס האָט געטראָגן די וואַכטע אָף דער נאָז פון טאַנקער, האָט ביז ווייטעך אָנגעשטרענגט די אויגן, זיך איינגעקוקט אינעם נעפּל. ווי נאָר ער האָט באַמערקט אַן אייז־באַרג, האָט ער גלייַך צו וויסן געגעבן אַפּן קאַפּיטאַן־בריקל. אויב דער אייזבאַרג איז געווען פון רעכטס — מיט איין קלונג אין גלאַק, אויב פון

לינקס — מיט צוויי קלונגען, אויב אנטקעגן — מיט דריי קלונגען. אָט אזוי, מאנעוורירנדיק צווישן די יגאנטישע אייזבערג, פון וועלכע עס האָט גע- טראָגן מיט פראַסטיקער קעלט, האָט דער טאנקער אינעם געדיכטן נעפל דאָך פאמעלעך זיך באוועגט אלץ געענטער צום ציל. ענדלעך איז דער נעפל צעזיט געוואָרן, דער טאנקער איז אוועק געשווינד, און אינגיכן האָט אָף דער פאליבע זיך צעטראָגן א פריידיקער „הורא!“. עטוואָס רעכטס, הינטער דעם געדיכטן רויך, וואָס האָט זיך געשלענגלט איבערן אָקעאן, האָט די קאָמאנדע דערזען די באזע פון דער קיטנבויונער-פלאַטיליע, די שיף „סלא- ווא“ מיט אירע ניין האַרפון-שיפן.

סארא פרייד ס'איז נאָך אזא לאנגן און שווערן וועג, זייענדיק אָף א מעהאלעך פון העכער פיר און צוואנציק טויזנט קילאָמעטער פונעם היי- מישן האַפן, באגעגענען זיך דאָ, אין אנטארקטיקע, אפן סאמע עק וועלט, מיט די אייגענע, נאָענטע אָדעסער יאמלייט.

און כאָטש ס'איז שוין אדורך אכצן יאָר, האָט לעאָניד סאמילאָוויטש אָט דאָס גליקלעכע געפיל פון יענע מינוטן ביז איצט פארהיט אינעם האַרצן.

לעאָניד סאמילאָוויטש האָט נאָך זיבן מאָל דורכגעמאכט אָט דעם וועג, געשווימען קיין אנטארקטיקע. פאר די אכט רייסן האָט ער זיך פיל אָנגע- זען. איבערגעלעבט ניט ווייניק סיי שווערע, סיי ליכטיקע מינוטן. בא- זונדערס האָט זיך אים פארגעדענקט די זייער שטורמישע און ביז גאָר פריידיקע נאכט פון צווייטן מארט 1963. נאָר וועגן דעם וועט דערציילט ווערן עטוואָס שפעטער, לאָמיר פריער כאָטש אינקורצן באקאנט מאכן אונדזערע כאָשעווע לייענער מיט דעם, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר די אַנ- טארקטידע, די אנטארקטיק און די קיטנבויונער-פלאַטיליע.

די אנטארקטידע — דער זעקסטער קאָנטינענט פון אונדזער פלאנעטע, וועלכער געפינט זיך הינטער דעם דאָרעמדיקן פּאָליאר-קרייז און פאָר- נעמט לויט דער טעריטאָריע קימאט אזא שעטעך, ווי אייראָפּע און אוסט- ראַליע צוזאמען גענומען, האָבן דעם 28 יאנואר 1820 אנטדעקט די רוסישע יאמלייט אונטער דער אָנפירונג פון פ. פ. בעלינסגאווען און מ. פ. לא- זארעוון בעשאַס זייער באַרימטער ריזע ארום ערדקלייך אָף די זעגל- שיפן „וואַסטאָק“ און „מירני“, ביז אָט דעם דרייטן רייס זייערן זיינען שוין געווען פרווון אריינצודרינגען אין דעם סוידעספולן דאָרעמדיקן פּאָ- ליאר-קרייז, נאָר ניט קיין געלונגענע. אין 1773 האָבן די ענגלענדער אונ- טער דער קאָמאנדע פונעם קאפיטאן דזשעמס קוק דורכגעשיטן אָף זייערע שיפן געטלעכע מאָל דעם דאָרעמדיקן פּאָליאר-קרייז, נאָר דעם מאטעריק ניט געפונען. אומקערנדיק זיך פון דער עקספעדיציע, האָט קוק געמאָלדן: „קיין איין מענטש וועט קיינמאָל זיך ניט דערוועגן דורכדרינגען אָף דאָרעם ווייטער, ווי ס'האָט זיך מיר איינגעגעבן“. נאָך קוקס קאטעגאָרישער מעל- דונג האָט טאקע קיינער ניט געוואגט לאָזן זיך מיט אַן עקספעדיציע אהין, אויסער די רוסישע יאמלייט. און כאָטש „וואַסטאָק“ און „מירני“, אָף וועל- כע זיי האָבן זיך געלאָזט אין אָט דעם ווייטן און שווערן וועג, זיינען טעכ- ניש געווען שוואכער אויסגעשטאט, ווי די שיפן פון קוקס עקספעדיציע, זיינען זיי אריינגעדרינגען ווייטער, ווי קוק, און אנטדעקט דעם קאָלאַסאלן

מאטעריק, די אנטארקטידע, וועלכע איז באדעקט מיט אן אייז־פאנצער פון צוויי הונדערט מעטער ביז צוויי קילאָמעטער די גרעב.

היינט־צו־טאָג געפינען זיך אף דער אנטארקטידע שוין א ריי וויסנ־שאפטלעכע סטאנציעס מיט גוט אויסגעשטאטע לאבאָראַטאָריעס און וואר־שטאטן, עלעקטראַסטאנציעס און ווינונגס־געביידעס. אף דער ראדיא־מאטשטע פון דער אַבסערװאטאָריע אפן פונקט „מירני“ פלאטערט די מעל־כישע פאָן פונעם סאָװעטנפארבאנד. ניט געקוקט אף די שווערע באדינגונג־גען, — בייזע ווינטן, ווירבלענדיקע זאווייעס און פרעסט, וועלכע דערגרייכן ביז זעכציק גראדוס און העכער, — ווערט דאָרט געפירט א ברייטע און אינטענסיװע וויסנשאפטלעכע אויספאַרשונגס־ארבעט.

די אנטארקטידע רינגלען ארום די וואסערן פונעם אינדישן, שטילן און אטלאנטישן אָקעאנען און בילדן צוזאמען גענומען די אנטארקטיק. דער קלימאט איז דאָ דער הארבסטער אין פארגלייך מיט אלע אנדערע וואסערן פונעם וועלט־אָקעאן. די זון ווייזט זיך זייער זעלטן. באנאכט איז שטאַק־פינצטער. דער הימל איז שווארץ, ווי סאזשע. מע זעט נישט ניט די לע־וואָנע, ניט קיין שטערן. לאכלוטן. אָפט ווילדעווען דאָ אנטארקטישע שניי־קע פוגעס. זייער זעלטן קאָן מען אף אָט די ניט־היימלעכע ראכװעסן באגע־גענען א שיף. דערפאר איז דאָ פיל און פול מיט שווימענדיקע אייזבערג, וועלכע טיילן זיך אויס אפן ארומיקן טונקל־גרויען פאָן מיט זייער קלאָרער וויסקיטי, זעען אויס, ווי אלטערטימלעכע זילבערנע פאלאצן מיט אויס־טערלישע טעראסעס, קאַלאָנעס, באלקאָנען. די הייך פון די אייזבערג דער־גרייכט פון פערציק ביז פינף הונדערט מעטער, און דאָס שטעלט מיט זיך פאַר נאָר דער טייל, וועלכער געפינט זיך איבערן וואסער, — דאָס הייסט איין פינפטטיילעך פונעם אייזבארג. די איבעריקע פיר כאלאָקים געפינען זיך אונטערן וואסער. די לענג פון די אייזבערג דערגרייכט הונדערט אכציק קילאָמעטער און מער. ווי ס'האַבן אונטערגעכעזשבנט די געלערנטע, וועגט אן אייזבארג, וואָס האָט די לענג איין קילאָמעטער און צוויי הונדערט מע־טער, — 62 מיליאָן טאָן. קעדיי אריבערפירן אזא אייזבארג, וואָלט נייטיק געווען אן ערעך 4.200.000 גרויסע פראכט־וואגאַנעס.

אין דער אנטארקטיק איז ניט צו זען קיין גרינענדיקע בלעטער. דאָ וואקסט גאַרנישט ניט. עס קאָן מאכן אן איינדרוק, אז דאָ איז ניטאָ קיין לעבן. אינדערעמעסן איז דאָס ניט אזוי — דאָ לעבן א סאך פויגלען. דער גרעסטער טייל פון זיי — פינגווינען. פון פארשיידענע מינים. דער אימפע־ראטאָרישער פינגוויין איז העכער פון א מעטער, וועגט פערציק קילאָגראם. בעשאַס ער שטייט אָדער גייט, איז ער פונדערווייטן זייער ענלעך אף א מענטשן, וואָס איז אָנגעטאָן אין א שווארצן פראק מיט לאנגע פאלדן און אין א ווייסער מאנישקע. די פינגווינען האָבן ניט קיין מוירע פאר קיין קעלט. בא א פראָסט פון 50—60 גראדוס לייגט אָפּ א פינגוויניכע אן איי פון א האלבן קילאָ אפן אייז, נעמט עס נאָכדעם צווישן די לאפּעס און ווארעמט מיט איר קערפער. זיבן וואָכן שטייט זי איבערן איי, ביז עס פיקט זיך ניט אויס א קליין פינגווינדל. אין מעשעך פון די זיבן וואָכן עסט זי גאַרנישט, לעבט אפן כעזשבן פונעם אָנגעזאמלטן פעסט. א צווייטן מין פויגל שטעלן מיט זיך פאַר די אלבאטראָסן. אפן ערד־

קנילעך זיינען פאראן, ווי עס ווייזן אן די געלערנטע, אומגעפער הונדערט מיליאַרד פויגלען. דריי מיליאַרד פון זיי זיינען יאס־פויגלען. און דער סאמע גרעסטער פויגל, וואָס שוועבט איבער די אַקעאָן־ראַכוועסן, איז דער אלבאטראַס. ער איז זייער שיין. ער פארמאָגט א ווייסע ברוסט, א לאנגן שטארקן שנאָבל, מעכטיקע פליגלען. יעדער פליגל — פיר מעטער די לענג. די אלבאטראַסן טראָגן זיך אומדערמידלעך איבער די אומעדלעכע וואסערן, און אין מעשעך פון א יאָר מאכן זיי א קרייז ארום דעם ערדקנילעך. נאָר ווי ווייט זיי זאָלן ניט פארפליען, קערן זיי זיך אום צוריק אף יענע אינדר־לעך, וווּ זיי זיינען געבוירן געוואָרן, קעדיי דאָ, אפן זעלבן אָרט, ברענגען און אויסכאָוען א נייעם דאָר.

די אנטארקטיק איז אויך רייך מיט פיל מילך־שפייזנדיקע באשעפענישן, מיט יאס־העלפאנדן, יאס־לייבן, יאס־לעמפערטן, יאס־הינט, קראבן־פרעסער און וואלפישן.

וואלפישן זיינען די נוצלעכסטע באשעפענישן. באם איבערארבעטן באַר קומט מען פון זיי ארויס פיל ווערטפולע פראָדוקטן. זייער פעטס גייט אף מארגארין, ליארד, ווערט אויסגענוצט אין דער מעדיצין, אין דער אינדוסטריע. מיטן פלייש פון די וואלפישן דערנערט מען זיך אין פיל לענדער, באזונדערס אין נאָרוועגיע, ענגלאַנד, יאפאָניע. קיין שום פראָדוקט פאר־מאָגט ניט אזויפיל וויטאמינען, ווי די לעבער פון א קאשאלאָט. א לעבער, וואָס וועגט, צום ביישפּיל, פיר הונדערט קילאָגראם, אנטהאלט אין זיך אזויפיל וויטאמינען A, ווי הונדערט טאָן ערשטסאָרטיקע פוטער אָדער ווי פינף מיליאָן אייער. דער וויטאמין פון לעבער איז א ווערטפולע רעפּוע פאר אויגן־קראַנקייט. ביז גאָר וויכטיקע רעפּועס באקומט מען ארויס פונעם מאַרן. די ציין האָבן די ווערט, ווי העלפאנד־בייער. דער זעלטענער פראָ־דוקט — אמברא, וואָס גייט פאר דער פארפומעריע, שאצט זיך טייערער פון גאָלד. און די פעל פון איין קאשאלאָט איז אזוי גרויס, אז זי פארבייט טויזנט אַקסן־פעלן.

דעריבער טאקע לאָזן זיך יאָר־אויס, יאָר־אין די קיטנבויער־פלאַטי־ליעס אין דעם סאמע אומרויקסטן אָרט פונעם וועלט־אַקעאָן — קיין אנטאר־טיק אף יאגד נאָך אָט די זייער ווערטפולע קאָלאַסאלע יאס־באשעפע־נישן. די וואלפישן שווימען גרופעסווייז. דער בלויער וואלפיש איז דער גרעסטער צווישן זיי און ביכלאל אף דער וועלט. די לענג זיינע דערגרייכט פינף און דרייסיק מעטער. ער וועגט 150 טאָן, אזויפיל, וויפל עס וועגן דרייסיק העלפאנדן אָדער הונדערט און פופציק אַקסן. אינעם אָפענעם פּיסק פון אזא באשעפעניש קאָנען פריי אריינפאָרן און זיך באהאלטן צוויי לאסט־מאשינעס. אָט די קאָלאַסאלע באשעפענישן באוועגן זיך גיך, פערציק קי־לאַמעטער א שאַ. זייערע מעכטיקע לונגען נעמען אריין אין זיך אין איין אַטעם ארום פופצן טויזנט ליטער לופט. אונטערן וואסער געפינען זיי זיך ניט לאנג, א מינוט זעכצן, נאָכדעם גיבן זיי א שוויס ארוף און לאָזן ארויס די אָפגעארבעטע הייסע לופט, אופהייבנדיק מיט דעם איינס נאָכן אנדערן אַנדערהאלבן צענדליק פאָנטאנען פון אכצן מעטער די הייך. אָט די פאָנטאנען גיבן זיי ארויס. ווי נאָר דער מאטראַס, וועלכער גע־פינט זיך אין דער אזויגערופענער „וואַראַנע־עסט“ — אין פעסל, וואָס

איז צוגעפעסטיקט צום סאמע שפיץ פונעם מאסטבוים אף דער שיף, — באַ-
 מערקט דעם פּאָנטאָן, גיט ער גלייך צו וויסן דעם קאפיטאן. דעמלט פירט
 דער הארפוניאַר צו אומבאמערקט זיין הארפון־שיף נאָענט צום אָרט, וווּ
 עס געפינט זיך דער וואלפיש, און צילט אָן אף אים דעם הארמאט. די
 דערשאָסענע וואלפיש הייבט מען אוף מיט קראנען אף דער באזע, וואָס
 שטעלט מיט זיך פאַר א שווימענדיקן זאוואַד. יעדן מעסלעס איז דער זא-
 וואַד אימשטאנד איבערארבעטן דאָ אפן אָרט, אין אָקעאן, פינף און דריי-
 סיק גיגאנטישע פריידיקעס. אף דער פאלובע, וועלכע איז אויסגעשטאט
 מיט ספעציעלער טעכניק, מיט גרויסע אווטאָמאטישע זעגן און מעסערס,
 ווערט דער וואלפיש גיך צעזעגט און צעשניטן אף גיט קיין גרויסע שטי-
 קער און מע פארפולט מיט זיי די אָנגעגליטע קעסלען. אין דרייסיק מינוט
 ארום בלייבט אף דער פאלובע אפילע קיין סימען גיט פונעם גיגאנט, און
 די ציסטערנעס פון דער באזע ווערן אלץ פולער מיט פעטס און מיט אַנ-
 דערע ווערטפולע פראָדוקטן.

און איצט וועלן מיר זיך אומקערן צוריק אפן טאנקער „מעכאניק
 אפאנאסיעוו“, צו לעאָניד סאמילאָוויטשן, און זיך דערוויסן, וואָס איז
 פאַרגעקומען אין דער נאכט אפן צווייטן מארט 1963, ווען ער האָט זיך
 געפונען אין דער אנטארקטיק.

די נאכט, ווי ס'איז שוין געזאָגט געוואָרן, איז געווען א שטורמישע.
 דער אָקעאן האָט געוואָיעט, געקרעכצט, געברומט. ארום־און־ארום איז
 געווען שטאַקפינצטער. עס האָבן זיך אפילע גיט געזען די פראַזשעקטאַר-
 ליכט פון דער וואלפיש־באזע, וועלכע האָט זיך געפונען גאַר גיט ווינט.
 באזונדערס שטארק האָט זיך צעבושעוועט דער שטאַרם אינמיטן נאכט.
 לעאָניד סאמילאָוויטש איז געשטאנען שוין די פערטע שאַ אפן קאפיטאן-
 בריקל (דער קאפיטאן — וויליען דמיטראָוויטש קאָזיאַר — וויניצקיס נאָענ-
 טער פריינט — איז שוין געווען געזונט, ער האָט אָפּגערוט), די כוואליעס
 האָבן אָן אופהער געקלאפט איבערן באָרט פונעם טאנקער, ס'האָט געפינפט
 דער ווינט, און די ראדיאָ האָט דעמלט אָנגעהויבן איבערגעבן פון דער
 באזע אהער די יאמלייט ראדיאָ־טעלעגראמעס פון דעם מאטעריק, פון
 זייערע מישפּאַכעס. צום סאָף שוין האָט לעאָניד סאמילאָוויטש דערהערט,
 אז מע בעט ארויסרופן דעם עלטסטן געהילפס־קאפיטאן וויניצקיין, פאראן
 פאר אים זייער א וויכטיקע טעלעגראמע. א באומרוינקטער, צי ס'איז עפעס
 גיט געשען אין דער היים, האָט ער א נעם געטאָן דאָס טרייבל און, סטא-
 רענדיק זיך גיט ארויסווייזן זיין אופגערודערטקייט, געבעטן איבערלייענען
 דעם טעקסט פון דער טעלעגראמע. „מיר ווילן זי איבערגעבן פערזענלעך
 דעם אדרעסאט, וויניצקיין“, — האָט מען אים געענטפערט. „איך בין ווי-
 ניצקי, ליענט, איך בעט אייך“, — האָט ער, קוים איבערכאפנדיק דעם
 אָטעם, ארויסגערעדט. „אַ, לעאָניד סאמילאָוויטש, — האָט ער דערהערט
 א פריילעכע שטים, — מיר באגריסן אייך, דער גאנצער עקיפאזש פון דער
 פלאַטיליע באגריסט אייך. אייער פרוי האָט געבוירן א זון. נעמט צו אונד-
 זערע בעסטע ווינטשעוואניעס, זאָל דער זון וואקסן און זיין אזא. ווי דער
 טאטע!“

אין דער זעלבער שטורמישער נאכט האָט לעאַניד סאַמילאַוויטש אַוועק-געשיקט אַ באַגריסונגס-טעלעגראַמע דער פּרוי און פּאַרגעלייגט אַנרופּן דאָס זונעלע מיטן נאַמען יורי, לעקאַוועד דעם ערשטן קאַסמאַנאוויט יורי גאַ-גאַרין. די נאכט האָט לעאַניד סאַמילאַוויטש שוין ניט גערוט, ער איז מיט זײַן גאַנצן וועזן געווען דאָרט אין דער היים מיט דער מישפּאַכע. אזא גיירל שוין באַ זײַן פּרוי. ווען דער עלטערער זון — סאַשע — איז גע-בוירן געוואָרן, איז ער, דער טאַטע, אויך ניט געווען אין דער היים לעבן איר, געפונען זיך אין רײס.

אינדערפרי, ווען דער שטורעם איז שטילער געוואָרן, האָט לעאַניד סאַמילאַוויטש מיטאַמאַל דערזען, אַז אלע האַרפּון-שיפּן פון דער קיטנ-בויער-פּלאַטיליע האָבן אַרומגערינגלט דעם טאַנקער. און אין אַ וויילע אַרום האָט זיך דערטראָגן אַ זאַלפּ פון די האַרמאַטן. זיי האָבן פּייערלעך סאַליוטירט לעקאַוועד דעם געבורט פון זײַן זון. זײַענדיק געריט פון דער אומפּערקוואַמקײט, האָט ער געפּרעגט באַ די כאַוויירס זײַנע פון פּלאַטיליע, פאַרוואָס קומט אים אזא קאַוועד. זיי האָבן אים געענטפּערט, ווייל אין היינטיקן סעזאָן האָבן די קיטאַבאַיצעס שוין באַקומען זעקס און דרייסיק באַגריסונגען און באַ אלעמען זײַנען געבוירן געוואָרן מיידלעך. נאָר מיידלעך. מע זאַגט, עמעס, אַז ס'איז אַ גוטער סימען, ס'וועט זײַן שאַלעם אַף דער וועלט. נאָר אונדזער לאַנד דאַרף אויך האָבן יינגלעך. דעם שאַלעם דאַרף מען אָפּהיטן. אָט דערפאַר האָבן מיר סאַליוטירט.

אין עטלעכע טעג אַרום האָט דער טאַנקער פאַרענדיקט איבערלאָדן צו זיך אין די באַקן-ציסטערנעס דעם שוין איבערגעאַרבעטן פּראָדוקט פון דער קיטנ-באַזע. מיט עטלעכע לאַנגע סירענעס זיך געזענגט מיט דער פּלאַטיליע און זיך געלאָזט צוריק צו די ליבע היימישע ברעגן.

די אַנטאַרקטיק מיט אירע געפּערלעכע שטורעמס, מיט די ברענענדיקע פּרעסט, מיט די געדיכטע נעפלען און דראַענדיקע אייזבערג האָבן נאָך מער פאַרהאַרטעוועט די יאַמלייט, צוגעגרייט זיי צו נייע דרייסטע און געוואַגטע רײסן.

פאַר די לעצטע צען יאָר האָט לעאַניד סאַמילאַוויטש וויניצקי מיטן עקי-פּאַזש, שווימענדיק שוין אפּן טאַנקער „מעכאַניק אפּאַנאַסיעוו“, ניט איין מאָל איבערגעשניטן סײַ דעם שטילן, סײַ דעם אינדישן, סײַ דעם אַטלאַנ-טישן אַקעאַן, געווען אין די האַפּנס פון זייער פּיל לענדער, אַ סאַך מאָל דורכגעמאַכט דעם לאַנגן און ניט גרינגן, אָבער פּריידיקן וועג קיין קובאַ. — יעדעס מאָל, ווען אונדזער טאַנקער האָט זיך דערנענטערט צו דעם אינזל פון פּרייהייט, — דערציילט לעאַניד סאַמילאַוויטש, — האָט מען איבער דעם האַוואַנער האַפּן אפּגעוויבן אונדזער סאַוועטישן פּלאַג. מיר האָבן עס אפּגענומען, ווי די האַרציקסטע באַגריסונג. אין האַפּן, אין שטאַט, וווּ מיר זײַנען נאָר געווען, האָבן די קובינער אונדז שטענדיק באַגעגנט, ווי ברידער. זיי שעצן זייער הויך אונדזער פּריינטשאַפט. יעדעס מאָל, ווען מיר קומען, טרעפּן מיר פּריידיקע ענדערונגען. אין 1960, ווען מיר זײַנען דאָרט געווען צום ערשטן מאָל, האָט דער פּריטשאַל געהערט

דער ענגליש-האלענדישער קאמפאניע „שעל“ אף די נאפט-טורעמס און אף די קרעקינג-זאואדן האבן מיט אראנזשעווע נעאן-ליכט געפינקלט זייערע עמבלעמעס. דאס צווייטע מאָל, ווען מיר זיינען געקומען אהין, האָט אַנ-שטאַט די דאָזיקע עמבלעמעס שוין געפלאַטערט דער נאַציאָנאַלער פּלאַג פּונעם פּרינציפּאַל-אינדזל. פּון יאָר צו יאָר איז ניט צו דערקענען דעם האַפּן. די פּרינציפּאַלן זיינען פּאַרברייטערט און מעכאַניזירט געוואָרן, זיי זיינען איצט אויסגעשטאַט מיט די נייסטע, מעכטיקסטע הייב-קראַנען. ביז דער רעוואָליוציע האָט מען וועגן קובאַ געזאָגט, אז ס'איז אַ לאַנד, וואָס האָט זיך אויסגעדרייט מיט דער פּלייצע צום יאם. איצט וועט אזוינס קיינער ניט זאָגן. קובאַ האָט שוין איצט אויסגעצייכנטע ווערפּן, בויט אליין שיפּן, האָט גרויסאַרטיקע, ערשטקלאַסיקע האַפּנס. ס'איז אַ ווונדערלעך שיין און רייך לאַנד. ניט אומזיסט האָט מען פּון לאַנגאַן עס אַנגערופּן מיט אַזעלכע נעמען, ווי: „דער פּערל פּונעם קאַראַיבישן יאם“, „די קייגן פּון די אַנטיילישע אינדזלען“, „דער צוקער-אויצער“, „דער שמאַראַגד פּון אַקעאַן“. קובאַ פאַרמאַגט גרויסע רייכטימער פּון אַרץ און ניקל, מאַרגאַנעץ און וואַלפּראַם, קופּער און כּראָם און פּיל אַנדערע ווערטפּולע מינעראַלן. קובאַ ווייסט ניט פּון קיין שנייען און פּרעסט. די ערד אירע, איבער וועלכער עס שנייט שטענדיק די זון און עס גייען אַפּטע וואַרעמע רעגנס, איז זייער פּרוכטבאַר, גיט צוויי מאָל אַ יאָר גרויסע גערעטענישן פּון צוקער-טראַסט-ניקל, וויינטרויבן, מאַראַנצן, באַנאַנען, קאַפּע, קאַקאַ, טאַבאַק, רייז, קאַ-פּאַס-ניס, קוקורוזע, קאַרטאָפּל און אַנדערע קולטורן, עס בליען דאָ אַ קיילעכדיק יאָר די לאַנקעס, וואָס גיט אַ מעגלעכקייט ברייט אַנטוויקלען די פּיצוכט. און די וואַרעמע יאם-וואַסערן, וועלכע רינגלען אַרום דעם פּרינציפּאַל-אינדזל, זיינען רייך מיט פּיש, מיט טשערעפּאַכעס, מיט פּערל-מוטער-מושלען... שיין זיינען די שטעט. באַזונדערס די הויפטשטאָט האַ-וואַנאַ מיט אירע בלענדדיק-ווייסע, ווי פּון צוקער אויסגעבויטע, פּילשטאַ-קיקע מויערן, מיט אירע שטענדיק גרינע סעדער, מיט אירע דענקמעלער. אין יעדן האַפּן, וווּ לעאַניד סאַמוילאַוויטש איז געווען, האָט ער אויס-גענוצט די פּרינציפּאַלן אַף באַקאַנען זיך מיטן סאַציאַל-עקאָנאָמישן לעבן, מיט דער קולטור, מיט דער קונסט פּונעם לאַנד. אין האַוואַנאַ האָט ער פאַר-נייגט דעם קאַפּ באַ דעם גראַנדיעזן דענקמאַל, פּון וועלכן כּאַסע מאַרטי — דער דיכטער און פּירער פּונעם קובינישן פּאַלק — קוקט מיט פאַרליבטע אויגן אַף דער פּרינציפּאַל-הויפטשטאָט. ער האָט אויך באַזוכט דאָס הויז, וווּ עס האָט געלעבט העמינגוויי, געווען אינעם באַשיידענעם אַרבעטס-קאַבינעט, וווּ דער שרייבער האָט געשאפּן זיינע באַרימטע ווערק.

ביכלאַל איז לעאַניד סאַמוילאַוויטש פּול מיט איינדרוקן. ער האָט פּיל געזען. אין קאַלקוטע איז ער געווען באַם פּרעכטיקן דענקמאַל, וועלכן דאָס אינדישע פּאַלק האָט אוועקגעשטעלט אַף איינער פּון די שענסטע אַסן פּון שטאַט דעם פּרינציפּאַל און פּירער פּון אַלע פעלקער — לענינען. אין דעלי האָט ער באַזוכט דעם רויטן פּאַרט, וווּ דזשאַוואַכאַרלאַל גערור האָט אין 1947 פּראַקלאַמירט די זעלבשטענדיקייט פּונעם לאַנד, געווען אויך אַף דעם הייליקן אַרט, וווּ מע האָט קרעמירט גאַנדין. אינעם שפּאַנישן האַפּן אַוועל-פּאַ פּונוואַנען קאַלומב האָט זיך געלאָזט אַף דער שיף אין זיין באַרימטע-

וואָרענער וועלט־רייזע, האָט ער באַזוכט קאַלומבס דענקמאַל. אין נעאָפּאַל — דעם דענקמאַל האַריבאַלדין. אין ריז־דע־זשאַניראַ אין ער געווען אַף דער קאַנאַקאַבאַן־גאַס, באַ דעם אַרומגערינגלטן מיט הויכע פאַלמעס ווייניקן הויז, אין וועלכן עס איז אין 1942, ווען עס האָט געבושעוועט דער פּאַ־שיזם, באַגאַנגען זעלבסטמאָרד דער גרויסער וואָרט־מיסטער סטעפּאַן צווייג. ניט ווייט פונעם אַריינגאַנג אין עגעזשן יאַם איז ער געווען אפן הויכן באַרג באַם גיגאַנטישן דענקמאַל קעמאַל אַטאַטירוקן — דעם טערקישן פירער, וועלכער האָט געקעמפט פאַר דער אומאַפהענגיקייט פון זײַן לאַנד און איינגעשטעלט פריינטלעכע באַציונגען מיטן סאָוועטפאַרבאַנד. אין אַמסטערדאַם האָט ער באַזוכט רעמבראַנדטס גאַלעריי, אין פאַריזש — זיך אופגעהויבן אַף דעם אייפּעל־טורעם, געווען באַ דער וואַנט פון די קאַמנואַרן, באַזוכט די קינסטלערישע מוזייען. ער איז געווען אפן אינדזל קאַפּרי, דאַרט, וווּ עס האָט געלעבט און געשאפן מאַקסיס גאַרקי. אָט די איינדרוקן איז דאָס טייערסטע, וואָס ער ברענגט מיט זיך פון די לאַנגדויערנדיקע רייסן, קומענדיק אַהיים.

וויניצקי געהערט צו די מענטשן פון אונדזער צייט, וועלכע לעבן טאַג־אויס, טאַג־איין מיט די אינטערעסן פון זײַן פּאַלק, פון זײַן לאַנד. עס גייט אים אָן אַלץ, וואָס עס קומט פאַר אַף דער וועלט. אַלץ רירט אים, סײַ די געשעענישן אין טשילי, סײַ אין קאַמבאָדזשע, אפן נאַענטן מיזערעך, צי אין אירלאַנד אָדער ראַדעזיע. ער האָט צו אָט די געשעענישן זײַן פרינציפיעלע באַציונג, אַ באַציונג פון אַ סאָוועטישן מענטשן, וועלכער אַכטעט יעדעס פּאַלק, יעדע קולטור, וועלכער פאַרטראַגט ניט קיין שום דיסקרימינאַציע, אונטערדריקונג, עקספּלואַטאַציע, וועמען ס'איז דערווידער ראַסיום, שאַווי־ניזם, אַנטיסעמיטיזם. פאַר די יאַרן, וואָס ער שווימט, איז ער געווען אין פיל קאַפיטאַליסטישע לענדער, געזען דאַרט שיינע פאַלאַצן, פּרעכטיקע מאַ־גאַזינען, קאַמפּאַרטאַבעלע האַטעלן, אויסטערלישע קאַפעס און רעסטאָ־ראַנען און גלייכצייטיק גוואַלדיקע גויט און אַרעמקייט.

— אַף אַ סאָוועטישן מענטשן דריקן זייער אָט די קאַנטראַסטן, וווּ איי־ניקע לעבן אין לוקסוס און אנדערע אין דאַכקעס, — זאַגט לעאַניד סאַמוי־לאַוויטש. — אין איטאַליע האָט אַן אַרבעטער, וועלכער האָט פאַריכט דעם שאַסיי, זיך געקלאַגט פאַר אונדז, אַז ער באַקומט פאַר אַ טאַג אַרבעט עטלעכע הונדערט ליר, וואָס ס'איז פיל ווייניקער, ווי דער איינגעשטעלטער מינימום. און די טעגלעכע האַכנאַסע פון באַלעבאַס דערגרייכט אַ מיליאָן ליר. דעם אַרבעטערס מישפּאַכע שפּייזט זיך מיט קאַשטאַנען, וויינט אין אַ כאַלופּע, און דער באַלעבאַס — אין אַ פּרעכטיקן פאַלאַץ. אין בירמער האַפּן־שטאַט ראַנגון האָבן איר געזען הונדערטער ריקשעס מיט וועגעלעך אַף צוויי רעדער. זיי זיינען צוגעשטאַנען צו די פאַרבייגייער, פאַרגעלייגט צופירן פאַר גראַשנס ווהיין מע וועט גאַר הייסן, געבעטן זיך פאַשעט. אונדז האָבן זיי ניט פאַרגעלייגט, זיי ווייסן, אַז סאָוועטישע מענטשן וועלן זיך ניט זעצן אין אַ וועגעלע, אין וועלכן עס איז איינגעשפּאַנט אַ מענטש. דער גרעסטער טייל ריקשעס, האָט מען אונדז געזאַגט, לעבן דורכשניטלעך ניט מער פון דרייסיק יאַר. לויפנדיק איבער די גאַסן פון שטאַט איינגעשפּאַנט אין די וועגעלעך, פאַלן זיי טויט פון האַרץ־שלאָגן. די הויפטשטאַט פון בראַ־

זיליע גרויסט זיך מיט אירע פאלאצן און קאלערליי פארביקע וואַלקנ-
קראצערס, וועלכע באשיינען דעם צענטער. און ניט ווייט פון צענטער
האָב איך געזען גאסן און געסלעך, וועלכע באשטייען דורכויס פון כור-
וועס. מע לעבט דאָרט אין קאָנורעס, צונויפגעקלאפטע פון שטיקער פאניער,
קארטאָן און פארזשאַווערטן בלעך. בראזיליע פארמאָגט רייכע רעסורסן פון
נאפט, גאלד, קופער, אייזן, צינק. זי פארמאָגט קאָלאָסאלע פיטערי-לאָנקעס,
און דאָס פאָלק לעבט אַרעם, אין נויט. א גרויסער טייל הונגערט. ניט אומ-
זיסט זאָגט די אַרעמקייט, אז זייער לאַנד איז געגליכן צו א גאָלדענעם
בעכער, וואָס איז אַנגעפילט מיט טרערן.

די האָרעפאשינקעס פון פארשיידענע לענדער ווייזן ארויס א גרויסן
אינטערעס צו אונדזער לאַנד, צום לעבן פונעם סאָוועטישן פאָלק. קימאט
אין יעדן האפן קומען הונדערטער מענטשן צוגאסט צו אונדז אף דער שיף.
מיר דערציילן זיי וועגן אונדזער לאַנד, ענטפערן אף זייערע פראַגן, באַקא-
נען זיי מיט די באדינגונגען, אין וועלכע עס ארבעטן און לעבן די סאָווע-
טישע יאמלייט. זיי טיילן זיך גערן מיט זייערע איינדרוקן. אין מעלבורנער
האפן האָט אן אוסטראלישער מאטראַס אונדז געזאָגט: „איך בין פיל יאָרן
געשווימען אף שיפן, נאָר אף קיין איין שיף זיינען ניט געווען אזעלכע
באקוועמלעכקייטן פארן עקיפאזש, ווי אף אייער שיף. ס'איז נאָר מעקאנע
צו זיין.“ א לערער פון טאַקיאָ האָט געזאָגט: „ס'איז מיר געווען זייער
אינטערעסאנט צו באזוכן און פארברענגען עטלעכע שאַ אף א טיילכעלע
פונעם סאָוועטפארבאנד. איך האָב געמאכט זייער א סאך פריידיקע אנטדע-
קונגען פאר זיך וועגן אייער גרויס לאַנד און וועגן אייערע פרעכטיקע
מענטשן.“ אן אַנגעשטעלטער פון סינגאַפור: „איך בין געבליבן פאַשעט
איבעראשט, ווען איך האָב זיך איבערציגט, אז איר זיינט פונקט אזעלכע
מענטשן, ווי מיר. דערצו נאָך א סאך בעסערע.“ אזעלכע אַפרופן קען מען
ברענגען זייער א סאך. אונדזערע יאמלייט מאכן אף די געסט — מענטשן
פון פארשיידענע שיכטן, נאציאָנאליטעטן, אַנשווינגען — א גוטן איינדרוק
מיט דער העפלעכקייט, באשיידנקייט, גוטברודערישקייט, מיט דער אכטונג
צו די מינהאגים און צו דער קולטור פון יעדן לאַנד, ווהיין מיר קומען. מיט
יעדן רייס דעראַבערן מיר, ווי אלע אונדזערע שיפן מיט זייערע עקיפאזשן,
אלץ מער און מער פריינט פאר אונדזער סאָוועטפארבאנד, וועלכע שליסן
זיך איין אין קאמף פאר פארפעסטיקן די פריינטשאפט צווישן די פעלקער,
פאר פארהיטן דעם שאַלעם אף דער ערד.

ס'איז שוין געווען טונקל אין דרויסן, ווען מיר זיינען ארויס אף דער
פאלובע פון לעאַניד סאמילאָוויטשעס געראמער, שיינאויסגעשטאטער,
זייער באקוועמער קאיוטע. עטוואָס רעכטס אין יאם, גאנץ ווייטלעך פונעם
ברעג, האָבן אין דער אָונטיקער בלויקייט שעמעריט, געפינקלט, אונ-
טערגעפינטלט פייערלעך פון א פינף-זעקס שיפן, וועלכע זיינען געשטאנען
פאראנקערט אפן רעיד.

— איר האָט געהאט געפרעגט, וואָס איז דאָס שווערסטע פאר א מענטשן
פון יאם, פאר א מאַריאק, — האָט זיך אַנגערופן לעאַניד סאמילאָוויטש, —

אָט דאָס... — האָט ער א ווייז געטאָן אין דער ריכטונג צו די איינזאמע פניערלעך, — שטיין אפן רעיד. שטיין לעבן דעם אייגענעם ברעג און ווארטן, ביז עס וועט זיך באפרייען אן אָרט אין האפן, ביז מע וועט ענד־ לעך דערלויבן זיך צושווארטעווען צום פריטשאל. דעם צענטראלן האפן האָט מען פארברייטערט, אויסגעבויט נאָך א קאלאָסאלן האפן דערביי, אין איילישטאָוסק, און די פריטשאלן זיינען סייזוי איבערגעלאָדן. שיפן קומען אָן זייער א סאך. פונדאנען איר ווילט. און די האפנס קאָנען שוין אזוי־ פיל ניט אופנעמען. עס טרעפט, אז עס קומט אויס אָט ווי יענע, — האָט ער א ווייז געטאָן אפן רעיד, — שטיין א טאָג און צוויי און אפילע דריי, אויב גיט מער... איר שטעלט זיך פאָר די איבערלעבונגען? געפינענדיק זיך כאָ־ דאָשימלאנג אין רייס, האָט יעדערער געטרוימט וועגן אָט דער גליקלעכער מינוט. ווען מיר קערן זיך שוין אום און די שיף לאָזט איבער הינטער זיך דעם באַספאָך, שלאָפט שוין קיינער ניט. מע גרייט זיך צו דער באגעגעניש מיט די ליבע און נאָענטע. מיט יעדער שאַ, וואָס מע דערנענד־ טערט זיך צו דער היים־ערד, ווערט מען אלץ אומרויקער. און ווען אפן האַרזיאַנט באווייזט זיך דער אייגענער ברעג, צאפלט שוין דאָס האַרץ. און אָט, מע איז עטלעכע מייל פונעם האפן, פון דער היים, פון דער פרוי, פון די קינדער, פון די עלטערן, פון דער מישפּאָכע, וועלכע ווארט, קוקט ארויס אף דיר, און דו מוזט זיך אָנעמען מיט אומענטשלעכן געדולד, שטיין אפן רעיד, ביז מע וועט דערלויבן זיך צושווארטעווען צו א פריי־ טשאל. עמעס, בא דער באגעגעניש נאָכדעם איז די פרייד נאָך גרעסער.

יעדע שטאַט האָט זיך איר קאלאָריט, איר געשיכטע, איר ריטם, אירע פראָפעסיעס. באזונדערס טיילט זיך מיט דעם אויס די דאָרעם־שטאַט אָדעס, וועלכע האָט פאר די הונדערט אכציק יאָר פון איר עקזיסטענץ זיך פאנאנ־ דערגעבויט אף העכער פערציק קילאָמעטער לענגויס די ברעגן פונעם שווארצן יאם. יעדער דריטער איינוווינער פון דער זוניקער האפן־שטאַט מיט קימאט א מיליאָניקער באפעלקערונג איז פארבונדן מיטן יאם. דער צעניאָריקער יורי וויניצקי האָט אויך א שייכעס צום יאם. און נאָך וואָס פאר א שייכעס! ערשטנס, האָט דער טאטע געדינט אף א קרייסער, אף אן אונטערוואסער־שיפל, געווען אי א מאַטראַס, אי א שטורמאן, אי אן עלטסטער געהילפס־קאפיטאן, און איצט אליין א קאפיטאן פון ווייטע יאם־ רייסן; צווייטנס, דינט דער עלטערער ברודער, סאשע, שוין צוויי יאָר אף א מיליטער־שיף, און ער אליין, יורי, שווימט שוין אויך אפילע זעלבשטענ־ דיק אף א קליין זעגל־שיפל אין דער בוכטע פונעם אָדעסער יאכט־קלוב, טרענירט זיך דאָרטן, טרוימט צו זיין א מאַטראַס. יורי לערנט זיך אין דריטן קלאס. מיטן איידעלן געזיכט און בלויע אויגן איז ער ענדלעך אף דער מאמען. נאָר דער כאראקטער איז בא אים דעם טאטנס. ענערגיש, באוועגלעך, וויל אלץ וויסן, וויל אלץ טאָן מיט די איי־ גענע הענט. ליינעט א סאך. דעריקער וועגן יאם, וועגן דער אונטערוואסער־ וועלט, וועגן די פארשיידענע יאם־כיינעס. ער רייזט ארום אף זיין אויסגע־ טרוימטער שיף איבער די בלויע וואסערן פון אלע יאמען און אקעאנען,

ווייסט קימאט אלע האפנס פון דער וועלט און דעם סאמע נאָענטסטן וועג צו יעדערן פון זיי. יעדעס מאָל, ווען עס קומט אָן אַ ראַדיאָ־טעלעגראַמע פֿונעם טאָטן, געפֿינט ער באלד לויט די אָנגעוויזענע קאָאָרדינאַטן אַף דער גרויסער יאם־מאַפע, וועלכע הענגט אינעם ליכטיקן צימער אַף דער וואַנט, דאָס אָרט, וווּ דער טאַנקער, אַף וועלכן דער טאַטע שווימט, האָט זיך געפֿון נען אין דעם מאַמענט, ווען די ראַדיאָ־טעלעגראַמע איז געשיקט געוואָרן. יורי ווייסט שוין פֿיל, האָט ליב צו פֿאַרגעבן פֿראַגן און אליין ענטפֿערן, דערציילן.

אנומלטן האָב איך געטראָפֿן אים איבער אַ בוך וועגן דעם לעבן פֿון די אַקעאָן־באַשעפֿענישן. ער איז זייער פֿאַרטאָן געווען אין ליינען. ערשט שפּעטער אַ ביסל, ווען ער האָט מיר באַמערקט, האָט ער, ווי אַנטשולדיקן־דיק זיך, אַ שמייכל געטאָן, זיך באַגריסט און, אַן אופֿגעלעבטער, גלייך זיך געווענדט צו מיר מיט אַ פֿראַגע:

— וויפֿל עס וועגט דאָס האַרץ פֿון אַ וואַלפֿיש, ווייסט איר? אַוואַדע האָב איך געוויסט. וועגן אלץ, וואָס האָט אַ שניכעס צו וואַלפֿיש, האָבן מיר דערציילט די קיטאַבאַציעס, בעשאַס איך בין געווען אַף דער שיף־באַזע פֿון זייער פֿלאַטיליע. נאָר איך האָב ניט געוואַלט פֿאַרשטערן יורין דעם פֿאַרגעניגן פֿון דערציילן און אַ קנייטש געטאָן מיט די אַקסל, וואָס האָט געדאַרפֿט באַטייטן, אַז איך ווייס ניט.

— זיבן הונדערט קילאָגראַם, — האָט ער צופֿרידן אויסגערופֿן, — און איך וועג פינף און דרייסיק. דאָס האַרץ פֿון איין וואַלפֿיש וועגט אין צוואַנציק מאָל מער פֿון מיר. אַהאָ, נישקאַשע פֿון אַ הערצעלען און וויפֿל וועגט די צונג באַ אַ וואַלפֿיש?

איך טו ווידער אַ קנייטש מיט די אַקסל.
— איר ווייסט טאַקע ניט? — קוקט ער מיר אָן מיט פֿאַרווינדערונג. — הונדערט און אַכציק פֿוד. אַזאַ גרויסע צונג — און ריידן קאָן ער ניט, — צעלאַכט ער זיך. — און וויפֿל די לעבער? — און שוין ניט וואַרטנדיק אַף אַן ענטפֿער, רופֿט ער אויס מיט היספּיילעס: — דריי הונדערט זעכציק פֿוד! אַזויפֿיל ווי די לעבערס פֿון צוויי טויזנט פינף הונדערט קי. און מיט וואָס שפּייזט זיך אַ וואַלפֿיש? איר ווייסט ניט, ניין? מיט פיצינקע ראַטש־קעלעך, שוואַרץ־אייגעלעך הייסן זיי, פֿאַר איין מאָל שלינגט ער איין הונד דערט צוואַנציק פֿוד ראַטשקעלעך, אַט וואָס פֿאַר אַ פֿרעסער דאָס אַיז, האַ? און באַ וועמען, זאַגט, איז בעסער אַנטוויקלט דאָס געהער, באַ אַ מענטשן, צי באַ אַ וואַלפֿיש?

— מיסטאַמע באַ אַ מענטשן, — גיב איך בעקיוון אַ זאַג. — גיין, דאַפֿקע ניט! באַ אַ וואַלפֿיש. אַ וואַלפֿיש הערט אַף אַ שטרעקע פֿון העכער זיבן קילאָמעטער, אַזוי ווי פֿון אַונדזער שטובּ ביז אַרקאַדיע. און אין וועלכן יאם איז דורכזיכטיקער דאָס וואַסער — אין מיטללענדישן, צי אין אַזאַווער? — פֿאַרגיט ער מיר ווידער אַ פֿראַגע, אַף וועלכער איך קאָן טאַקע ניט ענטפֿערן. איך ווייס פֿאַשעט ניט.

— אין אַזאַווער יאם איז דאָס וואַסער דורכזיכטיק אַף דריי מעטער, און אין מיטללענדישן — אַף גיין און פֿופֿציק מעטער, — דערקלערט ער מיר.

ווער ווייסט, וויפל פראגן וואָלט יורי מיר נאָך פארגעבן, ווען עס קומט
ניט אריין זיין מאמע.

— ער האָט אייך שוין מיסטאמע פארמאטערט מיט זיינע פראגן, — האָט
וואלענטינא קאָנסטאנטינאָווא שמיכלענדיק זיך אָנגערופן, צוועצנדיק זיך
אף דער טאכטא לעבן יורין, — און איך האָב זיך פארהאלטן א ביסל צוליב
דעם געבעקס, איך גרייט א פאָסילקעלע סאשען.

סאשע איז דער עלטערער זון. זיין פאָטאָ הענגט אנטקעגן אף דער
וואנט. פון איר קוקט אראָפּ א שווארצקיינעוודיקער שיינער באַכער אין א
טעלניאשקע. דעם טאטנס אויגן. דעם טאטנס שמיכל. דעם טאטנס באשיידנר
קייט. סאשע איז שוין לאנג פון דער היים. ווען ער האָט פארענדיקט די
שול, האָט ער באשטימט גיין מיטן וועג פון זיין טאטן. שוין צוויי יאָר,
ווי ער דינט אף א מיליטער־שיף אין שטילן אַקעאן. ס'קומען פון אים אָן
גוטע בריוו. ער האָט ליב באקומען דעם אַקעאן, טרוימט נאָכן פארענדיקן
די דינסט אַנקומען אין אַדעסער אַדער לענינגראדער יאם־אינסטיטוט.

— סאשען אונדזערן ציט שוין פון לאנג צו די יאם־ראכועסן, — רופט
זיך אָן מיט צופרידנקייט וואלענטינא קאָנסטאנטינאָווא. — דער יאם העלפט
מיט אויספורעמען א שטארקן כאראקטער. א „מאַריאק“ איז א געטרײַער
מאן, א גוטער זון, אן איבערגעבענער טאטע. א מענטש, וועלכער האָט
ניט מוירע פאר שוועריקייטן.

וואלענטינא קאָנסטאנטינאָווא, זע איך, געפעלט עס, ס'איז איר צום
הארצן. און מיך האָט עס, דעם עמעס געזאָגט, אפילע עטוואָס פאר־
וונדערט. ווער־ווער, נאָר זי ווייסט דאָך זייער וויל, וואָס הייסט זיין א
מאַריאק. וואָס פאר א ניט־גרינג לעבן ס'איז ניט נאָר פאר אים, נאָר אויך
פאר זיינע ליבע און נאָענטע... פאר די העכער צוואנציק יאָר, וואָס זיי
האָבן כאסענע געהאט, זיינען זיי דאָך זייער ווייניק געווען צוזאמען. קורצע
באגעגענישן און לאנגע, זייער לאנגע כאדאַשים פון צעשיידונג, פון אומ־
רויקן ווארטן אף דעם געבענטשטן טאָג, ווען עס וועט זיך ווייזן אפן האָר
ריזאָנט זיין שיף, ווען ער וועט זיך אומקערן פונעם רייס אהיים כאַטש אף
עטלעכע טעג. און נאָך אַט די גליקלעכע טעג גייט זי דאָך ווידער מיט א
פארקלעמט הארץ באגלייטן אים. און ווען זי קערט זיך נאָכדעם אום, —
אַרט ניט. ער פעלט איר. יעדע מינוט, יעדע רעגע. ער, זיין שטימ, זיינע
וויצן, זיין פריילעך געלעכטער, זיין שוויגן, דער רויך פון זיינע סיגאַר
רעטן... און יעדן אָונט שוין, אין מעשעך פון זייער לאנגע כאדאַשים, ווען
זי לייגט זיך שלאָפן, טראכט זי אין זיך, אינדערשטיל: „ווי איז איצט ליאָר
ניעז“ און יעדן פארטאָג כאפט זי זיך אוף מיטן געדאַנק: „ווי איז ער
איצט?“ און עס טרעפט, עס גייט דורך א היפשע צייט און ס'איז פון אים
קיין שום יעדע ניטאָ. יורי זוכט אים אף דער גרויסער יאם־מאפע, וועלכע
הענגט אף דער וואנט, און קאָן אים ניט געפינען. „פארוואָס ראדירט ניט
דער טאטע, פארוואָס גיט ער ניט צו וויסן זיינע קאָאָרדינאַטן?“ — האָט ער
טיינעס צו איר, צו דער מאמען. און זי נעמט אריין אין מויל אומבאמערקט
א טאבלעטקע וואלידאַל און בארויקט יורין, אז עס וועט אַנקומען „עפשער
נאָך היינט, אויב ניט, איז מאָרגן, אַט וועסטו זען, טייערינקער מינער.“ זי

סטארעט זיך אויך בארויךן דעם פארזארגטן זיידן — שמועל וויניצקין. נאָר
זי אליין שלאָפט שוין ניט די בעכט...

וויפל איז דער שיר זיין צעשיידט, — גיב איך א טראכט, — צי איז דען
ניט ליכטער לעבן צוזאמען מיט דער מישפּאָכע בא זיך אין דער גע-
מיטלעכער וויליאָויסגעשטאטער דירע, באנוצן זיך מיט דעם אלעמען, וואָס
איז אין מעשעך פון פיל יאָרן דעראַבערט געוואָרן, באגעגענען צוזאמען
נייאָר, פארברענגען איניינעם אין די יאָמטויוויס-טעג, ווי דער גרעסטער
טייל מענטשן אף דער וועלט... קיינער צווינגט דאָך אים ניט, לעאַניד
סאמילאָוויטשן, שווימען. ס'איז דאָך לאַכלוטן א פרישויליקע זאך. בא זיין
הויכער ספעציאליטעט און אַרגאניזאטאָרישן טאלאנט וואָלט ער דאָך גע-
קענט פארנעמען זייער א וויכטיקע שטעלע אין דער האפן-אדמיניסטראציע.

איך האָב געפרוווט א פרעג טאָן בא איר, ווי קוקט זי אף דעם.
— וואָס רעדט איר? ער קאָן דען לעבן אָן דעם יאָס? — האָט זי פאר-
וונדערט מיך אַנגעקוקט. — דער יאָס איז דאָך זיין באַרוף, זיין סטיכיי. ער
קאָן ניט אָן דעם. איר וואָלט פאַרגעלייגט א בעעמעס טאלאנטפולן אַר-
טיאָר, ער זאָל ניט שפילן אף דער בינע, ווייל דאָס פאַדערט פיל געזונט,
ענערגיע, און אַנשטאָט דעם זאָל ער פארנעמען א שטעלע פון א טעאטראלן
אדמיניסטראטאָר און זיצן אין א געמיטלעכן קאבינעט? דער, וואָס האָט
פארבונדן זיין לעבן מיטן יאָס, קאָן שוין ניט רויק זיצן אף דער יאבאָשע.
דער יאָס ציט אים, רופט. אוואדע איז צעשיידט זיין כאדאַשימלאנג ניט
גרינג. זייער ניט גרינג. נאָר דערפאר, — לויכט זי און, — זינען באזונדערס
פריידיק און פארגעניגנדיק די גליקלעכע טעג, ווען מיר זינען צוזאמען.
דאָס זינען די טייערסטע טעג בא מיר, בא אים, בא דער מישפּאָכע...

אף אָט די רייד איז, אן אופגעלעבטער, מיט א גרויסן בוקעט פון
ווייסע און רויטע כריזאנטעמעס אין האנט, אריינגעקומען לעאַניד סא-
מילאָוויטש. די פריש-שמעקנדיקע קווייטן האָט ער אונטערגעטראָגן דער
עטוואָס בלאס-געוואָרענער פרוי, און א קוש געבנדיק זי, געמאָלדן, אז
איבערמאָרגן, דעם אכצעטן נאָיאַבער, זעקס אזיגער אָונט פארלאָזט דער
טאנקער „מעכאניק אפאנאסיעוו" דעם אַדעסער האפן. זיי גייען אוועק אין
רייס.

דעם אכצעטן נאָיאַבער, צוזאמען מיט וואלענטינא קאַנסטאנטינאָווען,
יוריין און שמועל וויניצקין, בין איך געקומען אין האפן באגלייטן לעאַניד
סאמילאָוויטשן. געזעגענען זיך מיט אים זינען געקומען פיל כאוויירים.
יאמלייט, אינזשעניערן, געוועזענע מיליטער-לייט — יידן, רוסן, אוקראינער,
גוטעפריינט זינע. ווי עס טרעפט אָפט אין אַדעס אין אָט דער צייט, איז
געשטאנען א שיינער, ווארעמער טאָג. אָפּשפּיגלענדיק זיך אנטקעגן דער
פארגייענדיקער זון, האָט דער יאָס שטיל זיך איבערגעגאַסן אין אַראַנ-
זשעווע, גרינבלעכע, בלויזעכע, אין קאַלערליי דינסטע פארבן. אין האפן
איז, ווי שטענדיק, געווען טומלדיק. שיפן זינען געקומען, און שיפן זינען
אוועקגעגאנגען. עס איז שוין געשטאנען גרייט צום אָפּשווימען אויך דער
טאנקער „מעכאניק אפאנאסיעוו". אין זיין יאָס-אָוניפאַרם האָט ליכט זיך

אראפגעלאזט מיטן טראפ לעאָניד סאמוילאָוויטש, זיך געזעגנט מיטן טאטן, מיטן זונעלע, מיט אלע איבעריקע, וועלכע זיינען אים געקומען באַ גלייטן, און צום לעצטן מיט דער פרוי. „ליאַניע, אף ווי לאנג?“ — האָט זי שטיל אַ פרעג געטאָן. און ער האָט, ווי שטענדיק, אויך איצט ניט גע־קאָנט איר ענטפערן אף איר פראגע. ער האָט אליין ניט געוויסט. דאָס וועט שוין זיין אָפהענגיק פון פארשיידענע אומשטענדן, אָפטמאָל לאכלוטן ניט פאָרויסגעזענע. איצט גייען זיי דערווייל קיין נעאפאָל, פון דאָרט מיסטאמע אין פערסישן איינגוס, נאָכדעם קיין קובא. עפשער צוריק אין פערסישן איינגוס און עפשער קיין אינדיע אָדער יאַפאָניע און, מעגלעך, קיין וויעט־נאם... ער קען דאָך איר ניט זאָגן דערווייל מער, ווי ער וויסט. זי פאר־שטייט אים, סטארעט זיך האלטן רויק, שמייכלט אפילע, און ביגנייווע, ער זאָל ניט באַמערקן, גיט זי אַ וויש אויס מיטן טיכעלע דאָס אויג...

לעאָניד סאמוילאָוויטש וויניצקי הייבט זיך אוף צוריק אפן טאנקער, קוקט זיך אום, גיט אַ פאָכע מיט דער האנט און פארשווינדט. אין עטלעכע מינוט ארום דערטראָגט זיך אַ שטארק גערויש, ווי דאָס וואסער אין יאם וואָלט אופגעזאָדן. דער טאנקער הייבט אָן פאמעלעך אָפגיין פון פריטשאל. אַ שווער אָנגעלאָדענער, געפינט זיך זיין קאָרפוס אף צוויי דריטל אין וואסער, און דאָך זעט ער אויס זייער הויך. גיט געזיילט קלייבט זיך דורך דער טאנקער צווישן די דערבייִקע שיפן, נעמט צוביסלעך פארגיכערן דעם גאנג. קלאַר־ווייסע מעוועס, וועלכע שוועבן איבערן וואסער, לאָזן זיך נאָך דער אָפגייענדיקער שיף, פאָכען גרויסארטיק מיט די פליגלען, באַגלייטן זי. מיר זיינען נאָך היפש געשטאנען אין טומלדיקן האפן, נאָכגעקוקט דעם אלץ מער זיך דערווייטערנדיקן טאנקער, ביז ער איז ניט פארשוונדן הינ־טערן בלוילעכן האַריזאָנט.

— אַ גליקלעכן וועג דיר, קאפיטאן! אַ גליקלעכן וועג אייך, יאַמלייט!

— צום ווידערזען אַט דאָ אף דער היימישער ערד!

אינהאלט

געווען איז עס אין כוידעש יון . 169	די געשיכטע פון א
ליעס גוירל 194	ליבע (רָאָמא) 5
אונטערן עפלבוים 206	דער ציי לונגען און
א באגעניש 215	פאר ציי כענונגען 111
איר זייט דאך שכינים 223	באנאכט אף פאשע 113
אָט וואָס ס'איז נאָך פארבליבן	דער לעצטער 126
פונעם אמאָל... 238	אין דער זאווערוכע 134
יעפים ארנאלדאוויטש 244	אנטאָני, ביסענטי און ערינגאָ 142
די שילער האָבן געשפילט א	עסטער 149
מארש... 251	כאנוקאס־האבאָיס 157
יאם און הימל, הימל און יאם . 258	באם יאם 163

נאָטע לוריע

יאם און הימל

„סאוועטסקי פיסאטעל“, 1978, 288 זייטן. ארויסלאָז־פלאן פון 1978 י. נומ. 238. קינסטלער וו. לעווינסאָן. רעדאקטאָר ש. גאָרדאָן. קינסטלערישער רעדאקטאָר נ. לאורענטיעוו. טעכנישער רעדאקטאָר א. מינסקאָיא. קאָרעקטאָר א. סטרעליק.

אינפארמאציע-ביולעטען נומ. 1241

אָפגעגעבן אין זאץ 16.12.77. אונטערגעשריבן צום דרוק 12.06.78. פאָרמאט 84×108 1/32. טיפאָגראַפיש פאפיר נומ. 1 הויכדרוק. באדינגלעכע דרוקבויגן 15.12. פארלעגערשע דיסקאָנט־בויגן 17.82. טיראזש 2400 עקן. באשטעלונג נומ. 1943. פריז 1 רוב. 40 קאָפ. פארלאג „סאוועטסקי פיסאטעל“. מאָסקווע Γ-69, וואַראָוסקי־גאס, הויז נומ. 11. באלוינטע מיטן אָרדען פון דער רויטער ארבעטס־פאָן מאָסקווער טיפאָגראַפיע נומ. 7 „איסקרא רעוואָליוציא“ פונעם „סאָיווּפּאָליגראַפּראָם“ באם מעלויכישן קאָמיטעט פונעם מיניסטאָרן־ראט פון פּסער איבער די אינאָנים פונעם פארלאָרווען, פּאָליגראַפיע און ביכער־האַנדל. מאָסקווע Γ-19, אַקסאָאָו־געסל. הויז נומ. 13.

Натан Михайлович Лурье

ЛИШЬ МОРЕ ДА НЕБО

(на еврейском языке)

М., «Советский писатель», 1978, 288 стр. План выпуска 1978 г. № 238. Художник В. И. Левинсон. Редактор С. В. Гордон. Худож. редактор Н. С. Лаврентьев. Техн. редактор И. М. Минская. Корректор А. Б. Стрельник

ИБ. № 1241

Сдано в набор 16.12.77. Подписано к печати 12.06.78. Формат 84×108^{1/32}. Бумага тип. № 1. Высокая печать. Усл. печ. л. 15,12. Уч.-изд. л. 17,82. Тираж 2400. Заказ № 1943. Цена 1 р. 40 к. Издательство «Советский писатель», Москва Γ-69, ул. Воровского, 11. Ордена Трудового Красного Знамени Московская типография № 7 «Искра революции» «Союзполиграфпрома» при Государственном Комитете Совета Министров СССР по делам издательства, полиграфии и книжной торговли. Москва, Γ-19, пер. Аксакова, 13.